

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي

أَلْهَمَنَا هَذَا الْكِتَابَ
وَالَّذِي أَوْفَقَنَا لِغَلْبِ
الْعَرَبِ وَاللَّغْوِ
وَالَّذِي أَتَمَّ بِنَبِيِّهِ
أَعْلَى الْأَعْلَى
وَالَّذِي أَتَمَّ بِرَسُولِهِ
أَعْلَى الْأَعْلَى
وَالَّذِي أَتَمَّ بِعِلْمِهِ
أَعْلَى الْأَعْلَى
وَالَّذِي أَتَمَّ بِقُدْرَتِهِ
أَعْلَى الْأَعْلَى
وَالَّذِي أَتَمَّ بِعِزَّتِهِ
أَعْلَى الْأَعْلَى
وَالَّذِي أَتَمَّ بِجَلَالِهِ
أَعْلَى الْأَعْلَى
وَالَّذِي أَتَمَّ بِكَرَمِهِ
أَعْلَى الْأَعْلَى
وَالَّذِي أَتَمَّ بِعِزَّتِهِ
أَعْلَى الْأَعْلَى
وَالَّذِي أَتَمَّ بِجَلَالِهِ
أَعْلَى الْأَعْلَى
وَالَّذِي أَتَمَّ بِكَرَمِهِ
أَعْلَى الْأَعْلَى

وَالَّذِي أَتَمَّ بِعِزَّتِهِ
أَعْلَى الْأَعْلَى
وَالَّذِي أَتَمَّ بِجَلَالِهِ
أَعْلَى الْأَعْلَى
وَالَّذِي أَتَمَّ بِكَرَمِهِ
أَعْلَى الْأَعْلَى

وَالَّذِي أَتَمَّ بِعِزَّتِهِ
أَعْلَى الْأَعْلَى
وَالَّذِي أَتَمَّ بِجَلَالِهِ
أَعْلَى الْأَعْلَى
وَالَّذِي أَتَمَّ بِكَرَمِهِ
أَعْلَى الْأَعْلَى

وَالَّذِي أَتَمَّ بِعِزَّتِهِ
أَعْلَى الْأَعْلَى
وَالَّذِي أَتَمَّ بِجَلَالِهِ
أَعْلَى الْأَعْلَى
وَالَّذِي أَتَمَّ بِكَرَمِهِ
أَعْلَى الْأَعْلَى

اخيار الاحيار مع مکتوبات

للإمام العابد، العارف بالله، مزين بالبركات الظاهرة
بفيض الخيرات الباهرة، بركة الشيطان في المسند، قدوة
المؤمنين، حامل لواء الحق والدين الشيخ المحقق الشيخ
عبدالحق المحدث الدهلوي

ناشر

نور رضویہ پبلشنگ کمپنی

کپارٹمنٹ روڈ بلال گنج لاہور (پاکستان)

نام کتاب

اخبار الاخیار مع مکتوبات

مصنف

علامہ عبدالحق محدث دہلوی رَحِمَہُ اللہُ عَلَیْہِ

طباعت اول

۲۰۰۹ء

ناشر

محمد مصطفیٰ اشرف قادری

محمد مختار اشرف قادری

0314-4979792 - 008539972

باہتمام

اجمال احوال برکت ایشمال حضرت مولف جامع الکمال علیہ رحمۃ اللہ المتعال

شیخ عبدالحق محدث دہلوی قدس سرہ

نرمنا شتہار ش گوش جہانیاں را لوانختہ و خامہ مورخان بہ تحریر مناتب ہمایونش اجمالاً و تفصیلاً پراختہ مسطری
چند بر لوح سنگی نقش کردہ و قبہ مزار فایض الانوارش تعبیر کردہ اند۔ درین جریدہ بر عبارت لوح اکتفا میرود آن این است
مجلے از احوال کرامت منوال این شیخ وقت مقتدای زمان صاحب المناخر ابوالمجد عبدالحق رحمۃ اللہ علیہ رحمۃ واسعہ
انکہ از مبادی شور بطاعت حق و طلب علم کمربستہ نزدیک بآوان بلوغ اکثر علوم دین تحصیل کرد و در سن بست و دو سالگی از
ہم آن فارغ شدہ و کلام مجید از برگزینہ بر سندا فادہ نشست و ہم در عنوان جوانی جاذبہ آئی در رسید بیکار دل از یاد
دیار برکنده متوجہ حرمین محترمین گشت مدتی مدید بان مقامات شریفہ اقامت و زریذہ باقطاب زمان داویای کبار
صحبہا داشتہ بود ایچ ارچہند و فصحت ارشاد طالبان اختصاص یافت و علاوہ آن تکمیل فن حدیث نمودہ با برکات فراوان
بموطن مالون مراجعت فرمود و مدیہ پنجاہ و دو سال جمعیت ظاہر و باطن تکمیل یافتہ تکمیل فرزندان و طالبان بجا آورد و بشر علوم
سیا علم شریف حدیث پراختہ بہ نیجہ کہ در دیار بجم حدیث را از علمائے متقین و متاخرین دست ندادہ است ممتاز و مستثنی
گردید و در فنون علمیہ خاصہ فن حدیث کتب معتبرہ تصنیف کرد۔ چنانکہ علمائے زمان اعتنا بان ورزیدہ دستور العمل خود دارند
و اول دانش از خواص و جوہم بجان خریداری می نمایند۔ تصانیف این فیاض والا از صغیر و کبیر بعد مجلد و بحسب شمار بیات
بہ پانصد ہزار رسیدہ است۔ در محرم ۱۰۵۰ ہجری این نور تم پر تظہور بعالم عصری داد و در ۱۰۵۲ ہجری تمام آگہی و کشادہ

بیتالی بعالم قدس خرامید

تاریخ ولادت شیخ اولیا و تاریخ طبع فخر العالم است نقطہ (بکدانی کتاب آثار الکریم)

بسم الله الرحمن الرحيم والصلوة والسلام على رسوله الكريم

بنام خداوند بخشنانده مهربان

محقق علی الاطلاق برکه المصطفی فی الهند حضرت علامه شیخ عبدالحق محدث دهلوی (958-1049) قدس سره العزیز از نویسندگان پرکار و مشهور هنداست و احتیاج به معرفی ندارد. آثار گوناگون او که گویا مشتمل بر صد جلد می شود همچون رساله نوریه سلطانیه، شرح فارسی مشکاه المصابیح، مدارج النبوة، تاریخ حقی و... برخی چاپ شده و برخی هنوز به صورت نسخه خطی باقی مانده است. اما مشهورترین کتاب او "اخبار الاخير فی اسرار الابرار" است. این کتاب او نیز تذکری از قدما است. تذکره و شرح احوال نویسی از دانشمندان، عرفا، ادبا و صوفیه و اولیاء در تمدن اسلامی موضوعی قدیمی است. طی دورانی، تذکره نویسی در هند نیز رواج زیادی داشته است که نمونه های زیادی از آن می توان سراغ گرفت.

یکی از جذبه های مهم شخصیتی شیخ عبدالحق قدس سره که نباید از آن غافل شد، منزلت متصوفانه او است. همین امر در آثار او نیز شهرت یافته است. کتاب اخبار الاخير او تذکره ای صوفیانه و از آثار متصوفانه اومی باشد.

شیخ محقق در این کتاب شرح احوال 230 تن از صوفیان دیر خود را آورده و در آخر شرح احوال خود و پدرش را ذکر کرده است. اهمیت این کتاب در آن است که مولف آن در نیمه دوم قرن دهم و نیمه اول قرن یازدهم می زیسته و توانسته شرح حال عرفایی را جمع آوری کند که اگر او این کار را نمی کرد، امروز شرح احوال آنهار در دست نبود. اهمیت دیگر این کتاب در آن است که به زبان فارسی نوشته شده و دوران اقتدار زبان فارسی در هندوستان را می رساند. بنا بر این اخبار الاخير شرح احوال نویسی عرفا و تاریخ تصوف به زبان فارسی در هندوستان است که امروز ارزش دوچندان پیدا کرده زیرا اقتدار آن روز زبان فارسی، امروز در هم شکسته است.

نکته دیگر آن که چون شیخ عبدالحق از منتسبان سلسله قادریه بوده، منسوبان به این سلسله و به ویژه سیدنا الشیخ عبدالقادر گیلانی رحمة الله علیه را بسیار مورد احترام قرار می دهد نکاتی که وی از قادیان و پر اکندگی آنها در هندوستان به دست می دهد برای کسی که در زمینه سلسله قادریه تحقیق می کند، مفید است و گزیری از آن نیست. قصه و افسانه در کار او کمتر وجود دارد و این هم اهمیت کتاب را می افزاید.

شیخ عبدالحق محدث دهلوی ارادت فراوانی به شاه ابوالمعالی قادری داشته است و در هر جا این عشق را نقل نموده است. شیخ عبدالحق محدث دهلوی در کتاب شرح فتوح الفیض درباره شاه ابوالمعالی اینگونه می نویسد: اسد الدین شاه ابوالمعالی که شرح شهر بیه جلالت و سرنگا دیوان قدرت و از والهان آگاه و عاشقان در گاه قادریه می باشد. شاه ابوالمعالی نیز در تربیت محدث دهلوی سختی بسیاری کشید و ایشان را دستور داده بود تا چند سالی در دلهی مانده و در گوشه ای خلوت به نوشتن بپردازد و نباید زیاده به بیرون برود، روزی محدث دهلوی برای دیدن حکم ابوالمعالی که از دلهی آمد شاه ابوالمعالی بعد از دیدن محدث دهلوی ناراحت شد و فرمود همین حال در دلهی بماند.

دلهی در فراق شما بزبان حال می نالد، بروید، بروید، بروید. محدث دهلوی در یکی از های خود می نویسد: "محدثی که در فراق شما در دلهی ماند، در فراق شما در دلهی ماند، در فراق شما در دلهی ماند." است که در این شهر زندگی می نماید و ما گرفتار او هستیم. از احوال و اخبار او با ما در میان راه این طور و طریق محفوظ داشتن و مشهور ساختن کارهای او که از حضرتش است. عزیز القدر محمد مصطفی اشرف و محمد مختار اشرف که در دلهی ماندند و در فراق شما در دلهی ماندند. رضوی (ناظم و مدیر نوریه رضویه پهلنگ گنجین) در فراق شما در دلهی ماندند. ستودگی است که کتاب مهم ایشان "اخبار الاخير" را در دلهی نوشتند. حضرت شیخ رسائده است لعزاه الله احسن العزای. نام نیک را در میان طایفه نیکوکاران.

فہرست نقول حکایات اخبار الاخیار فی اسرار الابرار

صفحہ	بیان ابرار	صفحہ	بیان ابرار	صفحہ	بیان ابرار
۲۲	خواجہ حسین الحق والدین	۲۵	خواجہ قطب الدین بختیار کاکی	۲۶	شیخ بہاؤ الدین زکریا
۲۹	شیخ حمید الدین صوفی	۳۴	قاضی حمید الدین ناگوری	۴۳	شیخ جلال الدین تبریزی
۴۶	شیخ برہان الدین محبوبی	۴۴	شیخ جسد نہروانی	۴۶	شیخ محمد ترک نازولی
۴۹	شیخ شامی موسی تاب	۴۹	شیخ بدر الدین موسی تاب	۵۰	خواجہ گوتموینہ دوزخستہ علیہ
۵۰	شاہ خضر رحمۃ اللہ علیہ	۵۰	شیخ بدر الدین غزنوی	۵۱	خواجہ بلبست
۵۱	شیخ فخر الدین ابن سینا	۵۲	شیخ زبیر الحق والدین گنیشکر	۵۳	شیخ نظام الحق والدین یونی
۶۱	سید جلال الدین بخاری	۶۱	شاہ کردیزج	۶۱	شیخ صدر الدین حج
۶۶	شیخ صلاح الدین کولیش	۶۶	مولانا بدر الدین اسحق	۶۶	شیخ جمال الدین احمد نسوی
۶۹	شیخ فاروق	۶۹	شیخ صابر	۶۹	خواجہ نصیر الدین
۷۰	شیخ بدر الدین سلیمان	۷۰	خواجہ نظام الدین	۷۱	خواجہ یعقوب
۷۱	مولانا فی الدین منصور رحمنی	۷۱	مولانا کمال الدین زاہد	۷۲	شیخ نور الدین
۷۳	شیخ شرف الدین کرمانی	۷۳	سیدی سولہ	۷۳	شیخ ابو بکر طوسی جدری
۷۴	شیخ عبد العزیز	۷۴	شیخ علی کرد میرٹھی	۷۵	مولانا نور ترک
۷۶	خواجہ علی	۷۶	خواجہ حسن افغان	۷۶	شیخ تقی الدین محمد
۷۷	مولانا علاؤ الدین امولی	۷۸	شمس الملک	۷۸	قاضی جمال ملتانی
۷۹	شیخ شہاب الدین نسوی	۷۹	شیخ احمد بہاؤنی	۸۰	قاضی سہاج جرجانی
۸۰	شیخ نصیر الدین محمود	۸۶	شیخ سلج الدین عثمان	۸۶	شیخ قطب الدین منور
۸۹	شیخ حسام الدین ملتانی	۹۱	مولانا فخر الدین ہزاروی	۹۲	مولانا فخر الدین مروزی
۹۳	شیخ برہان الدین غریب	۹۳	مولانا علی شاہ جاندار	۹۵	شیخ علاؤ الدین بن شیخ بدر الدین
۹۶	خواجہ عزیز الدین صوفی	۹۶	خواجہ تقی الدین نورج	۹۶	سید محمد بن سید محمد کرمانی
۹۷	مولانا شمس الدین رحیمی	۹۸	قاضی علی الدین کاشانی	۹۸	مولانا وحید الدین سیف
۹۹	امیر خسرو دہلوی	۱۰۱	امیر حسن ملا کستوری	۱۰۳	خواجہ شمس الدین
۱۰۸	خواجہ شمس الدین	۱۰۸	مولانا مہیا نالدین سنائی	۱۰۹	مولانا جمال الدین لاری
۱۱۰	شیخ نظام الدین شہزادی	۱۱۰	خواجہ شمس الدین	۱۱۰	خواجہ احمد بہاؤنی

فہرست اسما رسال و مکتوبات شریف حضرت سید محمد حسین شاہ عابدی صاحب مدظلہ العالی

صفحہ	نام رسالہ	اسما مکتوبات	صفحہ	نام رسالہ	اسما مکتوبات
۳۲	سلوک طریق اصلاح عذوق	بحضرت خواجہ	۱۵۶	صدق اکتساب علم فی طلب المقصد والوصول	جواب خانقاہ
۱۳	التربیۃ بالاصطلاح	محمد باقی قدس	۱۶۰	تثبیت القدم علی الاصطلاح	شیخ ابوالحسن
۲۳	اصول لطیفہ کشف الحقیقہ	ایضاً	۱۶۲	تجدید الذکر فی بیان حقیقہ لشکر	جواب شیخ محمد
۲۴	تبیین طریق لابل الاراقہ	ایضاً	۱۶۴	احکام الاجتہاد بیان حدیث الحجۃ	جواب خانقاہ
۳۰	بالتزام وظائف الخیر والعبادۃ	ایضاً	۱۶۳	ترک الاختلاف والجدال من حجتہ الاختلاف	شیخ اسماعیل
۳۶	تنبیہ اہل السنۃ بتفاد حال الابدان والارواح	ایضاً	۱۶۶	تسبیب الخیر لدفع الضر	جواب شیخ محمد
۵۱	تحصیل کمال الابدان بقیات الخیر	ایضاً	۱۸۱	کشف اسرار من اسرار القائل العلم	ایضاً
۵۱	توجع الاسماع باختلاف احوال	ایضاً	۱۸۴	سلوک طریق الخیر بالاعتناء بالاعمال	
۷۶	المشاہد و اقوالہم فی السماع	ایضاً	۱۹۲	کشف الاسرار عن تحقیق الکسب والعبادۃ	
۸۲	درود الاعلایہ بالاستقامۃ علی الورد	ایضاً	۱۹۹	ترک الاختیار التعمیر بالاعتناء بتدبیر الخیر	
۸۲	رعاۃ الانصاف والاعتدال فی	شیخ عبدالرشید	۲۲۲	تحقیق الیاس عن قول الیاس	
۸۹	اعتقاد الصوفیۃ من ابواب الاحوال	نیازی محمد امجد	۲۳۴	وجود القادر فی احدیہ المناقب البانیۃ	جواب شیخ محمد
۸۹	ایراد عبارات النصیحۃ فی شرح			عن جمع الجہات	جواب شیخ محمد
۱۰۱	قولہ علیہ السلام الدین النصیحۃ		۲۵۳	سلوک طریق الخیر باتباع حجتہ الربانیۃ	ایضاً
۱۰۶	اقامۃ المرسم فی احوال المواسم		۲۶۷	مشاہدۃ الابرار من قبل ولا مشاہدۃ	
۱۱۰	تطبیح بالاحسان لمناسخہ اختلاف		۲۶۸	تعلیم الناس فی حقیقۃ الخیر	جواب شیخ محمد
۱۱۰	اختیار ما لا یزاد ولا یقل لا یحظر	جواب خانقاہ	۲۶۸	بذلک الاسم علی الخیر	جواب شیخ محمد
۱۲۳	اکشف و اکتب	سید احمد	۲۶۸	تعلیم الناس فی حقیقۃ الخیر	جواب شیخ محمد
۱۲۳	تحصیل المطلوب بانتظار المحبوب	جواب شیخ محمد	۲۶۸	تعلیم الناس فی حقیقۃ الخیر	جواب شیخ محمد
۱۲۸	تذکرۃ الابرار فی احوال الخیر	جواب خانقاہ	۲۶۸	تعلیم الناس فی حقیقۃ الخیر	جواب شیخ محمد
۱۳۴	رفع صوت الخیر بالمقام منہ الشیب	شیخ ابوالحسن	۲۶۸	تعلیم الناس فی حقیقۃ الخیر	جواب شیخ محمد
۱۳۴	تقسیم الایام علی اربعۃ اقسام	جواب شیخ محمد	۲۶۸	تعلیم الناس فی حقیقۃ الخیر	جواب شیخ محمد
۱۳۹	تنبیہ الخائفین من غار الخیر	جواب شیخ محمد	۲۶۸	تعلیم الناس فی حقیقۃ الخیر	جواب شیخ محمد
۱۳۹	تعلیم الناس فی حقیقۃ الخیر	جواب شیخ محمد	۲۶۸	تعلیم الناس فی حقیقۃ الخیر	جواب شیخ محمد

ردیف	شماره	نام رساله یا کتاب	اسم مکتوب ایلم	صفحه	تصحیح	نام رساله یا کتاب	اسم مکتوب ایلم	صفحه
۲۱	۳۲۶	توضیح تفسیر لیله بدر فی تصویر سنی	.	۵۵	۳۶۲	تجسس الاغنیاء بر بن القدر مرآة جمال الغناء	.	
.	.	شرح المصدر	.	۵۶	۳۶۳	استقاط اعتبار الاجساد والاشباح	.	
۲۲	۳۳۳	تذوق بلبلان فی ایجاب شکر الزید	.	.	.	عند ملاقات الطوبى لا بد من	.	
.	.	واستمر بحصول التوجه والتوحيد	.	۵۷	۳۶۵	ذکر الاولیاء الاقوال جنته علی رعايته	.	
۲۳	۳۳۴	تحقیق الدرر والاشجار والاسماء	.	.	.	طریق الاستقامة والاعتدال	.	
.	.	الحاوی فی الفقه والاصول	.	۵۸	۳۶۲	تحصیل النعمان والبرکات بتفسیر	.	
۲۴	۳۳۵	طی اسان فکرم بیان لارا حاتنی	.	.	.	سوره والعاویات	.	
.	.	القدم او العدم	.	۵۹	۳۶۳	ترجمه مکتوب ابنی الابرار فی تعزیه	.	
۲۵	۳۳۶	الوارثه فی الاستنباط بتفسیر النسخ فی	.	.	.	ولد معاذ بن جبل	.	
.	.	صلح المعاد	.	۶۰	۳۶۳	ایراد البیان لیسان الالم اشارات	.	بشاه ابوالعالی
۲۶	۳۳۷	حرقه الجنان بتفسیر الکشف والبیان	بشاه ابوالسکندر	۶۱	۳۶۵	انطلاق اللسان بتکلیف طالع الجوان	.	قدس سره
۲۷	۳۳۸	طی اللسان بوجوه الذوق فی مقام اللطائف	.	۶۲	۳۶۶	طهارات الفلق والاضطراب فی حصول	.	
۲۸	۳۳۹	حراسته الابیان عن کاید النسخ وشیطان	.	.	.	المطلوب بما ارتیاب	.	
۲۹	۳۴۰	توضیح الاصول بکتاب فی جمیع الابواب	.	۶۳	۳۶۸	توضیح الاخوان بالکبر جوار الالزام	.	
۳۰	۳۴۱	تذوق الفکر برعايه آداب الذکر	.	۶۴	۳۸۰	طلب النور فی قصه سفر لاهور	.	شیخ نورالحق دہلوی
۳۱	۳۴۲	تذوق الالذکر بیان فی تفسیر الفکر	.	۶۵	۳۸۲	سلوک الطریق علی نهج الجواز فتنرة	.	
۳۲	۳۴۳	الاشتمال بحکیم العبر والنبات عند	شیخ نورالحق	.	.	الحقیقة	.	
.	.	اجتماع اسباب اللغات	طی الهمزة	۶۶	۳۸۶	تسلیة المسائل من المسائل	.	
۳۳	۳۴۴	تسویة الاولیاء والاعالی بالذوق	.	۶۷	۳۸۹	وجوه البرو باستشمام اللورد	.	
.	.	فی حقايق الادب	.	۶۸	۳۹۰	جمع کلمات العارفين من الالصدق	.	
۳۴	۳۴۵	کلیل المادون الالجم من الالجم	.	.	.	والیقین	.	

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

شکر حضرت اہلبطیات اعلیٰ تقدس که عطای او را پایان نیست و شکر الای او در حیرت اسکان
 اول نعمت نعمت جو دست سائر نعم بعد از وی مشهور و نعمت جو دوام و دوام نعمت او دوام شکر
 لازم پس از عہدہ شکر آن کہ بر آید تا بشکر نعمت های دیگر زبان بکشاید قطعاً **مختل در اندیشه شکر**
 شکر خداوند تعالی کند **دید کہ ہرگز نتواند کہ آن** **الائق آن در گرو الا کند** **ہا ابدال ہر شکر**
 سرتوانست کہ بالا کند **یکی از نعمت های نامتناہی الہی کہ ہر لمحہ بی تقصیر و کوتاہی فائض است نفس**
 کہ درآمد و شد آن چندین ہزار نعمت موجود است و حضرت احصای آن از شمار عقل مقنوق یک نفس کہ
 باندرون در آید بنا کہ از آن چه کار بر آید چون آب حیات خواهد کہ در ہنار و جدول عروق درآمد اشباع
 اعضا و اوراق اطراف اطراف اول در مضیق خلق اینچہ از خس و خاشاک بخارات غلیظہ و اجزای
 غریبہ بود لطیف نمودہ لطیف خلاصہ آن اول بسببش سرد و از وی بگلزار دل تا بجمع عروق معاق
 و مسامات بدن آید و تعدیل و ترویج حرارت غریبی نماید کہ یاز سر نو باس زندگی پوشانند ہر شکر حیات
 نشانند و چون باز گرد و بطریق ریح لہقمتری از زبان بجاری و منازل کہ درآمد بود بر آمدہ ہر مکانی
 از فضلات کثافات ماندہ بر آوردہ تفریح و تشدید طبیعت آورد و کلفت جس ضعیف بود از نفسی بخود فرود
 از حساب اندیشہ بشکو کا صبح تا شام چہ مقدار نفس وصل است در ضمن آن چہ نعمت حاصل پس شکر از کلام
 یکی از سہلو الی کرد و حق آن بجا توانی آورد **فیسئ ان من جئت قدر انہ و وقت حکمت مطوی**

اللهم صل علی نبیک الذی لیک
 انت کما اتیت علی نفسک
 و ہو کما صلیت علیہ فی کتابک
 الذی لا یاتیرہ الباطل من ظلمہ
 و لا من بین یدیرہ بحقیقت حمد
 خدا و نعمت مصطفی را بجز خدا
 کسی نیارد گفت و گو ہر این
 را در اجز دست قدرت حق
 نتواند شکر از آن کہ بیچ احدی
 اورا چون خدا نشناسد چنانچہ
 خدا را چون وی بچکس شکر
 خداست و بندہ خدا خدمت
 و بندہ او دیگران ہر طیفی او
 اللهم احمد ذکرتک و صل
 علی محمد افضل صلواتک و علی
 آلہ و صحبہ وسلم اما بعد فقیر
 عبد الحق بن سیف الدین ہمدانی
 را جلا از رسائل و مکاتیب ہر
 باقتضای وقت مناسب
 حال اما کردہ بعضی بہت اجابہ
 و ہوا با اہل سلوک ارادت

روح از و تازہ خدای برد	روح از و تازہ نزول آورد	نفسی نو کہ وصول آورد	نفسی نو کہ وصول آورد
نفسی تازہ جیاتے دگر	نفسی تازہ جیاتے دگر	نفسی تازہ جیاتے دگر	نفسی تازہ جیاتے دگر
خبر جان مستخرج از د	خبر جان مستخرج از د	روح مزاج الی ذکرہ خوش	روح مزاج الی ذکرہ خوش
دل نفس با و ہوائی خورد	دل نفس با و ہوائی خورد	دل نفس با و ہوائی خورد	دل نفس با و ہوائی خورد

پرسه موردین آبی | یافت از توانگی خوری | آدمی بی هنری زبان | احمد خدا را چه تواند بیان

یکی دیگر در رات به هر روز که دلیل و تهار بطریق در ارتبوسه نظر نگار و اسباب آلات آن اینکو بر شمارست که بگردان گندم که بوجود آید که در اسباب ایجاد فرمایند خلق صور و مواد زرع و حصا و و حفظ قوت و فساد آن ساز و در ترتیبی و تکمیل آن پر از دو حکمتهای دیگر غریب تر و نعمتهای عجیب تر که در طبع و طبع و اخذ موضع و جذب و مضم و چندین افعال متعین و احکام محکم که آن اجزای حکیم مطلق ندانند پیدا کنند تا آن را

صالح تغذیه گردانند پس جان من تمت حکمت و نعمت نعمته قطعه

خاصان در شش که در عقل و خرد کم | از خرمین بود اند گندم زده آدم

گم در شکم و اند دل انجم و افلاک | چون از چند است فتاده چشم

مطابقت مآرب مجالس مساکن و موارد و موطن و سایر نعمتهای سماوی و ارضی و علوی و سفلی و روحانی و جسمانی و ظاهری و باطنی نگاه کن در خلق و تقدیر و تربیت و تدبیر علم و قدرت فکریه را در بر آید که تا جز سکو و حیرت چاره و جز عجز و بندگی چه پیش از غلبه خلق سموات و کواکب و حرکات و ساکن احوال و صفات ثابت و سیارات و ایجاد ارکان عناصر و وضع غریب و ترتیب نامرتبه بساط ارض با این طول عرض و ارتفاع و جبال و ایات انفجار عیون و اتمار جاریات اجناس و اجادات اقسام نباتات و انواع حیوانات ابداع غرائب حکمت در خلق و ایجاد این اجسام و اعطاء اجزای نعم در ظاهر و باطن این اقسام که ذکر محلی از آنها مذاتر کردیم و بصحائف قیاس بنیاید و این همه برای تست که او را داداری و روی ارادت برای

پس جان من لا خضر الا لایه و لا احصاء لنعماته قطعه

بگردان خدای بایتر گماشت | کار تو این بود که انی که این همه

این من بساط بساط زمین است نهاد | و این سببان سبز طنک است تو فرشت

چندین گیاه عالم و بکار گماشت | خاقل مشغول در خداوند در شب

این همه نعمتهای است که انسان با جمیع حیوانات شامل به روی حیاتی و اصل است از مزایای اگر از طبع و ادب آن خدایان در کتب مستعمل که از ان هر آری نطق و فکر و فهم و فرست و علم در امت و شعوب است و در این صفت و ولایت و نبوت رسالت و عدم ختمیت بکرم غام و تعظیم خاص بطریق شیوع و در این صفت و ولایت و نبوت رسالت و عدم ختمیت بکرم غام و تعظیم خاص بطریق شیوع

بگشاید که این طبع | بالی که خاک از این خاک است

بگردان خدای بایتر گماشت | آنم که در خاک خاک است تو فرشت

چندین گیاه عالم و بکار گماشت | خاقل مشغول در خداوند در شب

بگردان خدای بایتر گماشت | آنم که در خاک خاک است تو فرشت

نوشته و برخی بجانب بعضی امرا و ملوک از اهل سعادت فرستاد و باره در نصیحت نفس خود که نزدیک تر و نیازمند تر از همه است ابلغ نموده و این بند مامورست که جز در ابواب این دولت که باعث ترویج و تحجیر شریعت و موجب حفظ عقاید و احکام سنت باشد تکلم نکند و از دایره اعتدال و حیطه احتیاط بیرون نهد و باشارا وجودیه و اوایلات باطنیه است نزد وصیت مشایخ در حق این مسکین این است و لا تکلم بالحقایق و الذائق بل بین للحق علم المعاملات ما ینتهون بعن العیوب و لا یقدم علم ارباب علی الظاهر و لا یکتفی بالظاهر عن الباطن بحکم این وصیت طریق این صنعت در اکثر اول در تالیف و تصنیف نقل ترجمه عبارات قوم و رجوع بکلام الله دین که جامع طریقین و متفق علیه فریقین اند و تبریه و تنزیه ساخت این مقام از فضول کلام افتاده و بحقیقت این طریق را سلم و احکم باقیم در اتقان معنی و اعتبار سخن و احتراز از طعنه قلم و ذلت و بان یارب مگر در ضمن بیان سخن در آورده شود شرح مقام و رفیع ابهام و شکال سخن سهل بنا که آن نیز در کمال خواهر بود امید که بنظر قبول و اصلاح از باب دیدن در آید

بلکه خاک پر تر آن خاک تو یافت

بگردان خدای بایتر گماشت

چندین گیاه عالم و بکار گماشت

بگردان خدای بایتر گماشت

بالی که خاک از این خاک است

آنم که در خاک خاک است تو یافت

خاقل مشغول در خداوند در شب

آنم که در خاک خاک است تو یافت

بگردان خدای بایتر گماشت

چندین گیاه عالم و بکار گماشت

بگردان خدای بایتر گماشت

آنم که در خاک خاک است تو یافت

و بعین عنایت ایشان ملحوظ
گردد و طالبان را و حق
و سالکان صراط مستقیم را
مفید و نافع افتد و نقاب
جایب از چهره مقصود بردارد
از قریب بحقیق و ایاه از جو
ر الیه انیب -
الرساله الاولی سلوک
طریق افلاح عند نعمت
القریبه بالاصطلاح
لا اله الا الله محمد رسول الله
الحمد لله والصلوة والسلام
علی رسول الله وعلی آله و صحابه
براه طریق الحق و محیی دین الله
شخصه آمد و رفته از آنجانب
بجانب این ذره حقیر آورد
و مرا از ان تعجب رشم نمود
از دو وجه یکی آنکه با وجود آن
مشغول و حالت سکوت
و حضور که عنایت حق جل و علی
نصب ایشان گردانیده است
چگونه التفات باین عالم آورده
و عجب تر آنکه این حقیر را این
سخن که جز باطل آن نتوان گفت
مخاطب ساخته و اعتبار نمود
این فقیر را کجا اهمیت آن و
مناسبت بدان که با چون
منی بی ایامین سخن در میان
توان آورد اما چون ایشان
را باین وادی آورده اند
چنانکه میخاری خواهد بود
یکجا از صاف صاف و اوقات
راه آنست که یقین حاصل است
و یقین من کل یقین که گمانی

عقل و نفس

<p>آنکس که روشنائی نورش دریافت حرف نخست ایچید ایچا ذوات است انجیل در نوشته زبر بر زبور یافت</p>	<p>نور محمد است که اول ذوات بخت کمان حق کتب از صل سلو یافت عقل از کمال او است از آفتاب چشم</p>	<p>عقل و نفس آمد و نیچا عجب دریافت قرآن مصحف است که تورت کرد زودیک خیره و نتواند زور یافت</p>
<p>و همچنین که شکر و سپاس خالق موجودات از حیثه امکان احاطه انسان بیرون است و تنای سیدگان از مجال شرح و بیان افزون هر چه جزم تپا حدیث متعین است حقیقت محمد از همین است آنچه جزم تپا احد هم صفات احمد آن امین هر چه از انوار علوی و فلی ظاهر است بمزید نور آن اجل مظاهر است پس در حقیقت تقصیر از اول صفات حق عین عجز از کندی ذوات آن کامل مطلق بود قطع</p>		
<p>حق را بچشم اگر چندیندیش</p>	<p>از دیدن جمال محبتش</p>	<p>اورا بچشم دیده و شناختند</p>
<p>که صورتش عشاوه معنیست ساختن</p>	<p>از ندای ما عجزناک از ذوات واجب الوجود بر آرد و دیگران ای عجزناک</p>	<p>نسبت بآن مقصود و مقصد هر موجود و اولاً لا یحیی شئاً علیک انت کما اتینت علی نفسک</p>
<p>گوید دیگران لا نستطیع صلوة علیک من ربک گونه قطع</p>		
<p>او از خدا و هر چه جز او مستثنی از او</p>	<p>او جان جمله عالم حق جان بن شمار</p>	<p>خیر الوری امام رسل منظر ام</p>
<p>حق در ازل برابر آینه وجود</p>	<p>آینه حقیقتش آورد و برو</p>	<p>حق با غیر واسطه ذوات و مجو</p>
<p>ایجا لطیفه است اگر بشنوی کمر</p>	<p>از اول آنچه در و م افتد بود عکس</p>	<p>آینه را مقابل آینه چون نهند</p>
<p>نقش موجود است نشیندین</p>	<p>بشناس این دقیقه مزین م گفتگو</p>	<p>گرد و دست با دین چون قدر</p>
<p>در آون باعث خلقت عالم است</p>	<p>و در آخر واسطه هدایت نبی آدم در باطن مری روح و در ظاهر هم اشباح کاسرکان او بیان دول تا سخ احکام</p>	
<p>مل و محل قص خاتم وجود نقش فص معرفت و شهود مقصود و مستکفان مقصود افلاک مقصد سالکان مطهره</p>		
<p>خاک متمم مقام اخلاق کمال کاملان آفاق عاجز منزله این بود و عدم برزخ بحرین حدود و قدم جامع نسخ</p>		
<p>امکان خوب موجب ابطه طالب مطلوب عزیز صمدیت تک تک ملکیت احدیت نظم حقیقت ذوات</p>		
<p>منظر صورت رحمانیت سرگتوم غیب لاهوت طلسم معلوم کسج حیرت مروح ارواح مکتوبه قرین اشباح استقوا</p>		
<p>برایت خط ولایت نهایت دایره نبوت مظهر اتم رحمت اعم عقل اول ترجمان ازل تو را از اسرار باوری</p>		
<p>بل بیدر سل نه راستی سر آبی حبیب اعلی صفی اعلی محمد مصطفی صل الله علیه و سلم قطع</p>		
<p>شاه و سل شفیق از من خواجو کون</p>	<p>نوریدی حبیب خدا سید نام</p>	<p>مقتدر و انوار است که با طیفی</p>
<p>منظور نور اوست در کمالی ظلام</p>	<p>هر چه که بود در کمان بی چشم</p>	<p>بر منی که از غیب تو باشد در تمام</p>
<p>بر داشت طبیعت مکان هم کمان</p>	<p>از کجا آمده است من اسرار الهام</p>	<p>تیمور و منی که از کسب است تمام</p>
<p>کانه از ما سخن گفتی نشان نام</p>	<p>سریت پس شکر و در خارج الهام</p>	<p>از کجا که از کسب است تمام</p>
<p>ابیات</p>	<p>رسول که از منی بود</p>	<p>مقتدر و انوار است که با طیفی</p>

رضی و صبی تقی نقی	سخی بهی علی ملی	عظوت روت کریم کریم
خسعت القموجال	عجز البشر بکماله	نطق العجز بجلاله
لا ارا الخلاله بخیره	خرق السار بسیره	ما ساغ ذاک لغيره
شرق المکان بنوره	سر الزمان بسوره	نسخ الملل بظهوره
کشف الشیه ببیانه	رفع العسل بکانه	اکرم بر فقه شانه
قلتهند والشیر بعبه	ثم اقدوا الطریقته	فتحققوا الحقیقه

اگر مصدق این بنده است
کلمه اولی مصداق حال ایشان
خواهد بود بیت تعین این
که شیران شکاری درین
ره خواستند از مور یاری
یکی از طالبان راه گفته است
افواجت من موالم منی
فذلک یوم استفادتی و اذا
وجدت من هودونی فذلک
یوم افادتی و اذا وجدت من
هو مقلی فذلک یوم مذاکرته
و اذا لم اجد احدا من هؤلاء
فذلک یوم مصیبتی باشی
درین زمانه که ایتم سخن نیز
غنیمت است تا بعد از آن
توفیق کار را بخشند و تو صوا
بالحق و تو اصوابا الصبر در ره
شریف مذکور بود که هر سنی
در کار است که ثروت آنگ
پاسه مروی طلب مجازی
مجاهد کند و چشم آنگ حق
را از بسطل نشان ساخته است
بغیر آن صاحب دولت بزنه
علم شریف محیط خواهد بود بنگر
این در راه درین زمانه طالبانی
بیانیت کدام طالب است
که این مصیبت خون در جگر
نباغده و یابن حسرت در مانده
نموده اند و کلمات بعضی
حقا لایحی گردد آفت که این
عروشناسی و ولی یابی بزرگ
دائره وسیع و طاقت طالب
است و اوجده منرا بطور این
که بر لایه معرفت این کجا و آنجا
و تعین نموده و گرا این پیغمبر

اللهم صل علی محمد وعلی آل محمد وارضهم وارضهم

کلمات آل کامل الاحوال صفات محاب از انصافش انواع نعم و اصناف احسان ایما بل کرم
بیرون از صراحت خارج از حیطه استیفاء و استقصا همه نیاز آن دریا و اقیانوس بیضا اندر فیض
که در و یافت هر نوری که درین یافت بساطت ایشانست بهر نوری را آبی دیگر و هر نوری را آبی دیگر
از کتاب فضل فصلی دیگر و ابی دیگر است یکی بصدق مسدود موصوف و دیگری بعدل و او معروف یکی
بسیجیایم و سوم و دیگری بعلی آنها معلوم خلافت نامه خاتم نبوت چون بهر خاتم ولایت رسید تمام شد
و در وظائف اختتام کشته قطعه

اصحاب پیغمبر مستغرق نودند	در ششصد و نود و نه روز و در روز یک
بی نور هدایت مرده شب تاریک	حوش از غیری است غیب کل آستان

بعد از آن چندان شعب و شجرات و فروع و ثمرات از خاتم ولایت که شجره علم
و هدایت بوی ختمی و شوره بر آند که بر مثال شجره بطوبی هر طرف ظلال کمال انداختند و عالم را بنور جمال ولایت
منور ساختند و خصوصاً اولاد اجداد و اهل عیال خزاوا آنحضرت که حکم در اثرت حقیقی و مناسب است اتی از همه
نفسه و از فیض کامل تربی داشتند و حکم عصمت اتی لوایم ولایت سخوی بر افراشته ریاست صورت
و دیگران گذاشتند ریاستی

نواب بنی بکای دین ایشانند	حکام ولایت یقین ایشانند
مقصود و مراحق همین ایشانند	و هرگز نور ولایت از خاندان نبوت

ادان تا اید بود ظاهر	ظا هر از اهل بیت نورنی
تا آنکه این نور نور جاوید است	

ادان تا اید بود ظاهر
ظا هر از اهل بیت نورنی
تا آنکه این نور نور جاوید است

ادان تا اید بود ظاهر	ظا هر از اهل بیت نورنی
تا آنکه این نور نور جاوید است	

اگر مصدق این بنده است
کلمه اولی مصداق حال ایشان
خواهد بود بیت تعین این
که شیران شکاری درین
ره خواستند از مور یاری
یکی از طالبان راه گفته است
افواجت من موالم منی
فذلک یوم استفادتی و اذا
وجدت من هودونی فذلک
یوم افادتی و اذا وجدت من
هو مقلی فذلک یوم مذاکرته
و اذا لم اجد احدا من هؤلاء
فذلک یوم مصیبتی باشی
درین زمانه که ایتم سخن نیز
غنیمت است تا بعد از آن
توفیق کار را بخشند و تو صوا
بالحق و تو اصوابا الصبر در ره
شریف مذکور بود که هر سنی
در کار است که ثروت آنگ
پاسه مروی طلب مجازی
مجاهد کند و چشم آنگ حق
را از بسطل نشان ساخته است
بغیر آن صاحب دولت بزنه
علم شریف محیط خواهد بود بنگر
این در راه درین زمانه طالبانی
بیانیت کدام طالب است
که این مصیبت خون در جگر
نباغده و یابن حسرت در مانده
نموده اند و کلمات بعضی
حقا لایحی گردد آفت که این
عروشناسی و ولی یابی بزرگ
دائره وسیع و طاقت طالب
است و اوجده منرا بطور این
که بر لایه معرفت این کجا و آنجا
و تعین نموده و گرا این پیغمبر

که آن ضوابط و تواعد حق
ظاهرست و تجاوز از آن نصف
باطل اما هنوز کار شکلست
و نقاب حجاب و ابهام بر چال
مقصود حاصل گویند که طریق
منحصرت در آن کیست رابا
صاحب دلی الفتی دست
و درین صورت اگر چه دست
صحبت قصیر باشد کار تمام
ست و بی نعمت الفت اگر
سالها صحبت اتفاق افتد
فائده ندارد و نتیجتاً در اول
همین محبت و الفت است
صحبت تمتد باشد یا کوتاه
لا اله الا الله محمد رسول الله
اکنون معلوم شد که دریافت
اولیا و شناخت مردان استغناء
و اقتباس نور ولایت لیسبی
پای طلب عادی و بزور
باز می توت میز نیست
مگر در بی سببانه و تعالی مددی
فرایده و گره ازین کار بکشاید
بهم حال برانه امید می
نیاید رفت و از دعا و سوال
این مطلب الحاح و اضطرار
در آن نباید نشست که می
عزولی اجابت کننده دعا و عطا
پاش فقر است انبعلی
کل شیء عندی بر نقلی چندین
مقصود جامع مطالب از
حضرات مشایخ حاضر وقت
ست نوشته می شود و مطالب
آن و مکرر در روز و نظر در آن
بغایت موثر و مفید می نماید
که بزرگان پرور از در عبادت

اما بعد فقیر حقیر ضعیف عباد الله القوی الباری عبد الحق بن سیف الدین التزکی الدیوبی البخاری
معروض میگردد آنکه برابر باب و حجاب البصار که زمره اهل خیرت و اعتبار است و مقرر است
که موثرترین حالات بلکه افضل عبادات مصاحبت اهل کمال و مجالست مقربان در گناه و الجلال
ست زیرا که بشا بهر استقامت احوال ایشان سالک استقامتی دست بهر که تحمل لعباسی عبادت برود
مشاق ریاضت که لازم سلوک این طریق است آسان شود بلکه بجای جلال ایشان نوری در دل افتد
که ظلمت ریب و ارتباب که علت بعد و حجاب است زایل گردد و اگر فرضاً این شخص را استعداد استعداده
این کار و قابلیت استفاضه از او داشته باشد تا تاثیر صحبت بوجود آید و فائده محاذات روی نماید
لیکن بقیاس استدلال بر وجود لذت و کمال که مخصوص ارباب حال باشد از ایامی این طریق که گفته

از ولایت است محروم نماید است	ای که از کشمکش قال مقال	نیست حالت ارباب کمال
هیچ نایافته در خود اثری	تشنیده ز کسان جز خبری	قابل کار را معذوری
یا خود از کوششش آن بس روی	باش کین او گذاری دیگرست	هر کسی قابل کاری دیگرست
لیکن اندر بی انکار مرو	از جهان منکر این کار مرو	بگر این حالت در ایشان
کوششش سوزش عشق ایشان با	که درین ره چه طلبها دارند	در طلبها چه تعبها دارند
زین طلب گره خدا یافته اند	این همه بهر چه شتافته اند	در طلب این به جانها می بخت
مال اسباب فدا سازی چیست	کشف اگر نیست قیاس تو کجاست	عقل گوید که جواس تو کجاست
باری از نیست ترا وجدانی	معتقد باش و بیاری ایانی	و بعد از خردان و لست صحبت

کاملان و مشایخ عالم عرفان استماع اخبار و تتبع آثار ایشان در سمت قرانی و طاعت کمالی جهان
تا تیر و ار که صحبت و مجالست بلکه این نیز نوعی از صحبت است که مجال وقت پروری از غبار کورگی
بشری و حجاب صورت عنصری مصفاست و صفائی حسن عقیدت از مشایخ که فایده عطا می نماید
منزه و معالیه از قرن بعد قرن جمیع اخلاق حفظ اخبار و آثار اسلام نمود و در حال حال
و در وفات و صحائف جمع آورده زیوری و مگر بر حال آن فرزند اولیای الهی است
آن رفواید و منافع بسیار است اول آنکه وجود اولیای الهی است که در مشایخ است
بموجب و آثار بیغیرت و ریک فعل است در کسان است که در مشایخ است
و عطیه گری است لازم باشد اعتبار و محبت آن مشایخ است که در مشایخ است
هر کس که کمال اولیا را شناخت
در آن مشایخ است که در مشایخ است
وصول در مرتبه است که در مشایخ است

این عبادتی است که بهر حال در جمیع محال بی کلفت و محنت از دست هر کس حاصل است با وجود آن
 اینچنین جزای جزیل که قریب جلیل است بران وصل دیگر آنکه چون نقل اخبار و حکایت منی مستقبل
 و تفسیر اوقات بد که احوال او احوال اول الوف عادت و انوس طبیعت گشته است پس اشتغال بد که احوال
 اول کمال که شمر سعادت مبدأ و آل است بهر حال بهتر باشد تا قضای مقتضای حیلست عادت متضمن
 طاعت و عبادت باشد دیگر آنکه لا بد میان دو اگر مذکور طلاق مناسبتی و محبتی باشد که باعث بزرگ گردد
 پس ذکر حکایات صالحین بجهت آنکه منی از مناسبت باطن است و اگر در ظاهر نیز از ایشان بگوید
 و برستی صلاح و طایفه فلاح یار آید دیگر آنکه هر کس که فضائل و مناقب اسلاف استماع نماید بصورت یاد
 که چندین بعد از معنی قرون و ادوار و تادمی دهور و اعصار منور ذکر فضائل پیشینیان می گوید سبب
 آن جز حسن عمل فکر و ارتکب نیست پس اندک حیات ابدی و سعادت ازلی در حسن عمل است و شاید
 که تصور این منی نخبه و باعث بر کسب خیرات و مبرات گردد دیگر آنکه تو آنکه ذکر خیر این طائفه علیهم سبب
 ترویج ارواح مقدسه ایشان گردد و همچنین آنکه می ایشان را درین جهان بخیر ذکر می کند ایشان نیز بحکم
 خلق با خلاق الهی و در اوردان عالم بینی یاد نمایند و ابواب سعادت و امداد بر روی طالب بکشایند
 دیگر آنکه چون وی نفس متقلب مذکور جائز شستگان می کند حکم کاتبین بدان امیدوار باید بود که بعد
 از وی با وی نیز زمین معالجه کنند و بت هب لی حکما و الحقیقی بالصالحین و جعل لی لسان صدق

ایشان را بعینه با بر او نماید
 که آن بطریق احتیاط اقرب
 و از آنکه در کتب تصرف این جانب
 از کی و اطره خواهد بود و فریب
 حامل نقی الی من هو افق منه
 قال شیخ ابوالعباس المحضی
 رضی الله عنه ان رفعت التریه
 بالاصطلاح ولم یبق الا الامانة
 بالهمة و احوال علیک با تابع
 الکتاب و السنة من غیر زیاده
 و لانتقام و ذلک جاری
 معاملة الحق و النفس و الخلق
 فاما معاملة الحق فبشکلات اقامة
 الفرائض و اجتناب المحرمات
 و الاستسلام لاحکام و اما
 معاملة النفس فشکلات الانصاف
 فی الحق و ترک الانتصاف لها
 و اخذ من غیر الکفای بالطلب
 و الدفع و الرد و القبول الایمانی
 و الادبار و اما معاملة الخلق
 فشکلات توصل حقوقهم الیهیم
 و لتعفف عما فی یدیهیم الفراء
 عما یغیر قلوبهم الایمانی حق واجب
 لا محید عنه و کل مرید بالکرب
 الخیل و اکثر لمصالح العاتاة و
 اشتغل بتغیر المنکر فی العموم
 او توجه للهادون غیره من
 الفضائل و معصاة کونه
 فی حق منة الله و استیفاء
 الفضائل او متعجج رات
 اطراء و متعللا بالتجدیر او عمل
 بالسمع علی وجه الدوام
 او اکثر المینع و الاختلاج لا تعلم
 و تعلم و مال لا راب اللهنا
 بقا از یاد او اطره با زبان

چون بجزیم یاد و همگان دارم	امید آنکه مرا هم بخیر یاد کنند
کسان باشند سر نیز روح شاد کنند	بعلاجه این امور و ملاحظه این

من این جهان لوح ادا می را همس آن شد که بزرگ مناقب و مناقب این طائفه علیه زبان
 او اودان معصود حضرت مشایخ قدس بعد از هم استقامت نماید تا ایشان را وسیله سازم
 و سبب قلب عالم غرضت بنی آدم است و استقامت و استمداد من در مبداء و معاد و نصح
 من در دنیا و آخرت مقتصر بر طاعت و عبادت او اگر چه من گناهگار بگردم و از لیسایا
 در دنیا و آخرت و در روز جزا و در هر دو جهان و اصقان ایشان بشمارم با منی

زهد من نیست این بارگیا	او صاحب بزرگان شاد از فروت
چون نکند مشایخ از بار عرب و هم در کتب و صحائف ارباب	چون نکند مشایخ از بار عرب و هم در کتب و صحائف ارباب
چون نکند مشایخ از بار عرب و هم در کتب و صحائف ارباب	چون نکند مشایخ از بار عرب و هم در کتب و صحائف ارباب
چون نکند مشایخ از بار عرب و هم در کتب و صحائف ارباب	چون نکند مشایخ از بار عرب و هم در کتب و صحائف ارباب

والد قاتق دون المعاملات
 و اینیه عن العیوب اولیة
 للترتیب من غیر تقدیم شیخ او
 امام او عالم او اتبع کل الحق
 و قائل بحق او باطل من غیر
 تفصیل الاحوال و سبتهان
 بمنسب عدوان تن عدم
 صدق بطلان احوال للخص
 و التالیات و تقدم الباطن
 علی الظاهر او کتفی بالظاهر
 عن الباطن او الی من بعد
 بالایراق علی الاثر و کتفی
 بانعلم من لعل او لعل لعل
 او بالمال منها اول کمین لعل
 یرجع الیه فی علمه و علمه و دیانته
 من الاصول لسلطه لعل
 کتب الائمة لکتب ابن عطاری
 فی الباطن و خصوصاً التوفیر
 و دخل ابن الجبالی فی الظاهر
 و فی کتاب شیخ ابن ابی حمزة
 و من تبعها من المتحققین فهو
 بالکمال لاجتهاد لو من اخذ
 بها فهو ناجح مسلم بن شار الدین
 و عصمة منه و التوفیق و قد
 سل رسول الله صلی الله علیه
 و آله وسلم من قول تعالی طمک
 انفسکم الایة فقال اذا رايت
 شیخاً مطاعاً و جوی متبعاً و
 اصحاب کل ذی رای برایه
 فطیبت بزیوتة فطیبت
 وقال علیه الصلوة و السلام
 فی صحف ابراهیم علیه السلام
 و علی العاقل ان یکون عاقلاً
 برآءة مسکال لسانه مقبلاً
 علی کل ذی و علی بائس ان یکون

از مشایخ ایشان مسطور و مزبور شده و لیکن اخبار اکثری از مشایخ و علماء و اتقیای دیگر که از زمان
 ابتدای فتح اسلام که زمان ظهور این کرام درین دیار است در هر عصری و عهدی معروف و مشهور بودند
 در کتابی معین مبین و مسطور نیست مگر در بعضی موقوفات و رسائل بعضی از تقریبات و وسائل مذکور
 شد و بار السنه خواص و عوام مشهور گشته و جماعه دیگر از متاخرین قریب این زمان نیز از احوال اوصاف
 ایشان بزبان قلم زبیده و از السنه باهل عصر سر بیرون نگشیده است پس درین صحیفه شریفه که مجمود
 است از عجایب اخبار و آثار و غرائب حقائق و اسرار از ابتدای زمان خواجہ بزرگ معین الحق و شیخ
 و الدین تاملتہای الف حاشره که تاریخ کتابت این کلمات متین است انچه از احوال اولیاد و اصحاب
 و عرفا و مشایخ و بزرگان دین و مقتدایان ارباب یقین و کتب و رسائل و در موقوفات مشایخ
 چشتیه و غیر ہم در نظر آمده و از لغات سوات که جانب صدق ایشان در احوال استجین باشد استعمال
 نوعی از تفسیر اعتبار و متجان و اختیار که واجب وقت کتابت تاریخ و مستعان اخبار است شنیده
 شده نوشته آمد و جماعه دیگر از علماء و صلحی که بسمت امتیاز موسوم و بصفت اشتہار معلوم بوده این خصوصاً
 از صلحی ای طبقه اسکندریه که زمان صلاح و تقوی و روح و دیانت و حیانت بود و بسیاری از اکابر
 و علماء از اطراف اکناف عالم از عرب و عجم در آن زمان تشریف آورده درین دیار توطن فرمودند
 و جماعه دیگر نیز اگر چه نشان ولایت و کرامت موسوم نبوده اند لیکن ذکر ایشان در محافل و مجالس
 بخیریت میرانند و بعضی جهات خیرات ممتاز و متفرد میدادند شاید که بعضی تقریبات و مناسبات مذکور
 شده باشد و باین ملاحظه این کتاب را اخبار و الاخبار فی امثال ابرار نام شد و در تعریف
 و توصیف حد و اندازه را نگاہ داشته و طریقه با لغز افرو گذاشته آنچه مناسب حال هر یک بود و نگاشته
 و آنچه از تصنیفات و تالیفات و مکاتیب و رسائل ایشان که در معاملات طریقت مکاشفات
 حقیقت یاور و غلط و نصیحت و ارشاد و تربیت در نظر رسیده البته چیزی از وی ثبت گوید و اگر چه بعضی
 مواضع بسبب اشتغال بر فراموشی و منافع بکثرت و طول انجامیده مساق کلام از اشاق و اشتغال
 برآمده باشد و لیکن چون مقصود ازین جمع متفاوت سالکان این راه و طالبان درگاه است و متعلق
 وقت مستعان طریقه نصیحت و تکلفان شیوه حیاست از آن باقی نمود و اگر کسی سطح نظر حقیق
 قصص و حکایات برگار دگوتا آن اوراق گردانید و مقصود خود آرد و اگر در وقت کتابت آن
 قصد اختصار کند و بر آنچه از آن کلمات مقصود او افتد مختصراً نماید نیز نسبت به کتب دیگر
 در هر جا که بر سهو و خطا و قوت یابند در طریق صلاح و سعادت مستعان از آن الله تعالی
 لطیفین و آنچه مناسب حال کتابت این طوطی است و مستعان از آن الله تعالی
 که ذکر بزرگان که تیز و تعین و رحمت و برکت ایشان از هر طریقی که در این کتاب

بترتیب وقت و زمان کرده آید و تقدم و تاخر زمانی را رعایت نماید بآب و احتیاط نزدیک خواهد بود
گرچه بعضی مواضع بسبب بعضی از تقریبات و مناسبات شاید که خلاف این تقریر نیز وقوع آمده باشد
طبقه اول در ذکر خواجه بزرگ معین الحق والدین که حلقه مشایخ کبار و اقدم سلسله حقیقتیه این
ویاست و اهل عصر و از خلفا و مریدان و غیر هم تعیین پذیرفته -

طبقه دوم در ذکر شیخ فرید الحق والدین گنج شکر و معاصران و مریدان ایشان مقرر شده -

طبقه سوم از زمان شیخ نصیر الدین محمود چیرغ غزلی و اهل زمان ایشان ثبت یافته و بکذا علی بن ابا
الرتیب الی عصر نامه رحمه الله علیه جمعین بعد از ان ذکر جماعه از مجازیب بی ملاحظه تقدم و تاخر
و همچنین جائه از صالحات بی ملاحظه مذکور فرورگشت و خاتمه در ذکر بعضی از اسلاف کاتب حروف
و جمعی از احوال ایشان رحمه الله علیه و تفصیل احوال و الدماجد قدس سره و تمیم آن باجرای کلام بعضی
ادبجاری خود و مناجات بدرگاه محیب الدعوات و ختم کتاب بخت سید کائنات صلی الله علیه آله و سلم
ثبت یافت الحق مجرب است که اگر فقیری وقت خود را بدان خوش کند جانی آن دارد اگر کسی مطلبی
خویش از ان طلبد امید که روی بچران نیارد باشد که بقبول دگانه مقبول گردد و مقبول مقصود

موصول آید آیات
کن این ایلیط خوش قبول
جای بود میان جان سازد
تغییری چون ضرری نیست
آرزوی یک عطای توام
نست خولعت تو کسی بار

دارم امید از خدای جهان
بقبول خودش کند موصول
ای خدا از او دفع گارم من
جز تو ام هیچ دستگیری نیست
نظر بستم بمن و من را
انت نعم الوکیل المولی

که در از قبول خویش نشان
سوی اهل دلش روان سازد
بکیس و بی توای زارم من
مفلس و کترین گدای توام
برو لم لطف خویشین من را
و صلی الله تعالی علیه

تخلی خلقه عدا و الیه اجمعین الطیبین الطاهرین

قطب الاقطاب فرد الایجاب الغوث الاعظم شیخ شیوخ العالم غوث
الکاملین امام الطائفتین شیخ الطالیین شیخ الاسلام محی الدین
الکاملین خواجه بزرگ معین الحق والدین رضی الله تعالی عنه

از انکه در این کتاب از احوال و سیرت خواجه صاحب السیف حضرت بن حسن عینی بن
سیدنا محمد باقر علیه السلام و غیره در این کتاب درج شده است و در این کتاب
از احوال و سیرت خواجه بزرگ معین الحق والدین رضی الله تعالی عنه درج شده است
و در این کتاب از احوال و سیرت خواجه بزرگ معین الحق والدین رضی الله تعالی عنه درج شده است

اربع ساعات ساعه ساعه ساعه
فیها نفسه و ساعه ساعه ساعه
توبه و ساعه یفنی فیها الاخوانه
الذین یصرونه بعینه و یولونه
علی ربه و ساعه یجلی فیها من
نفسه و من شهواتها البیاضه
او کما قال رزقنا الله ذلک
و اعانتنا علیه و وقتنا به
و صحبنا بالعافیه فیہ فانه
لا غنا کفانی عافیه و جو حسنا
و نعم الوکیل و صلی الله علی
سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم
تسلیم اکثر ادا انما ابد الی
یوم الدین و لا حول و لا قوه
الا بالله العلی العظیم شیخ ذکره
بالتحیر معنی تربیت صطلاحی
چنین تصویر و تقریر میفرمودند
که در زمان قدیم مشایخ بودند
مرشد و کمال که بناسه ربطا
و خلوات بر صفت خاص
می نمودند و طالبان ادرن
خلوات می نشانند و اطعام
و شراب ایشان را بر موازین
مصلحت و اجتهاد معین
می ساختند و با هر یک که
خاص و شیطانی مخصوص تلقین
و تعلیم می کردند و جو بر یک
او اسه فرض نماز جماعت
یا بخت ضرورت دیگر برین
نمی آوردند و در ان وقت
نیز نظریه قدم داشته و سر و چشم
گوشه و ایدیه و نظرات
التفات بهمین و شمال از ان
از غیر ذکر نگاه میداشتند
و در هر دو شش و شبیه مثلاً

2B

کیارود و بار از کیفیت احوال
 و خواطر و ادوات و معاملات
 پر سیه به بلایچه مصلحت وقت
 و موافقت مزاج و مصلح
 کار باشد از تغییر حال طعام
 و شراب و شغل و ذکر تصرف
 می فرمودند هم برین صفت
 بینما در رنگ معالجه
 طبیب حاذق مرریض را
 تسلیک نموده هر یک را بعد
 از دست معین بعضی را یکسال
 و بعضی را شش ماه و بعضی
 را یکربعین و بعضی را زیاد
 و بعضی را کم از آن خلوت
 کامل و داهل می برآوردند
 اینست مراد تربیت مصلحی
 و اینچنین بود طریق تربیت
 تمام طالبان را در این نوع
 تربیت درین زمان منعدم
 شده و انقطاع پذیرفته است
 و لم یبق الا الافاق و الممته و
 احوال نرا و همت و حال شیخ
 مرشدست میفرمودند که افاد
 و ارشاد همت و حال چنان
 باشد که شیخ طالب را در ظاهر
 تعلیم احکام شریعت و احکام
 آداب طریقت مشغول اند
 و در باطن همت و حال خود را
 بر اندازد قوت و نفوذی
 که دارد و بتسبیح و تسلیک طالب
 بر نگارد و قبول و عمل حال
 ارشاد و تکمیل و سه کند
 این طریق نیز بعد از سنه
 بر تفاوت استعدادهای
 و توجه و اعتقاد طالب و همت

و عمر آنحضرت نو سال در وفات او شده احدی و ستین و خمسه و در سنه ثمان و ثمانین در اربعاد که
 سال عمر آنحضرت بیشتر بود و بعد از قدم سعادت از دم ارزانی داشت و قصد اشیاخ و ائمه و اعلام
 امت و علمای سنت و اعیان دین نموده اول قرآن عظیم را با روایت و درایت و سر و علم نبعث
 آفاق تجویز فرمود و از اعلام می شنید و علم مستندین و علمای متقنین استماع حدیث نموده و تحصیل علوم
 و تکمیل آن فرموده در جمیع علوم اصولاً و فروعاً و مبادیاً و خلفاً از جمیع اعلام بعد از بلکه کافه علمای بلاد و در گذ
 حتی فاق الكل فی الكل و صار مرجع الجميع فی الجميع بعد از آن حق عز و جلال او را بر خلق ظاهر گردانید و قبول
 عظیم عظمت تمام در قلوب خواص و عام نهاد و بر تیره قطبیت کبری و ولایت عظمی مخصوص گردانید و جمیع
 طوائف از تقوا و علم و طلبه و فقر از اقطار ارض و آفاق عالم توجه بجناب عرش کباب او داد و نیابح
 حکمت از محیط قلب او بر ساحل لسان جاری ساخت و از ملکوت اعلی تا بسوی سفلی صیقل کمال و آوازه
 جلال و در افکند و علامات قدرت امارات و ولایت و شواهد تخصیص و لائیک کرامت و از آفتاب صفت
 ظاهر و با هرگز گردانید و معانی غیر این جوهر و از مر تصرفات و جوهر بقبضه اقتدار و دست اختیار داد
 سپرد و قلوب جمیع طوائف انام را مستحق سلطان بهیبت و قهرمان عظمت و ساخت و کل اولیای وقت
 را در خاد و نفاس و ظل قدم و دائره امر او گردانید تا ما مورث شدن عند الله بقبول او قدمی نهد علی تقیبه
 کل فی الله و جمیع اولیای وقت از حاضر و غائب و قریب و بعید و ظاهر و باطن گردن اطاعت و سرانگیزید
 بنهادند و خوفاً من الرد و طمأنیة المزیه فموجب الوقت و سلطان الوجود امام الصدیقین و حجة العارفین
 روح المعرفه و قلب الحقیقه خلیفه الهی ارضه و وارث کتاب و انبیا رسول الوجود و همت انوار
 سلطان الطریق و المتصرف فی الوجود علی تحقیق رضی الله تعالی عنه و عن جمیع الاولیاء و علیهم السلام
 شیخ البدن ربع القامه غریض الصدور عریض اللجه و طولیها اسم اللون مقرون بالحاجین فی الصوت
 جوهر و سمیت بی و قدر علی علم و فی لایست و صوت و سمیت و سمیت و در کلام آنحضرت نوعی از
 سرعت و هر بود که سماع را عیبی و بیستی در دل می افزود از جمله خوارق کلام او آن بود که در شنیدن
 آن قریب و بعید یکسان بودند و بحسب قرب و بعد مکان مجلس تفاوتی ظاهر نمی شد و در وقت کلام
 هیچکس را جز سکوت و انصات گنجایش نداشت و نیز او را گردن بجزی جز مساوت با مثال حضرت
 نمی بست و هر که را نظر بحال با کمال او افتادی اگر چه در قسایه و تعلیمی ممکن بودی و شیخ و شیخ
 دست وادی و هر گاه بمسجد جامع بر آمدی طلائق همه در تحت بدعا آمدند و در مقامات خود در آن
 در گاه قاضی الحاجات خواستندی نقل است که روزی آنحضرت در مسجد جامع مدینه فرمودند
 و از مردم آواز یک آمد و در جمیع جهات برخواستند که شنیدند و از آنجا که در آنجا
 نشسته بودند هم قدم بر سریدند که ایضا در دست گفتند که شنیدند که شنیدند که شنیدند

قال الشيخ الكامل العالم العار
 القيم الفاروق سيدى احمد
 الشهير بروق فى كتاب
 قواعد الطريقة فى الجمع بين
 الشريعة والحقيقة قد شاخ
 فخر الاندلس من المتأخرين
 فى الاكتفاء بالكتب عن المشايخ
 ثم كتبوا اللهداد واستفتوا فيه
 العلماء فكل اجاب على حسب
 فتحه وحجته الاجابة دائرة
 على ثلاث اولها النظر
 للمشايخ فشيخ التعليم كفى عنه
 الكتب للبيب حاذق برون
 موارد العلم و شيخ الترتيب كفى
 عنه لصحة كدين عاقل ناصح
 و شيخ الترتيب كفى عنه اللقار
 والترک و اخذ كل كلمة واحد
 ثم ان فى النظر بحال الطالب
 فالبلي لا بد من شيخ يربيه
 والبيب كفى الكتب
 ترقية لكن لا يسل من روضة
 نفسه وان وصل لانتلاء بعد
 بروية سيدى ان لى النظر
 للمجاهات فالقوى لا يحتاج
 لى شيخ لبياها و عموها
 والاستقامة يحتاج لى
 لشيخ فى تميز الاصلح فيها و
 قد كفى و هو ذا اللبيب
 بالكتب و مجاهدة الكشف
 والترقية لا يربيهما من شيخ
 يرجع اليه فى فتوحها كرجوع
 عليه الصلوة و السلام
 العزيز على ورثة العالم باخبار
 المنه و سبادهى ظهورها
 حين نايهاه الحن و نه الطوق

در برج بغداد که اورا بجهت طول مکث من دروس برج عمجی گویند مشغول بودم و با خدا عهدیستم
 که نخورم تا نخوردانند و دتهای دید برین میگزشت و عهد منی شکستم و هرگز عهدی که با خدا شکستم
 فرمود وقتی در بعض سیاحتات شخصی پیش من آمد و استدعای صحبت کرد با شرط صبر مقدم مخالفت
 و آن شخص مراد ریچائی بنشاند بر وقت و وعده کرد که تا نیامم از اینجا بر نخیزی سال تمام برین حال
 گزشت و آن شخص پیدانشد و من بروعه آنجا نشسته بودم بعد از انقضای مدت یکسال بیاید
 و در آن نشسته یافت بار دیگر بچنین وعده کرد و رفت تا سه مرتبه این چنین واقع شد نوبت آخر از آن زمان
 و شیر آورد و گفت که من خنجرم و ما مومم که با تو این طعام بخورم طعام را خوردیم پس گفت بخیز و در
 بغداد برو و دشمنین و ترک سیاحت کن پرسیدند درین مدت سه سال قوت یادگی بود گفت از هر چه
 پیدامی شد و بر زمین افتاده می بود نقل است از شیخ ضیاء الدین ابو نصر موسی که گفت شنیدم
 از والد خود شیخ محی الدین عبدالقادر رضی الله عنه که در بعضی سیاحتات بدستی افتادم که در آنجا آب
 نبود چند روز را بنجا بودم و آب نیافتم تشنگی قلبه کرد حق سبحانه تعالی ابری برگاشت که بر من سایه کرد
 و قطرات چند از روی بچکید که بدان استکین یافتم پس نوری ساطع شد که تمام افق را در گرفت و صوفی
 عجب از آن میان ظاهر شدند و او را که با عبدالقادر مرم پروردگار تو طلال کردم بر تو هر چه حرام است
 بر غیر تو بگیر آنچه طلبی و بکن هر چه خواهی گفتم اخوذ بالله من الشیطان الرجیم و در شمای ملعون این
 چه سخن است ناگاه آن روشنائی بتایکی مبدل شد و آن صورت دو و دو گشت و گفت یا عبدالقادر بنجاست
 یافتی تو از من بواسطه علم تو با حکام پروردگار و رفقه تو باحوال منادلات خود و من مثل این اقد خست
 تن را از اهل این طریق از راه بروم که یکی از آنها بجای خود نایستاد این چه علم و هدایت است که حق تعالی
 ترا عطا فرموده گفتم به افضل و المنته و منه الهدایة فی البدایة و النهایة و اما عطا آنحضرت نقل است
 که فرمود در ابتداء کار در قیظ و منام ما مور و مستی می شدم و قلبه می کرد بر من کلام سجدی که در میان
 می شدم و قدرت سکوت ندا شتم و حاضر می شد در مجلس من و مسا از افراد این کلام من سخن می شنیدند
 عاقبت اجتماع و اثر دوام مردم بجای رسید که در مجلس جای نشست نماید و در مجلس شکر می نمودند
 آنجای گاه نیز مردم تنگ شد کرسی بیرون شهر بردند و در آنجا بی شمار از نادانان و جاهلین
 ما و را می مجلس زدند گرفته می ایستادند آنکه عددی بود که در آنجا نشستند و در آنجا نشستند
 و عطا آنحضرت چارصد نظریات و نظم گرفته می شنیدند و در آنجا نشستند و در آنجا نشستند
 که در اول حال رسول خدا را می شنیدند و در آنجا نشستند و در آنجا نشستند
 که در فرمودند بر ما سکون و انما نشاء الله من انفسنا و انما نشاء الله من انفسنا
 که در آنجا نشستند و در آنجا نشستند که در آنجا نشستند و در آنجا نشستند

هرولى خداى كه بر رسته زمين است حاضر او غائب و ازین جهت است كه این كلمه اگر مى گوید در میان
 آن ساکت می گردد و اولیا و ملائکه از دوام می گفتند در مجلس او و آنها که در مجلس او حاضر شوند و نهنگ
 بیشتر انداز آنها که بنیاید یکی از شایخ عصر آنحضرت گوید که یکبارى از برای احضار جن دعوت کردم
 و غلام خواندم و هیچ یک از جنیان اجابت نکرد و حاضر نشد و آنچه مقادیر بود از زمان دیرتر کشید حیران
 شدم که سبب این تاخیر چه باشد چون جاء از ایشان حاضر شدند پرسیدم که سبب تاخیر چه بود گفتند
 که شیخ محى الدین عبدالقادر عظمی فرمودند و ما همه آنجا حاضر بودیم و بعد ازین اگر دعوت ماکنی
 در وقتى نکنى که شیخ در غلظت باشد که لاجرم در حضور ما تاخیری راه خواهد یافت گفتم که شما نیز در مجلس
 و غلظت حاضر می شوید گفتند که اجتماع ما در مجلس او بیشتر است از از دوام آدمیان و طوائف کثیر
 ادب بر دستا و اسلام آورده اند و ایت نموده اند نقل است که مجلس آنحضرت هرگز از جاع
 بود و نصاری و اشغال ایشان که بر دست او بیعت اسلام آوردندى و از طوائف عصاة از
 تطلع طریق و اباب بخت فساد و زهد و اعتقاد که تا نب می شدند خالی نبودى از یهود و نصاری
 بیشتر او یا نقد و از طوائف دیگر بیش از صد هزار بر دست او تائب شدند و از سود سر پرست باز آمدند
 و از اقسام دیگر خلافت خود چه توان گفت نقل است که در وقتى که آنحضرت بکری برى آید با نوع
 علم حکم می کرد و حاضران همه از مشاهده هیبت و عظمت ساکت و صامت می بودند ناگاه در میان
 کلام می فرمودند بعضی افعال و عطفنا بالمال این گفتن در مردم اضطراب و وجد و حال در آمدن
 کبى در گریه فریادى در آمد و دیگری جامه پاره می کرد و راه صحراى گرفت و دیگری بهوش می افتاد
 و جان میداد و وقتها بودى که در مجلس و غلظت آنحضرت جنازها بیرون می آمد از جهت غلبه شوق و هیبت
 و تصرف و قربان غلظت و جلال او و از آنچه از خمارق و کرامات و تجلیات و عجائب مغرب محمد
 اشیاى عجیب ظهور نمود غریب در مجلس و غلظت آنحضرت نقل کرده اند خارج الصد و احصاست
 که آن مانی که از زمین برتخت بر آفتاب و المهر و یمن و فرموده اند که جمیع اولیا و انبیا اعیان
 با سادها و انبیا اولاد و جن و ملائکه در مجلس او حاضر می شدند و حضرت جمیب اب العالمین صلی
 علیه السلام از زمین بیرون می آمد و از برای تربیت قائمید تجلی می فرمودند و حضرت علیه السلام اکثر اوقات
 در مجلس آنحضرت در وقتى بود و از شایخ عصر که ملاقات می کرد و هیبت می نمود و ملازمت
 می نمود و در وقتى که از اهل غلظت و غلظت آنحضرت نقل است که آنحضرت در وقتى
 که در مجلس آنحضرت در وقتى که از اهل غلظت و غلظت آنحضرت نقل است که آنحضرت در وقتى
 که در مجلس آنحضرت در وقتى که از اهل غلظت و غلظت آنحضرت نقل است که آنحضرت در وقتى

قرینه من الاولى و هشده
 معها و الله اعلم
 الرسالة الثانیة اصول
 الطريقة للكشف الحقیقة
 لا اله الا الله محمد رسول الله
 قال الشيخ شهاب الدین
 احمد الشهير بزوق رضی الله
 عنه و رضی عنهما جميعا لمن
 سأل عن اصول طريقة اصول
 طريقة خمسة اشياء
 تقوى الله عز وجل فى السر
 و العلانية و اتباع السنة
 فى الاقوال و الافعال و الاعتقاد
 عن الخلق فى الاقبال و الاكابر
 دارضا عن الله فى القليل
 و الكثير و الرجوع الى الله سبحانه
 فى السر و النهار و تحقيق
 التقوى بالرجوع و الاستقامة
 و تحقيق السنة بالتحفظ حسن
 الخلق و تحقيق الاعراض عن
 الخلق بالصبر و التوكل و تحقيق
 الرضا بالقناعة و التفرغ
 و تحقيق الرجوع بالله و شكر
 فى السر و العلان الى الله تعالى
 فى السر و اصول ذلك كله
 تحت طوارق و حفظ الحرفة
 و حسن الخدعة و كفوف العفة
 و تعظیم لجمعة من علت همت
 ارتفعت رتبة دمن حافظه
 حرمة الله حفظ حرمة دمن
 حست خدمته و حبت كرامته
 دمن انفسه فرقت راست
 هایت دمن عطف انفسه
 فى مین شكرا دمن شكرا

استوجب الزید من المنعم
 حسب وعده الصادق
 واصول المعاملات خمسة
 طلب العلم للقيام بالامر
 وصحة المشايخ والاخوان للتصبر
 وترك الرخص والتأويلات
 للحفاظ وضبط الاوقات
 بالايراد للضرورة واتهام
 النفس في كل شئ للخروج
 عن الهوى والسلامة
 من الغلط فطلب العلم آفة
 صحة الاحداث بشا و عقلا
 ودرنا من لا يرجع لاصل و
 لا قاعدة و آفة لصحة
 الاعراض والفضول و آفة
 ترك الرخص والتأويلات
 الشفقة على النفس و آفة
 ضبط الاوقات اتساع
 النظر بالفضائل و آفة اتهام
 النفس الاتساع بسن لحوالها
 واستقامتها وقد قال الله
 سبحانه وتعالى وان تعدل
 كل عدل لا يؤخذ منها وقال
 الكريم ابن الكريم ابن الكريم
 ابن الكريم صلوات الله عليه
 عليه وسلم ما ابرى نفسي
 ان النفس لا اارة بالسور
 الا ما رحم ربي واصول التباد
 بعلل النفس خمسة اشياء
 تخفيف المعدة عن الطعام
 والجار الى الله ما يدعوه عند
 عروضة والفرازين مواقع
 الفتن ومن مراتب الخشوع
 وقوع الامر المترفع فيه و
 دوام الاستغفار مع اجلته

ای غلام تقاعد کن در حضور خود در وقت قعود من اینجا ولایت این جا است در جات استجب است
 ای طالب توبه یا بسم الله ای طالب عفو یا بسم الله ای طالب اخلاص یا بسم الله در وقتیکه
 بیاد اگر نتوانی در راهی بیاد اگر نتوانی در سالی و اگر نتوانی در عمر خود یکبار بیاد بگیر هزار بار چیزی عالم
 قطع کن راه هزار راه را تا بشنوی از من یک کلمه را چون بیانی تو این جا نظر کن بر عمل خود و در
 و درج و احوال خود تا بگیری تو از من آنچه نصیب است و حاضر می شوند در مجلس من بجان ملک خود
 اولیا و غیبیان تا بیا موزند از من تو اضع مر حجاب مقدس او هیچ نبی دلی نیست که حق تعالی او را
 خلق فرموده و مجلس من حاضر نشده احیای اجساد و اموات با در دل و میفرمود کلام من بر مردان غیب
 است که حاضر می شوند از پس پرده کوه قاف قدمهای ایشان در راه است و دلها می ایشان در پیش
 از شدت شوق و لهب اشتیاق که پروردگار خود را از راهی گوید که درین مجلس که این سخن می فرمود
 ولد او سید عبدالرزاق در پایه اخیر در زیر قدم او نشسته بود در بالا کرد و ساعتی حیران بود پس همین
 افتاد و جامه و دستار او سوختن گرفت و آنحضرت از کرسی فرود آمد و اطفا را آن نار کرد و فرمود تو نیز می
 عبدالرزاق از ایشان و بعد از قیام مجلس کیفیت آن حال از شیخ عبدالرزاق پرسید او فرمود چون
 نظر بالا کردم دیدم که در هوای مردان غیب ایستاده اند ساکت و در پیش و تمام اقی با ایشان است
 و در لباس ایشان آتش در گرفت است بعضی از ایشان در سجده و بعضی در تواجد و بعضی با سر خود
 در بعضی بر زمین می افتند لقل است که یکی از مشایخ عصر که شیخ صدقه نام داشت بخانه آنحضرت
 آمد و نشست و مشایخ دیگر نیز در انتظار بر آمدن شیخ نشسته بودند چون بر آمد بگری رفت و تکلم نکرد و قاری
 را فرمود که آیت بنو اندو لیکن در مردم و جدی عظیم و شورش غریب در گرفت از حد تجاوز و شیخ صدقه
 گذرانید و او را شیخ سخنی نکرده و قاری چیزی نخواند ما این همه جدا از یک است و چندین حالت است
 آنحضرت بجانب او دید فرمود یا منام بری از مردان من این لحظه از بیت المقدس بیگ گام در اینجا
 رسیده است و بردست من توبه کرده حاضران مجلس به در ضیافت ازین شیخ من قبول نمود
 باز گفت که هر که از بیت المقدس بیگ گام اینجا بیاید توبه از هر چه کرده است و حیات او و شیخ صدقه
 آنحضرت بجانب او دید و گفت یا توبه بی گناه کسی که در جوی پر آب از آن می نوشد و در آن وقت که
 او را طریقی محبت خدا را بعد از آن فرمود کلامی که ترجمه او این است که هر که در این مجلس
 من موقوفه تیر من رهنده و نیزه من خطا است و این است که هر که در این مجلس
 من سلب کند احوال من در یاری بی گناه من سلب کند احوال من در یاری بی گناه من
 در حالت بود و میفرمود و من خطا است و این است که هر که در این مجلس
 با در کوههای شمالی من در کوههای شمالی من در کوههای شمالی من در کوههای شمالی من

Marfat.com

ای راه روان های باطل ای او تارای پهلوانان ای طفلان بیاید بگیرید فیض را از دریای
 که گران ندارد بعزت پروردگار که نیکبختان و بدبختان همه عرض کرده می شوند برین نظر من در لوح
 محفوظ است منم خواص در یک علم و مشاهده الهی من حجت خدا و ندیم بر تار و شام و نایب رسول الهی
 و وارث اویم در زمین و نیز فرموده است آدمیان را مشایخ اند و پریان را مشایخ و شنگان را
 مشایخ و من شیخ بهرام نقل است که آنحضرت در مرض موت می فرمود نسبتی نیست میان من
 و شما و میان من و خلق تفاوت آسمان و زمین است قیاس کنید مرا کسی کسی را بمن فرمود من
 از دستان امور خلقم و من و رای عقول ایشانم یا اهل الارض شرقا و غربا یا اهل السما حق تعالی
 فرموده است و اعلموا انکم لکنون من ازلها ام که مراد امید اند و شما نیدانید گفته می شود مرا
 در شب و روز بفتا و باران و اختر تک و تصنع علی عینی گفته می شود مرا یا عبد القادر حقی که مراد است
 تکلم کن تا شنیده شود از تو گفته می شود مرا یا عبد القادر حقی که مراد است بخورد و بنوش و بگو ایمن
 ساختم ترا از دو سو گنجدای عزوجل نکردم و نگفتم چیزی را تا ما مور نشدم بدان و فرمود وقتی که تکلم
 بکنم من بجای بر شما باد که تصدیق کنید آنرا که تکلم من ناشی از یقینی است که شک او روی مجال نیست
 گویا گردانیده می شوم پس می گویم و داده می شوم پس می بخشم و امر کرده می شوم پس می کنم و عهده گیری
 است که مرا کرده است و الدیه علی العاقلة سگدیب شما را زهر قاتل است مردین شما را و سبب زوال
 دنیا و آخرت شماست تا شیاطان اقبال بجزدکم الله نفسه اگر بود لگام شریعت بر زبان من هر آینه
 خبری کردم شمار با آنچه می خوردید می نهید در خانهای خود من میدانم آنچه در ظاهر و باطن شماست
 و شما در رنگ شیشه های و نظرم نقل است که آنحضرت در نهایت کار بغایت جامه نفیس
 پوشیده و نه خادم میشی با افضل بدان وقت و گفت جامه می خواهم که گزی بدینا برود پیش
 و کم پس بیک این جامه برای که میفری گفت برای شیخ خود می الدین عبد القادر او را خاطر رسید که
 شیخ جامه برای خلیفه هم نگفتم هروز این خاطر تمام نشده بود که مساری از غیب در پانزدهم
 شام برت و زین بر من که در بیرون آوردن آن سعی کرد و فغانه نداشت مراد ابرو داشته پیش آنحضرت
 او در منزل با افضل در باطن خود را اعتراف کردی بعزت محمود و پوشیدم آن جامه را گفته
 شد که آنحضرت با عبد القادر پیش جامه که یک گز او بیک مینار باشد یا با افضل این جامه
 است که در کتب است نیک باشد این جامه از موت است بعد از آن دست مبارک
 از آن جامه ای که در دست داشت که آن جامه بود پس فرمود که اعتراض او در شکل شد
 و آن جامه را در پیش روی او نهادند و من هیچ اولیاد و اکرایات و خوارق
 و غیره از آن جامه را در پیش روی او نهادند و من هیچ اولیاد و اکرایات و خوارق
 و غیره از آن جامه را در پیش روی او نهادند و من هیچ اولیاد و اکرایات و خوارق

علی رسول الله تعالی صلی الله
 علیه و آله و سلم بخلوه و جلال
 و صفة من یمل علی الله تعالی
 او علی امر الله تعالی و هو معتمد
 و قد قال شیخ ابو الحسن
 الشاذلی رضی الله تعالی عنه
 او صانی جیبی فقال للنقل
 قد میک الاحیث ترجم
 ثواب الله تعالی و لا تجلس
 الاحیث تا من قال یا عن
 معصية الله تعالی لا یحب
 الامن یستعین به علی طاعة
 الله تعالی و لا تقطف
 لنفسک الامن تزاد به
 یقینا و قل یا هم او کلاما هنا
 معناه و قال ایضا رضی الله
 من دلک علی الدینا فقد
 غشک من دلک علی
 فعل فقد انقلبک من دلک
 علی الله فقد نصحک قد ایت
 فقراره الوقت اتلوا بحمت
 ایتار الجمل علی العلم و الاغترار
 بکل ناعق و التهور فی الامور
 و التفرق بها بال طریق و سقیم
 الفتح دون شرطه فابتلوا
 بحمت ایتار البهت علی
 السنة و اتباع اباطیل
 دون الحق و عمل بالهوی
 فی کل امر و جعل الامر طلب
 الترات دون الحقایق و
 ظهور الدعاری دون صدق
 ظهر ذلک نخت الوصوت
 فی العبادات و الاسترسال
 فی العادات و العمل
 و الاجتماع له فی همم الاوقات

انوار من نور شیخ

واستأله الوجوه بحسب
الاسكان وصحة ابناء الدنيا
حتى النصارى والصبيان اغتر
في ذلك بتوابع القوم وذكر
احكامهم ولو تحققوا العلموا
ان الاسترسال خصه لضغفا
والمقام بما بقدر الحاجة من
غير زيادة فلا يسترسل معها
الا بعيد من القدرة وان
يساع رخصة المغلوب او
الكامل وهو الخطاطنة
بساط الحق اذا كان بشرطه
من اجله في محله وادبه وان
الوسوسة اصلها جهل بالنسبة
او خيال في العقل وان التوجه
لاقبال الخلق اذ باع من الحق
او سياتقارى ما بين اوجبار
فانقل او صوفي جاهل وان
صحة الاحداث ظلمة وطار
في الدنيا والدين قبول نظام
عظيم وعظيم قال ابو عبد الله رضي
عنه الحديث من لم يوافقك
على طريقك ولو كان ابن
سبعين سنة قلت وهو
الذي لا يثبت على حال
ويقبل كما يلقى عليه فيويع
به واكثر ما تجد في ابناء
الطوائف وطلبية الجاهل
احذرهم بغايد جدهم وكل
من ادعى حاله مع الله ثم
ظهرت منه احدى خمسة
فهو كغائب او مسلوب
ارسال الجوارح في ساعي
السدق والى وتصنع في طاعة
ولطبع في خلق الله الوقيعة

وخرير بيرون وبدانك اين سخن حقيقت است زمبيا لغذير اكر ان حضرت از زمان طفوليت ايران
صبا منظر خوارق و محل كرامت بود و در مدت نود سال كه سن شريف است و دائم الاحوال بسبب
اتصال بي لقطع خوارق از وي ظاهر بود نقل است كه چون وي متولد شد در نهار رمضان
از پستان مادر شيرني خورد و در مردم شهرت گرديد كه در خانه بعضي از اشراف پسر ي متولد شده است
كه در روز رمضان شيرني خورد و نقل است كه از آن حضرت پرسيدند از كجا باز شتاختي تو خود را
كه ولي خدائي فرمود كه ده ساله بودم كه از خانه بسوي مكتب مي برآمدم و در راه فرشتگان مي ديدم
كه گر و اگر دمن ميرفتند و چون بكتب ميرسيدم مي شنيدم كه صبيان را مي گفتند فراخ كنيد جاي
را برو لي خدا روزي مرد ي را ديدم كه هرگز او را ندیده بودم و بيكي از اين فرشتگان مي پرسيد كه اين
صبي كيست كه او را چنين تعظيم مي كنيد گفتند كه ولي از اوليای خداست كه او را نشانی عظيم خواهد بود
درين طريق اين كسي است كه او را عطا كنند بي منع و تكمين بخشد بجهاب و مقرب گرداند بلكه
از چهل سال شناختم كه آن مرد سائل از ابدال وقت خود بود و نيز فرمود كه صغير بودم روز عرفه
بجانب سواد شهر آمه و دنبال گاوي از گاوان حرثت مي دويدم گاوي بگريد و بجانب من
بگماهي كرد و گفت يا عبد القادر تر از براي امثال اين كار پيدا نكردند و با بنها فرموده توبان
در زمان بجانب خانه برگشتم و بپام خانه برآمدم مردم را ديدم كه وقوف بعرفات مي كنند پس پرسيدم
آدم و ارثي طلب از من كدام كه بپنداروم و تحصيل علم نمايم و صالحان از ايرت كتم رضني آمدند
و عن جميع الصالحين او نيز فرمود كه هرگاه قصد ميكرم كه با خود دان بازي كنم آوازي مي شنيدم
كه مي گفتند بجانب من بيا اي مبارك پس از ترس مي گرنيتم و در كنار او مي افتادم و الاقرب
كله او در خلوت خود مي شنوم نقل است از شيخ علي بن عيسى كه گفت نديدم هيچ كس از اهل زمان
خود را اكثر الكرامات از شيخ عبد القادر هر وقت هر كه از آنها خواهد كه از من كرامت مشايد كند مي كند
و خوارق ظاهر ميگرد و دو گاه است از من و گاه است و در من گاه است و نيز نقل است از شيخ
ابو مسعود احمد بن ابى بكر خزيمى و شيخ ابى عمرو عثمان رضي عنهما كه گفتند كرامات شيخ عبد القادر مثل
منفرد و نيز بجهت هر كه در پي يك و گردو در شسته كشيده شده اند هر كه از آنها خواهد كه كرامات او را
هر روز هر آينه بشمارد و چيزهاي بسيار را از وي و شيخ بزرگ خيال ان بن عمر و روزي در يك
كان شيخ عبد القادر سلطان الطارق لي حضرت في الايجاد لي شيخ في كرامات شيخ عبد القادر
في تصرف و فضل الخارق الدائم و انام عبد القادر في زمانه و انما كرامات شيخ عبد القادر
و علوم بالالفاتح بلغ شلهامين احمد بن محمد بن ابي القاسم و شيخ القادر و شيخ القادر
از تصرف و ظهور خلق و در اهل زمانه و انما كرامات شيخ عبد القادر

و کلم بر خراطه و اطلاق بر بطن ملک ملکوت کشف حقائق جبروت و اسرار لاموت اِعطاء اموات
 غیبیه و اِعطاء پادار بر بیه و تصرف و تقلیب حوادث و دواهی و تصرف اکوان بوجود اثبات الهی
 و اقصان بصفت امامت و احیاء در تحقیق نعت افتاد انشا و ابرو اکمل و ابرص و نصیح مرضی و تشفی
 اعلا و طی زمان و مکان و انفاذ امر در زمین و آسمان و سیر آّب و طیر در هوا و تصرف ارادت مرد
 و تقلیب طبایع اشیاء و احضار اشیا از غیب و اخبار از نامنی و آتی بلاشک و سائر انواع
 کرامات و خوارق عادات بر سبیل اتصال و دوام بین الخاص و العام بر سبیل قصد اراده مطلق
 بلکه بر طریق اظهار دعوی بر حق و درگیری ازین امور حکایات و روایات آمده است که قلم از تحریر
 و زبان از تقریر آن عاجز است و کتب مشایخ خصوصاً تصانیف امام عبد الله یا فی بدن زمین
 و شیخون است و آنچه از مشایخ و اقطاب وقت ادبک از بعضی مشایخ متقدمین که بر زبان وی
 رضی الله عنه بطریق کشف و اِعلام الهی از وجود شریفش خبر داده اند و در تعظیم و تکریم و رفیع مکان
 و احترام شان آنحضرت و انقیاد و اطاعت احکام و اوامر او خصوصاً در قول او قدمی نه
 علی رقیب کل ولی اقتداء صدق او درین قول و بدون او ما مورس عند الله صادر شده است
 بیشتر از آن است که تصور توان نمود جمله از آن در زبدة الآثار که منتخب بجهة الاسرار است آورده ایم
 رجا و القبول و وسیله للوصول اما شتر الکت اخلاق آنحضرت نسخه بود از انک کعلی خلقی
 عظیم و مجرب از انک کعلی حدی مستقلیر بان جلالت قدر و علو منزلت و سعادت علم و رفعت
 عمل که داشت همیشه باطنها مجاست کردی و بانقراتواضع نمودی و توقیر کبر و ترحم بجزئیات
 سلام فرمودی و بر بجا است اصیان و طلبه صبر کردی و از مساوی و ذلات ایشان در گذشتی
 و هر کس پیش آنحضرت سر گذ خوردی هر چند دروغ گفتی قبول کردی و علم کشف خود را بپوشید
 با ایمان و یقین چندان خوش خلق و کشاده رو بودی که هیچکس نبودی و هرگز عصاة و قناة
 عیال بر او افتاد از اقیام نکردی و هرگز مدرا میر و وزیر نداشتی و هیچ یک از مشایخ عصر و حسن خلق
 و صفت عبادت و کرم نفس و عظمت قلب و جفا و رده و صیانت حمد با وی مسامحت و مفاخر
 در خلق نیست که در وجود و خلوصی نیست استلاخ می فرمود و از سفت خان بواجبه
 در کتب و حکایات و انفاذ با ارادت در کتبه راجع سر برداشت نظر بر مؤمنان و افراد
 که از وی در کتب و اخبار و انفاذ و در کتب و انفاذ استلاخ را بگذشت
 که در کتب و اخبار و انفاذ استلاخ را بگذشت
 که در کتب و اخبار و انفاذ استلاخ را بگذشت
 که در کتب و اخبار و انفاذ استلاخ را بگذشت
 که در کتب و اخبار و انفاذ استلاخ را بگذشت
 که در کتب و اخبار و انفاذ استلاخ را بگذشت
 که در کتب و اخبار و انفاذ استلاخ را بگذشت
 که در کتب و اخبار و انفاذ استلاخ را بگذشت
 که در کتب و اخبار و انفاذ استلاخ را بگذشت
 که در کتب و اخبار و انفاذ استلاخ را بگذشت
 که در کتب و اخبار و انفاذ استلاخ را بگذشت
 که در کتب و اخبار و انفاذ استلاخ را بگذشت
 که در کتب و اخبار و انفاذ استلاخ را بگذشت

فی اهل الله تعالی و طلائع ائمه
 علی الاسلام و شروط اشیا
 الذمی ملقی الیه المرید نفسه
 غنیمت قلم بر صمیم و ذوق صریح
 و همه عالیه و جالبه مرضیه و
 بصیر و نافذ و من فیه خمس
 خصال لا یرجع عن فیته اهل
 بالذین و انفاذ حرات سلیم
 و دخول بالاعینی و اتباع
 الودی فی کل شیء و تنویر المطلق
 من غیر مسالات و اء اب الیه
 مع الاخوان و اشیا غنیمت
 اتباع الامروان طر خلاف
 و اجتناب النبی وان کان
 فی حفظه و حفظ حرمته غالباً
 و حاضر او حیاً و متواتر القیام
 بحقوقه حسب الامکان بمقامیر
 و عمل بقدر راسته الا
 باوفاق بولک من شیخ
 و یستعین علی ذلک بالانصاف
 و النصیحه و هی مسأله الاثران
 ان لم یرک شیخ مشفقان بعد
 ناقض احد الشرط الخمس
 اعتد فیما کله فیه و حمل
 بالاخوة لی الباقی انتمت
 الاصول المذكورة بجمامه
 و حسن حمد و مینشی لک
 ایها الطالب مطالعتهالی
 کل یرم مرتین باومره و الا فی
 حمد حق بنطیع ما نهالنه
 نفس و یقع نصرتک علی
 تنقلنا بان ان فیها غنیمت
 کثیر من الکتب و الامور
 فقد قبل انما حرمها الوصول
 تسبیح الاصول من تا انما

عرفت ذلك ثم لا يزال بعد
 ذلك يتعهد بقصد التذکر
 بهادرتنا الله اياک لرضائه
 انذولى بذلك والقادر طيب
 وحسبنا الله ونعم الوكيل فقال
 رضی الله عنه بسبب طریقه
 منى طریقهنا على نفس التحقيق
 فى التقوى يحفظ الا يعنى
 ولا يطاع عليه الا الله تعالى
 ولم يتحقق فى اتباع السنة
 بحيث لا ياخذ الا بالاصح
 او قارب او كاد ورفعه
 عن الخلائق بحيث لا يتوجه
 اليهم فى امر من الامور الا بما
 فلا يذم بانعاس من حيث هو
 ولا يبرح محسنا من حيث هو
 بل من حيث امر امر فيه
 ولتسليم الخلق من حيث هم
 فيا تقاتل شرورهم وايقار
 السلامة والعافية معهم
 والاستسلام للقدرة
 جميع الاحوال بالصبر والرضا
 وشكر وعل على قول
 الشيخ ابى الحسن الشاذلى
 رضی الله عنه جعل التقوى
 وطنك ولا يفرک مرج
 لنفس الم ترضى كغيب
 او تصلى الذنب ويسقط
 منك الخيبة انفسا جوما
 الى قوله صلى الله عليه وآله وسلم
 ان الله حيث كنت واتبع
 السيرة المحمديتة فمما خالق
 الناس خلق حسن وايقار
 القود صلى الله عليه وآله وسلم
 اذا مايت شماسا كاد يجر

بول کرد بجزو نظر از هوا بر زمین افتاد بعد از تمام وضو موضع بول در الاجامه بشست و از
 بدن بر آورد که این را بفروشید و شستن او بر فقر التصدق کنید که این جز او مکافات آنست
 نقل است که یکبارى آنحضرت بعد از شهرت از براس حج برآمده بود و چون بگله که موطنست
 قریب بغداد رسید فرمود که در اینجا خانه بسینید که فقیر تر و بکس تر و کم تر از من نباشد تا آنجا
 فرود آیم هر چند اکابر و رؤسا در آن موضع منازل و بیوت عالیه مهیاساختند و التماس شرف نمودن
 نمودند قبول نرفتند و بعد از آن شخص خانه یافتند که پیرى و مجوزة و صبیبه در وی بود آنحضرت بعد از
 طلب اذن از ان پیر شب آنجا زول فرمود و پایا و نذورا از تقود و اجناس و حیوانات بسیار
 آمد و فرمود من اذ حق خود کرده درین اسباب دارم برآمدم و برای این بیروادم حاضران نیز بی وقت
 آنحضرت از حق خود برآمدند و تمام آن اموال و اسباب را تسلیم آن پیر کردند حق تعالی آن پیر را
 ببرکت قدم او غنائی و کمندی ارزانی داشت که هیچکس را در آن بقعه نبود نقل است که تا جری
 پیش آنحضرت آمد و عرضه کرد پیش من مالی است از غیر ذکوة خواهم که آن را بفقر و مساکین صرف
 کنم ولیکن مستحق را از آن مستحق ندانم حضرت شیخ هرگز استحق دانید بدهند فرمود بده هر که خواهی از
 مستحق و غیر مستحق تا تر از مستحق تعالی بده آنچه مستحق آن هستی و آنچه مستحق آنی نقل است که
 روئے آنحضرت فقیرى را دید که بنحاطر شکسته در گوشه نشسته است پرسید که چه حال داری و چه
 خیال نشسته بعضی کرد که بجانب شتارفته بودم و چیزی نداشتم که ببلج بدهم تا یکشتی بنشینم و
 از آب بگذرم و هنوز کلام آن فقیر تمام نشده بود که شخصی صرجه بخت دست آورد و روی شتی دریا بود
 صره را بفقر داد که این را بر و ببلح ده و بعضی از مشایخ عصر او در اوصاف آنحضرت نوشته اند
 کان الشيخ محى الدين عبدالقادر رضى الله عنه ظاهرا الوضوء دائما لم يشتر البها خذ بها بخارج
 الجناب سهل القيادة كريم الاخلاق طيب الاعواق عطوف قاروا فاشفقوا كرم الجليس وميسر اذا
 راه مهموم و ما رايت ابا من لسا اولا اظهر لفظا منه و بعضه و غير نوشته كان سيدى الشيخ محى الدين
 عبدالقادر رضى الله عنه سريع الدمه شديد الخشية كثير العيب محراب العزة كريم الاطلاق طيب
 الاعواق ابعاد الناس عن الفحش اقرب الناس الى الحق غنى بالبأس اخلاصا شككته من الاستك
 لا يعظب لنفسه ولا يتغير لغيره لا يروى سألوا ولوا ياتخذ ثوبا كان البهيمى من اهل البصرة
 و علم من ذنبه و القرب مودبه و الخطاب مشير و اللز سفير و الانس من ربه و العبد من ربه و العبد من ربه
 راتبه و ارفع بضاعة و احكم صناعته و الذكرو نذر و الالفك من ربه و الالفك من ربه و الالفك من ربه
 و اداب الشريفة ظاهره و اوصاف المحسنة له و بعضه و بعضه و بعضه و بعضه و بعضه و بعضه و بعضه
 اجمين و لما فضل محراب و بيان و بيان و بيان و بيان و بيان و بيان و بيان و بيان و بيان و بيان

تبعوا و احباب کل ذی راس
 برای فعلیک بنامه تفک
 و تری طاعة اولی الامر و هم
 الاعراض علیهم بالظاہر
 کف کانوا و الله حسیم
 و تصدقوا و تقطروا و تقصروا
 فی السفر و لا تقول بصلوات
 الاسبوع و الیالی فی الایام
 الفاضلة و تعمل بصلوة الاسبوع
 و توثر با فتح العبد من تجرید
 او اسباب من غیر اختیار
 لاصدق ما عند وجود الآخر
 و اخذ بكل مبلح لایحقة
 نقص فی المروة و لا ضرر
 فی الدین و تذکره جمیع
 و یجمع للذکر لاطل و جانه
 فضل و لکن لما قیه راحة
 النفس و صورة الطرق
 و تری الزیارة للاحیاء
 فالاموات الم ترضع و اجبا
 او مند و با متاکد او ترے
 لكل مومن برکه الامن
 خالت السنه و لا تقدی
 الامن صح عمله و روحه و صل
 کل خیر الرضا عن الله کل
 با قسمه الی الی الی الله فی
 کل شیء انهی متفاح کل حاجة
 عند فقیر و هر چه من شر
 اخلق اعظم من کل حصن
 تمت الاصول التي علیها
 مبنی الطریقه من معانیها
 ان شاء الله توجبه علی شیخ
 الحقیر و صلی الله علی سیدنا

تبوع است نیز بسیار است یکی از مشایخ حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و سلم را در خواب دید
 عرض کرد یا رسول الله و کان مرا که بر کتاب خدا و سنت تو بمیرم فرمود چنین خواهد بود و چراغ شد
 و حال آنکه شیخ تو شیخ عبد القادر است گوید که سه بار از آن سرود همین در خوابم و او صلی الله علیه و سلم
 همین جواب فرمود این حکایت در از دست واقعه عجیبه عظیمه دارد از جهت اختصار بر همین مقدار
 التفکر کرده شد نقل است از جماعه مشایخ قدس الله اسرارهم که فرموده اند ضامن شده است
 شیخ عبد القادر مردمان خود را تا روز قیامت که نمیرد هیچ یکی از اینها مگر بر تو نقل است از
 مشایخ که از آنحضرت پرسیدند اگر شخصی خود را بتو باز بست و نامزد کرد منتسب شد بتو و لیکن
 بیعت نکرد و از دست تو خرقه نپوشید و صحاب تو معدود باشد و در فضائل ایشان شریک
 بود یا نه فرمود هر که انتساب کرد بمن و خود را باز بست بنام من قبول کند و راجح سبحان تعالی
 و رحمت کند بروی و تو بپوشد او را اگر چه بر طریق مکروه باشد و وی از جمله صحاب و مردمان من
 است و پروردگار من عزوجل بفضل خود و وعده کرده است مرا که صحاب مرا و اهل ذمیب ما با آن
 طریق مرا و هر که محب من بود و بر پشت در آورد و نیز فرموده است البیضة مناب الف و الهنسیخ
 لا یقوم یعنی بیضا و ابدان از دو چوچه را خود قیمت نتوان کرد و نیز فرموده است حق سبحانه و تعالی
 مرا جلی نوشته او که در وی نامهای صحاب و مردمان من که تا روز قیامت باشند ثبت است و
 گفت عزوجل که این همه را بتو بخشیدم و انالک که خاندان آتش دوزخ است پرسیدم که نزد
 تو هیچ کس از صحاب من است گفت لا بعزت پروردگار که دست حمایت من بر مردمان من
 نقل باسان است بر زمین اگر مردی من بعید نیست من خود جمید بعزت پروردگار و جلال با و که از
 شرا و عزوجل زدم تا مر با صحاب من به پشت نبوا اگر مردی من در مشرق بود و پرده محفت او
 آفتاب من در مغرب هر آینه پوشم پرده او را نقل است از شیخ صدیقی بن مسافر که می فرمود
 صحاب مشایخ هر که از من خرقه طلبید بهم و ملاحظه کنیم مگر صحاب شیخ می الدین عبد القادر
 که ایشان خرقه اندوز دیا سے رحمت الهی و هرگز که در باره گذاشته است سقای نیاید
 است که آنحضرت فرمود در زمان حسین بن منصور طالق که نبود که او را دستگیری کند
 کسی که از او خرقه بخواهد و با ندای ما اگر من در زمان ادوی بودم او را دستگیری می کردم
 و اینها را که در من دستگیری می کنیم هر که از مردمان من مرکب بلغزد و او دپاسه در آید
 دست او در دست من و او را از من طلب کند که مقادیرت کرده نشود و نخیست که سابقت
 از او بخواهد که از من دستگیری کند که در وقت که در دست من خلیفایست
 از من بخواهد که از من دستگیری کند که در وقت که در دست من خلیفایست

اذا بیست لوده نیاید
 میراثه و این نزد اول است
 در وقت حقیقی است ۱۲

محمد و سایر الانبیاء و سلم
 این چند کلمه از رساله اصول
 الطریقه نقل کرده شد و
 در حقیقت اگر قائم توفیق فریق
 حال گردد و بیان راه برد
 و عمل باین مذکورات دست
 زده بی شبهه جوهر ایمان نوز
 معرفت و صفای وقت
 و کمال حال در اول ابداع
 یا به کمال شیخ ابوالعباس
 المحضی رضی الله عنه و
 علیک به و ام الذکر و کثرة
 لصلوة علی رسول الله
 صلی الله و آله و سلم فی
 سلم و معراج الی الله تعالی
 اذالم یلق الطالب شیخا
 مرشد او حضرت شیخ علی بن
 رحمه الله علیه در حکم کفر شیخ
 احمد بن موسی المشهور بصوری
 نقل کرده اند که وی فرمود
 عنده فرمود من لم یکن له شیخ
 یرید یرقیه ویوصل الی الله
 تعالی فلیعلم ما لصلوة علی
 النبی صلی الله علیه و آله و سلم
 فی تربیه باحسن الآداب
 النبویه و تهذیب اشرف
 الاخلاق المهدیه و ترقیه الی
 اهل ذروره الکمال و توصل
 الی المحل الاستیلا من حضرت
 الکبیر المتعال و نعمه بر دیده
 و قرب معنا بالنبی صلی الله
 علیه و آله و سلم و کان یوسی
 صاحب بقراءة قل هو الله
 و کثرة الصلوة علی رسول الله
 صلی الله علیه و آله و سلم

ساده رفتن بجای عراق از صلوات است ثابت شده است

رسد و فرمود هر که استعانت کند بمن در کربتی کشف کرده شود آن کربت از او هر که منادی کند بناگ
 من در شدت کشاوه شود آن شدت از او هر که تو سل کند بمن بسوی خدا در حاجت قضا کرده شود
 آن حاجت مرا و او فرمود کسیکه دو رکعت نماز بگذارد و بخواند در هر رکعت بعد از فاتحه سوره قل هس
 یا زوه بار بعد از آن درود بفرستد پیغمبر صلی الله علیه و سلم بعد از سلام و بخواند آن سرور صلی الله
 و سلم بعد از آن یا زوه گام بجایب عراق برود و نام مرا گیرد و حاجت خود را از درگاه خداوندی
 بخواجه حق تعالی آن حاجت او قضا گرداند بمنز و کرده و اما کلام آنحضرت در ریاضت است از علم
 تا تنهایی الهی ممکن نیست احاطه عبارت و اشارت بدان کمایی و در اینجا بعضی مکتوبات منسوب
 بدان حضرت که عرائس حکم و مواعظ در لباس عبارات فارسی باطنی اقتباسات آیات بسین محلی
 و مزین شده است نقل می یابد و آنحضرت بنسبت قدیمه عجمیه اچیا تا بزبان فرس نیز سخن می فرمود
 اگر چه بکلمه او در اکثر اوقات در مجالس و عطا بلسان عربی بود و لهذا آنحضرت را اذوالبیانین اللسانین
 و امام الفرقین می خوانند مکتوب امی عزیز چون برافق شهود از خرق غمام فیض بقدری الله
 لنوره من یشاء و رشیدن گیر دور و احوط وصول از مهب عنایت بتخصیص بر تحقیق معنی
 یشاء در دیدن آید ریاضین انس در ریاض قلوب بشکله و بلابل شوق در سائین در روح
 بنغات یا استغی علی یوسف چون هزار داستان در ترم آید و تیران اشتیاقی در کونین بلبل
 شعل برزند و اظیار افکار در فضائ غلط از غایت طیران بے پر شود و تحول عقول در وادی
 معرفت بی گم کند قواعد ارکان افهام از صدمت هسبت در نزول آید سخن عودم در بجا رسد
 قد و الله حق قد بر براح و می تجر می بصدفی توج کالجبال و کج حیرت فرود آمد موج
 دریا عشق مجتهد و یجبتی نه در ملام آید هوکی بر دبان حال نداند کتب آنز لثی
 منز لا مبارکاکا و انت خیر المذنبین سابقه عنایت ان الذین سبقک لهم من الجنته و هم
 و ایشان را بر ساحل جودی فی مقعد صدیق فرود آرد و در مجلس مستان با و فالست رسالت
 نامه نعیم للذین احسنوا الحسنة و زیاده را در پیش کشد و کس وصول از جهام قرب
 بایندی سفر تو و سقا هه ربهتم شرا با طهر و اگر ان شهود و ملک الهی و دولت مرشد
 و اذ آرایت تم رأیت لیسها و ملکا کبیرا سفاده گرد و کتب امی عودم در بجا رسد
 فاعتبروا یا اولی الابصار اطلعوا علی حال این استخوانی اسرار شایسته و این استخوان
 فی الافاق و فی انفسهم را در اراک کفله تشریح صافی و این استخوانی اسرار شایسته و این استخوان
 الا یبیم بجلد و لکن لا یلقون فی قلبهم حیزا من الله لیسوا من الله لیسوا من الله لیسوا من الله
 و اذ انک یحالی یقول قالی فی ذلک انما یحالی یقول قالی فی ذلک انما یحالی یقول قالی فی ذلک

و از دو ابروی من الحسبتم انما خلقناكم عبثا وانتم الينا لا ترجعون ان خذت
 و يا لها من الامل و فتوت يغلبون بیدار گرد و بعبودة الوثقی و ما لكم من دون الله من
 زلی و لا نصیب چنگ و رزند و بر سفینه فقیر و الی الله سوار گرد و در ریاض معرفت و ما
 خلقت الجن و الا انس الا ليعبدون من مردانه و انبوا صی فرود آید و اگر گوهر مطلوب
 بچنگ افتد فقد فاز فوزا عظیما و اگر جان در طلب دود فقد وقع اجره علی الله مکتوب
 ای عزیز چون عساکر حیدرات الله میبختی الیه من یشاء لکبر و لایت قلوب و در تاز و طواعی تقوی
 آثاره را بجام ریاضت و جاهد و افری الله حشمت و مجادیه مراض و مدلل گرداند و جبار بره فراعنه را
 در مجلس تقوی بسلاسل خواجه مور کشد امنیه را باطلال و اطیعوا الله و اطیعوا الرسول بیرون
 گرداند و اعمال برادت و اختیارات را بتادیب و ممن یعمل مثقال ذرّة خیرا لیه سزا دهد و اینه
 رسوم و عادات و قواعد ارکان تلبیس طامات را بکلی از میان بردارد و منادی حال بزبان
 صدق مقال دعا لک لکن الملوك اذا دخلوا قرية افسدوها وجعلوا الحرة اهلها اولیة
 چون مرضیه اراضی صفای قلوب از لوث شهوات بگذرد و من یتبع غیر الاسلام حینا
 کلن یقبل منته مصفا گردد و صدق ارواح از نسائم الطاف من یعد الله فهو المصد
 از منظر و روح شود و صفات اوراق سر از انقائش رقوم لطائف اولیای کتب و قلوبهم
 ایمان مرقم گردد و شهود و یوم تبدل الارض غیر الارضی صفت حال گرد و در واسی
 شوق چون هبائ مشکور ادرم باشد و بزبان صدا باذگوید و تری الجبال تحسبها جامدا
 و من یحییها من العقیاب اسرافیل حشوق صور در دهنه فی الصور تاثیر صاعقه فصیح
 من فی السموات و من فی الارض بطهور انجامد و بشر اقبال لا یحزن من بعد الفزع الا کبر و رسد
 ایشان را کلین از دو طبعین فی مقعد عین فریضتک ملکیت مستند زوای می شود و ضوان
 انوارت بصری که الیوم بپیش آید و ابواب جنات نعیم بکشاید و بگوید سلام علیکم طیبه کاذ خلوقها
 اللذین و اهلان گویند و قالوا الحمد لله الذی صدقنا و خلدنا و ما اوردت الی الارض
 من الیوم الیوم حین یشاء فحصر اجر العالمین مکتوب ای عزیز کی از دعیه
 در حقش الیوم یغفر لک عن سبب الی اعراض کن و از مواطن غفلت و لا تطع
 ان الیوم یغفر لک عن سبب الی اعراض کن و از مواطن غفلت و لا تطع
 ان الیوم یغفر لک عن سبب الی اعراض کن و از مواطن غفلت و لا تطع
 ان الیوم یغفر لک عن سبب الی اعراض کن و از مواطن غفلت و لا تطع

و كان يقول بقرآه قل مولد
 احد عرفت الله الواحد الاحد
 و بکثرة الصلوة علی رسول الله
 صلی الله علیه و آله و سلم صحیبه
 صلی الله علیه و آله و سلم و کان
 یقول من اکثر الصلوة علی
 نبی صلی الله علیه و آله و سلم
 رآه مناماً و لقطه و در اینجا
 رسال است مسمی بانفقر
 المحمدی که در وی امری کنه
 بصر تو سل و توجه در جناب
 رسالت صلی الله علیه و آله
 و سلم و قطع تعلق از اسوا
 وی و کی گوید که آب از چشمه
 گرفتن الطهر و صفت بعضی
 مردم از وی چنان فهمیده اند
 که بشایخ قدس الله سره
 چنانچه متعاقب شده است
 تو سل بخونید و توجه دکنند
 و اراده نیارند که شیخ جمله
 کائنات آنحضرت است
 پس همه را مرید وی باید شد
 صلی الله علیه و آله و سلم اگر چه
 ظاهر بعضی عبارات این
 کتاب نیز در همین حق نظر است
 ولیکن حضرت شیخ می فرموده
 که نه چنین است هر چه بگوید
 هم تو سل بشایخ باید کرد
 و هم توجه بدان حضرت صلی الله
 علیه و آله و سلم باید داشت
 منافاتی ندارد و انشاء الله تعالی
 چون آن رساله در نظر آید
 حقیقت حال منکشف گردد
 و ان شاء الله تعالی و دیگر است
 متعلق بجان مکتوب این

نوم و تحاشی از توسعه نظر در
مصنعات ایشان بے تیز
تفصیل و استدقیق قول الحق
و بوییدی بسبیل قال فی
قواعد الطریق فی الجمع بین
الشرعیة و الحقیقة خذ النسخ
من تلبیس المیس ابن الجوزی
و فتوحات الکاتمی بل کل
کتابه او جملها و کابن سعید
و ابن الفارض و من یجد
حدیث و من مواضع من
الاحیاء الغزالی حلما فی
المسلکات منه و لیس فی
له و لمصلون من غیره
و علاج السالکین له و لیس
و مواضع من قوة القلوب
للای طالب الملکی و کتاب
السهروردی و نحو هم قلم
الحذر من موارث العیال
لا تحب الجاه و سعادت
لعلم و لا یتیم ذلک الاثبات
قرینة صادقة و نظرة سلیمة
واخذ ما بان وجهه و تسلیم
ما عاده و الا بالک الناظر
قیه بعراض علی اهداو
اخذ لشی علی غیر وجه فافهم
شیخ ذکره السبب الخیر
در باب فصوص و فتوحات
و امثال آن میفرمود که از
وضیحات آن مخطوط باشد
و در مہمات و مہمات
آنها خوش نگردد و میفرمودند
در سجا زہر است شکر
اند و کرده اگر کسی را حق
از آنها مکن باشد مطالع آن

و از مقامات اہل حضور کہ رجال الامم ہست بخارہ و کاتب عن ذکر اللہ خبر پس و از برے
کعبہ مقصود پلے از سر ساز و بادیہ القطار کن و تبث الیہ قتیلا بازا و تجربہ قتل اللہ و تم ذکرہم
و راحلہ تفریض و اقروض امری الی اللہ با قاطعہ الی صدق کہ کوہ نواع الصالحین سازشود
مسکن زخارف دنیا کہ انا جعلنا ما علی الارض زینة لھا عبور کن و از بل ممالک فتنہ
کہ انما اموالکم و اولادکم فتنة سلامت و از سناج مسالک ہی کہ ان ہذا
تذکرہ ہا فسن شاء اتخذ الی نتیجہ سبیل است پیش گیر و لبان صراط کہ آمن یحبب المضطر
اذا دعاہ بالتضرع و زاری بر خوان اھدنا الصراط المستقیم و با مشرعان قدیم
الایمان اولیاء اللہ لا خوف علیہم و لا هم یحزنون بابتیارت تحیت سلام فوقہا
من رب کجیم پیش برو و بر حینیت نصر من اللہ و فتح قویب و کثیر المؤمنین سوار شود
بجناب خلد فاقبلوا بفرحة من اللہ و فضل داعی شود نسیم عرو و صال از ہر طرف و فرید
آید و اقلح شراب محبت بایمی سقاہ غیب گردان مشاہدہ شود و آہنگ ان ہذا کان
لکم جزاء و کان سعیدکم و مشکوک را بر کنند و بہ مقام انس فناء و کلمہ اللہ موسی
مکلفنا آفا ز کند و یساجہ فلما تجلی ربہ للجبل را اطناب و در و ناظر عیون بصائر از سکرات
حالات و خیر موسی صیغقا خبر باز و در و از مشاہدہ و جود و قویب ناصرہ الی ربھا
ناظرہ رامعانتہ کند و بجز معرفت آید و بزبان حال باز گوید لا تذکرہ الا بصار و هو
یذکر الا بصار بیاشود و اکنون بذکر مشایخ ہند شروع نماید و باسد التوفیق فی المبدأ و لہ اعاد

طبقہ اول ذکر خواجہ بزرگ معین الحق الملکہ والدین حسن حسینی سنجری قدس سرہ

کہ حلقہ مشایخ کبار و اقدم سلسلہ چشتیہ این دیار است و اہل عصر او از خلفا و مریدان فقیر
تبعین پذیرفتہ بست سال در خدمت خواجہ عثمان باریونی قدس سرہ بود و سفر و حضر
جامہ خواب خواجہ نگاہ شتی انگاہ نعمت خلافت مشرف گردید و در زمان پتھور امسلے
ہند وستان با جمیر آمد و بعبادت مولی مشغول شد و پتھور انیزوران زمان در جمیر بود فتنہ
پتھور اسلامی را از پیوستگان خواجہ قدس سرہ سببی از اسباب رنجاندن سلطان التاج
شدت او آورد خواجہ بشفاعت پتھور اگفتہ فرستاد پتھور اگفتہ شیخ قبول نکرد و گفتن
مرد در سجا آمدہ است و نشستہ سخنان غیبی گوید چنان این سخن خواجہ در سجا آمد
لا ذنہ گرفتیم و داہم ہمدان ایام لشکر سلطان محمد الدین بامان از غزنین رسید و در سجا
لشکر اسلام پایتاد و بہت از الدین سام اگفتہ و از آن تا آن کہ در سجا رسید

بیخ کفر و فساد متاصل گشت آورده اند که در پیشانی حضرت خواجه این نقش بعد از موت نوشته
 پیدا آمد که حبیب اسما ت فی حب الله قتل خواجه سادس رجب سنه ثلث و ثلثین و
 ستاده و قیل فی نومی الحجه من السنه المذكوره و اصبح هو الاول و هم در جمیر که موضع اقامت او بود در
 گشت اول قبر خواجه از پشت بود و بعد از آن صندوقی از سنگ بر بالای آن ساختند و نخستین
 راهم بهال خود گذاشتند و بلندی قبر شریفش ازین جهت آمده است اول کسیکه در مقبره خواجه عمارت
 کرد خواجه حسین ناگوری بود و بعد از آن در وازه و خانقاه بعضی از ملوک مندو ساختند و از کلمات
 قدسی سادات اوست که در دلیل العارین که خواجه قطب الدین بختیار اوشی از ملفوظات
 خواجه قدس سر جمع کرده مذکور است فرمود دل عاشق آتش زده محبت است هر چه در فرود آید
 آن را بسوزد و نا چیز گرداند زیرا که هیچ آتشی بالاتر از آتش محبت نیست فرمود از جو بیای آب و آن
 آوازی می شنوید چو آوازی بر آید چنین که بدیاری رسید ساکت گشت فرمود که شنیدم از زبان
 خواجه عثمان هارونی قدس سره که خدای تعالی را دوستانند که اگر زمانی در دنیا اوستی محبوب مانند
 نابود گردند فرمود شنیدم از زبان خواجه عثمان هارونی در هر کس که این سه خصلت باشد تحقیق
 بدان که حق تعالی او را دوست می دارد اول سخاوت چون سخاوت دریا و شفقت چون شفقت
 آفتاب و تواضع چون تواضع زمین فرمود صحبت نیکان به ادکار نیک و صحبت بدان به تر
 ادکار به فرمود که در ثبات در تو بمان و مان باشد که فرشته چپ او بست سال هیچ گناه به بر
 تنویسد هر قدر میدارد و هر این سلطه که این سخن را بعضی اکابر متقدمین نیز نقل کرده اند حقیقت
 معنی این سخن چنانچه بعضی از متأخرین از علماء صوفیه فرموده اند آنست که توبه و استغفار طاعت
 حال هر دست و کتابت گناهان با وجود توبه و استغفار صورت نهند و آنکه اصلا گناه از وی
 نبود نیاید و بعد اوست که در و مانجا التزام آورد استغفار نیز در خواب رفتن تا کتابت گناهان
 رود که بپایان طاعت رحمت الهی تا این وقت موقوف مانده است بطهور نیاید فرمود از زبان
 مبارک خواجه عثمان هارونی شنیدم که هر مستحق نقر که شود انگاه که او در عالم قانی هیچ باقی نماند
 در دستان محبت آنست که مصلح باشی و تیرسی نیاید که دوست برانند فرمود عارفان امر تبه
 است چون بدان مرتبه رسید جلگ عالم را چو در عالم است میان دو انگشت خود به بینند فرمود
 در دنیا انگشت که در خوار پیش او آید و هر که سخن کند جواب از او بشنود فرمود که کتبین با پرده
 در کتب کتب که صفات حق در وی بود کمال و جبارت و محبت آنست که اگر کسی
 در دنیا در کتب کتب که صفات حق در وی بود کمال و جبارت و محبت آنست که اگر کسی
 در دنیا در کتب کتب که صفات حق در وی بود کمال و جبارت و محبت آنست که اگر کسی

مبارک است و الا محل خطر
 ست می فرمودند اول باید
 که عقد قلب به حب اوست
 و جماعت محکم شده باشد
 و تزود و تذبذب در اینجا نماند
 بعد از آن اگر از کتب قوم
 مخلوط شوند و مستفید گزند
 سلامت اقرب است
 والا آنکه هنوز اعتقاد محبت
 درست ناکرده و عقد سلام
 محکم نشده هم از اول در
 بهات و موهبات و مشکلات
 این قوم حوض کنند محل
 آفت است و الله العالم
 نقل این چند کلمه اتفاق
 افتاد هر بار که می خواست
 که بجانب ایشان عرض
 بنویسد و چیزی ازین
 سخنان که بنظر آمده نقل
 نماید حجاب مانع می آمد
 و نامحسوس و نااهلیت خود
 منظور می افتاد تا درین مرتبه
 کلمه تقدیر بی سابقه نقل
 و تدبیر جریان یافت و کلمه
 چند بطهور آمد معذور
 خواهند داشت و اگر بنام
 از توجه حضور حق کفلام
 کارت فرستد دست در
 و مطالعه این کلمات نوری
 و حضوری پیدا شود کاتب
 حروف را از دعای خیر محروم
 نگذارند دعا همین است که
 اللهم انما الحق صفا و از قضا
 انما باهنا الباطل باطلا
 و انما اجتناب و خلاصه کلام

ایک توفیق مسلمانان است
 بالصالحین عاقبت بخیر باد
 و صلی الله علی سیدنا و مولانا
 محمد و آله و صحابه اجمعین -
 رساله الثالثه
 تبیین الطرق لابل
 الارادة بالمستزمام
 وظایف الخیر و العباده
 لا اله الا الله محمد رسول الله
 شیخ امام اجل عارف بالله
 علی المتقی رحمه الله علیه در
 رساله تبیین الطرق مفیده
 که طریق موصول الی الله تعالی
 عبادت است چنانچه ناطق
 است بدان قرآن عظیم
 ان الله ربی و ربکم فاعبدوه
 فی اصراط مستقیم و عبادت
 و تقسیم است فرض است و
 نفل و هر کدام از ان امتثالی
 است و اجتنابی امتثالی
 آنکه مطلب از ان اتیان
 فعل است و اجتنابی آنکه
 مقصود ترک و پرهیز است
 از فعل و حاصل نجات و قرب
 و البته باتیان فرائض است
 و اتیان نوافل موجب
 تکمیل و تنمیه آن و افراد
 نوافل بسیار است و از
 حد عدو صاحب امتیاز و
 لیکن منحصر است درین دو
 نوع امتثالی و اجتنابی
 امتثالی مثل سخن و سجدهات
 و آداب و اتیان اولی و اول
 و اجتنابی مثل ترک کفر و

فرمود عبادت اهل معرفت پاس انفاس است فرمود علامت شناخت حق تعالی که نختن است
 از خلق و خاموش شدن در معرفت فرمود عارف بمعرفت نرسد تا از معارف یا دنیا فرود آید
 عارف کسی بود که هر چه درون او بود از اول بر دار و تالیگان گزید و چنانکه دوست یگان است فرمود
 علامت تفاوت آنست که محصیت کند و امید دارد که مقبول خواهد بود فرمود علامت
 عارف آنست که خاموش باشد و اندوگین بود فرمود هر که نعمت یافت از سخاوت یافت
 فرمود در ویش آنست که هر آن بنده بران کس که بجا حجت آید محروم باز نگردد و اند فرمود عارف
 در راه محبت کسی است که از کونین دل بریده گرداند و فرمود عزیزترین چیز در جهان آنست
 که در ویشان با در ویشان بشینند و بدترین چیز با آنکه در ویشان از در ویشان جدا گردند پس
 بدانکه از حلتی خالی نباشد فرمود متوکل بحقیقت کسی است که بجز و محبت از خلق برگردد از کسی
 شکایت و دنیا کسی حکایت فرمود که عارف ترین خلق حق آن بود که تمحیر تر باشد فرمود علامت
 عارف دوست داشتن مرگ است و ترک راحت و انس گرفتن بذكر مولی فرمود که حق تعالی
 چون زنده گرداند مجبان را بانوار خویش آن رویت است فرمود اهل محبت کسانی اند که بیواسطه
 استاد سخن دوست می شنوند فرمود که عارف کسی است که چون باد را در بخیر و ادا شب یاوش
 نیاید فرمود فاضلترین اوقات آنست که از خاطر و سواس رسته باشد فرمود علم بحقی است محیط
 و معرفت جوئی از محیط پس خدا کجا و بنده کجا علم خداست راست و معرفت بنده را فرمود عارفان
 آفتابند که بر جلگه عالم می تابند و از نور ایشان همه عالم روشن است فرمود که مردم از منزل گاه
 قرب نزدیک نشوند مگر بفرمان برداری در نماز زیرا که معراج مومن همین نماز است چنین گویند که
 وجه تشبیه حمیر آنست که آبانام راجه بود از راههای هندوی تا حد غزنین ملک بدست آورده بود
 و نیز آجا آفتاب را گویند و میرزبان هند کوه را گویند در تاریخ نامهای هندوان نوشته اند اول
 دیواری که بر سر کوه در هندوستان بنیاد نهاده اند همین دیوار است که بر بالای کوه حمیر است
 و اول جوشی که بر روی زمین در ملک هند کافتند هر کس از حمیر چهار کوه که هندوان از راهی بر سر راهی
 شش روز و وقت تحمل عقرب جمع می شوند غسل میکنند و در راه اول و آخر و درین اهل نخل می کنند از آنکه
 که از ایشان قائل بقیامت اندی گویند که قیامت از زمین جوش شروع خواهد شد آن آبانام از حمیر هندوان
 ملک داشتند مشیر بود و چهار روز پس از ایشان که مسلمانان ملک هندستان از حمیر گذشتند و در
 آبادان کرده چهار است و چهار را از حمیر بود و در آن وقت که برای اولیای ایشان بدست آمدن از حمیر
 آبادان کنتم تفحص کن میر آخر بسیار گشت چون در زمین که آبادان آبادان است از حمیر
 که بر سر زانیده است و ملک بر روی زمین که در آن نخل می بینند از حمیر است و در آن

چون این حالت معاشه کرد گفت این جایگاه مردان است و آب و گیاه آن صحرایی بسیار
مفید و در آنجا شهره بنا کرد و نام او لوانگر داشت یعنی شهر نو چون لشکر سلطان معزالدین
سام در رسید و تصور را اکتفا در زمان ترکان این لفظ بنا کرد و تبدیل یافت و امد اسلم

خواجہ قطب الدین بختیار کاکی اوشی قدس سرہ

خلیفہ بزرگ خواجہ معین الدین چشتی ست از اکابر اولیا واجلہ اصفیاست قبولی عظیم شدت
و بغایت ترک تجرید و فقر و فاقه موصوف بود و نہایت استغراق داشت در یاد مولی چون کسی
بزیارت او آمدی زمانی باستی تا بخود باز آمدی انگاہ با آیندہ مشغول شدی اگر از حال
خود با حال آیندہ چیزے گفتندی بعدہ گفتی مرا معذور دارید و باز بچون مشغول شدی
اگر کے از اولاد او بمردی اور از ان خبر نشدی مگر بعد از ان بزمانی نقل ست کہ خواجہ با
بقالے بود بسیار در او اہل از و وام کردی و اورا گفتے کہ وام تو چون سی صد درم شود زیادہ
از ان نہی چون فتح رسیدی ہم از ان ادا کردی بعدہ با خود جرم کرد بعد ازین و وام
کنم بعدہ از فضل خدیک عزوجل یک قرص زیر صلاے او پیدا شدے کہ ہمہ خانہ را بسند
بودے بقال دست گرفت شیخ از من ناخوش ست کہ وام نہی ستانہ بخوابہ خود را بجهت
تفحص حال بر جرم شیخ فرستاد جرم شیخ حال را بوی کشف کرد بعد از ان کاک پیدا شد
از شیخ نظام الدین اولیا قدس سرہ نقل ست کہ می فرمود کہ شیخ معین الدین تا پانصد درم
شیخ قطب الدین را اذن کردہ بود کہ فرض کند چون کار بکمال رسید از ان نیز دست برداشت
نقل ست کہ وی در اول عہد بعد قلبیہ خواب قدسے بختے و در آخر عمر آن ہم بہ بیداری
ہل شد و شیخ محمد زرخش در سلسلہ الازہب ذکر او چنین کرده است بختیار الاوشی کان
من الاولیاء السالکین المتراضین المجاہدین بالخلوة والعزلة وقلة الطعام وقلة المنام وقلة
الكلام والذكر والروام فی الاربعینات ولنی احوال الباطن شان کبیر بین المکاشفین
نقل ست کہ او در شب ہمزوار ہارود و در کتھے انجا کہ خفتے مگر دوران ایام نے را الخراج
نقل ست کہ این در زمان دولت محمودی بود رئیس نام مغیرا صلی اللہ علیہ وسلم خواب
دید کہ در آن حال نام نظام الدین را دید کہ شب تھا کہ بر من میفرستادی کہ شب ست
نقل ست کہ در خواب شیخ سمرقندی صحبت بود و خواجہ در آنجا حاضر بود
نقل ست کہ در آن وقت از آن بزرگواران از شیخ معین الدین من شہری بسیار خوار و خجالت آمیز
نقل ست کہ در آن وقت از آن بزرگواران از شیخ معین الدین من شہری بسیار خوار و خجالت آمیز
نقل ست کہ در آن وقت از آن بزرگواران از شیخ معین الدین من شہری بسیار خوار و خجالت آمیز

وترک خلان اولی و ترک
مالا باس فیہ بجهت مخالفت
و قمع در ما فیہ باس ہمچو ترک
عزب سیری را و طیب را از
جهت ترس غلبہ شہوت
و وقوع در جرم و میفرمایہ
کہ قول شیخ نجم الدین کبری
قدس سرہ الطریق الی اللہ
بعد ان فاس الخلاق انچہ
در حدیث قدسی واقع ست
انی انا اللہ لا الہ الا انارحم
الراحمین خلقت بضعة عشر
وثلث ما یخلق من جاہ
بخلق منہا مع شہادۃ ان
لا الہ الا اللہ و خدا بختہ اشار
ست بکثرت افراد نوافل
اعتنا لہ مثل ذکر لا الہ الا اللہ
و نماز نفل و تلاوت قرآن
و استغفار و تسبیح و دعا و
صلوٰۃ بر رسول خدا سے
تعالی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
و صوم نفل و طواف نفل
و صدقہ نفل و حج نفل
عیادت مریض و تشییع
جنازہ و امر معروف و نہی
مشکر در صورتے کہ وجب
نہود و درس علوم دینیہ
و انواع احانت مسلم کہ
ادنی آن اماطہ لذی ست
از طریق مسلمانان فی ذلک
مثلا بعدہ لا یخصی پس ہر کما
بعد او اسے فرائض ہر کما
ازین افراد نوافل استیعاب
در اشتغال جمیع اوقات
یا اکثر آن با رعایت جمیع

3B

کشتگان خجسته سلیم | هر زمان از غیب جانی دیگرست | خواجه را این بیت در گرفت

چهار شبان روز در تحیر بود برین بیت ذوق داشت شب پنجم رحلت کرد میخسین دهلوی در غزلی

که درین زمین گفته است اشارت باین قصه کرده است | جان برین یک بیت آورده است |

آیة این گوهرزکانی دیگرست | کشتگان خجسته سلیم را | هر زمان از غیب جانی دیگرست

وکان ذلک لیلۃ الراجع عشر من ربيع الاول سنة ثلث وثلثین وستمائة ویم درین سال فوت سلطان شمس الدین التمش است انار اید بر بانه چهاردهم ماه شعبان سنه مذکور در دلیل العاقین می نویسد روز پنجشنبه در مسجد جامع اجمیر دولت پایوس حاصل شد درویشان و غزیزان اهل هند و مریدیانی که بودند بخدمت حاضر بودند سخن در حکایت ملک الموت بود فرمود که دنیا بمرگ حبه نیز دوگفتند چرا گفت از آنکه الموت جبرئیل صلی الله علیه و آله است که او را بدلی کنی بزبان سخن بریده گردانی از هر چه بدانی آنگاه در درگاهش طوان کنی فرمود عارفان آفتابند که بر جلگی عالم می تابند و از نورشان همه عالم روشن است آنگاه فرمود لے درویش بار ایجا آورده اند من ما اینجا خواهد بود و میان چند روز با سفر خواهم کرد بعد از آن شیخ علی سنجری را فرمان شد که مثال بنویس تا قطب الدین در دلی سود که خلافت سجاده قطب الدین را او ایم و دلی مقام اوست چون مثال تمام شد بدست دعا گو دادند این فقیر دے بر زمین آورد فرمود نزدیک تر بیا نزدیک شدم دستار و کلاه بر سر فقیر نهاد و عطا خواجه عثمان هارونی بدست من او خرقه در برد دعا گو کرد و صحبت و مصلا و لعین بداد گفت امانت است از رسول صلی الله علیه و سلم بخواجهگان ما رسیده متراروان باید کرد تا فریاد قیامت مرا در میان خواجهگان شرمندگی نیار و این درویش بچسب بر زمین آورد و گاه نماز بگردد خواجه دست دعا گو گرفت در دے سوے آسمان کرد و گفت برو بخدا سپردیم تو را منزل سبک آنگاه فرمود چهار چیز گوهر نفس است اول درویشی که توانگری نماید دوم گرسنگی سیری نماید سوم اندوگین که شادی نماید چهارم با کسی که دشمنی بود دوستی نماید و فرمود بجزا که روی خراشی دهر جا که باشی مرده باشی پس در دلی آدم و سکونت کرد چنانکه جلگی عالم الاصد و در ایام خاکسپاری روی نهادند چهل روز گذشت بود و گایند پیام خبر کرد که لے درویش خواجه بعد از دران دران است بست روز و حیات بودند بعد از آن بدست من پرورند

شیخ الاسلام بهار الدین ابو محمد کریم بن ابی اسحاق بن علی بن ابی طالب

خلیفه شیخ الشیوخ خباب الدین شهرزوری

اقسام اجتنابی حاصل شود مقصود وی از قرب الهی عزوجل حاصل شود و انشاء الله تعالی چه در تحصیل قرب الهی اتیان جمیع اقسام نوافل انتقالیه شرط نیست بلکه ممکن نیست و با اوست بر فرد واحد اذان کافیت اما اجتناب از جمیع مخطورات و کردیات شرط است اجتناب اذان ممکن پس اگر گویند الطریق الی الله کثیرة یا گویند الطریق الی الله واحد هر دو قول صادق آید و نیز گفته اند که انبار بسبیل اخینا لیس بینم خلاف سالکان همه اولاد یک مادر اند و پدران ایشان متعددیست مشایخ اگر چند طرق ایشان در تعیین را اختیار از کار و نوافل مختلف است و لیکن مرجع همه یک اصل است که در رعیت است و عبادت و تقوی و اتباع کتاب و سنت و اختیار مشایخ رضوان الله علیهم اجمعین این فرد مخصوص را که کلمه لا اله الا الله است از زبان سایر افراد بسبب اختصاص اوست محصول کثرت حضور و منافع دیگر که در غیر او پیدا نیست با آنکه نماز و غسل افضل است از ذکر زیرا که وی مشتمل است بر ذکر و ذکر جزئی اذان است و بیا

صاحب کرامات ظاهره و مقامات باهره و بركات شامله حسینی سادات صاحب نزله الارواح
 و شیخ فرید الدین عرانی صاحب لمعات بلازمست او رسیده اند و تربیت یافته نقل است که در
 وقتی که از بغداد با کمالات و بركات بلمقان شرف قدم ارزانی داشت اکابر بلمقان را بر سر
 حسد پدید آمد بطریق کنایت کاسه پر شیر را بخدمت او فرستادند عرض آنکه درین شهر گنجایش
 دیگری نیست شیخ این معنی را در یافته گلی بر کاسه شیر نهاد و پیش آن جماعه فرستاد مقصود آنکه
 جانی ماورین شهر این طور که گل بر شیر اسپاده است خواهد بود و اکابر از حسن لطافت این ادا
 حیران ماندند و منقاد و مطیع کرامات او گشتند و وی رحمة الله علیه از عنیای شاکرست قول
 لب حلیل که در شان خلیل خود فرموده است *وَ اَقْنَاهُ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَاِنَّهٗ فِي الْاٰخِرَةِ*
لَمِنَ الصَّٰلِحِيْنَ در حق او صادق است بعضی از مشایخ وقت را در باب فقر و غنا با وی
 گفتگوی واقع بود فرمودی که دنیا تمام آنچه قدر دارد قل *مَتَاعُ الدُّنْيَا قَلِيلٌ وَّ مَعْلُومٌ* که از این
 چه قدر پیش با باشد گاهی فرمودی که صحبت ما ر کس را ضرر کند کافسون آن را نماند و فرمود
 که غنائیل بخساره حال است آورده اند که میان او و شیخ فرید الدین قدس سرها موسی و عظیم
 بود و سالها با هم بودند و چنین نیز گویند که پسر خالده یکمیرا اند وقت از خدمت او و شیخ فرید الدین
 سخنی رسانیده بودند که موافق مجلس شیخ فرید الدین بود و معذرت این سخن شیخ بهار الدین
 به شیخ فرید الدین رفته نوشت و یک سخن این بود که میان ما و شما عشق بازی است جواب
 این معذرت شیخ فرید الدین نوشت که میان ما و شما عشق است بازی نیست *نقل است*
از شیخ نظام الدین اولیا قدس سره که فرمود شیخ فرید الدین را افطار کم بودی اگر چه چای آمدی و
انصد کردی و شیخ بهار الدین را ای صوم کم بودی اما طاعت و عبادت بسیار بودی و این آیت
فَرِحَ رَجُلٌ مِّنْ آلِ اِبْرٰهٖمَ الرَّسُولِ مَغْلُوبًا مِّنْ اَطْيَابِ وَ اَعْمَلُوْا صٰلِحًا و فرمود او از آنها بود که این آیت
روح او درست آید و شیخ محمد نور بخش در سلسله الذهب ورده ذکر او نوشته است بهار الدین ذکر یا
 المشائی قدس سره کان رئیس الاولیاء بهلا و مهند کان عالما بعلوم الظاهره صاحب الاحوال
 و القامات من الكاشفات و المشاهدات مرشده متعصب منه کثیر من الاولیاء و لدی الارشاد و
 الحقایق من الفلانی المبان و من لجمته الی الطایفه من النفسانیة الی الروحانیة شان کبر
 الالهیة و کثرت الخصال و کمال الخصال و کمال الخصال علی العبدان بعد الله بالصدق
 و الصبر و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال
 و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال
 و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال
 و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال
 و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال و الخصال

باشد که بعضی اوقات اعانت
 بر او در مومنی که فعل متعدی است
 بهتر از نماز نفل باشد و
 میفرماید که قسم اجتناب
 اتم و اهم است من حیث
 الاتیان اما اهمیت من
 اذ ان جهت که هر که بعد
 کند در قسم اجتنابی و پیعیاب
 وقت کند بدان و اقتصار
 نماید بر ادای فرائض و تقسیم
 امتثالی از فوایل دست نزنه
 و اجتهاد در آن نمایه حال
 شود مقصود وی از قرب
 اگر چه بعد از مدتی در آن
 باشد بر مثال بیماری که
 پر میز کند از آن چه بنا بود
 اگر حجت تا اول حاجت و
 اشرف نافع نکند امید قاری
 صحت تمام است هر چند
 ترافقه و هر که اجتهاد کند
 در قسم امتثالی و از محاب
 کند که و بات را هرگز بجز
 مقصود نرسد بیجا بهر یک
 معالجه با دوی بی پر میز کند
 و اگر هر دو کند لابد اتم و اکل
 و اقرب بقصود خواهد بود
 و اما اهمیت وی از جهت
 که در دفع ضرر اتم است نزد
 مائل از طلب نفع پس
 اجتناب کرده اتم بود
 از اتیان نفل مثلا آن را
 که جائز و در کین شود
 بچشمی که مودی بجراحت
 نماز کرد و صرف بعضی از
 وقت بر آن دفع آن گراحت
 اتم بود

بود از اشتغال بعضی
 نوافل در آن وقت پس
 چون سالک سلوک این
 طریق نماید مقصود خود که
 قرب الهی و وصول بوی
 تعالی و تقدس است
 برسد و معنی قرب الهی
 بعد سالک بود از خوبی
 تعالی و معنی وصل قطع
 از غیر و غیر منحصر شد و مخطوط
 و مباح و مراد بخطوب ایجا
 جمیع منہیات بود آن
 محرمات و مکروهات و مراد
 مباح اشتغال بخلوات
 بتعلق و تعلم مثل زمین
 و آسمان و کوه و درخت
 و اسباب معیشت و عقول
 پس بعد سالک از مخطوط
 بی زہول وی از مباحات
 قرب اقص است و با دہول
 از مباحات قرب تام پس
 ہر قدر کہ سالک از غیر حق بچی
 بود اجتناب سے تعالی قرب
 گردد و بیان غیر بجا رستے
 دیگر بکنیم و گوئیم اصل سبب
 کہ مانع از نماز و وصول بحق
 چهار آمد دنیا و خلق و شیطان
 و طریق بازالت آنہا کہ کتاب
 منہاج العابدین وغیرہ
 مذکور است و چون مقرر شد
 کہ طریق وصول الی اللہ بعد
 از فراغ کثیر از نوافل عبادت
 است باعتبار رفعت یا فرو
 و نوافل بعضی قلیل الوقوع
 و بعضی کثیر الوقوع است

لبعض المریدین علیکم بہ و ام الذکر وبالذکر یصل الطالب الی الحب والمحبة تا یحرق کل دنس فاذا
 تحقق المحبة کان الذکر ذکراً مع مشابهة المذكور و ہذا ہو الذکر الکثیر الموعود بالفلاح فی قوله واذ ذکر
 اللہ کثیراً العاکفون و ایضاً فی بعض رسالہ بعض المریدین این ضعیف اچنان سماع
 افتاد کہ شیخ الشیخ شہاب الدین ابو عبد اللہ عمر بن محمد لہروردی رضی اللہ عنہما با شیخ خود
 ضیاء الدین ابو نجیب عبدالقادر رضی اللہ عنہ در حرم کعبہ بود و شیخ ابو نجیب سر وقت غم بہ حضرت
 علیہ السلام درآمد شیخ بدو التفات نکرد ساعتی باینسا دوبار گشت چون بخود باز آمد انگاہ بخدمت او
 شیخ شہاب الدین را گستاخی بود پرسید کہ شیخ چگونه بود کہ نبی از انبیاء اہل نبیاء و علیہ السلام
 بر زیارت شما آمد و شما هیچ التفات بدو نکردید شیخ در وی مگر سیت در وی سرخ کرد و گفت ای ک
 توجہ دانی اگر خضر آمدہ باز رفت باز آید اما این وقت کہ ما را با حق بود اگر رفتی باز نیامدی و منت
 آن باقیامت بماندی ہم دوران بودند کہ حضرت علیہ السلام درآمد شیخ بر خاست و استقبال کرد
 و تواضع نمود و رجو میامن بر کاتھم الشیخ الکریم پس مریدان باید کہ مراقب و شغور و در گذار خود باشد
 و ہر چه جز از حق است از دل دور کند و صحبت خلق بر خود حرام گرداند و با ذکر حق موانعت گیرد
 و اگر او را با ذکر حق موانعت نبود از محبت خدای تعالی بوی نیاید و ایضاً فی بعض رسالہ
 بعض المریدین سلامت الجسد فی قلة الطعام و سلامت الروح فی ترک الآثام و سلامت الدین فی
 الصلوۃ علی محمد خیر الامام صلی اللہ علیہ وسلم توفی رحمۃ اللہ علیہ صفر سنۃ ۶۸۱ و ستین و ستائت

سید نور الدین مبارک غزنوی رحمۃ اللہ علیہ

خلیفہ شیخ شہاب الدین لہروردی است مقتدا و شیخ الاسلام و ہدی بود و در زمان سلطان
 شمس الدین اورامیر دہلی می گفتند در فوائد الفوائد بنویسد کہ روز سہ در حدیث شیخ نظام الدین
 ابو القویہ حکایت فرمودند کہ متی اساک باران شد ما در الارض گرفتیم کہ ما باران
 بکن برسر منبر آمد و ما باران بخواند بعد از آن روی آسمان کرد و گفت یا اللہ اگر تو باران
 نفرستی من پیش ازین در بیچ آبادانی نباشتم این گفت و فرمود کہ حق تعالی باران فرستاد
 بعد از آن سید قطب الدین رحمۃ اللہ علیہ با اولاد این خاندان سخن یاد کرد کہ از آن
 حق تو را سخ است و میدانیم کہ ترا حق تعالی نیازی تمام نیست اما این نظام الدین از
 نفرستی من پیش ازین در بیچ آبادانی نباشتم نظام الدین از آن گفت کہ اگر تو باران
 خواہد فرستاد انگاہ گفت سید قطب الدین گفت کہ اگر تو باران فرستاد
 مبارک غزنوی رحمۃ اللہ علیہ در حدیث یاد کرد کہ از آن

من سخنی گفته بودم که آه کوفته شده بود درین سین مرادعا باران فرمودند گفتم تو از من کوفته اگر تو با من آشتی کنی من دعا بخوانم و اگر آشتی نکنی نتوانم خواند از وضو او آوار برآمد که با تو آشتی کردم تو برود ما بخوان از شیخ نصیرالدین محمود قدس سره مشغول است که فرمود بزرگی بود که او را شیخ محجل شیرازی گفتندی سید مبارک غزنوی نعمت از وی یافته بود بعد از آن فرمود که در آن وقت بادرگانی بود از مریدان ایشان خدمت شیخ آمد و گفت که در خانه من پسری متولد شده بنده زاده شاست نعمتی همراه او کنیدی شیخ فرمود نیکو باشد چون من فردا نماز بدارم پس ک آیسای او را از جانب داستان من برائی در نظر من داری همان روز سید مبارک غزنوی متولد شده بود پیش سید مبارک در آن مجلس حاضر بود این حدیث می شنید با خود گفت من نیز سپهر خود را بیارم و در نظر شیخ وارم چون وقت نماز یاد شد ادرگان را درنگ شد پدید سید مبارک غزنوی بهتر بخاست بود موزن نگیر گفت شیخ نماز تمام کرد پدید سید مبارک غزنوی از جانب استاد شیخ درآمد سید مبارک را در نظر شیخ داشت شیخ در وی نظر کرد این همه نعمت از ان یک نظر بود بعد از ان بازرگان درآمد شیخ گفت نعمت نصیب سید زاده شد فرمود وقتی در غزنی استقامت خلقی بر شیخ محجل شیرازی آمد و گفتند ما می بینیم تا باران بیار و شیخ این سخن شنید و از خاد میرون آمد و خلقی خیال شیخ را با غمی پیش آمد شیخ در باغ رفت باغبان در زیر درختی تخته بود شیخ او را بیدار کرد و گفت درختان خشک می شوند برخیز و درختان را آب ده باغبان جواب داد من درختان من آن زمان که حاجت آب وادن خواهم بود بخوانم و او شیخ باغبان را گفت پس این خلق را هیچ کنی که دنبال من گرفتند با بندگان خدا و زمین زمین خدا آن زمان که حضرت عزت خواهد خواست باران خواهد فرستاد این سخن گفت و بار گذشت عقب آن چند آن باران بارید که نهایت نبود مقبره سید مبارک جانب شرقی حوض شمس مشهور است وفات او در سلطنت ائمه و ائمه است

قلیل الوقوع از جنس عبادت مثل حج و زکوة و جهاد و غیر آن و از جنس عادات مثل نکاح و طلاق و بیع و شراء مانند آن و کثیر الوقوع از عبادت مثل صوم و صلوة و اذکار و غیر ذلک و از جنس عادات همچو اکل و شرب و نوم و لباس و غیر آن پس فوائد این دو جنس لابد است مطابق است تحصیل آن و استیعاب اوقات بدان پس بر طبق اقتصار کتاب همین تعلم و ما اشته ذلک من عظمت احیاء علوم الدین کفایت است و اگر قصد استقصاء دارد رجوع بکتاب احیاء العلوم و کتب مبسوطه نماید و میفرمایند که این ضابطه که ذکر کرده ایم کافی است مطابق را در معرفت قرب و طریق تحصیل آن اما احتیاج مردم بر خدا دستاورد پس از برای تسهیل طریق در سعادت و وصول است و سلوک طریق بی اوتار و مرشد اگر توفیق الهی رفیع گردد فی الجمله ممکن است بموجب توفیق عالی و الدین جاهد و افضیا لنهیم سبنا لیکن تعجب شدید است علم و بیهوداد و جبارانده اعلم حضرت شیخ مصنف قدس سره بر نظر ما این

شیخ حمید الدین اصفهانی

السید الفاضل الامیر الاسلامی القسید سلطانی التارکین است و کنیت ابوالاحمد و اما ظم له فی کتبها کثیر من کتب الرجال و الدین است و تحریر و تفریق فیها شیخ است ...

عبارت نوشته اند فاعله
 تناسب هذه الرسالة وهي
 ان ينبي هذه الرسالة على
 معرفة القرب وطريق تحصيله
 من علم هذا الاحتياج الى
 اشياء اخرى كما قيل من علم
 شيئا واجب وقته ولبه
 من تحصيله استراح من
 تحصيل سائر الاشياء
 لم يعلم هذا الصاع في تحصيل
 جميع الاشياء وقيل في هذا
 المعنى ايضا من لا يدري
 نفعه عن ضرره فهو لا يزال
 متحويا امره وقيل انت
 متحويا بامرک لانک لا تدري
 نفعک من ضررک وغيره
 هذا المعنى بالفارسية زبان
 وسود خود نيدانی از ان
 جهت چنين پريشانی -
 الرسالة الرابعة
 تبليغ الالهى بتفاوت
 حال الابتداء والانتها
 لا اله الا الله محمد رسول الله
 شيخ شيوخ زمان خود
 شهاب الدين عمر سهرزدي
 قدس الله روحه ورواه
 المعارف در باب بحال
 وزيادات كلامي سيفرايد
 که ترجمه اش اينست بتدی
 با بايد که از مجاست قرا
 کفان نيتند بقيام ليل
 صيام چهار احترا کند که
 مساجلت با ایشان بهتر
 است از مجاست اينام و نيا

وی از متقدمین مشایخ هندست سن طویل یافته وی گفته است که اول مولوی که بعد از فتح
 دلی در خانہ مسلمانان آمد منم از زمان خواجه معین الحق والدین تا اوایل وقت شیخ نظام الدین
 باقی بود بحتمل که ملاقات میان ایشان نیز واقع شده باشد و بعد از علم و شیخ نظام الدین قدس سره
 کلمات او را از تصنیفات او انتخاب نمودند و بخواجوه نوشته بود و صاحب سیر الاولیا آن را از نظر
 سلطان المشایخ نقل کرده است نقل است که روزی خواجه معین الدین را وقت خوش
 بود فرمود هر کس هر چه خواهد که بخواهد که ابواب اجابت مفتوح است یکی دنیا بخواهد و دیگری عقبی بخواهد
 بجانب شیخ حمید الدین کرد که تو میخواهی در دنیا و عقبی معزز و مکرم باشی گفت بنده را خواستی
 باشد خواست خواست مولی است تعالی بعد از ان رو بجانب خواجه قطب الدین آورد معین
 کلمه را فرمود وی عرض کرد که بنده را اختیاری نیست هر چه حکم شود اختیار شمارت خواجه بعد از ان
 فرمود التارک دنیا و الفانی عن عقبی سلطان التارکین حمید الدین الصوفی از ان روز
 او را سلطان التارکین لقب آمد نقل است که او را در سوله که مومنی است از مواضع کوه
 یک و قطاب زمین اعیانی بود که هم بدست مبارک آن زمین می کاوید و تخم میرخت و قوت
 فرودمان از ان می ساخت و فوات اولست و نهم بیج الاخر سکه کثرت و سبعین دستاره و در
 او در ناگورست قدس سره و آور با شیخ الاسلام بهار الدین ذکر با در باب فقر و غنا اسللت
 و مکاتبات بسیارست و مضمون یکی از انها این است که با طباق مشایخ و مقتضی نصوص و
 احادیث دنیا و متابع آن مانع وصول بحضرت مولی است سبحانه و تعالی چون شیده می شود که بعضی
 از مشایخ عصر حاضر و افزان دارند و با وجود آن خوارق و کرامات نیز از ایشان ظاهری شوند
 این مسکین را درین باب حیرت یابد میگردد اگر ایشان لطف فرموده ازین اشکال گره بکشایند معین
 عنایت باشد و در مکتوب دیگری نویسد مضمون آن اینست این با حقر کتوبی بخدمت شیخ شهاب الدین
 عرض داشت کرد و از اشکالی که این مسکین داشت از خدمتش التماس جواب نمود ایشان بفرمود
 از اسباب جواب آن نوشتند و اگر نوشته شانی نبود این حقیر در گاه مجیب الدعوات تضرع
 کرد و داری نمود که مشکل بنده خود را آسان کند ازین مقصود شانی پیدا آر حضرت مجیب الدعوات
 دعائے بنده را قبول کرد و همان فرمود که از باب شریعت که طالبان ثواب کثرت اند از هر چه
 تحصیل ثواب کتاب خیرات و مبرات از صلوات و قربات می کنند و کثرت خواندن کتوبی و دعا
 نفس دے که از باب طریقت در یا بنده مجرب باشد و همچنین از باب تقرب الی الله عزوجل
 تجلی ذالی که مخصوص طالبان مولی است و پیش ایشان هر چه از ثواب و کثرت خواندن کتوبی
 کثرت و مشاچه باشد حجاب ذات بود مجرب و معتبر باشد از هر چه که از باب شریعت

بوحث قائم در دهر او را
 تلاوت و نماز بیشتر و وفای تر
 از قائم و ذکر واحد و چون
 از نماز و تلاوت کلماتی
 و سائت طاری گرد نفس
 مدارات نماید و از تلاوت
 ذکر فرود آید که آسان است
 و سگ تست بر نفس و
 بدانکه منتی با کمال جان
 بی نیاز نیست از سیاست
 نفس و منع وی از شهوات
 و گرفتن نصیب از زیادت
 صیام و قیام و انواع خیرات
 و مبرات تحقیق غلط کردند
 جمع کشورین مقام گمان
 بردند که منتی مستغنی است
 از زیادات و نوافل و اگر
 قیام بدان نماید بکس نماند
 و این سخن خطاست نه
 از آن جهت که ترک دیادت
 و نوافل عارف را از معرفت
 موجب گرداند بل بدان سبب
 که از مقام مزید یازد دارد
 نعم منتی با صید اختیار در
 اخذ و ترک بدست دارد
 گاهی رفیق و مسامت
 بنفس نیز کند و گاهی
 بنظر ادب و سیاست
 بجانب وی نگردانی از خیر
 قال شیخ و الله علم متنبیه انکه
 مراد حضرت شیخ رحمه الله علیه
 و اهل بطالت و همت
 و سد و ولعیت است بر
 نوی که تا کنند باسقاط
 عمل و تجاوز نکنند از حد

مخزون او بر شراب بود و نیز می فرماید چنین یا بزیاید باسقاط شود اگر سقا شود در ملک موقوف ماند اگر بزیاید
 زاید و یا مرده اگر مرده زاید او چون کسی بود که برگ طبعی مرده باشد و اگر برگ طبعی مرده باشد کامل مرده
 باشد و یا ناقص اگر ناقص مرده باشد مرجع او بدو زخ باشد علی قدر نقصان و اگر کامل مرده باشد یا برگ
 اجتهاد باطن مرده باشد و یا برگ اجتهاد ظاهر مرده باشد و اگر برگ اجتهاد ظاهر مرده باشد مرجع
 او با علی مقامات جنان باشد و اگر برگ اجتهاد باطن مرده باشد جان او تا بمسود خود که مبدش
 از اینجا بوده باشد برسد هیچ جا نیست و نیز می گوید که بعضی از باب تحقیق چنین می گویند که حق را
 سبحانه و تعالی طلب باید کرد و بعضی می گویند که طلب نشاید کرد و آن تا تو هیچ کدام ازین دو قول را
 باطل ندانی هر دو را حق بشناسی همان تا نظر تو ضد نماید و بر خلاف یکدیگر که دو حکم بر خلاف یکدیگر آن جنان
 آید که ادیک جهت باشد آنگه گوید که طلب باید کرد یعنی اگر طلب کنی تعطیل بود و آنگه گوید طلب
 نشاید کرد یعنی اگر طلب کنی تشبیه بود و این هر دو معنی لائق و در خود حق نیاید پس چه باید کرد آنگه
 طلب چون مشبهان کنی ترک طلب چون مطلقان کنی یعنی طلب کنی طلب فرود گذاری که در چنین نیست
 تا درین حرکت کنی و در مکانی نیست تا آن مکان لازم گیری آینه نیست تا بعد ازاری بخوابی
 و در نیست تا نزدیک و شوی گم شده نیست تا تقدس کنی زمانی نیست تا منتظران باشی مگر
 نیست تا ملازم مکان گردی این همه نفی طلب است و حق است پس اثبات کدام است آنگه نفی
 خود و نفی اوصاف خود کنی تا از اوصاف بشریت گذاره کنی و از اوصاف ملکیت گذاره کنی
 و ادکل اشیا مجرود و منفرد آئی تا چنانکه و تعالی و تقدس نفس کشد شئی است طلب نفس کفله
 خشی شود این اثبات طلب است هر که خواهد تا عکس درست نماید و روی آینه صاف نکند
 او محال طلب باشد و هر که طلب حق بکند و روی دل از اوصاف بشریت صاف نکند او
 محال می جوید و هر که راه وصال رود و لوح سینه از نقوش پاک نکند او بیوده می گردد و هر که
 می پوید طلب آن نیست که اثبات او کنی طلب آنست که خود را حرکتی طلب آن نیست که به
 تادی طلب آنست که خود را و بازی طلب آن نیست که او را یعنی طلب آنست
 که ترک خود بگویی تا آینه صاف کن چون آینه صاف شد عکس ضروری از خود است آنگه

ره رو باید که در ره راست و	و انگاه در آن او چند است و
کج آن باشد که بر بی خرم است و	و نیز میفرماید اول مرتبه اول است
عمل درست نیاید دوم مرتبه از مرتبه اول است	که عمل هر چه در مرتبه اول است
از مرتبه درگاه نیست مست نیست هیچ با یکدیگر	و از مرتبه درگاه نیست مست نیست هیچ با یکدیگر
ست صدق نیاید که بی صدق عشق روی نماید	و از مرتبه درگاه نیست مست نیست هیچ با یکدیگر

توجه درست نیاید ششم مرتبه توجه است توجه باید که بی توجه سلوک را نشاید هفتم مرتبه سلوک است سلوک
باید که بی سلوک در پیشگاه کشاید هشتم مرتبه در پیشگاه کشادن است در پیشگاه کشاده باید تا مقصود
روی نماید اول مرتبه سلوک چیست آنکه از کونین بسرا می مقصود چیست آنکه تو زمانی کلی شیء عیالی است

الاول وجهه هم امروزه خود بخوانی ریاضی
کار است رای علم و آرزو باش
در بندگی باش و کان باش اول هست مقام گاه که از ریاضی
جان منزل آخرت و جان باش

راهی در پیش تو نهادند هم باریک و هم دراز و ترا عمری داده اند هم باریک هم کوتاه و درین عمر کوتاه
ترا عمر کرده اند بر متن این داده دراز و شب دنیا اگر چه باریک است که الدنیا کلهما ظلمة درین تاریکی هر تو
تهایی از مطالع عنایت طالع کرده اند که خلق الخلق فی ظلمة ثم یرش حکیم من نور
الله نور السموات و الارض و اشرق قلبه از نور تو بودی بجا بر خیز و کتاب و این با کتاب را
فصحت ما را این هم کوتاه ترا داده اند گذشته انگار خود را یکی از مردگان بشمار و اگر زمره مردی

میدان و بیگسته این بیت بر دل می خوان طبیعت جانی است هر آینه بخوابد متن
اندیم عشق تو و واسطه اثر المخرج بر لبه غفلت در خواب حطت خوش نجف است ذی اند
که دعوی محبت کرده است و هر که دعوی محبت کند در چون شب در آید محبوب خود تحسید تا او را در
دقت که ابان بزینت کتب عن اقلی محبتی ثم اذبح علیه اللیل نام غنی سوال چون مردم بیرون جان
او از کالبد جدا شود باصل خویش رابع شود یا نه جواب راجع آن بود که در زندگی که آن احیاء

طبیعی خوانند مرصع خود را شناسد و عجاایبارا بماند و حوائق و علائق معلوم کند و عشق آن عالم در رو
پیدا بد عشق هر آن را که در عجاهاها بر اندازد و حوائق و علائق قطع کند و ریف از موجودات بگذراند
در دلبه بود آمد و حق هر مقامی چنانکه شرط آنست بگذار و اجزای هر مقامی که بد متصل است
هم بدان مقام بگذارد و دیگر حقیقی پیش از مرگ طبیعی میرود چون چنان برید چنین بمیرد و اصل خویش
با کرد و در اول مادی سوال دنیا چیست جواب کل ما دون الله فهو دنیا هر چه آن دن
من است دنیا است نفس تو دن است و هر چه نفس تو نزدیک است دنیا است امروز دنیا نفس

از کس است تو آنست و با او ای با دست ازین نمی گذارد طبیعت امروز میری و دی و سب و دا
از کس است از کس است که

فوا انما و صفتنا خطاب خواهد کرد که گفتند که تو تا از کس است کما
تو جان که کس است اولی چون آنکه تا ان این بر اولی چرا اختیار کردی بختیاری باید
و با او ای با دست ازین نمی گذارد طبیعت امروز میری و دی و سب و دا
از کس است از کس است که

سیاست نفس و ملائق اعتدال
و مفرد نشوند با حوال از حال
بهنفنی فکر و مبتلال و مبتلال
مقتدایان راحت برین طریق
در خیب برین مقام و ذکر این
نوع کلام مناسب آید لیکن از
مساق این کلام چنان قیاد
انعام گردد که گو یا طریق شخصیت
درین و انصاف آنست که شیخ
طریق خود را بیان کرد و کلام
جامع آنست که در رساله سابق
تحریر یافت که طرق مشایخ در سلوک
دو اصول و در تعیین اختیار از کار
در اصل مختلف است با اتفاق
بر آن که طریق جز مجاهد و جواد
و امانت سنت نیست ولیکن
عبادت را اقسام و افراد بسیار
ست و افراد و نخل رو دیارات
لایحه و لایحه است چنانکه گفت
جمع مردم مبتدی بر ذکر و صلوات
او جهاد و تقصیر بر او ای مؤلف
در و اتباد صلوة و صیام و غیر
حمت بر تصفیه قلب و اهتمام
تجربه باطن و اثبات نقش تعبد
بنکاره کل ذکر امری مفرد است
سیان مشایخ بنا آنکه گفته اند صلح
بحال مبتدی ذکر است و بحال
متوسط تلاوت و بختی نادوار
یقین است که اگر مبتدی شوق
جهاد و ذکر باشد در تحقیق خالق
تقوی و تقاضای روح بگردد
توجه به تمام اجناب حق در دست
باید با او ای با دست ازین نمی گذارد طبیعت
و درین از صلوات و صیام است
بجواب و بختی نادوار

سلسله شریفه نقشبندیه قدس سره
 اسرار هم که اقتضاست بر ملازمت
 ذکر خفیه و تصفیه قلب از نقوش
 اغیار با عدم تقصا و استیغای
 اقسام عبادات ظاهر از صلوات
 و صیام و اعمال و اوراد و طریقی
 تقریرت و نزه و انصاف لطیفی
 و تحصیل قرب و وصول و فنا
 اولی و اقرب از ان نتوان یافت
 و اگر در باب منتهی فرموده است
 که تا دن و تقصیر در اعمال اولی
 سبب قطع زید و تقدیر محبت
 حریم و ترقی منتهی در مقامات
 قرب منحصر در کثرت نوافل و اولاد
 نیست چه سیر فانی بعد از تمامی
 سیرالی باشد و حصول مرتبه فنا
 که نهایت عبارت از ان است
 سیرتی اندست و حریم و ترقی او
 در تجلیات الهی و مقامات قرب
 است و انحصار و توقف وجود
 این تجلیات و حصول این مرتبه
 و ترقی در اقامت اعمال و اوراد
 ظاهر نتوان بودی کرد تو جهات
 در اقیان قلبی و روحی با دوام
 حضور و حقیقت آداب قرب نیز
 مورد است و نامی شناسیم
 آن را که جوهر روح وی نور الهی
 منور شده و لطیفه سروی بخت
 حق متصل آتش و از خورد فانی
 و بمن باقی شده در سیرتی مامه
 و ایم الترقی الیه است که چنانچه
 بجز حاصله بود و جام تلامذ
 و تمام راه بنیاد استیجابین
 انعام در بیجا و اول کل معین
 بی خالصه و تمام علم و ایمان

جواب تا کی نهاده اند و برای که آماده اند از هر که اخوات اند سوال اول جل جلاله جواد مطلق
 است و فیض دائم الوجود جواب این تفاوتی که تومی بینی در فیض و فال فیض نیست بلکه در قرب
 و قابل است سوال فرمودی که جو فیض بی تفاوت است تفاوتی که هست در قابل است
 این تفاوت از کجا و انیم جواب هم ازین جا که تفاوت سنگ و خاک است در اصل یکی برآماده
 صاف افتاده است و دیگری برآمد آن را که ماده صاف افتاده است بیواسطه قبول می کند
 و آن ارواح انبیاست یعنی مزوج و واسطه خواهد تا قبول کند خواه واسطه انبیا خواه واسطه
 اولیا خواه واسطه حکما و علما در اسخ و خواه واسطه مجاهده و ریاضت و آن را که ماده مکرر افتاده
 بیسج و واسطه قبول نکند و اگر چه بعضی تقلید قبول کنند اما بتحقیق نرسند سوال ایشان را
 که ماده مکرر افتاده با اختیار و ارادت خاطر بودیام جواب بی اختیار و بی ارادت خاطر یک برگ
 از درخت فرو نیاید و گیاه از زمین بر نیاید سوال پس چه حکمت بود در آفرینش بعضی از ماده
 صاف و صرف و در آفرینش بعضی از ماده مکرر و مزوج جواب اول جل جلاله فاعل مختار است
 و فعل اولی علت کسی را نرسد که گوید چرا و چون لایساک عما یفعل و هو کسنا کونی ندکی اور
 اول شایان قرب و کرامت دانست و آن چنانکه دانست در وجود آورد و یکی اشلیان قرب
 و کرامت دانست و چنانکه دانست در وجود آورد و لاجر تو دوست از اینها بر دار و پائے همت بر

تارک فلک دار رباعی	دین از خوش است و بطنه خوش باش	آخر که تر الفت به نیا خوش باش
ور همت عالیت بر آید وزی	بگذارد تو هر دور ای موی خوش باش	ظالم را شادی بوصول بر او شایا

و مقصود شادی بوصول بر او عجبی است و شائق را شادی بوصول بر او موی است سوال
 دین و دنیا است دنیا فرمودی و نمودی که چسبیت بزمانی که دین چسبیت جواب دین طایمان
 گریختن و آویختن است گریختن از معاصی و آویختن بطاعات و دین مقصود آن بریدن آن است
 است بریدن از دنیا و آرییدن بعبه و دین سابقان تیر آوردنی است خبر از او و ان السور اولی
 باشد قل الله مؤذنه ذرهم فی حوز من یکنی من سوال حکم این تقریر و استیجاب تفاوت
 آمد جواب دین یکی است و بی تفاوت است این تفاوت که در کلام است و تفاوت در
 ذنباوت دین که دین به حال یکی است بطایمان هر چه در آن است و تفاوت در تفاوت
 بین و مانند تفاوتی که اولی است و بی تفاوت است سوال حکم این تقریر و استیجاب تفاوت
 جواب چنانکه در بیان دین خود را که در کلام است و تفاوت در تفاوت
 از است و بی تفاوت است و بی تفاوت است سوال حکم این تقریر و استیجاب تفاوت
 غلطی و بی تفاوت است و بی تفاوت است سوال حکم این تقریر و استیجاب تفاوت

وایشنا ختم کرد دنیا کدام است خبر کن بار که بهشت و دوزخ چیست جواب بهشت و دوزخ
اعمال است فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ
اعمال امروز فردا صورتها بتو ساخته نمایند اگر خیر کرده فردا صورتها می ملائم و موافق آن کردار
در پیش تو بیاید سوال راه چیست و منزل کدام است جواب سوالی کردی که آن را
اسرار است و جلد روزندگان راه را بخارست جواب این جز به خود آمدن شایسته المضطررا اذنا
دعا که نتوان گفت و این در که جمله عقلا سے عالم از رفتن آن عاجزند گفت نتوان سفت
زبان حال باید که گوید و گوش حال باید تا شنود اگر این نیست کم از آن نباید که گویند از دل
گوید و شنود از دل شنود و من و تو آن ندایم پس بیازان نبود که گفته و شنیده انکاریم
سوال اگر گوید چاره نیست از آنچه شده از آن بگوئیم و بشنویم تا دلها مضطرب نمانند و جانها تحت
توسیدی نمانند جواب گوئیم بعون الله و اذنه که از کدام راه و منزل سوال می کنی از راه
و منزل از باب شریعت و یا از راه و منزل اصحاب طریقت سوال از هر دو جواب او
و منزل از باب شریعت از نفس و مال بر آمدن است و بنعم مقیم در آمدن که ان الله اشترى
مِی الْمُؤْمِنِينَ انْفُسَهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ و راه منزل اصحاب طریقت از جان و دل بر آمدن
است که و تَبْتَئِلُ الْاِيْمَةَ تَبْتِيْلًا وَذُرُوهُ اَعْلَاسٌ وَصَدَتْ بِرَأْمَنَ وَاِنَّ اِلَى رَبِّكَ الْمُنْتَهَى
در حدیث تمامی گوئیم زیرا که تو سافری و دیگران مقیم اند مسافر شریعت را نیت اقامت در
مسافر است سافر شریعت را روی پال و ملک پیش تقاضا برود و مسافر طریقت را روی
الملك است سوال الملك الملك کجاست تا روی دل بوی آریم جواب کجا
است نیت است اینها را نیت و جاهد بود باید که از نصیب دنیا و آخرت بر آید و مخلوق انسانی بگذرد
و اینها را نیت و جاهد بود باید که از نصیب دنیا و آخرت بر آید و مخلوق انسانی بگذرد
و اینها را نیت و جاهد بود باید که از نصیب دنیا و آخرت بر آید و مخلوق انسانی بگذرد

حضر ترقی در مقامات قرب بعد از
وصول بمرتبه نهایت در اتیان
با عمل جوارح عمل کلام است
نعم وی وایم باشد اعمال خیر
و راعی آداب ظاهر و باطن و
صاحب نفس مطمئن است اما
عالم عارف حجت ابو عبد الله محمد
بن علی الحکیم الترمذی در نوادر
الاصول می فرماید که نورانیت
بعضی قلوب نور توجه و توحید
بود که تصدیق است - لا اله الا الله
و این باعث است بر امتثال
ادام و نواهی الهی اگر چه بعضی
صفات ظلالی از محبت دنیا
و غیر باقی بود نورانیت بعضی
قلوب نورانیت ارادت باشد
که سبب نکامی نفس و صفای
باطن بود و اثر عمل منیب منفا
مضاعف بود و از عمل تائب
و نورانیت بعضی نور ذات حق
بود که موجب فنای ماسوای
مطلق بود بقا احدیت حق است
و یک عمل ازین شخص بلکه خلایق
که بر دلش نماند و در عمل نقلین
از اهل تقوی و انابت بدان نرسد
این حاصل کلام امام حکیم است
در حوارت نیز در باب استخا و خلوت
میفرماید که صادق باید که بماند
تقصیر و از خلوت تقرب الی الله
است بجمارت اوقات و گفت
جوارح از بگردان پس قوی است
از ادب با خلوت بداد است اولاد
صالح باشد و قوی و دیگر را
غلامت ذکر و احد قومی را
و امام را که در قومی را انتقال

از دیده فریدی جو تو بگذشتی
از دیده فریدی جو تو بگذشتی
از دیده فریدی جو تو بگذشتی
از دیده فریدی جو تو بگذشتی

ادو کرا و او قومی را ادو او را
بذکر این کلام شیخ بجا معیت
رحایت تقدیر طریقی نزدیک
ست اد اینجا ظاهر شود که همه
مقصود در باب این است نهایت
مغیب بر عمل و دفع دعوت و
راحت ست و الله اعلم و علیه
تعالی اتم و احکم

الرساله الخامسه

تحصیل الکمال اللبیدی

باختیار الفقیر المحمدی

لا اله الا الله محمد رسول الله
اللهم وفقنا للسلوک طریق الهدی
والاجتناب عن الذلج و
الزلزل و الابتلاء و در بعضی
که خدمت آن هدایت پناه ارسال
داشته بود ذکر رساله فقیر محمدی
یافته بود و نوشته بودند و سفت
فرموده که فقیر محمدی بچگونه رساله
است و صفت این سالکیت
در بعضی این نقطه و مضمون آن
صیت رساله کور تصنیف
شیخ عالم عامل عارف کامل احمد
بن ابراهیم الواسلی اعجازی است
که ادب کبار شیخ و با حیرت نقل
رودگار و در طریق ابتلاء صفت
و تقوی و ترویج این طریقی نظیر
وقت خود بود و در فقیر محمدی
امادت و در ویسی محمدی مراد
داشته و مریدان و در ایشان
شایع بایزبان تعارف آن
و در فقر ایشان گویند و مضمون
این رساله حضرت رسول توجه است
امادت و در حضرت خویش

یعبدالم یخل فی الوهم این مرتبه است که کس با بر آمدن برین مجال نیست الا من شاد الله راه
چنین باریک و شب چنین تاریک و تو خفته آنجا بگویی که من مذمب ابو حنیفه دارم پس رو
افعال است نه پیش روی اقبال باش تا فردا پرده از روی کار بگیرند معلوم شود که خواجند
که داشته است یومر مبل الشرا فی ما له من قوت و کانا حیدر سوال او جل جلاله
پرده پوش است فردا پرده این شتی خاک نخواهد در بر جواب پیغام فرمود صلی الله علیه و سلم من
القی جلیاب الحیا فلا غلبه له درین حدیث مستوفی هست اگر در یافتی فهو المراد و اگر نه بدانکه فردا
کار بر خلاف روزگار خواهد بود و ظاهر باطن خواهد گشت و باطن ظاهر بالا بفرود بل خواهد شد و فرود
بالا عرض نماید پذیرفت پیغام فرمود صلی الله علیه و سلم یحشر الظالم یوم القیمه علی صورته الذی باطن بصوت
توبه یضوح بیاری تا البضوح قیامت مبتلا نشوی که نضوح الدنیا همون من نضوح الآخرة
سوال پیغام فرمود صلی الله علیه و سلم الموت کفارة چون گناه بموت کفر شد نصیحت آخرت
چمعنی دارد جواب گناه است که برگ کفر شود و گناه است که بطول کشد و گور کفر شود
و گناه است که بعد از آن کفر شود و گناه است که تا دوزخ نرسد و آتش دوزخ آن را نسوزد
هیچ سود ندارد و باید که از اینجا چندان نور برود که آن نور مرزاد دوزخ را فرو برد و جزایا من جان کرب
اطفال بی سوال دنیا و دوزخ نقد ما شده است و آتش گرسنگی و عینوائی در اوقات

من سوخته ام آتش بریانی | مر سوخته را دوباره بریان کنند | جواب سوخته آتش جان
باید سوخته آتش بریانی در سوخته آتش زد و در تکریم و آن سوخته آتش عشق است
که آتش دوزخ بیدار او بیدار سوال آتش دوزخ با در ایشان چه کار دارد که او را ابرائی بکنان
و زحون صفتان در وجود آورده اند که النار شوی المتکبرین جواب آتش دوزخ با در ایشان
بسی آمیزشی و آویزشی ندارد چه طاقت آتش فقیر بهشت هم ندارد آتش دوزخ کجا دارد اما
فقر و فقیر از کجا فقیر سیاه است که فقر سودا و وجه سیاه روی باید که تا فقر در سرک رسید او فرو آید
کافر نمیتد باید یعنی پوشیده صفتی با جمال فقر او را رسته نماید و فقران کبرن کفر سوال چگونه
که هست و بصفت که هست در ویش در ویش حجت جوانان اینها تا بر فقیران و جوانان
حقیر و حقیر نشاری که صفات ذمیمه پوشیده عدم اسکان است تا آرزو در حجت که در فقران
بر مولانا شمس الدین سنجری شکر عدم قوی و قدر است برین صفت کلان که در فقران
و پارس فرمودی که مسأله آدمی را تا من آنگشت بر او و کفران که در فقران
که شکم برادر مسلمان بزرگوار فقر که لطافت بر او که فقران
توبت پیغامی را با او با او در میان فقران که در فقران

کتابت شیخ

اذا توجه الاشارة برامی	گر دوسه دلم بسوی او خواهد شد	حال دل خسته ام نکو خواهد شد
قصه چه کنم برشته امید دلم	با او چو کی شود و تو خواهد شد	

طریقه اتباع عمومی استقامت
 واستواری طلب اری پس
 اذان برین توبه و برین عهد که
 پاپروردگار خود پرستی همگامی
 واستوار باشی و هفت عضو را
 که چشم و گوش و زبان و بطن و
 فرج و دست و پا است و رعیت
 تو اند و تو ازینها پرسید هتواهی
 شد از انفرجوه شرح بارداری
 و از انقبس حق و علم و سه
 از احوال تو آگاه باشی تا روز
 تمام بر تو بگذرد و بر زبان قهیت
 و غمازی و دروغ و هر سخنی که بی
 باشد نزد و بر گوش تو سخن به
 و آنچه ناشنیدی ست نزنند و
 چشم تو بر زن بگانه و امر و نقتد
 و میل دل تو بجانب ایشان نشا
 تا عهد که با خدا می خود نشکستی
 و بعد از توبه در زمان چشم دول
 نیفتی و در مقام تقوی متمکن
 شوی و با استعداد سفر آخرت
 و صلح اوقات و احوال مشغول
 باشی با سید لقای خدای جل
 و لقای پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم
 و مان رود بروی سفید و پاک
 سفید ولی باشد با مثال او امر
 و اجتناب از اهل اتباع شریعت
 دی نقالی باشد تا بنجد بنده
 مگر بشیر و سفید روی با محمد صلی
 علیه و آله و سلم اتباع سنت و
 درین بر سلح وی و عمل بدان
 بود تا نزد و مگر با اتباع او در
 خود را از جمیع حقوق تامل عالم
 برکت کنی تا حبه و قیرطی از غلطه
 برگردن تو نماند و باو ای حقوق

لی حبیب خیا النسب عینی	و اسم فی قماری کنون	ان تذکره فکلی قلوب	وان تاملت فکلی عیون
------------------------	---------------------	--------------------	---------------------

ای برادر در عالم سلوک جمعیت محال است اتی ذاهب الی ربی سیدین دلیل این حدیث
 است اگر بجمع بود سیدین چرا گفت و در حال وصول تفرقه ضلال بود و انا الحق و سبحانی سر
 این معنی است لعمری در مقامی که انا باید گفت هو گفتن تفرقه بود و ضلال و در مقامی که هو باید گفت
 انا گفتن محال بود نیز ذکره الله بالحق میفرمود که اگر گوینده انا خیر در ان مقام هو خیر گفتی بر سر آمدی
 چون بجائی هو انا گفت در سر آمد و از هر چه داشت بر آمد ما اگر حسین بجائی انا هو گفتی در سر آمدی
 و از سر آید توحید بر آمدی چون انا گفت بر سر آمد و هزار هزار مرتبه بر آمد من قلمت فانا دیت لعمری
 در اشارت مشیر و اشارت با یاد است آید و این در حد کثرت افتد و ثالث ثلثه
 نصاری قریب شود و از مقام توحید دور گردد و الاشارة الیه شرک و العبادة عنه افک سر این

سخن ست ریاسه	آنرا که بسوی تو اشارت باشد	و در معنی عزت عبارت باشد
--------------	----------------------------	--------------------------

بما یه بسیار ز سود توحید	بجای هر همیشه در خسارت باشد	ای برادر اشارت حسن بسوی تو
--------------------------	-----------------------------	----------------------------

بود و اشارت و هم بوجهات بود و اشارت عقل معقولات بود و چون عزت و کبریائی محبوب جان
 برین حواله نسبت ندارد و پس اشارت بد و جز شرک دیگر چه بود و اگر غائبی اشارت بکمی کنی
 و اگر حاضری اشارت بپیی کنی خالق الخلق لایری ویرا با بعزة الله که اشارت بد و جز از غفلت
 دل بود لا اله الا الله بر هر دل که تجلی عالم عظمت بود او را پر و الی یاد داشت او نماند و چون دل
 او یاد داشت با زبانند هر آینه زبان او یاد کردن با زمانه درین مقام اشارت هر بود و مومن
 الله هم من الله اکثر هم ذکر الله مصحح
 کسی سرش نمی داند زبان در کش زبان در کش

این برادر خود را فراموش کن و خاموش کن خود این فراموشی یاد کردن محجب بود و ذکر
 کت النسبت قبل ان النسبت نفسک روزی شبلی خود را فراموش کرد و لب بلب نهاد
 و این را که یاد کنی از آن در گذشت چون بخورد از افتاد از در آن در گذر از افتاد و سگفت شعر

ملاوی قد الی من عشائی	فذكرک سیدی اکل و شربی
-----------------------	-----------------------

این کلام هم یک حرف است و حوت و او انا شیاع ضمه متولد
 این دلیل است بر هر چه که در حق کسی برین مشابعت نیست
 این کلام است و الی ذکره خود را یاد کرد و با با حوت
 این کلام است و الی ذکره خود را یاد کرد و با با حوت
 این کلام است و الی ذکره خود را یاد کرد و با با حوت

از حق خدا و نفس و خلق
عموما و خصوصا قیام نماید
آنکه با تودین طریق رفیق و
مصاحب است و صحبت او با تو
برای تعاضد و تعاون برتر
نعمتی است پس اگر در مرتبه اخوت
و مساوات است رفیق و نصیحت
و امداد و ایثار با آنچه حاصل از حاجت
تو بود در کار او کن و آنکه در مقام
استرشاد و ارادت است گامی
بر رفیق و گامی بعنف در تعلیم و
تربیت او باش و در شیء هر دو
را با شیرینی لطف و در رفیق با
و اگر از روی اسارتی و ترک ابلیس
نسبت با تو وقوع یابد اگر سهو
و غفلت و خطا و جهل بود در
گذران و عذر او را قبول کن
و امداد مودت او را از اول قطع
کن و تعلیم و ارشاد وی مشغول
باش و اگر بطریق تعدد و سفاقت
و تقلید قول و ذکر محبوب و
مناقص و حضور و هیبت و
متکبر حرمت باشد اگر برگرد
و اعتد از ناپایداری در ظاهر
قبول کن و قطع سلام و کلام
از وی کن زیرا که با منوعیم از
تجاوز و تقاطع یکدیگر و لیکن او را
قابل صحبت خاص بدان زیرا که
عشق مودت و توبه نبود چنان
لطیفه قلبیه که تربیت او ترا در
عمل می آورد و نصیب فیض الهی
از آن ماه بومی میرسد تا آمد
و رابطه منقطع شد چه وصول
این نصیب در تعلیم شیخ و تبت
و احترام و حق صحبت دی بود

و چون دائره با بخت علت که در نظر معوج می نماید متصل شد مضامین بند از محب گشت هو و هو بود
المحب المحبوب پس ند از حضرت اطوار او و معاشقان کار افتاده را باید و شتابند با آمد و ندا معاشقان
دل بیاد و در حضرت عزت او را تا بگو که عودت وصل او در بایند هو آمد و در عالم عشق شوق چون
از طرفین بود هائے هو در خورست و عظیم معتبر است ریاضی آنجا که ز عشق یار بوی باشد
لا بد باشد که گفتگویی باشد | و آنجا که ز شوق جستجوی باشد | بی شبهه هر دو پای بوی باشد
بدان ای عزیز که اسم هو اشارت است بموجود ازلی و هست لم یزلی موصوف باوصاف کمال
و مقدس از تعالی و ذوال موجودی که از لیت او را ابتدا بنا شد هستی که در هیبت او را انتها
نباشد و این اول اسم است که از سر اوقات غیب در عالم ظهور آمده است چنانکه در سوره اقل هو الله
احد ظاهر است و هو اسم عظیم است و تجلی انوار او بر اسرار خاص خواص حضرت جلالت ظاهر شود چون
این اسم از اسما اشارت بود از برای زیادت بیان اسم الله بر آن ضم کردند هو الله شد تجلی انوار الهیت
بر ارواح خواص بود و چون انوار الهیت قاهر انوار عقول بشری بود برای زیادت بیان اسم احد
بر آن ضم کردند تجلی انوار احدیت بر قلوب ارباب تحقیق بود چون انوار احدیت محرق انانیت بشریت
بود برای زیادت بیان را اسم صمد بر آن ضم کردند تجلی انوار صمدیت بر اشباح اولیا بود و چون
انوار صمدیت ماحی رسوم انانیت بود صفات لم یلد و لم یولد و لم یکن لکن هو الله صمدی زیادت بیان
بر آن ضم کردند و چون تجلی انوار این صفات مقدسه بر اصناف خلق را در رتبه عبودیت آورد و همه
را طاعت او کارها بر درگاه الوهیت آورد همه را از نهایت نظیر بدایت افتاد و دائره های بود و دیده
همه محیط بر چند ادراک عبارت در سایر اسما حسنی بود از اشارت دوران دائره یافتند گفتند
که این اسم معظم اصل اسمی است چنانکه فاتحه ام الکتاب است این اسم معظم اسمی است بس
سخن با او آسیم اسم هو دریا چو خطب جلال و الجلال است و فاتحه اوصاف کمال است و اگر این
اسم اگر چه صاحب نظر باشد و او را از اسرار خیر باشد بقلبه سلطان هیبت حضرت او را در دوران
شود و در فیانی عشق زگر در آن شود او را از خود شعور نماند و در صفات الوهیت و حضور نماند اشارت
او او بود و نظر سرش در آنکند بود لا اله الا الله محمد رسول الله کی از کار بر لقیق فرمود که از او الهی
بریم و چون بدور رسیدم او را یافتم در بحر شهود غرق و بشهود مستغرق گفتم اسما کمالی گفت من
انت قال هو گفتم من این جنت قال هو گفتم الی این تمید قال هو گفتم الی انوار کفتم من حضرت
ذوالجلال متعال است که ملکش لم یولد و لا یزال است نشوق شهنشه و خرمی از روی کمال هیبت
و جانش با استقبال رویت با و شاه شد صحبت خواص عالم اسرار الهی و کلمه در بیان کمال هیبت
عالم خود می و در شده انوار محبوب مستر شد چون تلامذات بر آن مشغول شدند و در بیان کمال هیبت

Marfat.com

بد و ناظر شده و او بنحو حاضر شد فرمود آورد اللهم اهل فی قلبی نوراً و فی بصری نوراً و فی سمعی نوراً و فی فمّی نوراً و فی تحتی نوراً و فی امامی نوراً و فی خلفی نوراً و اوجعلنی نوراً فی نورانی نورپی گفت مصحح
سرتاپایم فدای سرتاپایت یعنی در عهد آباء و جبرئیل آباد این معنی یافت نمی شود و در مقصود
 الرحمن بکسانی و مانائی در خود نظر فرمائی تا پیش از آنکه از پر تو انوار جلال محترق شویم بهر تو سجده
 و چه کریم تو مشرف شویم پیش از آنکه بنور با تو حضور شویم با شراق صفوح جمال تو نور شویم این معنی
 خودی دارد و در آن این را ذوق سلیم یابد تا جمال نماید ای عزیز چنانکه سببی اسم هواز کیفیت
 منزله است و از بدایت و نهایت مقدس است اسم هواز مخارج و بدایت و نهایت مقدس است
 و منزله کس بدایت او را در نیاید و نهایت او نرسد و این صفت حضرت جلالت است که اولیت
 او از بدایت منزله و آخریت او از نهایت مقدس است و دائره هواز چون متصل شود از بی بدایتی
 و بی نهایتی غیرت از بهریت حضرت جلالت است از آنکه دائره هواز هواز بدایت و نهایت پدید نیست اما
 چون در نقش وی نگاه کنی هر جزوی از اجزای دائره هواز صلاحیت بدایت دارد و همان جزو
 صلاحیت نهایت دارد پس کلی آن دائره هواز صلاحیت متضمن اولیت باشد و متضمن آخریت باشد
 بدین نسبت هم اول باشد و هم آخر و بحقیقت اجتماع اولیت و آخریت در هواز تصور نشود کرد
 بدین نسبت اسم هوزین سببی باشد و این در زیر هر کسی پیدا نباشد سببی

و آن نقطه که باطن است ظاهر | خواهی که پیشی ای نگوروی | و جلالت را با نظر کن چنانچه

حجب جلالت را اول گوئیم باینکه آخر گوئیم باینکه اول و آن وجوب وجود است و اشراق
 انوار وجود است و دائره هواز هواز در صفت صلاحیت است و است باینکه آخر است و آخر است باینکه
 اول است پس او است و این معنی موجب تعظیم اسم هوز است بطول انجام میداد از غایت پیروی
 سرشکار از دست مراد بر چه توان کرد بر سخن بارانیم ای عزیز بدانکه حرف هوز مستخرج از خلق
 است و او را با خلق ساس نیست پس گوئید این حرف را باید که با عالم امکان پیوستگی
 داشته باشد پس شکستگی ندارد عالم وحدت با ریاء و از سر اوقات احدیت دیدار با آبی عزیز و کلام
 آن اسم که از وجودت نیامده است بدین نسبت فرد مطلق را در عالم مانای نیست چون ار با
 در حقیقت است و در حقیقت ادبیت است و دل بد آوردند و گفتند که این حرف را معنی است

بر در نظر هر کس که با شما | بدین نسبت اسم هوزی هر دو

در این نسبت اسم هوزی هر دو | در این نسبت اسم هوزی هر دو | در این نسبت اسم هوزی هر دو

هر چند بجا و خشنودت کند و اگر
 بر ادبی صبری رود و لیکن حفظ
 حرمت و منزلت شیخ از حد است
 سیند او پاسی بیرون ننهد و اعتدال
 در جمع نماید معذور بود و چون
 در شتی و سختی نمود و بعد براه
 خلاق ادب و محبت زنت این
 نشان جنگ حرمت و ارتقا
 رابطه و انقطاع علاقه است
 مشکل که باز بهیم آید حق اسلام
 باقی است و لیکن نسبت ارادت
 را شاید و نیز با هر صاحب حقیقت
 و طلب صدق مکن الا از آنکه
 بطریق صدق ارادت رود و
 محافت و دقیق در طلب صدق
 با مردمان رود و با هر صاحب
 و با خلق مدارا کن تا هدایت ارا
 آنکه برای دفع شر و طلب صحبت
 وقت بود و هدایت آنکه بر
 طلب دنیا و خالفش باشد و
 مصاحبت مکن با ضداد و هر که
 بر طریق است و صحبت با فقر است
 و تعظیم حرمت و ایتار و تواضع
 کن و با اغنیای بی نیازی قطع
 طبع و سکوت و سلامت سطر
 ایشان باش نه طالب کلام
 با ایشان بر قدر سوال ایشان
 کن و ایشان را امر نپزدان
 و دقیق در حقیقت مکن قاعده
 و هم در طریق فقر محرمی صیاط
 و اهتمام در ادای صلوات خمس
 است با حفظ اوقات و زیارت
 ارکان و آداب حضور طلب
 و رعایت معنی احسان چندگانه
 هنگام شنیدن اذان تا نزارغ

4B

از نماز با سکینه و وقار و خضوع
 و شوق و تذلل و فهم معانی قرآن
 و تدبر در آن و حضور و تعظیم حق عزوجل
 در رکوع و سجود و تشهد و تسبیح
 بر ذره کراحت است با حق ظهور
 آن در حال نماز بود و حال صحیح
 آنست که در نماز دست در دو
 صلوة پیوسته میان بند و
 خداوند و هر گز در نماز حضور نباشد
 او را حال صحیح نبود چه هر که در
 اقرب موطن محبوب بود در این گن
 چه خواهد بود غیر فرمود صلی الله
 علیه و آله و سلم اقرب ما يكون بعد
 من رب اذا كان ساجدا و فرمود
 جعلت قره عینی فی لصاوة یسکون
 حیث نباشد که در وقت سماع
 قضایه یعنی تصفیق همراهی
 و در وقت ایستادن در حضرت
 حق غائب این نشان فقر فاسد
 است و در ویشی نادیده است
 در قاعده فقر محرمی را با اول است
 بجهت نبوی صلی الله علیه و آله
 و سلم چنانکه دل خود را بجهت
 او مشغول ارضی او را شیخ و امام
 خود گیری و عقد محبت با او محکم
 کنی و بتبار سر خود بادی جمع
 و صلوة بر محمد مصطفی صلی الله
 علیه و آله و سلم بسیار گوئی و
 پیوسته باطن با او متصل قوی
 داری تا وی صلی الله علیه و آله و سلم
 چنان در دل تو جانی کند که بشایم
 در دل فقرایم بدان ایشان
 می بینی که چون شیخ و پیر کی نزد
 وی مذکور گردد چه نظر آب کند
 و در امتزاج آید بجهت عظمت و

و مستصبران الزوار صمدیت را معلوم گردد که چون اسم از تبدیل و انتقال و تحویل بجال مقدس
 بود هر آئینه مستی این اسم مقدس از حاکمین بمکان و از تنگین بزبان مقدس بود و ذلک سر غریز
 ای برادر هو اسم اشارت است هر آئینه بذات مشارالیه باشد محاسن صفات و این سران
 معنی است که و اصلان گفته اند که عشق بر ذات واقع شود نه بر صفات خص و صا ذاتی که کمال
 او موقوف ما هوذا علی الذات نباشد و این معنی دقیق نزد ارباب تحقیق دلیل است بر تقدم
 ذات بر صفات: تقدمی که موجب مفارقت بود بل تقدمی که مثبت وحدت بود تا سر التوحید
 اسقاط الاضافات پیدا آید ای برادر اسم هو است که اسم ذات است مطلق نه معلوم و مشتق
 ای برادر اسم مشتق از اشتراک غیر خالی نبود آنچه از اشتراک غیر خالی نبود بنا و وحدت بدو عالی
 نبود و اسم معظم هو بالفاق عشاق مشتق نیست و جز بر وحدت مطلق نیست بدین نسبت اسم معظم
 هو بود چون هو او بود و ذلک رمز لطیف ای برادر فرمود مطلق آن بود که او را هیچ چیز صفت
 نتوان کرد زیرا که صفت چیزی بچیزی مقتضی مفارقت بود میان ذات موصوف و صفت بل
 استغناء موصوف از صفت و افتقار صفت بموصوف حاصل آنکه اخبار از چیزی بعین ذات
 نتوان کرد بدین قضیه اخبار از چیزی بچیزی دیگر توان کرد بدین نسبت درین معنی تقدم و کثرت
 بود و تقدم موجب نفی وحدت بود چون این معنی عزیز در زمین مقرر شود بتوان دانست که جمله
 اسما مشتقه با اعلام قاصر اند از اخبار ذات بی کیفیت حضرت مقدس او اسم معظم هو مخیر است
 از حقیقت احدیت فرد مطلق و منظر است مرعنی صمدیت که بر حق را لا اله الا الله ای برادر اسما
 مشتقه و ال بر صفات و صفات را نتوان شناخت مگر باضافت و توحید اسقاط اضافت است

که التوحید اسقاط الاضافات است **نکو گوئی نکو گفت است و ذات** که التوحید اسقاط الاضافات

عجب هر اسم که مشتق بود از چیزی طالب را در او ان طلب نظیر هر دو چیز افتد و حق عقل است
 که چون نظر بر چیزی انگند تا حقیقت او را درک نکنند بچیز دیگر نپردازد و آن را در بعد اخلاص سازد
 و اشتغال بغیر او حجاب بود از او باز اسم هو مشتق نیست از چیزی تا طالب را در او برین کسند و
 با گمان و یقین کند بلکه فرد مطلق است مقدس از اشتقاق و موقد آتش اشتیاق طالب را از غیر
 منقطع گرداند و مطالب رساند لا اله الا الله بر قدر و کار عالم و آفریدگار آدمی و آدم جل جلاله و هم
 افضل فرمود قل هو الله اخذ و سما سم در یک آیت ذکر کرده حق الله است که بر آب زمزم
 راه عشق شده اند عالم و مقصد و سابق و مراتب نفوس سه آمده اند و آرزو آرزو است که اسم معظم
 مقرران سابق است که ارباب نفوس مطهره اند و در آرزو آرزو است که اسم معظم
 دیدن غیر بر و خسته اند هر یک در مقام اشتراق اولی فی غیر را در آرزو است که اسم معظم

همچس از ایشان با غیر سازد بلکه با عزیز دار و بلکه آدم و آدمیان را و عالم و عالمیان را معدوم
شمارد و نابود پندارد زیرا که همه در عالم امکانند و اسیر حدثانند آسمی برادر نقش اسم بود گفتن بر دوام کار
منتیان سابق است که جان شان بر حضرت عزت او به زار دل عاشق است زیرا که اسم هو منتهمای
اسم الله است و ازین سر آگس آگاه است که جانش مستغرق عشق باو شده است آسمی عزیز آن که بجا
همیت محبوب دارد و با نامیت خود پر از دلک بخلبات مشاهد جلال بگذارد از خوبی شعور نمود و
در پر تو آن نور شود مقامات و کرات را و سکر و صورا و اثبات و محورا و فنا و بقا را و خوف و رجا و بسط
و قبض را و نقل و فرض را و اتساع و ملیت را و سرور و همیت را به و اضافت نتوان کرد و محبوب چون
بی نشانت بی نشان شود چون بوی گل در گل پیدا و پنهان شود و عزیز می که در طریقت قدمی داشت
و در حقیقت دمی داشت با این ضعیف می گفت در ویری از دیر با او روم در آمد می کی از این دو بین
که درین نظری داشت و از سر کار من خبری داشت مرا بموضع بریدی را دیدم چون خاشع ایستاده
و مرشود را آماده همیتی از او بل من در آمد گفت ای عزیز مدت دو او ده سال است که در مشاهد جلال
است بر قدم انتظار ایستاده و مراجبت دعوت را آماده هر سحر گاه می ناگاہی اسم هو از وسیع بارسم
چون اسم هو گوید نوری از دہان او لامع شود بر شکل آفتابی که طالع شود آسمی عزیز هو گوئی هر آینه
والد و حیران بود چون مستغرق مشاهد محبوب بی نشان بود و هویت محبوب انانیت و سکر و مضمحل
گردانیده باشد و او در سیاحت و جبر خود بسوخته باشد اگر از مقام استغراق بمقام استملاک افتد و محبوب
گم گردد بی نشان شود و جلا سیرا بر روی حیان شود چون قطره در لایحه محیط عشق بر آئینه به و اشارت نخوا کرد
ما سزاوار اجهارت نتوان کرد و اگر از مقام استملاک بمقام صطلام افتد ملک و عالمش مسلم شود طبعیت
خند جاست رسد که محو شود بعد از آن کار خدای نیست آنچه درین مقام از او متعلق رود گمان
رسد تا باشد در مقام اول را در خود به و اشارت کند گوید درین مقام از او بخود اشارت کند و گوید رسد
آن عزیز می که از مطلق گفت راست جنبید که انا الحق گفت قال بعض اشائخ من عرف معنی
اسم هو یعنی کلمه اسماء یعنی هر که بر معنی فردیت با و قوت یا بنظرش بر عالم وحدت افتد از کثرت
و اختلاف بریزد و در ذیل بجائی آید و چون از یکی یکی ناظر شود برادر سراق و وحدت حاضر شود از خود
خبر نمیدارد و آن نور شود و انوار حیرت من و جود او آن بود که در بصرش شود
و آن نور طالع است چون که در این مقام به طبعیت از یکجا بر و طبعی یاد داشت اسامی می ماند
و آن کلمات را با هم می آمیزد و چون شناسد در این اشارت محال بود و از این چون عبارات
و کلمات را که در کتاب الله درین باب است با او در این عشق چون قدم در
این راه نهادن درین عالم است و در می رسد به معنی اسم اکثر هم ذکر است حال تا به چاره
شما

منزلت که شیخ را در دل او است پس بگردان تو پیغمبر خود را و شیخ خود را که محمد رسول الله است صلی الله علیه و آله و سلم در آن خود همچنین با محبت او نامه ترا در کرد و دل ترا مالک کرد و مثال در در چشم تو در ایم بود چون نام او مذکور گردد لذت ذکر او را در خود بیابی و عظمت او در دل خود مشاهده کنی و چون باین صورت با حضرت می شود چنانچه مستغرق یاد حضور او گردی و صلوة بروی بسیار فرستی اگر بنا بر مواجعه او مواظبت کنی امر و نهی او را بجا آر و سنن اخبار او سیر و معجزات او و صفات احوال و محاسن و آثار او را بخوان مکرر کن و هر گاه حدیث او را بشنوی و صفات او را تصور کنی طاعت تو زیاد شود و تعظیم او در دل تو غالب آید و اعدای تابع سیرت او سلوک طریقت او قوی گردد و ذکر او فکر تو مراد او بود و در وی بود و ذوق و شوق تو بر او وی باشد و کوشش تو در پیروی وی باشد تا تا از اتباع و اشیلع وی نماند و کس می شمارند در آخر سال می گوید مردم فقر فیزی گویند و نمیدانند که حقیقت فقر چیست و بابت او چه و نهایت او تا کجا است و من از بابت فقر و ادا است نمکد می گویم که چون آنرا شناسی عرف فقر را شناسی و نهایت او را از آنجا قیاس کنی بدانکه هر که در حدیث فقر را در وی گوید

وقدرت نذار که دروی و طایه
 الابد از فراغ از انتقال با امر
 واجتناب نواهی اول حال
 در آمدن درین طریق آنست
 که حفظ خواطر با حق کند چنانچه
 متقی حفظ جوی کند و هرگاه
 که خطر در دل گذرد که در مرضی
 حق مست در حال ادا آن توبه
 کند و بعضی باشند که قلوب ایشان
 مستقیم گردد و خواطر صالح بشود
 و خطور نکند ایشان را غالباً اگر
 خاطر حق و ایشان دوستان
 خداوند که شرم دارند که در دل
 ایشان خطور کند آنچه ندی
 سبحانه بدان راضی مست
 از جهت یقین ایشان بنظر
 و علم دی تعالی در هرگاه ما این
 مرتبه نرسیده باشیم و حال آنکه
 این از بایات فقرست شکر
 داریم که دم از فقر و ارادت
 ز نیم و دعوی آن کنیم و مکتوب
 ادبایات فقر گویم و آن آنست
 که بعد از انتقال امر واجتناب
 نمی بر حفظه خاطر طلب ارادت
 حق عزوجل چنان از اذاع ظاهر
 شود و بر روی غالباً آید اکثر
 محبت نمودند که تا مطالب
 و آرب دنیا سخته شود و خاطر
 گردد و دل از غیر مطلوب خالی
 و فارغ شود و چون با این منزل
 نرسیده باشیم چنانچه دعوی فقر
 و ارادت کنیم و حال آنکه بوی
 ادا این هشام جان ما نرسیده
 لذا احوال فقرا و صلین در این
 نهایت این موضع گنجایش

از در دل پیوسته می گوید
 اگر قلمی حدیث تو کم کنی
 بر گفته بگیر کی و ما تم کنی
 راه گرفت گوئی محکم کنی
 عجب در نتهائی کار لا احسی

ثنا علیک انت کما اثبت علی نفسک گفتن سر این معنی است تعمیری اگر در هدایت بدان معنی که کشف
 آن موجب کلال باشد در نهایت مکاشف شدی در دوزیش صد بار استغفار بایستی کرد و طایفه
 کل بوم مائة مرتبه نود و نه بار برای نود و نه نام دیگر برای استغفار آن استغفار و ذلک برای برادر آن
 که در مقام تمجید فصاحت نماز او در مقام توحید و م چون در تلا احسی ثنا علیک لا اله الا الله شعر

احب مناجات الطیب با و چه
 و لکن لسان العاشقین کلین

شیخ جلال الدین تبریزی قدس سره

از اکل مشایخ مست مناقب او از آنچه در کتب مشایخ چشت نوشته اند معلوم توان کرد و در فوائد
 الفوائد نقل از سلطان المشایخ می کند که شیخ جلال الدین تبریزی مرید شیخ ابوسعید تبریزی بود
 بعد از وفات پسر در خدمت شیخ شهاب الدین سهروردی افتاد خدمت هائی کرده که هیچ بنده مریدی
 را میسر نشود گویند که شیخ شهاب الدین هر سال بسفر حج رفتی پیر شده بود و ضعیف نوشته که برای او
 پیدا شدند چندان بر مزاج او موافق نبوده است شیخ جلال الدین تبریزی نوعی کرده بود که و یکدانی
 دیدگی بر سر کرده می برد و آنکشی در آن کرده چنانچه سر او نسوزد تا چون شیخ طعام طلبیدی طعام گرم
 پیش بر روی و می با خواجه قطب الدین و شیخ بهاء الدین مودت داشت ذکر او در کتب مشایخ
 چشت بسیارست و هم در زمان خواجه بدلی تشریف آورده بود شیخ نجم الدین صغری شیخ الاسلام
 و ملی که قهر او برابر قبولات برهان الدین نجفی است با او تقاضای پیدا کرد و او را با مرید شیخ متهم ساخت
 و چنان انگیزت که او را جانب بنگاله روان کردند چون در بنگاله رسید یک روز بیک نشسته بود بر فراغ
 و تجدید وضو کرد و حاضران را گفت بیا نیتا بر جنازه شیخ الاسلام و ملی نماز کنیم که او این ساعت
 نقل کرد و همچنان بعد که بر زبان او رفته بود بعد از آن که نماز کرد و روی سوی حاضران کرد و گفت اگر
 شیخ الاسلام و ملی بار از شهر بیرون کرد شیخ ما و از جهان بیرون کرد و هم در فوائد الفوائد نقل از سلطان
 المشایخ می کند که فرمود شیخ جلال الدین تبریزی قدس سره چون در ملی آمد و بعد از آن که در آن شد
 می گفت که چون من درین قهر آمدم ز حضرت بودم این ساعت تقریراتم اینست که شیخ جلال الدین تبریزی
 نقل می کند که اندر آنچه شیخ جلال الدین تبریزی در بیابان رسید و روی او را در آنجا
 حضرات فریادی کرده جزا بر سر کرده پیش آن در بنگاله نشسته و این جزا بر سر آنجا
 که در روایتی بدین می باشد چون نظر او به کسی می افتاد که شیخ جلال الدین تبریزی

گفت چون شیخ در تریزید گفت درین مجلسی اند علیه و سلم این چنین مردان هم می باشند بر فورایان
آورد شیخ ادب اعلی نام کرد چون او مسلمان شد در خانه رفت و یک تک حیتل خدمتی آورد شیخ قبول کرد
و فرمود که این سیم را هم تو نگاه دار آنچه که خواهم گفت بمصرت رسائی فی الجمله این سیم هر کس می بخشد یکی
را صد درم می فرمود و یکی را بیجاه درم و یکی را کم و یکی را بیش و هر که را اندک فرمودی پنج حیتل فرمودی
اقل تصدق شیخ پنج حیتل بودی تا چندگاه بر آمدن آن همه سیم خرج شد یک درم ماند این علی می گوید که
در دل من گذشت که بر من یک درم بیش نمانده است و اقل بخشش شیخ پنجم درم است اگر کسی را چیز
خواهند فرمود من چه خواهم کرد و بعدین اندیشه بودم که سائلی بیاید و سوال کرد شیخ مرا گفت یک درم
اورا بده و تم دروی نقل می کند که شیخ شهاب الدین سهروردی وقتی از سفر حج بازمه بود اهل بغداد
بخدمت او آمدند هر یکی خدمتی آورد از نقد و جنس بسیار درین میان زالی بیاید گریست از چادر کشته خود
بگشاد و یک درم پیش آورد شیخ شهاب الدین آن یک درم بستد بالای آن تحف و هدایا بنهاد
آنگاه از حاضران هر که بود فرمود که شمار هر چیزی بیا در تحفه خدمتی بگیرند هر یکی بر می خاستند نقدی
و صو و کللای بری گرفتند شیخ جلال الدین تبریزی طیب السهراوه حاضر بود او را اشارت کرد تو هم چیزی
بگیر شیخ جلال الدین برخواست آن یک درم که آن زال آورده بود برگرفت شیخ شهاب الدین چون
این بدید گفت این همه تو بروی چنین گویند که شیخ جلال الدین تبریزی و شیخ بهار الدین ذکر یا با هم
سیاحت بسیار کرده اند تا وقتی که شهری که شیخ فرید الدین عطار در آنجا بود رسیدند شیخ بهار الدین را
بوش چنان بود که چون بمنزل میرسد بعبادت مشغول می شد و شیخ جلال الدین بسیر شهری برآمد
شیخ فرید عطار را دید که نشسته است محو التواریکالات او شد چون خواب گاه باز آمد با شیخ بهار الدین
گفت که امروز شما بهاری را دیدم که از خود فرتم شیخ بهار الدین فرمود که جمال با کمال پیر یاد کردی گفت
که ای چو او را دیدم چه یاد داری از آن تاریخ یاد میان شیخ جلال الدین و شیخ بهار الدین مفارقت
افتاد و قولنا الفواد نقل می کند که شیخ جلال الدین تبریزی مکتوبی بجانب شیخ بهار الدین نگهاریه علیه
السلام است و در آنجا نوشته است احب اقی و النساء لم یفلح ابدا و نوشته است که هر که دل بر صفت
شد و گوی صراحت الدین و جوامع الکلم که در ملفوظات سید محمد گیسو در از دست می نویسد که شیخ فرید الدین
تبریزی که پیشتر مشغول دستخوری بودی تا آنکه او را مردم قاضی بچه دیوانه می گفتند باره
جلال الدین در آن منزل بنشیند و بنیاد بخار در پیشی هست گفتند که گوید که هست دیوانه شکلی
که در آنجا بودی تا شیخ جلال الدین در آنجا آمد و با او بیست و دو او صاحب بود آخر
که در آنجا بودی و بنیاد بخار در پیشی هست گفتند که گوید که هست دیوانه شکلی
که در آنجا بودی تا شیخ جلال الدین در آنجا آمد و با او بیست و دو او صاحب بود آخر
که در آنجا بودی و بنیاد بخار در پیشی هست گفتند که گوید که هست دیوانه شکلی

شرح آن نثار و مقصد مختصا
و آنقدر بر قدر ضرورت است
و چون دایما از شنیدن بیانات
نگلی کند شنیدن نهایت کجا
طاقت آورد و میگوید که واجب
ست بر او که گریه مابراحوال خود
که مبتلا شده ام هر روز بطایفه
که مشغول ایشان اکل حرام است
و کار ایشان بطالت حکال
نزد ایشان همان بود که بایند
و حرام همان که نیاید شب و
روزی گردن تا القریه حریب بخورد
و صورتی خوب بیند و نغمه
خوش بشنود و احوال ظاهر کنند
و معارف گویند و دعویهاست
پهن و دراز بکنند تا عوام معتقد
شوند و مطالب نیاید است
آید و بوی او اسلام خالص
ایشان ز سیده ایمن حقیقی
در دل ایشان ندیده تمام
شب سماع بشنوند و نقص
کنند و چون بنماز ایستند نزل
زنده مثل نزل زاغ و فرزند
بدر آمدن بر بلوک امرا و گرفتن
فتوحات ایشان سوال می نم
از جناب حق عز و علا که در دواز
ما را از ایشان که ایشان از ایشان
حق اند و راه زنی ایشان
اشد و صعب است از راه مالی
که راه دنیا زنده مال بزده ایشان
راه دین زنده و ایمان بزده ایشان
چون ایشان زاده لباس فقر
بینندگان برد که طریق فقر بین
ست که ایشان از زین پس تبعاع
ایشان کند و بهلاک گرد و پاک

این حکایت کرد شیخ فرمود با با فرید میرجه بود همدان یک دانه بود برای تو داشته بودند در سیر لادلیا می نویسد که در اثنای آنکه میان شیخ فرید الدین و شیخ جلال الدین مکالمه میرفت شیخ فرید الدین بغایت جامه پاره داشت هر بار باد میزد و شیخ بدامن پیراهن محل از پارچه می پوشید شیخ جلال الدین دریافت فرمود که در پیشه در بخارا بتعلیم مشغول بود هفت سال از او در تن نداشت فرط داشت خاطر جمع دارا چه شود سلطان المشایخ می فرمود که شیخ جلال الدین ازین درویش مراد نفس خود داشت قبر شیخ جلال الدین تبریزی در بخاله است یزار و تبرک به قدس الله تعالی سره العزیز

گردانده ای تعالی وی زمین را از لوث ایشان که چرکین کردند و سیاه گردانیدند و در دین را و راضی بادوی سبحان ارا اهل خنیت و خون و تعظیم و مراقبه و معرفت سنت متابعت که مستورا از نظر عوام و نشان ایشان را جز رضای چنانچه که بحقیقت خدا را جز ایشان اهل حضرت الهیه و صاحب نجات قدسیه اند سلام خدا باد بر ایشان در خواست کنیم از خدای کریم که توفیق ما را و شمارای یاران ما بسلوک طریقت که دوست ارد آن را و راضی ست از آن رود دارد از آنچه کرده است نزول کند و تا راضی گرداند او را و نیز گوید که نشان فقر محمدی آنست که چون بشنود قرآن را طرب کنند بدان وسیل کنند بکان و تحلی کند در وی تشکرم سبحان تعالی مقدسه خود برده های ایشان و احمی ادر کسی که دعوی محبت خدا کند و حاضر نیابد دل خود را نزد سماع کلام محبوب و حاضر یابد نزد سماع تصایده و لغتی و تصنیف و قافله باشد نزد سماع کلام حق و اما عیان حق جل و علا سماع قرآن شفاء صده ایشان در راحت اسرار ایشان ست حاضر می شود در وی تکلم پس مشاهد می کند او را در امر وی و وحد و حید وی و قصص و اخبار و مواظله

شیخ نظام الدین ابوالموید قدس الله سره العزیز

از مشایخ بزرگان ست در زمان سلطان شمس الدین معاصر خواجه قطب الدین قدس سره بود شیخ نظام الدین اولیا نیز او را دیده است میر حسن در فوائد الفوادی نویسد که بنده عرض کرده است که روزی در تذکیر او در آمدیم او را دیدیم بر در مسجد نعلین در پایی داشت آن را از پایی بکشید و بدست گرفت و در مسجد درآمد و دو گانه بگزارد من بچکس را و در نماز بر میست او نمیده ام دو گانه با راحت بگزارد و بالائی منبر رفت مفری بود که او را قاسم گفتندی خوش خوان او آیت میخواند بعد از آن شیخ نظام الدین ابوالموید رحمه الله علیه آقا کرد که بخا بابای خود نوشته دیده ام هنوز سخن دیگر نگفته بود که این سخن در حاضران در گرفت همه در گریه شدند آنگاه این دو مصرع بگفت که

پر عشق تو پر تو نظر خواهم کرد | جان در غم تو ز روز خواهم کرد

بعد از آن دو سبار همین دو مصرع بگفت آنگاه گفت که ای مسلمانان دو مصرع دیگر این بابی یاد نمی آید چه کنم این سخن بر طریق عجز گفت چنانکه در همه جمع اثر کرد آنگاه قاسم مفری آن دو مصرع را یاد کرد

پر در دوش بجاک در خواهم شد | پر عشق سری ز گویر خواهم کرد

بعد شیخ نظام الدین ابوالموید را شمس العارفين گوید و شیخ جمال کولوی که مقبره او در کول است از اولاد او است رحمه الله عليهم و قات او در سنه

شیخ بهمان الدین محمود بن ابی انیسر سعید بنی رحمه الله علیه

از اکابر علماء وقت سلطان قیام الدین بن بود در سنه ۷۰۰ هجری در بخارا در جامع بود میان علوم شریعت و طریقت با کمال مشهور بود و در سنه ۷۰۰ هجری از وی نقل می کنند چنانکه این بیت

و رعل حکم شده که چها وید نیست

وی مشارق حدیث را پیش مصنف سند کرده بود نقل است که وی می گفت که من خریدم بوم بقیاس ششم هفت ساله همراه پدر خود در راهی میرفتم آواز مولانا برهان الدین مرغینا نے صاحب هدایه را فتا و پدر من از او تماشای کرد و در کوچ دیگر رفت مرا بر جانی گذاشت چون گو که مولانا برهان الدین مرغینا فی نزدیک سید من پیش شدم سلام کردم در متن بید و این سخن بگفت خدا را چنین می گویند که این کودک در روزگار خویش علامه عهد شود من این سخن شنیدم و همچنان در رکاب او روان شدم باز مولانا برهان الدین مرغینا فرمود که خدا را چنین می گویند که کودک چنان شود که با دشاهان بر در او بیاید نقل است که او بارها گفته خدا را عزوجل مرا از هیچ کبیره نخواهد پرسید مگر از یک کبیره او پرسیدند آن کبیره کدام است گفت ساع چنگ است که چنگ را بسیار شنیده ام و این ساعت اگر باشد هم بشنوم قبر او جانب شرقی حوض شمس است که آن را تخته نور گویند بزرگ و متبرک به مردم این دیار خاک قبر او را با اطفال بخوراند تا سبب مزیت علم گردد ازین جهت قبر او از پایان شکسته بود چند بار ویران گردید و باز از سر عمارت کرده رحمة الله علیه -

و ابنا وی پس نرم شود در کس ایشان و منجذب گردد ارواح ایشان و نیست شود صفات نفوس ایشان بقهور گرداند آن صفات و عظمت متکلم وجه کز دلهای ایشان را محبت خود برای مشاهده رحمت الطاف خود و جلال اکرام خود می گوید گوش منده سخن کسی که می گوید که چون قرآن مناسب طباع بشر است و چه در سماع وی روح نماید و شعر مناسب طبیعت بشری است ازینجا است که نرم گردد دلهای از سماع وی چون کلام فاسد است حقیقتی ندارد زیرا که شعر محرک طباع است باوزان خود بسیار درستی که صاحب نغمه خوش از نغمات موسیقی کنز بر خوانند و ضم کرده با وی تصفیق و جمع شوند در اینجا قومی که نفس کنند در صورت اطفال بهام بمقتضای طبع و جبلت بچینند چه جای دیگران و این حرکت به مقتضای خاص ایان و یقین است بلکه بشوب طبع و جبلت است اما اربابان یقین که صاحب محمد ارجسی است علیه آله و سلم و کسان که تابع ایشانند با حسان می بینند قرآن آنچه پنهانست در دل ایشان پس جنبش دلهای ایشان و خشوع و وجد و شوق و لیلین جلوه و در وقت تلاوت ایشان حکم معرفت و یقین باشد حکم طبع و جبلت بهم این سخن را

شیخ احمد نروانی رحمة الله علیه

مرد قاضی حمید الدین ناگوری است مردی بزرگ بود و با فنده شیخ الاسلام بها و الدین زکریا قدس سره هم کسی را پسندیدی و در باب شیخ احمد نروانی گفته است که اگر مشغولی احمد بسجند آید و صورتی باشد شیخ نظام الدین اولیا فرمود در آن سماع که واقعه شیخ قطب الدین بختیار اوشی قدس سره بود و احمد نروانی نیز در آن مجلس بود شیخ نصیر الدین محمودی گوید که شیخ احمد نروانی گاه گاه سرگشته و در حالی پیدا شدی که او از خود غائب شدی و دست او کار به داشتی جامه خود بافته شدی روزی قاضی ناگوری قدس سره بدین آمده بود ملاقاتی کردند بعد از آن وقت و در آن قاضی حمید الدین گفت احتیاج چند روزین کار خواهی بود این بگفت و باز گشت بهما تا شیخ احمد برخواست که شیخ را کتف من است شده بود دست بر منج آمد و دست بگفت شیخ احمد بزبان هندی گفت من پیش قاضی حمید الدین دست من بگشت بعد از آن شیخ احمد ترک کار گرفت و کلی بگشت و در آن وقت که او در آن وقت رحمة الله علیه

شیخ محمد ترک ناری رحمة الله علیه

شیخ محمد ترک ناری رحمة الله علیه

و بخوان این آیت را بعد از
اسن الحدیث کتابا مشابها
مثنای نقشه من جلود الدین
نخسوں رہیم تم طین جلود ہم
قلوب ہم الی ذکر اللہ و اگر ناپیل
خود را حاضر در طوع و آن قیمت
کنید اور ای باران من بقلبت
نصیب او از معرفت تکلم و
عارف ترین مردم سخن است
که خاشع تر بود در سماع کلام
وی و اگر لایساعی خواہید پایہ
کہ برسانید تازی تفسی طیب
بصوت را و بشنویہ از وی
قرآن را و شاہ شویہ بدان
صحاب پیغمبر خود را اصلی اللہ
علیہ وآلہ و سلم در منی اللہ عنہم
جمعین این ترجمہ آن سال
ست بعد از اختصار و حذف
بعضی تفصیلات و تطویلات
اور بعد از اہل نیک ظاہر شود
کہ قصدش نفی طریقہ مشایخ نور
تہمت و تہلیل و ایشان و
توسل و تکیہ طالبان برین
بذیل اہدات ایشان نیست
مقصودش ترغیب و تخریب
بر طریق اتباع و افہام سنت و
رعایت تقوی و تہمین ست
و ترجیح و تقویت طریقہ سلف
صلح کہ صحابہ و تابعین کرام
واجبنا از بہت لطف سید
کہ مخالف اہل بیابانہ باشند
و خدمت جاسطہ کہ دین بدینا
فرود شد و در عمل اعتقاد تابع
برای نفس باشند و نفاق و
وازہ و این سخن خود تفسیر علیکم

عثمان ہارونی ست و در آنچه از ملفوظات مشایخ دیدہ ایم ذکر او نیافتہ ایم و عوام آن دیار او را
پیر ترک و ترک سلطان نیز گویند و مقبرہ او بلجاہ خواص و عوام آن دیار ست چون از ترکستان بیار
ہند رسید در قصبہ نار نزل حوضی بود کہ مدفن او بر لب آج صفت است الآن حوض مسار شدہ
رفقہ است و در آبادانی شہر درآمدہ وی آنجا سکونت کرد و مجرد بود و متوکل و حضور و از توالد و
تاسل و در وہجکس را بہ بیت دست نداد و مرید ساخت آوردہ اند کہ در او اہل اسلام کاوان
دینار نزل قوت داشتند و مسلمانان در شہر اندک و ہندوان فرصت نگاہ میداشتند روز عید
بود در نماز کبارگی بر سر مسلمانان ریختند و شہید ساختند بسیاری از مسلمانان در آن فذبحہ
شہادت رسیدند و شیخ محمد ترک نیز ہمدان روز شہید شد اکثر شہید را بر لب حوض تہذیب
دفن کردند و شیخ در مسکن بالوت مدفن یافت و در آن مشہد و شہید آسودہ اندکی بر بلندی ست
اور بلند شہیدی گویند و یکی در شیب او را نشیب شہیدی خوانند ہر دو حافظ کلام اللہ
بودہ اند گویند کہ بعضی اصحابی آواز تلاوت قرآن از قبر ہائے ایشان شنیدند کہ بطریق وری خوانند
نقل ست کہ کبار شیخ نصیر الدین محمود چراغ دہلی را بادشاہی با کراہ بجانب تہذیب روان ساختند
براہ نار نزل متوجہ تہ بود چون یک کروسے نار نزل رسید از جدول فرود آمد و متوجہ مقبرہ
شیخ محمد ترک شد رون و روضہ سنگی ست مقابل قبر زمان متوجہ بان سنگ ایستادہ بود بعد از
متوجہ قبر شیخ شد چون از زیارت فارغ شد پرسیدند کہ چہ سر بود کہ اول بسنگ متوجہ شدید
و بعد از ان بقبر فرمودہ شہ خد متکاری کہ خداوند نگارش بنواختن او و خانہ او پایہ و او را
سر بلند سازد من روحانیت حضرت سید کائنات راصلی اللہ علیہ وسلم بالای این سنگ حاضریم
تا آن دم کہ آن معنی بر من کشف شود و متوجہ آن سنگ بودم چون آن معنی از بصیرت من
غائب شد متوجہ تربت شیخ شدم بعد از ان شیخ نصیر الدین محمود سردر را قبہ برد چون سردر را قبہ
برداشت فرمود ہر کراہی صعب پیش آید و باین روضہ متوجہ کرد و امید ست کہ آن شہدای آسان
گرد و یکی از بی باکان گفت کہ اکنون خود شمار را شکل پیش آمدہ است فرمود از برای ہین معنی میگیم
کہ دشواری مراحق تعالی بہ برکت ایشان آسان گرداند و سہ منزل از نار نزل گذشتہ بود کہ
بادشاہ را واقعہ شد و شیخ نصیر الدین محمود دہلی بارگشت آن سنگ در مقابل قبر او ہست
و موم زیارت اومی کنند رحمۃ اللہ علیہ

شیخ ترک بیابانی مشہد شاہ ترکمان صاحب دم

گویند وی از مریدان شیخ شہاب الدین ہمدانی ہست و در ایام اول العزیزان ہمدانی

که نوشتن اشیا قدیمه و نزدیک قلعه دلی است جانب فیروز آباد رحمة الله علیه۔

شیخ شاهی موی تاب رحمة الله علیه

در یون بود قاضی حمید الدین ناگوری اورا شاهی روشن ضمیر گفتی در آنچه اورا خرده داد بخدمت شیخ محمود
 مومنیند و فرستاد و گفت که ما امروز این کار کرده ایم که شاهی را خرده دادیم ترا این معنی پسندیده می افتد شیخ محمود
 گفت هر چیز که شما کنید پسندیده باشد آورده اند که روزی یاران او در آفتاب ایستادند چنانکه عرق از ایشان
 چکیدن گرفت در آن حال خواجه شاهی فرمود که حجام را بخواند گفتند چه خواهی کرد گفت آن قدر خوشی که از
 یاران من بیرون بروم که با خون من بکشاید و در خیر المیاس تمام این قصه لغت می کنی گوید و سستی
 یاران ما و را بیرون بردند و بر سر پختند چون طعام کشیدند شیخ در آن طعام نظر کرد و گفت درین
 طعام خیانت رفته است اینخواهم خورد یاران حیران ماندند و گفتند میان ما کس خیانت نکرده است
 و نفری که ایشان شیر و پنجه بودند پیش آمدند و گفتند شیر جوش بر آورده بود و گفت میسخت آمدی نبود
 که در آن کنیم بر زمین می افتاد گفتیم بر زمین بیزد آن بکه ما بخوریم بضرورت خوردیم گفت پیش از آنکه طعام
 پیش یاران بکشند هر که بخورد او خیانت کرده باشد خدا ایشان سمع نیتا و ایشان شرمند شدند و بهولی
 تابستان بود عرق از ایشان ریزان شد فرمود بخشیم باید که بار دیگر این نوع نباشد بعد حجام را طلبید و گفت
 آن قدر که از یاران من عرق رفته است خون من بر زمین بر شیخ نظام الدین فرمود که بخت همچنین خون
 ریختن فرمود و حمایت او با آن چنانکه خدا ایشان سمع نداشت لعل است که وقت شیخ نظام الدین
 ابوالکویب رحمة الله علیه حتمه شد شاهی موی تاب را طلبید و گفت همی بر بند تا این رحمت من صحبت
 سبیل شود خواجه شاهی حذر خواست که شما بگردید این معنی را از من می طلبید من مرد بازاری باشم با من
 ازین ادی چه کرد شیخ نظام الدین معذرت داشت گفت البته ترا دعای باید کرد و همت باید بست تا من
 صحبت را بگویم گفت بلا و بار و بار خانی که اشرف لقب فرمودی صاحب دهم خیاطی بود هر دو را طلبیدند
 خواجه شاهی با ایشان گفت که شیخ نظام الدین مرا این چنین کاری فرموده است اکنون شما با من بیارید
 شیخ با سینه من تمام اعضای من را از سینه تا کپاسی کی داند و تا کپاسی دیگر دیگری فی الجمله هر مشغول
 شد شیخ نظام الدین را ابوالکویب صحبت بل شد

دلی اسلام دار باب تصوف اهل
 سلوک است و لهذا در بعضی طرق
 که شبه بدعت و خلاف سنت باشد
 سالکان آن در شیخ تطبیق آن
 بدعت سعی نمایند هرگز از شیخ
 و التزام نمایند که با وجود مخالفت
 سنت سعی صحت ثبات کند و
 خود چون اینچنین بودین مسلمان
 نقل از آنجا آمد عاست لابد آنچه
 موافق آن بود حق و هر مخالف
 باطل دیگری را مجال آن نبود که
 از پیش خود طریقی پیدا تواند کرد
 و اگر گوید خطا کند و اگر در جای حق
 و اشتباهی بود و آنچه از اهل صدق
 و تقوی و ارباب کمال غلبه شکر
 و استیلا می حال حد و ریاست تسلیم
 و با اولیای بزرگوار و توقف اغراض
 نمود و اگر از این چنین بود در ابطال
 آن متعین باشد و در آنچه تقویت
 مذمت و توقف چیزی نیست
 و صاحب سال خود نیز در ضمن
 بیان قاعده حقوق آداب صحبت
 بارادت و استرشاد و استفاده
 او صحبت مشایخ قابل شده است
 چنانکه گذشت خود چه جای نگاه
 و گنجایش نفی آن دارد و صحابه
 و تابعین سلف خلف همه را
 طرق استفاده همین صحبت بود
 مقصودش تنبیه است بر تشک
 و تعلق به اصول اقتباس بود
 از ان شیخ الزار و آنرا حق صحبت
 و اهتمام بتباعت سنت نبوی صلی الله
 علیه و آله و سلم تا بفرع از اصل باز
 نماند و بوسا نکا از مقصود صحیح
 نباشد و نیز از افعال اقوال اهل

شیخ بدر الدین موی تاب رحمة الله علیه

شیخ شاهی موی تاب رحمة الله علیه
 در یون بود قاضی حمید الدین ناگوری اورا شاهی روشن ضمیر گفتی در آنچه اورا خرده داد بخدمت شیخ محمود
 مومنیند و فرستاد و گفت که ما امروز این کار کرده ایم که شاهی را خرده دادیم ترا این معنی پسندیده می افتد شیخ محمود
 گفت هر چیز که شما کنید پسندیده باشد آورده اند که روزی یاران او در آفتاب ایستادند چنانکه عرق از ایشان
 چکیدن گرفت در آن حال خواجه شاهی فرمود که حجام را بخواند گفتند چه خواهی کرد گفت آن قدر خوشی که از
 یاران من بیرون بروم که با خون من بکشاید و در خیر المیاس تمام این قصه لغت می کنی گوید و سستی
 یاران ما و را بیرون بردند و بر سر پختند چون طعام کشیدند شیخ در آن طعام نظر کرد و گفت درین
 طعام خیانت رفته است اینخواهم خورد یاران حیران ماندند و گفتند میان ما کس خیانت نکرده است
 و نفری که ایشان شیر و پنجه بودند پیش آمدند و گفتند شیر جوش بر آورده بود و گفت میسخت آمدی نبود
 که در آن کنیم بر زمین می افتاد گفتیم بر زمین بیزد آن بکه ما بخوریم بضرورت خوردیم گفت پیش از آنکه طعام
 پیش یاران بکشند هر که بخورد او خیانت کرده باشد خدا ایشان سمع نیتا و ایشان شرمند شدند و بهولی
 تابستان بود عرق از ایشان ریزان شد فرمود بخشیم باید که بار دیگر این نوع نباشد بعد حجام را طلبید و گفت
 آن قدر که از یاران من عرق رفته است خون من بر زمین بر شیخ نظام الدین فرمود که بخت همچنین خون
 ریختن فرمود و حمایت او با آن چنانکه خدا ایشان سمع نداشت لعل است که وقت شیخ نظام الدین
 ابوالکویب رحمة الله علیه حتمه شد شاهی موی تاب را طلبید و گفت همی بر بند تا این رحمت من صحبت
 سبیل شود خواجه شاهی حذر خواست که شما بگردید این معنی را از من می طلبید من مرد بازاری باشم با من
 ازین ادی چه کرد شیخ نظام الدین معذرت داشت گفت البته ترا دعای باید کرد و همت باید بست تا من
 صحبت را بگویم گفت بلا و بار و بار خانی که اشرف لقب فرمودی صاحب دهم خیاطی بود هر دو را طلبیدند
 خواجه شاهی با ایشان گفت که شیخ نظام الدین مرا این چنین کاری فرموده است اکنون شما با من بیارید
 شیخ با سینه من تمام اعضای من را از سینه تا کپاسی کی داند و تا کپاسی دیگر دیگری فی الجمله هر مشغول
 شد شیخ نظام الدین را ابوالکویب صحبت بل شد

خواجہ محمود موکینہ دوز رحمتہ اللہ علیہ

مرید قاضی حمید الدین ناگوری است از صاحبان و معتقدان خواجہ قطب الدین است کم مجلس بودی که وی در اینجا حاضر نبودی ذکر او در ملفوظات خواجہ بسیارست متعبراً او در جوار و خدمت خود است بیرون دوی که بجانب حوض شمسی راه دارد هر که را همی باشد سنگی از زر و عنده او بردارد و در گوشه بنهد چون حاجت برآید بوزن آن سنگ شکر بخش کند رحمتہ اللہ علیہ

مولانا محمد الدین حاجی رحمتہ اللہ علیہ

ما از ملفوظات مشایخ آنچه دیده ایم هیچ جا ذکر او و ذکر چیزی از احوال او نیافتیم لکن از بعضی بزرگان شنیده ایم که وی بزرگ بود و تعلق بسلسلہ سہروردی داشت تریب شیخ شہاب الدین سہروردی است قدس سرہ و آرزو او حج گزارد و آخر بدلی آمد سلطان شمس الدین لشمس انار از شہر ہرات او را صد ولایت خویش ساخت و او را رضی نبود تا دو سال منصب ہماہمات این منصب بر وجہ اتم نمود و نسقی بہت و مضبوط ساخت و اتناس نمود کہ دیگر فقیر را معذور دارند و بخشند سلطان شمس الدین اتناس را مبدول داشت از منصب صدارت او را خلاص کرد و آیام تشریح کیا یام اکل مشرب ایام ضیافت و لذت است خلق این دیار از شہر ہر روز وند و بمقام خواجہ جمع شوند و این اجتماع را ختم مولانا محمد حاجی نام کنند و اللہ اعلم۔

شاه خضر رحمتہ اللہ علیہ

مشرب قلندرید داشت اصل او در ولایت روم است و کرامات و خوارق عادات بسیار از وی بود می آمد ہر چند کہ رسم نابت و بیعت از وی بطریق نیامد بود چون ہندوستان تفرین آورد در آن زمان شیخ الاسلام خواجہ قطب الدین بختیاراوشی برصد جیات بود و خواجہ بختیاراوشی را آورد و خواجہ کلاہ و خرقہ با ہم بنزد او فرستاد و حضرت کرد بعد از آن او را بجانب جوین و اتفاق سفر افتاد چون در سر ہرات رسید شاہ قطب ہر او شد شاہ خضر بعد اعطای خلافت بشاہ قطب متوجہ ہندوستان شد و الان شاہ سلسلا و برپاست سلسلا و قلندر چشتی است رحمتہ اللہ علیہ۔

شیخ بدر الدین غزنوی رحمتہ اللہ علیہ

خلیفہ خواجہ قطب الدین بختیاراوشی است از اہل سماع در بختیاراوشی کلاہ ہندوستان

سنت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم و طریقہ صحابہ و تابعین سلف اساذنہ و تطبیق ان بانیہ و اکملہ طلب آن نمایند و در تحصیل آن کوشند و اہتمام بدان نوزند بلکہ خبر ان نوازند و گاہی بود کہ بعکس آن و بدو اصل تابعی و موافق فرع سازند و آن ابان تاویل نمایند و این روش باہمل است یا الحاد و آکصاحب سالی در سماع خناسخن گروہ ہر حاجت رعایت سنت و اتباع سنت است پس مسئلہ نزد مشایخ طریقہ تفصیل دارد بعضی شکرند و بعضی ترقی و بعضی مباشرت بر رعایت طریقہ و آداب کہ بیان کردہ اند این سخن درازی دارد و اگر چنانچہ بیان کنم سخن در او در دو این مکتوب آن را بر شاہ انشا اللہ تعالی در وقت دیگر بجای دیگر آن بطریق اعتدال انصاف بیان کنیم اللهم انما حق حقنا و انما حقنا حقنا و انما باطل باطلنا و انما باطلنا حقنا انما انت التواب الرحیم حضرت شیخ علی متقی قدس سرہ در ذیل رسالہ نامہ چند مناسب تصور نوشتند و آن اینست قال انہ اعطا اللہ الاسکندر فی حرمہ علیہ سمیت شیخنا ابابعباس علی رضی اللہ عنہ ليقول ولقينا بذه و انما سميت الشارفة والاشارة بل محمد بن احمد عن واحد من اهل الحسن بن علي بن ابي طالب هو اول الامتخاب في هذه الامتخابات انما قيل تسميت المشايخ الذين يستند اليهم

او تذکیر گفتم سخن گیر داشت بیشتر سخن از صحبت گفتمی شیخ فریدالدین شکر گنج در مجلس تذکیر و بسیار حاضر شدی از غزنین اول بلامور آمد بعد از آن بدلی رسید و مرید خواجہ شد در سیر الاولیا نقل از سلطان المشایخ می کند که شیخ بدرالدین غزنوی را با حضرت ملاقات بود و وقتی پدید او را گفت که اگر حضرت را بمن بتائی بیگو پیش روئی در مسجدی تذکیر می گفت شخصی در جلای بلند و در تر از مردم نشسته بود شیخ به پدرا اشارت کرد که حضرت آنست پدرا گفت که بعد از تذکیر او را دریا می چون تذکیر تمام شد حضرت از آنجا که بود غائب شد سلطان المشایخ می فرماید که من از شیخ بدرالدین شنیدم که می گفت خواجہ قطب الدین قدس سرایین دو بیت بسیار گفتمی با منی

سودای نواز در دل یو اناست	هر جا که حدیث تست افسانه است
خوشی کی زاز تو گفت بیگانه است	و هم وی می فرماید که شیخ بدرالدین

غزنوی در عمر بزرگ بود و من شده ما و را گفتند شیخ پیر شده است چه کل می رقصه گفت شیخ نمی رقصه عشق می رقصه هر جا که عشق ست و را رقص ست و هم وی می فرماید که شیخ بدرالدین از پیری جنبیدن نتوانستی چون سماع شنیدی چنان رقصیدی گوئی گوئی که ده سالی رقصه قبر او در پایان قبر خواجہ است قدس سرایین سر خواجہ نسبت قبری است بالا عز از قبر خواجہ قطب الدین در جانب شمال او را قبر خواجہ نسبت گویند و گویند که فن وی پیش از مقبره خواجہ است در او اهل سنت دلی ولیکن از احوال ایشان چیزی معلوم نشده است و الله اعلم

طریق الانساب من کان طریقہ
لبس الخرقه فانهار و اتیه و الوریة
تقین تعین الرجال سند او
هذه هدیة وقد یحب العبد الیه
فلما یجمل علیه منہ الا ستاذ وقد
یجمع شکر برسول الله صلی الله علیه
وآله وسلم فیکون اخذ اعنه و کفی
بهذا منته و لقد قال لی شیخ
ابن الدین الامری ما را بانی الامری
صلی الله علیه و آله وسلم ذکر من
الشیخ عبد الرحیم القنادی فی
عنه ان کان یقول انما استاذ
لاصلی الله علیه و آله وسلم
علیه و آله وسلم و اذا اراد ان
یتفضل علی عبد یغیبه من الاستاذ
حتى لا یکن فیهم سلف فعل
وقال تکلم بعض حکماء انی اریه
ان جعلک منہ اقل لیس لے
فی ذممت قال انی لوطی جلیک
سلفا لمن بعدک قال الشیخ
ابو العباس المحضی فی منی الله
وعلیکت امام الذکر و کثرة العلو
علی رسول الله صلی الله علیه و آله
و سلم فی سلم و علاج و ملوک الی الله
تعالی اذا لم یلق الطالب شیخا
مرشدا استقی و یا الله التوفیق و
منه الهدایة لسواد الطریق
الرساله السادسة فرغ
الاسماع باختلاف اقوال
المشایخ و نحو العم فی السماع
لا ان الله محمد رسول الله
اللهم باسک ابتدی بک نعم
مسئله سماع نزد شیخ طریقت
قدس سرایین و طریقت در

مولانا صاحب الدین رحمته الله علیه

پسر قاضی حمید الدین است و صاحب سجاده او در سیر الاولیا نقل از سلطان المشایخ می کرد مردی بود که او را عزیر بشیری گفتند از باون بدلی آمده بود بخدمت مولانا صاحب الدین بن قاضی حمید الدین اگر وی از خدمت علیها آخره در خواجہ پیر بن نیت جمعیت کرد بر عرض سلطان بعضی از درویشان بسیار حاضر شدند درین اثنا آن مرد که در طلب خدمت آمده بود چون عرض سلطان را دید گفت این سهل است عرض ما را که در باون است بهتر ازین عرض است محمد کبیر حاضر بود چون این را بشنید مولانا صاحب الدین گفت که او را آخره قهری نگذارد است

شیخ فریدالدین قدس سره

فریدالدین در مکانی که در کتب راحت مشهور بود و موضع آنست که قریب اجیر است
است از آنکه در کتابت شیخ طریقت است که در زمان خواجہ را و یا خیار بود و حاکم و حجت
است از آنکه در کتابت شیخ طریقت است که در زمان خواجہ را و یا خیار بود و حاکم و حجت
است از آنکه در کتابت شیخ طریقت است که در زمان خواجہ را و یا خیار بود و حاکم و حجت

در صد حیات بود در قصبه سرو ارشاد زنده کرده از اجمیر وفات یافت نزدیک بعض قصبه سرو ارشاد
مدفن اوست رحمه الله علیه

طبقه دوم در ذکر شیخ فرید الحق والملة والدین گنج شکر و معاصران و مردان ایشان مقرر شده شیخ فرید الدین مسعود قدس سره لعزیز

خلیفه خواجه قطب الدین است و از خواجه بزرگ معین الحق والدین نیز نعمت یافته از اعیان
اولیا و ارکان ایشان است بغایت ریاضت و مجاهده و فقر و تجرید داشت در کشف کرامت
آیت بود و در ذوق و محبت علاستی همیشه در سرو انخامی کوشید و خود را از چشم خلق می پوشید از
شهری بشهری می گشت عاقبت در مقام اجودین که مردم وی درشت خوی و ظاهر پرست و منکر
در ایشان بودند نماید و گفت این محل بودن من است آنجا سکونت کرد هرگز آنجا کسی از حال می پرسید
بیرون قصبه درختان کریر بود نمیک سخت بود انبوه زیر آن درخت با حق مشغول بودی و بیشتر
احوال در مسجد جمعه مشغول بود آنجا او را فرزندان شدند فاقهای کشیدند و محنتها و شدتها همیشه
آخر چون برهان قوی داشت پوشیده نماند نقل است که وقتی جامه او بسیار پاره و در گین بود
مردی پیرامینی پیش آورد آن را پوشید و در حال از تن بر کشید و شیخ نجیب الدین متوکل ادا و فرمود
من ذوقی که در آن جامه دوشتم درین جامه نیافتم نقل است که بیشتر افطار او بشریت بودی قدسی
از شربت بیاوردندی و قدری سوزید آن کردندی از آن شربت مقدار نصف بگذاشت بر حاضران
قسمت کردی و مقدار ثلث ماندی خود بکار بردی از بقیه آنم کسی را که خواستی نصیب کردی بعد
و زمان چرب کرده بیاوردندی پاره از آن نانهای خوردی و باقی را با حاضران قسمت کردی بعد از
پیش آوردندی و در آنجا از هر لون طعام بودی مردم می خوردند و خود نخوردی مگر با وقت افطار بودی
دیگر و در وقت استراحت گلیمی که بران و زینشته همان را بستر می ساخت چنانکه این گلیم تا پایان
نمی رسید از شیخ نظام الدین اولیا قدس سره نقل است که می فرمود که شیخ فرید الدین بیشتر از زنبیل
خوردی البته وقت افطار یک و پر کالان زنبیل پیش بودی از شیخ نصیر الدین مسعود قدس سره
نقل است سالها خدمت شیخ فرید الدین زنبیل گردانیده اند و خدمت شیخ نظام الدین با او بود
که در آن شب که دلمه با گل کریر در خانه شیخ سیری خوردیم ما را از زحمه بودی و آن مایگان بودی
یاری می چید می آورد و همه می خوردند اما چون وقت دلمه و کریر بودی زنبیل می گردانیدند
که در خدمت شیخ نظام الدین هم سالها زنبیل گردانیدند و ما را از زحمه بودی و آن مایگان بودی
رسیده اند نقل است که وقتی بر سر شیخ نظام که آنکس از آن مایگان بودی

نقل می کنند از افعال اقوال
ایشان در نیاب مختلف فیما تم
جاءه از ایشان محبت فرموده
و طائفه متوقف بودند و کمال حبه
همه مولیه با استغوا الخیرات غالب
در قمار این طائفه که استادان
طریقیت و معتزایان است اند
طریق اول است در متاخرین
که و الهان راه و شور یگان
وستان دگانه اند و شش روم از
سید الطائفه جنید بغدادی می
می آید که در مبادی حال سماع
کردی و با اهل سماع پیشه و در آخر
ترک کرد و گفتند چرا سماع کنی و
نشوی فرموده که بشنوم و با که
بشنوم اشارت کرد بفقده اخوان
و باران کاز آنها می شنید با آنها
می نشست ویرا که سماع ایشان
ادامل بود و با اهل بود چه اختیار
مشایخ سماع را در حال که کردند
بشرط و آداب بود که در کتب
ایشان مذکور است بطور است گاه
گاهی بودند بطریق استراحت
و چون جنید رضی الله عنه ترک
سماع در زمان خود بجهت نقده
اخوان و شریکها کرد و دیگر توان
گفت و بعضی این حکایت جنید
با این عبارت نقل کنند که جنید
می شنید پس از آن توبه کرد این
از ناظر در جانب دیگر است هم
و نیز از وی قدس سره نقل کنند
که فرمود فرمودی آیه رحمت برکت
برین طائفه در سه موطن بخوردن
طعام زیرا که ایشان نخوردند گزرد
فاقه و ضرورت در هم نزد ما کرده

پیش بردن برباطن دریافت و فرمود درین طعام بوی تصرف می آید و انباشد که من این طعام نخورم
 نقل است که وقتی یکی از حرهای او بخدمت او آمد و گفت ای خواجه امر و زلفان پسر سبب گرسنگی
 بعضی هلاک رسیده است شیخ سر بر آورد و فرمود مسعود بنده چه کند اگر تقدیر حق در آید و از جهان سفر
 کند و منی در پای او بر بنده و بیرون انگنید منقول است که چون وی خواست که مجامده پیش گیرد
 در نیاب بخدمت خواجه قطب الدین عرض کرد خواجه فرمود که طلی کین وی طلی کرد و تا سه روز چیزی نخورد
 سوم روز وقت افطار ششجه چند نان پیش آورد و دانست که از غیب است بدان افطار کرد و روز ششجه
 آن را بر تافت و تمام بیرون انداخت این معنی بخدمت پیر عرضه کرد فرمود که مسعود بعد سه روز از طعام
 نخاری افطار کردی اما عنایت باری در باب تو کارگر شد که آن طعام در معدۀ تو جامی نیافت حالا برو
 سه روز دیگر طلی کن و آنچه از غیب در آمد بدان افطار کن روز سه دیگر طلی کرد چون وقت افطار شد
 پنج طعامی پیدان شد تا یکپاس شب بگذشت ضعف غالب شد نفس از حرارت سوختن گرفت دست
 مبارک جانب زمین فراد کرد چندان سنگریزه از زمین برداشت و در دهان انداخت آن سنگریزه در
 دهان او شکر گشت چون این حال معاینه کرد و با خود گفت این معنی نباید که از کربا باشد از زمین بیرون
 انداخت باز همچنان مشغول حق شد تا نیم شب بگذشت ضعف غالب تر شد چند سنگریزه دیگر از زمین
 برداشت آن نیز شکر شد همچنین تا سه بار این کرامت معاینه کرد و تحقیق دانست که این معنی از حقیقت است
 چون روز ششجه بخدمت خواجه قطب الدین رفت فرمود که نیکو کردی که بدان افطار کردی که آن از غیب
 بود بر تو شکر شیرین خواهی بود او را از آن روز گنج شکر خوانند این چنین است در سیر الاولیا و در باب
 تمییز و تمیز گنج غیبی این چیزی دیگر مشهور است که می گویند سوداگری شکر بار کرده میرفت خواجه از وی
 شکر طلبید سوداگر گفت که این شکر است این نمک است خواجه گفت نمک باشد سوداگر چون بارها
 بکشاد نمک است پیش شیخ آمد و حذو خواهی نمود عرض داشت کرد که دعا کنید که این نمک شکر گردد
 سوداگر کرد و خانانان هم بریم خان که با وجود علو منصب جاه و جلال زیاد و از هر چه تصور توان نمود
 بسیار که در تقیه در ایشان و اعتقاد و محبت ایشان بود و تواضع و رعایت طریقه تعظیم الامر الله و شفقت
 او بر خلق و انصافی کامل و توفیق شایسته داشت و صدوقی ماش سعید آوایات شهید بود مضمون

کلام زیر که کلمه کنند مگر در مقامات
 صدیقان احوال انبیا علیهم السلام
 چشم در حال سماع زیرا که سماع
 ایشان بود و مشاهد حق بود
 و بعضی گویند این سخن از جنید
 بصوت زرسیده و اگر رسیده مراد
 باین سماع آن سماع است که
 شارا الیه است بکرمه ازین سخن
 القول فی تعین احسنه و کلام
 الذین هم اسد و اولاد کلام هم
 الوالالباب و کرمه و اذا سموا
 ما انزل الی الرسول تری ای عظیم
 تفضیل من الذم مع ما عرفوا من
 الحق و دعوات می گوید که
 این سماع است متفق علی حدیث
 او و مخالف نیست مری و کس
 ادل ایمان این سماع تجلب
 رحمت است از پروردگار مریم
 و اختلاف در سماع اشعار و
 قصاید است با کمال طریقه
 و در اینجا است کثرت اقوال و
 باین احوال بعضی از آنکه باشد
 و بعضی ملحق دارند و بعضی بدن
 مویع و آن با حق هیچ ندارند
 و هر دو طایفه در طریقه تقریب
 و افراط انتهی و نیز می آرند
 که از جنید پرسیدند که در باب
 سماع چگونه فرمودی کل صحیح
 یک مع اسد فهو مباح این
 سخن از جنید رضی الله عنه بی
 صوفیانه است و اطلاقش
 محل لغزش اقدام موافق جملا
 است و بصوت رسیده است
 از وی که فرمود از اذیت المریه
 یطلب اسماع فاعلم ان یزید

آن که شکر است و از نمک شکر است	آن که شکر است و از نمک شکر است	آن که شکر است و از نمک شکر است
در کان نمک کرد نظر گشت شکر	در کان نمک کرد نظر گشت شکر	در کان نمک کرد نظر گشت شکر

بما ان در کان در جاه و سبب جامع حاج که در مقام آنچه است چله معکوس
 در کان نمک کرد نظر گشت شکر
 در کان نمک کرد نظر گشت شکر
 در کان نمک کرد نظر گشت شکر

من البطالة و واجب است که
 مراد وی اذان قول آن باشد
 که هر چه در شرح حرام و مکروه متفق
 علیه است اگر ابعث جمع هم و
 حضور طلب شود با کسی نیست
 و چون وی رضی باشد در باب
 سماع باین اطلاق فرموده
 مطلق سماع نزد وی حرام نباشد
 و اما که حق نیز همین است چه عوی
 حرمت سماع علی الاطلاق و
 وجود دلیل قطعی بر حرمت آن
 چنانچه در ناوشرب خوردن کرم
 است چنانچه بعضی متقدمین گویند
 است حق آنست و الله اعلم که
 در شرح دلیل قطعی هم چنانکه بر آبا
 اوست بر حرمت اولاد نیز
 نیست در قوت القلوب می گوید
 که اگر اطلاق سماع و محل آن را
 یعنی به تعبیر بعضی انواع
 تفصیل در احوال سامعان
 شوم لازم آید اما کسی صدیق
 و میل امام ابو محمد غزالی رحمه الله
 علیه درین مسئله همین جانب
 است و در کتاب احیاء العلوم
 بعد از نقل اختلاف حمل مشایخ
 از نزد خود دلیل محقول ثبات
 اباحت سماع می کند وی گوید
 سماع غناد ذات خود مباح
 است که اصلش سماع صوت
 حسن است و شنیدن آواز خوب
 مسموعه را مباح الاصل است
 چنانچه با صره را دیدن الوان
 و اشکال خوب و شیر تماشای
 بلوغ و گلزار پس اذان بعارض
 چیزی بیرون اذات گاه

از وی شنیدیم که وقتی بخدمت شیخ فرید الدین رفتیم و من غیر علم خلاص چیزی نمیدانستم در خاطر من گذشت
 که اگر شیخ مرا از حلوی پرسد که من نمیدانم چه جواب گویم این اندیشه در دل من بود ناگاه از من پرسید که تفریح
 سنا چه باشد و تفریح سناط مسئله ایست از مسائل علم خلاص من خوش شدم و در بیان آن شروع کردم
 و نسی و ثباتی که در آن معنی است بر او گفتم و کلمات او خیم باه محرم ۶۲ هجری اربع و ستین و ستائت و عمر شریف
 بود و پنج سال نقل است که در شب پنجم محرم زحمت بروی غالب شد نماز خفتن بجماعت بگذارد بعد
 ازان بهیوش گشت ساعتی شد که بهیوش آمد و گفت که نماز خفتن کرده ام گفتم که نماز خفتن کرده ام گفتم که نماز خفتن
 که دانند چه شود دوم کرت بگرید و باز بهیوش شد این بار بهیوشی بیشتر بود باز بهیوش آمد و گفت که نماز خفتن
 کرده ام گفتم که نماز خفتن کرده ام گفتم که نماز خفتن کرده ام گفتم که نماز خفتن کرده ام گفتم که نماز خفتن کرده ام
 یاحی یا قیوم و جان بحق تسلیم کرد و بعضی از ملفوظات گنج شکر که بخط شیخ نظام الدین اولیا یافته اند که
 می گردد فرمود چهار چیز از هفت صد پیر طبقات سوال کردند همه یک جواب فرمود من اعقل الناس
 تارک الذنب و من اکیس الناس الذی لا یغترشی و من اغنی الناس القانع و من افقر الناس تارک
 القناع فرمود الله یستجیب من العبد ان یرفع الیه یدیه و یرد بها خائبین فرمود اگر هست غم نیست اگر نیست
 غم نیست فرمود و نیز نامرادی شب معراج مردانست فرمود کار گرم خود را بسخن سرد مردمان نباید گشت
 و فرمود شیخ الاسلام جلال الدین نور الله مرقدہ گفته است الکلام سکر القلوب زن اول الکلام آخره
 ان کان یسکر و الا فاسکت فرمود چون فقیر جامه پوشد چنان پندارد که کفن می پوشد فرمود آن نما
 که باشی در باز نمایندت چنانکه باشی فرمود جذبته من جذبات الحق خیر من عباده الثقلین فرمود قال
 علیه الصلوة و السلام طوبی لمن شغل عینه عن عیوب الناس فرمود الصوفی یصفو بکل شیء و لا یکتبه شیء
 فرمود لو اردتم بلوغ درجه الکبائر فعلیکم تبعه الالفات الی انوار الملک فرمود

دوشنبه ششم دل خونم گرفت	اشکم بر رویه استینم گرفت
واندیشه یار نار زینم گرفت	گفتم بسرویده روم بر در تو

نقل است که در پیش او در باب اباحت و حرمت سماع که در آن اختلاف علمای کثرت فرمود و بیان
 یکی سوخت و خاکستر شد و دیگری هنوز در اختلاف است فرمود و الآفة فی التذییر و السلامه فی التسلیم فرمود
 العلماء را شرف الناس الفقرا را شرف الاشراف فرمود و الفقیرین العلماء را کالبیدین که اولیاء الله است
 انزل الناس من استعمل الباکل و الباس **نقل است** که در وی بخدمت شیخ فرید الدین آمد در آن روز
 داشت کرد که بجانب سلطان غیاث الدین بلبن سفارش نامه برای من در آن روز که شیخ در خدمت
 قضیه الی الله ثم الیک فان اعطیته شیئا فاعطه هو الله و ان لم تعطه شیئا فاعطه الله
 هو الله و انت المذکور

شیخ نظام الحق والدین محمد بن ابی طالب

خلیفه شیخ فرید الحق والدین نام او محمد بن احمد بن علی البخاری است و لقب او سلطان المشایخ و نظام
اولیاست وی از مجربان و مقربان درگاه الهی است و یار هندوستان مملوست از آثار برکات او
خواج علی بخاری و جوادری او خواج عرب هر دو از نجاران آمدند و مدتی در لاهور بوده بعد از آن در بیدار
آمده سکونت ساختند و پدر او خواج احمد دهنغرسن از سرورفت و هم در سواد بیدارون مدفن یافت
شیخ نظام الدین چون قدری بزرگ شد والده او را در مکتب انداخت کلام الله بخواند و کتابها
خواند گرفت و هم در ایام صغرسن که عمر شریفش قریب به دوازده سال بود کتاب لغت می خواند مرد
کاو را ابو بکر قوال گفتندی بخدمت استاد او از قتان آمد و حکایت کرد که من پیش شیخ بهاء الدین زکریا
ساع گفتم و این چنین میگفتم **القدست حیه الهموی کبیدی** مصرع دوم پادشاه آمد شیخ یاد داد
بعده مناقب شیخ بهاء الدین گفتن گرفت که آنجا ذکر چنین و تعبیر چنین تا کنیز کانی که آس می کنند
هم ذکر می گویند این و مانند این بسیار گفت این معنی هیچ در دل او نه نشست بعد از آن حکایت
کرد که او آنجا در اجودین آمد شاهی دیدم چنین چنان بسماع این کلمات در دل او محبتی و ارادتی
پیدا شد که از خود رفت از آنگاه یازدهم محبت شیخ فرید الدین در زمین سینه او نشست و زیر تقیه
و تربیت می یافت در شستن و خاستن و خوردن و خفتن ذکر شیخ فرید الدین می کرد و بعد از آن
تقصه تعلم به علی آمد و تحصیل علم کرد و مقامات حریری را پیش شمس الملک که صدر ولایت بود آموخت
کرد و یاد گرفت و علم حدیث خواند و او را در طالب علمان نظام الدین بجا گفتندی بعد از آن
اشوق را وقت شیخ فرید الدین با جودین رفت و وی در آن زمان بست سال بود شمس سیدیه قرآن
پیش شیخ فرید الدین تجویز کرد و شش باب از عوارف نیز سنده کرد و تمهید ابو شکور سلمی بعضی کتابها را
پیش شیخ خواند نقل است که وی فرمود چون سعادت پای بوس شیخ فرید الدین حاصل کردم
نخستین سخن که از شیخ شنیدم این بود که خواند **عیسیت** ای آتش فراقت لها کباب کرده

حرمت و کرامت پیدا کند و گاه
استحسان و استجاب و بسا که
امریاح در حدوات عارضی باد
حوارض خارج از ذات واجب
و سنجب حرام و کرده کرده میگوید
اگر کسی قصد راه چو فرض یا نافه
دارد و در راه مانده شود و نتواند
جنبید ناگاه شعری و غیب بخش
شوق افزا با او از خوب دلکش
بشود و ماه دور و زده بیک
رو رحلی کند چرا حرام باشد
للسائل حکم مقاصد با این سخن
امام غزالی نیز بگفتی بر آنست که
ساع غناد اصل مبلح است
و دلیل حرمت است و میت والا
وجود تا زگی و حدوث شوق
چه قائم کند اگر کسی مانده و آنگاه
شود و پیاله شراب بخورد که بدان
شوقی در رفتن رایج چای قوی
برگزاردن نماز می کند دست
باشد باشد حاشا و کلا اول
اثباب اباحت باید کرد پس اینان
این سخن بگفت او ای چنین کرده
و عوارف زودی اباحت غنا
و حرمت و کرامت بجای است
چنانکه گفتیم بعضی گفته اند بو
شبهه تقوی بطنه سرود شفیقین
شبهه حرمت دارد تقوی در
گشتن و در حدیث آمده است
کان المیس اول من بلح اول
من تقنی و غیره حدیث آمده است
از ابن مسعود القاری بنی بانی
فی القلت الحدیث رواه ابو یوسف
فی تحف الامثال عن جابر بن
محمد بن مسعود و این جمله

بعد از آن خواستم که شرح اشتیاق خدمت ایشان باز نمایم و در وقت
کاشیاق با بوس عظیم غالب بود چون اثر در پشت در من مشاوه کرد
در پشت هم بدین روز بخدمت شیخ بیعت کردم عرض داشت کردم فرمان چیست ترک
شوم فرمودا که را از تعلم منع کنیم کن این هم کن تا غالب آید
تا بیدار با نعمت خلافت مشرف شد و بطنی آمد و ما شیخ در ضد حیات بود
شیخ حاضر بود و چنانکه شیخ فرید الدین در وقت احلت
فرمود که هر چه از بزرگان عین الحق والدین که در این راه هم حاضر بودند
در حیات بود که الان حالتها در زمان جانشین سکونت کرد

فرموده و سوگند یاد کرده اند که
 مراد بهو الحدیث در کردی و من
 آن اس من لیشتری لهو الحدیث
 استماع غناست مجاهد گفت که
 مراد بصوت تک کریمه و استغفر
 من سبطت منتم بصوت تک غنا
 و مزایرست و فضیل ابن عیاض
 فرمود الفاروقیة الزنا و در حدیث
 احمد و ابوداؤد آمد است
 نافع گفت ابن عمر در راهی میگفت
 ناگاه آواز مزاری بگوش می
 رسید پس در آورد انگشتان خود را
 در سوراخهای گوش خود و گفت
 اذان راه بجای دیگر و گفت
 مرا آیامی شنوی یا نافع او ای
 گفتم پس برداشت انگشتان
 از گوش و گفت اینچنین دیدم
 از پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم
 که کرد نموشنیدن آوازی نافع
 گویند در آن زمان صغیر بودم
 یعنی از نهمت منع نکردم از
 شنیدن آن آوازه از امام حق
 آرنده غنا همی است مکره
 مشایخ باطل و گفته است که هر که
 شکر کند از آن سقیه و غیر
 است و مردود لشهادت گفته است
 که استماع اذن ناظم جبار نبی
 هر چند در پرده باشد و مذنب
 امام عظیم الوصیفة رضی الله تعالی
 عنه است که سماع غنا از آن
 است و در روایت مشهوره اد
 وی آمده که مکره است و امام
 مالک گفته که اگر جاریه بخورد
 متغنیه بر آیه این مجیب باشد
 که بوی سخن را در فرج بیگردد

نقل است که وی می فرمود در نگاه که معزالدین کیقباد در آنجا شهر نو بنا کرد و خلق برین اتبوه شد
 و آمد و شد ملوک و امر او سایر مردم بسیار شد با خود گفتم که از اینجا هم باید رفت درین اندیشه بودم که
 همان روز نماز دیگر خواند و در آن صاحب حسن بغایت نجیب اول سخن که با من گفت این بود است

آن روز که من شدی نمی دانستی | کا گشت نامه عالی خواهی شد

بعد از آن این سخن گفت که اول بایک مشهور بنا شد چون این کس مشهور شد باید که چنان شود که نزد
 قیامت از رسول الله صلی الله علیه و سلم شنیده نماز نگاه گفت که چه قوت و چه حوصله باشد که از حشاک
 گوشه گیرند و بحق مشغول باشند و حوصله آن باشد که با وجود خلق مشغول حق باشد چون این سخن تمام کرد
 قدری طعام پیش آوردم نخوردن همان زمان نیت کردم که همین جا خواهم بود چون این نیت کردم
 قدری ازان آب بخورد و بر رفت بعد ازان او را ندیدم و چون نیت اقامت او درت شد حق تعالی
 او را قبولی تمام داد و خاص و عام را بوی رجوع شد و ابواب فتوح بروی مفتوح گشت عالمی از موانع
 احسان و انعام او فواید برگرفتند و او خود بر ریاضت و مجاهده می بود گویند که در آخر عمر کس شریفش
 از بهشت استجا و ز شد بود بغایت مجاهده پیش گرفته بود و صوم دوام داشتی و بوقت افطار اندک
 چیزی چشیدی و طعامی که وقت سحر بودی اگر چنان بودی که بخوردی خادم عرضده داشت کردی که
 مخدوم وقت افطار طعام کمتری خوردند اگر از طعام سحر اندک تناول کنند حال چه شود و ضعف قوه
 گیرد درین محل بگریستی و گفتمی که چندین سکینان و درویشان در کنجهای مساجد و مکانها گرسنه و
 فاقه زده افتاده اند این طعام در حاق من چگونه فرود و در چنان طعام از پیش برسد شد نقل است
 که وی گفت وقتی باشی خود کشتی همراه بودم شیخ مرا پیش طلبید و فرمود بیاترا چیزی بگویم چون بدلی
 بروی در مجاهده باشی بیکار بودن هیچ نیست و ده داشتن نمی راه است و اعمال دیگر چون گزوغ
 نمی راه وقتی دیگر فرمود من از خدا خواسته ام که هر چه تو از خدای تعالی بخواهی بیانی وقت دیگر فرمود از
 برای تو قدری دنیا نیز خواسته ام و در وقت خلافت فرمود مجاهده باید کرد برای استقامت و راه وقت
 دیگر در مجاهده سر برهنه کرده و بشیره متغیر شده می گشت و این بیت می گفت **ربا ساع**

خواهم که همیشه در رضای تو بزم | خاکی شوم و بزر برای تو بزم | مقصود من خسته از کزین توئی

از بهر تو میرم و برای تو بزم | چون بیت تمام کرد سر بسجده نهاد چند کت شل این دیدم در مجاهده

سر در قدم شیخ نهادم فرمود بخواب چه می خواهی من چیزی در شی خواستم شیخ مرا تشنه تشنه نشان شد
 که چرا خواستم که در سماع بیم نقل است که وی شب تنها و تنها بودی در شبی و نام شیخ را
 نیاوردی چون روز شدی هر که الظهور جان و افتادی تشنه کردی که کسی طایع است از شیخ
 شب هشتمای مبارک از سخن بوی گویند که میفرمود این سخن را در آن شب میفرمود

آشپزهای عالی که بودی شب

که بنور چشم مست افروغی بخار دارد

نقل است که وی فرمود مرا

در واقع کتابی دادند که سلطه بود تا توانی راحتی بدل میرسانی که دل مومن محل ظهور بود بیت است
 وی فرمود که در باره قیامت هیچ کالای را آنچه جان روح نخواهد بود که دریافت لهارا نقل است
 که گفته در قبوله بود رویشی آمده آن را با دیگران ندیدند شیخ فرمود این را در خواب دید که می فرمایند و فرمود
 چیزی نیست حسن عایت آید و واجب است این از کجا آمده است که همچنین خسته دل بازگرد چون
 بسیار شد این حال نقص نمود بر آن شخص که آن در ویش را با دیگران ندید بود لغت شد که خدمت
 شیخ را در غضب دیدم و مرا عتاب می کرد بعد از آن که از قبوله بسیار شدی همین دو سخن پرسیدی یکی
 آنکه سایه گشته است دوم آینه آمده است نقل است که وقتی چند کس قصد ملازمت او کردند و یک
 بر سر تخمه چیزی خریدند در آن میان متعلی بود گفت این برای مختلف یک پیش شیخ خواهند نهاد و خادم
 خواهد برداشت او قدری خاک راه برداشت و در کاغذی پیچید چون بخدمت او رسید هر کس چیزی
 پیش نهاد و آن متعلم کاغذ پاره پیچید و رانیز نهاد خادم آن را با رابر داشتن گرفت خواست که آن
 کاغذ را نیز بردارد فرمود که این را همین جا بگذار که این سر مره شریف خاص برای چشم است آن متعلم
 نائب شد شیخ او را به شریف خاص مشرف گردانید و او را استنظر کرد که اگر اداری و یا نانی ترا حاجت
 باشد آنگوی نقل است که شخصی از قصبه خود بقصد زیارت اومی آمد در انشای راه گذر او
 بر قصبه بوندی افتاد در آنجا شایع بود که او را شیخ مومنی گفتند بدین اورفت پرسید که کجا خواهی رفت
 گفت خدمت شیخ نظام الدین گفت شیخ نظام الدین را سلام برسانی و بگویی که هر شب جمعه در کعبه
 ملاقات می کنم چون بخدمت شیخ رسید عرض کرد که در قصبه بوندی درویشی است سلام رسانیده است
 و این سخن گفت است شیخ منتظر شد فرمود که او در پیشه عزیز است و لیکن زبان بر خردند از نقل است
 که یکبارگی سلطان علاء الدین بقصد امتحان بخدمت او فصلی چند در پرداخت و امور مملکت نوشت
 که در آن روز در آن روز که چون بندگی شیخ مخدوم عالمیان است و در دین و دنیا هر که حاجتی
 دارد در پیش او آید حق تعالی نام مملکت دنیا بوست با داده است باید که هر کاری بصلی که در مملکت
 است در پیش او بیاورد از آن چه حیرت مملکت و صلاح مامدان باشد اعلام نماید تا آن وقت
 که در آن روز در آن روز که چون بندگی شیخ مخدوم عالمیان است و در دین و دنیا هر که حاجتی
 دارد در پیش او آید حق تعالی نام مملکت دنیا بوست با داده است باید که هر کاری بصلی که در مملکت
 است در پیش او بیاورد از آن چه حیرت مملکت و صلاح مامدان باشد اعلام نماید تا آن وقت
 که در آن روز در آن روز که چون بندگی شیخ مخدوم عالمیان است و در دین و دنیا هر که حاجتی
 دارد در پیش او آید حق تعالی نام مملکت دنیا بوست با داده است باید که هر کاری بصلی که در مملکت
 است در پیش او بیاورد از آن چه حیرت مملکت و صلاح مامدان باشد اعلام نماید تا آن وقت

و مثل این که در امام احمد بن
 منبیل گفته اند که همین است
 نهیب سائر اولیای دین است
 که در ویرانیات فقه و اقوال فقها
 رحمة الله عليهم این را در ویرانی است
 و در شیخی دیگر است اگر چه این سخن
 است اما که مراد درین اخبار و
 آثار و اشغال آن غنائی خواهد بود
 که فعل و اسلح آن بطریق بود
 لعب و احویه نفسانه و شهوت
 حرام و بروج و بطالت باشد طبقاً
 من الذل لکل فخطا للظرفین و
 محمد بن ادریس حدیث مذکور در
 سخن هم است ایشان می گویند
 که هیچ حدیثی صحیح درین باب وارد
 نشده است اما علم و مقصود
 ما درین سال بیان اقوال و افعال
 مشایخ طریقت است در جناب
 که کرده اند و چه گفته و با شک
 حکایات مشایخ پیشین و پسین
 در جناب مختلف یافتیم باطلع نظر
 از غالب و مخلوب نقل است که
 شیخ جادو باس کازمقتدایان
 وقت از مشایخ طریقت حضرت
 خورش تقلمین شیخ محی الدین
 ابو محمد عبد القادر جیلانی بودند
 رضی الله عندهما حضرت در ابتدا
 کار در صحبت ایشان بوده و
 سلوک این طریق نمود و اندک
 بنا بر جمعی رفتند تا که در آنجا
 راه داد از سردی بگوش ایشان
 رسید ایستادند و مشورتی گشتند
 و متامل شدند و گفتند با امر
 چه عیب است از آن بود که در آن
 آن را این بلاست انعمیم هر چند

و نفس خود را فسخ کرده چنانچه
 ازین باب نیافتند پس برگشته
 بخانه آمدند و نفس حال نمودند که
 مگر از ایشان چیزی بوجود آمد
 بعد از تحقیق حال معلوم شد
 که کاسه خرمه بود که مصور بود
 فرمودند این بود که بشوی وی
 گرفتار آید پس حکایت بجهت
 مذکورست حکایت دیگر شنیدم
 جانب خلعت آن از خواب
 ابویعقوب یوسف همدانی
 سره که هم در کتاب حجة الاسرار
 می آید که گفته ایشان سماع
 بودند و فقیه آن ایشان از
 سماع منع نمودند و خواجده در وقت
 شد و در غضب آمد و گفت تا کم
 ابی بکر اندام احدای تعالی
 فقیهان هم در حال زندگی
 ابویعقوب همدانی اولیای
 و صفیات و شیخ حادریاس
 نیز همچنین این اخلاص از کتبت
 یارب مگر شارب مختلفند شیخ
 ابویعقوب پیر خواجده الحاق
 غیبه دانی اندک حلقه سلسله
 نقشبندی اندک قدس اسرار
 و با وجود آن روشن است بزرگ
 ها و والدین نقشبندی اندک
 ترک سماع بود که می فرمایند ای کاش
 کنیم و نماندیم حضرت خواجده
 عبید الله احرار نیز در طریقه حقیقت
 بودند و بعضی میدان ایشان
 بعد از ایشان نیز بطریق اصل
 مانده و روش سماع را از یاد
 و دعوی کردند که از حضرت خواجده
 رخصت دیدن باب آری که

خوشحال شد و معتقد گشت و التماس کرد که اگر قبول فرمایند من بخدمت شیخ یایم شیخ فرمود آمدن حاجت
 نیست من بدعای غیب مشغولم و دعای غیب را اثرهاست سلطان علا و الدین باز بجهت ملاقات
 الحاح کرد شیخ فرموده فرستاد که خانة این ضعیف دور دارد و اگر بادشاه ادیک در آید من از دیگر بیرون
 روم نقل است که وی میفرمود هر گاه که در سماع صفتی شنیده ام اکثر اوصاف و اخلاق حمیده
 شیخ کبیر حل کرده ام تا روزی در حالت حیات شیخ در جمعی از گوینده این بیت شنیدم
 مخرام بدین صفت مبادا | که چشم بدست رسد گزندی | در اخلاق حمیده و اوصاف
 گزیده و کمال بزرگی و نهایت لطافت یاد آمد چنانکه در گرفت چون بدین حرف رسید چشم پر آب کرد
 و فرمود بعد بس بر نیامد که بر حمت حق پیوستند نقل است که شخصی در مجلس او تقرر کرد که در فلان
 موضع یاران شما جمعیتی کرده اند و مزامیر در میانست فرمود من منع کرده ام که مزامیر و محرمات در میان
 نباشد نیکو نگه کرده اند درین باب بسیار غلو کرده فرمود شیخ او صد الدین کرمانی بر شیخ شهاب الدین شیخ
 مصلاے خود پیچیده در زیر زانو نهاد و این معنی پیش مشایخ غایت تعظیم باشد چون شب آمد
 شیخ او صد الدین سماع طلبید شیخ شهاب الدین قوالان را طلبید و مقام سماع مرتب کرده و خود گوشه
 رفت و بطاعت و ذکر مشغول شد نقل است که وقتی شخصی رقعہ نوشت که خطا و لغات مغشوش
 بود و بدست شیخ داد شیخ را در مطالعه او درنگی واقع شد فرمود مولانا این خط شاست مولانا بعد از
 پیش آمد و گفت آری مخدوم خطابند طبعی است شیخ تبسم نمود و گفت زهی طبع نقل است که وی پیش
 از طلت چهل روز طعام نخشید و در آخر وقت که از عالم میرفت می گفت که وقت نماز شده است من
 نماز گزارده ام اگر می گفتند که شما نماز گزارده اید می فرمود که بار دیگر گزاریم هر نماز اگر می گزارده می فرمود
 میروم میروم میروم و باقیال خادم می فرمود اگر چیزی در خانة از بیج جنس نگاهدار و فرودست قیامت
 عهد جواب حضرت عزت باشد خادم همدا بود مگر غله که چند روز در طوفان درویشان بود فرمود این دو
 رنگ چه نگاه داشته این را نیز بر کن و در خانة جاروب ده در حال اینار خانها را کشاوند و جهالی
 جمع شدند و فارت کردند بعد از آن عرض کردند که حال اسکیان بعد مخدوم چه خواهد شد فرمود که
 شمارا در روضه من چند ان برسد که کفایت باشد گفتند میان قیمت حاصل کند فرمود که کسی که از
 خود بر خیزد و فاقات او بعد طلوع آفتاب و در چهارشنبه میزوم با و بیج الا
 رحمة الله تعالی علیه فرمود روزی در حال دار و نفسی سالک از جمله کلمات
 فرمود که سالک است در وقت و در کج سالک است که از راه دور در
 اتمه دین محل سوال کرد که سالک او نفسی است یا نفسی است
 اتمه چنانچه از ذوق طاعت با نماند او را در حال

5B

و اگر حیاء و باسند هم بران بماند بیم آن باشد که راجح شود بعد از آن این را بر هفت قسمت بیان فرمود
 اعراض حجاب تفاسل سلب مزین سلب قدیم تسلی عدوات فرمود و دوست باشند عاشق
 و معشوق مستغرق محبت یک دیگر درین میان اگر از عاشق حرکتی یا سکنی در وجود بیاید که نپسندید
 دوست او بود آن دوست از اعراض کند یعنی روی بگرداند پس عاشق را واجب است که در حال
 بهتخار مشغول شود و بعد از آن پیوسته هر آئینه دوست از و راضی شود و اگر آن محب هم برین خطا
 اصرار کند و عدو نخواهد آن اعراض بچاب کشد معشوق حجاب در میان آن دو پس محب را واجب است
 که بتوجیه بگوید و اگر در نیاید هم تاخیر کند حجاب بمقال کشد چنانکه آن دوست ادوی جدائی گزیند
 و اگر هنوز مستغرق است و سلب شود حریدی که او را در او را و ذوق طاعت و غیر آن بوده باشد
 اگر عدو آن نخواهد و بران لطالت بماند سلب قدیم شود طاعتی و راحتگی که پیش از مزید داشت
 آن هم بستاند پس اگر اینجا هم در تو تقصیری رود بعد از آن تسلی شود یعنی دوست او را بر جدائی
 بیاراید پس اگر ثابت ایستاد و عدوات شود نعوذ بالله منها فرمود سلب علی الاطلاق حلال علی الله
 الاطلاق حرام نیست از بزرگی بر سینه سلب چیست فرمود استمع کیفیت سلب صوتی است موزون
 چه حرام باشد و سلب مزایر حرام است فرمود بعضی در ایشان با پیری بیعت کرده باشند بران پسند
 نمی کنند تا بر پیری دیگر میروند و بیعت و خرقه او هم می ستانند نزدیک من این چیزی نیست بیعت
 همان است که اول با کسی کرده باشند اگر چه آن پیری با آنها باشد و از شیخ نظام الدین سوال کردند
 حکم شیخ منصور حلاج چیست فرمود کرده است او مرید غیر نسلج بود ترک او گرفت بر شیخ جنید آمد
 و در آخر است بیعت کرده جنید فرمود تو مرید غیر نسلجی ترا دوست بیعت ندیم او را کرده جنید تقدیمی وقت بود

فرموده بودند اگر بعد از آن بعد از آن
 وقت و بر رعایت نفوس بعضی
 سالکان کار کنند بخارا از جمله
 و در سلسله کبری و سماع است
 حضرت شیخ نجم الدین کبری
 و شیخ محمد الدین بغدادی و دیگر
 عزیزان این سلسله سماع می کردند
 و شیخ نجم الدین کبری مرید شیخ
 یا سلسله شیخ عمار یا سرمد شیخ
 ابوالنجیب سهروردی است
 ازین جانب شیخ شهاب الدین
 سهروردی که ظریف شیخ ابوالنجیب
 است شماع نمی شنود بدان که
 نمی کند در رد و قبول آن براه
 تفصیل می رود و از اینجا معلوم
 می شود که اختلاف در سماع
 همین در سهروردیه و حقیقت
 حالی است که بعضی را باشد
 بعضی از او اگر چه بعضی آن
 حال باشد با وجود آن توقف
 نمایند و براه اتباع رده سماع
 غنا مذمت است در کتب و اد
 ارکان طریقت که بران می شنود
 و لازم گیرنده از طلب اوقات
 شیخ ابوالحسن شادولی که امام
 در سلسله شاذلیه از روح
 اسرار و احکم و اصل النبیان
 بر کاتم در برکات علوم می آید
 کلامی فرمود که سماع است
 آن با که سماع کنند طعام قلند
 خوردند و اگر در ایشان نه بود
 است که در آن جمعی می خواید
 سماعین کلاب کلابی است
 و در فرمود در کتب که بیاید
 احوال سماع کنندگان در کتب

اگر چه ایزد و دهر هدایت دین	بند و را اجتهاد و باید کرد
هم از نجیب سواد باید کرد	و فرمود اگر مرید شیخ را گوید که من
گوید که مرید من نه او مرید باشد	اگر شیخ گوید تو مریدی مرید گوید من مرید تو نباشد
فعل شیخ فرمود قفل سعادت را کلید هست	بهمه کلید یا تمسک باید
شوهر فرمود صبح صادق صادق صادق	صبح صادق صادقان شام
فرموده است که جامه که از صحبت شیخ یافته باشد	در کتب است که نشود و سیر فرمود الا شرفیات صحبت یافته
و با آنکه در کتب آمده است که بیعت کند که لیکن غمائی که صانع	است که در کتب آمده است که بیعت کند که لیکن غمائی که صانع
شیخ نظام الدین را در کتب فرمود او را	شیخ نظام الدین را در کتب فرمود او را

انهم الفوا الیهم ضالین هم علی
 آثارهم بر حون و هم کی دشمن
 شازلیه فرموده است که تسامح
 اخطا طافی در حق اذکار
 صادر اعن الی بشرطه و آداب
 سماع یعنی در حق
 وقتیکه صادر شود از اهل آن با
 جمیع شرایط و آداب که قرآن
 چه جای آنکه از اهل بلوغ و بلوغ
 و آداب باشد یعنی در حق
 بالاتر از مرتبه سماع است تمام که
 این چه اشارت است که مراد از حق
 طریقه اتباع سنت است نه سماع
 طریقه سماع و صورت آن خلاف
 سنت و طریقه اتباع است یا مراد
 بدان مقام شهود ذات تعالی است
 است که گویند سماع اهل قلوب
 و آداب تعالی صفاتی را باشد که
 تغییر و تحول منظر اب درین مقام
 پیدا شود خلاف تعالی است که آنجا
 همه سکون و کسین است
 و نیز گویند که سماع شنیدن پیام
 محبوب است و پیام شنیدن
 وضعیت باشد در حدیث این
 چنین گفته اند بعضی مشایخ
 ما قانم که در حضور نبی سخن از
 زبان محبوب بشنوند و سماع
 کلام محبوب بود پیام او آید
 مگر آنکه حالت استغراق بود و سماع
 حالت فنا و استغراق است چه
 در استغراق بی شعوری است
 و در سماع قسم شعور بود چون
 با استغراق کشد آنجا سماع غایب
 و حالت محمود در سماع است
 که اختیار در شعور و غیره

او نهاده و سیزده شیخ نظام الدین فرمود که فردی که قیامت بعضی ازین طائفه را در میان فرودان
 بایستاند و ایشان گویند که ما زدی نگردیم جواب آمد که جامه مردان پوشیدید و عمل نکردید آخر هم
 بشفاعت پیران نجات یابند و تیزی فرمود چندین خرقه که ضعیف داده است ازین میان چهار
 کس را خرقه ارادت داده است و دیگر همه خرقه تبرک است فرمود در کتب سلوک مذکور است که سلوک را
 صد مرتبه نهاده اند مقدم مرتبه کشف و کرم است و اگر سالک همدین بماند بهشت او در دیگر
 کی رسد پس نظر مقصود بر کرامت باید که نباشد و فرمود در شقیه خواججه من مخالفت داد گفت
 حق تعالی ترا علم داد و عقل داد و عشق داد و هر که در وی این سه صفت بود وی شایان خلافت
 مشایخ باشد و از وی این کار نیکو آید رحمت الله علیه و علیهم اجمعین -

شیخ نجیب الدین متوکل قدس سره

برادر و خلیفه شیخ فرید الدین گنج شکر است قدس سره ساخت معامله داشت بغایت متوکل بود
 مدت هفتاد سال در شهر بود هیچ چیز از جنس او در نداشت با وجود عیال و فرزندان عیش و خوشی
 کردی تا بحدی که نه نستی که امروز کدام روز است و این ماه کدام ماه است و این درم چند درم است
 روز عید درویشان در خانه او جمع آمدند و آن روز هیچ چیز نداشت بالای بام رفت و بحق مشغول
 شد و بادل خودی گفت که این چنین روز عید بگذرد و در حلق فرزندان من طعامی نرود و مسائران
 بیایند و همچنین نامراد باز گردند همدین میان می بیند که پروردی بالای بام می آید و این بیت بخواند
 بادل گفتمم و لاحضر را بینی | دل گفت اگر مرانما ید بتمیم | او آن مردمانه طعام پیش آورد
 و گفت کوس تو بر عرش میان ملا اعلی میزنند و تو بجهت این معنی ملتفت گشته گفت که حق
 میداند که بسبب خود ملتفت گشتم بسبب یاران التفاتی روی نمود غالباً آن مرد خوابه خضر بود شیخ
 نظام الدین اولیای فرماید که پیش از آنکه من بخدمت شیخ فرید الدین بیرون کنم روزی در مجلس شیخ نجیب الدین
 برخاستم و گفتمم کیا رسوره فاتحه و اخلاص بخوانید بخت آنکه من قاضی جامی خوم شیخ نجیب الدین
 اغراض کرد من و آنم که بسمع مبارک او رسیده است باز گفتمم کیا رسوره فاتحه و اخلاص بخوانید
 آنکه من قاضی جامی خوم درین کربت تبسم کرد و فرمود که تو قاضی مشهور دیگرش نقل است که
 شیخ نجیب الدین روزی بخدمت شیخ فرید الدین عرض کرد که مراد از اخلاص خواندن است
 یارب می گویند جواب می شنوی که لبیک عبیدی فرمود و خیرند فرمود و الا اخلاص خواندن است
 همچنین می گویند که خضر شامی آمد فرمود با در رسید که چنین است که در کتب است
 درین باب چیزی فرمود و فرمود که تو هم از جمله اینان هستی

توی فرمود آری شمس نجیب الدین متوکل قبر او در راه مقام خواجه قطب الدین است مقابل یکی منزل
که از عمارات سلطان محمد عادل است و خانه ایشان و خانه شیخ نظام الدین قدس سرها همین جا
بود رحمه الله علیه -

سید جلال الدین بخاری قدس سره العزیز

بزرگ که او سید جلال سرخ نیز گویند مرید شیخ اسلام بهار الدین است وی جدید جلال که
لقب بخاری هم به نام است از بخارا سبک تشریف آورد و در آن شهرت اقامت کرد و بسید
بدالدین بگری که از اکابر و اعیان آنجا بود وصلت کرد گویند که در خواب از جانب حضرت سالت
صلی الله علیه و سلم بشتر شد بزوج صغیره سید بهار الدین و سید بهار الدین نیز این دولت بشارت یافت
چون گوشه خود را بوی عقد تزویج بست و از آنجا بجهت حسد و نزاع اخوان بجانب آنچه تشریف آورد
و سید جلال الدین با اولاد صوری و مغوی بهر سید و ابواب برکات کثیر برشته او مفتوح شد
قبر او هم در آنجا است رحمه الله تعالی علیه -

شاه کردیز قدس سره العزیز

از سعادت کرده بیست و از آنجا در ملتان تشریف آورده و وطن نموده و روضه او نیز در آنجا است
مشهور و زیاد و تکریم نقل است که وی از قبر دست بیعت بر میان میداد و الا آن در قبر او ای
که از آنجا دست می برآورد که داشته اند وی از قضاے مشایخ ملتان است معاصر خودم شیخ
بهاالدین رحمه الله علیهما -

شیخ صدر الدین رحمه الله علیه

این شیخ الاسلام بهار الدین ذکر ابدا پذیرد و تربیت نشست و بسیاری از اولیا
و کاتبان و اولاد و شکاک گفتند میری سادات و از چه مشهور است مرید است در کفر از مؤمن
چون آید و از آنجا که از او شیخ شهاب الدین سروردی کرده است در روح او می گویند شیخی

سروردی	صدر الدین دولت ان قبول حق
آب حیوان نظر بهر نفس	چون نظر علم له فی حالش
هم بیان از آن حال	مکتبای دین قبول خاص حال
بکس نمی براند آن	هم کسب و هم میراث آن

که سماع از باب جدید بود و سببی
از نقد است و مرتبه وجود بالاتر
از وجود داشته اند که مقام باب
تکمیل از منتها است چنانچه در
عوارف از شیخ حاوود اس نقل
کرده است که فرمود اله کار من
لبقیتة الوجود و چنانچه از سهل
تشریح می آید که وی هرگز از
سماع ذکر و قرآن تغیر نشده
روزی در آخر عمر وی قرآن خودی
خواندند بخود از زید نزدیک بود
که بقتله رسیدند که این چه بود
که هرگز از تو میم نمود صفت
حال گفتند اگر گفتند اینست
توت که ام باشد فرمود توت آن
باشد که هر وارست که در دو یا یک
فرود آمد و تغیر نشوند و چنانچه از
صدق اکبری آری که گفته است
دید که قرآن بشنید و زار از لرزید
در حقها زد و پنجه وی زود فرمود
که لک کتاب من قبول حق است
قلوبنا این چنین بودیم و لیکن
اکنون سخت گشت و همای برادر
باین سختی توت یقین تکمیل دل
ست که در حالی بجالی نرود و تغیر
پذیرد و اما اگر تک جنیه کتب
سماع را در آخر عمر هم ازین قبیل
بود و از بیخاست که شیخ شهاب
سروردی رحمه الله علیه می گویند
که منتفی از سماع بود و میر
سید محمد کسب در از علیه الرحمة در
بر آن می گویند که این منتفی است
که گفت استجابی سیده است
وی گویند در عشق دولت است
کی در آنجا و دیگری در آنجا است

و در مدح شیخ بهاء الدین سیگویی طبعیت

من که دروازه نیک بودم

ابتداء آن بود که چندان در عشق
و غم طلب معشوق بروی طاری
شود که او را محیط گردد و مدتی برین
بر آید و از لذت کامل مست
و در هیچ راه وصول محبوب برود
مکشاید بانه که جز اندر غم نقد
دیگر نیست هم بران ماند بعد از مرگ
ایام در غم طبیعت او شود
عادت گیرد و ذوق در زمانه لذت
وصول شده نه ذوق الم و حرقت
پهچنین ضایع شود و سرد گردد
در جایی خود بماند و عاقبت او
بر خیران و حیران با او پیوندد
سناه و آفت انتها آنست که
چون بصال معشوق برسد
مشغول بر لذت وصال گردد
و حرقت ذائق و الم همچنان از وی
برود بعد از مرگ و ایام وصول
عادت و طبیعت او گردد و ذوق
وصال هم برود و مطلوب است
جز ذوق خوشی و راحت محبوب
نیست اگر چه وصال باشد ذوق
چنانکه بدان احتیاج گیرد و وصال
چه کار آید یا عشق بجز در آرزو
آنست که در حالت اشتغال
لذت ذائق و الم و حرقت همچنان
باشد و در آنها هر چند که وصال
یا بذوق مزید تر شود و طلب
بیاورد و تر گردد و در برسد و آید
این کلام سید است در لفظات
دی بعد از آن می گویند سخن من
و ذوق مست قطع نظر از کمال
و نقصان سید علیه الرحمن
خوش طبعانی گویند ذوق بجز
دیگرست که در مان با سخن می آید

این سعادت از قبوش باقیم
کنوز الفوائد از لفظات شیخ صدر الدین است که یکی از مریدان او
که خواجہ ضیاء الدین نام دارد جمع کرده است در اینجا می نویسد من وصایای شیخ صدر الدین الی بعض
مریدیه در کلام قدسی حکایتی عن الله تعالی رسول علیه السلام می فرماید لا اله الا الله صحتی فمن دخل من
من عذابی کلمه لا اله الا الله حصن من ست هر که در آید در حصن من رسته گردد از عذاب من حصن
و حصار حصار آنست که گردد بر گرد و گرد و فاما گاه نگاه دارد و گاه نداند و حصن آنست که گردد و
نگاه دارد و در آمدن درین حصن بر سه فرع است ظاهری و باطنی و حقیقت ظاهری آنکه خوف و رجا بجز
از خدای زائل گرداند که اگر همه عالم خصم شوند یادوست بغیر حکم او هیچ نفع و ضرر و خیر و شر نتواند رساند
توله تعالی **وَلَيْنَ يَمَسُّكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ يُرِيكَ أَجْرَكَ فَلَا رَأَى لِقَضِيهِ إِلَّا أَنْ يَكُونَ**
تحقیق که هر چه پیش از مرگ زندگانی درین سلسله فانی رسد جاودانی نیست و رقم قلم عدم پرورفته قوله
تعالی **كُلُّ مَنْ عَمِلَ خَيْرًا فَلَنْ نَبْطِئَهُ بِذُنُوبِهِ قَبْلَ أَنْ نَعْلَمَ خَيْرًا لِيَفْعَلَهُ بِطَنِ الْكَمَالِ**
حقیقت آنست که آرزوی بهشت و خوف و درخ در دل نیارد جز بجهت تو از گیردنی مقصد صحت
مَلِيكَ مُقْتَدِرٌ چون انجام رسد بهشت خود در تبع او گردد و در ذوق نازوی گریزان باشد و نیز
می نویسد قال شیخ الامام العارف صدر الحق والدین رضی الله عنه فی بعض وصایای بعض المریدین
اول قدم در متابعت رسول الله صلی الله علیه و سلم ایان آوردنست با آنچه او ایان آورد و ثابت بودن
بران و آن ممکن نگردد الا بکننده بدل اعتقاد کند به شک بی شبهه و زبان با قرار کرد بطمع و رغبت
با محبت و معرفت که خداوند جل و علا یکی است در ذات و یگانه است و صفات خود موصوف است
همیشه صفات کمال تدبیر است با جملگی اسما و صفات و افعال منزله است از اوراک او با هم و افعال
مقدس است از سمات حدوث و عوارض و اجسام همه عالم آفریده او است چون و چگونه بر ذات
وصفات او درست نیست از هیچ وجه چیزی نماند و هیچ چیز هیچ وجه به و نماند پیغامبران صلوات الله
علیهم فرستاد و آید و محمد رسول الله صلی الله علیه و سلم فاضلتر جمله پیغامبران است آنچه فرموده است
راست و درست است و در آن هیچ تفاوت نیست خواه عقل کیفیت آن یاد او را بخواند و در شایه اما
آنچه در نیا تسلیم باید کرد و درستی اعتقاد حاصل آید با آنچه رسول الله صلی الله علیه و سلم فرموده است
و کیفیت مشغول گشت و اگر بر تامل موافق آیات و اخبار حکم عمل آنست و آیه الله و علامت است
ایمان در دل آنکه اگر نیکویی کند شاد شود و اگر بدی کند غمگین شود و علامت است ایمان در دل
باشد با آنکه خدا و رسول خدا دوست تر باشد از خود و از اولاد و از اولاد و از اولاد و از اولاد
و ایان و قال قدس سرور و صایای بعض المریدین

هرگز از نفسی منفی شوی بی ذکر حال خود ضایع کرده باشد و او سوسه و حدیث نفس در ذکر کرد چون
ببین صفت دمام فاکر باشد سوسه و حدیث نفس بنور ذکر سوخته گردد و نور ذکر در دل فرود آید و حقیقت
ذکر در دل شکن گردد ذکر با شتاب و مذکور بود در نور یقین منور گردد و اینست مقصود طالبان
و مقصد سالکان مصراع **این کار دولت است کنون با کسر** و ایضاً فی وصایا قدس سره
قال الله تعالی یا ایها الذین آمنوا اذکروا الله ذکرا کثیراً اذا اراد الله تعالی لعبده خیراً و کتبه عبداً
سعیاً و قتل و ام الذکر باللسان مع مواطاة القلب و رفاء عن ذکر اللسان الی ذکر القلب حتی
لو سکت اللسان لایسکت القلب و هو الذکر الكثير و لای وصل العبد لذلک الا بعد التبری عن النفاق
المخفی المشار بقوله علیه السلام اکثرنا قتی استی تر اوها اراد به نفاق القوت مع غیر الله تعالی و تعلق
الباطن لبهواه فاذا وفق العبد تجرد الظاهر عما لا یجمل ثم عما لا یجهد و اکرم بتفرید الباطن تخلیه عن الخواطر
علا الاطلاق المذمومة یوشکان یجلی نور الذکر فی باطنه فیقطع عنه الوسوس الشیطانیة و الهوایی
النفسانیة و تجرد الذکر فی باطنه حتی یکون ذکره یجلی مشاهد المذکور و هذه هی الرتبة العظمی و المخرجة
الکبری الی حدیها عن ارباب معالی لهم من اولی الایدی و الابصار من الامم و الله الموفق للصواب

شیخ رکن الدین ابوالفتح رحمة الله علیه

ابن شیخ صدر الدین بن شیخ الاسلام بهاد الدین ذکر یا قدس الله سره صاحب سجاده رابستین
شیخ بهاد الدین است در قاضی صوفیه که یکی از مریدان ایشان تصنیف کرده است ذکر او بسیار
می کند و در مجمع الاخبار می نویسد من ملفوظات فی بعض رسائل لبعض المریدین مقرر آن عزیز باد
که شیخ آدمی چهار مرتبه است از دو چیز صورت و صفت و حکم صفت راست به صورت ان الله
لا یظن الی صور کم و اعمال کم و لکن یظن الی علوم کم اما ظهور حکم صفت بر سبیل تحقیق جز در وار آخرت صورت
در سجده گنجائز اشیا ظاهر گردد و این صورت متلاشی شود و هر کس را در صورتی که کلام
صفت او باشد در سجده گنجائز اشیا ظاهر گردد با چند ان طاعت در صورت که برای غیر مذمت کمال قلب
صفت او باشد در سجده گنجائز اشیا ظاهر گردد با چند ان طاعت در صورت که برای غیر مذمت کمال قلب
صفت او باشد در سجده گنجائز اشیا ظاهر گردد با چند ان طاعت در صورت که برای غیر مذمت کمال قلب
صفت او باشد در سجده گنجائز اشیا ظاهر گردد با چند ان طاعت در صورت که برای غیر مذمت کمال قلب
صفت او باشد در سجده گنجائز اشیا ظاهر گردد با چند ان طاعت در صورت که برای غیر مذمت کمال قلب
صفت او باشد در سجده گنجائز اشیا ظاهر گردد با چند ان طاعت در صورت که برای غیر مذمت کمال قلب
صفت او باشد در سجده گنجائز اشیا ظاهر گردد با چند ان طاعت در صورت که برای غیر مذمت کمال قلب
صفت او باشد در سجده گنجائز اشیا ظاهر گردد با چند ان طاعت در صورت که برای غیر مذمت کمال قلب
صفت او باشد در سجده گنجائز اشیا ظاهر گردد با چند ان طاعت در صورت که برای غیر مذمت کمال قلب

و این سستی است کسی آنجا چه گوید
ست عشقم و گرنیدم اندانان
حق ز فیه فی بیه سخن ایخادر
تواضع و احکام ایشان میورد که
قرارداده اند و الله علم آن سخن
سید که در ترجمه عوارف می گویند
خالی از غرامتی میت در آنجا که
در عوارف در باب رد و انکار
سلسله می آرد که بزرگ گفته است
ان الغنائم یبوع عن الخمر و لعل
بلفعل لیسر لفت که عنیدن
سرود است ساختن بخوردی
آوردن کار شرب می کند تمام
مقام است این بزرگ مقصود
غنا و تقدیر از ان می کند چنانچه
در سخن همین بزرگ است کلامی که
و الغار فانه یزید شهوة و یدم
المروة پس ازان می گوید و انه
لینوب عن الخمر و یفعل لیسر
ویشک آنچه اورا تشبیه شی برام
کنند و قائم مقام او دارند نقص
و ادل خواهد بود رسید ایجا
می گوید که این سخن خود موافق
معانی صوفیان آید یعنی مقصود
از سلسله ذوق وستی است چون
آن بزرگ فرمود که کار شرب بکنند
ثابت شد مقصود ما این سخن نیز
خالی از خورش طبیعی نیست ذوق
بخشیدن سماع وستی آوردن
آن که سخن است سخن در دل است
و نقصان و کمال است این
تمام منزلت اقدام است که گویند
مطلوب سستی در دست هر چه
سستی آرد مبارک است چرا
این میویا الیشرب بخورد که در

ذوق وستی کامل تر از دوست
 و مشبه باوست این حکایت است
 مانده که در کشف المحجوب می گوید
 یکی از ارباب کشف ابلیس ارشد
 عبد اللقنه که جاهل گرویده آمد
 سردی می گوید در فهای زند
 در ایامی نوازند وی در گشت
 در قص می کند وی سواد و کمال
 پس پرسید که این چه حال است
 در جواب او گفت که کمال
 می از آن درود کاوارانم
 در باغ لغت چنین حال می
 زاده اینست کنی نام می
 رعیت حال خودی دارم
 و نه مکارب را صوفی از صوفیان
 مده در شنید و گفت این خود
 مدعا صورت حال آمد
 شد که سماع باعث وقت
 سوزناله و گریست دیگر
 بیت گفتند این شبی
 کار ابلیس است پس از آن
 ابلیس در آنگاه راجع
 کرد و پدی عاشق نشد
 ت و عین اقصیات چنین
 بنام وی کرده است
 این طالعچه که در فهای
 زید و الازل از اهل توحید
 که اشد انکار بر سلخ غنا
 بخ می الدین بر عیبت
 بیکه خویشی بالذات
 حیوانی است و حرکت
 رقص به آن هرگز نمود
 انسانی منزه است از
 روی گوید که سلخ غنا
 بان درین خالص است

ظهور این فضل و رحمت آنست که او را بعیوب نفس خود بینا کنست و بر توی از انوار عظمت الهی که همه
 کونات و جنب آن متلاشی است بر درویش او تا بدنا همه دنیا و بزرگشای آن در نظر او خاک بود
 و اهل آن را در دل وی سنگی نماند چون این حالت بر درویش مستولی گشت هر آینه از اوصاف
 سبعی که ارباب دنیا بدان گرفتار اند او را نفرت آید و خواهد که بجای آن اوصاف اخلاق ملکوی نماید
 چنانچه بجای ظلم و غضب و کبر و نخبل و حرص همه عفو و حلم و تواضع و سخاوت و ایتار پدید آید و بتواند
 این معالمت طلب عقبی راست کار طالبان حق بالاتر ازین است **مَخْلُوقًا بِأَخْلَاقِ اللَّهِ** مریشان

سلمت فهم هر کس آن رسد | عهدت مردا که کرم بجز تو دوست | شرطت مردا که نخواهم بجز تو بیج
 و نیز در مجمع الاخبار می گوید که شیخ رکن الدین در بعضی رسائل خود که به بعضی مریدان خود فرستاده نوشته
 است وقتی امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه می فرمود که هرگز من با کسی نیکوئی و بر کسی بدی نکرده ام
 حاضران آن مقام از آن کلام تعجب تمام نمودند و گفتند یا امیر المؤمنین شاید که بدی بر کسی از شما
 در وجود نیامده باشد فاما در تنگی چه می فرماید فرمود حق جل و علای فرماید من بحکم صلیت اقل فیضیه و
 من استاء قطعیما پس هر تنگی و بدی که از من صادر و حادث شده باشد در حقیقت برای خود و بجز خود
 بود نه بر دیگری و امد اعظم و ازینجا است که بزرگان گفته اند صلاح این کس صلاح اولس است **س**

چون میدانی هر آنچه کاری از وی | آخر همه حال نکو کاری بر | عاقل را این قدر نصیحت در کار
 دنیا و آخرت بسنده است و الله الموفق با طیر و ایضا من و صایا شیخ رکن الدین قدس سره
 متابعت بر اعمال آنست که جوارح را از مناسی و مکاره شرعی قولاً و فعلاً باند کند و از مجلس لایعنه
 برهیزد و هر چه طالب را از حق مشغول کند مالا یعنی وقت است و از صحبت بطالان لسترازد کند
 و هر که طالب حق نیست بحقیقت بطال است و نیز در مجمع الاخبار می نویسد که روزی خدمت سلطان
 شهید غیاث الدین تعلق شاه طالب مرقد مازولانا ظهیر الدین لنگ پرسید که وقتی از نکرات شیخ
 رکن الحق و الدین چیزی معاینه کرده مولانا گفت روز جمعه خلق را دیدم که برای تدریس جمع کرده اند
 در خاطر من گذشت که خدمت شیخ تسخیر داد من نیز در نشنیدم بر یکس بن توحیدی که با ما خدمت
 شیخ بروم این سئله از خدمت ایشان پرسیدم که حکمت در سنت معصومین است و حق است چون شهادت
 بخفتم در واقع خدمت شیخ طواد خلق من می کند چنانچه تا روز شنبه آن را و اصل بودم که اگر
 همچنین است که شیطان همچنین عوام را از راه می برد چنانچه تری با پدوست و سلسله ای بر سرش
 بخد مت شیخ آدم شیخ فرمود منتظر شما بودم بعد سخن آغاز کرد که چنانچه در روز پنجشنبه خدمت ایشان
 است و جناب مت تن و جناب تن از صحبت با آن حال ظهور و کمال است و در خدمت ایشان
 جناب تن پاک باب شود و اجابت تن پاک ربه هرگز در خدمت ایشان

تا مطهر افتد و منزل جنابت باشد و آن سه صفت لون و طعم و بوی است و لهذا شیخ برین نوع مضمضه
 و استنشاق در وقت مقدم فرمود و اطعم بمضمضه تحقیق شود و بوی استنشاق مولانا را مجرد آغاز سخن خود
 از تن برودان شد بعد شیخ فرمود که شیطان چنانچه بصورت تنی نتواند شد بصفت شیخ حقیقی هم
 نتواند شد زیرا که او را متابعت کامل نبی حاصل می شود و بعد فرمود مولانا طهر الدین از علوم عالی
 مالی است اما از علوم عالی خالی است و شیخ رکن الدین در زمان سلطان قطب الدین ابن علاء الدین
 بر علی تشریف آورده بود شیخ نظام الدین قدس سره در آن زمان بر مسند ارشاد و تربیت جادشت
 برای استقبال و از مقام خود تا عرض خاص علایی که در قمار شهر و ملی واقع است وقت چون مجلس
 سلطان قطب الدین را بحضور تشریف خود مشرف ساخت پرسید که کدام کس از اهل شهر شمارا
 اول استقبال کرد فرمود کسیکه بهترین اهل شهر است و سلطان قطب الدین را با شیخ نظام الدین
 نقاری در میان بود و بعضی گویند که مقصود او از طلبیدن شیخ رکن الدین رخم و کسر شیخ نظام الدین
 بود و شیخ رکن الدین باین کلمه رفع توهم او کرد و او را ازین توقع نا امید ساخت در سیر الاولیاء کور
 است که بعد از آن ملاقات میان این دو بزرگوار در مسجد جامع واقع شد اول شیخ نظام الدین
 از جای که برای نماز معین داشت برخاست و پیش شیخ رکن الدین رفت بعد از ساعتی شیخ
 رکن الدین بجای شیخ نظام الدین آمد و صحبت داشته یک و دو دیگر شیخ نظام الدین در مقبره خود
 که در آن زمان طهارت می کرد و تشریف داشت ناگاه آوازه آمدن شیخ رکن الدین برخاست شیخ
 نظام الدین نظام فرمود و مجلس ساخت غالباً در پای شیخ رکن الدین ضعف بود و در پاکی که بر سواد
 آمده بود نشست تا نزد شیخ نظام الدین و مردم دیگر در پیش پاکی از نشستند چون صحبت گرم شد
 شیخ علاء الدین مجلس برادر شیخ رکن الدین عرض کرد که اجتماع بزرگواران عنایت مست بهتر از آن
 نیست که از اناس شریف ایشان نفی برده شود بنده را حرفه بخاطر میرسد که حکمت در هجرت
 رسول صلی الله علیه و سلم نیز دیده باشد شیخ رکن الدین فرمودند که غالباً حکمت آن باشد که بعضی از
 کلمات در روایات که بحباب رسالت گذر کرده بود و ظاهر آن در عالم فعل موقوف داشتند بصحبت
 آن بزرگوار و شیخ نظام الدین فرمود که بخاطر فقیر چنین میرسد که حکمت آن بود که بعضی از فقرای مدینه
 در آن زمان استقامت حکمت آن حضرت نمودند و باین نعمت مشرف شوند می گویند که مقصود
 آن بزرگوار از این بود که در آن مجلس که در آن شیخ رکن الدین آن بود که آمدن ما در اینجا
 آن بزرگوار از آن است که شیخ نظام الدین آن را برای گنیل و فافاده است این چنین
 در آن مجلس که در آن شیخ رکن الدین آن را برای گنیل و فافاده است این چنین
 در آن مجلس که در آن شیخ رکن الدین آن را برای گنیل و فافاده است این چنین

که الا الله الدین الخالص و وحی
 که در سماع نغمه پیدا شود و الی قول
 علیه است وی گوید که نشان
 از وقت قرآن و لذت توحش سماع
 آن آنست که شنیدن او بغمه
 و بانغمه کیسان بود و اگر ذوق
 مقید بغمه بود آن لذت حسن
 صوت بود و لذت محض قرآن
 و شرح و مبالغه در باب منع سماع
 غنا و کلام شیخ بسیار است
 و می گویند که شیخ شهاب الدین
 سروردی شیخ اوصه الدین آنست
 را که سماع می شنید و برادران
 نظری کرد و صاحب جد حال
 بود و می دید و او را در مجلس در
 نمی داد و اگر ذکر او در مجلس مرت
 می گفت نام آن بتیغ نزد من
 نبرید و این حکایت را شیخ
 علاء الدین در سمانی تصحیح کرده
 و گفته است که شنیدم این
 حکایت بواسطه آنکه که چهر
 بود در آن مجلس می گویند که شیخ
 اوصه الدین چون شنید که شیخ
 در باب وی یا چنین می گویند
 هم بدین خوشم که باری نام من
 بر زبان شیخ رفت ز می صدق
 و بیانت کن مودعت الله علیه
 و در بعضی ملفوظات شایع است
 قدس سره را هم نوشته اند که شیخ
 اوصه الدین در ملازمت شیخ
 شهاب الدین آمد و سماع طلبید
 شیخ او را باین اجازت داد خود
 مشغول بنماز شد و خادم را در
 اطعمای برای بزرگواران چنان
 سازد و نیز نوشته اند که وی ترالی

بخدمت شیخ بهارالدین ذکریا
 قدس سره آمد و گفت بخدمت
 شیخ شهاب الدین بودم و در
 روز او خواتم و شیخ از آن وقت
 گرفت و حال کرد پس شیخ با او
 در حجره در آمدند و چنان گفتند
 و قوال در امر خواندن آن قصید
 کردند و حال نمودند و در وقت گفتند
 بعضی مردم این حکایت خوب
 شارح و پیچ خیزند و در او اگر
 قصیده شتلی بر او که احوال محبت
 و مقامات بجان که بحث بر
 شوق و نیز طلب حضور
 در رفع خواطر وقت با حشر
 گردد بشنوند و در وقت که بزرگوار
 مارد بعد از آنکه معلوم شد که اصل
 حسن صورت علی الاطلاق حرام
 مکره نیست این قدر خود در
 دکان سلف نیز از بعضی از ایشان
 بوجود می آمد بالا تر از این حکایتی
 است که در یک نوشته آمده که جامه
 صوفیه خدمت حضرت طوی
 اقلین یعنی آنده تعالی عنده حاضر
 بودند قوال شعری انشا کرده و
 آنحضرت را حال شد و بطریق
 دانند و از آنجا هم بطریق طریقت
 در خانقاه خود حاضر شدند و نیز
 می آید که شیخ بهارالدین علیه السلام
 که آنجا میان را کابلند مذموب
 شامی وقت ایام ایشان در
 بسی بزرگ حال قدرت
 اول حال بر او سبانت حکام
 مشرب در ایشان میرفت
 و چون حضرت شیخ ابوالحسن
 شادلی ندس استغالی بود

یکمال ذاتی حاشا پس مال هر دو سخن یکی باشد و اندک بعد از آنکه در میان آمد بعد از غ از طعام
 اقبال خادم چند پارچه قماش اصلی و صد دینار زر رخ در جامه باریک که عکس دینار با سیرین می کنند
 پیچیده در زیره م شیخ نهاد شیخ رکن الدین فرمود استر و سبک شیخ نظام الدین در جواب فرمود و یک
 و مذموب یعنی ذمب سبب استر و سبب و قباب حال در ویش است تا از نظر عوام مستور باشد
 شیخ رکن الدین در گرفتن آن غور کرد شیخ نظام الدین آن را شیخ عماد سپرد و یکبار دیگر شیخ رکن الدین
 در مرض بجهت عیادت شیخ نظام الدین آمد فرمود که عشره ذی الحجه است هر کس بجهت یافت سعادت
 حج سعی می کند من سعی کردم تا سعادت زیارت شیخ المشائخ در ایام بعد از آن شیخ نظام الدین بحلت
 فرمود و نماز جنازه را شیخ رکن الدین حاضر شد و گفت که ظاهر احکمت آنکه اراسته سال در و بی استند
 حصول این نعمت بود و در ادقی مدت رجوع بوطن اصلی فرمود و خیر المجالس نقل از شیخ نصیر الدین محمد
 می کند که فرمود در آنچه شیخ الاسلام رکن الحق والدین از اقلتان در و بی آمد قلندران و جو القیان
 رسیدند قلندران گفتند شیخ ما را شربت بده شیخ ایشان را چیزی فرمود جو القیان برخاستند که شیخ
 ما را خرج بده ایشان را نیز چیزی دمانید بعد گفت آنکه سرجم است او را سه چیزی باید اول مال
 می باید تا این طائفه هر چه بطلبند تواند داد قلندران این زمان شربت طلبیدند اگر در ویش چیزی
 نباشد از کجا بده ایشان بگویند بیرون بدهند بقوت قیامت گرفتار شوند دوم علمی می باید تا چون علمای
 صحبت باشد ایشان از علم ایشان بگویند سوم حال می باید تا با در ایشان از حال طلبید-

شیخ صلاح الدین در ویش رحمة الله علیه

مرید و خلیفه شیخ صدر الدین است بزرگ بود و عالی مرتبه با شیخ نصیر الدین معاصر و همسایه بود
 آنچه از جانب سلطان محمد بن تغلق شاه بشارت از ایاز او تکلیف میرسد شیخ نصیر الدین آن همه را
 بصیحت مشایخ خود تحمل میکرد و بر می داشت بخلاف شیخ صلاح الدین که با سلطان مذکور سخت
 پیش می آمد وی از اقلتان بدلی آمد و زمین جامتوطن گشت و وفات یافت مقبره او نزدیک مقبره
 شیخ نصیر الدین محمد دست و عرس او بست و دوم شهر صفر است مناهاتی هست در ویش که آن
 مناجات شیخ صلاح گویند و را بنامی نویسد آنی بجزمت آن وقت ساعت که صلاح در ویش
 با فیل سفید خواندی آنی بجزمت آن وقت ساعت که صلاح در ویش را در ویش در ویش
 در مقام امر و به الله تعالی بفرنگ السلام گفتی و اشال این کلمات دیگر در ویش نقل شده است
 که جوانی بر اسب سوار میگردد آن اسب بسیار خوش شکل و در ویش را در ویش را در ویش
 بروی آن پادشاه زد و کمان زخم بر سر آن اسب کشید و در ویش را در ویش را در ویش را در ویش

بفتاد و چون نگاه کردند ختم آن تاریخانه بر اندام شیخ نقش بسته بود رحمة الله علیه -

مولانا بدرالدین اسحق رحمة الله علیه

ابن علی بن اسحق الدهلوی خادم و خلیفہ و داماد شیخ فرید الدین مست قدس سرہما از مشایخ زبان خود بود و در زہد و ورع و فقر و عشق بی نظیر و او اہل حال در دینی تحصیل علمی کرد و مطالب علمان بخوش طبعی و حدت ذہن ممتاز بود بعد از آنکہ در دینی تحصیل علم تمام کرد و آنچه دانشمندان شہر بخوانند بخواند و توجیہ آثارش چون با جوہن رسید آوازہ کمالات شیخ فرید الدین را شنیدہ مشتاق خدمت او شدیاری داشت اورا بران آورد کہ ملازمت حضرت شیخ نماید چون بہلازمت او مشرف شد جمیع فضائل اہل کسب کردہ بود در جنب کمالات او کم کرد و عاشق جمال و کمال او شد شیخ چون اورا قابل دیدہ بنجادی و دامادی خود مخصوص گردانید و تربیت کرد و خرقة خلافت بخشید گویند کہ وی اکثر احوال در گریہ بودی و ششم ترہ آشتی روزی این بیت می خواند بیت

پیش صلوات غمش روح نطق نغزین

ای ہذا صوفیہ کم پس تو ایہ پیرنی

تمام روز ذوق این بیت در عالم تحمیر بود چون نماز شام در آمد شیخ اورا امامت فرمود مولانا در نماز شروع کرد بجای قرآہ ہمین بیت بر زبان باو گذاشت و بہیوش افتاد چون بہوش باز آمد شیخ باو اورا امامت فرمود وی را رسالہ ایست سہی اسرار الاولیا کہ روی مفلحان گنج شکر جامع کردہ و در علم تصریف کتابی نظم کردہ و قایت تبحر و فصاحت را در آنجا کار فرمودہ و ابیاتی چند کہ در آخر آن کتاب انشا نمود در سیر الاولیا مسطور است و در آخر کتاب بقلم خود با التماس شیخ نظام الدین این چند سطر نوشتہ بمعنی و قرآہ التظم العزیز الامام المجاہد نظام الملہ والدین محمد بن احمد و الخصال الرضیہ والشائل السئیہ شملت شائکہ و آثارہ و عمت فضائلہ و انوارہ و انی وان کنت قلیل البضائہ فی ہذا الصنائہ و لکن اتفاق ہذا نظم کان لامرین ہو واجب الاتیار کسب التلمذ بین یری سلیمان ہو و ہم فضل التمس منی ہذا الاسطر مع کبر قدرہ و کتبیت ذلک امثال الامارہ و انما اضعف الفقراء الی الہم ای سحاق بن علی الدهلوی بخیلی رہبانان یکرتنی بصلح دعاہ حامداً و مصلياً من وی در حق مسجد کربلا در ہر بیت کہ بیشتر احوال در ہذا مشغول بودی رحمة الله علیه -

شیخ جمال الدین احمد بن نسوی رح

ابن علی بن اسحق الدهلوی خادم و خلیفہ و داماد شیخ فرید الدین مست قدس سرہما از مشایخ زبان خود بود و در زہد و ورع و فقر و عشق بی نظیر و او اہل حال در دینی تحصیل علمی کرد و مطالب علمان بخوش طبعی و حدت ذہن ممتاز بود بعد از آنکہ در دینی تحصیل علم تمام کرد و آنچه دانشمندان شہر بخوانند بخواند و توجیہ آثارش چون با جوہن رسید آوازہ کمالات شیخ فرید الدین را شنیدہ مشتاق خدمت او شدیاری داشت اورا بران آورد کہ ملازمت حضرت شیخ نماید چون بہلازمت او مشرف شد جمیع فضائل اہل کسب کردہ بود در جنب کمالات او کم کرد و عاشق جمال و کمال او شد شیخ چون اورا قابل دیدہ بنجادی و دامادی خود مخصوص گردانید و تربیت کرد و خرقة خلافت بخشید گویند کہ وی اکثر احوال در گریہ بودی و ششم ترہ آشتی روزی این بیت می خواند بیت

ذیلت حضرت سید عالم صلی اللہ علیہ آکہ وسلم باز آمدن شیخ غلام عبد السلام رفت گفت رسول اللہ یقرک السلام شیخ غلام الدین را بشنیدن این کلام عالی انکرت کما ز خود برقت پس انرا با شیخ صوفیہ براہ اعتقاد و انقیاد رفت بحدیکہ در مجلس سماع ایشان نیز حاضر می شد این حکایت صحیح است و قات آن را روایت کرده اند اما این نہ انکہ مراد مجلس سماع حضرت شیخ است و ایشان سماع میکردند یا مجلس شایخ دیگر مراد است کہ از اہل سماع و ساقیان او در آن وقت بدوہ انداختہ علم و شیخ الاسلام عبد السلام نصاری من سوالی گفتند و الفنون عمری و شبلی و خزار و نورانی و دراج و در سماع رفتہ اند و خیر از ایشان نیز بدوہ اند از شایخ در بیان رحمت اللہ تعالی کہ در سماع رفتہ اند چه در سماع قرآن چه در سماع غیر آن و حکایت ایشان در کتاب نفحات الانس منقول است و یقین رسیدہ است کہ گزری شایخ چشمیہ و بزرگواران این سلسلہ قدس اللہ تعالی علیہم سماع می شنیدند و لیکن بقبیلا و شرائط و آداب و بیشتر اوقات در خلوات می شنیدند کہ از نقل وجود اغیار از نامہرانی عالی بود و گویند کہ در ہذا وقت طلب العزیز خواجہ قطب الدین اوشی تہنایہ تعالی سر و العزیز و اہل البنا فترہ در ایشان و در سماع

برمی گرفتند ریاضت می کشیدند
 پس از آن در موسم عراس شیخ
 و عزیزان سماع می شنیدند و
 مشهورست که رحلت خواجیم
 وضعیف بسیارست که در مجلس
 سماع حادث شده بود چنانچه
 امیر حسن بلوی نیز غزل خود
 اشارتی باین قصه کرده است
 و گفته **جان برین یک**
بیت دست آن بزرگ به آرز
 این گوهر زکان گریست **کنشکان**
 خنجر تیسیم را به هر زبان از غیب
 جان دیگرست **و قاضی محمد**
 ناگوری را که از علماء و عرفا وقت
 بود و مشرب عشق و محبت و
 توحید داشت در سماع غلوی
 تمام بود و علماء آن وقت بر سر
 آن محضری ساخته و حکم سلطان
 شمس الدین در ایشان مسلح
 ممنوع شده بودند الا در خلوت
 پنهان می کردند و حکایات
 در غیاب در ملفوظات ایشان
 بسیار نوشته اند و مولانا برهان الدین
 بلخی فرموده است که از فضل امیر
 میدارم که مراد در و زقیامت
 از هیچ گناه کبیره فرسند زیرا که
 کرده ام الایک گناه آن شنیدین
 رباب است که آن بسیار کرده ام
 و اگر این زبان بایم نیز می گویم
 بولع و بی اختیار می و گرفتاری
 خودی کند و با وجود آن احترام
 بتقصیر خود دارد و حضرت شیخ
 للعالم فرماید الحق بالین کنوشکر
 قدس استغالی مرود بایساع
 واختلاف مردم فرموده اند

خلافت دادی بروی فرستادی اگر او قبول کردی خلافت او درست شدی و اگر رد کردی باز شیخ
 او را قبول نکردی و فرمودی پاره کرده جمال را فریفته تواند دوخت روزی شخصی از بانسی بخدمت
 کنشکر آمد از وی پرسید که جمال با چگونه است عرض کرد که مخدوم از آن روز که بخدمت پیوسته کرده است
 مواضع و اسباب و شغل خطابت بکلی ترک داده است و گرسنگیها و بلاهای سخت می کشد شیخ فرید الدین
 خوشحال شد و فرمود الحمد لله خوش می باشد **نقل است** که او از آن روز که این حدیث شنیده بود
 القبر روضه من ریاض الجنة اجمرة من حفر النیران بغایت منتف بودی و از سبب این وعید
 بیقرار چون بچار رحمت حق پیوست بعد از چند گاه خواستند که بر بالای قبر او گنبد بنا کنند کاویدین گفتند
 چون نزدیک بلج رسیدند دیدند غره بجانب قبله پیدا شده که از آنجا بوسی بهشت می آمد همان ساعت
 از آنجا دور شدند و همچنان پوشیدند و آن را بر بستند و عمارت کردند و شیخ جمال الدین بعضی رسائل
 و اشعار دارد که در میان مردم یافته می شود از آنجا رساله ایست بزبان عربی مسجع کلمات تفرقه جمع
 کرده که او را الملمات گویند در وی می نویسد **الفخر خلق شریف** يتولد منه لصلاح و لعفة و الزهد و الورع
 و التقوی و الطاعة و العبادة و الجوع و الفاقة و المسکنة و القناعة و المروة و الفتوة و الدیانة و لصیانة
 و الامانة و لهرو و تهجد و الخشوع و التذلل و التواضع و التحمل و الکظم و العفو و الاغراض و الشفا
 و الانفاق و الاشارة و الاطعام و الاکرام و الاحسان و الاعراض و الاصلاح و الاصلح و الافضال
 و الصدق و الصبر و السکوت و الحلم و الرضا و الحیاة و البذل و الجود و السخاوة و الخشية و الیقین
 و الرجا و الریاضة و المجاهدة و المراقبة و المواقفة و المراقبة و المداومة و المعاملة و التوحید و التهذیب
 و التجرد و التفرید و السکوت و الوفا و المداراة و المواساة و الغایة و الرحایة و الشفقة و الخفاوة و
 الشفاعة و اللطف و الکریم و لتعقد و الشکر و الفکر و الذکر و المحرمة و الادب و الاعتصام و الاحترام
 و الطلب و الرغبة و الغیرة و العبرة و البصیرة و البقیظة و الحکمة و الحسنة و الهممة و المعرفة و بحقیقة و الخیر
 و التسلیم و التفویض و التوکل و التبتل و الیقین و الثقة و الفناء و الاستقامة و حسن الخلق و کل تقیر
 فیه ذل الصفات سمی فقیرا کما لا و اذا فقدت لم یسم فقیرا فقیرا و در قصبه بانسی مستجاب است کس از اولاد
 خود در یک گنبد خفته اند **نقل است** که او را بعد از فوت او در خواب دیدند و از احوال او پرسیدند
 فرمود که چون مراد گور کردند و فرشته عذاب آمدند و در فرشته و گریه ایشان آمدند و زبان
 رسانیدند که ما اورا بدو رکعت صلوة البروج که متصل سنت نماز شام بر او خوانده بودیم و در سجده و طاعت
 از ما تحمی گزارد و بآیه الکرسی که بعد از نوحی می خواند بخشیدیم و همه الله حال غایب

شیخ برهان الدین غوری

پس شیخ جمال الدین بانسوی است آورده اند که چون شیخ جمال الدین از دار دنیا طلب کرد و در
 عالم سفر بود او را بخدمت شیخ فرید الدین آوردند لطف و عنایت بسیار نمود و خلافت تامه و مصلحت
 و صاحبان نعمتی که به شیخ جمال الدین روان کرده بود شیخ برهان الدین عطا فرمود و بخدمت شیخ نظام الدین
 اولیا و هیئت فرمودی هر سال بخدمت شیخ نظام الدین آمدی و تربیت یافتی و تا شیخ نظام الدین
 در صدر حیات بود یک مرید نگرفت و شیخ جمال الدین را یک مرید نگرفت و اینست که دیوانه شده بود شیخ
 نظام الدین اولیای فریاد گاه گاه بهوش آمدی و بهوشیاری سخن گفتی روزی از وی شنیدم که
 می گفت العلم حجاب الله الاکبر و انستم که مجذوب حقیقی است بیان این سخن از او پرسیدم گفت علم
 دون حق است و هر چه دون حق است حجاب حق است -

سبحان الله کی سخت و طاقت
 شد دیگری هنوز در اختلافت
 در زمان سلطان اشباح شیخ
 نظام الدین اولیا قدس سره
 این کار رواج دیگر یافت و در
 زمان تعلق شاه بر ایشان نیز حاضر
 ساختند و حاضر سابقه را که در
 زمان قاضی حمید الدین ناگوری
 کرده بودند نیز حاضر کردند غالباً
 قرار بر تفصیل و تفریق یافت و در
 مجلس ایشان مزامیر نبود و دقیق
 نبود و باران خود را از آن منع
 می کردند و می فرمودند که با کسی
 اگر کسی بقیه باید که از او شرح
 بیرون نیندازند بنا بر آنست
 که در مسائل فقهیه مذکور است که در
 شنیدن غنا خطای هست اما
 شنیدن مزامیر با اتفاق حرام است
 یکبار احسن علیه الرحمه در خدمت
 ایشان عرض کرد که صدقه خواج
 چون صوفی شنیده شود دنیا
 و مایه داران وقت فراموش گرد
 و هر چه بد دل سرگرد و در جزای
 حق در درون نماند و در نماز این
 حالت است نه چه باید که فرمودند
 که کسی کند که این حالت در نماز
 هم دست دهد چون در مجلس
 سماع حاضری شده به کار ایشان
 غالب بودی در قصه تواضع
 آن ایشان بنظر زیاده است
 حضرت شیخ نصیر الدین محمود
 در حدیث طبع در طاعت ترویج
 و اعتماد و مسلمانان و نگار است
 عدد و ظاهر بودند همیشه بر
 علوم دینی مشغول گاه گاهی که

شیخ عارف

مرید شیخ فرید الدین گنج شکر است آورده اند که یکی از اچو و ملتان بدست وی صد تنگه نزد شیخ فرستاد
 وی پنجاه تنگه پیش خود نگاه داشت و پنجاه تنگه پیش شیخ نهاد شیخ تبسم کرد و فرمود عارف قسمت کرد
 کردی عارف شرمند شد بر فور آن پنجاه تنگه که پنهان داشته بود حاضر آورد و عجز بسیار کرد و مرید
 گشت و مخلوق خدا بعد از آن در خدمت راسخ شد و استقامتی حاصل کرد و شیخ او را اجازت
 بیعت کرد و در حدود سیستان فرستاد رحمه الله علیه -

شیخ صابر

در سیر الاولیای نویسد که در ویشی بود ثابت قدم و صاحب نعمت مرید شیخ فرید الدین است و شیخ
 فرید الدین دست می که با او اجازت بیعت می کرد فرمود صابر زنگانی خوش خواهی گزرائند همچنان
 بر همان دست بود همیشه خوش می گذرائند و او مردی خوش باش و گشاده رو بود و غالباً این شیخ صابر
 غیر شیخ علی صاحب است اما شیخ فرید الدین و ظیفه او بود و قریباً در قصبه کبیر است و سلسله شیخ عبد القادر
 و غیره از وی است و شیخ فرید الدین و سیر الاولیا اصلاً کرده و آنچه کرده همین شیخ صابر را ذکر کرده بران
 می که در زمان مذکور شد ترک نکند و عالی از فراغت است و تواند که مراد از شیخ صابر همین شیخ
 صابر صاحب است

رحمة الله علیه

مکتوبات شیخ

قناعت کرد و عمر در طاعت بسر برد و رحمت اللہ علیہ۔

مولانا شہاب الدین رح

این شیخ فرید الدین قدس سرہا بود فور علم و فضائل آراستہ بود بیشتر احوال بخدمت شیخ حاضر بود
 از شیخ نظام الدین منقول است کہ فرمود میان من و مولانا شہاب الدین قاعدہ محبت بسی
 مستحکم بود و وقت نسخہ عوارف پیش شیخ فرید الدین بود از روی آن افادہ می فرمود ہا نا آن نسخہ
 بود بخط باریک و سقیم شیخ را در بیان آن تو گفت گویہ واقع می شد و من نسخہ دیگر پیش شیخ نجیب الدین
 متوکل دیدہ بودم مراد از آن یاد گفتم شیخ نجیب الدین نسخہ صحیح دارد مگر این سخن بر خاطر گرامی شیخ گران
 آمد بر لفظ مبارک را یعنی درویش را قوت تصحیح نسخہ بتقیم نیست من نہ استم کہ این حرف را نسبت
 یکدیگر می فرمایہ چون ظاہر شد کہ مرا می گوید بر خاتم و سر بر منہ کردم و در پای شیخ افتادم گفتم نفوذ باسد کہ
 مرا مراد آن باشد من نسخہ دیدہ بودم از آن یاد حکایت کردم ہر چند معذرت می کردم اثر بی کفایتی
 همچنان در شیخ ظاہر بود من مضطر و حیران از مجلس بر آمدم مبادا ہیکس را غمی کہ مرا آن روز بود تا برسیم
 بر سر چاہی خوشم کہ خود را در آن چاہ اندازم باز تامل کردم و با خود گفتم گدائی مردہ مردہ گیر اما این بنامی
 مبادا یکبارہ با در گرد و همچنین در محبت و حیرت بودم حاقبت مولانا شہاب الدین احوال من بخدمت
 شیخ بطریق ہی بہتر باز گفتم انکاء خوشنود شد و مرا پیش طلبیدہ رحمت و شفقت نمود و فرمود ایستکہ کردم
 برای کمال حال تو کردم کہ پیر شاطہ مرید است آنکاء مرا خلعت فرمود و کبوت خاص مشرف گوانید۔

شیخ بدر الدین سلیمان رح

اشہر اولاد شیخ فرید الحق والدین است بعد پدید با اتفاق برادران و مریدان بر سجادہ خلافت
 نشست اورا نسبت ارادت بچاندان چشت است خواجہ زور و خواجہ غور کہ از خلفائی اجگان
 چشت بودند از چشت و صد حیات گنج شکر در اجود ہین تشریف آوردند شیخ تبرکات و تمنا مولانا
 شہاب الدین و شیخ بدر الدین را کلاہ ارادت از دست ایشان پوشانیدہ ہر ساخت۔

خواجہ نظام الدین

اورا شیخ فرید الدین از جلد پیران و دست ترہ شستی و اولنگری بود و شیخ کہ شیخ رحمت کردی
 ہمراہ غیاث الدین بلین در قصبہ بیابانی بودہ چنان شب گذشت کہ شیخ رحمت کردی در آنجا حاضر شد
 آنکہ دروازہ صہارہ بستہ بودہ نمودن توانست کہ شیخ رحمت کردی را از آنجا بیرون برد۔

سماح می شنیدند تو الان ہم از
 جنس طالب علمان و در روشن
 می بودند کہ خدمت ایشان کار
 می کردہ چنین شنیدہ می شود
 کہ یکبارہ رخاٹہ شیخ برہان الدین
 عرب مجلس سماع بودہ از سیر
 نیز بود شیخ نصیر الدین محمود از
 مجلس برخواستہ و عرض نمود
 بمنزل خود آمد کسی گفت کہ
 از طریقہ سیر گشتی گفت محبت
 نمی شود و این خبر سلطان اشعری
 رسانیدند فرمود زنجوب کرد و
 حق بجانب است و نسبتان
 سلسلہ مخدوم شیخ نصیر الدین محمود
 قدس اللہ تعالی سرور قاتل چنان
 و احترام از شنیدن مراد از اند
 و ایشان می گویند کہ شیخ فرمود
 کہ ہر کہ سماع از سیر کند از عقیدت
 و مریدی با بر آید عاصم اعلم الصواب
 والیہ المرجع والکتاب تنزیہ بطن
 پورست کہ افعال اقوال مشایخ
 طریقت در باب سماع مختلف
 متعارض آمدہ و شک نیست کہ
 مقتضای اختلاف و تعارض
 بالطبع ترتب و تدریج و طلب
 در چنان یک کتاب بسبب ہر
 بید و سبب و باعث در نیاب
 چند بود کی لطالت وقت طلب
 احکام طبیعت و شہوت نام
 اقتناء و مہالات با حکام شریع
 و فدانیت و عزیمت اتباع
 حسن و اخلاص اولی این مابین
 تابع محبت است چہ آنکالان
 حال ماوند کہ ہم ہایم ہانام
 انکاء احوال افعال ایشان را

که جازه از شهر بیرون می آوردند در رسید فرزندان دیگری خواستند که شیخ را بیرون شهر در میان شهسواران دفن کنند و مصلحت در آن دید که هم در اینجا که حالا مقبره شریف اوست دفن کنند هم بر سر او اتفاق کردند و او در حرب کفار شهادت پیوست و نشانی از وی پیدا نشد رحمة الله علیه -

خواجه یعقوب

پسر خورده شیخ فریدالدین بود بیدل و ایثار مشهور بود و نفسی گیر داشت و بطریقه اهل بلاست رفتی با حق برعکس آن بودی که با خلق نمودی در سیر الاویامی نویسد که او را در اثنای راه امر و مه مردان غیب بر بود رحمة الله علیه -

مولانا داود پالی

ساکن دیهی بود از دیهائی رودلی مرید شیخ فریدالدین بود شیخ نظام الدین ذکر او بسیار کردی که مردی بزرگ بودی فرموده وقتی مراد مولانا داود را از پیش خدمت یکجا وداع شد و یکجا بیرون آمدیم او در راه گام بلند زد و پیش رفتی و بنام مشغول شدی تا آنکه من بدو میرسیدم چون مزاج او معلوم شده بود با پیشتری شدیم و او در نماز بودی با یک گروه یاد و گروهی رفیقیم او ادعوت ما برسدی و از بانگ شتی یک دو گروه پیشتر میرفت با دنباله مشغول می شد در چنان جنگل بیابان راه غلط کردی نقل است که وی بعد از نماز با ما در خانه بیرون آمدی و در بیابان رفتی مشغول شدی که آن می آمد و گروهی گرد او ایستاده و دو چشم در نموده تا شای می کردند رحمة الله علیه -

مولانا رضی الدین منصور

بزرگ بود شیخ نصیر الدین محمودی فرمایند که بزرگ بود در او را زنده او را زحمت شد چنانکه ساختگی گفتم آن روز که مولانا داود را دیدم که در این راه از رضی الدین منصور میروید و بر سر او حاضر شد و گفت که چون در راه بودم دیدم که از راه دور می آید مولانا رضی الدین گفت یک طرف در رضی الدین است و یک طرف در مولانا داود است و طرف مرا که قبول کرد و مولانا رضی الدین طرف پابان شد و در آن راه بر ما استند و دست آن در پیش گرفتند و گفتند بر خیز و حال

مولانا ابوالحسن

ضبط نباشد بل هم مثل و دیگر طائفه اندازد از باب نفس از ذوق طاعت و عبادت و لذت ذکر و تلاوت و خلوات مساجد گروهی بعضی در اصل فطرت بعضی بعلت اعتقاد و محبت از باب محبت و راحت همین از شنیدن نغمه که بلوغ مشیر و محرک باطن و جامع اشتات خواهر است لذتی و حسی و شعوری بطلب حاصل وقت ایشان گروهی در این احوال است فریب خورند و جوایب حالت است غنیمت شمردند و تبسول از زمین نفس و شیطان این اجزای است در ریاضت ترجیح نمایند اهل آرزو منکر شوند و از ذوق و لذت عشق محروم شمارند جز بهی این آن بود که روزی در راهی بودین و در آن مکان تر کردند و دور تر افتند و در آنجا هستند منگ ترغالب تر شوند و از نماز جو نشست خاصتی ایشان را نصیب نماند آن نیز می آید و تکلف ذوق و برودت و شوق گشته مارفته رفتن کار بجای رسد که آن نیز از دست بود اگر زینت حسن صورت با حسن رخسار گردد خصوصاً از زنان غنیات همیشه ذوق و شوق ایشان بر وجود علت مددی مادی تمام شود و بالاتر از آن ذوق نبود اگر بعضی غیرت که باعث اعتدال مزاج طبیعی و توجیح قوای حیوانی گردد بکار برنماید قیامتی دیگر تا کم شود باز جهاد که این با

بخش طبعی و سخن رسی و ذوق
 حکایات و اشعار در موز و
 اشارات و اسرار که طائفه و جود
 و باطنیه دارند موصوفه خود عارفان
 دهر و کلمان و زکار و مقتدایان
 طریقه اشرا را نه بر پایه حال ایشان
 بر علم ایشان بر دست ادا که
 نم طهارت و در او عبادت رسد
 معاذ الله عن المکره الاستدراج
 کاشکی این ذوق و حال معرفت
 هرگز نبودی و هم بنام زور و زده
 خشک برین مجاز ساختند
 باری صورت ایامی ازین عالم
 با خود بر زده این طائفه نیز
 و حقیقت خارج صحبت بیرون
 دائره اعتبار اند توی ترشبه
 و خفی تراشتباهی درین مقامی
 پیروی پیران است یعنی هر چه
 بزرگان و پیران بگردانند نیز
 اتباع ایشان می گنم و در اینجا
 جامع هستند که احکام شریعت
 را مانند و احادیث و اقوال
 علما را شنیده اند ایشان
 جاهلانند تعلیم شان بایده کرد و
 حقیقت حال کشف مذوق
 دیگر اند که گویند ما را با شریعت
 چه کارست ما ازان ایشانیم
 دست تسکست امن حوت
 ایشان زده ایم دیگر چه باشد
 اینها کافر اند تفریر شان بایده کرد
 و مدارت و اقامت نمود و حاکم
 گویند که ظاهر است خود چنین بنیاد
 ولیکن چون بزرگان کرده اند
 به مندی و دلیلی نخواهد بود اگر
 چند اند اینم این حق طاعت است

موصوف بود بحال و بیع و تقوی و دیانت شیخ نظام الدین اولیا مشارق را پیش او سینه کرده است
 و او پیش مولانا برهان الدین طنجی و او پیش مصنف و مولانا کمال الدین را هدیه ذیل مشارقی که شیخ
 نظام الدین اولیا از وی سماع دارد اجازت نامه بخط خود نوشته است و نسخه آن در سیر الاولیا مسطور
 است نقل است که سلطان غیاث الدین بلبن آرزوی آن کرد که مولانا کمال الدین را به
 امامت خود فرماید بدین سبب مولانا را پیش خود طلبید و گفت ما را بر کمال علم و دیانت و صیانت
 شما اعتقاد تمام است اگر با ما موافقت کنید و منصب امامت قبول کنید محض کرم باشد ما را بر قبول نماز
 خود و ثقتی تمام حاصل شود مولانا فرمود که در اجازت نماز چیزی دیگر نمانده است اکنون با شاه چه میخوام
 که اینهم از ما برود مولانا چون این جواب از صلابت و همت گفت سلطان ساکت شده
 مولانا را بعد از آن بسیار بازگردانید رحمة الله علیه -

شیخ نور الدین رحمة الله علیه

ملکیا پیران شیخی بزرگ بود و اصل از لارستان و از انجا باذن پیر خود در دلی آمده و از شلخون
 سلطان غیاث الدین بلبن است شیخ نظام الدین اولیا بزیارت روضه اومی آمد و ظاهر آنست
 که زبان حیات او را نیز دریافته باشد اما ملاقات ایشان بیک دیگر معلوم نیست و سیر الاولیا از شیخ
 نظام الدین اولیا نقل می کند که می فرمود پیش ازین که من در مسجد کیلو کبری بنام جمعیه میر فتم توری
 هوامی تابستان بود و من صائم مراد و ران آمد و دو کانی نشستم که در خاطر من گذشت اگر کبری
 بودی من بران سواری رفتم بعد از این بیت شیخ سعدی در دل گذشت همیشه

ما قدم از سریم و طلب دوستان راه بجای نبر و هر که با قدم رفت

از ان خطر تو به کردم بعد از سید و ز خلیفه و شیخ ملکیار پیران رحمة الله علیه ما دیانی بر من آورد که این
 را قبول کنید من او را گفتم تو مردی درویشی از چگونه قبول کنم او گفت سوم شب است که شیخ
 ملکیار پیران مراد خواب می فرماید این پیش شیخ نظام الدین برین او را جواب گفتم شیخ تو فرمود
 اگر شیخ من فرماید قبول کنم مجلس دیگر آورده ام که فرستاده من است قبول کردم بعد از ان
 از خانه ما کم نشد چنین می گویند که در وقت که شیخ ملکیار پیران بر دلی آمد و در آن جای که نظام او است
 جا گرفت شیخ ابابکر طوسی قلندری در ان زمان بود و تراجمی کرد و او گفت مرا برین فرستاد که
 او حجت طلبید مسافت از دلی تا آنجای که پیر او بود پس در روزی که در آنجا رسید و در آنجا
 بود و از آنجا خبر آورد و ازان در روز او را ملکیار پیران گویند که در آنجا رسید و در آنجا
 مقابل خانقاه شیخ ابابکر طوسی مقامی با حجت مجلسی در آنجا بود و در آنجا

Marfat.com

6B

در لایم شیخ هست و تجویزی رفته است اما شمارای معاشران در کجا چه فائده کند باری آن زمان که بودند و چه میخوانند و چه میگویند و جاریه بودند از اهل خانه که بعضی قفایع که میان اوس و خزرج گذشته بود بگویند که از آن میخوانند و مغنیه نبودند در صحیح بخاری آمده کاتبان تغنیان ایستادند بمغنیین بنیامیت آنچه بدان ثابت شود آن بود که تغنی علی الاطلاق حکم نبود مسلم اما این اجتماع ماغنی با کیفیت مخصوص چه بود اینجا فرمایست که اگر نغز بکاردند سخن پیران از ایشان سخن بهانه بود جداست بگویند ایشان معتقد پیران اند چه شد که از روش پیران سخن سماع حضور مجالس آنرا گرفته و بانی همه را با وفادارند و بنام کننده مکرر نامی چند بگویند ایشان را معاش همدگر ایشان را پیران نسبتی و پیران را پیران ایشان عنایتی باشد پیران اهل حق اند و از ارباب صدق از اهل بطلان و کذب کی رسیده شوند بنامی فعل ایشان در لغت است و تعسب نیست حتی اگر گفته را و تشریحی را به پیغمبر نموده اند گفته و نند تر شوند گویا با این جمله دشمنی دارند و دشمنی دیگرانند نعم اینجا جاها اند از مردان هم در راه خلوک نهاده و عمل تشبه در اعمال صوفیه داخل نموده و لباس درویشی و اهل بیت بجنونیت پوشیده اند و

استقبال شیخ ابو بکر طوسی مولانا گفت که شیخ جمال الدین را بگوئی که من بچ می روم در تقیه اول شیخ جمال از مولانا حسام الدین پرسید آن باز سفید با چگونه است یعنی شیخ ابو بکر طوسی مولانا حسام الدین گفت او تصدیق دارد شیخ جمال هم از آنجا مولانا حسام الدین را باز کرد انید و گفت تو برو دستاقب من هم میرسم و این باعی را شیخ ابو بکر طوسی نوشت
 مرپای ترا سرم ترا اشار اولی تر
 یک سر چه بود بلکه هزار اولی تر
 در خار وطن ساز چه بود بکر از آنکه
 بو بکر محمدی بقار اولی تر
 قبر او هم در خانقاه اوست یزار و غیرتک به

شیخ فرید الدین

نیره سلطان التارکین شیخ حمید الدین صوفی است مرید و خلیفه و صاحب سجاده جد بزرگوار خود است و در ظل عنایت و تربیت او پرورش یافته سرور الصدور که از ملفوظات شیخ حمید الدین است او جمع کرده در وقت سلطان محمد تغلق از ناگور بدلی قدم آورده بود و ساکن گشته قبر او در قناد شهر قدیم است در راه مقام خواجه که بجانب شرقی بمیندل واقع است و منزل او همان جا بود سنگ خراس در آنجا افتاده است مردم گویند که شیخ این را در حالت سکر در گردن داشت و هم بیان حالت از ناگور بدلی آمده و الله اعلم بحقیقه الله تعالی علیه

شیخ عبد العزیز

پسر شیخ حمید الدین است وی هم در عقوان شباب در حالت سماع جان داد و لیلیه الزمانی خانه یکی از صوفیان صحبت سماع بود و قوال این بیت از خود میگوید
 جان به جان بد جان بد
 فائده گفتن بسیار صمیمت
 نغمه بزود گفت دادم و جان بکن تسلیم کرد و از وی سه پسر مانده بود شیخ حمید و شیخ فرید و شیخ نجیب در باره هر یکی از این سه تن نفس شیخ حمید الدین نهی می کرد رفت فرموده حمید و حمید من است مثل من آنچنان شد که وی فرموده بود بجزدونی تعلق و بی تعقید بسلسله ارشاد و خلافت از عالم برقت و فرموده فرزند صاحب سجاده من است و نجیب صاحب دیوان است و همچنان واقع شد که او خبر داده بود و حمد الله تعالی علیه

شیخ عسکری

در سیر الاولیای نویسد که سلطان المملوک فرموده که شیخ عسکری را بگوئی که من بچ می روم در تقیه اول شیخ جمال از مولانا حسام الدین پرسید آن باز سفید با چگونه است یعنی شیخ ابو بکر طوسی مولانا حسام الدین گفت او تصدیق دارد شیخ جمال هم از آنجا مولانا حسام الدین را باز کرد انید و گفت تو برو دستاقب من هم میرسم و این باعی را شیخ ابو بکر طوسی نوشت
 مرپای ترا سرم ترا اشار اولی تر
 یک سر چه بود بلکه هزار اولی تر
 در خار وطن ساز چه بود بکر از آنکه
 بو بکر محمدی بقار اولی تر
 قبر او هم در خانقاه اوست یزار و غیرتک به

رحمة الله عليه برسيدند خواجه عزيز کرکی و مولانا مخلص الدين معاصر بودند فرمود آن معلوم است
اما خواجه عزيز کرکی نیز سخت بزرگوار مردی بود بعد از آن فرمود در بایون بزرگان بسیار بودند
رحمة الله عليهم اجمعين

الرساله السابعة ورو
الامام بالاستقامه على واد
لا اذ الا الله محمد رسول الله
از حکم بن عطاست سید الله عليه
اذا را سید عبادا امام الله بوجه
انوار واد واد الله باس طول
الامام فلما استقر من انمو مولاه
ان لم تر عليه سيار العارفين بهجة
المجيين فلما واد اربابا كان ورو
بندهگان خاص آنی حاج جلال بود
قسم اند بقرمانند و ارباب مرقبان
آنند که از خطه تا دارا وقت خود
منسلخ شده اند و بر اختیار واد
سولی تعالی استاده و اربابا تا که
بقایای خطه تا دارا وقت در ایشان
باقی مانده و بالکلیه فانی شده اند
وسولی کریم تعالی و تقدس ایشانرا
در مقام طاعت معبادت است
نموده برقع در جایت سر دنیا و آخرت
تخصیص فرموده است لا اذ الله
نورایت و یقین یاقی شامل
حال ایشانست که اقتضای قیام
درین مقام کرده پس عین نبی تو
ای مخاطب بنده را کلا و را الله
سجانه واد واد و اعمال بر دست
و توفیق اوست در استقامت بر
آنها بنحیثه است دیگر او باقیم
کم سن اگر چند سیاسی حار زمان
و بخت مغان خاص و خاصیه
حال او نبینی و یقین ان که
آرزوی بخوابی در باطن او پیدا
شده که موجب نور حق متعین
اقامت و اقامت شده اگر
آن وادعی بود آن را توفیق

خواجه علی

مرید شیخ جلال الدین تبریزی بود و نعمت هم از وی یافته مشهور است بکرامات نقل است که چون
شیخ نظام الدین اولیا قدس سره تحصیل علم تمام کرد و والده او بدست خود رسید دستاری از آن
باقیه و طعامی ترتیب داد و علماء و مشائخ شهر را دعوت کرد شیخ نظام الدین دستار گرفت دست مبارک
کرده در مجلس درآمد و پیش شیخ علی نهاد و شیخ علی یک سوزن دستار بدست خود گرفت و دوم سر بدست
شیخ نظام الدین داد و آن دستار کرامت بر سر بست و سر در قدم خواجه علی نهاد و خواجه علی او را
کرد که حق تعالی ترا از علمای دین گرداند و نعمتهای همت برساند و قسطه پایت حال او در ذکر شیخ
جلال الدین تبریزی معلوم شد شیخ جلال الدین او را در وقت رخصت فرمود که خلق بایون را
در پناه تومی گذارم در خیر الحاس از شیخ نصیر الدین محمود نقل می کند که فرمود در بایون و علی او را
علی مولی خرد و علی مولی بزرگ و این که مرید شیخ جلال الدین تبریزی است و او را در وقت لباس
دستار شیخ نظام الدین قدس سره طلبیدند علی مولی بزرگ است فرمود صاحب نفس بود و قبول
عظیم داشت فرمود که علی مولی هیچ ندانستی همین پنج وقت نماز گزاردی و بس اما صادق بود جمله
مشائخ و علماء و خلق دیگر بدو تبرک می کردند پای او می پوشیدند قبولی در او پیدا شده بود هر کلا و ادعی
تحقیق دانستی که مرد خداست رحمة الله عليه رحمة واسعة

خواجه حسن افغان

از مریدان شیخ بهاؤ الدین ذکر است شیخ نظام الدین فرموده است که او صاحب لایب بود
در غایت بزرگی و تهمتی وی در کوی می گشت در مسجدی رسید مؤذن تکبیر گفت امام چنین وقت خلقی
بجماعت پیوست خواجه حسن نیز درآمد و اقدار کرد چون نماز تمام شد و خلق بارگشت وی نزدیک
امام رفت و گفت ای خواجه تو در نماز شروع کردی و من تو پیوستم تو از سجده ای رهایی در نماز
خریدی و بارگشتی و این برده به قیام بروی و از آنجا بستان آمدی من دنبال تو گشتم و
می گشتم آخر آنچه نماز است رحمة الله تعالی علیه

شیخ تقی الدین محسن

الرساله السابعة ورو
الامام بالاستقامه على واد
لا اذ الا الله محمد رسول الله
از حکم بن عطاست سید الله عليه
اذا را سید عبادا امام الله بوجه
انوار واد واد الله باس طول
الامام فلما استقر من انمو مولاه
ان لم تر عليه سيار العارفين بهجة
المجيين فلما واد اربابا كان ورو
بندهگان خاص آنی حاج جلال بود
قسم اند بقرمانند و ارباب مرقبان
آنند که از خطه تا دارا وقت خود
منسلخ شده اند و بر اختیار واد
سولی تعالی استاده و اربابا تا که
بقایای خطه تا دارا وقت در ایشان
باقی مانده و بالکلیه فانی شده اند
وسولی کریم تعالی و تقدس ایشانرا
در مقام طاعت معبادت است
نموده برقع در جایت سر دنیا و آخرت
تخصیص فرموده است لا اذ الله
نورایت و یقین یاقی شامل
حال ایشانست که اقتضای قیام
درین مقام کرده پس عین نبی تو
ای مخاطب بنده را کلا و را الله
سجانه واد واد و اعمال بر دست
و توفیق اوست در استقامت بر
آنها بنحیثه است دیگر او باقیم
کم سن اگر چند سیاسی حار زمان
و بخت مغان خاص و خاصیه
حال او نبینی و یقین ان که
آرزوی بخوابی در باطن او پیدا
شده که موجب نور حق متعین
اقامت و اقامت شده اگر
آن وادعی بود آن را توفیق

شیخ نظام الدین اولیای فریاد مردی صاحب حال و دائم الاستغراق بود بمراقبه و راجح چهری
 نبود و نیت التبت که این روز کلام روز است و این ماه کلام ماه است و قتی مردی بروی کاغذ
 آورد و گفت شیخ نام خود درین نویس قلم برداشت و متخیر بانه خادم دانست که شیخ نام خود فراموش
 کرده است گفت نام شیخ محمد است بعد شیخ نام خود بران نوشت باز روزی در مسجدی جمعیت بود
 در مسجد رسید بایستاد و متخیر بانه خادم دریافت که شیخ پائی راست خود فراموش کرده است خادم
 دست بر پائی راست شیخ نهاد و گفت پائی راست شیخ اینست بعد پائی راست در مسجد نهاد

شیخ برهان الدین نسفی

در فرائد الفوادى گوید که وی دانشمندی کامل بود اگر شاگردی بخدمت او بیامدی تا چیزی
 بخواند و گفتی که اول بر من سه شرط کن تا چیزی ترا بیاموزم از آن سه شرط اول اینست که طعام
 یک وقت خوری تا در علم خالی ماند شرط دوم آنست که نماند کنی اگر یک روز نماند کنی دوم روز
 ترا سبق نگویم شرط سوم آنست چون مراد را بهی پیش آئی جلد هین سلام کنی و بگذری دست پیا
 افتادن و تعظیم زیادت در میان ماه کنی۔

مولانا علاء الدین اصولی پداونی

بقایت بزرگ بود و کامل بود و از استادان شیخ نظام الدین بود در خیر المجالس می نویسد که
 شیخ نظام الدین قدوسی پیش مولانا علاء الدین تمام کرد مولانا فرمود شیخ نظام الدین بعد ازین
 دستار ببنده خدمت شیخ سه چهار گز می بست دستار میسر نبود و قصه تمام در ذکر خواجه علی مذکور
 شد در فرائد الفوادى گوید مولانا علاء الدین کودک بود در کوچی از کوهپایه بدایون می گذشت شیخ
 جلال الدین تبریزی را قدس سره نظر بر وی افتاد و در آنچه اندجامه خود که پوشیده بود او را پوشانید
 آن همه اصوات و اخلاق او از برکت آن بود آورده اند که او را کنیزکی بود نو برده مگر آن کنیزک
 می گزینست مولانا پرسید که چرا می گزینست بگری دارم از وجه افتاده ام مولانا او را از خانه
 بیرون برد و بر سوادها شایقی که انداخته بود بگذاشت و فرائد الفوادى گوید که خواجه ذکره آمد بلیچون
 برین حرف رسید چشم برآب کرد و فرمود که علمای ظاهرا این معنی را منکر باشند اما توان دانست
 که او چه کرد و در بدایون است برادر و قریب به در خیر المجالس می گوید که شیخ نصیر الدین محمود
 می فرمود که علاء الدین اصولی هرگز از کسی چیزی قبول نگردی مگر آنکه وقت حاجت کسی چیزی
 از او بگیری در فرائد الفوادى گوید که مولانا علاء الدین پداون بود مولانا ششمه کنجاره می فرود

نمی یافت تا امت رود و سقاقت
 بران صورت نمی یافت لولان
 هانا اسما استینا و لا صغنا
 ولا صلینا بلکه بر کتاب بیا
 حق و لوجه عام نموده لا شیخ
 از وجه تعلق و اختصاص مخصوص
 گشته است چه اگر با عتبه محبت
 و تعظیم آن جناب در دلش پیدا کند
 برگر تعلق و انتساب از خندان
 ایشان را اختیار کردی پس حسب
 و اندازه و قصد ذمیت می تعظیم
 آن جناب عایت تعظیم می لازم
 آید آمل لما لا اله الا الله منسبان
 جناب حق اندسی از تهنیت است
 ایمازی ایشان اگر عین فاسق و
 بدکار باشند جائز نباشد لا تعنوه
 فان یحب الله و رسوله حبت
 الا انک صید که در شرح تعین یافته
 نیاید عن الله و رسوله اقامت
 باید نمود بعلت آنکه در جمیع و تنگ
 حرمت انتساب کرده و بر ابلاک
 و اذلال خود اعانت نموده است
 و اقامت حدفاصله بر این خصوص
 باید که بل بدخلت هوای نفس
 و تجاوز از حد محدود باشد زانرا
 از لعن و طعن و شتم محفوظ دارند
 تا موجب عود ضروری نگردد اینجا
 است تضرع بعضی مردم بسبب
 تعرض بار با خصوصیت اقامت
 حده و در عین آن محبت اقامت
 حق است بلکه بعلت تجاوز از حق
 نسال الله السلامه سیدی شیخ
 ابو الحسن شاذلی رضی الله تعالی
 میفرماید اگر المؤمنین همان کانا
 عصا که زمین و آسمان را برود

Marfat.com

و ابهر چون همه علم لایفزاییم اکنون
سیاهی عارفان در محبت بجان
که فرموده است کدام است سبک
عازقان در حضرت اول تصریح
همیت بر موی خود هم در طلب او
و هم در طلب او هیچ حال تعجب
ایشان بجانب خلق نباشد نظر
بغیر نیت در در دوزخ قبول ثانی
دوام صبر در پیش موی درین
دکثیر طاعت همیشه مضطرب و آزار
همت علم و بعدم قدرت خود
و غیر خود بر چیزی گزوی تعالی
فناکت نقد صنطراب نزد تعذر
اسباب و عارف در سکون ابد
وراحت و هراست چون خود را
بتمام تسلیم وی نمودند بی نیاز
گردانید ایشان را بخود از غیر خود
و منوی شد تمام امور ایشان را
از دنیا و آلتش شود که نشانی ولایت
حسیت آن ولی الله العزیز کل
الکتاب و هو یتولی المؤمنین
و محبت بجان نیزه نشان دارد
مختصین دوام ذکر نعمت ایشان
و حق دوم وجود شوق و تعطش
تباد و آمین سووم شمیمت
ببذل اکل در رضیات محبوب
و طلب لذت با وی اینها احوال
باطن است و آثار و انوار آن در
ظاہر نیز ظاهر بود از حسن اخلاق
و اعمال چنانکه گفته است
دلائل الحب لا یخفی علی احد
کمال المسک لا یخفی اذ اعتقاد
و بر طاعت از بار محمد من مخصوص
اند باید و اسعاد الهی و لکن بود
اما بحسب الاستعداد و آنچه بینه

و درین اثنا مزین در آمد مولانا علاء الدین اصولی علیه الرحمة و الغفران فرمود که مزین فراق طلب
باید که کنجاره میان دستار پنهان کرد و مزین محاسن راست کرد مولانا دستار فرود آورد و تا مملوق شود
و کنجاره بر زمین افتاد و روی آن مزین را از باکی از بزرگان عصر در میان نهاد و آن بزرگ چندین
ماه و چند سبوی روغن و هزار صتیل بخدمت مولانا فرستاد مولانا آن را قبول نکرد و باز گردانید
بعد از آن آن مزین را بخود طلبید و ملامت کرد و گفت تو بار دیگر من خیالی بیده آن مزین مردم
و اشفا عت آورد و شرط کرد که بعد ازین من در رویشان فاش نکند تا با دیگران بر بخورد راه او رحمة الله علیه

شمس الملک

از صد و نافع افضل وزگا بود و در زمان خود لفضل و علم متنازع شیخ نظام الدین در آوان تعلیمش
اول مذکره بود و مقامات حریری را یاد گرفته و اکثر علمای شهر شاگرد او بوده اند شیخ نظام الدین
می فرماید چون من سبق نام می کردم در روز دیگر پیش او می رفتم می فرمود **آخر کم ادا تک گاه گاه**
آنی و با کنی نگاه تلخ زمر که از شعرا وقت بود بر سر او گفته است
صدر اکنون بکام دل وستان شوی | مستونی ممالک هندوستان شوی

قاضی جمال بد اوئی ملتانی

بزرگ بود شیخ نظام الدین فرمود که وقتی این بزرگ در خواب دید حضرت رسالت اصلی ام
علیه وسلم در سواد بد اوئی گوئی که در وضعی نشسته است وضوی ساز چون بیدار شد فرمود بزان
موضع رفت زمین تر شد دید گفت گور من همین جای کا وید بعد از وفاتش بعد از آن مقام
دفن کردند رحمة الله علیه

شیخ صوفی بدنی

سلطان ایشا شیخ می فرماید پیری بود در ریش او شیخ صوفی بدنی می گفته او تارکی غلظت
بجای که شعرت هم داشت آنگاه فرمود که اگر کی سید حج را که بدان تمام باشد و خود خامس را
که بدان عورت پوشند تارک شود هم معاقب شود و او را از خا بود که از اینها در مورد بود این
ست در خواب الفواد و در حیرت الما بس نقل از شیخ نصیر الدین مودنی که از کتب کبری در حدیث
ذوق طاعت بسیار داشت در سجده و در سجده بسیار معجزات از آن تارک بود که در کتب کبری
تکوی خلق بسیار فرموده و تشکر می روی در سینه آن کس که در کتب کبری در حدیث

خواهد بود ایشان گفتند که آن دانه جز است آنجا خوردن و تمتع کردن بیش نباشد هر عبادت که هست در دنیا است صوفی بدین پی چون شنید که در بهشت نماز نخواهد بود گفت مرا آن بهشت بکار می آید که در آن نماز نباشد و لفظی گفت بزبان هندی که آن آیه توان گفت بعد در منا قبله سخن چند فرمودند که مردی بود بر صوفی بدین پی بیامی صوفی روزی بالای بلندی میرفت با مرد غیب ملاقات کرد و از او پرسید که صوفی بدین پی چگونه کسی است مرد غیب گفت که مردی بزرگ است اما افسوس همین قدر گفت باز در حال استغفر شد و گفت استغفر الله آن مرد بر صوفی بدین پی آمد آغاز کرد آن روز که آن مرد غیب گفت اما افسوس چه بود گفت اگر در حال استغفر نشدی او را چنان از بالای بلندی فرود انداختی که گردن او بشکستی حکایت دیگر فرمود که در آن وقت که او مشغول شدی حالی پیدا شدی که سر جدا و دست جدا و پای جدا گشتی کی رسید که صوفی بدین پی کدام وقت بود فرمود در عهد دولت شیخ الاسلام فرید الدین بود قدس سره گویند هرگز کسی ندیده است که زانگی برگردد گنبد او بنشیند یا بروی بگذرد و الله اعلم و در مردم مشهور است که خواجه قطب الدین و شیخ صوفی بدین پی بت مغلان جنگیز خانی اسیر افتاده بودند و روزی تمام بندیان گرسنه و تشنه بودند بطریق خرق عادت خواجه کاک از بغل بیرون می آورد شیخ صوفی کوزه آب تمام بندیان میدادند و آزان باز طلبه کاک لقب افتاد و شیخ صوفی را بدین پی که بزبان هندی کوزه مراد است و در ذکر خواجه معلوم شد که وی را نسبت به کاک چرامی گفتند رحمة الله تعالی علیه

رسد از نتوحت علمیه بخانی
عرفانیه و تجلیات بانیه بلکه
تمام فوائد و نسیه و مواید و نیل
تتمیم و استعداده طابیت
اوست و آنچه درین مقام که
غرض بدان متعلق است بیان
توان کرد سه چیز است اول
خالی شدن دل از تکفالی با سوا
حق و حصول این منتقال بجا
و طاعات بود چنانکه نفس را
بکار حق مشغول ندری مغول
گرداند و می ترا بکار خود پس هرگز
این استعداد بیشتر از او با این
حال اکثر او در ثنائی عمارت
دل معرفت حق و محبت وی
حصول این بدو ام ذکر فکر و صبر
و صبر دل بران بود بگفت
و اقامت بران حصول این
بفصل حال غیر متفک و دوام
حضور در جناب قرب باشد شیخ
ابو محمد سلیمان بن شیش شیخ
ابو الحسن شاذلی و صحبت فرمود
لازم گیر بجهت داین یک در رک
استقامت هوا و آفات محبت محلی
ست تعالی محبت هرگز نگردد
که محب ابغیر محبوب مشغول از
و تصور آنست که عباد کار و مکار
حال و این باشد تا اعمال خود
از حیثی که ناشی است از قلب
وی صدور یابد و هرگز منقطع نشود
و الله اعلم و هم صاحب حکم میفرماید
الوارد یوجد فی الدار الاخرة والور
یعطی بانظرا و نه الدار الدنیا
باینکه به الا اختلاف بود و در سوره
محل ورود جنات و ترتیب اب عمل

شیخ شهاب الدین

خطیب هانسوی شیخ نظام الدین اولیای فرایه که وی عزیز کسی بود هر شب سوره بقره بخاندی
انگاه در خواب شدی تا حکایت کرد که شبی باین سوره می خواندم از گوشه خانه آواز برآمد طبعیت
و از می سرور گرد و در راه بر ما | مادوست کشیم تو تباری سرا | اهل خانه همه خفته بودند چیران
بماند که این که می گوید در خانه کسی نبود که این معنی از و صادر شود تا بآورد که نیز شنید فرمود که وی
ساجات کردی خداوند ما من بسیار عهد ترا الو قارسانیده ام امید میدارم که تو هم عهد مرا بوفارسانی
در وقت نقل من بکس باین نباشد ملک الموت و فرشته دیگر همین من باشم و تو آخرین چنان
که می خواهد رحمة الله علیه

شیخ حسن بدایونی

شیخ حسن بدایونی در زمان سید محمد باقر در مشهد درویشان ابدال

صفت اگرچہ آتی بود ہر روز در تحقیق مسائل شرعیہ مشغول می بود فرمود کہ چون وی از دنیا رحلت کرد من شبی بعد از موت او را در خواب دیدم همچنان بر حکم معهود از من مسائل و احکام می پرسید من او را گفتم این کہ تویی پرسی در حالت حیات کار آید آخرت تو مردہ چون این سخن بگفتم مرا گفت تو اولیا رضا را مردہ می گوئی رحمۃ اللہ علیہ۔

و در آخرت است و دنیا جای عمل و اجتهاد است ترا اینجا برای آن فرستاده اند کہ عمل کنی و حق خدمت بجا آوری و در مجاہدت کوشی و ماخلقت المخرج الانس الا لیسعہ وین رجای پادشاه عمل در مقام شاہدہ آنجا است اینجا اگر چیزی روی نماید نمونہ اذان خواہد بود و باید کہ احتیاط و اہتمام ماقبل بوجود چیزی بود کہ وجود آن مطلق نہ دارد و آن در دو عمل است کہ اولی این است در امتدادی و لغزائی این خانہ منقطع است فردا ایتام حسرتی بالا ترا دین نباشد کہ چرا عمل در دنیا نکردی تا اگر کردی جز از یاد اولان نکردی در غیرت الہیاتی علی العبد سائلا لیکر امدنیہا الا کانت علیہ حسرتیوم القیامہ نام حسن بصری رضی اللہ تعالی عنہ گوید اقوامی را در وقت مرگ بر اوقات و ساعات خود ترسند و ترسند نگاهبان تر بودند و شایبہ در ہم دنیا نیز خود یعنی چنانچه شمار ہم دنیا خود را خرج نمی کنند جز در آنچه نفع بشما ماند گردد ایشان نیز ساعات انفاق را صرف نمی کنند الا در عملی کہ نفع کند ایشان ما و بہترین بجا کہ صاف در دنیا طالب کن بود توفیق فرمایند است زیارت نقش بیان مشکل تر بود نام قدس اللہ تعالی را سر ہم کن طالب الاستقامت لاکن طالب الکرامۃ فان مولاک

شیخ قاضی منہاج جرجانی

صاحب طبقات ناصر ی بزرگ بود و از افاضل روزگار از اہل وجد و سلع بود چون قاضی شد این کار استقامت گرفت شیخ نظام الدین می فرماید کہ من ہر دو شنبہ در تذکرہ اورب رفتی تا روزی در تذکرہ بودم این رباعی بگفتم **رباعی** | الب برب لعل لبران عیش کرون و اہنگ برب زلف مشوش کرون | امروز خوش است لعل خوش است | خود را چو خسی طعمہ آتش کرون من چون این بیت شنیدم پیچود گوہ گشتم سلعے با است تا بخود باز آمد رحمہ اللہ تعالی۔

مولانا احمد حافظ

مردی دانشمند بود و مرد خدای بود شیخ نظام الدین اولیا قدس سرہ می فرماید کہ وقتی مرا عزیمت زیارت شیخ فرید الحق والدین قدس سرہ بود در حد و دوسری اورا با من ملاقات واقع شد مرا گفت چون بروی تمبر کش شیخ برسی سلام من برسانی و بگوئی کہ من دنیا نمی طلبم طالبان آن بسیارند و عقلی نیز همان حکم دارد ہمین می خواہم کہ توفیقی مسلمانا بحقنی بالصالحین رحمۃ اللہ علیہ۔

طبقات سوم

ادوانہ شیخ نصیر الدین محمود چرخ دہلی و اہل زمان ایشان و مکہ اعلیٰ و الترتیب الی عصرنا ہذا رحمۃ اللہ علیہم اجمعین۔

شیخ نصیر الدین محمود

اشہر و اعظم خلفای شیخ نظام الدین اولیاست و صاحب سز و دارت احوال او و ولایت دہلی بعد از شیخ نظام الدین بوی انتقال یافت و بغایت اتباع شیخ داشت و طریقہ او تقریر کرد و رضا و تسلیم بود نقل است کہ روزی با میر خسرو کہ ہم حضرت خاص شیخ نظام الدین بود التماس کرد کہ از وی خدمت شیخ عرض کن کہ من چند روز از دہلی با شہر مبارک

مشغول نمی توانم بود اگر فرمان خود در مسخرای خدای تعالی را بفراغ خاطر عبادت کنم امیر خسرو را مسموم بود
 که بعد از نماز صبح بخدمت شیخ رفتی و بخشستی و از آنچه گذشته بودی نقل کردی درین وقت عرض شد
 شیخ نصیر الدین محمود که در آن وقت شیخ فرموده او را بگو که ترا در میان خلق می باید بود و جفا و خفای خلق می باید کشید
 و مکانات ببدل و عطای باید کرد آورده اند که وقتی شیخ او را در خلوت طلبید گفت در دل چه چیزی
 و مقصود تو ازین کار چیست و پدر تو چه کار کردی گفت که مقصود من دعای فریجیات خواجه درست
 کردن نعلین در دیشان است و پدر من غلامان داشت که سودای پنبه می کردند بعد از شیخ فرمود که بشنو
 در آنچه من بخدمت خواجه خود فرموده ام و والدین پیوسته روزی در اجودین داشتندی که یار هم سبب من
 بود پیش آمد چون مرا با جاهای دیگرین یار و دید پرسید که نظام الدین ترا چه روز پیش آمد تا این
 غایت اگر درین شهر تعلیم می کردی اسباب همیشه فراغت بهم می رسید من این سخن از ان یار شنیدم
 هیچ نگفتم بخدمت خواجه ز فتم رسید نظام الدین اگر کسی او را بران تو پیش آید و بگوید که این چه روز است
 که ترا پیش آمد و ترک تعلیم که موجب فراغت و رفاهیت است گفتمی جواب چه گوئی عرض شد دست کردم
 که هر چه فرمان شود بگویم فرمود که بگو **ای همی تو مرا راه خویش گزین و برو** | **ترا سعادت باد امر انگو تساری**
 بعد فرمود تا خوانی بطعام پر کرده بیازند فرمود نظام الدین این خوان را بر سر کن و در آن مقام که آن یار
 فرود آمده است بچگونگی کردم دیگر آن یار انصاف من داد و گفت مبارک باد ترا این صحبت و این
 حالت شیخ نصیر الدین محمودی گوید که این و امثال این تلقین کرد بعد از آن ریاضت و مجاهده فرمود
 گاهی ده روزی گذشت و من چیزی نمی خوردم و بیشتر احوال از بس که شهوت مزاحمت میداد ترشی
 می خوردم که آورده اند که سلطان محمد تغلق شیخ نصیر الدین محمود را با این کمال رتبت که داشت باید کردی
 و در سفر همراه خود گردانیدی گویند که وقتی او را حاکم دار خود گردانیده بود او این همه با موجب صحبت پر
 خود عمل کردی و دم نزدی رحمة الله تعالی علیه وفات او هر دهم ماه رمضان ششمه سبع و خمیسین و سیصد و هشتاد
 وقتی سلطان محمد تغلق برای شیخ نصیر الدین محمود طعام فرستاد در آن روزهای زرد و نقره و ماحف فرستاد
 این جزایه اش بود یعنی اگر با آورد و طعام من نخورد و همین را ماده ای تا سازیم و اگر بخورد گویم در کاس سوزن
 خوردی و مشرب کردی شیخ گفت یعنی اگر کالسه زمین که در آن بود بر آورد و بردست نهاد
 پس نهان نهاد و خورد و از آنش خائب و خاسر ماند و خیر الحاکم می نویسد که عزیزی در خدمت او
 در خدمت او بود که در ظرف طاعت خواجه عثمان پاروئی نرشته است که ایشان فرمودند سر کرده و ماده
 که در کاس سوزن کرده باشد و هر که با او باور کند و فرج کند و خون کرده باشد هر که ده گو سپند
 در کاس سوزن کرده باشد و هر که با او باور کند و فرج کند و خون کرده باشد هر که ده گو سپند
 در کاس سوزن کرده باشد و هر که با او باور کند و فرج کند و خون کرده باشد هر که ده گو سپند
 در کاس سوزن کرده باشد و هر که با او باور کند و فرج کند و خون کرده باشد هر که ده گو سپند

بطالبک با استقامت و نفسک
 تهنیت طلب الکرامه و لا تکن بحین
 ربک خیر یک من ان کن اولی غفک
 او او سیلان ازانی رضی الله عنه
 می آرز که فرمود اگر اتره گردانند
 که در فرودس بدین اما یاد گوشت
 نماز کن من گذاردن که چندان اختیار
 کنم بر تو آمدن فرودس بر آنکه در
 فرودس بخت خودم و در کعبه
 سخن پروردگار را زیجا معلوم کرد
 که طالب باید که در گذاردن نماز
 جز ذوق خدمت و قصد اعتمال
 و طاعت در نظر داشته باشد نظر
 بر عوض و ثواب ندارد اما این خط
 نفس نگردد در اخبار آمده است
 که قومی را بخت بخوانند و ترونه
 و بخوانند که خدمت این در
 گردنهای ایشان زنجیر است
 بنیازند و بخت شان کشند هم
 شیخ ابن عطار الله صاحب الحکم
 در لطائف این منی مناقب شیخ
 ابی العباس و شیخ ابوالحسن کلومی
 می فرماید که ترجمه اش این است
 حق سبحانه تعالی انوار ملکوت را
 در احسان طاعات ابرام فرموده است
 و هر که از طاعات فرستاد
 بر اندازد آن نوری از انوار است
 برفت پس هر چه آید از عمل در آن
 اجمال نکند و او را در او بیاید
 آن مستغنی نگردد و در رضی نشود
 برای خود و بخواهد رضی شدند
 به میان این راه که حقائق و معانی
 بر زبان ایشان جاری بود و در میان
 ایشان از انوار طاعات عبادت
 جاری و بدانی که اجزای طاعت

Marfat.com

بر دست بنده سبب خجالت غیب
 است در کویام نموده لطافت
 و معالمت بشو ادب کشاره شکر
 بروی لبواب غیوب استحق گفت
 بنده بسکین نوران قلبه بنده یقین
 انا که مراد شیخ رضی الله عنه از غیوب
 آنها خواهد بود که بدان در غیب
 ایمان آورده سعادت بخین
 فتح و کشف مبارک است موجب
 سعادت و مطلوب مانتان براه
 است والا کشف کائنات که نه
 موجب این معنی کرد و مقصود نبود
 و تواند که در آخر وبال حال سالک
 گردد نسال الله العالی شیخ ذکر الله
 بالخیر فرمود باید که هر فضیلتی که از
 عمل در نظر آید و صحبت پیوند
 کم از آن نباشد که یکبار در عملش
 در آید تا باری از عالمان آن
 باشد این تقدیر است و علم
 بصواب الیه الرجوع و ابرار المآب
 الرسالة الشامیه عایط الاصل
 والاعتدال فی عقائد و تصوفیه
 من ارباب الاحوال
 لا اله الا الله محمد رسول الله
 الحمد لله رب العالمین و بحسب
 التقنین و دلیل العارین و صلوات
 و السلام علی سیدنا و مولانا محمد
 باوی سبیل سید الرسل الامام
 اکمل و علی آله و صحابه اجمعین
 لمن اهدی و ادره الحق لمن
 اقتدی و علی التبعین لهم بالاحسان
 التقنین تمام بهجت الخفین
 و العزیز المبدع مکتوب مرغوب
 طبع است در سید رسیده

و در آن بسیار الفاظ است که مناسب احوال ایشان نیست بعد فرمود که شیخ نظام الدین می فرمود
 که من هیچ کتابی نه نوشته ایم زیرا که شیخ الاسلام فرید الدین و شیخ الاسلام قطب الدین و از خواجگان
 چشت هیچ نسخه تصنیف نکرده است نقل است که روزی بعضی از مریدان شیخ نظام الدین
 اولیا مجلسی استند و از آن زمان سرودی می شنیدند شیخ نصیر الدین محمود در مجلس بود بر خات
 تا بر آید ارباب تکلیف شستن کردند گفت خلاص سنت است گفتند از سماع منکر شدی و از شرب
 پیروی گشتی گفت حجت نمی شود دلیل از کتاب و حدیث می باید بعضی از عرض گویان این سخن بجهت
 شیخ رسانیدند که شیخ محمود چنین می گوید شیخ را صدق معاملة او معلوم بود فرمود راست می گویند
 آنست که او می گوید در سیر الاولیای می نویسد که در مجلس شیخ نظام الدین حرام پیروی و تصدیق نکوندی
 و اگر کسی از اربابان چیزی بخندمت او میرسانید که مزامیری شنود منع می کرد می گفت خوب نمی کند و در
 خیر الخیر الس می گوید غیری بخندمت شیخ نصیر الدین محمود را آنگاه ذکر کرد که کارها باشد که مزامیر در جمیع
 باشد و در نامی و در باب و صوفیان رقص کنند خواجه فرمودند که مزامیر با جمیع مباح نیست اگر کسی از
 از طریقت بقتداری در شریعت باشد اگر از شریعت هم بقتداری در اول در سماع اختلاف است
 نزدیک علمای چندین شراط مباح اهل آن در امامزاده جمیع حرام است در جمیع الکلم می نویسد که
 روزی بندگی شیخ نصیر الدین محمود را در خانقاه برین بیت دوستی بحال گرفت بلیت

جواب رعاشقان گفته منخواهم کردم کردی	ظلم بریدلان گفته منخواهم راتدم راندی
مولانا میث شاعر رساله پرداخت و ذکر این مجلس تمام دوران رساله کرد برین معنی که این بیت است حقیقت نمی توان برد اگر چه در جناست بخداوند عزوجل نسبت کردن که لازم آید این و مثل این چند کلمه جمع کرد و بر مولانا معین الدین عمراقی بردا و بست و برگرفت پیش شیخ فرستاد شیخ آن را دید و مولانا معین الدین را بخود طلبید و این رساله بدست او داد و بیخ گفت و دستار و راع پوشانید و باز گزید روزی دیگر سماع بود بندگی خواجه برین بیت بسیاری رقصید و اضطراب می کرد و با سماع	ما طبل نماند و ش میاں تویم عالی طمش بر افلاک زدیم از بهر سیکه منجوری خوارده
بعد اضطراب بسیار بر بالاسی بام رفت بخت فرمود و میث را طلبید مولانا میث از دست رفت و پیش ایستاده کردند گفت بان مولانا بنورین که این حاجت جمل بود این سخن گفت و مولانا را با درو انداز مولانا در خانقاه نیاید و در قدرت شد و نقل است که شیخ نصیر الدین محمود می فرمود من جدا کردم شیخی که از مریدان آن کاروانی بخان کاشان بعد از آن این بیت شیخ سالی خواند بجهت ازین باین بیدیان کسب میانی پشیمان	سلا ان سلا ان سلا ان سلا ان سلا ان ای زور در بیان ای زور در بیان

ان را کیم فی ایام و هر کم نفحات الا فخر ضوا لها فرمود که این وجدانهاست چون بیدار باشند صبح آن
 بویهای خوش برآید فرمود اگر درویش شبگر سینه خفته باشد تا آخر شب بیدار شود مشغول که در وقت
 باطن او هیچ چیز نباشد نزل انوار بر او راجح مشاهده کند خواه همین زمان کسی برود ترک علائق کند
 و مجاهده اختیار کند این احوال پیدا شود درین شبی نیست و این بیت بخواند طبیعت

نظر در دید با ناقص نهاد دست | در گردن از کس نهان نیست | بعد فرمود که اصل درین کار

می افکند نفس است در حالت مراقبه می باید که صوفی نفس نگاهدارد تا باطن او جمع گردد و چون نفس گشت
 باطن پریشان گردد فرمود صوفی آنست که نفس او شمرده باشد لکنتی صاحب نفس یک معنی همین است
 و جوگیان سزاده که ایشان را سده می گویند ایشان انقاس شمرده میزند بعد نفسی سرد از سینه مبارک
 برآورد فرمود مثل ما دشما که مانند بان درویش گریست که پیش دوکان طبایخ بگذرد و نعتی بختی بینی بوی
 خوش می آید بایستد و بگوید که تو داری باری بخور اکنون من باری فرصت مشغولی و خلوت ندارم همه در خلاق
 می باید بود بلکه قیلوله نیز میسرنی شود بارهای تو را هم که قیلوله کنیم بیداری کنند که آینه آمد ما ست بر خیزه اکنون
 شما که فرصت دارید چرا مشغول نمی شوید فرمود اگر شب چیزی تو را می خواندنی یا گدائی اما روز اصلا مقدر

نیست فاما تو میدنیم این سخن شکسته و فرمود و برگزیت این بیت خدایه **این دلوتی که در خجرا انداخته ام**

تو میدنیم که بر برآید روزی | فرمود نظر بر دل داشته و دل طوطی متوجه شمرده و بد مشغول گردانند

و غیر حق از دل نغی کرده بایستت تا چه پیدا شود فرمود آستین که درویشان کوتاه کنند آنست که صوفی چون
 در سلوک در آمد این تقاضا کرد که دست خود را قلم کند تا پیش مخلوقی دست فزاد کند تا اگر گفتی نگیر اما دست را
 قلم کند از چندین عبادات محروم مانده چنانچه وضو غسل و مصافحه با برادر مسلمان پس چه کند آنچه نزدیک است
 یعنی آستین را کوتاه کند تا او را ذکر شود و بر بدن دست و همچنین کوتاه کردن دامن جامه فرمودی ستر آستین
 آنست که چون در طریقت آمد بایستی سز خود را قلم کند زیرا که اول قدم درین راه سزایی است اما اگر قلم
 کند از جمله چیزها مانده پس چکند از سر روی بر خیزد و آنکه موسی ستر آستین گوی سز خود را بر دنیا نکند از سر روی بر خیزد
 نیاید باید که از ستر آستین نیز همچنان باشد که هیچ تا مشروعی از او در وجود دنیا بر خیزد که مراد از جا و دنیا
 چیست فرمودی گویم در بیان این تقریری برگزید که فهم مستعان بدان رسید فرمود و تو را هم تقریر می
 آسان برگرفت و فرمود جا و دنیا و آسایشی لاجل اسد و کلانی شدت اتصال است
 که در کلام نیست فی برای نظرت است و در نظرت نظرت است استشهاد این است خوانند انما الله است

و در رقابت کتبت کتبت است و کتبت را حکم است کتبت کسی که در او آرزوی کتبتی است کتبتی که در
 درین شدت بیشتر باشد پس این را بکلیه گفت هر که در این کتبت است کتبتی که در این کتبت است

نسبت علیا در باب فضیلت
 و طامات صوبه یافته می شود
 آنست که در رو و انکار آن
 تشنغ و تبسج اهل آن جانب
 توقف و سکوت با غایت و صبح
 و اعراض نگاه میدارند ایشان
 را در صد و آن مخلوب معدود
 می شمارند مقال بعضی اهل ادبی
 بیان تو وصلی از جمله اول و سلم
 الدین نصیحه الحدیث کنصیحه
 لعنة السلیمن بالذی عن
 احوالهم و نصرة لهم فی جمع
 احوالهم علیها و دعا و النصیحه
 فی صبر با طاعة الارالی محرم
 مجمع علیه و التمدیق للعلل الانبیاء
 لایهدی العلم الیه و الفقرا الیه
 فی الا انکار بحسب علیه و باجملا
 توقف در محل اشتباه واجب است
 همچنانکه جزم در مقام وضوح
 لا دم و کتاب تصویب حکم ابی
 در هم ازین قبیل بیدارند در
 تدفیکار و اقرار آن توقف
 می نمایند و در طعن تشنیع مصنف
 آن کتاب مبالغه نمی نمایند
 همچنانکه در اتباع و اعتقاد است
 و مشبهات آن بی توکل در آید
 و باجملا اهل و شایخ در حق شیخ
 مختلف اندیشی احمد ذوق
 در کتاب قواعد الطریقه فی الجمع
 بین الشریعه و الحقیقه میفرماید
 سئل شیخنا ابو عبد الله القوری
 رحمه الله علیه انما سمع فیقول
 ما قول فی ابن العری فقال
 اخوف کل فن من اهل کل
 فن قبل له اساتک عن هذا

این بیان علم خود معانی و بیان بود و ابابیان شایخ آنست که اگر بجایه و خواهر کرد ازین سه خانی نیست
یا از ترس و دروغ و یا امید بهشت بجایه و خواهر کرد و یا برای خاص ذات پاک حق جل ذکره آن بجایه
شاید و این فی السبب است این باید که سخت تر باشد تا حق بجایه بجای آورد شود جاودا فی الله
حق بجایه فرموده و مطلوب نیداند آن بجایه و اختیار نمی کنند فرمود قبول اعمال موقوف است
بر جبه یعنی هر عملی که می کنند تا جبهه و زیاده است قبول نیست چون جبهه نامزد حال او باشد هر عملی که
کنند قبول باشد و آن جبهه را وقت معین نیست و بسوی باشد یا در جوانی یا در شرفخت اما جبهه را مراد است
جبهه که عوام توفیق یافتن است در اعمال و جبهه خواص توجه قلب است بسوی حق مع انقطاع عاصی و
پرسیده که اول شب فاضلتر است یا آخر فرمود که در حدیث آمده است سأل رسول الله صلی الله علیه
و سلم عن جبرئیل افضل الاوقات فقال لا ادری ولكن اذا مضی نصف الليل ترتعد الملائكة و تهتروا
ان لربکم فی ایامکم حکم نفحات الاقترضوا لها فرموده رایت ربی لیلة المعراج فی احسن صورته رسول الله صلی
صورت خود را مراد داشته است ای و کنت فی احسن صورته کما یقول رایت الله اراکبا ای و کنت
ما کبایسته آن بدان صورت من نیکوترین صورتها بود زیرا که معراج بود ملاقات انبیا بود و بشارت و نزول
نور و قرب رسیده بود هر آئینه حسنی و جمالی در صورت پاک رسول علیه السلام پیدا آمد و جواب دوم
مراد از ربی سیدیت ای رایت سیدی جبرئیل فی احسن صورته اروا باشد که رب گویند و سید خوانند
استشهاد و قول ابی هریره آورد وقتی می گفت رایت ربی فی صلیک المذنبه شیشی و علیه حله حرارونی
بعلیه بخلان قالوا لا کفرت بعد الایمان فبسم وقال رایت ربی ای سیدی احسن رضی الله عنه چون
سخن در صورت افتاد و پرسید بلی الله خلق احد کل شیء مرتبه چه باشد فرمود با عادت است با دم پر که صورت
آدم چنانچه آفریده شده بود در ته و بالا هم بران صورت بود خلوات صورت آدمیان زیرا که آدمی اول
کرم بود بعد جهان بعد سیر تا آدم بر یک صورت بود و تبدیل در وی نبود و از جمله فضیلتی عصر که در
خلق از ادوات شیخ نصیر الدین محمود آمده بود در مولانا منظر کرده است در فضیلت و بلاغت فصاحت از
مستوفان در نگارید و با نزع مرع و اشتقاق شیخ مخصوص قصیده دارد در روح وی که بعضی آیات این است

قال اختلف فی من الکفر انی
القطیبه قبل زنا ترح مال التسلیم
قلت لان فی تکفیر خطا و تظلمه
ربا ما اهل صاحب بالضر من
بما تباع السامح علیها و غیره
و الله اعلم اتمی و یرز در کتاب
می نویسد فی علم علی بحث اینست
و منی الحال علی التظلمه و التضرع
فاذا انکر العاوت من حیث علم
نظری تو را با صل من الکتاب
و لست و اما و السلف لان
علم معتبر باصله و اذا حکم
من حیث الحال علم از خود
اذ لا یوصل الیه الا بالمشاوره
بوجهانی علم مستند لایه
صاحب علم لاقتدی به بعد هم
حکم الانی حق شد و نیز می گوید
تعبیر الفرج با صل فقا حدیثان
و ان فی قبل الازد علی عیبه ای
قال و اول علیه ان قبل او کم
لان حلت و حله علی عیبه هم
هو و فرج فی الاصل لان ساد
القاسد الیه بعد و لا یخرج فی
صلاح لصلاح شیخ اخلاص
کامل الامور من الاصولین
و کالمطون علیهم من التظلمین
یرد توهم و کتب فقام و لا یرک
المدبب الحق ان بت تبسم
له ظهور هم فیه و الله اعلم و یرز
سفر اید قال شیخ ابوالعباس
الحضری بعد کلام ذکره الخاصه
من یومی الیه شی من هذا الکلام
و الیه هر معذوز سلم لاجلان
اب التظلمت هم فیه و السلامه
و هر دو من ایمان الحاقین من

خوش آن مان که از این خبر در زمین نشاند بر آورد بسیار از این که پیش شاید از این که پیش بسیار از این که پیش	خوشی خنده سوره و در مجلد دهم گفتی که که یوسف خورشید خورشید گره سیاه سر بهی ریخت برضا یک یک ستاره بر سر گزین فروغ او قبایلهای خود برین نیگون قبا که ای وای وای وای وای وای	شمع فلک بانه فرود آمد آب کز تری چو دیده یعقوب شد چون ساعتی و از شب بخور بر گشت چون در شب طلعت تابان آفتاب می جست نرم نرم نسیم از کن باغ یا گلشن بهشت ازین شاخ بی نام
---	--	---

یغیر شینا من ذلک فهو لوقه
ایمان معہ والتسلح دائرہ علمہ
مشہورہ و مع سواد کان معہ
نوراً و طلعتہ تجب انی القلوب
من الودائع الموضوۃ علی ای
صفتہ کانت وہذا شیء معروف
مشہور ما انتہی و قال و التوقف
فی محل الاشتباه مطلوب کذا
فیما تبین و ہم من خیر و خیر و
بنی الطریق علی ترویج نظر اہلسن
عند موجودان ظہر معارض
وقال قوم باوی الیہ الاجتہاد
جرم بنما و الباطن الی امدد
من ثم اختلف فی جامعہ من
الصوفیہ کابن القارض و ابن
جلاد و بعض السلسانی و ابن
رواسکین و ابن سحن و بعض
و التتبی و ابن سعید و الحاتی
و ابی حامی شیخ ابن عربیت
و غنا شیخ جلال الدین سیوطی
کذا طرا و تاخرین حدیثات
دیشان شیخ آنت کا عقاد
ولایہ و تحویم النظری کتبہ و تحویم
نظر کتب ایشان خود بہ
ایشان مت می گوید و سخن تو
بحکم النظری کتبنا الامین الخ
و می گویند کہ شیخ عبدالدین بن مبارک
صاحب القاموس و کتاب
لہ اراہ استقیم در مع و تعظیم
وی مبالغہ کردہ و در انصار و
زبت از وی کتابی تصنیف کردہ
در مناقب و مقامات او رایان
نمودہ است ولیکن شیخ ذکرہ امہ
با تحیری فرمود کہ چون کتابی باشد
این کتاب بہرست شکر اندود

جست خسی نگر نفسی خواجہ زوہبا
باری بہ ار این سرخاکی بزیر پا
و در شرح شیخ نصیر الدین محمود گفته است
کدام دل کہ خون گشت از جگر خوری
و فاذ عالم قانی بچو کہ مشہور اند
دقیقہ ایست من از زبان فرخاری
چہ دانی آنکہ در اوراق کا رخا غیب
فلک شمنی آید پیشین باری
بقا بقای خدایت ملک ملک حکما
کہ برگزشت با جرد او ز بسیاری
بقیہ سلف و یادگار اہل کرم
بحق نعمت قرآن دولت تباری
کہ روح عظم آن شیخ پیشای کرم
مجاور سل و انبیاز مختاری

جانت سے شمر نظر شیخ کیمیا
والا نصیر ملت دین و دل کہ بہت
کجا بجام طرب مجلسی بنا کردند
فلک بخیرہ کشی اختران بخداری
تو امی عزیز کہ در ملک ان فروری
قضاچہ نقش بر آرد در فلک جباری
چو وقت آن برسہ چکیس گم رودست
کہ نیست قائم و دائم کسی بجز باری
جہان با تم خواجہ نصیر دین محمود
کہ کرد ختم خلافت بملک دینداری
برجت تو کہ عام ست و جہان بانی
کہ مقتدای جہان بود و حجت انجاری
بساط صحن دما ز طہای فروری

بر دست او اگر سخاوتی نہاد دست
نعم النصیر تو پس یزدان بر دست
ز دور محنت این نہ سپہر نگاری
کہ از سپہر بارید سنگ تمہاری
خزینہ ایست سپہر نفوس انسانی
مباش این اگر طاعتی بہ شیاری
زاد صلح کند بادل تو یا خصم
ذکر بکے ہلکی نے سپاہ سالاری
ز دست چرخ تمام کجا گنم فریاد
ہزار گونہ فغان کرد و نوحہ و زاری
ہیمنامکا سفاحت داؤد دا
بعزت تو کفاح صحت در جہان داری
دیم قربت غم کن غریق رحمت خویش
خلاق تبر کن از پردہای فحاری

و حمید شاعر قلندہ جامع کتاب خیر الیالس نیز از خدمتگانان و حاضران مجلس اوست در اصل مرید شیخ
نظام الحق و والدین مت گاہی بہرہ پدید در خدمت میرسد و حضور مجلس شریفش مشرف می شد و وصیت بعضی
از خلفای شیخ آنچہ مقتضای قابلیت و استعداد او باشد استفادہ کرد اگرچہ شعرا و اذان قبیل است
کما وراتوان باوی یاد کرد و لیکن باین نام مشہور شدہ و بیشتر شہرت او با اسم حمید قلندہ است اول در خدمت
مولانا بزرگان الدین غریب بود و بعد از لفظ طاعت او جمع آوردہ بعد از ان روز ملازمت شیخ نصیر الدین محمود
افتاد و از لفظ طاعت وی نیز جمع نمود و آنرا خیر الیالس نام نهاد و ابجدی تالیف در سبب غنیمت و غنیمت
بود و تمام آن درست و خلیفین احوال و حکایات با سادہ نوشتہ و تفصیل نوشتہ است و در کتاب

شیخ سراج الدین عثمان

المشہور بانحی سراج از شاہیر خلفای شیخ نظام الدین اولیاست و در کتاب تاریخ اسلام
شیخ دین دیار مشہور است جلسہ اولیہ شیخ نصیر الدین محمود است و در کتاب تاریخ طاعت
مہنوز موسی زینش کا ز شدہ و بود و در حلقہ اراکین شیخ در آنجا بود و در آنجا
یافتہ بعد از چند سال برای دین و والد نظام الدین

میرسد و در وقت عطار خلافت او را شیخ فرمود که اول درجه درین کار علم است اورا چندان نصیبی از علم نیست مولانا فخرالدین نغادی عرض کرد که اورا در ششم ماه عالم می گنم بعد ازان بو خدمت مولانا فخرالدین در ادبی تعلم کرد و مولانا برای او تصنیف کرد و او را عثمانی نام نهاد بعد ازان پیش مولانا کریم الدین کافیه و فصل قدوری و مجمع البحرین تحقیق کرد و بعد از نقل شیخ نظام الدین قدس سره سه سال دیگر تعلم کرد و بعضی کتب از کتابخانه شیخ که وقت بود جاها و خلافت نامه که از خدمت شیخ یافته بود با خود برد و کن دیار ارجال ولایت خود بسیار است و در باب او نفس شیخ چنین رفته بود که او آئینه مندیستان است نقل است که او بعضی جاها را که از خدمت پر یافته بود در فن گزید و بران گویدی ساخت و در وقت رحلت وصیت کرد که مراد را بیان گوید جاها و فن کنند بعد از نقل او همچنین کردند خلفای او و در بارگور مشهور اند و الی یومنا موجود مقام او نیز در آن دیار است رحمة الله علیه در ملفوظات شیخ حسام الدین پورانی می نویسد که دروشی سرودی همان شیخ سراج الدین عثمان او دومی شد چون شب شد بعد از نماز خفتن شیخ سراج الدین جامه از تن برکنند و بر بستر افتاد آن دروش تمام شب بنام مشغول بود چون بامداد شیخ برخاست و بوضوی شب نماز کرد و دروش گفت عجب کاری که تمام شب در خواب بودی و نماز بامدادی وضو کردی شیخ او را تواضع بسیار نمود و فرمود شما بزرگید تمام شب کار کردید و ما کمال داریم و در دروشی آن کلاهت گامیانی میگردیم

اول عاشق همیشه در نماز

اگر عاشق بسجده در نیامد

شیخ قطب الدین منور

پسر شیخ برهان الدین بن شیخ جمال الدین هانوسی است وی انا عالم خلفای شیخ نظام الدین اولیاست جامع کمالات و منظر کرامات بود از شیوه تکلف عاری بود سر عرقهای خلق نداشت در راه خود از جوب اختیار خود بر نیامد و پدر خان امر از رفت و بتوکل قناعت گزیدانید منقول است که وقت سلطان محمد تغلق قاضی کمال الدین صدر جهان ما پیش او فرستاد و قرآن چند موضع نوشته با او همراه کرد تا او را بپایا بفرید بعد ازان سلسله ای پیچیدنا ند چون که عادت او بود و بطا ائمه درویشان چون صدر جهان شد شیخ قطب الدین منور آمد آنچه بادشاه با او گفته بود رسانید و قرآن مواضع پیش او نهاد و شیخ قطب الدین منور فرمود در آن وقت سلطان نصیر الدین بن شمس الدین طرف او چه و طمان میرفت و شیخ قطب الدین منور آن زمان کتاب الاثر نصیر الدین بود و بعد از شیخ فرید الدین فرستاد و قرآن موضع شیخ قطب الدین منور را که در آن زمان با شیخ منور بود که در مطالبان این کار بسیار مذمب ایشان بدینی اکنون در آن زمان که در آن ایام که ایشان کرده اند آورده اند که با او با او با سلطان محمد تغلق ملقات در آن ایام که در آن ایام که ایشان کرده اند آورده اند که با او با او با سلطان محمد تغلق ملقات در آن ایام که در آن ایام که ایشان کرده اند آورده اند که با او با او با سلطان محمد تغلق ملقات

کرده از مواضحات اینها مخطوطا باید شد و در سببات آن خوش نگردد و مطلقا از فوائد آن محروم نشد و در طلبا با غیر نقل نکرد از همی در مسائل که مردم در درویشی این کتاب نوشته اند منظور نظر شریف شده باشد که چه حال از او و غالب کدام جانب است و انصاف آنکه در بعضی مواضع این کتاب آنچه بقیم ظاهر می آید آن خود محل تردد و انکار است و کسی را که غم ایام در رعایت اسلام است بتقلید در آن جا افتادن و اعتقاد کردن از درج احتیاط دور است و خدا دانند که ایشان چه قصد کرده اند پس فی الحال انکار راجع بکوی است که از ظاهر عبارات فهم میگردد و در فهمهای آید اختلاف آنکه چیزی را راده کرده باشند که زینکار باشد و الله در حقیقت انکار فقها بر وی بطریق دیگر است و انکار فقها بزرگ دیگر و لکن حقیقت هو مولیها فاستبقوا الخیرات و این طریق مخصوص یک طریقی خاص است در کار تقوی و مذمب حضرت موفیق قدس الله تعالی اسرار هم زمین است طریقه متفق علیها درین قوم است که در کتاب توحه القلوب و رساله تشریح و مسائل السائرین و تعرف و حوروف و اشکال آن بیان کرده اند و بر اعتقاد این قوم و محبت این عالم علیه

وایمان بطریق قریبه ایشان
 تخریب و تخریب نمودند و آنرا
 داخل مراتب ولایت و منزلت
 درجات سعادت گردانیده
 قال جنید الایمان بطریقنا
 نه من الولایة اکنون اگر بعضی
 طرق و اوضاع که مخالف
 کتاب و سنت باشد که استنباط
 و اخذ آنها از کلیات قواعد
 دین و اصول شریعت ممکن
 بود و بجزئیات شایع منسوب
 باشد جزم لطلان آنها و استقرار
 و استمرار بر رویه و انکار ایشان
 از طریق انصاف و از عالم
 آشنائی دور باشد و توجهی
 که در باب لباس خرقه و بنا
 خانقاه و غیر آن استحضات
 مشایخ ذکر کرده اند معلوم علم
 شریف شده باشد شک
 نیست که فعل حوام در عهد جا
 ناقص و شکرست خصوصاً در
 امثال این مواضع که در اصل
 سند آنها ضعیف است و لیکن
 آنچه خواص و محققان کرده باشند
 مقام آن ارفع و اعلاست
 و مع ذلک در هر جانب که طریق
 دین و احتیاط امری افتد احتیاط
 آن از واجبات وقت است
 و در خلایق آن توقف و اجتناب
 لازم در حقیقت اینها از امکان
 طریقت و خراب سلوک این
 راه نیستند چنانکه طریق قریبه
 اباحیه زمانست که اذعان تمام
 تصور کنند و در اعتقاد و عمل
 اصلا راه تقری و احتیاط از روی

نظام ندیده و عرف مخلص الملک اگر سخت درشت موی بود بدین حصار هانسی فرستاد تا کیفیت
 خرابی و درستی حصار بیار و نظام الدین نه بابی در حصار می گشت تا نزدیک خانه ایشان رسید
 که این خانه را آن کسیت گفته که از آن شیخ قطب الدین منور خلیفه شیخ نظام الدین گفت عجب است
 که بادشاه اینجا بیاید و این شیخ بدین نیاید چون بخدمت سلطان باز رفت گفت اینجا ششمی است از
 خلفای شیخ نظام الدین که بدین بادشاه نیامده است سلطان محمد را نحوست سلطنت در کار بود شیخ
 حسن سر برهنه را که مردی اینجا بود بطلب شیخ قطب الدین منور فرستاد حسن سر برهنه آمد و دو پهلوی شیخ
 قطب الدین منور نشست شیخ زاده نور الدین بیرون آمد و گفت که بندگی شیخ شمارای طلبید حسن سر برهنه
 بخدمت شیخ در آمد و مصافحه کرد و نشست و گفت شمارا سلطان طلبید و است شیخ قطب الدین منور
 فرمود که درین طلب اختیار بدست من هست یا نه او گفت خیرم افزانست که شمارا بر من فرمود احمد
 با اختیار خود نمی روم بعد روی سوی اهل خانه کرد و گفت شمارا بخدا می سپردم این سخن بگفت و
 مصلا برکت مبارک خود کرد و عصار بدست گرفت و پیاده روان شد حسن سر برهنه چون در سیاهی
 وی علامات و اصلا حق مشاهد کرد گفت چرا پیاده میروی اسپان در جنیت میروند سوار شو
 فرمود حاجت نیست من قوت آن دارم که پیاده تو آنم رفت چون نزدیک حظیره آبا و اجداد خود رسید او را
 گفت چه می گویی زیارت کنیم گفت نیکو باشد در پایان قبر جبهه پدر رفت بعد از زیارت عرض داشت کرد
 که من از کنج شما با اختیار خود بیرون نیامده ام مرا با اختیار من می برند و چند نفر آدمی که بندگان خدا بند
 بیخروج گذاشته ام چون از روضه بیرون آمد شخصی بملفه سیم پیش او آورد فرمود این را بخانه من برسان
 که خرمی زمانه چون بمسک سلطان رسید حسن سر برهنه آنچه معاینه نموده بود بعرض رسانید سلطان از همه
 انعامش نمود پیش خود طلبید شیخ در آشنائی آنکه پیش بادشاه میرفت سلطان فرمود شاه را که در آن ایام
 نائب بارک بود گفت که در ویشانیم و اب در آمد مجلس باوشاهان و سخن گفتن با ایشان نیکو است که کثرت
 شود همچنان کرده آید گفت که در باب شما بخدمت سلطان چیزی گفته اند چون این معنی همچنین است
 شیخ از تواضع و مسامحت و اخلاق بیخ فرو گذاشت بکنند چون سلطان دانست که این مسامحت
 شیخ می آمد شسته بود بایستاد و مکان بدست گرفت و بگریزه اختن مشغول شد چون شیخ با او طاعت
 نیار و در تعظیم تمام پیش آمد مصافحه کرد شیخ قطب الدین چنان بدست سلطان محمد را محکم گرفت و بگریزه
 آچنان بادشاه جبار که چندین مسلح و حلا ر ا تحت تیغ ظاهر آورد و بر او معتقد شد و گفت که او را در شما
 رسیدیم تربیت فرمودید و بلاقات خویش مشرف گردانید شیخ گفت که اول هانسی بگریه و در پیش
 بچه هانسی این درویش خود را درین محل نمیدانم که با ما باوشاهان که در کوه شمشیر باوشاهان
 و کاف اهل اسلام مشغول می باشد معذوری با شما داشت سلطان محمد را از این سخن در حیرت آورد

Marfat.com

فرموده گفت ای شیخان که مقصود شیخ است همچنان کنید شیخ منور فرمود مقصود من فقر است و کنج جود و پند
 بعد فرمود و در ضیاء برنی را که در آن زمان در خدمت سلطان محمد بود پیش او فرستاد و یک کتک نکلاه
 فرمود شیخ قطب الدین گفت نمود بانکه که این درویش را که تنگ قبول کند پیش سلطان رفتند و گفتند شیخ
 قبول نمی کند فرمان شد چاه هزار تنگ به منهد این نیز قبول نکرد تا آخر به هزار قرار یافت شیخ این هم قبول
 نمی کرد و گفت سبحان الله درویش را دو سیر کهری و دواگی سیر و عن کفات باشد و در هزار با چکار آید
 ایشان گفتند که ما کم ازین پیش خدمت سلطان ذکر نتوانم کرد بصورت آن مبلغ را قبول فرمود و در مقامات
 پیران خود خرج کرد بقراداد و بعد از چند روز بجانب هانسی روان شد قبر او نیز در کتب جدید است حقه الله علیه

دستک کتاب بخت نمکنند
 در ریاضات و احکام اسلام ملاحظ
 نمایند و شاید که بصورتی نصیحتیه
 که در مکتوب شریف واقع شده بود
 امثال این جهاد را اراده نمودند
 والا اصل عنوان صوفیه بر تبت
 عظیم و مقامی رفیع و مسلک
 طریق مستقیم است از آن دو مقام
 تشنجه و تصبیح بغایت گران
 می آید و در حقیقت این جهاد
 را داخل صوفیه نباید داشت
 و در این مفهوم شریف نباید
 پذیرفت تحقیقان قوم ایشان
 را خشوبه و باطنیه می نامند
 باقی هر چه در مکتوب شریف
 افاده و افانده فرموده اند
 عین نصیحت و محض شفقت
 است و ما گفته که حق سبحان و تعالی
 است بر این راه و عارفان
 آگاه استقامتی در کار ضعیفان
 کند و خلاص از قید نفس که
 کیفیت ترین جابها باشد
 سوانع سلوک این راه است
 کرامت فرایید و بر متابعت
 آن با الله عزوجل متابعت
 سنت سید المرسلین صلی الله
 علیه و آله و سلم و بجهت دوستی
 و خاصان درگاه خود رضوان
 عظیم اجعین استقامت بخش
 از اولی که بر او توفیق استعین

شیخ نورالدین

پسر شیخ قطب الدین منور است نقل است که چون شیخ قطب الدین منور را سلطان محمد تغلق پیش
 خود طلبید در آن حال که شیخ پیش سلطان میرفت شیخ نورالدین خرد بود و در عقب شیخ میرفت صحبت
 و رعیت هجوم ملوک و امرا در ذات او اثر کرده از حال بنده هم درین معرض شیخ قطب الدین منور برین
 حال مطلع شد و گفت با بانورالدین اعظمه و اکبر باری الله شیخ نورالدین می گوید که بجز آنکه این سخن بسبع
 من رسید تقویته در باطن من ظاهر گشت چنانکه آن هیت و رعیت از دل من بجلی بدر رفت
 رحمت الله علیه قبر او نیز در کتب جدید با او جاد است -

شیخ حسام الدین ملتان

شیخ نظام الدین است طریق سلطنت بود بزرگ و دروغ و فقر از میان یاران اعلی ممتاز بود
 و خیال من بود شیخ نظام الدین در باب او فرموده است که شهر دلی در حمایت اوست گویند که وی
 در آن شهر از این بگذشت معلما از کف مبارک او بیفتاد و او را ازین حال خبر نبود چون قدرنگاه
 رفت شیخ از صحبت او آوازه و جلال شیخ گفت چون او خود را شیخ نمیدانست این انجود راه
 راه که آن شخص را در وی روی رسیده و گفت که شمارا چند کرت آواز دادیم که شیخ مسلامی
 در آن شهر است که در آن شهر شیخ نیم مردی بلایمی تعمیر گویند که وی در شریعت هدایه و بزرگی
 در آن شهر است که در آن شهر شیخ نیم مردی بلایمی تعمیر گویند که وی در شریعت هدایه و بزرگی
 در آن شهر است که در آن شهر شیخ نیم مردی بلایمی تعمیر گویند که وی در شریعت هدایه و بزرگی
 در آن شهر است که در آن شهر شیخ نیم مردی بلایمی تعمیر گویند که وی در شریعت هدایه و بزرگی

الرساله السعیه اراد
 العبارات ایتم فی شرح
 قران علیه السلام الدین ایتم
 در آن شهر است که در آن شهر شیخ نیم مردی بلایمی تعمیر گویند که وی در شریعت هدایه و بزرگی

قال رسول الله صلى الله عليه وآله
 وسلم الدين النصيحة قالوا لمن
 يا رسول الله قال يشهدوا رسول
 ولقنا به وحامه المسلمین بغاصتهم
 حدیث صحیح واداب بخاری
 وروی سلم بعباده انکلا این
 حدیث از جوامع الکلم است
 وتمام علوم دینی ووظیفه اجمال
 وی مندرج است اگر کل علماء
 عالم با فرض طول اعجازت بکمال
 جمع آیند بیان این علوم بکنند
 جزوی اذ ان بسرتی یا بچندین
 برانرا علم ووعت حوصله ان
 خود گفته باشند روانانی لایزال
 من شجره اقدام و البصره والای
 و جوامع الکلم آن حدیث اگر بنید
 که از غایت ایجاز و اختصار فقط
 کلیل جامع و حاوی معانی کشید
 و این قسم سخن از خواص کلام حضرت
 رسالت ختمیه محمد علی صلی الله
 علیه و آله و سلم و لایزال شود
 کمال است چنانچه فرمود ائمه
 جوامع الکلم و اختصار الکلام
 و همچنانکه در وجوب پیش اجناس
 و تالیق حسن و جمال بیرون
 اوصاف و ارکان عقول و احوال ابرار
 نمودند و کلام جلیبیش افواج ابرار
 و حقائق خارج از حیطه تصور
 افهام تضمین فرمودند و لایست
 آنچه گفته است سه دول
 براسی که حق نزاهت است و در
 و آواز میسر است باست هالدین
 انصیبه نصیحت رنفت خاص
 شدن دلی قیل و خیش شدن
 و بر قدم صدق ایستادن است

عزیمت زیارت مدینه مصمم ساخت و روز دیگر متوجه شد رحمة الله علیه در خیر الجاس می گردید که شیخ نصیر الدین
 محمود فرمود که وقتی مولانا حسام الدین متانی و مولانا جمال الدین نصر متانی و مولانا شرف الدین علی بن ابراهیم
 بخدمت شیخ طاب ثرا آمدند بودند خدمت شیخ روی مبارک طرف مولانا حسام الدین کردند و فرمود که اگر کسی
 روز صائم باشد و شب قائم کار بیهوشی کرده باشد این مقدار هر بیهوشی که هست می تواند کرد اما
 مشغولی که بندگان خدای تعالی می کنند و بدان مشغولی بخدا تعالی رسیده و اندر این مشغولی است
 مولانا حسام الدین و یاران منتظرانند مگر خدمت خواجرا این زمان بیان خواهند کرد و در آن مجلس
 بیسج بیان فرمود اما این مقدار گفت که با شما خواهم گفت تا مدت شش ماه پیش گذشت بعد اذ ان
 همین عزیزان بخدمت رسیده بودند در آن محل محمد کاتب که او از میان حجاب سلطان علاء الدین بنقل
 بندگان شیخ شده بود در آمد و زمین بوس کرد و نشست خدمت خواجرا و پرسید که بایستی جواب داد
 که در ساری بودم امروز سلطان علاء الدین پنجاه هزار تنگ بندگان خدای را انعام داد خدمت خواجرا
 بروی مبارک طرف مولانا حسام الدین کرد و فرمود که انعام سلطان بتریا و قاضی و عدله که با شما کرده شده است
 یاران همه روی زمین آوردند گفتند قاضی و عدله بعد خدمت خواجرا قدس سره فرمود بنمای مشغولی
 ساکنان بخش چهرست اول خلوت باید که اخلاص بیرون نباید براسطه از الشامت و قبض و در اعینه
 بود دوم وضو باید که علی الله و ام با وضو باشد مگر اگر کنه خواب غالب شود بر خود بخسید و بر خیزد در حال وضو
 سازد سوم صوم دوام چهارم دوام سکوت از غیر حق پنجم دوام ذکر یا بطول خود شیخ و در عباره
 عن تعلق قلب المرید شیخ ششم کفی خواطر غیر حق لقلل سست که چون اورا بشری عطاقت مشرف میگردند
 وصیت طلبید شیخ نظام الحق والدین قدس سره دست مبارک خود را از آستین بیرون آورد و بگفت
 شهادت جانب مولانا اشارت کرد که ترک دنیا ترک دنیا ترک دنیا فرمود که در کثرت فریدان کوشی عرض
 کرد که اگر فرمان شود در آب روان در بیابان سکونت گیرم در شهر آب چاه مست و وضو ساختن بدان لایسا
 نمی شود فرمود که هم در شهر باش کن کاحد من الناس چون از شهر بیرون آئی در سر آبی سکونت گیری
 غریب شهری نشان بر تو برسد که فلان درویش در فلان بهان نشست کرده است و در آن وقت تو
 شونده در آب چاه با اختلاف علامت و در آن فرخا و سعی و خجستی هست بگو عرض کرد که برین وقت
 فتح میرسد چیزی نصیب فرزندان می کنم چیزی از برای آید بندگان میدانم و وقت غنم بفرمودی گفت که
 چیزی نمی رسد فرزندان ملاحت می نمایند و گفته مجرم بیرون آید از آن کوشی که در آن وقت
 خواهی افتاد پس بدوشی کی خواهی کرد در پیش آن باشد که اگر چیزی بود در آن وقت که در آن وقت
 کند و بر نام روی بسازد و خود را در بر سر زندان زندان فرمود و در آن وقت که در آن وقت
 ست صورتی و صورتی با صورتی آن در آن وقت که در آن وقت که در آن وقت

بر آن نهاد است که بنا بر آن
 دین بی آن برپا شود مسلمان
 کامل آن بود که آثار با شریعت
 و آداب ظاهر و باطن بخت
 دوام و استقامت بجای آرد
 و برپا دارد و نصرت این حق بجای
 در راه حق و بقصد اخلاص کلمه
 الله باعدای دین کارزار نمودن
 و بر قدم امر معروف و نهی منکر
 ایستادن و بی مداخلت هوا
 و مزاج نفسانیت ازین عهده
 بیرون آمدن است و هم از وجه
 نصرت دین حق قیام است
 تحصیل اسبابی که موجب بقا
 و تقویت حکومت است و آن علم
 است و عمل و علم کتاب الله
 و سنت رسول است صلی الله
 علیه و آله و سلم و طریقه کسب داری
 و وسائل و عمد و معاون آن
 بود چنانچه علم صورت و نحو مسائل
 علوم دینی و قواعد ادبیه است
 علم دین نقد سنت و تفسیر حدیث
 هر که نخواهد غیر این کرد غنیمت
 و عمل کار کردن بدان بود که علم
 بعمل بود متدنیاید هر چند
 شرف ذات و نفاست جوهر
 علم آلیست عمل امر و صنایع
 و مروت مثل تراعت حیالک
 و عمارت و تجارت و امثال آن
 نیز ازین قبیل است چه نقای
 دین و ملت بکتابهای عالم
 قادم بقیعنه ای حکمت بی آن
 نتوان بود و آنچه واقع شده است
 در حدیث که اختلاف استی
 اکثر آنها آن را بر اختلاف طرق

نصیر الدین محمود را نیز طلب فرمود و خواجه قطب الدین و پیر که یکجا از مریدان شیخ نظام الدین اولیا و شاگرد
 مولانا فخر الدین بود مولانا را پیش از همه عزیزان بدرگاه سلطانی برد و مولانا بارها می گفت که من سر خود
 پیش در سزائی این مرد غلطیده می بینم من با و مسامحت نخواهم کرد چون مولانا را با سلطان ملاقات
 شد خواجه قطب الدین و پیر کفتهای مولانا برداشت و در بغل کرد و ایستاد سلطان محمد این معنی را
 معاند کرده هیچ گفت و با مولانا فخر الدین زندادی بکماله مشغول شد و گفت ای خواجه ایتم آل چنگیز خان
 ملعون در برابر من شام با مادرین کار موافقت خواهید کرد مولانا گفت انشاء الله تعالی سلطان گفت این
 کلمه شکست مولانا گفت در سلفی همچنین آید سلطان محمد ازین سخن بر خود سیه و گفت شام از نصیر
 بکینه تا بران کار کنیم فرمود که غضب فرور خورید سلطان گفت که ام غضب فرمود سببی سلطان ازین بیشتر
 و غضب شد فرمود طعام حاضر آرند چون طعام حاضر آمد مولانا با کراهت آنک طعام می خورد چون
 طعام برداشتنده بخت بزرگاتی که حاضر آمده بودند جامه صوف و یکان برده سیم حاضر آورد شیخ
 نصیر الدین محمود و مولانا شمس الدین عینی و دیگر بزرگان چنانکه آمده است دست گرفتند و دست
 کرده باز گشتند اما جامه و سیم مولانا فخر الدین را پیش از آنکه بوی رسد بخواه قطب الدین بر خود
 بست چون میدانست که وی نخواهد بست گرفت و این سبب فوت حرمت مولانا خواست چون
 این بزرگان باز گشتند سلطان محمد خواجه قطب الدین و پیرا گفت که ای فرزندان بخت این چه حرکتها
 بود که کردی و فخر زادی را از زیر تیغ من خلاص دهانیدی او گفت و استاد من است و خلیفه مخدوم
 من مرا شاید که او با او نگاهدارم سلطان گفت که این اعتقادهای کفر آمیز را بگذارد و الا نه ترا خواهم کشت
 گفت زهری دولت اگر ما بخت مخدوم من بکشند رحمت الله تعالی ملایم و علی جمیع عباد الله الصالحین -

مولانا فخر الدین مروزی

جانفای کلام ربانی بود بکمال تقوی و در ع آراسته پیوسته کتابت کلام مجید کردی و از خلق مجرد
 زیستی و از مصاحبان و مریدان شیخ نظام الدین اولیا بود و گویند او را با مروان غیب ملاقات بود
 نقل است که وقتی نزد شیخ عرضه کرد که مرنگلی قالبی شده بود در پیش من کسی از بزرگان طلب
 کوزه پر آب از غیب پیدا شد آن کوزه بشکستم و آب ریخته شد و گفتم که من کتاب گرامت نخواهم خورد
 شیخ فرمود که بایستی خورد از اینها بسیاری باشد و قومی من نیز خواهم که شایسته این کسب و کسب
 بار و درین میان دیوار شکافت از دیوار شاه بیرون آمدند و در میان کسب و کسب از شیخ نصیر الدین
 است که فرمود در آنچه مولانا فخر الدین مروزی کتابت کردی از این بزرگان است که در این کتاب
 گفتندی شش گانی جوئی او گفتی من چهارم و پنجم را در کتابت خود در این کتابت

زیاده از چهار جیبیل کردی نشدی چون پیر عمر شد و از کتابت اندام قاضی حمید الدین ملک التجار بر سلطان
 علاء الدین عرضہ داشت کرد این چنین بزرگی هست تا این زمان روزگار از کتابت می گزرا نید این
 زمان از کتابت اندام از بیت المال چیزی تعیین شود سلطان بر روز یک نگه فرمود و گفت خواهی است
 همان شش کانی بر مید بعد بخیل بسیار و شش کانی قبول کرد رحمة اللہ علیہ شیخ نظام الدین قدس سرہ
 بخط مبارک خود در قہر بجانب او نوشته است در بیان محبت رب العالمین نحو آن نیست که اتفاق صحابہ
 طریقت در باب حقیقت کلام مطلوب و عظم مقصود از خلقت بشر محبت رب العالمین است و آن
 بر دو نوع است محبت ذات و محبت صفات محبت ذات از مواہب است و محبت صفات از مکارم
 هر چه از مواہب است کسب و عمل بنده را بدان تعلقی نیست و هر چه از مکارم است هست طریق کسب
 محبت دو اعم ذکر است مع تخلیۃ القلب عما سواہ این را فرغ شرط است فراغ را چهار چیز مانع است و
 هر چه مانع شرط است مانع مشروط است خلق و دنیا و نفس و شیطان طریق دفع خلق عیولت انزوا
 و طریق دفع دنیا و ناعت است و طریق دفع نفس و شیطان التجار کردن بحق سادۃ قاضی و اسلام
 و مشورۃ آنست کہ طریق دفع شیطان ذکر است طریق دفع نفس التجار حق -

مولانا علاء الدین نیلی

ادعای او در دور قوسی پاکیزه داشت و مقامی تمام پیش مولانا فرید الدین شافعی که شیخ الاسلام
 او در دور کتبات می خواند مولانا شمس الدین محیی و طهای او در سامع بودند ز می طهای داشت اما
 باوصاف تصوف موصوف بودی اگر چه از شیخ نظام الدین مجاہد مطلق بود اما یک مرید ہم گرفت بارها
 فرمودی که اگر شیخ نظام الدین در صد ریاضات بودی من خلافت نامہ بخدمت شیخ نظام الدین سائید
 که از دست حق این امر دینی نمی آید و آنچه دست پذیر خود غایت محبت بود گویند کہ در آخر عمر خود فوائد القواد
 و مقولات شیخ است بخاطر خود نوشت و بیشتر حال بر خود میداشت و مطالعه می کرد و او را در خود همان
 امر بود از دور رسیدند کہ از ان کتب معتبره هر علم کہ پیش شماست هیچ در ان رفتی نمی نامند کردی
 کتب کلامی از کتب مسلک و جز آن برست اما مقولات روح افروای خود من کہ نجاش
 است کلامی است | در انشیرت با کجا است کفایت | کجا است لغت کجا است کفایت

شیخ برهان الدین غریب

در ان کتب معتبره با زبان است با کجا است کفایت

و مواہب و ابتادات کسب
 ساحت این و توسعه امر بر
 بندگانت حمل کرد از بعضی
 باختلاف حرف و صنایع و حرف
 ہم در تحصیل تکمیل آن نیز
 فرود آورده و اگر عام تر از ان
 مراد دارد تا شامل هر دو قسم اند
 بهتر و مفید تر آید و تسلیم احکام
 الهی تعالی با حکام مادیه قہر
 دی کہ مقتضای جریان کفنا
 بقدرت و احسن شدن است
 و خود را تسلیم آن کردن اقبال
 در ربہ اسلام تعالی است رب
 العالمین احکام و اوام الهی تنگ
 و تقدس دو قسم اند یکی با حکام
 امریه شرعیہ تکلیفیہ و طیفه در کجا
 طاعت و امتثال است دوم
 احکام امرایہ قہر و بندگی در کجا
 و خدا تسلیم بود سلطان را این
 دو جزو است و بس و بحقیقت
 مراد حق و حکمت می عرض شد
 و ایراد و انطوائی نمودل خود
 تعرفت بسوی بند یعنی
 شناسانیدن خود را بند خدا
 اگر اندین او است بخود تاباند
 کہ در اینجا قدرتی دیگر هست اما
 تر و غالب تر کہ قدرتهای دیگر
 و جنب آن ناقص بود دفع آن
 عاجز اند و تعرفت حق کاسب
 بطریق لطف نگاہی در صورت
 قہر بود چون این نیز تعرفت
 تقرب و تقریب است نظر
 بحقیقت از قبیل لطف بود
 اول از لطف ظاهر خوانند
 و ثانی را لطف غیبی نظر بن

در هر دو صورت هم لطف است
 و هم قدر آنجا لطف ظاهر است
 و تفریحی اینجا ظاهر لطف
 خفی است ما شکر بر لطف
 و بر تشریح بجز ای کجیب
 عاشق این هر دو قصد آینه
 مایان کشاده تر ازین در رساله
 مسجبت سلیم حساب کرده شده است
 اود آنجا بایست ما انصیت
 رسول الله اول محبت و تعظیم
 و ادب جناب عالی اوست و
 جبره و تزیینات و حلال
 او و تمامه انیا صلواته و سلامه
 علیه علیهم اجمعین از هر چه
 و تقصیرت که ذلالت مقام
 نبوت و رسالت بود و قاطب
 در باب نگاهداشت ادب
 آنجناب آنست که هر چه در
 مرتبه الوهیت و صفات قدس
 حق است خود علاوه بر کمال
 و تقبالت که باشد در آنجا
 سه مخزن او را اخبار از هر
 امر شیخ و خطا وین + دیگر هر
 وصف کس میخواستی از آنجا
 انما کن + جمیع مراتب کمالات
 صوری و معنوی و عبودیه رسول
 مندرج است و غیره و تمامه
 و مخصوص ذات شریفی است
 که نه به عقلی جزا و کس نتواند
 خدا خاست و بنده او دیگر
 همه بندگان طفیل او بنده لازم
 است تا بل صفت سنی او
 در عبادات و عبادات عقلا
 باید که در هر چه خلایق است
 در طریقه اوست باطل است

دخوش طبعان دیگر اسیر محبت او بودند و شیخ نصیر الدین در وقتی که در شهری بود بخاندادی بود او را بخدمت
 پیر اعتقادی عظیم بود در مدت عمر خود پشت بپای نبوغ پور کرد و از خلفای شیخ نظام الدین اولیاست
 و قصه خلافت او بران وجهی که در سیرالاولیا نوشته است آنچنان است که خواججه مشرک از خدمت کسان وقتیم
 شیخ نظام الدین بود و سید حسین و سید خاموش گفتند که مولانا برهان الدین از مریدان سابق است
 و در اعتقاد میان یاران ممتاز چنانست که ذکر او بجهت خلافت بخدمت شیخ نظام الدین بکنند ایشان
 همه اتفاق کرده او را بخدمت برود و عرض کردند که مولانا برهان الدین غریب بنده قدیم حضرت محمد
 است پائی بوس می کنند و امیدوار محبت می باشد مولانا درین محل زمین بوس کرد بعد از اقبال نظام
 کلاه و سپهرین که در صحبت شیخ نظام الدین یافته بود پیش برود دست مبارک شیخ نظام الدین بران
 کلاه و سپهرین نهاد و در نظر شیخ نظام الدین مولانا برهان الدین را پوشانید و گفت شما هم خلیفه ایید
 در آن زمان شیخ نظام الدین ساکت بود و سکوت دلیل رضایت نقل است که وقتی که شیخ نظام الدین
 از مولانا برهان الدین غریب کوفته گشته بود بسبب آنکه وی پیر زمین شده بود در اصل خلقت هم ضعیف
 بود بسبب آن گلی می دوامی کرد و بر بالای آن در خانه خود می نشست علی زینبلی و ملک نصرت که از
 اقارب سلطان علاء الدین بودند و مرید شیخ علاء الدین گشته و مخلوق فقه این معنی را بخدمت شیخ
 بنوعی دیگر رسانیدند که مولانا برهان الدین بر سجاده نشینی نشیند و رعایت این کار بر طریقه مشایخ میکند
 شیخ نظام الدین ازین معنی برنجید چون مولانا برهان الدین بخدمت آمد سخن نغز بود چون از خدمت
 برخاست و بجاعت خانه آمد اقبال خادم فرمان شیخ رسانید که شما همین ساعت بروید و این جائز نشیند
 وی سر اسیمه در پیشان بنهاد رفت و تفریح بنشست مردم شهر بهین ناوی آمد بعد از چند گاه
 اسیر خسرو دستار در گون و کرد و نظر شیخ بایستاد فرمود ترک حبسیت عرض کرد که عفو جرم مولانا برهان الدین
 از حضرت التماس دارم تمسک کرد و فرمود او کجاست بطلبید بعد مولانا او اسیر خسرو دستار در گون
 خود هر دو بخدمت آمدند و سر زمین نهادند جرم مولانا را عفو کرد و مولانا بخدمت بیعت مشرف شد
 مولانا برهان الدین غریب بعد از نقل شیخ چند سال در حیات بود و بیعت بخلق خدایید او
 چون در دیو گریه رفت بر حمت حق پیوست قبر او در حیات است و این برهان الدین که شهری مشهور
 است بنام شیخ آبادان است ملوک آنجا معتقد او چند جمعه است علیه

مولانا علی شاه چاند او

از مریدان شیخ نظام الدین اولیاست او را کلمه بیعت من مولانا علی شاه چاند است در زمانی که
 مایست شیخی و محمدی شیخ نظام الدین قدس سره را در آن زمان در آنجا در آنجا در آنجا

فی مجلسه مرتبه را به حال ساکنان حسن الاجتماع و لا تحرك من ظاهره شئی و هو قلیح عنینه فاعرفنی نقی
لی من انت فاذا رايت اروتان ارجع القهقري و هو یور و عینیه کانه سکران ثم قال یسفی للفقیر ان تصو
فی قلبه خاشعانا اجالس بین یدی اسیم قال لی قم واجلس مع الاصحاب انما مشغول حمة الله علیه

و هر چه پیدا کرد مانند هر کس پیدا کرده
است از آنچه جان غیر سنت
و مخالفت آن لازم آید قولاً و
علماً و اعتقاداً و اخلاصاً است
و مردود است قال رسول الله
صلی الله علیه و آله سلم من باعد
فی امرنا خلفنا لیس منه قوم ولا
او فرمود کل محدث بعدة و کل
بده ضلالة و گفته اند هرگز مرد
دست که گرفتار بدعت است نزد
ولایت در نیاید و م محبت
هر کس هر چه منتسب است
بجناب اصلی باصلی الله علیه و آله سلم
از علما و صلحا و بلاد و دیار و جهتا
خصوصاً اکرام و تربت اهل بیت
آنحضرت صلی الله علیه و آله سلم
نمودن و تعظیم ایشان و دشمن
دایه ای ایشان نکردن و از
ستیقات و ذلالت ایشان
تجاوز کردن و اغراض نمودن
و بطهارت جوهر ذات ایشان
فائل شدن از طبیعت نقیص
و باهت ایشان دل و زبان
تکلمه اشق و مملو و مغلوب
محبت ایشان بودن توله سبها
قل للاساکم علیا جبر الا المودة
فی القربى باگر چند در بیان احکام
دینی و اقاوست حقوق بشرعیه
باسا از خلق خرنیک انداخته
اوامر و نواهی میروند بحقیقت
قتل به عمل و تقوی ستان
اگر کم خداست اقصا کتبیه است
اما بایه که در وقت اجرائ احکام
و حدود و شرع برایشان خود را
بناست محض و این مطلق دانند

شیخ علاء الدین

ابن شیخ عبدالدین سلیمان صاحب سجاده رشتین شیخ فریدالدین گنجشکری و دشمن او صاحب سجاده
نشت و پنجاه و چهار سال حق آن سجاده بر وجه استقامت او کرده هم در حالت حیات صیبت
عظمت و کرامت او در عالم منتشر گشت هیچ وجه جز در مسجد جامع پائے او جامی دیگر زلفت از ملوک
و ارباب غایت مستغنی بودی و با او وصالم الهم بود و یکپاس شب را افطار کردی و طعام بغایت اندک
خوردی و در وجود و سخاوت و در دمان خود بی نظیر بود و در طهارت و لطافت بعدیل امر خسر و علیه الرحمه

در حدیث او قصیده گفته است در اینجا می گوید

که شد بوی تو به قائم مقام شیخ فرید گر که دید ثریا بلندی قدرش دب در زادن خورشید تابدار که دید ز بهر سحر تو چرخ مهر و زانم کرد چو سید شمس قدر و منزلتش	ز تاب نور تجلی چو کرد زویش خرق که تا قیامت خواهد بر آسمان خندید چو ساکنان سپهر زاده شام گشت ز مشرعی رگ جانش برای کیشید حیات بخش جهانی دم سبجی نتست	اعلامی دنیا و دین شیخ و شیخ او هزاره چشمه خورشید از جبین بکلیه نهی بروشنی از بهر زاده خورشید کسیکه در پینه ذیل عصمت تو خیزید ز بهی نغمه شب در سواد محبت تو چه حد گفتن خسرو که کس تو نبرد
--	--	---

معتبره او در چهار روز و هفتاد شیخ فریدالدین است بر رده و سلطان محمد مطلق که مرید مقتدا بود و گنبد س
عالی عمارت کرد حمة الله علیه

خواجگ محمد

ابن مولانا جمال الدین اسحاق از اولاد حضرت شیخ فریدالدین است جامع علوم و حاوی فنون بود و علم
حکمت و ریاضی داشت و در علم موسیقی آیتی بود و بحال ذوق و شوق و طاعت و عبادت موصوف
بودی امام شیخ نظام الدین قدس سرور بود گویند که دیوانه طغوفات شیخ کتابی جمع کرده است و او را
الذوالکمال الدین نام نهاده اند و شیخ در خلافت شیخ ابوبکر موسی که پرب است مجلسی بود و شیخ نظام الدین
در آن مجلس در بیان حدیثی که در آن حدیث شیخ فرمود تا سماع بگذارد و حکایات
و حدیثی که در آن حدیث شیخ فرمود تا سماع بگذارد و حکایات
و حدیثی که در آن حدیث شیخ فرمود تا سماع بگذارد و حکایات

بجانب خواجه محمد امام شارت کرد هر دو بزرگ برخاستند و بجای تکیان نشستند و غزلی آفاک کردند چون بدین بیت رسیدند بیت **هر بخردی که بیتی اشب** | **الذمن همه در گوار تا روز** شیخ نظام قدس سره را در گرفت و در جلا اثر کرد و ذوقی پیدا آمد رحمة الله علیه.

در عایت در حمت انتساب از دست نه بند چنانکه بنده کلمه مولی فرزندش را تا و بسا کند و خود را در میان زمیند و بهر چه وی فرموده عمل کند و زبان و دل از شتم و امانت نگاهدارد و همین است حکم اهل اسلام از اهل خصوص در اقامت حد و مکر تمامه مسلمانان در حفظ حرمت ایستادگیشان و اوقات و تفریط محل خود و ضرر است باید در آن که سابقه عنایت حق در باب اهل بیت نبوت و قدر دعوت آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم در نگاه ربوبیت بیشتر از آنست که از سیئات ایشان تجاوز کند و شفاعت وی صلی الله علیه و آله و سلم در حق ایشان قبول نیست و بر ایشان جاودگی از سائر است بر مروج دین و تحقق تقوس بیشتر و بیشتر باشند که حمایت دعایت شریعت حق را بر حجت نبی و درین بزرگواران بیشتر است کفای اهل اسلام او پایگسوت رسول الله و هم شفق بر است و است بر عایت حقوقی و اعانت و اعاد و اقامت فرزند کفایا مثل سلام و عیادت و نماز جنازه و امثال آن در تمام دنیا که نظام مایم دین بدست و تصدیق امانت و قضی و غزلی بیت اقامت سنت و عدالت و اعانت نیز ازین باب است و در انصیبت کنایه چنانکه است

خواجه عزیزالدین صوفی

والده بزرگوار او نیز دختر شیخ فریاد الحق والدین است گویند او نیز از لطف و طاعت شیخ نظام الدین اولیا کتابی جمع کرده است مسمی بر تحفه الابرار و کرامه الاخبار و وی شاکر دقاصنی می بالدین کاشانی است و در صنعت کتابت بی نظیر بود و نقل است که وی می گفت وقتی بر شیخ نظام الدین در آمدیم دیدم که بر کتب شستاست مستقبل قبله روی و چشم مبارک جانب آسمان داشته و مستغرق جمال حق گشته من ترسیدم که در محلی نازک در آمدم زمره راه برگشتن در جای ایستادن یک ساعت نیکو ایستاده بودم و هیچکس از خاندان حاضر نبوده شیخ نظام الدین بلرزد چنانچه کجشک بلرزد و بعالم خود باز آمد و چشمهای مبارک خود دست با لید و پرسید و گفتم عزیز دست بده شفقتم فرمود و رحمت بسیار کرد رحمة الله علیه.

خواجه تقی الدین فوج

پسر خواهرزاده حقیقی شیخ نظام الدین اولیا است حافظ قرآن بود و نقل است که روزی او را در حالت مرض پیش خود طلبید و خلافت داد و وصیت کرد باید که هر چه بر تو رسد نگاه نمایی اگر بر تو چیزی نباشد هیچ دل خود گران نداری که خدا ترا خواهد داد و هیچ کی را بد نخواهی و جبارا بعباد کئی بوده او را در کتابت که در ویش او را زخوار نباشد اگر تو این چنین کنی بادشاهان بر در تو آید و می در حالت حیات شیخ نظام الدین در عقوان شباب بر حمت حق پوست.

سید محمد بن سید محمود کرمانی

او از کرمان تجارت در لاهور آمدی چون بازگشتی در اجودین خدی سعادت ملاقات شیخ کرمانی حاصل کردی و بستان رفتی در درستان هم او بود نام او سید محمود کرمانی بود و در اجودین نشست شیخ فریدالدین محبتی پیدا شد اسباب اموال کرمان را بکلی ترک کرد و در درستان نشست و از آنجا بقصد سعادت شیخ سعادت اجودین نمودم اما او را گفت که شیخ الاسلام هم از کرمان آمد هم عزیز است سید محمود کرمانی گفت که محبت از کرمان است و در اجودین نشست

بعد از شیخ فزیرالدین بصیحت شیخ نظام الدین آمد و داخل ایام اعلی شد و در شب جمعه سنه
احدی عشر و سبعمائة رحلت نمود و در ایام چوپوره مدفون شد رحمة الله علیه.

سید محمد محمد

ابن سید مبارک بن سید محمد الکرانی جامع کتاب سیر الاولیاء است و آن کتابی است جامع احوال
مشایخ چشتیه او در زمان صغر شریف بصیحت شیخ نظام الدین مشرف شده و بعضی مجلسها با او بود
از وفات حضرت خلفا تا بوده و از شیخ نصیر الدین محمود تربیت یافته چار بار در خواب بحال شیخ مشرف
شده و تجدید بصیحت کرده پدر و اعمام و اجداد و از نزدیکان شیخ بوده اند و اکثر از آنچه در آن کتاب نقل
کرده بواسطه آبائی کرام خود کرده رحمة الله علیه.

مولانا شمس الدین محیی قدس سره

از اعاظم خلفای شیخ نظام الدین اولیاست و میان یاران اعلی شیخ معظم و مکرم و صاحب صدر بود
فاد مشایخ علیای شهر بود بیشتر مردم شهر و تلمذوی اقتساب می کردند و بان نسبت محرم و پیغمبری
گویند که او را شیخ مشایق است در وی نقل کرده که کتابی قطاوی که از او بوده برای تحصیل علم
رو آورده بود و در آن اثنا او را ذکر امامت شیخ نظام الدین اولیاشنیده روزی وی با مولانا احمد الدین
ناوی بخدمت شیخ آمد و شیخ پرسید شهری باشید چیزی تعلیم می کنید گفتند آری بخدمت مولانا ناصر الدین
بگری حاصل بندوی می خوانیم شیخ ایشان را از بعضی مواضع که با اشکال مشهور بود پرسید گفتند که
سنتی با همین جای رسیده است این جهت بر این شکل مانده است شیخ آنرا حل کرد ایشان اعتقاد
در حق او را شیخ شد بعد از مدتی مولانا شمس الدین محیی برید شد و بر تریه کمال رسید و وی از تکلفات و
مراعات رسم و عادت بجا بود و از تعلق نزدیک سزاوار تعلقات کمتر کسی را مرید گرفت و ازین کار احتراز
کردی گفتی اگر شیخ نظام الدین درین کافه نبود من هرگز این را بر خود نگاه نمی گویند که شیخ

نصیر الدین محیی قدس سره **عاشق العلم من اجابك حقا** **قال العلم شمس الدین محیی**

نقل است که در آن سلطان محمد سلطان محمد قهر و سیاست بر خلاف خصوصاً بطائفه مشایخ آن
کتابت می کرد و در آن کتب گفت که شیخ نظام الدین را بجا که کنه تدریس می کرد و در آنجا بای آن
نقل است که در آن سلطان محمد سلطان محمد قهر و سیاست بر خلاف خصوصاً بطائفه مشایخ آن
کتابت می کرد و در آن کتب گفت که شیخ نظام الدین را بجا که کنه تدریس می کرد و در آنجا بای آن

تعلیم آن و عمل بدان تدبیر آیت
و معرفت معانی و تفصیل علوی
باشد که متعلق است بدان
و ملازمت تلاوت با رعایت
طهارت و تحسین صورت و حضور
قلب از حقوق کتاب است
گفتند هر که لا اقل در شش ماه
ختم قرآن کند فردای قیامت
قرآن خصم وی شود و بعضی هر روز
گفتند عجب زیادت با خود
چه گوید در سلف جامه بود که
هر روز ختم قرآن میکردند زیاد
ادان نیز در رعایت حقوق
کتاب است مگر حکم در آن
تفسیر آن از پیش نفس غریبه
سند و نقل آن از سلف است
شیخ خیاچه بعضی اجدادان
برای قبول این روزگار کنند
و آن را تفسیر قرآن نام نهند
و مانند که من فسّر القرآن براه
فقه کفر نفوذ با عدل و دلک
و اما نصیحت مرعاه مسلمانان
با رعایت حقوق ایشان کردن
و حرمت ایشان در مال و حق
و نفس نگاه داشتن و چشم
حقارت در مسلمانان نگریستن
و دست دربان از اذیت ایشان
باز داشتن و حقوق لازم
ایشان بر وجه کمال دانیدن
و لغزش و اعانت ایشان بر
وجه مشروع کردن است در
حدیث آمده است بسیاری از بلاد
خود را ظالم بود و مظلوم گفتند
یا رسول الله مظلوم را یاری
توان داد یاری دادن ظالم

برگاه با بیارند مباح که بهانه می کرده باشند درین آثار ازین عالم طلت کرد و قبر او در باران جو برتربت

قاضی محی الدین کاشانی قدس سره

از مریدان شیخ نظام الدین اولیاست قدس سره که نور علم و هدیه تقوی موصوف و مشهور بعد از آنست
علم و کرامت بود و استاد شهر بود و هم در ابتدای ارادت و تعلقات در نیای وی دست برداشت و امثال
او را که سایه دانشند می ست بندست شیخ آورد و پاره کرد و تقوی بجای هدیش گرفت او را با شیخ کلام بسیار
بودی و شیخ او را در معرض خلافت داشت و کاعده می بست خود نوشت که نشود آن نیست می باید
که تارک دنیا باشی بسوی دنیا و از باب دنیا اهل نشوی و ده قبول کنی و صلوات بادشاهان نگیری و اگر
مسافران بر تو برسد و بر تو چیزی نباشد این حال را نعمتی شمی از نعمتهای الهی فان فعلت امر تک
و عینی بکسان تفعل کذلک فانک خلیفتی و ان لم تفعل فانک خلیفتی نقل است که قاضی محی الدین
کاشانی از شیخ نظام الدین سوال کرد که مراقبه مرید حضرت عزت را در حضرت پیغامبر او مر شیخ
را هر کی طلوعه می باید یا جمع نیز می شاید فرمود که جمع نیز ممکن است و طلوعه هم مفید چون خواهد که جمع
کن چنین باید کرد که با تبه بینیدی الله حاضر است و پیغامبر صلی الله علیه و آله و سلم بر زمین و شیخ بر بسیار
ست نقل است که چون شدت فقر و فاقه بروی غلبه کرد و او را اتباع بسیار بودند که بنا بر نعمت
خو کرده بودند متاب نیار و در این معنی را یکی از آشنایان او در نگاه سلطان علاء الدین سانیه سلطان
قضای او داده که برودش او بود و مفوض داشت چون این خبر بقاضی محی الدین رسید بجهت
پیر آید و عرض کرد که این معنی بغیر خواست چنین واقع شده است تا حکم خودم چو باشد شیخ فرمود
البته مثل این معنی بنحای تو گذشته است نگاه این معنی برای تو پیش آورده اند قاضی باید برین سبب
حیوانی منقص در روزگاری مشوش پیش آمد و چنین گویند که شیخ آن خلافت نامه را از وی بر طلب
و در گذشته نهاد تا یک سال مزاج شیخ بقاضی محی الدین تغییر نوبه بعد از یک سال بر قانون قدیم
بادگشت و قاضی محی الدین بتجدید ارادت مشرف گشت و هم در حیات شیخ طلت کرد و در وقت

مولانا وحیه الدین یوسف قدس سره

از خلفای شیخ نظام الدین اولیاست رحمت و شفقت شیخ از حق و حق سبحان الله و از ارباب
و خلافت سابق بود و در وقت کثرت حلیه خلافت که بیار آن امر مشایخ و اولاد و
خلافت بخشد و می حساب خوار می کرد که از آن بزرگان که در آن زمان در آن زمان در آن زمان
بنحای و حلیه می کرد که در آن زمان در آن زمان در آن زمان در آن زمان در آن زمان

چه گوید و فرموده اند دست بگیر
نگه تاریش که ظلم کند و چهار دهنای
رباط و امر سعادت و نهی نکند و امثال
آن نیز در باب نصیحت حامد بود و از
نصیحت حامد است کلام ایشان
بر قدر حقول ایشان که در آن زمان
حال درین باب نمودن با آن
سخن از ذوقان و حقایق گفتن
و کشف اسرار نمودن که در سخن
است ایشان را و اظهار اختلافات
علماء و تادیل ایشان با غیر علماء
نیز همین حکم دارد و من الله به
والعون و لما نصرت خواص
مسلمانان بآنکه خواص را بر
قسم داشته اند اول امر سلطان
اولی الامر اطاعت ایشان کردن
و محکوم ایشان بودن اگر مخالفت
کم خدا و رسول خدا حکم کنند از
واجبات طریقه دین اسلام است
قال الله تعالی اطیبا الله و طیبوا
الرسول و اولی الامر حکم و در وقت
که طاعت که آنحضرت صلی الله
علیه و آله و سلم بسوی بن مسعود که
یکه از صوابی است فرمود و یا سوده
بن مسعود شاید که دیگر تو مرانیان
و صیت می کنم بر از تقوی صحت
و طاعت امر اگر چند بندگی
بود و این با لغات دولت
اولی الامر و الاحبار اولی الامر
و امام نبودند که کاتب طایفه
اصل بود درین تقدیر طاعت
او نیز واجب کرد و با کلمات
و انقیاد امر از من بعد ادام
که مخالفت چون از تقوی که در
صورت اگر از ایضا است که

و امانت نمایند و فتوای حاج
 دهند اگر ترویج دین نمایند و با
 اعاوان عانت مسلمانان تقویت
 دین حق شوند آن هم کار و شکر
 و قانی بزرگ است بامر التوفیق
 سوم از این خصوص شیخ طریقت
 اند که بعد از عمل معلوم تحقیق صدق
 متابعت سنت و توجه تمام بحق و
 انقطاع از غیر وی سببانه بیرون
 در شریعت بانوار معرفت و اسرار
 حقیقت رسیده نعمت نیکمال
 و عزت حال ممتاز شده اند
 فاضل امت و کاملان دین و
 ملت تحقیق این طائفه و تکلمان
 ایشانند که جامع اند میان ظاهر
 و باطن و شریعت و حقیقت تسلیم
 ایشان در آنچه خبر دهند از احوال
 باطن و اسرار حقیقت لازم است
 و ضابطه درین باب آنست
 که هر چه بی شبهت مخالف تحقیق
 علم و حکم شریعت بود انکار آن
 واجب است و هر چه در آن شبه
 بود توقف در آن ملازم گفتار
 فاعل آن روی است که امام
 است در علم و عمل و ایم و در کلام
 و دعوی تاویل و توجیه قول و
 فعل و بی اید نمود اگر صلوات
 خیری در رد آن بود بااحت
 ضلال و ضلال ناقصان
 نگردد آن دیگرست و باید بدست
 که ولی از هفتاد دلائل توحید
 در عصیت محصوم نبود و لیکن
 از اسرار بر عصیت و در احوال
 محفوظ باشد اینست معنی آنکه
 گویند تیار محصوم اند و لیا

شفقت و عنایت بود و هیچکس را بنجدت شیخ آن قرب و محرمیتی که امیر خسرو داشت نه در هر شب بعد
 از نماز خفتن و خلوت خاص شیخ رفتی و از هر باب سخن کردی و از باران سبک را در خواست بردی هر چند
 کردی و یکی از دفعات که شیخ بخاطر خود بجانب او نوشته است اینست بعد از محافلت جوارح از انوار حضرت
 شرح اجتناب نماید و در ملاقات اوقات هم گوشه و عمر عزیز که سبب تحصیل کلی مرادات است غنیمت شمر
 و روزگار را بطلالت مصروف نگرداند و اگر در ضمیر الشرح یا به برپی الشرح رود که آن در طریقت سیلی
 معتبرست و در کلی کارها استخاره را تقدیم نماید و هم صاحب سیرالاولیا گوید امیر خسرو در محتامی که از شیخ
 در باب او صادر شده بود آن را کتابت کرده است و نسخ آن اینست یکبار سلطان اشباح قدس سره
 این بنده را فرمود که من از همه تنگ آیم و از تو تنگ آیم هم بارگفت که از همه تنگ آیم تا حدی که
 از خود تنگ آیم و از تو تنگ نیایم وقتی مرتب بنجدت ایشان درخواست و جیات نمود که از آن
 نظر یابی که در حق خسروست یکی در کار من کن و در حضور او جواب گفت اما بنده را گفت آن وقت در
 خاطر می گذشت که می خواهم آن مرد را بگویم که قابلیت بسیار وقتی بر زبان مبارک خواهد رفت عافی
 من گوید که بقای تو موقوفست بر بقای من باید که ترا پسروی من فن کنند این سخن بکرات بنجدت ایشان یاد و شده
 است و ایشان فرموده اند که همچنین خواهد شد انشاء الله تعالی و خدمت خواجه با بنده عهد خدا
 کرده است که هر گاه که در بهشت بخوابد بنده را برابر خود در بهشت برد انشاء الله تعالی وقتی خواجه در خواب
 دید گوی در میان منده نزدیک دروازه پیش خاد شیخ نجیب الدین متوکل آبی روان شده است
 بغایت روشن و صافی و دعا گوی در دو کاسه بنده تر نشسته است وقتی بغایت خوش امید داری
 پیدا شده در جهان وقتی بر خاطر من گذشتی و برای تو از خدا نعمتی که ما را مطلوب باشد خواستام
 میدانم که دعا مستجاب شده است و در تو آن حال پیدا خواهد شد انشاء الله تعالی و بنده وقتی از
 دیوان مبارک خواجه شنید که فرمودند امشب در سر دعا گوی فرود خوانند خسرو را محمد کاسه لیس خوانند
 از نجیب بنده را این خطاب آمد ما است و محض صادق اخبار کرده بدین ماسم بنده امیدوار نعمتها
 است انشاء الله تعالی بنده را خواجه ترک اند خطاب کرده است و چندین فرمان موعود و فرین کلم
 مبارک ایشان بدین خط در حق بنده بدو ایج و دو بنده آن را تعویذ ساخته تا بوقت و کن بر این بنده
 باشد فرمای قیامت رحمان حق من سواره بدان کاغذ یا بختیا یا انشاء الله تعالی اللهم خواجه بنده
 را طلب فرمود چون بنده پیش رفت فرموده خواهی رسید ما بنشین بعد از آن بر زبان ایشان که در
 کعب آیدند و خواب می بینیم شیخ صدر الدین پسر شیخ الاسلام بها الدین را که را پیش از آن
 آمد من بتواضع طبع پیش آمدم و او نمود چندان تواضع نمود که بر آن گفت در حق این است که
 خسروی از او در پیدا شدی و نزدیکی آمدی بر بیان سر و صف آثار کردی و در حق این است که

مؤذن بانگ نماز گفت بیدار شد چون این خواب تقریر فرمودند گفتند بنگر که این چه مرتبه باشد بعد
 آن من چهاره از سزای دنیا مندی عرضه داشت کردم که من کتاب را چه حد آن مرتبه باشد
 تا خدا در شاست خواجه ازین سخن گریه گرفت با واد بلند گریست بنده نیز از گریه سخت ایشان
 و گریه خدا بعد از آن خواجه فرمود کلاه خاصه آوردند و بدست مبارک خود بنده را لباس کرد و فرمود
 می بای که کلمات مشایخ را بسیار نظر داری این دو بیت از انشا شیخ نظام الدین او ای است

قدس سر که در حق امیر خسر علیه الرحمة گفته اند **سابع** | خسر که بظلم و شر مشتش کم است
 ملکیت ملک سخن این خسر است | این خسر است تا خسر نیست | زیرا که خداست تا خسر است

در وقت که شیخ بریاض رضوان می خرامید امیر خسر حاضر نبود همراه فلق شاه بدیار کهنوتی رفته بود
 چون از آن سفر باز آمد گریه کرد و تعزیهها داشت و دیوانگیمها نمود و گفت من از برای خود میگویم
 که بعد از شیخ چندان بقای نخواهد بود شش ماه بر ملکیت نقل شیخ هر دو هم بیج الاخر سینه خمس
 و عشرین و سیما دو کات امیر خسر و میزدیم شوال سنه مذکور رحمة الله علیه.

امیر حسن بن علاء سنجرى دهلوى

او در میان فضلاء عصر عتی و مکانی دیگر بود و در میان مریدان شیخ نظام الدین بقربت مسکنات
 شیخ اقیامی داشت و در حسن معاشرت و صفائی سرپرست و سایر صفات حمیده یگانه عصر بود و
 باوصاف تصوف موصوف او را نسبت بمیر خسر و تقدم کرده هست اگر چه هر دو صاحب معاصر
 یکدیگر بودند و اقتصادت در مروج سلطان غیاث الدین بلبن در کلام امیر خسر و در مروج سلطان
 کتیر چیزی از آن یافت و اکثر اشعار امیر خسر و در زمان سلطان غیاث الدین بلبن در مروج خان شهید
 است که پس در دست و حاکم مکان بود و امیر خسر و در ملازمت او می بود و این خان شهید التماس کرد و
 شیخ نظام الدین حنفی شیرازی از شیراز ننوده شیخ التماس او را میزد و نداشت فرمود که پیر مشایخ و
 سلی سینه در ستان نامه که در باب ملاقات امیر خسر و با شیخ سعدی سخنان گویند صلی نامه و حسین
 کتاب حنفی صلی انوار الفوائد و انوار المعرفه طلت شیخ خراج کوه در قایت مناسبت الفاظ و لطافت
 سخنان که کتاب در میان الفاظ و در این شیخ نظام الدین دستور است گویند که میر خسر و گفتمی کاش که
 در این کتاب در بیان این بودی و این کتاب ازین بودی و این سخن ناشی از قایت مجتبی است
 در این کتاب در بیان این بودی و این کتاب ازین بودی و این سخن ناشی از قایت مجتبی است
 در این کتاب در بیان این بودی و این کتاب ازین بودی و این سخن ناشی از قایت مجتبی است

مخوف و محنت پیش از وقوع
 در محبت بود و حفظ بعد از وی
 و آنچه ازین طائفه محبت قلبه
 سکر و سلوک حال از آنچه بفترا
 ظاهراً شریعت است بنایان
 نقل و نقل نقل کند بعد محبت
 نقل طرق احوال و دست تو چه
 و تطبیق است یا سکوف و تسلیم
 با عدم اتباع واقعه اما قه او
 اتباع در واضحات و دوند و پرتاب
 و بهبات و صاحب حال صبح
 بر تقدیر عدم تضاد و اختیاض
 ست و بنگر آن حکم علم و شریعت
 معتد و در سکوفا غاض و
 توقف بر تقدیر احتمال و اشتباه
 با احتیاط و انضام قریب سخن
 در نیاب بسیار است جلا از آن
 در ساد مروج البحرین ذکر گویند
 است نال اسم سلطنتان
 فی الدنیاء والاخره و صلی علی
 السید الهادی الی اهل البیت
 محمد آله و صحبه اجمعین
 الریاء العاشرة واقایه
 الاسم فی اعمال المؤمن
 لا اله الا الله محمد رسول الله
 طریقه شین اخه بموضوع
 ست که نقل صحیح است
 با جواز عمل بحدی ضعیف در
 فضائل اعمال مایه از دقت
 طریقه تعاضد آن و طریقه قضا
 اعتبار معنی و ملت حکم و قاضی
 بابت مگر آنکه نفس صریح مقابل
 آن از چنانچه در حقیق قیاس
 بابت خسته است اکثر صحت

ایام اسباج و اشهر و موسم
 لیل و نهار زرد می بینم بقوت
 نرسیده بلکه احادیث و آثار از
 در آن موسم بوضع و بطلان
 شده و سلوة رغائب که در شب
 جبه اول از جهت کیفیت مخصوص
 بگذرانند در میان مشایخ مشهور
 است نزد ایشان ازین قبیل است
 و در منع و تشویق آن تشدید و تکرار
 غریب نمایند و حدیثی که درین باب
 نقل کنند مطعونست و تمارک
 که در شب نصف شعبان که آنرا
 شب پرات خوانند در روز ولادت
 و امثال آن بگذرانند نیز چنین
 حکم دارد و در وقت بلات جزقیما
 لیل و نظیر لیل سجد با دعا می کند
 در روی اثر است و بیارت قبول
 در دعا و استغفار در اول نومرد و در
 روز عاشورا جو موسم و توسیع
 طعام ثابت نشد و احادیث
 توسیع طعام نیز جمیع آنست
 طریقی جبران اعتقاد کرده و اما
 در موسم روز عاشورا تا یکید تمام
 در دعا و توسیع در اسباج الاصول از
 احادیث صحاح آورده که در سلوة
 سله از علیه و آله و سلم موسم عاشورا
 و سنت فجر و صوم سه روز از
 همراه در سفر و حضر ترک نکرد می این
 سه چیز از او که شن بود در روی
 صلوات علیه و آله و سلم و علمای
 دیگر که آن را خصال مشرفه گویند
 از غسل و احتمال امثال آن
 در روز عاشورا صحیح نشده و اما
 صوم و صوم سه شوال بصحت
 پیوسته و احادیث آمده و بیجا

بند سر بر زمین نهاد و گفت من این در گرفته ام تبسم فرمود و گفت این در گرفته و محکم گرفته و تم
 در قوال الفواد می نویسد پنجشنبه میزدیم ماه مبارک کجیب سنا حدی عشر و سبعمائة سعادت پای بوس
 حاصل شد شب این روز بنده خوابی دیده بود آن را بخندمت ایشان عرض داشت که خواب
 آن بود گوئی وقت نماز فرض با یاد شده است و من بجهت نماز وضوی سازم وقت تنگ رسیده
 است گوئی تعجیل تمام وضو ساختم و سنت گذاردم و همچنین میدانم که درین نزدیکی جماعت می شود
 تعجیل تمام در آن شدم تا جماعت در ایام درین چه بشناب میرقم چنین دستم که آفتاب طلوع می کند
 تبرسیم که نباید که وقت نماز بگذرد و گوئی دست بر آوردم و جانب آفتاب اشارت کردم و این سخن
 بگفتم که بوقت پاک شیخ بر نیائی این بگفتم و هم در خواب وقت من خوش شد هم درین میان بیدار شدم
 خواجه ذکره اسد بالخیر چون این سخن بشنید چشم پر آب کرد و مناسب آن حکایات فرمود که سخن در سماع
 افتاد بنده عرض داشت که در این شکسته ما در کار خود خیریت است از آن جهت که طاعتی و عبادتی
 که باید دارم ما در او و مشغولی در ایشان نیست اما چون سماع شنیده می شود وقتی و راحتی تمام حاصل
 می آید و هم بوقت پاک نمردم کاین ساعت از هوای نفس و دنیا بیخ در خاطر نمی گذرد و فرمود که آن
 ساعت دل از حلالی خالی می شود بنده گفت آری بعد از آن فرمود که سماع بر دو نوع است باجم و غیر
 باجم باجم آن را گویند که اول سماع هجوم می آید و مثلاً صوتی و یا بیستی شنیده می شود و این کس را شنیدن
 می آید این حال را باجم گویند و این را شرح نتوان داد اما غیر باجم آنست که آن را بر بجا می تعجیل
 کند بر حضرت حق را بر سر خود یا بر جاسی که در دل او گذرد و یک شب در سماع ماه ربیع الاخره است عشر و سبعمائة
 سعادت پای بوس حاصل شد سخن در طائفه مست لعماد افتاد و در باب کسانی که زیارت کعبه روند
 و چون باز آیند بجا نماند بکار دنیا مشغول شوند بنده عرض داشت که در کعبه را حجب از طائفه آمد
 که بخدمت مخدوم پیوند کرده باشند و باز طرفی بره و آن زمان کاین سخن عرض داشت افتاد صلح که لای
 بنده است حاضر بود عرض داشت که در این شکسته ازین شرح کیا من است و وقتی سخن شنیده است
 و آن در دل من کار کرده است و این سخن اینست که او گفت است بجز کسی بود که او را در زیارت
 خواجه ذکره اسد بالخیر چون این سخن بشنید چشم پر آب کرد و این مصرع بر زبان مبارک افتاد
 این ره بسوی کعبه رود آن بسوی دوست

این ره بسوی کعبه رود آن بسوی دوست
 عرض داشت که هر بار که بنده قرآن می خواند بیشتر واضح آن را می شنود که در آن
 در شناسی تلاوت دل بنده بسوای یا با نیشه مشغول شود و از یاد خود دور می آید
 است دل خود را واضح مشغول کنم همان زمان بر سر آبی رسد که آن است سماع آن است
 باشد و یا آیه دیگر در نظر آید که در دل آن شکل بشود که در آن کعبه را در آن روز

تیکوست این را نیکو نگاردهاری در سیر اولیایم نویسد که روزی میر حسن بخدمت شیخ عضد اشعرا کرد که نعمت رویت که مومنان را او داده است بعد از حصول آن از نعمتهای دیگر چه بنید بر لفظ مبارک ماند که سخت کوتاه نظری باشد که بعد از آن چیزی دیگر نظر کند و مولد و منشأ را میر حسن مقام دینی است و بر دست حیات خود میبرد از دست و در آخر عمر در دیو گیر رفت و همان جا دفن یافت موضوع او همدان جاست رحمة الله علیه و قات او در سنه -

از صواح و حسان و ضمان و موضوعات در کتابی که به دست با ثبت من السنه لی ایام الهی جمع کرده ایم در طریقه اکثر مشایخ و ارباب خصوصاً اهل اراغ و موافق طریقه محمد بن سید گفته اند

خواجہ شمس الدین

خواهرزاده امیر خسرو ادا فاضل روزگار بود و غایت محبت شیخ نظام الدین اولیاداشت گویند که وقت تحریر لیستن نهاد با جمال شیخ ندیدی تحریریه بستی از صفت جماعت سر بیرون آوردی و روی مبارک شیخ دیدی آنگاه تحریریه بستی شیخ در مرض موت بی عیادت اومی رفت و در شان راه بود که خبر فوت او آوردند فرمود اندک مدتی که دوست بدوست رسید و پایان قبر امیر خسرو قبری است که مردم آن را قبر خواهرزاده میری گویند کتب که در خواجہ شمس الدین باشد و الله اعلم رحمة الله علیه -

که در اخبار صحیح کفایت مستمر طالب ما و استغناست نامت و الله اعلم و صل اشغال احوال و جهالت نزد بعضی مشایخ تاخرین معمول کرده در راه بود ایشان نوشته شده ملام محمد خرد و احوال العلوم شیخ ابو طالب علی در قوت القلوب نیز از آنها آورده اند ما اخبار احوالی در فصل گذشته توجیه کن کردیم آنجا که گفتیم طریقه محمد بن سید و این احوال نزد ایشان است نشانه یعنی اختلاف در این بی بر اختلاف طریقه است اگر چه نزد یکی ثابت نشود لا تهمینا به که نزد دیگران هم ثابت نشود و تمام تفصیل کلام آنست که این احوال و نسک اطالفة از مشایخ که بان قائل و عالیه از مشایخ خود دیده و شنیده و بشایخ از دیگران حمیده جان دیگران در وایت کن آنکه سنی و ترک اهتمام و اسباب فلن از رعیان قبول کرده بکدام باشد بر من و اولیای خود و متک و اعتقاد حسن عبادت و تحسین طاعت علی الاطلاق و عدم و تطیع نظر از خصوصیت است و اعمال و لیکن طریقه محمد بن

خواجہ ضیاء الدین برنی

صاحب تاریخ فیروز شاهی مرید شیخ نظام الدین اولیاست بعنایت قرب او مخصوص بود و محو لطافت نظر العت بود و از هر گونه کلمات و حکایات یادداشت و از صحبت علماء و مشایخ و شعرا خطی تمام داشت و با امیر خسرو و میر حسن موافقی و افراد از صحبت آن دو عزیز بیستفید بود و هم از ابتدا و عقده امامت شیخ در آمد و خیاث پور ساکن شده و در آخر بواسطه لطافت طبع و فن ندیدی که داشت خدمت سلطان محمد تغلق مستقل گشت و بعد از روز زمان دولت فیروز شاه با تملیح کنایت کرد و گرفت و در وقت رحلت از دنیا مجروح و منزله رفت گویند که بر جبان ما و جز بوریای که ما خرد بودیم و در چهارده روز شیخ نظام الدین در پایان والده که بریز گوار خورد و فن یافت و رحمة الله علیه در اولیایم که یکم اولاً اشیا الدین برنی در حضرت نامه خود آورده که من وقتی بخودت شیخ نظام الدین حاضر بودم از افراقی تا پاشت بجاورد جان بخش شیخ مشغول دران روز بیشتر از دیگران ظاهر شد تا اوقات آرد و بعد از آن حال بجا ماند گشت که مشایخ سلف از این بزرگواران که در نظام الدین اولیایم که تمام خود جام و خاص را در شگری میکند و در حیات متالی که شیخ نظام الدین را بجا که کاشف عالم است و در کتب کاشف از شیخ نظام الدین برنی که در این کتاب است که من بی تفصیل

که در اخبار صحیح کفایت مستمر طالب ما و استغناست نامت و الله اعلم و صل اشغال احوال و جهالت نزد بعضی مشایخ تاخرین معمول کرده در راه بود ایشان نوشته شده ملام محمد خرد و احوال العلوم شیخ ابو طالب علی در قوت القلوب نیز از آنها آورده اند ما اخبار احوالی در فصل گذشته توجیه کن کردیم آنجا که گفتیم طریقه محمد بن سید و این احوال نزد ایشان است نشانه یعنی اختلاف در این بی بر اختلاف طریقه است اگر چه نزد یکی ثابت نشود لا تهمینا به که نزد دیگران هم ثابت نشود و تمام تفصیل کلام آنست که این احوال و نسک اطالفة از مشایخ که بان قائل و عالیه از مشایخ خود دیده و شنیده و بشایخ از دیگران حمیده جان دیگران در وایت کن آنکه سنی و ترک اهتمام و اسباب فلن از رعیان قبول کرده بکدام باشد بر من و اولیای خود و متک و اعتقاد حسن عبادت و تحسین طاعت علی الاطلاق و عدم و تطیع نظر از خصوصیت است و اعمال و لیکن طریقه محمد بن

Marfat.com

تحقیق و تفتیش احوال و تزکیه
و تعدیل رجال است استعمال
نفس و جرم و تصویب اسناد ظاهر
و باطنی با بطلان و تحقیق آثار
و آثار و عهد ایشان است و
اعتقاد و رجوع درین باب ایشان
همچنانکه تحقیق احوال نفس
و مکاتبات و تصویب احوال اهل
و دقائق آن بصرفیه است
و در بیان حل و حرمت و صحت
و فساد اعمال بفقها هم محتاج
یکدیگر اند و همه معاون یکدیگر
در این باب است این هر سه طرق
بوده و در بعضی احوال
امام مسلم در مقدمه صحیح خود میفرماید
رحمة الله علیه که وجود احادیث
موضوعه صحیح آن کفر اهل
اهل بدیع و صلاح کما بینی که
ایشان حدیثی نقل کرده اند
و مصادم کلمه فاعله شرح نموده
در ظاهر کلمه صدق و صلاح
آیات بود ایشان تبیین
و احتمال صدق آن ماثول
کرده و عمل کرده و نموده
نموده یعنی هر گاه آن توان کرد
که مسلمانان برین ضابطه
طبیعاً و کلاً آنرا کند و وضع
حدیث از پیش خود نگیرد
آنحضرت صلی الله علیه و آله
و عهد که در نیاید و در باقی
که من کذب علی محمد آملتی بقره
من انما من طائفة کافر من کذب
و با عشت و در اعی شهر است
در آریان چه وقت باز که
درین میان کسی است که وضع

آیندگان را چاره دست بیعت میدهم فرمود که حق تعالی در هر عصری بکلمت یافته خود خاصیتی نهاده است
تا مردم آن عصر را رسم و عاداتی پدید می آید که با طبیعت و مزاج اهل عصر و گیرنی مانند شکل در ارادت
مردم نقطه از غیر حق است و مشغول مع الله تعالی و سلف تا انقطاع کلی نمیدینند دست بیعت نمیدانند
فاما از عصر شیخ ابوسعید ابوالخیر که آیت بود از آیات حق تا عصر شیخ سیف الدین باختری و از عصر
شیخ شهاب الدین سهروردی تا عهد دولت شیخ فرید الدین بردباری این بادشاهان دین بجموع خلق می شد
و از هر طائفه از ملوک و امارا و معارف و مشاهیر و طوائف دیگری آمدند و خود را از خود تعبات آخرت
در پناه این عاشقان خدای انداختند و این مشایخ دست بیعت بخاص و عام میدادند و هیچ کس
نتواند که معاملات و دستان خدای را مقیس علیه سازد که ایشان همچنین مردمان گرفتند من هم بگیرم
آمد و در جواب سوال تو که در گرفتن مردمان احتیاط و دلاسانی کنم کی آنست که بتواتری شنوم که بسیار
آن از در آماراوت من دست از معاصی میدارند و نماز جماعت می گزارند و باور او و نوافل مشغول
می شوند اگر من هم در اول شرایط حقیقت ارادت با ایشان بگیرم ازین مقدار خیر که از ایشان در وجود
می آید محروم شوم و دیگری آنکه حاضر گردانم و یا التماس و یا وسیله انگیزم و یا شقیع در میان آورم
شیخ کامل کامل در دادن دست بیعت مرا اجازت داده و می بینم که مسلمانان بجز شرط از مسکنت برادر
من می آید و میگوید که از جمله گنا بان توبه کرده ام من نیست آنکه شاید سخن او راست باشد دست بیعت
میدهم خاصه که از صادقان می شنوم که ارادت من اهل بیعت ما از معاصی باز میدارند و سبب دیگر
که اگر کسی الاسباب است آنست که روزی شیخ فرید الدین و والدین و اوت و علم از پیش خود مراد و فرمود
که تعویذ بنویس و بجا بخت مندان بده چون درین اختلاص مشاهده کرد فرمود که تو همین زمان از
بمشق و عامل شوی و آنکه حاجتمندان بسیار بر تو خواهند آمد حال توجیه خواهد شد من در پاس
شیخ افتادم و گریه کردم که محروم مرا بزرگ گردانید و خلافت خود فرمود و من مروی است از احتلام خلق
متفرق بودم این کار بزرگ است اما از من بیچاره نیست همین ارادت محروم و نظر شفقت در کار من
کافی است چون عرضم داشت من شنیدم فرمود که این کار از تو نیکو خواهد آمد من درین باب الحاح کردم
و خواجده از عهد خواستن من حالی پیدا شد و راست نشست و مرا نزد یک طلبید و پیش خود نشیند
گفت نظام بیا که فرود اسود دیده را در درگاه بی نیازی آبروی خواهد بود و این را از عهد خود
می گویم که پلک در پشت نهم تا ایشان هر که دست داد و با خود در پشت بر من چون سلطان است
تیسر کرده و فرمود که مرا خلافت همچنین داده اند و این کار بی نیازی آبروی خواهد بود و این را از عهد
همه در طلب این کار نماند و جمله چاره و در عهد دست در این کار از عهد خود
خواهد آمد و من بهای همین مشایخ کرده ام که شیخ من از عهد خود در این کار از عهد خود

Marfat.com

که باین رویه و جنید مدیگرستان عشق الهی جاها نوشیده اند او هم نوشیده بود در باب کسائی که من ایشان را دست بیعت میدهم آنچه آن سخن گفته باشد و تهنید شده من تو انم کما ز بیعت مانع شوم رحمة الله علیه

خواجیه ضیاء بخشى

در بیان بود در زوایه خمول بکار خود مشغول تصنیفات بسیار وارد مثل سلک السلوک و مشرب و کلیات و جزئیات و طوطی نامه و نظائر آن و همه تصنیفات وی در آن مرتبه که هستند مشابهت مشاکل واقع شده اند و سلک سلوک و بغایت کتاب شیرین و رنگین است بزبان لطیف و مؤثر مشتمل بر حکایات مشائخ و کلمات ایشان و اکثر تصنیفات وی مملوست لقطه های که همه بیک طریقه و یک

سج واقع اند چنانکه قطعه	نخستین خیز بازمانه ساز	ورنه خود را نشانه ساختن است
عادت لان زمانه می گویند	عادت بازمانه ساختن است	آنچه ظاهر است از حال او است

که او از صحبت خلق بر گران بود و با اعتقاد و احوال کسی کار نداشت گویند در زمان شیخ نظام الدین اولیا مستقیماً بود یکی ضیاء نسامی که منکر شیخ بود و دیگر ضیاء برنی که معتقد و مریا بود و دیگر ضیاء بخشى که منکر بود و معتقد چنین شنیده شده است که وی مرید شیخ فریدست که میره و وظیفه سلطان التارکین شیخ حمید الدین ناگوری است و اجداد علم وفات او در سنه احدی و خمیسین و سبعمائده در سلک سلوک می فرماید روزی خواجیه کنیزکی خرید چون شب گشت ای کنیز یک جامه خواب من راست کن تا بخیم گفت یا مولای من که مولی قال نعم قالت ای ز قد مولاک ام لا قال لا قالت الا استخیری ان ترقد و مولاک لقطان قیل لیزر چه برای الدواب اجمع قال للانسان وضع بین یدیه مضار الموت والفقر و انار و امد تعالی الخ و الا انما یسأل الله و الکتاب قائمه و هو جمیع بشئو بشئو و قتی موسی را صلوات الله علیه و سلامه فرمان شد صلی ای که در میان قوم تان ایشان در داد و دیگران جدا کن موسی تا اگر بدیشتری از خلق بیرون آید فرمان شد از میان ایشان که نهایی که صلح تان اختیار کن موسی علیه السلام همتا و کس با جدا کرد فرمان شد به موسی از آن همتا کس همتا کس اختیار کرد فرمان شد هنوز از آن همتا کس همتا کس اختیار کرد قاری و کمال النبی موسی هذا النبی انقض خلقی الی ربهم لاسمعوا انما الصالحین حدوا و انظرو من انما یسأل الله و الکتاب قائمه و هو جمیع بشئو بشئو و قتی موسی را صلوات الله علیه و سلامه فرمان شد

نخستین تا نظر بنویسند	بهر کار سوی خود که باشد	بهر چاکس سوی او که نکند
-----------------------	-------------------------	-------------------------

توقع قطع در بنیاب از قبیل نرسد کلام است و اعتبار تعدیل بر حکم

احادیث بجهت ترفیب و ترمیم
تجربوی ناید سیاه این ترمیم
را هم نسبت بعضی تصور کنند
و گویند کما این کذب است علیه
یعنی این وضع حدیث برای ترمیم
و ترمیم کردن و دروغ بستن
بلای نفع دین و شریعت است
نه برای ضرر آن و عید کرده واقع
شده است در آن است که در
برای ضرر دین بر بند چنانکه کلام
کلمه علی است و غالب وضع و اقرا
در احادیث از اهل تعبد و تمسک
از جهاد و الهی و عواهد از ارباب
ذاهب آمده تریحاً لا اعلام
و ذاهب و امید انیم که روایت
این اعمال در کتب احادیث صحیح
نیامده و بعضی ایشان نه پیوسته
بلکه برای آن سخن کرده در تفرقه
وی گویند که مشائخ زانین نقلها و
سند است و سلطانی است قطع
لکن الکلام فی الرابع و الرجوع و حق
احتمان ترمیم و الله علم و حاصل
معلوم شد که بنا بر اخذ این بحال
با اعتبار این و باقی متن و تساهل
و تخمین آن و عرض تعبد است
باوردن تا او را تاضیل فعل
بهاصاها و ان لم یصح او کمال
محمدین گویند کما این روایت
ضعیف است اما حدیث و وضع
عل بیان جائز باشد و روایت
آن حرام است از هر موافق قوله
بود که مقول به بیان وضع شک
نیت که حکم بر وضع نطنی است و
توقع قطع در بنیاب از قبیل نرسد
کلام است و اعتبار تعدیل بر حکم

88

ازین هم هر سال که وقت رسیدن گل قریب شدی معروف کنی که بهار عالم طریقت بود و نور حق
 و گفته گل رسید بازمردان بهوشغول خواهند شد شب و روشی صاحب وقت در سجده نماز نیکو دارد
 باران باریدن گرفت دل و جانب مجرمانه مائل شد از گوشه مسجدی آوازی شنید ای درویش برین
 نازی که میگذاری ترا برامت نیست هر چه در تو لطیف است هر ساعت در خانه می فرستی و از تو کثیف
 است پیش مای گزاری حکام احکام طریقت که جهان محکوم حکم ایشان است چنین گویند کسی اگر محکوم
 گریه باشد بکه محکوم نفس خود باشد و لهذا یکی از سجاده نشینان هر جمعه که از خانقاه بیرون آمدی هر کجا
 دیدی پرسیدی در مسجد کدام راه باید رفت روزی یکی با او گفت سالهاست که تو در مسجد میروی
 راه نمیدانی گفت میدانم اما راهی که ندارد و قدم نهاده ایم محکوم بودن بهتر از آن که حاکم بودن آری
 خود را طفیل دیگران دانستن کاری است بشنو بشنو و هب منبه میگویی کعب جبار در سجده پس
 صفها با ایستادی او را پرسیدند درین زیر چه شری است گفت من در توحید خوانده ام که در امت
 محمد رسول الله صلی الله علیه و سلم روان باشد که چون یکی از ایشان سر سجده نهادند سجده نیکو بر نهاده که حضرت
 عزت هر که در پس او باشد او را آفریده بود من نیز پس همه می ایستم باشد که لطیف سجده سزاوار

کار من سره گردد قطعه | غنچه در میان مین خود را | قطره را چه سیل بی جوانی

همه کس در طفیل تو گردد | اگر تو خود را طفیل کس از آنی | شیخ اشرف عبد الله خلیف

قدس الله سره بسیار شد طیب بر سر وقت او رسید گفت ایها الشیخ ما العلة قال الوجود اذا زال
 زالت العلة محمد واسع که جهان وسیع در خیم محبت او تنگ از چشم مور نمودی گفت اگر گناه
 با بوی بودی ای چکیس پهلوی من تو نیستی نشست خواجه ابو الحسن خرقانی گفتی قرب القرب
 فیما نحن فی بعد البعد عزیز من هر که با ب قریب او غریق دهر کیا کنش نزدیک حریق و چنین گویند که قوی
 جوانی بر در زبیده آمد و گفت من بر زبیده عاشق شده ام این خبر بر زبیده رسانیدند زبیده او را
 درون خواند و با او گفتن گرفت زبیده بار دیگر از مثل این سخن بگذر گفت نتوانم گواشت گفت
 دو هزار درم بستان گفت نتوانم همچنین داده هزار چون جوان نام دو هزار درم طلبید رضی شد
 زبیده چون این حال بدید فرمود تا او را گرون بریند به اجراء من اولی محبت است با عاقلان
 بشنو بشنو بزرگ بود او همه وقت چپ در است تگرستی وقتی زبیده سلطان آمد که در آن روز
 آواز داد خواست تا جانب او ننگد از شو آوازی شنید من را شنید و ایضا گفت تا آنکه
 من اگر هزار سال درین راه قدم زنی اگر در خاطر نگذرد که این را قبول کنی از آن روز
 باشی هر راه طلب کسی که او را بر او بول بیرون آید و این را از آن روز
 همین و حاد سنون در وجود او زده اند خلیف من

از این شان در هر دو این وقت
 و مارت کلام نوبت امکانت
 آن حکم ذوق بود جان را بهر
 از تبیین تو قبح علت در بعضی
 مواضع و غلی تلمت و بعضی
 قراین طابرت وضع که اگر روانه
 مثل و ابیات شعی غالی در فضائل
 اهل بیت نبوت سلام الله
 علیه و آله و سلم مبتنی داعی در
 ترویج مذهب طهارت اندک قطع
 نابان راه نیست و کتب در
 وقت و صدق در وقت که در عمل
 است و بعضی از تقاریر خاصه
 ابن جوزی و امثال او در حکم
 برین احوال و تقسیم نیز راه واد
 پس از نظر فین مجال تنگ آمد
 و دست نیز پیدا کرد و اینها در
 فیه بود و اما در آنچه علماء فرمودند
 این شان تصریح کرده اند از این
 بود و حجت مخالفت سنت است
 خلاف آن یا منی است چهل
 بحقیقت حال عدم اطلاع
 و قوت برین اقوال چه علم و
 اطلاع در امثال این امور لازم
 ظهور کشف و ولایت نیست با وجود
 روایات و اسانید منی بر ظاهر چنانکه
 گوشت خدی صریح تر ازین
 در قبول آن خواهد بود و مگر معذرت
 تر از آنست حقیقت حال صاحب
 طریقت در حقیقت و دل اقوال ایشان
 نیست یا بقنی است بر حسب
 در حقیقت مثل خود هم عقده
 را انقیاد با اقوال علماء مسلمین
 ایستادیت زنی حقیقت است
 هر دو جانب گرفتار از این تقاریر

Marfat.com

عاجز من عاجز و حقیر من حقیر نگاه کریان گرفته در معرکه شجاعان آورده امر جانب می کشد و حکم جانبی نمی
 بدارد اگر می خواهی این راه منزل رسائی زندها خود را در میان زمینهای طائفه که از طاعت تو انگریده اند
 خود را همه وقت مغلس تصور کرده اند طبقه که ایشان همه وقت مغلس بود و مانند خود را چه گویند تو انگر کنند
 ایها الطالب اگر الطالب عنوان داری ایشان را در جامه طلب که صاحب صفت است چون
 در پرتو جلیق نهادند برهنه کردند این صفت ابراهیم هم ایمان بود الا ایمان عریان بستن و بستن چون ابراهیم
 آتش رسید آتش بد چنان بسکین یافت که ابراهیم را بر آتش دل بسوخت هم از اینجا است که صاحب
 لولاک لا خلقت لافلاک می فرماید راه به چکس چندان خاز قهر نرود یا نیند که در ماه آن نه بلا بود که
 ابراهیم را بر آتش انداختند و آن به محنت بود که ذکر را پارو پارو کرده بلا و محنت اینست که بر سر نختند
 ما را بر اهل آسمان و زمین مقدم گردانیدند و محبت ذریات آدم ما برداشتن شفاعت ما بستند راه
 بی ایمان ما را می باید رفت خنده جریان ما را می باید خواست کار کا بلان ما را می باید کرد نگاه ما را بر مسند
 قاب قوسین او ادنی نمی نشاند و نگاه ما را بر آستانه پر جفای ابو جهل می فرستند و نگاه ما را شاه و مشر
 لقب می کنند و نگاه ما را در جنون می خوانند نگاه جبرئیل ما را بکارهای مای فرستند و نگاه بنی محمد نامه در
 کندی گردانند نگاه خزائن ملکوت بدرجه مای آند و نگاه برای قدری جوهر ابو شمه می فرستند و نگاه در خیمه
 بدست چاکری از چاکران مای کشایند و نگاه دندان مابنگ ناگردیدگان می شکند تا جهانیان بنام
 که راه ما را می ست پر بلا اگر سر آن داری پای از سر کن و اگر نه زحمت خود از این راه یکسوز این راه سپای
 مقادیر خلق تو ان کرد بشر حافی که سلطان سرو پا برهنه بودی گوید مرا هیچکس تا زیاده سخت تر از خود
 حسن بصری نزد هندی بر در حسن رفتم و در بزم و دخترکی آواز داد بر در گیت گفتم بشر حافی گفت
 ای خواجه من ازین راه در بار آورده و غلین بخور و پائی کن تا با بار دیگر خود را بشر حافی بخوانی اگر گویند
 زوایا بدان سفاد و جوهلیه منظره ناظر عالی درها نالوا داشتند از شاه به باد کرده و یا ایشان تا باز گردانند
 اگر از تو نیل است با خدا اگر با دیگران نه طلبی بود جواب آنست که ایشان از باز گردانند و ایشان باز گردانند
 می کردند و می نمودند طلال می بینند و می پریشانند و بنشینند بهشت بهشت با دم دادند و در روز
 از دیگران است از آن عشق بهر نمودند با آبا و در آن وقت آری زلت آدم از مشغولی عشق بود و

صیحت اینست که از متشقه حقا
 و جمله صوفیه که از تیری بر راه و
 روی سلامت درین طریق است
 باقی محل خوف و خطر است
 دیگر تو دانی و امد مسلم
 الرساله الحامیه عشره نظریه
 الایمان لمناصحه لخلایف
 اللهم الله محمد رسول الله
 روزی این حقیر با جمعی از صحابه
 که ارباب فراست و یکایک است بودند
 نشستند بود سخن از ذکر کردیم
 ابوعلی بن سینا و شیخ ابو سعید
 ابو الخیر قدس الله سره افتاد و پنج
 نوشته شیخ ابو سعید بیان کرد
 کردن شناخت ما را از وی چون
 عبارت مکتوب علی بود و نگارنده
 صاحب بود اشارت کرد و فرمود
 کنم آن مکتوب با پس صلوات
 و زبانه آن را بعبادت فارسی
 نوشته و پیشتر از مقصود حرفی
 چند زیادت بر مخمورن کتب
 نیز آوردم مناسب مقام
 بالله التوفیق شیخ ابو سعید بن
 ابو الخیر کابو را سلطان اولیا
 و بر این صفیاء گفتندی نامه
 خواجه رئیس ابوعلی بن سینا
 نوشته و از وی در خواست که کلم
 طریق است که سالک اکبری
 معرفت بر دوصل حالت نور
 حقیقت به یاد و استیلا
 او را تحلیله و تقییل هم طرز رنگ
 که درت اسوی پاک گرداند
 و اما که صورتش این حال است
 کار و آغاز طلب شیخ بوده باشد

خشنه از فرخ برون است	غم دل جز چرخ دل نه بود
خشنه از فرخ برون است	غم دل جز چرخ دل نه بود
خشنه از فرخ برون است	غم دل جز چرخ دل نه بود
خشنه از فرخ برون است	غم دل جز چرخ دل نه بود

آنرا یکی بر او از آنچه می گفتم مانع شدی و گفستی که این چه می کنی آبادانی دنیا از مردان دین باشد چون در دنیا
 دین کم شد مگر در دنیا خراب گشت خواه چه جنید ما در خواب دیده اند گفتند کار خود را بجا رسانیدی گفت
 کار عقبی از آن دشوار تر است که ما در دنیا گمان می بردیم بشویش بنویسی اصولی خواست تا در بازار رود
 و چیزی بخرد و بیاری در خانه وزن کرد چون آن را در بازار بر کشید که از آن آمد که در خانه وزن کرده بود و گوی
 در آن صالح افتاد و گفتند چرا می گویی گفت امر و حکایت خانه در بازار است نه ای دیگر و احکایت
 دنیا در آخرت چه گوید راست نخواهد آمد رحمة الله علیه

خواجہ ضیاء الدین سنائی

در بیان توفیق مقتدای وقت بود و بر پایه شریعت بغایت قدم را سیخ داشت معاشر شیخ
 نظام الدین اولیا بود و آنم شیخ از جهت سماع احتساب کبکی شیخ با وی جوید بحدت القیادش نیامدی
 و در مقام مولانا دقیقه نامی نگذاشتی او را کتابت سنی بنصاب الاحتساب حاوی بر فقاوین اود
 احتساب انواع و احکام سنت نقل است که شیخ نظام الدین اولیا در مرض موت مولانا
 ضیاء الدین بیعت رفت مولانا دستار چه خود را پائی انداز شیخ انداخت شیخ دستار چه بر چید
 و بر چشم نهاد و چون پیش مولانا نشست مولانا با وی چشم دوچار کرد و چون برخاست برین آمد آواز
 فوت مولانا برخاست شیخ میگرفت است میگردد یک فات بود حامی شریعت حیث که آن نیز خانه رحمة الله علیه

مولانا جلال الدین اودهی

بره دور در ترک و تجرید عزت موصوف بود و بر نزدیک همه معظم و مکرم بود و وقت جهاد از زبان
 شیخ نظام الدین اولیا قدس سره بسبب آنکه بطالع و بخت عمر او حادث کرده بودند خواستند که تعلم کنند
 مولانا جلال الدین اودهی را و دانستند که بقی مدت شیخ عرضه کند و درین باب رخصت خواهد چون غنمه
 گو شیخ و اخصت کلین سوال هر است که حاضران فرمود من چه کنم و ایشان مطلوب دیگر
 است ایشان پیر پادشاهت در پوست انداخته رحمة الله علیه

خواجہ مؤید الدین کرینی

را از آن که در سلطنت او کاست کرد و با او بود و در سلطنت علاء الدین در عهد
 سلطنت او در آن وقت این بزرگ در آن زمان گرفت کردی و در آخر سعادت و سعادت
 سلطنت او در آن وقت این بزرگ در آن زمان گرفت کردی و در آخر سعادت و سعادت

مجدو معالی تصور نباشد لب
 وحی آسانی و اخبار الهی اطلاع
 بر صور ممکن نه چون خط فضیل
 و تحقیق شریعت بود قول خدازند
 تعالی راست آمد که در حق است
 حکمت نقد آونی خیر انکشاف
 الا او کوا الکتب اما انچه از فلسفای
 در کتب و رسائل ملودات و مسائل
 جدال و نزاع اندک بود و سطور
 ست و شکوک و شبهات اسپه
 قصدا ثبات و ایمان نموده
 در زندانی که آمده بعلت تشدیدی
 لسانی و قوت بیانی که داشت
 چیزی بران افزوده باز فرست
 حاصل آن جز قیل و قال نال
 آن چه بنگال و وبال نیامد حاشا
 و کلا که عنوان حکمت اثر اشال
 بود و طلاق هم حکیم بر این آن
 جا نریاشد امام فخر رازی که اس
 در پیش شکلیه و مقدم پیغوا می
 مناظرین ست و شکایت این
 حال می گوید و لم نستفد
 من بختنا طول عمدا به سوی
 آن عفتانیه باقیل او قالوا به
 و هر کس که دست شکست با آنها
 زد و ظلم کرد مسلحان کار را جز
 تشایک در دین و اخبار نبوت
 و ولایت که مستلزم و مستتج
 سو خاتمت و خسران آخرت
 است نبود مگر آنکس که حفظ
 بیعت استی نگا بیان حال
 و با بیان وقت او بود و ناک
 تا در جبهات و نماند سگت
 زمانیان بی نام نفس است باب
 حکمت را با بیان خورشید غیر است

Marfat.com

اکنون ترجمه کتب که شیخ بگوید
 اولی آنکه بخواند اولی سینه نوشته
 و آنرا هم نوشته است ایها العالم
 حق تعالی ترا آنچه باید و نواز
 صلاح ظاهر و باطن توفیق داد
 و هر چه مطلوب است از سعادت
 آخرت روزی کناد بآنگاه که است
 جزینکه نیست و من این را با
 یقین دانسته ام و خس
 و خاشاک شک و شبه
 از طریق یافت حق برزنده لیکن
 نادیده ای ظنون هم از طریق
 واحد تشعب کرده و سالک گناه
 اگر چه بدان در شک نیست لیکن
 بی تجربه بذب نبود و من از هر
 کس طلب طریقی که بدان سلوک
 کرده می توانم باید اتم که کدام راه
 رفته که بقصد و در سید است
 و حال مقصود حقیقی دیدن باید
 آنکه شاید حق سبحان تعالی بفرستد
 تحقیق و بصدق تصدیق بود
 حقیقت حال را و انما یروا
 مقصود بر روی دل بکشاید
 تو ای عالم که بوقوت بر علم رسوم
 توفیق یافته بودی اگر چه طریق
 رسوم گفته چنانچه بگویم تا
 رسید بیان کن بده آنکه غیب
 و ترا لازم بیاید حال خوب
 و تعویض است اولی علم و طهارت
 و کار طالب کنند بعد از آن
 بقلم جمعیت و طریقی انبیا
 رسانند هر طریقه زهد و عبادت که
 خلاصه معنی ریاضت است
 ساکن نمود بیشک بمنزل
 مقصود رسید حصول این

بر سر سلطنت مستقر یافتن خواجه مویا الدین ریاد کرد چون شنید که تارک دنیا شده و سر بر آستانه
 شیخ نظام الدین نهاده است بر شیخ گفته فرستاد که مخدوم خواجه مویا الدین را از خدمت فرمایند تا کار
 از پیش ما برگیرد شیخ جواب گفت که او را کار دیگری پیش آمده است در استعداد آن کار است این سخن
 بر صاحب سلطان علاء الدین گران آمد گفت مخدوم شما همدمی خواهم بیکم که به خود کنی فرمود که
 خود چه باشد بهتر از خودی خواهم چون با شاه این سخن شنید دست از بد اخست قبر او در ریایان
 روضه شیخ نظام الدین اولیاست رحمة الله علیه

شیخ نظام الدین شیرازی رحمه الله علیه

ظاهر و باطن او باوصاف سنی و صفات علییه آراسته بود و راه و روش تصوف نیکو داشت
 شیفته کسب و داشت و در تقریر سخن و توجیه آن ممتاز بود و بیاریت حریم شریفین مستعد شده
 و میان یاران اعلا شیخ نظام الدین اولیا بغایت متکلم و موعظ خاص شیخ ابو طاهر و مخدوم قاهر
 او درون شهر دلی سلطان علاء الدین مست سکونت او هم آنجا بود هم در چهار خانه خود در فون گشت

خواجه شمس الدین حاری

در مبدأ حال بعل دیوان مشغول بود و بعد از آن توبه کرد و در شیخ نظام الدین اولیا شد و از
 ملفوظات شیخ کتابی نوشت روزی التماس کرد که اگر فرمان باشد بجهت آینده در زنده کلبه عمارت کرد
 فرمود این کتابم از آن کار نیست که از آن بیرون آمده قبر او در نظر آید است رحمة الله تعالی علیه

خواجه احمد بدایونی

مجرد بود و طریقه ابدال داشت و در سماع بقراب بود صاحب سیر الاولیای گوید که معنی این برنگ
 سوال کردم که خوش می باشد فرمود خوشی در آنست که پنج وقت نماز جماعت در ایام رحمة الله تعالی علیه

مولانا حمید

شاعر قلند صاحب کتاب خیر الما لس بود شیخ نظام الدین والدین است گاهی بر او پدید خدمت
 شیخ میر سید و بحضور مجلس فرمایش مشرف می شد و در صحبت بعضی نظایر شیخ از آن وقت که در ایام
 استعداد او باشد استفاده کرد اگر چه شعر و نثر از آن قلیل است که او را از آن بر می آید که در آن
 نام مشهور شده و بیشتر شعرها را در ایام سواد که در آن ایام در آن ایام

و جلا از محفوظات او جمع آورده بعد از آن در ملازمت شیخ نصیرالدین محمود افشار و از محفوظات او نیز جمع نمود آن را خیر المجالس نام کرد ابتدای تالیفات آن در سنه خمس و شصین و سبعه بود و اتمام آن در سنه شصین و هجده و آنجا میگوید که در می خواجه فرموده ما ترا قلند گوئیم یا صوفی قلند چه گوید گوئیم تو در حق متغلی بنده عرض داشت کرد وقتی بخدمت شیخ نظام الدین اولیا قدس سره ما آمده فراز کردی بر ذممه خدمت شیخ انظار کرده در همین طعام خوردن یک قرص شکست نمی پیش خورد نهادی پیش بنده نهاد بنده آن را بستد و در آستین کرد چون از پیش خدمت شیخ بیرون آمد مقلند را در آمد و گفتند شیخ خواجه مارا چیزی بد من گفتم بر من چیست قلندان گفت که منم گفتند نمی توانی که از شیخ یافته ما را بنده گوید بود و حیران ماند که ایشان چه دانند آنجا کسی از ایشان حاضر بود ضرورت شد آن نمی قرص را در آستین کشیدم و به ایشان دادم قلند را هم آنجا آورد و بهیز خا که نزدیک مسجد کیلویی بود نشستند و آن نیم قرص پاره پاره کردند و همه خوردند درین میان والد بنده از پیش خدمت شیخ بیرون آمد گفت قرص چه کردی گفتم قلندان را دادم والد بر من نظرتی کرد و ما سفت خورد گفت چه او ادوی لقمه بود همچنان خوردیم پایی پس بخدمت شیخ باز رفت خدمت شیخ حال یافت هم از آنجا آواز کرد فرمود مولانا کجالدین خاطر بعد از این بپر قلند رخا شد آنگاه خاطر والد بیا رسید اکنون چون خدمت شیخ قلند گفته است خدمت نیز قلند کرد چون خدمت خواجه ذکره آمد باقی آن حکایت نسبت به فلان در مذکور خدمت شیخ من لقمه را با آنرا گریم بنده نزدیک رفت و خواجه بر حجت کند گرفت بر کتاب بسیار بود و او در حدیث عالمین مجلس هم سعادت قدس بوس میسر شد خدمت خواجه ذکره آمد باقی دوران وقت حالی داشت فرمود چه می نویسی بعد فرمود درین معنی چیزی بگو گوی منی و گوی قلند چیست بنده یک مصراع گفت اینست مصراع **اگاه صوفی و گم قلند چیست** فرمود و هم بگو گفت مصراع **چون قلند شدی قلند باش** با زبانی فکر کرد فرمود چه می نویسی با فرمود مرا در وقت است که تذکر بگویم در آنچه وقت است که قلند رشوی بود بدون خدای عزوجل رشوی رشوی بر گوشه که صحبت کن هر که تو بر گزیده او داد آنها بود که او را ریش نیز گران آمد ترا شید و در کوشی گفتی که در حدیث عالمین مجلس آسان کشاده تمیز شست **لو عشق چه جای خانواد است** مصراع **بنده این سخن در گرفت اما عرض داشت کردم که آن نیستم و این** این حدیث را در حدیث عالمین مجلس آسان کشاده تمیز شست **لو عشق چه جای خانواد است** مصراع **بنده این سخن در گرفت اما عرض داشت کردم که آن نیستم و این** در حدیث عالمین مجلس آسان کشاده تمیز شست **لو عشق چه جای خانواد است** مصراع **بنده این سخن در گرفت اما عرض داشت کردم که آن نیستم و این**

نسبت اگر در زرش کند
ناید بسی آسانست اگر کم
در حساب عقل در مانند بنایت
دشوار و ساده ولی التوفیق باقی
التحقین تحقیق خواجه ابوعلی سینا
در جواب نامه شیخ ابر سعید ابوالخیر
نامه می نویسد کفلا حضرت
و حاصل معنی آن بطریق ترجمه
ایست کتاب شیخ از اصول
کمال الطاعات الهی و سلیخ هم
تا تناسی باه تعالی بروی هر کس
باید و حسن میسر و توفیق است
بعرضه و تقوی و عنصام کمال ترین
خبر سید به داری با حق آبل
و داعیه تقرب در نگاه عزتی توبه
و توجه به باقی او عزرا سکا
در سلوک طریق معرفت و سیداری
عنایت و توفیق باید در
انشادن خبار تعلقات خواجه
دنیا اندام است ما به تمام
بر قضاوت نقد و رات نفس و سبب
مفهم میگردد در وصول با نیت
کتابت سبب عزیزترین نامه که
بمحل گردود مسرت از هر چه
چیز که در روز بماند و حد زین
گوئی گزاید آسان هفت طلوع
ناید و بزنگارین مهلت کاد
در اخلاص در آید خواهد فهمید
در همین مبانی و تصور ربانی
اود هم کردیم و دو تحقیق توفیق
مگر نه و هفتاد و سجد در کمال
الوجود که در اسب عقل و معنی
عقل است که در پیشگری
بر آید و در اینها ای وی در با
کلام به داری از توفیق

زیادت هایت و نهایت آرزت
 او دست با آوردن بی ساحتها
 تمام صدق او را بر جاده طریقت
 نماند دارد و از التفات ماسو
 که موجب زلفت قدم بود عصمت
 بخشد خدائی که راه نماند به چاربا
 و آسان کننده کار باست بیزیر
 لیسر علم او است و تقدیر کائنات
 بکلم او یکدگر بود در آسمان زمین
 از حیاط علم او خارج نیست و
 بسط حرکت و فتن سکون
 از قبضه قدرت وی بیرون نه
 وجود خیر و صفا و امر است و
 زنی شرف قضا و قدر او است
 حوادث نادر از جناب او است
 کل امور راجع به عالم او است
 و شیوانات او کثیر و مایه الا
 واحد کل عالم بصورت هر مشب
 و متفجع دارد و به عادت مستند
 و منتی با او پیچیدن است تحقیقا
 در حرکت و موجب تعجب است
 و این امر است پس عظیم است
 پس شکر هاست آنکه کلمت
 زیادت آنکه توانست بعد
 سعادت دل است و شقی خقی
 لم یزل یحکس با طاقب
 که بر سر چه کرده و حال نگوید
 چینی کند لایساکل غایض هم
 یکنون خوشوقت مساویان
 که سابقه از لیش بر موه سعدا
 کشید و جاز بعایت لم یزل
 از تبه اشتیاق بر آورده و خک
 بکنی که توفیق سودا آخرت
 یافت و بر اس ان خانی متاع
 با بیست که در عجب انما علی

مجنون شود که گیر و بجزوش
 بنده در این سخن در گرفت بیرون آمدند از دستم چه کنم گنجی در دل
 کردم که در مقام خواجه خضر بروم مشغول شوم موضع با نزهت و مقامی خوش است کنار آب و
 در ویشان در آن مقام خواجه خضر ادبی نایبند باز در خاطر آمد که نماز جمعه دشوار باشد و کیلو کبری بروم طین
 مالوف و کنار آب است پدید این ضعیف مولانا کج الدین بهما نجاست و زیارت خدمت شیخ قدس
 نزدیک است باز با خود گفتیم که این همه نمودار است کجا بروم هم در شهر خواهیم بود فواد شیخ الاسلام
 شیخ نصیر الدین محمود آغاز کرده هم اگر چه تمامی حاوی نتوانم شد اما آنچه در فهم می گنجید باری
 در ظم آرم تا بکاری باشد و در خاطر می گذشت که بعد ازین خدمت خواجه سلمه العرفاننده خواهد فرمود
 بعد از چهار روز احرام خدمت گرفتیم فواد بسیار فرمود بلکه گذشته نیز اعادت کرد الحمد لله رب العالمین
 مجلس یزد هم سعادت قد میوسین شد بنده عرض داشت کرد که این شهر خاطر بنده بر هیچ چیز نیست
 اگر بر بد و ضمه تبر که خدمت شیخ بعد سعادت مجاست خدمت خواجه فرمود تا راه نروند بمنزل نرسند
 اگر کسی خواهد نشت به باشد و بمنزل برسد نتواند بجا به و شرط است و الدین جاب و افسا لنهیم سلما
 بعد فرمود حاصل از بجا به و صییت حاصل بجا به صرف القلب من الالتفات الی غیر الله الا شغراق
 فی طاعة الله یعنی حاصل بجا به گردانیدن دست از غیر خدا بسوی استغراق و طاعت خدا بعد

فرمود این سر لا اله الا الله است صرف القلب من غیر الله یعنی استغراق فی طاعة الله
 آفات بنده عرض داشت کرد که خواجه این بنده مانکی مشغولی دارد اما دوام صوم اصلا ممکن نیست
 بواسطی شهر دلی در زیارتان معلوم است آتش می باروزان زبان تشنگی اثری کند فرمود در ویش اگر صوم
 نمی توانی داشت تقلیل طعام کن بعد فرمود که مشغولی می شوی در خانه یا جایی دیگر بنده عرض
 داشت کرد که در خانه با آنکه مزاحمت است و غلبه بسیار بنده را مانع نیست و اگر دل گرفته می شود
 در باغی و صحرای زیر درخت میروم چنانکه من روی کسی بنیم کسی روی من بنید فرمود و اوت
 و کلمه کاغذ بر آری بری و در شعر و غزل گفتن مشغولی می شوی این مشغولی نمی گویم مشغولی می باید
 که با حق باشد بنده عرض داشت کرد آری این هم هست خواجه از کشف می فریاد اگر گنجی باو آید
 بنویسم باز خودم افزایم آرم فرمود اگر افزایم می توانی آورد نیکوست زیرا که هیچ حجابی و انی تیرا شعر
 گفتن نیست مجلس سی و هشتم سعادت قد میوسین نصیب شده ماه رمضان بود خداوان خواستند که
 دست بشویند قلندری حاضر بود از جمع برخاست و رفتن گرفت خدمت خواجه ذکر و استغراق
 بند کرد و گفت ویش در پیش پریمی قلندری گفت همچنان تیر بیرون است خواجه از استغراق
 برسد و نزدیک در بیرونی رسیده بود خداوان دست گرفتند و در دست خواجه در دست خواجه
 از شسته بود شست بالای دست بنده که شسته خدمت خواجه در دست خواجه در دست خواجه

که روزی قلندر در خانقاه شیخ فرید الدین قدس سرور آمد خدمت شیخ درون حجره مشغول بود و چون بعد
 شیخ درون حجره رفتی و در میاد کسی را محل و مدخل نبودی قلندر در آمد بر گلیم سجاده شیخ بنشست شیخ
 بدرالدین اسحاق خادم بود او ادب نگاه داشت و چیزی نگفت قدری طعام بیاورد پیش قلندر نهاد قلندر
 گفت شیخ را به منیم بعد طعام بخورم گفت شیخ درون مشغول است آنجا کسی محل نیست تو این طعام بخور بعد
 پیش شیخ خواهم بز قلندر دست و طعام زد بعد آن گیاه که قلندر آن بخورد از انبان بکشید و در کجکوبی
 خمیر کرون گرفت چنانکه سرشک آن بر سجاده شیخ میرسد بدرالدین اسحاق پیشتر شده گفت پس با شد قلندر
 بشوید و کجکوب برداشت تا بدرالدین اسحاق را بر بند خدمت شیخ از درون بدو دید باید دست قلندر
 گرفت و گفت قلندر بن بخش قلندر گفت در ایشان است بزرگوارند چون بردارند فرود آید شیخ فرمود
 و یوازین قلندر کجکوب بردوار زد و یوازین با بعد فرمود میان هر عامی خاصی هست و این حکایت فرمود
 که در آنچه شیخ الاسلام شیخ بهاء الدین ذکر یار همه اند از بغداد از خدمت شیخ این شیخ بازگشته بود در منزله
 فرود آمد در آن منزل سوله نبود در مسجد فرود آمد قلندر آن نیز در آمد چون شب شد شیخ مشغول شد قلندی اوید
 که از سر تا پا سوله نور گرفته بود شیخ نزد یک آن قلندر رفت و گفت ای مرد خدای تو میان ایشان چه کنی قلندر گفت
 ذکر یاما بانی که میان هر عامی خاصی هست که آن عام را بدان خاص بخشند بعد فرمودند آنکه این سکه قلندری
 پیدا کرد و مفتی بود شیخ جمال ساجی او را کتاب خانه روان گفتندی هر کرا فتوی مشکل شدی برو آمدی و جواب
 دادی و هرگز کتاب حج کردی و در آن وقت بزرگی بود نام او گفتند در جمع او آهن پوشان درآمد آهن
 پوشان در لباس خرقه نباشد همان آهن پوشند و پاره گلیم در بند ناف او باشد ایشان را هیچ چیز دنیا بود
 نباشد چون ایشان را جمع آن بزرگ بازگشته آن بزرگ فرمود که چه سکه از او دارند ایشان شیخ جمال الدین
 ساجی در آن جمع حاضر بود گفت موا آنگاه باشیم که سکه با این پیدا کنیم تا آن چه وقت بود که این سخن
 بر زبان آن بزرگ رفت چون برخاست او را حالی پیدا شد خبر میدی کرد تا چنان شد که ریش هم او را گرا
 شد تراشید و پلاسی در پیشه و در گوری درآمد و استقبال قبله تحویل و چشم سومی به او داشته بنشست آن
 بزرگ گفت که ای جمال الدین ساجی را این چنین حالی پیدا شد که ریش تراشید و در گوری نشسته است
 آن بزرگ شیخ جمال الدین را در آن گوری مذکور روی سومی آسمان داشته و مبهوت مانده و دید فرمود تا از زیر
 آن بزرگ آمد و در آن گوری آبی سر بود و در آن گوری بر آمدند و در آن وقت شیخ
 جمال الدین ساجی بگری فرود آمد و در آن گوری گفتند که خلافت شرح کرده و ریش تراشید گفت ریش
 تراشید و در آن گوری فرود آمد و در آن گوری فرود آمد و در آن گوری فرود آمد و در آن گوری فرود آمد
 و کمال در کمال است آنجا مسالی
 است که هر چند سیراب تر شوی

کردل ازین سراج امیدیم بزرگوار
 و یاقت نیافت ورد و قبول و
 بیخ و راحت غم و شادی او برابر
 ز انکار استغفار شهوات نیاز
 حرص و شوق نظر اید و ستمناح
 لذات و سیری بخشیدل مطلوب
 او خیال وصل محبوبا و حال
 کمالش با ذوال ملازم و زوالش
 در همه احوال ملازم اللش مرغایت
 رذالت و لذت در نهایت عفت
 صحت و تمام بهاری و صحت او
 عین گرفتاری آنجا او را دنیا ستا
 شمرند حاجت مندی است بسد
 جوع و پوشیدن عورت آن قلمرو
 چند که از توجها کرد در وقت حاجت
 که توان رالذت انکاری در اس
 جمع لذات شاری این همه از
 روح توجها کرد و یار حیات بر با
 هوادید و الله مشغول بدین نیست
 که مخلوب مغبون و منفرد در
 نه که خجبا بمنون که قمار حرکت
 شتی و اسیر حاجات گوناگون شست
 احوال تنوع البال و سنجش
 بیم و امید با مال رخ و راحت
 کجاست ماقلی که از اخلاط خلق
 تجر و گزیند و در صحبت غیاظ
 تفرد نشیند و از پریشانی روس
 با صلح آورد و از جنب تردت
 بر تدب و تودد گمارد و گرفته نل
 کند و عشق که در آن گویا و در نظر
 حد و شیطا العادل ازال و در دواز
 ماوست نما بلا خطایه الا با کشد
 تا بهای روه که آنجا هم نیت و لذت
 و کمال در کمال است آنجا مسالی
 است که هر چند سیراب تر شوی

شیخ اسلام الدین

پسر خود و حضرت خواجه بزرگ معین الحق والدین بنت چنین گویند که او غائب شد و صحبت ابدال پوست قدس بود

شیخ حسام الدین سوخته

در این سوخته

پسر شیخ فخر الدین بن شیخ الاسلام معین الدین سجری است سوخته آتش محبت و سوخته تاوک مروت
 بود با شیخ نظام الدین اولیا صحبت داشت در فن او در قصبه سانبه طرف غروب بر سر راه اجمیر افتاد است
 و او را پدر او بنام برادر بنفوق حسام الدین بن خواجه معین الدین نام نهادند و حضرت خواجه بزرگ او صحبت بود
 یکی مشکوحت و ختر سید وحیه الدین مشهدی عم سید حسین خنگ سوار که بر بالای قلعه اجمیر کوه سووه است
 نام او بی عصمت و دیگر ملک یمن است و نام او امه امه آنچنان بود که حضرت خواجه کبیر بن سیده بود
 و هنوز متاهل نشده شیخ حضرت مصطفی راضی علیه و سلم در خواب دید که میفرماید که معین الدین تو معین
 دین منی سنتی از سنتهای من ترک کرده اتفاقاً همان شب حاکم قلعه غلبی ملک خطاب نام بر سر کار آن
 حد و دناخته بود و دختری از دختران راهبانی آن دیار بدست او افتاده ملک خطاب مرید حضرت خواجه بود
 آن دختر را بخدمت وی گزرا نید و خواجه او را قبول کرد که آنی تا پنج بلا و جانی و این سید معین الدین مشهدی دختر
 داشت کمال عفت آراسته و پیرایه عصمت پیراسته و این دختر بخدمت رسید و بود و موقوف بود گفت
 بود تا گامی شب امام جعفر صادق راضی علیه السلام بنجاب دید که میفرماید که فرزندم وحیه الدین اشارت حضرت
 رسالت صلی علیه و سلم برین است که این دختر را خواجه معین الدین حسن سجری بسیاری و در حال او
 در آری سید وحیه الدین مذکور از بومستگان حضرت خواجه بود این واقعه با او و با او خواجه فرمود با پایا
 و حیه الدین عمرین آختر رسیده است لیکن چون فرمان پیغمبر است از قبول آن چاره نیست و آختر کی ازین
 دو خاتون اولاد شد بی جمال حافظان آن دختر را اجاس است و دختر را اجاسا که در عوام مشهور است
 و قبر بی جمال در پایان حضرت خواجه است و صحبت فریبت او شیخ رضی است و خلیه او در یکی از قصبه
 تا گور است بالای حوض که آن را مندلای گویند و از بی بی جمال دو پسر شده بود که هر دو در هنگام طفولیت
 از جهان رفتند حضرت خواجه را سه پسر از شیخ ابوسعید شیخ فخر الدین و شیخ حسام الدین شیخ ابوسعید
 دختر سید وحیه الدین است و در شیخ فخر الدین و شیخ حسام الدین اختلاف است سید محمد گویند و از
 و جماعت درویشان بر آنند که بی بی عصمت اند و سید غمخس الدین طاهر و طاهره اند و ایشان گویند
 که از بی بی امه اسانه و الله اعلم -

گوارا تریابی و رزق نیست که چندنگ
 سیرت خوری لذت تشری سیرانی
 او در سیرانی است که طبیعت لالی
 گرداند سیری او در سیریت که
 ذائقه را بی لذت کند حق سبحانه
 و تعالی غشاوه غفلت از بصائر
 و پرده قساوت از قلوب موحیان
 حیرت از عقول و دواعی حسرت
 از نفوس با براندازد و توفیق
 تهذیب اخلاق و تکمیل اوصاف
 بهایت کرامت فراید و سلوک
 این طریق آسان گرداند و از مشر
 این مکاره غدار فریب غرور پیش
 برغل و غش که بطاهر لطفت و
 مهربانی نماید و در باطن هدایت
 جانی دارد و بصورت موصفت
 که و معنی مفاصلت در نگاه دارد
 و در سلوک این طریق تراقتند او
 پیغوا سی با سازد و بدان مقام که
 توریسید و متابعت تو را از تریسانه
 اوست بی این کار بدست آید
 نام اختیار تا اما آنچه شیخ ازین خوب
 التماس تذکره کرده و استعداده
 تصور نموده و در ای این در راه
 او کلام من جستان بیان مانده
 چنانچه از این راه نمونی جوید شنا
 از تاشنوا خبری پرسه غل مراه
 با راسی آنکه غفلت خویشی زین
 کشاید و بجوایی که صلاح می دران
 بد و هوایی که بشد او در این است
 خطاب نماید بطریق که نجات او
 در آن است اطمینان بقدرت تو
 مقصود است ما پسری کنه این
 همه عزیزان بقصد اقرار با تالی
 او سخن حق گفتن گریز نباشد

خواجه معین الدین خروزم

پسر بزرگ شیخ حسام الدین سوخته است او را در سنیت خواجه بزرگ می گویند و ازین سوخته

اورا این ست درویش کامل بود وی پیش از آنکه مرید شود بکسب ریاضت کار بجائی رسانیده بود که
 بواسطه از حضرت تواجبه متفاضل میکرد و عاقبت حکم خواجه مرید شیخ نصیر الدین محمود شد و خرد خلافت از وی
 شد و پسر خرد شیخ حسام الدین سوخته شیخ قیام بابر یال در غایت حسن صورت و شجاعت کرامت
 و خلعت بود و از پسر کی از خواجه معین خرد و شیخ قیام الدین اولاد بسیار است چشت خان که در میند بود
 او اولاد خواجه معین الدین خرد است نام او شیخ قلب الدین است و سلطان محمود خلجی او را چشت خان
 خطاب کرده خداوند داد و ده هزار سوار گردانید سلطان محمود چون در اجمیر اسلام کرد و خواست که
 چشت خان را بدست می چون در میند و از خرد کلان شده بود و اجمیر اختیار کرد او اولاد شیخ قیام الدین
 بابر یال شیخ بایزید است که او را شیخ بایزید بزرگ می گویند و نامش مند بود در روضه خواجه درس می گفت
 شیخ احمد مجید و بزرگان دیگر شاگرد اویند و اختلاف مردم که در فرزندان حضرت خواجه مشهور است و معین
 شیخ بایزید است و فشا اختلاف آنست که چون سلطنت از الملک ابلی فتور پذیرفت و کافران بدین
 اجمیر غالب آمدند فرزندان خواجه معین الدین خرد بجانب مند و رفتند و در اجناسکوت کردند و نیا
 شیخ قیام الدین بابر یال بجانب گجرات رفتند و تعلم علم کردند و شیخ بایزید بزرگ بجانب بغداد رفت
 و تحصیل علوم کرد و چون سلطان محمود خلجی بعد از سالها در اجمیر اسلام کرد و بر کفار این دیار استیلا یافت
 شیخ بایزید از مسافرت پند و قدم آورد شیخ محمود و بلوی شیخ الاسلام مند بود و صد ارباب علمای
 بوی تعلق داشت وی دختر را شیخ بایزید و او سلطان محمود معتقد شیخ بایزید شد چشت خان را
 بسبب عیبی که داشت اعتقاد با و شاه نسبت بوی خوش نیاید سلطان محمود در مقام نصب علما و
 مدعیین در مقام اجمیر بود چشت خان باعث شد بر آن که شیخ بایزید را نیز با جمیر فرستد تا او در روضه تبرک
 درس بگیرد بعد از مدتی از اقامت نمودن اجمیر حاکم انکار فرزند می او کردند و با و شاه سائید با و شاه
 در علمای و مشایخ آن زمان استفسار کرد مردم خواجه حسین ناگوری و مولانا رستم اجمیری که یکی از علمای
 و مدعیان اجمیر و علمای دیگر گواهی دادند که شیخ بایزید از فرزندان شیخ قیام الدین بابر یال بن شیخ صالح
 بن شیخ نور الدین بن خواجه معین الدین است و بی الحقیقت اگر خواجه حسین اعتراف بنسبت او کرد باشد
 این ست زیرا که وی بوی بود و معتاد و عارف بسله ایشان و از آنکه ایشان بفرزندان شیخ بایزید نسبت
 می کردند و خرد و ظاهر می شود که بفرزندان نسبت فرزند می وی محقق است و الله اعلم الغرض و چون
 در اجمیر حضرت خواجه معین است و این است و این است و این است که خواجه حضور بود و فرزند داشت
 و این است که اولاد خواجه در مقامات و شایع است این است شیخ قیام الدین بن شیخ حمید الدین
 بن شیخ نور الدین بن خواجه معین الدین است که در آن زمان تولد شده
 و این است که اولاد خواجه در مقامات و شایع است این است شیخ قیام الدین بن شیخ حمید الدین
 بن شیخ نور الدین بن خواجه معین الدین است که در آن زمان تولد شده

و از بیان واقع چاره نیاید که اول
 و آخر فکر و ظاهر و باطن اعتبار و تطبیق
 باشد جل جلاله چشم دل کل مشایخ
 او کجول و قدم می در مقام قرب او
 موت و دایم پای عقل در ملکوت
 اعلی سازد آیات کبری الهی را
 که در آن عالم بود است نظر و بعد
 نزول از آن عالم اعلی از احکام
 و آثار او حاضر از آن که در زمین است
 اوست ظهور هر چیز به دست اول
 و آخر ظاهر و باطن است نفس
 کل شیء له آیه بتدل علی از اول
 و چون این حالت شرفه ملاک او
 شد و این شیره که میاید و گشت
 نگین دل بصورت عالم بصورت ملکوت
 انقاش پذیرد و مراتب قلب نفس
 لا هوت بتجدد گردد و با حضور نفس
 و صحبت انس الفت گیرد و ذوق
 ولذت آن عالم بذاق حال او
 برسد و آنچه نسبت با وی اولی
 و اقرب است همه از ذات خود و با
 و بعضی سکینه و توان بروی غایب
 گردد و تمسک با نیست و از دور می
 پیدا آید و بدین عالم است ما این
 جز رحمت نگر و مشک که در بی نیست
 پروردگار را بر ایشان بخشاید
 و بركات نعمت و معرفت ایشان
 را راه بناید و وصول مقامی که
 خرد رسیده است ایشان این
 طالب گردانند و کبریا عیب و
 موافق رحمت توت باعث ایشان
 و شوق تا جهاد آورده و در
 حال صحبت در رحمت لذت و در
 لذت بود و ما رحمت فرزند
 عادلان و فرزند خندان

زود می یافتیم اکنون که پیرو ضعیف شدیم چون حاجت بدعای شود کار به رنگ می کشد بنده عرض کرد که
 خواجہ دار روشن ست کہ چون مریم راضی الدین حضرت عیسیٰ علیہ السلام متولد نشدہ بود میوہ زمستانی
 در تابستان و میوہ تابستانی در زمستان بی محنت در محراب حاضر می یافت چون عیسیٰ پیغمبر علیہ السلام
 متولد شد مریم منتظر شد کہ رزق همچنان خواہد رسید فرمان آمد و ہزی الیک یجن الفلحۃ لتأقط
 علیک رطباً جدیداً برو شاخہای درخت خرمالو بسوی خود بچینان تا بر تو خرمالی تر بریزد و در آن
 حال و درین حال این مقدار تفاوت ست خواجہ این جواب را از بندہ قبول کرد و بیسندید۔

خواجہ احمد رحمۃ اللہ علیہ

پسر شیخ ابو یزید بن شیخ نجم الدین بن شیخ قیام الدین ست در فوائد الفوائد نقل از شیخ نظام الدین
 اولیادس سرودی کند کہ فرمود کہ خواجہ احمد نیر و شیخ الاسلام معین الدین عظیم صالح بود وی میگفت
 کہ مرا یاری بود کہ پیوستہ دو رکعت نقل بعد از نماز مغرب برای حفظ ایمان می گزارد دو رکعت اول
 بعد از فاتحہ سورہ اخلاص ہفت بار و سورہ فلق یکبار و دو رکعت دوم بعد از فاتحہ اخلاص ہفت بار
 و سورہ الناس یکبار چو از نماز فارغ می شدہ بار در سجده می گفت یا حی یا قیوم ششینی علی الامین ا
 و ستی در حد و داجمیر وقت شام در رسیدن دزدان از جای نمودار شدند ما ہمہ فرض سنت اگر ارادہ
 جانب شہر روان شدیم را و نماز را تمام کرد و از عقب آمد وقت رحلت بر سر وقت اورسیدیم آن چنان
 بی رفت کہ باید و شاید خواجہ احمد گفت کہ اگر مرا پیش کرسی قضا برنگزای بی ہم کہ آن مرد با ایمان فتنہ ست۔

خواجہ وحید رحمۃ اللہ علیہ

بیرادر خواجہ احمد ست ہم در فوائد الفوائد نقل از شیخ نظام الدین اولیادس سرودی کند کہ وقتی من نصیر الدین
 طالب علم پیش شیخ فرید الحق والدین شستہ بودیم جوگی آمد و زمین بوس کرد و نشست نصیر الدین از جوگی
 پرسید کہ با بوسروی آدمی چه دار و در اگر در آدین پرسیدن او در حضرت شیخ ناخوش آنگاہ خواجہ احمد
 نصیر خواجہ معین الدین آمد و التماس ارادت کرد شیخ فرمود من این را از خانوادہ شما در روزہ ام مرا قبول
 باشد کہ دست شما بہ نیت ارادت بگیرم خواجہ وحید الحاح بسیار کرد و مرید شد و مخلوق شد از نصیر الدین
 طالب علم کہ از جوگی دار وی در آزی سوی می پرسید میز مخلوق شد و برکت صحبت در ایشان در آزی
 تاثیر کرد و رحمۃ اللہ علیہم اجمعین۔

شیخ برادر الدین نصیر الدین علیہ السلام

بہ ایشان در ہمدجانی ہمہ جا
 خلق از وی تعجب و ستایشان
 تعجب تر ایشان در وی حیران
 و او در ایشان حیران تر باید است
 کہ فضل حرکات صلوة ست نسبت
 مراقبہ و بہترین سکات صیام
 با حفظ مراتب و نافع ترین نیکیہا
 صدقہ و احسان بخلق و کاملین
 سیرا صبر و تحمل بر شدائد و ادا
 کہ التفات نفس قبل و حال منقشہ
 و جدال تا اثر و انفعال با حال
 مختلفہ و حالات متباینہ باقیست
 خلوص او از کثافت طبیعت کہ در
 جبلت حال بود و بہترین اعمال
 عملی ست کہ از تمام نیت صادر کرد
 و بہترین نیات نیتی ست کہ از اجابہ
 حاکم و معرفت نسبت گرد و حکمت
 اصل فضائل ست معرفت الہی
 اولی و اہل صلو و کلمات طیبہ بسو
 خداست و سبب نعمت آن عمل
 صالح اینہا را می گویم طلب کمندیش
 از خدای کنم و ہایت از وسع
 می جویم و طلب کفایت از وی میکنم
 و قربت از وی میخواہم از سمیع
 بیب نیست مضمون مکتوب
 ابو علی سینا بجانب شیخ ابو سعید
 ابو الخیر و آن حکایت دیگر سیدہ
 کہ می گوید کہ شیخ با ابو علی سینا نشست
 کہ دینی علی دلیل یعنی دلالت کن
 مراد لیلی کہ راہ نہاید و پرہ غفلت
 از مددی کار بکشاید او نوشت کہ
 الفرج عن الایمان الجائز الذول
 فی الکفر حقیقہ وان تاملت لا
 بما و را ان شخص اللہ ہی گوید
 دلیل بیرون آمدن است از ایمان جاری

کمن چندین کتب رسال و حکایات
 اخلاق نوشته ام شیخ چون سفری
 که حکام اخلاق ندارد شیخ در وقت
 آن نوشت که گفت که حکام اخلاق
 ندارد و گفته ام که حکام اخلاق
 و مصلحت خیرین حکمت تو که نفع
 نو که این حکمت بگر شیخ از دست
 بصورت استر شاد و استوار نوشت
 در بیت حال نادان طلب است
 ندر مقام نهایت طی ملت نامم
 و علم حکم بستی من بشا و بیدی
 این من نیب هر ملی کل شی قدر
 الرساله الشانیه عن حضرت
 التخلی لا انتظار التجلی
 لا اذ الله رسول الله
 انوار توفیق ابد و اسرار تحقیق ابد
 شامل احوال معاد کمال و
 حاصل اوقات بابرکات و آیین
 هر چند خواست که بعد از عرض
 دعا حرف از حکایت این اوه
 گوید سخنی از سلوک این طریق
 بنویسد الا صدق است این
 مقام و تصور صحبت این مرام
 مانع در گرفت که طم از دست
 دست احوال نامه گوید و نویسد
 از طبع گفتن و زنی بر زبان
 چیزی نگذاشته کسی باید که از
 کار بند و عمل در کار دست با
 نفس که سخنان رسیده گان را
 بنام ایشان نرسیده گوئی
 و حقیقت حال از حرف حکایت
 ظاهر کنی اگر مردی کاره که
 ایشان که ما کن بعد از آن
 گفاری که ایشان گفتند بگو

گویند که شیخ شرف الدین شوق بندگی شیخ نظام الدین اولیاء بدلی آمد قضا را پیش از آنکه او بدلی برسد
 شیخ نظام الدین بریاض رضوان خراسیده بود شیخ نجیب الدین فردوسی در اینجا بود چون بلا دست او
 رسید فرمود در ویش سالهاست که منتظر تو نشسته ام مانستی دارم که بتو سپردنی ست مرید شد و قمتی که بر
 او نهاده بودند بگرفت و بطن اصلی خود رجوع کرد گویند که ویرا چند سال در بیابانی که در راه او واقع است
 تو قمتی واقع شد هم در بیابان می بود و عبادت می کرد بعد از سالها بطن رسید قبر او در شهر بهار است و منیر
 قریه ایست از بهار رجمه الله علیه سالها فارسی است که کسی در بیان چهارده خانزاده نوشته در اینجا می رسید
 که ابتدای فردوس از سهرورد است شیخ نجم الدین کبری فردوسی و شیخ علاء الدین طوسی هر دو قریب یکدیگر
 بوده اند در مجاهده و ریاضت بسر حد کمال رسیده بعد یک هفته افطاری کردند و هم گیاه جنگلی زبان
 جوین بود هر دو بزرگوار بخدمت شیخ ضیاء الدین ابوالنجیب سهروردی آمدند و گفتند عمر بسیار و کار
 بر نیامد ریاضت و مجاهده بسیار کشیدیم اما هیچ روی مقصود ندیدیم شیخ ابوالنجیب فرمود برادران اینتر بدین
 دلغ مبتلا نسیم بسبب آنست که مرید شویم هر سه بزرگ بخدمت شیخ و حیه الدین ابوجعفر بن عمر بن عمر آمدند
 شیخ و حیه الدین بعد از مدتی شیخ ضیاء الدین و شیخ علاء الدین خلافت داد و داد کرد و شیخ نجم الدین
 کبری را شیخ ابوالنجیب سپرد کرد و گفت این را بر خود بگیرد بعد از هفت ماه شیخ ابوالنجیب شیخ نجم الدین
 خلافت داد و گفت شما شایخ فردوسید از آن روزی از فردوسیان پیدا آمدند رحمة الله علیه جمعین شیخ
 شرف الدین در او را می مجور و مکتوبات که مشهور است مکتوبات دیگر است که بجانب شیخ منظر یعنی که مرید و طایفه
 و صاحب سرست نوشته است آورده اند که در مدت بست و پنج سال که شیخ منظر از او افتاد و معاملات
 و حالات خود که در سلوک روی می نمودند بخدمت شیخ عرض می فرستاد شیخ آن را جواب می نوشت
 و در ذیل بعضی مکتوبات مسطور بود که مکتوبات من همه حل مشکلات و معاملات آن برادر است باید
 که کسی را نتواند که موجب افتخار سر رو بیت گرد و بنا بر آن هر بار که مریدان التماس می کردند که مکتوبات
 عطا شود تا امتیاح کنیم و مستفید گردیم بسبب محافظت وصیت شیخ و احتیای اسرار الهی یکس تنی
 هر کرده ارسال میداشت ناقل این حکایت گوید که آن موادند و وصیت مکتوب زیاده بود که هنگام
 رحلت شیخ منظر در حرم وصیت کرد که درون کفن من بنهید سبب نهایی وصیت او بجز در کفن نهاده شد
 تا اسرار این بزرگوار پوشیده ماند یک هفته مخفی بماند و بعد از آنکه شیخ نظام الدین اسلام این چند کتب
 اذان نقل کرده شد تا خوانند و شنوند بسبب نفعین کرد و انتهی ما از هر چه که کتب است تا آنکه
 و سالکان باشند انتخاب نمودیم گوید که مکتوب که شاید تمام نقل کرده و شنیده باشد مکتوب که در
 هر یک کتب مراد حق داده است | زیرا آن کتب کم پیدا است | برادران را هم اطلاع دادیم

لطیف لطیف است و هیچ ذره از ذرات ملک و ملکوت نیست که جبروت با آن نیست و بدان محیا نیست
 و هیچ ذره از ذرات ملک و ملکوت و جبروت نیست که خداوند جل و علا با آن نیست و بدان محیا نیست و او
 آگاه نیست و هو اللطیف الخبیر و است که لطیف مطلق است چون لطیف مطلق بود محیا مطلق بود و هر چند
 لطافت بیشتر احاطت بیشتر از اینجا فهم می کنند و هو معکما ایما کنند و سخن او را با همه من جمله

الوسیل مستثنوی | آنچه تو کم کرده گر کرده | هست اندر تو تو خود را پرده

از اینجا است که می گویند ملک با است و ملکوت با است و جبروت با است خداوند جل و علا با است و اینجا
 است که می گویند حقیقت انسانیت است که منظر و آئینه سر حقیقت الهی است است

تا نیاید جان آدم آشکار | رهنده استند سوی کردگار | ره پدید آمد چرا دم شد پدید

زیاده ازین نوشتن نتوان مارا در وقت خویش بدعا و ایمان یاد

آرد و اسلام آبی برادر کل با حق کل یافتن است هر که کل با حق کل یافتن است هر که کل با حق کل یافتن است
 عن الكل و نتیجه و کمال عشق آنست که او را منع و عطا و در قبول و رحمت و رحمت یکسان گردد و در
 کمال فی عشق لیس و راه کمال تافوق می کند ناقص است کمال آنجاست که فرق نماید برین معنی است کسی

در باب آن مردود و موجود میگوید | ابروین خوشتر از وصال گران | منکر شدت با رضای دگران

گویند او را برین لغت چندان فخر است که دیگران را بر رحمت گشتی او را گفت که کلیم سیاه لغت چرا از دوش

برندارے گفت | ای نفر وشم کلیم می نفر وشم | اگر نفر وشم بر منده ماند وشم

اما این معنی نه در کار خانه عقل است عقل ازین معنی نفلس باور زادت عشق جنون الهی کار و یادگان

دیگر است و کار عاقلان دیگر استی برادر اگر آن معانی و احوال که بران برادری گذرد و در آغاز کار لازم وقت او

شود خام ماند و پنجه نگردد و نوره و در بودن دو حال مختلف باید تا روزه روز پنجه نگردد و چنانچه میوه او

تا دو حال بود پنجه نگردد و گاه آفتاب و گاه سایه قبض و بسط و جمع و تفرقه غیبت و حضور و گاه حکمت است

دیگر صفات بشریت منافی حقایق است پس تا صفات بشریت باقی بود و در ابقا نبود زیرا که قبایح الکنانی

سحال بود از اینجا این مسئله تمام حاصل خواهد شد آن برادر دل قوی دارد و همیت بلند و امید صادق که ظاهر آن

دولت از محلی باشد که عقول ملکی و بشری در او را که آن عاجز آید مروی بر روی شیب بسیار علی السلام بر می

شده و از برای تزویج صالحه ده سال شبابی کرده و در طلب آتش قدم نهاده و در نظر آنکه در خلوت خلوت

نبوت و تشریف رسالت در رسیدن این عقل اتکا او را که کند کار بفعل است و باستان این طلب

سوره زمر با مادد و کفر و ساحری غرق بر خاستند و در تفرقه و کرب و غم می گویند و در تفرقه و کرب و غم می گویند

صدق و نفس الامر بیرون نرفته
 و سخن و بال حالی می گویند که آن
 گویند بعد از تنقیح و تطهیر باطن اصل
 رسیدگان مقام معرفت می گویند
 که بعد از تنقیح و تطهیر باطن اصل
 و انقضا بمسوسات و استغراق
 و انتقال بزرگ و عبادت مولی جل
 علا نفس الهی و نسبتی و حیاتی
 پیدا آید و نور معرفت در دل نشی
 گردد که بدان مشاهده حق دست
 دهد و بر مراد الهی و حکمت نامنای
 وی عز اسمه در کائنات اطلاع
 افتد و از دل بر بصر شعاع
 انعکاس پذیرد که چشم ظاهر غیب
 و روحانیات را مشاهده کند باطله
 و باطن از مضیق عالم در عظمت
 منسلح و منقطع گردد و در نور حق
 مستغرق و مستهلاک شود تفصیل
 این احوال با ایشان دانند که
 رسیده اند و لیکن برای تصدیق
 ایمان باین حالت علی الاحوال
 این قدر معلوم و متیقن گشته است
 که احتیال و نطفاح از خلق توجه
 و اقبال بجناب اقدس اندوخته است
 قلب و کاسی نفس طهارت
 و زراعت از آنچه طوبی نفوس
 عاصی خلق دران مطمئن و متلی
 است تا ثیری هست شاید که اگر
 این در دیش دوام پذیرد و استمرار
 گیرد و زراعت احصیا طاکار دست
 دهد و وصول بان مقام که نشانی
 میدهد و اشارت میکنند مکن
 باشد پس طالب این نسبت
 و مشتاق این کمال را بشناسد
 که بر او طلب اجتهاد و ادب پیشیند

Marfat.com

این کار اقرار است و آنکه ضعیف و مبتدیانیت صوم می کند و من صوم جمع می کشد اصل جمع است
 بعد از آنکه اصل بطول است بعد ترک مالایه است این سه چیز مختص است که انبیاء اولیا را استوار ماند
 با سلامتی این سه چیز هر دوئی که در بنیاد بگوای این سه چیز آن وقت ذوق است نفس در مقام خود است
 و شیطان در مقام خود آنجا که این سه صفت است نفس و شیطان و خلق را در آمد نیست و اگر هست فقاو
 نیست هر خطره که باین سه چیز است رحمانی است مکتوب در نصیحت فرزند قاضی امجدی باشد در خواست
 کرده بود که چیزی بفرماید و فرمودی بنویسد که در غیب بطل العائن النسی الشراعی باشد برای نوشتن و گفتن
 بزرگان شیخ با نکه اشتند اما کتاب وصیت همین قدری کند که همیشه خصم نفس خود باشی همواره محبت
 بر مخالفت هواقتن مصروف داری و کار را غنیمت شماری و آن گنت که دائم در سویدای دل خود رقیب
 باشی هر زمان که در یاد او گذرد اسلام دانی در زمانی که از و غفلت یابی کفر شماری اعتبارا لا اعتقاد اینقدر
 از برای دفع خصم و تخریب آمد و جوارح از معاصی صغائر و کبائر پاک داری و تجدید توبه و تجدید ایمان
 لیل و نهار اول خود را آفند نمانی و وظائف که از پیش این فقیر گرفته در آن ملازمت نمانی و اصل
 کار با توبه است و مقامات توبه بر اتمایست نیست و التوبه للجماعات کالارض للنبار فمن الارض
 لا ینبار لها و توبه بر اتمایست مهم است که چشم و گوش و دست و زبان از مصیبت و خلاف پاک داریم
 و شب و روز درین تجسس باشیم که امر و زبان پاک مانده به چنین ارجواح چه پاک ماند چه پلید شد
 هر چه پلید شده باشد از آن توبه و تجدید ایمان بخدای با ذکر و چون توبه درین غم مشغول و درین اندوه
 و اندیشه باشی عبادت تمام جهان بنام تو نویسد و درین زمانه لقمه پاک داشته باشی و اعضا و جوارح
 از معاصی پاک داشته باشی هر گز دست دهد و چند وقت است اگر انصاف دوی مغز سخن این است
 و خلاصه کار این است باقی دیگر با نقش بر آب و آن است اگر این معنی و این دولت است به بیابا گاهی
 دست دهد آن زمان شکر واجب شود و یا گاهی دست ندهد آن زمان توبه واجب شود هر که امروز
 صراط شریعت پایبندت فردا از صراط حقیقی نیز سلامت رود هر که در شرح لغزش افتاد بے شبه

آنجا لغزش خواهد بود سه | دوزخ و جنت از بیخامی بر نما | راحت و محنت از بیخامی بر نما

تا تو اند قدم در راه شریعت ثابت و قائم دار و تا بر خوراری صورت معنی بیدار و روزگار و فتنه
 گذشت در مدت عمر و در رکعت نماز پسندیده حضرت عورت غیر نشد و یک روز بود که آن را از صوم
 توان گفت دست نداد با ما و مسلمان خاستن و تمام روز در محبت کرد و این روز را روز محبت

انسان آوردن رسالت	فلسفه است و فخر کار هر روز نما	بر نفس هر آن که با سزا کرد و نما
می خندد در روزگار می گریه می کند	بر طاعت و زینت کار هر روز نما	بر طاعت و زینت کار هر روز نما
ملاکت نیست ساعتی در این زمانه است که	بر طاعت و زینت کار هر روز نما	بر طاعت و زینت کار هر روز نما

امید در سوید لے دل کمون و
 مضرب و افزون انتظار بیرون افتد
 و از طعمی امید آرام و تکلیف لایم
 در آید و او انتظار خلق و اضطراب
 و بقراری مفهوم گردد که انتظار
 اشد من الموت این موت عین
 حیات و کواثر حیات است
 صد هزار حیات فدای این موت
 باد و شک نیست که وجود این
 حال عمریز و نادر افتد پس چه
 باید کرد بیکار نشستن نیز گنجایش
 ندارد و باری اگر این قدر نبود
 حکم بالاید رک کله لا یترک کله
 قدی باختیار در راه باید نهاد
 و کامی زد سه ننگ نوب
 و خفته شکل می آید به سوی
 اوی غیث و اورای طلب بود
 یقین باید داشت که هر عمل را
 اجری و هر کرده را جزو آن است
 اگر چند مقدار از رهش نبود
 فمن عمل شقال ذره خیر لربه
 من عمل شقال ذره شر لربه
 اندرین راه اگر آنچنان کنی
 دست و پای بزن آن گنت
 سه کافر من گزینان گزست
 کس به در راه ایمان طاعت
 یک نفس به ع کس با تو زبان
 نکرد من هم گنم یکی از مقامات
 یقین اعتقاد و پاداش عمل است
 تا بانی که هر چه کاری بر روی
 عمل خود را خوار و بی اعتبار باشد
 اگر چند ازین محبت کسبت بنده
 و از خوار و حقرونی اعتبار بود
 ناز حیثیت آنکس اقبال امر
 پروردگار است نشانده او

عنه فی حدیث من استعبر بالحق و استعجل بالحق

وسکانات و اقوال و افعال بعزت و بیدیه قدرت و تقدوست و هو معکم انما کنتم نقد و نقدت اگر همین
میدر شود و اکثر اوقات او درین اندیشه و مشغولی استیجاب یابد بدوستی تصور کند

هر که از اهل بهر در اهل عیب | آفتاب بی دارد اندر چپ غیب | عاقبت دوزی بود کان آفتاب

دربش گریه بر اندازد و تقاب | اگر ازین مشغولی خالی ماند انگاه و ای و یلماس در دنیا یافت و مصیبت

حیران بالاتر از همه وظائف و او را داست | از نخبت بدم اگر فرو شد خورشید

از نور دخت مهاجر اعی گیم | چون کلاه و پار مردان و شیر مردان از مانیاید تا چار علیکم بدین العجاز

را حکم باید گرفت و نا امید نباید بود و در همه حرکات و سکانات و اقوال و افعال کوشش بدان باید تا

که در هیچ چیزی راستی با حق فرودگذاشت نشود و در کل احوال چنانچه در با حق راست می باش

سخن جامع ست مردین و دنیای او را انشا الله تعالی مکتوب ان الله یحب المعالی لکم کرمه فی ساطعها

ای رویها علوهت آنست که در روز هر چه در تحت کن در آمده است بالاتر از ان برود و بهای سمیت

او جز بر فضایی ربوبیت پرواز نکند شیخ عبد الله ستری می گوید یا عبدا لله شی مثل مخالفة لنفس و الهی

این موم با خود جنگی دارند که تالب گو رودی صلح بینند تا اگر وقتی قدی موافقت وی سپرده شود خواهند

بحکم حال بحکم اعتقاد زار در بر کنند و ظاهر موافق باطن گردانند تا از تفاق بیرون آیند کلام می میریت

که خطبه زار هاسه با بر طلمیان می خواند افرایت من اتخذ الله هو اءه دل از خلق برداشتن بر حق

استن کار اولیا و انبیاست تمام عالم بر چند بگی زمین و لغز معلوم دل بسته خوش می باشد اگر چه از ان بدین

گذاشت تمام سال نمی شود اما خاطر با بیان قرار و تسکین می دهند و از آمدن فقیر چند ان می ترسند که از

حق نمی ترسند کسی بالکلیه از جمله خلق دل برداشته اعتماد بر حق یک لپی ششماهی هم نکند که آن کا قول

را معلوم که هر که دل بر حق بندد حق او را ضائع نکند و باید و شیر مرد باید که دل بکلی از مخلوقات پاک کند و

احتماد بر کرم حق فضل حق کند تا او را ظاهر شود که کسی که تبار از خلق از لایق کرد چو در اول فضل حق پادشاه

مکتوب در بیان معیت حق جبار

مقرر بر اوران و دوستان باو درین فائده سری اسرار الوهیت بیان می کنم هر که کتابت قدیم شیخ الاسلام
شیخ مظفر قدیم از محقق او بود و مبطل مجرود دل خویش این را در استوار اول خود را بر حق در تمام
آلوده گردانده العیاذ بالله قولا تعالی و هو معکم انما کنتم ظاهر معنی چنین است که خدای تعالی این است
هر جا که باشد و بدون چیزی را با چیزی معیت خوانند این بدون با معیت است و معیت معنی است
را ندید این است که این بدون با معیت است و معیت معنی چنین است که خدای تعالی این است
بلکه معلوم بر معنی ذات تا در سبب و سبب ما که کلین حق است و معیت معنی چنین است که خدای تعالی این است

کنند با ادب خاضع خاضع
و انعام اکرام ایشان امیدار
و از قهر و سخط ایشان ترسان از
سلطت و بیعت ایشان برسان
باشند ضابطه ظاهر تعلیم کما هیست
ادب حضرت ربوبیت جل شان
و لیل الاغلی مثل حال خدام
ملوک بران یافت سه گر
و در از خدا ترسیده و همچون
که ملک ملک بودی و خلاصه
کا حضور است و ادب عبارت
و دیگر اعتقاد است خدمت محبت
و حال معرفت و طاعت اگر این
هر دو جمع شود و اعتدال یابد
سعادتی بالاتر و کمالی افزون
از ان نبود ولی کمتر باشد که حال
و علم با عدل حقیقی افتد صاحب
این مقام سید طائفه چند بقدر
و امثال ایشانند بر کی حال غالب
آپ معیت و شوق دوستی آورد و بر
دیگر علم غالب بود و ادب و
خدمت و بندگی با کمال اول
ستانند و فرق تالی هشتیا ران
و جمع کردن میان سستی و همتیار
کاسته آسان نمود سه بکله
جام شریعت بر کله سندان عشق
هر مونسکی در اندام سندان لجن
و نزد محتقان از ارباب برین توکل
مقام کلین تقدیم عمل در عیال ظاهر
اهم واقعه بود شیخ فرموده که هر
با حق حال باطن را بر عمل ظاهر
مقدم عبادت تا در اثر ادب و
اعتدال بیرون نیفتد نیز ظاهر
بست نکند و معین نایست تا
ادب و دل بر تعلق کمال معی

Marfat.com

حقیقت چیزی را طلب کنند و همایشان انیت که معیت حق با جمیع ذرات حقیقت ستای و بدایت
 با جمیع اشیاست حقیقه لا محاله لیکن معیت او نه چون معیت جسم است با جسم که او جسم نیست و نه چون معیت
 جوهر با اجسام که او جوهر نیست و نه چون معیت عرض است با جوهر و اجسام که او عرض نیست پس معیتی که
 معلوم و مفهوم مشکلان است همین سه معیت است لیکن جو فیان آن معیت را که معیت رابع گویند جز این
 معیت که مفهوم مشکلان است گویند مثال روح با جسد مثال بودن حق تعالی با کل کائنات است زیرا که
 نه درون قالب است نه بیرون قالب متصل بقالب و منفصل بکبر روح از عالم دیگرست و قالب از
 عالم دیگر و بیروح از لوازم اجسام از دخول و خروج و اتصال و انفصال و جز آن هیچ نسبت ندارد با این
 ذرات قالب نیست که روح بحقیقت بذات او نیست معیت حق سبحانه تعالی با ذرات عالم مہم برین
 مثال است من عرف نفسه فقد عرف ربه اشارت برین سرت سوال اینجا وارد می کنند برایشان که اینجا
 لازم می آید که حق سبحانه تعالی بذات خود در همه مواضع قدر باشد و این ممتنع و منکرست جواب می گویند
 که اتفاق جلال اسلام است که انواع نجاست و قاذورات را حق تعالی می آفریند و نگاه می دارد که
 بی خطا و تقامال است و اندرین هیچ عیبی و نقصانی لازم نمی آید ازین معیت نیز هیچ عیبی لازم نیاید
 با آنکه معلوم است که فعل بی فاعل و صفت بی موصوف هرگز نبود و دیگری گویند روح متصرف است
 در همه اجزای قالب موجود است با همه ذراتی قالب و زندگی همه بدوست و با این همه از چیزهای
 که در باطن قالب است از خون و جز آن هیچ تخلی و نقصانی در طهارت و پاکی روح نه و تکلم معیت ذات
 حقیقی با همه ذرات نامتناهی فهم نتوانست کرد بی تقدیر تجزیه و تقسیم و طول در اکتفا لاجرم تا دلیل
 کرد و بعد الهادی علی بن ابی طالب

نماند در ظاهر عمل خدمت باید دور
 باطن محبت و نطش تا کار کشاید
 و سلامت اند و نیز فرموده صوفی
 باش ز صوفی نقیہ یعنی اول عمل
 شریعتا فقامت را بدست آورد
 و او آن به پس از آن بدو
 حقیقت بر این روش بست
 نزدیکتر و اساس آن حکم ترست
 و اگر هم از اول صوفی شوی و تابع
 حال باشی از راه سلامت دور
 افتی و بنیاد کار درست گردد و از
 علم بشوق ترقی و نطش کمال در
 طرفه تصوف و اہل حال توان
 لیکن بعد از غلبه ذوق و حال
 رجوع بطنم و تفقد دور افتد و ازین
 سخن که گفته شد چنان نفهم در آن
 که حقیقت چیزی دیگرست بیان
 و مخالف شریعت حقیقت روح
 شریعت و شریعت صورت او
 شریعت اعتقاد کردن بود با آنچه
 خبر زده اند و کار کردن بدانچه
 فرموده و حقیقت مشاهده کردن
 و چشم عیان آن در یافتن بود
 حقیقت حقیقت شریعت و کند
 اوست تا آنچه بدان اہل آن آرد
 اگر آن را عیان آید یا بند حقیقت
 آن رسید با شنیدن حضرت
 غوث ثقلین شیخ علی الدین
 عبدالقادر جیلانی قدس سرہ در
 واصل الینافذ و ضیہ و فتوحہ
 نقل کرده اند کہ فرمود کل حقیقتہ
 زوتہا شریعتہ قوی مقدم بر حقیقتہ
 کہ شریعت آن را بد کند زندہ و آ
 یعنی اگر کسی اکتفا شود آنچه
 در و این دین و شریعت است

گفت تکی دیدی آن خسار را | چشم مجنون باید آن دید اورا
 کی بود لیلیا بخانو سے پیہ | گر بچشم من نہ بینی شے او
 چون مردمان را سمتا بر اسے طلب کار ہاسے | عالی قاصد گشت
 این تقریرهای تخریص شان بعلوم آورد تا چون از نعمت تصفیہ قلب محروم افتد باری از سر مراقبہ با بوی
 محروم مانند خود با او با و با خود آند و در نشمزد کہ بیشتر حریان کہ خلق و امن گیر شد ازین شد کہ خود را
 از مشورت معیت حق دور و استند علی آوب و ارتقدم بر خلاف رضا نهادند و السلام

کتوبات در بیان اسما و حقیقت

در بیان اسما و حقیقت
 در بیان اسما و حقیقت
 در بیان اسما و حقیقت

اگر آن را اعتقاد کند که فرود و
زندیت گردد و او سلطان درانی
رضی الله عنه فراید بسیار باشد که
تکته از او اجید این راه روی
نماید و خود را بجهت حسن و
جالی که دارد برین جلوه دهد
قبولش نکنم و گویم تاد و شاه
عدل بر صدق و راستی تو گوئی
ندیدم هرگز قبول کنم آن جزو گناه
گداست کتاب الله دست
رسول الله و با قبله دین یکی است
و نهی شود و بیان این سخن دور
در از دست این قدر اشارت بان
بس بود سخن صواب این است
هر که غیر این بنده شد خطا کند
والله تعالی اعلم بالصواب
الرساله الرابعه عشره بیکر
اولی الاصلاح بان لذات
الدنی کلها الا مرفوع لتجب
والغیا بجمع بین الفقیر والغنا
لا اله الا الله محمد رسول الله
عاقبت بخیر باد آغاز سخن بجا
ولی مرا تم تکلف ادعا از ان
آمد که هر چند که اقسام سخن گردید
و مسالک اطوار را باین سخن
در نور دیده عای الاثر و بکار
آینده تر از دنیایست خصوصاً
این لحاظ خلاصه دعوات تفاوت
تمام رغبات است عاقبت بخیر
باد این امین اگر میخ و تان است
اشو التراب فی جوه المصن
خاک بر سر زوگارا و جان میکند
اگر بیان شوق و اشتیاق کنند
در حق بالا و از ان نباشد

مجاز است و آب هم نام دارد و هم وجود دارد و هم نفس دارد و نظر هستی آب دیگرست و نظر بر عموم
و شمول آب در جنبه نباتات او دیگرست و نظر برین هر دو مرتبه دیگرست پس بدانکه هستی آب ذات آب است و شمول آب
جمله نباتات او چه آب است و مجموع هر دو مرتبه نفس آب است آب البه ربانی ملاقاتی خاص و طریق خاص و روی خاص
است آن نسبت روی آب او چه آب می گویند اکنون بدانکه صفات آب در مرتبه نباتات اند و آن صلاحیت قابلیت
اشجار مختلف و گلها می مختلف میوه های مختلف مراتب اشجار قابلیت اوان هم صفت آب است اسامی آب مرتبه
و جانند و آنهم اشکال هیئات مراتب و جهت است که امتیاز بزرگ و گل و شاخ و میوه و خار بدان حاصل می شود
چون صفات آب که قابلیت است از عالم اجمال به عالم تفصیل رسید و شمول احاطت از ان قابلیت به عالم صورت
که وجه آب است پیدا کرد و کثرت پیدا آمد و امتیاز حاجت اقتد و بدان وجه لقیار حاصل آید آن اسماست و شک نیست
که اسما در وجه است و آن اسما و اسما حقیقی است که امتیاز از مرتبه بر مرتبه بدان حاصل است آن علل است اسما حقیقی
آب است و آن مین مسماست که از و منفک نیست و افعال آب در مرتبه نفس آب است که مجموع هر دو مرتبه
است ذات آب را صورت جامه گویند و عالم اجمال گویند و وجه آب را صورت متفرقه گویند و عالم تفصیل
گویند که آب بچندین هزار شکل و صورت تجلی کرده است و ظهور یافته و آن همه صورت کمال آب است
پس تو به ربانی که هستی آری بوجه آب رو آورده باشی اینجا سرفاینها را تو افتخار و جلاله جلوه گیری کن
چون این امثال استی اکنون بدانکه وجود خدای تعالی فوق و تحت و مین و بیسار پیش و پس ندارد
نور است نامحدود و نامتناهی و بجز است بی پایان دیگران اول و آخر و حد و نهایت و ترکیب ندارد و
قابل تغیر و تبدیل قابل تجزیه و تقسیم و قابل فنا و عدم نیست احد حقیقی است و ذات او هیچ وجه کثرت
نیست چون این مقدمه معلوم کردی بدانکه این نور که حقیقی است و نامحدود و نامتناهی است و منزه
از همه سمات نقص ذات و وجه و نفس دارد و نظر هستی این نور دیگرست و نظر برین نور که جام است و
شامل است تمام موجودات را دیگرست و نظر مجموع هر دو مرتبه دیگرست چون این سه نظر استی اکنون
بدانکه ذات این نور هستی این نور است عموم و شمول برین نور تمام موجودات را و جاین نور است و مجموع
هر دو مرتبه نفس این نور است و صفات این نور که قابلیت صورت دارد و قابلیت کثرت دارد و مرتبه نباتات
اند و اسامی این نور در مرتبه وجود و افعال این نور در مرتبه نفس انما می بر او این نور جام است تمام موجودات
را و وجود موجودات و بقای موجودات ازین نور است هیچ ذرات موجودات نیست که نور خدا از او
بآن نیست و بران محیط نیست و از ان آگاه نیست این عموم و شمول این احاطت با نور است
می گویند پس هر که بوجه خدای رسیده و بوجه خدای زاویه خدای را می بیند تا انرا که در عالم
مشک است و ما یومن اکثرهم بالله الا و هم مشرکون این نور است که در مرتبه وجود است و در مرتبه
و انکار است و هر که از وجود خدا سرگشته است و از نور خدا بیگانه است و از نور خدا بیگانه است

دور اینست که دست مشایخ گفته اند
 قدس الله سره که درین عالم آنچه
 دلالت نماید بر بهشت نمونگه ایشانند
 ذوق طلق و مناجات حق سوست
 و طهارت نفسی با لباسهای بی
 و گهرهای طری و سزلهای گزین
 و صفتهای پاک و از برای خوش
 نیز اگر چه از نمونهای بهشت ایشانند
 ولیکن بهشت همه آرام و راحت
 بود اینچنین و در هر محنت و الم است
 لذات دنیا همه آرام است بهشت
 از آن بود که المی بالاتر و سخت تر
 از الم دیگر آفریده اند چون این
 الم که در دفع الم توی رنگد در مزاج
 نفس و مذاق طبیعت چنان برآید
 که گوید لذتی یافت مثلاً اگر شکله
 المی است و خوردن طعام بآن
 مشقت دارد که در تیب اسباب
 ذرات آن کنند المی دیگر یک الم
 چه باشد همه الم پلاسی یکدیگر
 نماند و بصرف محنت دفع الم
 جوع و نشانند منتشگر شکله
 از کتاب آنها آسان نموده چون
 الم که شکله دفع کرده و وقت تنب
 آن آتش فرود نشیند طبیعت
 آرام آید بآن را لذت تمام نهند
 و در نظر حقیقت جود دفع الم
 المی دیگر نباشد دلیلش آنکه اگر
 سیری را یا تشنه آنکلیف چون
 و آشامیدن بر تبه لایطاق کنند
 عزابی بالاتر از آن نبود ملاحظه
 دیگر که کنین را بعون حاصلت
 نام نهادند بهرین که در قیاس
 باید که خوشا حاصل و جفا موان
 مردی که با باره حقیقت نموده

دیوهای گوناگون آفریده در هر میوه حزه دیگر نهاد آن درخت را نه خبر خود نه خبر از گل و نه خبر از میوه قی بر شکر
 برای تو آفرید و آن را خبر از شکر آهورا مشک در ذات نهاد آن بر لب نیست آهورا خبر از مشک
 عنبر را آنگاه پیدا کرد بر لب تو گاه و را خبر از عنبر نه زیاد از گریه پیدا کرد بر لب تو گاه و خبر از زبادی کاغذ
 را از درخت پیدا کرد بر لب تو درخت را خبر از کافور نه صنندل از برای تو آفرید و صنندل را خبر از خود نه آسی
 برادر عاشق شوهر و دو عالم را حسن معشوق بدان و خور و حسن معشوق خوان عاشق از عشق خود ملک و جود
 تو ساخت تا جمال حسن در آینه تو ببیند و ترا محرم اسرار بداند انسان تری در شان تو آمد عاشق شو
 حسن ادا نم به بین و شناس نیار و عقبی را بدان که عقبی ملک محمد علی احمد علیه و سلم و دنیا ملک شیطان
 هر دو را در یاب که برائے چه آفریده اند چه خواهند کرد مای برادر نفس را نیکو بدان چون نفس ابدی شناس
 دنیا در تو پیدا آمد و اگر روح را شناسی عشقی را شناخته باشی آبی برادر دنیا هستی که در کفر نهادند عاشقان
 دانند که کفر راجع آراسته است پیش عاشقان خود هر که عاشق دنیا است معشوق او حسن کفر است بی برادر
 توجه دانی که غمزه حسن که در کفر نهادند مانده تا در کفر بمانند که در کفر بمانند که در کفر بمانند که در کفر بمانند
 و طلب خود شود و خود را شناس چون نفس خود را شناسی عشق را دانسته باشی چون عشق حسن خود
 معاینه کنی کل اللسان در خود دانی عاشق باشی معشوق او خود بینی و حسن او آینه کمال و معاینه کنی

آن شاه معنی که هر طالب او بیند
 هم دست کار تجار و پادشاهان
 در عین صالیم نگار است در آغوش
 آبی برادر یک غلوه قند پیار از آن صد غلوه کن
 از هر غلوه لعل صورتی

ساز و هر صورتی را نام و بعضی را اسپ بگو و بعضی را پیل بخوان تمام قند از میان دور شود جهان صورت
 ماند که کرده است چون کل صورت را بشکند و باز غلوه قند سازند همان نام قند پیدا شود و در کتب
 دیگری گوید ای برادر بنیاد نام که برای چه آورده اند چه خواهند کرد خیال دائم با اندیشی باشد گاهی اندیشه
 می باشد که آینه دل ما را می آراید و عاشق را معشوق می نماید قیوان عاشق که معشوق رسانید و در مطالب
 فرض عاشق و سنت معشوق بجای آورد از عشق عاشق و از حسن معشوق همورسید اند باطن را و از
 تا شای حسن عاشق ظاهر را فراموش می کند در تماشای باطن می باشد تا چه حکم گفته است آن به قاصد
 آبی برادر ناگاه خیال با تنفس یاری شود حال با خیال یکی خود در هوای روزی و دنیای آرد و آرایش
 خیال نفس را می نماید و در اشتیاق کن سرگردان می کند و در معشوق می گزواند پیش هر دو هوای که
 و از آن خواری از شوق و آسایش آرایش خبر می باشد باز با آن می آید و اندیشه که آینه کمال
 با کس نخواهد کرده و فکر برگ ست که آمدنی است ناگاه و خواب که آینه کمال است
 در عشق خود چنان خبری گزواند که خبر از دنیا که آن را معشوق کرد و در عشق که آینه کمال
 و نه خبر از عشق که آینه کمال است آبی برادر معشوق را آینه کمال است

Marfat.com

ساخته خیال در احوش و او که با نفس یارست ای برادر هیچ معلوم نشد که خیال و اندیشه چنان پیش
 آرد و چون آن ترا معالنه شود آنگاه بدانی که این نصیب بود که رسید ای برادر هیچ نمی دانم که چه می گویم
 و از من چه می آید و چه می گویا من زبان در قبطه قدرت خداست اگر عیادت در کار تو می شود از تو آن
 چیزی گویا نند که پسندیده هر دو جهانش سارند ای برادر این قدر معلوم شد که بخواست خود پدید آرد
 و خواست خود میدارد و گفتل الله انشاؤکم ای برادر چه خواست کرد و آنچه خواهد می کند که راد در
 خواست او کار نیست.

شیخ عثمان سلیح رحمه الله علیه

مرد شیخ رکن الدین ابوالفتح است وطن اصلی او دهلستان است سیاحت بسیار کرده باز بوطن اصلی خود رجوع
 کرد صاحب وقت و سماع بود با اهل مجلس شیخ نصیر الدین محمود حاضر شدی و سماع کردی و در قصیده
 مدح او در قافله اهل قدیم است قریب هفت پل که بنا به سلطان محمد عادل است

شیخ ابوبکر موسی تاب رحمه الله علیه

در دیوان بود ضیای بخششی در سلک سلوکی نویسد اندر آنچه شیخ ابوبکر موسی تاب که موسی در موسی
 خود کاری داشت ازین عالم دکان عالم خواستند خرابید بند بخششی بعبادت و رفت او را دیدم زبان
 این نظر که صد هزار مرد و منظم است بر زبان میراند **طیبت** قالب چو عبا است میان من و تو
 بنید کاینک از میان پیروز

شیخ شهاب الدین رحمه الله علیه

شیخ شهاب الدین زاهدی است و را حق گوید از اقب است که سلطان محمد بن بخت حکم
 کرد که با عدل کند ازین معنی بجهت ما را با کرد گفت ما ظالمان را عادل نتوانیم گفت سلطان محمد
 عدل از عدل زبانه اخذ کردیم در قلم است رحمه الله علیه

سید محمد رحمه الله علیه

سید محمد رحمه الله علیه در دیوان خود در دیوان خود در دیوان خود در دیوان خود در دیوان خود
 در دیوان خود در دیوان خود در دیوان خود در دیوان خود در دیوان خود در دیوان خود در دیوان خود
 در دیوان خود در دیوان خود در دیوان خود در دیوان خود در دیوان خود در دیوان خود در دیوان خود

و خارت تمام دنیا و فاسی آن
 ذوق در یافته پای از چیز طبع
 و شهودت جسمانی بر آورد و نظر
 دانش و اعتبار بر دریافت لذت
 به حالی برگاشت حصول این
 نسبت بود و چه باشد از نظر نصیر
 در بستن پای حرم شکستن دندان
 طبع و قطع نظر از التفات بزخات
 دنیا با پای کمال رسیده نظر کم
 العصور رشوند از اغنیای بشکوه بر
 کشادن دست بر روی دوش
 بازدی همت و ثبات قدم طلب
 رضیات حق تا طلسم گنج اسم
 الشکور گردد بشکایین فقیر
 بی التفاتی توانی از مندی دوست
 بخطا مدینا نفر سالی غنی باشد
 فان غنی بخت وانی و که بر او ای
 وی تعقیب بجز روی در پیش برستی
 فقیر بود کمال جامعیت این است
 بالی همه جهاد دست از تو گفت
 که صبر و شکر در ضمن یک دیگر اند
 برین یک دیگر اند و بکاشی که
 بزحوائد خود و نظر غنایین یک دیگر
 و طهارت اختلاط است و اگر تری
 فقیر صابر بالاتر است یا و غنی
 شاکر آنکه فقر و فضل نهند کوشید
 که سلامت و عصمت در ریاضت
 که ان من لعمده ان ما لفقیر
 گفته است که بسیار آدمی دارد
 تا حق دست دراز گرد و تا خواهد
 که شکر برادر مسلمان با بد و درگز
 از شکر رسد دعوی میری و کلمی
 نباید فرعونیت و فرودیت در
 سرش بیند کند دیگران گویند
 کار خنی کار با آید بر سنگها کشاید

که تفریبان راه نبود و نیکان
 مرده وی از ان آگاه بود که
 فضل امیریه من شا ابریکات
 پیشانی است و من هم که بیج
 یی ازین و قهیه کلیه نیست
 تا کشاد کار هر کس و مسلح
 و مقضای شاکله بی عیاشه
 قل کل لعل علی شاکله زکم اعلم
 من هر چه می بیاید آن که سرش
 فقر و ساز و غناش از زائر بیرون
 امان فقرش باد و آن که غنا
 براه اعتدال برود و با حق رفیق
 هم خوشی ده غناش گو ارباب
 شیخ ذکره امیر باخیر از شیخ خود
 نقل می کرده که تا اعتقاد قلبی با
 صغیر اقرارسانی با فضیلت فقر
 از ان قدرت دبان قبول نکشاد
 و دست انابت ارادت تا ان گز
 ما نیز این عقیده ایم و لیکن
 تواضع و انکسار در ان است
 که غنی باید که فقیر از خود بهتر
 دانند فقیر نیز خطبه فضل غنا
 بلند تر از پای حال خود خواند
 تا در جانین عجب و کبر راه
 نیابد اگر براه انصاف
 برده حق همین است حاجت
 حال هر کس مبهم و حقیقت
 سری که با پدیددگان خود دارد
 مستور دیگر سخن نیست
 هر بضاعت خود در صند
 می رسند آنچه قبول حضرت
 لو که ام خود بوده در دنیا
 امید و ایم با حق نبوده اند
 جز حیرت کانی نیست جو تسلیم
 چاره ندانند ان شکر الله تعالی

رحلت شیخ بیار دکن رفت و قبولی عظیم یافت اهل این دیار همه منقاد و مطیع او گشتند و بهمدان دیار از دنیا
 انتقال فرموده و رسیدگیسور دراز گونند و خوشتر است با این لقب بر این شنیده شده است آنست که روزی او
 با چندی دیگر از مردان پالکی شیخ نصیر الدین محمود برداشته بودند در وقت برداشتن گیسوی سید بسبب
 و رازی که داشت در پالکی بند شد و او بسبب رعایت ادب و استغراق عشق و محبت به بر آوردن گیسو
 مقید نشد و هم بران وضعی که واقع شد مسافت بعید قطع کرد بعد از ان که شیخ را برین معنی اطلاع افتاد خوش حال
 شد و بر صفت عقیدت و حسن صنعت او آفرینها کرد و هم در حال این بیت فرمود **بیت**
 هر کوم برید سید گیسو دراز شد **فان الله خلاق نیست کما و عشق بار شد** خدمت میداد لغو طاعت مست
 همه بجامع الکلم که بعضی از مردان با او که نیز محمد نام دارد جمع کرده در اینجا می نویسند سخن در شفقت پسندگی
 شیخ الاسلام نصیر الدین در باب خویش می فرمود گفت اول حال خودم زود زد و بلاقات نمودم اما روش
 نه شتم بی روش پیش بر زود ناز پذیر خویش شنیده بودم و پدید من از یاران خدمت شیخ نظام الدین پیش
 بود یاران خدمت شیخ پیش پدر من می آمدند ایشان دیده شنیده ام یکبار پیش شیخ الاسلام شیخ
 نصیر الدین رفتم فرمود شما هر بار بیجا می آید من در ان وقت طول می باشم البته می خواهم حکایتی شما
 گویم و من در ان ایام پانزده ساله بوده ام متوجیر نامم گفتم سبحان الله و حاجه مطلوب ارد که با با حکایتی کن
 از سی دولت یکبار بعد از اشراق بر پانجوس رفتم فرمودند ضوی که برای با دایمی کنی تا بر آمدن آفتاب
 باقی می ماند گفتم آری صدقه خواهی باشد فرمود نیکو باشد اگر هم بدان وضو یک دو گانه اشراق بگذری
 گفتم صدقه خواهی بگذارم بعد فرمودند و گانه شکر النهار و استخاره هم بگذر چند گاهی بران ملازمت
 کردم یکس و ز فرمودند و گانه های اشراق می گذاری گفتم می گذارم فرمود اگر چهار رکعت باشد هم
 بران ضم کنی چاشت هم بجا آورده شود می گویم که وقت دیگر بگذر از همان ساعت چهار رکعت از
 چاشت بگذر چاشت هم ترا شود و همیشه بر حسب صائم بودم بر سید بر حسب صائم می باشی عرض کردم
 آری فرمود شعبان هم گفتم نه زوزه فرمود اگر سبت دیگر زوزه دیگر هم بلدی آخر ترا سدا و مرتب شود گفتم
 صدقه خواهی بدارم پیش والد گفتم در ان ایام والد بیرون شیخ نمازت گفت شد فرا چیزی گفت گفتم
 هر چه خوش آید بگو فرموده شیخ است من از ان شستی نام بعد از رمضان ششمه عید سید شتم هر روز ان
 ایام پانجوس رفتم فرمود خواهی جان مار و زده داودی نداشته اند صوم دوام داشته اند بعد از ان که
 صوم دوام بدار و هم در اینجا می نویسند که فرمود خواهی بود و بعد از یاران مولانا برهان الدین غریب
 بودا و او نشسته رساله قشیری مقابل می کردیم و من در ان ایام متذکر بودم که هر چه خواهم از ان
 رسید آمد و بنشست سخن ایجا رسیده بود که قول می کردیم که هر چه خواهم از ان
 سفید قرنگ رخ در کج سپاه برگ سفید قرنگی که هر چه خواهم از ان رسید آمد و بنشست سخن ایجا رسیده بود که قول می کردیم که هر چه خواهم از ان

انفکات آدمی ادا است که تقاضای
 حسابش در اعتدال و نازده
 ادراک در اشتغال است استفاد
 تحصیل کمال در اشتاد و طابیت
 تکمیل نفس قریب فعل آفتاب
 عمر سمت الراس آمده و حضرت
 النهار کاروانی با ستار رسیده است
 اینجا اگر توفیق رفیق سعادت
 گردد کاری می توان کرد و باکی
 می توان برد اگر توفیق کار یافت
 و عروس مراد در کنار گرفت حاصل
 المقصود و الا امید می دانی که پیر
 نشانده اند تسلیم خاطر و ذوق
 بخش تخیله نقد وقت است سه
 و امید وصال تو زده بیداره
 و گرنه صد هم از سحر است بی ملاک
 امامین درجه نیز غفلت طاری شود
 در صورت تغافل و بی احتیاجی
 تا فریب رود کار و فکر لیل و نهار
 چنان برده غفلت بریده و گوش
 عبرت و هوش نهند که مجال دید
 و شنید تنگ آید و فرصت تیر
 و نال نیافت شود و خواب
 مستی و غم سر نه آشته باشد
 که ناگاه سواد شب شباب
 بیاض صبح شیبید بیانی فرود
 چنان نماید تمام عمر جز کیش
 سه ساله شب بصلی گر
 اتفاق یافته شفق فرو نشده
 صبح کند آواز را اکنون چه
 رسیده و بیدار امید غیر بای
 ضعف و ناتوانی رسید این
 ضعف بصورت گر و ضعف
 در اول نامه لیکن از بی
 در میان است که ضعف نوی

صوفیان ازین طائفه جز بدین طریق نیست که خود را یکی از ایشان گردانند و میان ایشان بپوشانند
 پرتسند که چه معنی است که گفته اند العلم حجاب الله الا کبر فرمود کل ما سوی الله تعالی حجاب اما حجاب است و دیگر
 همه قبیح و کثیف اند و علم بجایی لطیف است بر خاستن از آن نیک شوار باشد و مراد ازین علم و نحو صرف
 و حدیث و فقه و تفسیر نیست مراد علم با الله است و آن علم ذات باری و صفات باری که نه بلیل برهان بلکه شایسته
 و عیان فرمود نوشته اند که این و غیر خاصه بحث است رسول الله صلی الله علیه و سلم کی صورت خلند و دوم آنکه
 لا اله الا الله محمد رسول الله گویند و آنان را که او را از جان عزیز تر بودند ایشان را بکشند و پیر کاله سازند و زن
 و فرزندان ایشان را اسیر سازند و در سوا کنند و نهیب سازند و ایمانی باقی باشد می ایمان زهی بون فرمود
 معنی لا اله الا الله چیست یعنی ما هیت او تعالی زائد بر ذات نیست ما هیت او عین ذات اوست و سخن
 صاحب لطایف قشیری که کوزه وجوده همین معنی دارد فرمود صوفیان چنین گویند که اگر کسی را بجز این احتلام
 افتد تو به او مستقیم نباشد فرمود شرط طالب کسنت که بغیر اختیار او طلب در دل او حادث شود اگر جمله
 اهل عقل و تجربه بگویند که وصول بدین مطلوب محال است هرگز او بدان التفاتی نکند و آنکه او حکم طبیعت بشری
 متردد و متاثر خود را می یابد و لیکن بلای که در دل او خدا نهاده است بگفت و شنید مردمان که دفع شود
 فرمود در هر چیزی آفتی دارد و عشق را او آفت است یکی آفت ابتدا و دوم آفت انتها آفت ابتدا است
 که چندان غم عشق و غم طلب عشق بر وی طاری شود و کا او را محیط گردد و دست برین بر آید تا او را در آن لذت
 کامل دست دهد و هیچ راه وصول بحیوب بر وی نکشاید باشد که جز اندر دو غم نقدی دیگر نیست هم بران مانده
 بعد مرور ایام درد و غم طبیعت او شود و عادت گیرد و ذوق در و نماند لذت حصول شود و نه فراق الم حزن
 همچنین ضائع شود و سرگرد و در جای خود با هیچ از وی باوی نماند عاقبت او بر خیران مهران باز آید نمود
 با الله منها و آفت انتها آنست که چون بوصول عشق رسد مشغول ببلذات وصال گردد و حرقت فراق
 و الم حیران از وی برود بعد مرور ایام وصال حوادث و طبیعت او گردد و ذوق وصال هم برود و مطلوب از
 حالتین جز ذوق و خوشی و راحت بحیوب نیست محالی بی فراق و فراق بی لذت الم چکار آید و تیر شود
 هیچ از وی باوی نماند عشق برود محروم از ذوق جمال بحیوب گردد و نمود با خود نماند اگر چه وصال باشد ذوق کجا
 بدان راحت گیرد وصال چکار آید اما عشق بر خور و آفت است که در حالت ابتدا مشغول ببلذات فراق است
 الم و حرقت حیران باشد و در انتها هر چند که وصال او زیاد گردد و ذوق او برود و مطلوب او بگردد
 در او فزاید ذوق بر نماید این عاشق را گویند که عاقبت او بغیر شود از عشق بر خور و در حال کمال است اگر چه
 عارفان این در انقصان گویند اما ذوق اینجا است بی آنکه نظر بکمال عارفان است که در هر حال
 می گویند که کمال با ذوق سماج نباشد اما این کمال است که با ذوق سماج است که در هر حال
 عادت بر وصول گرفت بعد اختیار ذوق بر شد و بر مطلوب حیران است که در هر حال

که حقائق و معارف بزبان برزوا یا و الفاظ و اشارت بیان کرده ستمی از ان نوشته می شود سسر
 چهل و نهم یک و در چنین اتفاق افتاد که آبی طول و عرض آن باشد اما نتیجه قد باشد اما عمقش از کم
 زیادت نیست جمعی میروند یکی در ان میان من هم هستم یک ختری سالی پانزدهمی او نیز در میان آب
 می رود و تخمه اینست ما همه بر سینه ایم آن دخترک را جالی ست که اگر از پر تو او خلقت جور باشد جور آخر
 دعوی خدای کردنگ رخساره و قد و بالای او از امر و شباب و از حسن صورت زمزمی می فراید میان
 من و او مقدار یک فرسنگی باشد مرا بخود دعوت کرد چنانچه شمس را بر عروسی با احترام بر بندر آن قبلیس
 یک فرسنگی مرا با وی اتصال دادند شخصی از غیب القیب شاهر شد جامه بر انداخت چنانچه کس مر کسی
 را پوشد در ان حالت خود را هم بدان جمال هم بدان حسن هم بدان لطف عین آن دختر دیدم او عاشق
 من شد و من عاشق او هم در ان میان از من و از ان دختر هر تر صی بر بر کرد فریاد بر آورد و نا ابرین الله
 میان هر دو دعوی افتاد من می گویم عیسه پس من ستادی گوید پس من عیسه فریادی کند می جهد و از نا
 هر دو خبری می نماید از ان توام و نه از ان او من از ان خودم و خود بخودم و آن دخترک بعد از ان که می گویم
 عیسه او آن من ست خود را عین اوی یام و آن آب سر سر که با تو گفتیم همه منم و الله اعلم -

سید محمد بن جعفر رحمه الله علیه

اکملی حسینی از اعظم خلق عالمی شیخ نصیر الدین محمود است در توحید و تفرید مقام عالی دارد و از افراد اولیاست
 در آنچه او از احوال ظاهر و باطن خود نوشته است عقل حیران است اگر اینها بی شائبه تاویل صرف ظاهر
 مراد است پس از کمالان وقت خود است قدس الله سره و او را تصنیف است مسمی ببحر المعانی در وی بسیار
 از حقائق توحید و علوم قوم و اسرار معرفت بیان کرده سخن راستانی گوید بحد و کتاب دیگری بقایان است
 و دیگر حقایق المعانی تیر و عده می کند خداوند آنها نیز تصنیف یافته اند بیانی و او را تصنیفات دیگر نیز
 هست رساله دار و در بیان مدوح در رساله ایست مسمی بپنج نکات و بحر الانساب که در انجا بیان نسب
 اهل بیت رسالت کرده است و نسبت آبا و اجداد خود را ثبت نموده و می کشد الدعوی است از انچه از
 احوال خود بیان کرده است محقق می شود که دعوی او حق است عمر و در یافته بود از زمان سلطان
 محمد تغلق تانان سلطان بهلول در حیات بود سن شرفیش از صد و سی و دو تا با کرام او از شرفا که
 اند بعد از ان بدلی آمده و در سر جد اقامت کرده الحال مقام او در جهان شهرت و در انجا می گوید
 مدت خصمت سال در علم ظاهر بودم و در کسب کمال عینی که ششم و از محراب ارباب و محراب ان عاقل
 بود مدت سی سال است که می بینم آنچه دیده می نمایم و می شنوم آنچه می شنوم و می بینم آنچه می بینم
 اهل علم و عقول عظیم ایشان حال است و اگر در وقت اهل علم و عقول عظیم ایشان حال است و اگر در وقت

اردی چهره مقصود و کیست در
 عالم که خواهد بود و اگر مقصود
 یافت در عالم که بود و بتکم علم
 خوشایام ندانی اگر چند تو فین
 کا ز داشت امید با سه در اود
 آرزو با سه باطل خیال های
 حال و دعه های دروغ بنقد
 دلخ وقت را تر قاز و سرگرم
 میداشت کنون چه چیز دل
 بنهد و بچه تسل خاطر و بچه
 گرفت و بمقامی که ایستاد وی
 مقصود ندید و وصل محبوب در
 یافت اگر محبوب در منزل پیش
 ست پای رفتن کجاست و هت
 سفر کو تا آن منزل برسد همدین
 منزل در شان راه و انپای افتاده
 دول بر ملاک و حرمان نهاده
 می نالد اینجا که مطلوب خود برسد
 و حال در مانده خود را در یا بجا
 پرسد یا همین جا منزل گسرد
 که دوست یا او را بر فاد و بمقامی
 برود که دوست بدلی کل شی تغییر
 سه می اینس مسکنه نانی
 السامه فخر القوا و احوا و عیله
 فلن نستطیع الیه الصعود و ان
 یستطیع الیک التزول و الله
 او آفتاب در منزل او بر ساته
 صبری کن ای دل از بتوانی منزل
 یافت و نه تزیوس دوست
 زانی حرج کرده نه دوست
 جانب تو تواند نزول یافت و
 اینجا با امید با امید آینه
 گره و خاطر تمنا هر او آنچه نشود
 هنوز کشاکش طلب بیان است
 و رسواس محبت در انجا

10B

دی گوید که سبحانی و انانیت آن است لکن علی لسان عمر که کتب این عربی امروزه نمانده است با او گفتی آنچه گفتی و او
 شنیدی آنچه نقیص است کلمات من اندازه بحر المعانی نیست که بر دار و هنوز کلمات کجاست انشاء الله بران
 محبوب برود گمانی بنویسم اسی محبوب چون از دولت فرو حقیقت شیخ نصیر الدین محمود در سلک سلوک ترقی
 شده و از تجلی صفات تجلی ذات که مقام فروانیت است بشر مستوری نزول کردم فرو حقیقت را در واقع
 دیدم که ذکر خفی می گفتند در آدم و روی نیازمجا که ما لیدم بر زبان مبارک دانند ای شهباز میدان عالم
 لاهوت و ای پاک آمده از عالم جبروت و ای با خسته عالم ملکوت و ناسوت بعد از آن منلی در دیده من کشید
 و فرمود این میل از نور جمال ذات است و این واقع در احدی عشر و ثمانه بود چون شب شد در طبرشدم
 از شهر ختلان در مصر رفتم سپاهی بوش شیخ او حد سمنانی مشرف شدم در آن وقت قطب عالم ایشان بود
 ایشان نیز بهمان کلمات که فرو حقیقت نفاخته بود منو اخذ بنده را ایشان در حجره خویش کعبه فرمودند و در آن
 دو نفر بود یکی صوفی و دیگر مسلم نماز شام در طبرشده بودم نماز مختن بجاعت با قطب عالم شیخ او حد سمنانی گزاردم
 بعد از آن وقت نشان شب سه ختم کلام و میزوه سپاسه زیادت بران خواندم نظر کردم که قالب من نور شد و محیط
 عرش عظیم گشت در عرش عظیم در دیده من مقدار خزل شده است بعد از نظر خود کردم که همه میوه های وجود
 من صورت شده هر کی صورت دانظری کردم همه صورت خویش می دیدم بعد از صورتها نمودن گرفت
 بعد از نظر کردم که جمیع عالمها و اطلاق و النفس با کیفیت شدن گرفت و جمیع تجلیات صفات و افعال
 با سوا آثار نمودن گرفت اسی محبوب محمود محمود سمنان در طرفه بعین هفتاد و هشتاد عالم تجلیات
 را سیر کردم بعد از آن کلام به واسطه شنیدم که فرمان شد یا عبیدی جلالی و جلالی و جلالی بالانوار
 جلالی و انت ما بین الجلال و البهال بعد از کلام تجلی ذات مشرف شدم که کیفیت آن بشاهد تعلق
 دارد از آن تاریخ یازده مقام لاهوت که مقام فروانیت است نزول کردم بعد از تجلی ذات هفتاد و هشتاد روز
 در عالم صحو آدم هم در حجره شیخ او حد سمنانی سرانیدم ای سادات

این دو قسم کند که شد در جات
 و مراتب بسیار از ادباری در هر مرتبه
 او واجب که داخل باشم غنیمت
 است احوالی کل خشی تقدیر این سخن
 تقریب بر زبان که سیاق کلام
 در شکل داری انعام و احسان
 ایشان بود که نسبت فقر او خراب
 ظهوری یا جبر الهم انخیز چون
 نامه لغت های ظاهر و باطن بلج
 بجناب عزت است تعالی شان
 انتها سلسله چو بجهت سکوت
 نخواهد بود و حقیقت شکر از بنده
 صورت پذیر نخواهد گشت حضرت
 سبب الاسباب جل شکر بکثرت
 بالغه خود جاع از ناتوانان و
 نارسایان را دست از کار و بار
 بر بسته و پای ترود و طلب شکست
 برده فخل در کم خود نشاند و دیده
 امیدشان بر جمال شاه مقصود
 کشا و است و طائفه در کربان
 سعادت قبول و بقریب کثرت
 توفیق مخصوص ساخته بخواه
 و تعلق لحوال ایشان بر گامفته
 تا باعث جمیع غلظت و اذغال
 ایشان گشته در ثواب عمل دانات
 غیر شکر یک غالب آمدند ذک
 فضل الله یوتیه من یشاء الله
 و بفضل نظیم ما بین ترتیب
 سلسله نظام عالم بر راست و
 طوایف عالم محتاج فضل در کم
 آبی بوده همه مدد ما من یکدیگر
 که نماند اینجا است که گفته اند
 و احتیاج فقیر آئینه جود و غناء
 افضیاست سه جود محتاج
 گمایان صفات و هم چو زبان

تلقین

از شراب شوق گشتم مست و	بود ما در بود او نا بود شد	هست من گم گشت اندم هست او
هر چه جز غیرش بدان برود شد	نی وجود ما ما نماند نام	چون مجر گشتم از هستی تمام
چون شده فانی محو از وجود	پس اسے محبوب بعد از تجلی ذات در حجره شیخ او حد سمنانی بود	غیر او دیده که کس دیگر نبود

اقتاده بودم و درین هفتاد روز خدمت شیخ در حجره می آمد و بوسه بر پیشانی من می زد و گاهی در طبع احوال
 نمی بودی خود مصاحبان بجز مراد فن می کردند که کرده است بعد از آن بعد از آن که در آن عالم
 بعد از تجلی بود بعد از این مدت باز بطریق که نظری کنم و روی چشم که این همه در آن عالم
 انانیه مقام فروانیت است که همه کائنات بر سبیل تقیت تا این طریقت در آن عالم
 حقیقت قدس هر بود که در دسی خدمت سلطان انجمن را که در آن عالم

من نشسته بود که فرمودند که آری جوهر شهباز میدان لاهوت است سی صد و هشتاد و چند اولیاد و قطاب
 و افراد و نعمت در وی تاثیرست و بدین نعمتها مشرف خواهد شد و این فقیر در آن روز پیش حضرت مخدوم
 مولانا شمس الدین محیی خلیفه شیخ نظام الحق و والدین قدس سره تخلص می خواندم الحمد لله رب العالمین
 ای محبوب چون درین مقام وصول یافتیم این ابیات را بطق آوردیم

بند با کس ختم بسجیستم	بند شد محو از ادسه نماز	گفتم اکنون من ندانم کیستم	زده در دل غم و شادی نماز
بجهت گشتم گشتم بجهت	کارم اما ندارم معرفت	می ندانم تو هستی یا من تویی	

ای محبوب گم شده را این گفتار از کجا است هر که گفت در تجلی صفات
 گفت در تجلی صفات کلام است چون می خواهم که بران محبوب چیزی بنویسم از تجلی ذات قدم صحو
 یافته ام این از آن است و اگر نه آن محبوب از کجا و این کلمات از کجا باید که آن محبوب در دعا بخوابد که چند
 وقت در عالم صحو این فقیر را در کتاب خانه سیرت و بی صوت را برای آن محبوب در حروف و صورت
 در آرم ای محبوب نیک تامل کنی چه گویم و از خانه بشیرت و دل کنی آسے محبوب ابیات

کاینه جویند صامت به اینجا گام
 اختیار بر فقر فاضل بنهند گام
 فقر را بر اغنیانت اثبات کنند
 این همه اعتبارات است منت
 مرضی راست اغنیا و فقر همه
 ریزه چین خوان احسان او
 درین نعمت باقمان بودت لقا
 شانه و اعظم سلطان عاقبت بخیر
 الرساله السابقه عشر تنبیه
 الغافلین نهار الدنیا و لیلها
 و غیره از ابیات نثرها و شایسته
 لا اله الا الله محمد رسول الله
 سبحان الملك الحق الذی لا یومئ
 ولا یقول عبار محنت و کله و کله
 کاز سبحان این ناده عظیمه
 دایم شنبه بر صفحات خواطر
 خلائق نشسته و حیثه دوخته
 کاز یکایک اتم شدن ایجاد
 روی داده از محیط فقر و فقر
 بیرون است چه توان کرد منت
 الهی برین جاری است تا چنین
 بود چه شاه و چه گدا همه را همین
 راه است شعر بر که آمد بهمان
 اهل فنا خواهد بود و انگ پانیده
 و بانی است خدا خواهد بود حق
 جل و علی بدولت و شوکت این
 بادشاه گردون شکوه قوی است
 جوان نخت با برسد جلا و غلظ
 فی مرضیه ملک و اقبال نامه بار بار
 از خاص و عام خصوصاً زمره
 اهل اسلام را در کف امینان
 مسایع احسان از جمیع
 آفات و کمالات محفوظ و هون
 اول اللهم صلح الامم و الامه

مردان در آسے کا ندین راه	سے بوسے ہی خرم دے رنگ	کلمے ز سیر وجود بر خیز
افتاده باشن در رنگ	نار معانه بر میان بند	وانگه بکلیسیان کن آهنگ
میدان بیقین که در د و عالم	رواه توجز تو میت خرم رنگ	تم به المکتوب الشریف سلخ

من سوال ستم اربع و عشرين و ثمان مایه و نیز در بحر المعانی می گوید آنچه از زبانم در قلم می آید پس باقیست
 اندامی گوید و کم اقتباس از روح می کند و روح علی می کند و روح علی اقتباس از
 روح می در روح نمی در کلام بیعت و صوت حضرت الوهیت می کند ای محبوب هر چند که پیش می نویسم
 اشکال پیش در پیش می آید تحقیق بدانی که این کلمات بحر المعانی سالها خضر علیه السلام ازین فقیر در
 ملاقات در حضور حضرت سوال کردی با ادبی گفتم و تا اکنون می پرسد داد که نمی گویم سبب آنکه در میدان
 حال چند سال این فقیر اتنا می ملاقات او بود چون ملاقات شدی ازین کلمات از خضر علیه السلام
 در کمال بیعتی در اشکال می شد و در اتنا بسیار است و من محترم از سبب آنکه او در خط جان
 خود می بیعت می جان از خطی کند و در اگر در هر روز از جان و هندی تبرک آن منتظر ام تو ای محبوب
 در سال بیعتی در اشکال می باشی از هر روز در حضور گردان تو باشنده خیر الکلام با قل و دل از انگیزه
 در کمال بیعتی در اشکال می آدم اگر غنیمت مشغول شوم مثل تو در بیعت شتران بارشوند اما این کلمات
 در کمال بیعتی در اشکال می آدم اگر غنیمت مشغول شوم مثل تو در بیعت شتران بارشوند اما این کلمات
 در کمال بیعتی در اشکال می آدم اگر غنیمت مشغول شوم مثل تو در بیعت شتران بارشوند اما این کلمات
 در کمال بیعتی در اشکال می آدم اگر غنیمت مشغول شوم مثل تو در بیعت شتران بارشوند اما این کلمات

Marfat.com

والراعی والرعیة والعتق تطویرم
 فی الخیرات این دعا را در خطاه
 مشایخ قدس اسرارهم مروست
 وادامت بران شهر سعادت دنیا
 و آخرت و باعث اسرمان
 ظاهرو باطن است دیگر این دعا
 اللهم صلح الله محمد اللهم ارحمنا
 محمد اللهم اخف لنا محمد گفته اند
 که هر که بران دعا نماید در مرتبه
 پایا بدل نشیند و اسدالموفق
 اکنون از فضای دنیا ولی تباری
 آن چگوید و چه نویسد قال بعض
 الحكماء الدنيا اثقبه شیء یظلم
 الغام ونوم الاطلام یگوید دنیا
 مانند سایه است که در گداز می گذرد
 یا مثل خواب شیطانی است که
 مرد بالغ می بیند در تشبیه اول
 فتاوی تباری دنیا را دانمود در
 ثانی حقارت و ظلمت متاع آنرا
 بیان کرد و عقلت این است
 یا باد است یا افان یا مثل برگ
 حادثه در میان که بشک شبیه
 رسید نیست و آدمی داد ازان
 غافل نشسته و دیده عبرت نیست
 فرود گرفته و بر سر خفت افتاده
 پروانه در کچه کاری سخت
 و همی صعب در پیش آرد و میگوید
 که یقین مشکوک کدام است یعنی
 چیزی که آدمی یقین آنرا با وجود
 یقین در آن شک دارد گویا
 نمیدانم که چه چیز است گفته اند
 که آن برگ است یقین میدانند
 که رسیدنی است ایجابی نماند
 می کنند و برنجی می روند که گویا اینند
 تبارک اسرارین چه قدرت است

شغل و عن جریغ ایشان بر دست من بود سوم شغل کلنج ستنجا ایشان بر دستم بود که هر روز کلو چهار را
 بر خساره خوشش بالش می کردم این خدمت در عصر محمد تعلق کردم که در آن عصر والدین من قطع کنه است با
 یک هزار و سی صد سوار بودند بعد بر حکم اجازت پی خود سی صد هشتاد و دو ولی را در یافته ام خدمت
 کرده ام و هر یک نفعی در حق فقیر ازانی داشته اند و اهل سلوک ظاهر حوی و اهل طواهر دانسته اند که این
 کار آسان است و هم در بحر المعانی آن سی صد هشتاد و دو بزرگ را از شایسته و غیر هم نام بنام ما این
 ملاقات از اقطار عالم و غرائب احوال که در سفر و حضر در خدمت ایشان دید یافته و مدت کث خود بهر یک
 بیان می کند وی گوید که صفوان بن قسی برادر عبد منان را که در پیش حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم
 بشرف ایمان مشرف شده است دیدم در قاری مشغول بود در آن روز که خدمت ایشان اقامه بوس
 کردم نهصد و نود و دو ساله بودند فرمودند که حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم در حق من دعا کرده اند بهر آن
 عمر و این قصه صفوان که درین کتاب مذکور است و در بحر الانساب که تصنیف اوست نیز ذکر کرده است
 خالی از غزابت نیست باصول کتب احادیث و سایر موافق و اسد علم وی گوید ای محبوب این فقیر در سیر
 عالم چندان مزاحب دیده است که اگر عدد آن در قلم آرم و با هر نوچه که مباحثه علمی و جبارتی کرده ام نیز
 در قلم آرم بحر المعانی را از جهت گرانی شتران باید تا بردارند و در موضع دیگری گوید طمانی که از بحر المعانی برین
 فقیر وارد است اگر تباهی در قلم آرم عالم سلامت بجلی بر خیر و آذخیرت جدم علیه الصلوة والسلام هر است
 دارم در میان دو غیرت افتاده ام اما غیر و اسد غیر منی امی محبوب چون موسی علیه السلام در علم نبوت
 و در علم ولایت کامل بود تلمه علم از هر چه خضر تحمل نکرد و احتمال آن نتوانست و خضر سرگردان این کلمات است
 پس ای محبوب چون موسی علیه السلام حامل سه حرکت اسرار الهی نشد و تو ای محبوب گدای کوی محمدی
 که در یوزده همه کلمات بحر المعانی را حاصل گشت اگر موسی علیه السلام درین عصر بودی گفته شدی با او آنچه
 گفته شدی پس شکر نعمت بی نهایت بگذارد و نعمت عالی را بدان دارا و قاق المعانی نیز بر لے تو در قلم

آرم شب و روز به مشغول باشی تا حیاتی یاری زده است [از دعای نابان چین بر نیاید ازین]

شایدان ایابی بوسم بود اول کاری کند [در آخر کتاب بحر المعانی می نویسد که روز پنجشنبه است و در ششم ماه محرم]

کتوب سی و هشتمی و ششم و قلم در اسرار عشق میزند و قلم درین محل که در زبان خود جبار رسید و قوم در حال
 دیگر آمد آنگاه سبزه از نو نهادم حضرت رسالت را علیه السلام دیدم که در پیش قبایل صحابه اکرام و اولیاء
 عظام از امیر المومنین علی کرم الله وجهه تا اقطاب عالم شیخ تفسیر الدین محمود و حاضر حضرت اسدالمعانی
 بلطف فارسی فرمودند که ای فرزند مست حضرت لم بزل و لا احوال بحر المعانی را از کمالی الامان بنی فرج
 کتوب سی و هشتمی که درین محل رسید و در هر روز در دست مبارک حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم
 وادم حضرت رسالت بسرت نبوت تا بحال عباد السلام و عباد الله و عباد الرحمن و عباد الرحمن و عباد الرحمن

ثم قال ارشدك الله في زيادة ملك بلفظ فارسي فرمودند که ای یاران این مصنف بحر المعانی مردی است
 که جمیع کلام مجید را معانی حقیقت بیان کند و اگر علم روی زمین همه شسته شود و یک ورق نمانده باشد
 و این شخص قلم بردست گیرد همه علم را از بر بنویسد بقدر فرمان شد که ای فرزند مست حضرت لم یزل الایزال
 پیش ازین امر را در صحرا امت که امور شریعت در جهان قصود پذیرد و اهل شریعت را در خاطر فقور گیرد و من قبل
 کردم بحر المعانی را هم ازین مکتوب سی و ششم با تمام رسانیدم بعد از ای محبوب بحر المعانی را حضرت رسالت
 علیه السلام بردست حضرت علی کرم الله وجهه دادند ایشان بعد از مطالعه بردست خواجہ حسن بصری دادند
 و ایشان بردست خواجہ عبدالواحد بن زین العابدین جمیع مشایخ سلسلہ اقطاب العالم شیخ نصیر الدین
 محمود رسید ای محبوب این فقیر را منتظر دانی برائے اجازت حضرت رسالت علیه السلام در نوشتن و آغاز
 کردن و قافی المعانی و آنکه فرموده اند ارشدک الله تعالی فی زیاده علمک امید تمام دارم که اجازتم خواهد شد
 والسلام و هم در بحر المعانی می گوید ابراهیم صاحب ذوق بود موسی صاحب لذت و صلیب ابراهیم صاحب
 خلاوت و هم در بحر المعانی می نویسند که حضرت شیخ عبدالقادر گیلانی فرموده است رایت ربی فی المنام
 علی صورة ایمی این امی کدام است اللهم علی محمد النبی الامی اولیائے تحت قبائی لایعزب عنم غیری ای محبوب
 یای غیری یا نسبت مست زیاد شکم یعنی لایعزب عنم غیری و غیر احبائی یعنی خود صمدیت جلالت قدره صحبان
 خود را شناسند و حبان وی حبان را نیز شناسند اما ایشان را غیر حبان نشناسند و نیز می گویند
 معراج الروح السماع و معراج القلب لصلوة قال علیه السلام انی لاجد نفس الرحمن من جانب الیمین
 ای منور قلب یعنی پرده الیمین آن محبوب شنیده باشد که چنانچه آوازی است که در هند او را راگ بسنت گویند
 که هم از پرده الیمین نغمه کرده کشیده اند ای محبوب خواجہ علیه السلام سماع خود را از سبب ظاهر بنیان بکنایه
 گفت ای محبوب این ظاهر و ظاهرها از نادان چه دانند که چو نویسم در دنیا کسی نیست که با او گویم تو هر طور که
 عرض می دارد که کلمات اهل سکر و حال که در حالت ذوق و غلبه حال وقوع یابد تا جابج از قواعد عقل و مزین
 قیاسند الا شک نیست که با نسبت مشد باشد و تخفیف آن بی ضرورت واقع شد و مقرر علماء و مشایخ
 در آن است که از این بده مشهوره است بعد از ثبوت صحت حدیث و لیکن چیزی از سزوق و حبان
 در این امر است که از این بده مشهوره است بعد از ثبوت صحت حدیث و لیکن چیزی از سزوق و حبان
 در این امر است که از این بده مشهوره است بعد از ثبوت صحت حدیث و لیکن چیزی از سزوق و حبان

و این چه پرده که بر روی آدمی نماند
 فرودشته اندک این چه غفلت
 و فریب است که روی خورد
 همان مثل شیر و در گریزنده از
 پیش دست حکایت
 می آزند که شیر در بیابان
 دنبال مدی افتاده بود وی از
 پیش شیر گریخته بر پشت چمن مجال
 گریز تنگ آمد تکم اضطرار خود را
 در خراب چاهی زده هم در تنای
 راه بشا خدا دیوهای گیا که در آن
 چاه بود دست زود معلق ماند
 در پایان چاه نگاه می کند
 از دانی می بیند همان باز کرده
 نشستند که اگر بقیه هم در نفس
 فرود شیر که در دنبال بود آمده بود
 چاه دایت آده که اگر بآید هم در ست
 کارش تمام کند ساعتی لطیف
 متعلق بان حشیش می زده و
 نفسی راست کرده بود که شوی
 چند رسیدند در شتهای گیا
 ماکتال رفته آمد می ست
 و بدان متعلق است بر بدن گفته
 بیچاره حیران ماند که چکنه اگر
 پایان افتد از دانه نشسته و اگر
 بالا رود شیر استاده تن به بلا
 در داد و منتظر بلای نشست ناگاه
 نظرش بر لانه کله افتاد که در گنج
 دیوار چاه شهید می تی کرده مرد
 آن همه را فراموش کرد هم از شیر
 و هم از دما و موش چشم بر بست
 داشتند بان شهیدند و بان منت
 گمان پیش بنوران شهید
 لیسین گرفت دوسه داشت
 شهید نه لیسیده بود که رفت عمر

اسے صورت تو جهان معنی	مغل بوبہ بوستان معنی	ہر عضو کہ بعد بنان پیش	تا حشر نہادہ خوان معنی
اسے صورت تو جهان معنی	مغل بوبہ بوستان معنی	ہر عضو کہ بعد بنان پیش	تا حشر نہادہ خوان معنی

گفته شد در راه محنت از راه
 بحکم از راهی برگزیده رفت
 اکنون اشد لیسان آن چاهیم
 که شیر قضا و قضا است و امر
 زداست که در چاه بلا که نیست
 بحکم از راهی برگزیده رفت
 کاشکی در حیات معین بودی
 و امتداد این مسافت معلوم
 گشتی که چند ست ناموافق آن
 راه در دخی بخود قرار دادندی
 و قطع این مسافت بتالی و بیرون
 کرده می ریک قسم فراغتی و قرار
 یافتندی و نفسی چند براحت
 زدندی هیچ معلوم نه که مدت عمر
 چندست و بعد این مسافت
 چه در راه گام و در نفس خط
 ست و احتمال آنکه همین نفس
 آخر باشد و در وقت با خود
 که نماند اگر فرضاً معلوم بودی
 و در راه بودی هم چه بودی چون
 رفتی و در گذشتی است معلوم بود
 نامعلوم و چه در راه چه کوتاه
 چون قامت ما برای خرق است
 کوتاه در راه چه رفتی است
 صد سالانی در یکی روز بیاید
 رفتن کجای بل افروزی
 دیدن صندل سر است آب نوس
 گوی مایم بود گاهی جوی بود
 بهر شادی و غم جای رو بند
 بجای سر جای پای که بند
 دنیا اگر ایم بودی و اسباب
 دنیا ایم و پیش از فراغ خاطر
 آسایش وقت متصل آنکه ماگر
 یک به جهت سوسه و شوق آن
 عالم از آن صبر کرده و به خاطر

بنجاری لقب او مخدوم جهانیان است جامع است میان علم و ولایت و سیادت او مرید شیخ الاسلام شیخ
 رکن الدین ابوالفتح قریشی است قدس سره و خلیفه شیخ نصیر الدین محمود با امام عبدالعزیز یاقینی رحمه الله علیه
 در که معظمه صحبت داشته در خزانه جلالی که از موقوفات اوست از وی بسیار نقل می کند سیاحت بسیار
 کرده و از بسیاری از اولیا نعمت و برکت یافته و مشهور است که وی هرگز امعالتقه کردی لغتیه که آنکس
 داشت بستندی یعنی چندان توجه خدمت کردی که آنکس بی اختیاری شد و روان هر لغتی که داشت
 و در تاریخ محمدی می نویسد که وی اول خرقه از عم خود شیخ صدر الدین بنجاری پوشیده کلاه ارادت و
 خرقه تبرک از شیخ الاسلام سند المحدثین شیخ عقیق الدین عبدالعزیز المطری در حرم شریف نبوی علیه السلام
 و التجه پوشیده مدت دو سال در صحبت او ملازم بود و کتاب عوارف و دیگر کتب سلوک پیش او تلمذ
 نمود و اخذ طریقت کرد و تلقین ذکر یافت و شیخ عقیق الدین فرمود که مقراض را تن شما موقوف
 است در گازرون چون بگازرون رسید شیخ امام الدین برادر شیخ الاسلام امین الحق والدین گفت
 که شیخ امین الدین در وقت رحلت مرا وصیت کرده است که سید جلال بنجاری تصدقات من کرده از او چه
 و ملتان می آمد شیطان در اثنا راه او را دروغ باز نموده که شیخ امین الدین از سرای مستعار بدارالقرار
 بنجاری سید جلال بنجاری طرک مبارک رفته است وقت مراجعت در گازرون خواهد رسید او را
 سلام من برسانی و سجاده و مقراض من بدو دهی و مجاز و خلیفه من گردانی شیخ امام الدین همچنین کرد
 سید السادات اذان پیر با جاده انواع استفاده کرده و باز گشت و از شیخ الاسلام رکن الحق والدین خرقه
 تبرک پوشیده و در عهد سلطان محمد تغلق بمنصب شیخ الاسلامی و سند خانقاه محمدی در سیوسیان بمصنوع
 مخصوص گشت و بعد از چند کلاه ترک جمعه کرده سفر کعبه مبارک اختیار کرد و او خلیفه چهارده خانواده
 بود و در عهد سلطان فیروز کرات از محرم سنه ۸۰۰ هجری در حضرت ولی آمد و سلطان فیروز مراسم اعتقاد و خطبات
 آنچه بایم بجای آورد و انتهی مخدوم جهانیان را قدس سره با حضرت علیه قادر سکال محبت است
 و در خزانه جلالی می گوید که شیخ محی الدین علیه القادر جلالی می فرماید طبعی لمن را بنی وطن های من
 مانی و لمن را می من را می من را می و وی قلب است و صادق است درین قول مرا میانی بسیار
 است که بموجب این کلام حق تعالی مرا رحمت کند بعد از ان سلسله از آن یک است شیخ شهاب الدین
 سهروردی میرسد غیر از سلسله شیخ بهاء الدین ذکر یا ذکر می کند وی گوید که من فلان او بودم از آن
 شیخ شهاب الدین سهروردی را و شیخ شهاب الدین شیخ محی الدین علیه القادر جلالی است
 که وی روزی نشست بود آتش از جای برخاست شسته خاک بر کتف و زخم شیخ محی الدین علیه القادر
 با او از بلند بر خواند خاک با بجان آتش از آتش از آتش است که در آن روز که در آن روز
 با مشهور است یکی از مردمان مخدوم کتایب و من را از آن روز که در آن روز که در آن روز

تاریخ ولادت مخدوم جهانیان شب برات ششمه بیع و سبعاة وفات او در عید قربان ششمه شصت و ششتمین سبعاة
 و مدت عمر هفتاد و هشت چنین شنیده است که امیر سید علی بهمانی قدس سره بدین مخدوم جهانیان رفت
 و بر در حجره مخدوم نشست خادم خبر کرد که سید علی بهمانی نشسته است مخدوم فرمود که همه دان غیر سلام
 الغیوب کسی نیست این گفتند و ایشان را درون نطلبیدند کوفتی ازین معنی بخاطر شریف رسید میرسد
 برگشت و باین تقریب رساله در بیان معنی بهمان نوشت اما در رساله بهمان دیده شده است که بجای
 که منکر این نام از غایت بود تشفی کرده است که زلائق عظمت و جلال مخدوم جهانیان است و الله اعلم

شیخ علاء الحق والدین بن سعد لاهوری بنگالی حجة المدینة علیہ

خلیفه شیخ سراج الدین عثمان الملقب بانخی سراج الدین است در ابتدای حال از اخصیاء و اکابر وقت
 بود بغایت مجل و معظم و در آخر در سلک مریدان شیخ انتظام یافته فقرات و اختیارات فرمود گویند که چون شیخ
 انخی سراج بالغت خلافت از پیش شیخ نظام الدین رخصت یافت منراست که بچای طین اصلی متوجه شود
 بخدمت وی التماس کرد که در اینجا شیخ علاء الدین مروی داشته و عالیجاه است مرا با وی چگونگی بسرا آید
 فرمودم مخور که وی خادم تو خواهد بود و آنچه من شد که شیخ فرموده بود نقل است که شیخ سراج الدین را بیشتر
 احوال سواری می بود و طعاهای بختی همراه او می گردانیدند و خادمان شیخ دیگر آش گرم بر شیخ علاء الدین
 می نهادند چنانکه موی سر او رفته بود و گندم از پیش خان خویشان او بودی که وزیر اباد شاه بودند
 در وی ازین حال تغیری و یا تغیری پیدانی شد نقل است که روزی قلندران در خانقاه شیخ
 علاء الحق فرود آمد و بودند که به همراه داشتند جائی برقت قلندران گفتند شیخ گریبا بیار شیخ گفت گریبا
 بیایید قلندری گفت بوشاخ آهوی نمائی فرمودیم از شاخ بیابی دیگری خصیبه نمود فرمود از خصیبه بیابی
 چون بیرون آمدند قلندری که ذکر شاخ کرده بود گاوی بیاماد و در ایشاخ زد و کسیکه خصیبه نموده بود چنان
 آسید که هم بدان مرض هلاک شد شیخ علاء الحق خرج پیشار داشت بجدی که بادشاه وقت غیرت برد
 و کتبی در این جهت به شیخ است ادوی هم حکم کرد که شیخ از شهر من بر آید و به سنارگان برود و تا دو سال
 در آنجا بماند و در آنجا فرمود که هر روز در خروج او آنچه داشت و چندان کند شیخ را خرج فراوان بود
 از آن جهت که در این جهت در این ایشان که حاصل آن هشت هزار تکه نقره بود کسی گرفت
 از آن جهت که در این جهت در این ایشان که حاصل آن هشت هزار تکه نقره بود کسی گرفت
 از آن جهت که در این جهت در این ایشان که حاصل آن هشت هزار تکه نقره بود کسی گرفت

آن التفات نمودی گای بود
 اکنون کنانی است در سر و جنت
 و که مدت و محنت و سختی و همد
 بلا بر بالای هم افتاده ترک آن
 چه مقدار کار است که بدان بنایند
 و بر وقت آن حضرت خوردند اگر
 یک بقدت ازان دست بردار
 و گای چند فراتر نهد تا خود کن
 نیست صرف روزگار خود کرده بشد
 دینتی بر جان وقت خود نهاده
 اما خاصیت این خراب چنین
 افتاده هر چه که از ان بخورند
 و هر قطره که از ان بنوشند بجز
 زیادتی کند و نشسته تر ساند استی
 آرد و بنجود و بنجور گرداند نگاهبیت
 را گوش او راه نباشد عاقله
 عاقبت او در راجای دستی
 و خورد نیاید و کراتی بجای کشد که
 دعوی خدائی و پیغمبری کنند دیگر
 چه توان گفت فرعون بان سرور
 زمین مصر که ملک او بود و دوزخ
 را پیش خود دعوی خدائی کرد و گری
 را چه گوید آن از فلان بنویسند
 کفنا آفرینگار آسان زمین باشد
 تو خود کلونی یا کسی در عالم پیدا
 کرده دیگر این دعوی چیست یونان
 هم نموده تا اینها از سر و پاکی گفته
 باشد اگر دیوانه بوری موسی پیغمبر
 راطیه السلام به عورتی چما
 می فرستادند دعوت انبیا صلوات
 و سلام علیه صلا را بود ز جهانین
 را این نبلود و فرودستی دنیا
 و ملک و سلطنت که او را برین
 دنیا مات میداشت و در شرف
 بعضی غرور و حماقت غیر کرده اند

شیخ علاء الحق والدین بن سعد لاهوری بنگالی حجة المدینة علیہ

در این رساله در بیان معنی بهمان نوشت اما در رساله بهمان دیده شده است که بجای

Marfat.com

نقل است که در ایامی که در دینی تحصیل علم مشغول بود بعد از حضور درس و استفاده بملازمت شیخ نصیر الدین میرفت مولانا معین الدین را انکاری که موالی را بر شاخ می باشد نسبت بشیخ بود و هرگز بیدین او ترفقه و مولانا خواجگی را نسبت بهر دو عزیز اعتقاد و اخلاص تمام بود و از تقار ایشان ایضا می کشید اتفاقا مولانا معین الدین را تشویش سرفه بنوعی از بون ساخته که اطبا از معالجه آن طلب بر شدند و از حیات مایوس گشتند روزی مولانا خواجگی بعرض رسانید که چه شود اگر نزد م همت ملاقات شیخ قدم رنج فرمایند و استمداد همت نمایند که از برکت صحبت و نظر ایشان شفا حاصل شود مخدوم را اگر چه در اول خوش نیامد آخر الامر بنا بر شرط از تکلیف اضنی شد و بیدین ایشان رفت از در دروازه درآمد متوجه خانقاه شد مخدوم از خانقاه برآمده اندرون خانه درآمد و بخانه رسید بر گشتند ظاهر خوردینها پخته بود و برنج ساده و جغرات می بالست فرمود آن را فرموده در خانقاه آمدند و با مخدوم ملاقات نمودند و ساعتی با یکدیگر صحبت داشتند خادم سفره آورد و الوان طعام و مجلس حاضر کرده قانما برنج ساده و جغرات که بطاهر نجالت صاحب سرفه و بلغم باشد پیش مولانا نهادند مولانا را انکاری بود شد شیخ فرمود که میل کنید بسم الله الرحمن الرحیم از سمیت شیخ امتناع ننمائید نمود و چند لقمه اذان تناول کرد بعد از رفع سفره سرفه زوری آمد فرمودند تا طشت حاضر ساختند و آنچه ماده سرفه و بلغم بود همان لحظه تمام رو کرد جهان برنج و جغرات شفا بخشید عقده انکار مولوی منحل شده ارادت و اعتقادوی عظیم نسبت بنحمت شیخ پیدا آمد و با یکدیگر خوش بودند مولانا خواجگی پیش از آمدن امیر تیمور گورگان بنا بر رویارضا که میرسید محمد کیسود را ز دیده بودند و از آمدن نخل اخبار نمود و ما ز دلی بر آید به کالی رسیده متوطن شد و درها بنجا بسپرد مقبره ایشان بیرون شهر کالی است یزار و تبرک به و این -

مولانا معین الدین عمرانی رحمه الله علیه

دانشمندی عظیم و استاد شهر بود و خوشی کنز و حسامی و مفتاح تصنیف است چنین گویند که سلطان محمد بن تغلق که قاضی عضد را بیدار بند و ستان طلبیده و توشیح من موافقت بنام خود التماس نمود هم مولانا می مذکور را فرستاده بود و آثار فضل و دانش از وی آنجا بظهور آمده و نسبت با آمدن قاضی عضد بدین دیار آن شد که چون بادشاه عصر وی شنید که قاضی تصداین تصدقی کنان در آنجا است و اسباب سلطنت برآمده بنحمت وی آمد و التماس نمود که شایر بنحمت سلطنت طلبیده و در آنجا بماند شاکبکم غیر از منکوح خود هر چه داریم همه از آن شماست تا منی تصداین تصدقی کنان در آنجا است و اسباب سلطنت برآمده بنحمت وی آمد و التماس نمود که شایر بنحمت سلطنت طلبیده و در آنجا بماند

مولانا احمد رضا صاحب

که فهم و تمیز را از ایشان بر میگردد و با وجود عقل عزیز می کار دیوانها می کنند و سخن دیوانهای گویند دیوانه نیستند اما دیوانه صفت اند یکی دیگر بر می خیزد و دعوی پیغمبری می کند و هیچ نمیداند که معنی پیغمبری چیست پیغمبری سیاهی شدن است میان خدا و خلق از خدا فیض می گیرد و خلق میرساند و پیغمبر اول عمر از آن گناهان معصوم بود و بعالم قدس ملکوت متصل و فرشته بروی سیاه پیام حق بگذارد و معجزات بناید و زمین و آسمان تصرف کند و قرص ماه را با تار و دانه گشت و پاره سازد و چشمها را از گشتان دان گرداند و درختان او را سجده بزند سنگ و گیاه بروی سلام کنند و باوی کتابی باشد که اگر بن دانش همه جمع شوند مانند سوره اذان نتوانند آورد و اگر تمام علماء و عقلا عالم او را تفسیر کنند بپایان نتوانند آورد و پیغمبر شیخ بنهد و عالم را بنور علم و ایمان منور گرداند کافران اذ کفر و جاهلان را از جهل بیرون آورد و دوران را نزدیک گرداند و گلران را بر ابراه راست برود و تمام خوبهای ظاهر و باطن و صورت و سیرت از هم کس از وزن تنه بالاتر باشد بچکس و در هیچ خوبی مانند وی نبود و پیغامبر است و بصلاح و فلاح آراسته و بکلیه محبت و اعتقاد پیراسته نزدیکان لای در علم و عمل فزاید

تھا تیسری نیز از مریدان شیخ نصیر الدین محمود است و در فضائل و علوم ظاہری بسیاری ماہر بود اگر چه میان ایشان و مولانا خواجگی مواخات بود اما در آمدن از شهر دہلی موافقت نکرد تا آنکہ از فرج قاہرہ گورگانی در رسیدن ولایت دہلی را تہب و تاراج کرد و متعلقان مولانا احمد اسیر شدند و بعد از تسکین فتنہ خلاص یافتہ بجا است امیر تیمور رسید و میان ایشان و شیخ الاسلام کہ نیرہ مولانا برہان الدین مرغنیانی صاحب ہایہ بود و بہت تقدم و تاخر مجلس گفت و گوی شد امیر تیمور گفت کہ ایشان نیرہ صاحب ہایہ اند مخدوم گفت کہ صاحب ہایہ کہ پدر کلان ایشان بود و چند محل از ہدایہ خطا کرده است ایشان اگر یکت جا خطا کردہ باشند چہ باک شیخ الاسلام در جواب گفت آن محملہای خطا کہ اہم است بہ ثبوت باید رسانید مولانا اشارت بفرزند ان و شاگردان خود کرد کہ ایشان تقریری کنند امیر تیمور ملاحظہ ناموس کرد و صحبت مجلس دیگرانہ است مولانا از انجا باہل و عیال برآمدہ بکالی متوطن شد و طریقہ مواخات کہ با مولانا خواجگی بود مسلوک میداشتہ اند میان اولاد ایشان و قاضی شہاب الدین کہ شاگرد و فرزند معنوی مولانا خواجگی بود اتفاق واقع شد قاضی شکوہ ایشان را بخدمت مولانا خواجگی نوشتہ استعانت نمود مولانا این روایت شیخ

و تقوی و نورانیت از سہ چیز است
و بتاعت وی جامع کمالات
و نظر خوارق و کمالات گشت پیوستہ
بمجرد دعوی و غلبہ سلطنت و
شوکت است اینہا بمردش
است اما باست چہ توان گفت
نور و بالہ من العبادۃ و الفرائد
در آدمی سہ چیز است نفس قلب
روح جبلت نفس ہم ازین
عالم کون فسادت و ہمین
لذات جسمانی و مستلذات حسی
کمال اوست و نفس زمینی است
و ظلمات و از اجزای بدن
ست فایت آنکہ نسبت باجزای
دیگر این قدر لطافت نورانیت
پیدا کردہ کہ چہ از محسوسات
نوازند دریافت و مادہ سمع و بصر
و شم و ذوق و لمس گشت و نفس
و افکار عقلی و روحانی خیر و شر
و ہمین نفس است کہ آدمی را گرفتار
این عالم ساختہ است روح
لطیف است و نورانی محض و
از عالم بالا است و توجہ او ہمیشہ
بعالم قدس لذت وی با علم و
معرفت است و محبت مولی
تعالی شانہ و شناخت لذات
وصفات وی تعالی بر تقدس
نصیب اوست و لیکن بعزت
تعلقہ کہ او را بیدان دادہ اند
و از احتلاطی اندوایمی کہ او را
با نفس واقع شدہ گرفتار عشق
و محبت نفس گشتہ و سرشودہ
گم کردہ است و تعلق روح را با
نفس ہمین مثل تعلق مرد با زن
گفتہ اند کہ از اندوای آنہا

سعدی در جواب نوشتہ است	ای بیش از آنکہ در قلم آید شنای تو	واجب اہل مشرق مغرب ہمای تو
ای در بقای عمر تو نفع جہانیان	بانی مباد آنکہ نخواستہ بقای تو	و قبر و گنبد مولانا احمد تدوین

تعلقہ کالی است بزار و تیرک بہ داور تصدیقہ است درغت کہ در وی داد فصاحت بلاغت دادہ است

چند بیت از وی شہید میشود	اطار لبی جنین الطائر الفرد	و ہاج لوعۃ قلبی التایہ الکر
و از کرتی ہود با محمی سلفش	حمانۃ صدحت من اللعج الکبد	بانت تورقنی والقوم قد سبحوا
من بین مضطرب منہم مستند	یا دار طرفی غمض بعد بعد کم	و لا خیال سرور دار فی ظلمی
لیت الہوی لم کن بنی و بنکم	ولیت جبل و وادی غیر منقہ	کلانت مواسم ایام و غرہما
دلست سراقا علی رطم و لم تہتم	عشنا بہا و عیون البین راقده	و القلب فی جذل الدہری رقد
والہم من صغیر واکرب من رفح	و الحمد مرتفع کالانجم سعید	والشعب یقسم و العهد منسرم
و لیل منظم لم یریم بالبد	حتی استہل غراب البین فارتحلوا	عند الصباح و شنا اہلین بقدر
من کل ہما یرقان عذاقو	سیرت الشاطلی الاعیاد و النجد	کاتہ لم یکن بین الحکے انس
الی اللہ و کان امن لم یفد	صاد و العادیت شری بدو اظاد	سنا مع الہ ہر بالالعافہ کا شہد
و لیل منظم لم یریم بالبد	کاسیون تمی بلا ایسات الفرد	لا حیث بعد انما واللوی رعدا
و لیل منظم لم یریم بالبد	طل العارث من اللیل جارتما	وارطل الی السید المثارین اود
و لیل منظم لم یریم بالبد	سیرت الشاطلی الاعیاد و النجد	بر و دت رحیم سید سند
و لیل منظم لم یریم بالبد	سنا مع الہ ہر بالالعافہ کا شہد	مظاہر کلا و فی شب دلی برد

نقل است که یکبار او را پریان برود و برودند تا برای یکی از ایشان که بیمار بود علاج بکنند چون
 علاج او موافق افتاد و بیمار ایشان صحت یافت و او را خطی نوشته دادند تا بسگی که در فلان کویچه شهر
 افتاده می باشد بنمایند و خط را آورد و بسگی که نشان داده بودند بنمود چون سگ آن خط را بدید روان
 شد و بر سر زمینی رفت و بایستاد و زمین را بکاقت و بگنجی که در زیر آن زمین بود نشان داد و از آنجا که علو
 همت در ایشان است او را بدان گنج التفات یافتند و قبر او را در قلعه دلی علانی است او را صاحب الف
 است مشتمل بر خاقان و معارف صحیفه در ریافت عقبات بر آوردینی اعزه العالی است او را صاحب الف
 امور بخیر باد و بهمانا مطلوب او خواهد بود و تا چون کیفیت عقبات معلوم شد و دفع آن نوشته اید و مقرر
 و اند اگر چه داعی را آن منزله نیست و آن مرتبه شیخ کامل است که بدانند لیکن بر حسب التماس اخوی
 با آنچه مقدر بود نوشته آمد عزیز من اول عقبه معاصی را باند که حق تعالی ناظر است و بر ضمایر مطلع
 ان السمع والبصر والفؤاد كل اولئک کان عنده مستوکا و در خبر آن تم کن تراده فانی را که
 نظر کند و بر عمر اعتماد نکند و مرگ را در قفا اند و امیدوارا کوتاه گرداند چون برین مواعظت نماید هر آینه
 شرم و خون غالب آید و دشمن مغلوب گردد و در شوم شکم و فرج باید این علت را بچون شیطان
 بجزی من این آدم بجزی الدم نصیقا و بجا ریه بالجو و لعطش علاج کند و دل خود بفرج تجرع ترانی
 خوش دارد و از نامه الجوع طعام الصلحین غذا گیرد و از کوشش الصوم بی و انا اجزمی آب خورد
 تا ازین رحمت شفا یابد سوم اندوه تلفت نفس خود را و اتباع را بجز من بجز من بیه مهاجرا
 الی الله و رسوله ثم یدرک الموت فقد وقع اجره الی الله و دفع گرداند و مقرر اند که عمر و رزق مقسوم و همین
 است بجزک و طلب و کسب و منع زیاده و نقصان تصور نبود و امر رزق هیچ شرطی مشروطه پس چه بهتر که
 عمر و طلب حق معرفت شود و در سلوک اخیرت منقطع گردد اهل و شیخ نیز بنده گان او بند رزق تو و ایشان
 را بر شکل است چنانچه می فرمایند ما من حابه فی الارض الا علی الله رزقها و علی کل نفس و
 کفیل است و نیز جای دیگر تفصیل در حدیثی است که در آنجا آمده و یا هرگز جای دیگر سوگند نموده کرد
 حق تعالی است و الارض الی الحق مثل ما انکم تظنون و جواهر اگر باین همه استواری نداری
 کاری در حق استواره آن باشد که کار حق سبحانی و بطرف حق مستوفی باشی خود را بی هیچ
 کاری در حق استواره نداری و در استوارت دوست دو غم و یک دل نه گنجد و تیغ در یک شام محاسن

میرسانند و انوار علم و هدایت
 می نمایند اما مردم چنان غفلت
 نفس طبیعت افتاده اند که
 قطعاً گوش نمی دهند و قدم
 نمی زنند حقیقت حال بعد از
 مردن منکشف گردد که چه کسی
 باقی تا پرده براندازد جهان
 از روی کار به آنچه مشب
 کرده فزادت گردد و شکایت آن
 نیام فاذا اتوا انبتوه و از مردم
 در خواب غفلت اند چون بیدار
 بیدار شوند و آگاه گردند
 خلق تا در جهان اسباب اند همه
 در گشتی اند و در خواب اند و آنگاه
 الا الله محمد رسول الله اکنون
 اگر گویند پس چکار باید کرد
 کجا باید رفت سخن بقیض آمد
 ترک دنیا می فرمایند و بجز از
 خلق و خلاص طبیعت است
 نفس می خوانند و جو این
 حال مجال از دست آمدن
 این کار شکل آدمی زاده و قید
 حیات است و در دنیا است از
 اسباب دنیا و حیثت با نبی
 و آسایش طبع و قید نفس خایه
 ندارد و در حیات دنیا و نظام
 کار عالم برین است و این است که
 تا سخن استیک لغت و بکن آن
 در نزد دل نشین گردد و در حیرت
 در سبکی نیاید و تصور این که گویند
 ترک دنیا باید داد و از خلق بر کرد
 باید بود و بره مخالفت نفس طبیعت
 ریت است که فلان حق نگنجد
 چاه بیدارند و در راه و در
 در طبیعت را در اندازند

باید بود و بره مخالفت نفس طبیعت
 ریت است که فلان حق نگنجد
 چاه بیدارند و در راه و در
 در طبیعت را در اندازند

و حضور روی فرض عین که لا صلوة الا بحضور القلب و حضور باید که در تمام نماز بود و در بعضی از نماز
چنانچه در صحیفه نماز خوانم نبشت انشاء الله تعالی و نفقه فرض کفایت اینست و چون بسبب فرض کفایت
خلل در فرض عین بود ترک کفایت واجب بود آنکه گویند عبادت متعدیه بهتر از عبادت لازم است جواب
گویند که پیغمبر صلی الله علیه و سلم فرموده است سیاتی زمان علی امسی لایسلم الذی دین دینه الا من فرغ شایق
الی شایق و من قرئ الی قرئ و من حج الی حجه الا من ادرك ذلک الزمان فطیبه بامرہ الخاصه از قرآن بشنویا ایها
الذین آمنوا علیکم انفسکم بنجم انکم گویند بی مال جاه خوار و حقیر خواهی گشت اینجا تیغ ان العزیز بعد و لرسول
و للمؤمنین بر تارک خصم زند و خدنگ و من یتوکل علی الله فهو حسبه و انما اردو بخیر الیس الی بجان عبده

شرار و کفایت کند و گوید **آنرا که تو هستی چه کم آید مستی** | **باد و ستیغ فقر بهشت است بخت**

بی دست خاک بر سر جاه تو اگر می **مشتم اعزاز اول و اتباع را اگر برای نفقه و غیر آن فراغت نمایند بتوفیق**

قل لا اذواجک ان کنتم تریدون الحیوة الدنیا و زینتها فتعالین متعلکن و اگر کلن سر اجا جمیلا و ان کنتم تریدون
العدو و رسوله و الدار الآخرة فان الله له الحسنت شکرنا اجرا عظیما و رفع گردانند چون کلاه بر سر آید اگر ممکن
باشد بدیه و باید باند و الا بصورت حسن مفلسی اختیار باید کرد و آن خود وی را خلوت خوش بود و اما امید
آنست که اگر سالک دین کا صادق بود اهل و معج جلوی را موافقت نمایند و عاقبت همه راه و گیرند
و برکت صحبت او نیز در ایشان اثر کند مفضل هم فرمان مادر و پدر را گوید همان جا هر ک علی ان تشکر بی مالیس کس
بچشم طلا قطع ما شرک خفی حاصل خواهد شد زیرا چه هر چه نظر در غیرت شرک است تا ما با ابوبین سخن باز می آید
تمام گوید و در کار خدا چست بایست و خوشیا و ندان اگر نصیحت کند گریه نه همی تو را راه خویش گیر و برو
ترا سعادت باد امر انگون ساری عزیز من هر که تارا کا قطع با زار و دشمن تست و قول دشمن در گوش
نباید کرد چشم مستجابی و مجاهدات و ریاضات بلبه وقت را ایضا احتیاج شیخ است اجز این چندین عبادت
و موافقت دیگر است که آن اجز شیخ نشاند و جز متعلقین او در توان یافت نمم اعتقاد خلق و تو اضع ایشان
را بلا حول لیس فی الوجود الا الله دفع گردانند و خود را امروه انگار و خلق را سنگ بکلیخ شمارند و حقیقت
بیانند که لا یملکون لانفسهم ضررا و لانفعالا لا یملکون موتا و لا حیوة و لا نشورا کسی که چنین بود دیگر چه نفع و
ضررت تواند رسانید هم آنکه مقرب است که کسی را عاقبت و خاتمت معلوم نیست بر و قبول طاعت لطلب
نه و نیز توفیق از حق تعالی است باید این معنی را بر دل خود کرد و مقرر گردانند ازین آفات بگریه الله تعالی طاعت
باید جو اندوز این راه و در درازست بتقریر و تخریر و دینی آید ترا گفتیم که شیخ می باید انگار و خوار و از راه باید
و الله ولی التوفیق و احمد سبب العالمین و الله علیه و سلم و الله اعلم بالصواب

شیخ سراج الدین بن عالم بن قوام الدین نقاشی

این نوع اگر نگردد با خلق باشند
باطن باطن اند و اگر بصورت دنیا
باشد معنی تبارک تا اند چه درین
صورت اگر موافق نفس عمل نمایند
و حقیقت مخالفت آن کرده باشند
محققان گفته اند که مقصود اصلی
موافقت حق است مخالفت نفس
یعنی سالکان که بر خلاف نفس
روند و بجهتدی کار کنند برای آن
کنند که نفس بر حق حق گردد و بر
راست رود و اگر او خود بر امد است
رود مخالفت او معنی ندارد فقرانه
و ارضیا امراته و رها یا ما کاشند
و ملوک خدا مانند خود و موی آنها
ایمان فرموده و سبب باید و اختیار
شکر اهل اعدل طایر اختیار با کمال
را حرم و ملوک ان اخذت خدامان
را ادب میزد و مان اعتناست هر کس
از مصلحتی که بر او روشن خود روزه
و طریق بندگی انصاف از دست
نهند و صلی مقرب مقبول در نگاه
باشند از شیخ گفته اند که ملوک هر چه
حرف است یعنی هر کس بر حرف حق
کالی که باشد اگر برین سراج طاهر
و ادب بود سالک است خود شریف
غرا هم برین پنج است سر و کلاه
و سید ذیل صلوة الله و سلاما علیه
و بچسپن از بر حرف حق که داشت
بیرون نیارد و در از اطلاق او کار
زادعت گذشتت تاجران ادری است
و شاهان با اهل عیال مجربان
را در ترک و تجربه و اختیار با اهل
و مثال و فقر با فقر و فقر و فقر
هر طائفه را قاعده دستور العملی
مقدور داشت تا بران عمل نمایند

از اصحاب و تلامذه شیخ زین الدین الخوانی است عالم بود و علوم صوری و معنوی باصل از ملتان است
 و در هرات نشوونمایانده چون شیخ زین الدین الخوانی از دارقنار حلت کرد شیخ سراج الدین ملتانی را
 با جانت شیخ بجای او نصب کردند و در هرات باجای او را و او را شیخ خود مشغول گشت نقل است
 که شیخ زین الدین است زمو چندین هزار آدمی مریدین شدند هیچ کس از ضایع اچنان نگاه داشت
 که سراج ملتانی صالحا را مجاورت و خدمت کرد و نقل است که یکے از اکابر گفت که از کس است که
 مرا معلوم شده است که از اولیا اعدا میکی سراج الدین ملتانی است همچنین است در ذکر شاخ هرات
 و قبر او در نهر و است که از دیار کجرات است -

عاجاده بیرون نرفته بیرون که
 آورد از کفر و معاصی بیرون آمد
 و دیگر سید ادرین ابراهیم گشت
 سرسعادتها انقاد شرفیت
 اعتقاد سلطانی است و یقین
 دشمن بر آنکه هر عمل اجری است
 و هر کرده را جزای و عاقبت
 عمل نیک نیک عمل بد
 نین عمل شقیل ذره خیر بر زمین
 یعمل شقیل ذره شر بر طایفه آنکه ذره
 جزای خیر را هم در دنیا طلبند
 از آخرت غافل باشند و جماعه
 دیگر بر مصلح نظر جز از آخرت است
 و کار دنیا سهل انگارند و هر کس
 بر کاری مشغول که برای خدا کند
 او را هم دنیا شود هم آخرت
 نعمت الله ثواب الدنیاد
 و الاخرة عاقبت بخیر باد
 الرساله الثمانیه عشره سلوک
 اقرب الی الله الی سید
 الرسل صلی الله علیه و سلم
 لا اله الا الله محمد رسول الله
 اللهم كما نعمت فزد و كما ذوت
 قادم و كما اوتت فبارک چون هر
 عالی بران رفته بود که این حقیر
 گاه گاهی بارسلان بر لینه خود را
 بیاد حاضران مجلس سامی میداد
 از واجبات وقت نمود امتثال
 کردن و در پی اشاره عالی رفتن
 که علیکم السلام و الطاعة چون
 درین مقام آمد بایستاد مقامه
 و معالی سزا رحم و مستهاجم
 آمدند بعضی مشوب بحکفت که
 از کتابان موافق وقت فقرا

سید تاج الدین شیرسوار

قبر او در نازول است و وی مرید شیخ قطب الدین نور بانسوی است در کوهستان نازول است ریاضت
 شاد کشید کار خود بجا برد و سانیه که دام و دو سخر او شدند و وحوش و طیور با او انس گرفتند چنین
 می گویند که چون می خواست که زیارت پیروز بجا نسی برود و شیری را از پیشه می گرفت و بروی
 سواری شده باری بروست می کرد و متوجه مقام پیری شد چون نزدیک مقام پیر رسید شیر دراز را میزد
 و پیاده در شهری در آمد نقل است که روزی شیخ قطب الدین متور بر سر دیوای نشسته بود سید
 تاج الدین را حالت دست داده بود همچنان در عالم بخودی بر پشت شیرسوار پیش شیخ در آمد چون
 نظر شیخ قطب الدین بروی افتاد فرمود سید این حیوان جانی دارد مردان خدا اگر بدیواری حکم کنند
 که بجا دست برقرار آید گویند که آن دیوار که شیخ بر نشسته بود جنبیدن گرفت فرمود ای دیوار من
 بنشین بر سبیل قرص من گفتم تو بجای خود باش قبر او بیرون نازول نزدیک شهر است تولد او نیز در همین
 شهر است رحمة الله علیه و سید تاج الدین را پسری بود که او را شیخ ابدال گفتندی تارک دنیا بود و از
 دنیا بر قدر ضرورت اقتضای کرده و دائم الاوقات بخدمت مشغول بود بر رخاانه ایشان سنگی افتاده بود
 که سید آن سنگ بیرون از بیخاانه ایشان موجود است یا لای آن سنگ کاسه چوبین نهاده بودی
 که در آن کاسه مردم آینه در و نده چیزی می انداختند که قوت یومی اوی بود
 تا آنکه آن کاسه را در آن یزدی فروش بیشتر آمدی و اگر از آن می بود که رحمة الله علیه -

سید تاج الدین شیبانی رحمة الله علیه

سید تاج الدین شیبانی رحمة الله علیه در نازول است و در ریاضت محال که هنوز سنت محال از دست
 ندهد و در آن کاسه مردم آینه در و نده چیزی می انداختند که قوت یومی اوی بود
 تا آنکه آن کاسه را در آن یزدی فروش بیشتر آمدی و اگر از آن می بود که رحمة الله علیه -

بر منبر برآمد و تقریر مذہب اعتزال کہ در ماده خلق افعال عبادت کرد و گفت این دست من است اگر
 ایکشایم من بکشایم و اگر بر بندم من بندم سچکین را از حاضران قوت مجادله نبود قاضی شمس الدین گفت
 اگر قدرت بدست تست جزا دست بر پشت بر بندی حاکم کجرات را این دخل وی خوش آمد و جاریه
 از دار الحرب آورده بودند پیش کش او کرد و از وی اولاً شد حق تعالی در اولاد او برکت داد و علم بخشید
 رحمة اللہ علیہم جمعین یکی از اولاد او مروی بود نامہی تاج الافاضل و از وی پنج پسر شد همه دانشمند
 و متقی یکی از پسران او قاضی مجد بود پدر شیخ احمد مجد کہ ذکر او در محل خود مذکور خواهد شد و او را
 پسر بود همه عالم و عامل -

سید یوسف بن سید جمال حسینی رحمۃ اللہ علیہ

آبائی کرام او از مشہد بجلان آمدہ متوطن شدند و او در زمان سلطان فیروز انار آمد بر ہاتہ از تلمکان
 در لباس سپاہیان بولایت دہلی قدم آورد چون بزرگی و دانشندی او را مشاہدہ نمود در مدرسہ
 کہ سلطان مذکور بر بالای حوض خاص علانی بنا فرمودہ و مقبرہ خود نیز در آنجا ساختہ است مدرس
 ساخت سالہا در آن مقام پرستہ درس و افادت نشست **نقل است** کہ وی ہر شب جمعہ
 حضرت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم را در خواب می دید و بر لب الالباب فی علم الاحراب کہ متنی
 است ستین منسوب بقاضی ناصر الدین بیضاوی و در دیار ما شہرت دارد شرحی دارد طویل و بسیط کہ
 مشہور و یوسفی است قابل تصحیح و ایجاز و اختصار و برینا نیز شرحی دارد موسمی بتوجیہ الافکار و اشارت
 مولانا جلال الدین رومی است کہ از تلامذہ مولانا قطب الدین ازی شایخ شمس الدین مطالع است قبر
 سید یوسف ہم بر سر حوض خاص است وفات او در حد و نشتہ تسعین و سبعاً رحمۃ اللہ تعالی علیہ

قاضی عبدالمقدر رحمۃ اللہ علیہ

ابن قاضی رکن الدین الشیرازی الکندی خلیفہ شیخ نصیر الدین محمود است و انشتہ فیاض بود و در پیش
 کامل اوستا قاضی شہاب الدین است و بغایت فصیح و بلیغ بود و قصائد و غزل از زبان عربی
 تصدیقہ او کہ در معانی لایمیتہ اہم گفتمہ است دلالت دارد بر کمال فصاحت و دہم در سن کی گفتہ
 بافاوہ علم مشغول بود و طریقہ شیخ نصیر الدین محمود اکثر خطا قاضی ایشان این بود کہ در وقت سلطان
 اشتغال علم و حفظ شریعت بود گفتی فکر در یک سلسلہ شریعی متصل دارد بر حرات کہ کہ سبب
 دریا کنند گویند کہ وی در آن طالب علمی پیش شیخ نصیر الدین محمود بود و در وقت سلطان
 او را بکشایم آورد و تکریم و دست و پستی و او را تکریم کردی و در وقت سلطان

نیفتہ و بعضی دیگر در غایت تکلف
 کہ اظهار آن مناسب حال سائین
 حکم تردد و حیرت کہ لازم حال
 تشاکس و تقاضی است از
 ہر دو جانب قطع نظر و ہر یک
 رعایت و تقاوت مطالب کہ
 دعا و خیر آن ذات ستودہ صفات
 ست پرداخت و گرازدست
 فراقہ آید و چون تصور مقصود
 بکنہ کرد و بحقیقت حال نیک
 در رفت از جنس دعا انجمن اقرب
 طرق در حصول رعایات زمین
 است دعا و توفیق و سد او از ہر
 خیر و شر او بود کہ مفضل جمع
 الباب خیرات و تقدیر حصول
 تمام مرادات است و حقیقت
 طلب گفتہ اند آنست کہ شوق
 مطلوب و جذب طلب بہاطن
 طالب چنان استیلا یا بد کہ
 اگر تمام عقلای عالم یک جانب
 افتند و باجماع حکم بر استیلا او
 تقدیر حصول آن مطلوب کنند
 اصلاً معقول وقت طالب
 تیغند و بگفتگوی ایشان تمام
 صدق از طریق جستجوی بزرگوار
 این طلب با حصول مقصد آنان
 است و با حصول مقصود است
 و گریبان سے این طلب
 کاری بسیار کہ جنبشی است و این
 طلب در مباح حق انہ کشی است
 این نشان دولت و آیات
 است و این طلب محتاج
 مطلوبات است و این طلب
 بہون خریدی چون صیاح +

وقت باطن با فضیلت ظاهر مقرون گردانید کی از معتقدان ایشان کتابی نوشته است مسمی بنقاب صدیقین
 مشتمل بر احوال جمیع مشایخ چشت در اینجا احوال او و کرامات او بسیار نوشته در مناقب الصدیقین
 می نویسد که روزی قاضی شهاب الدین زری یافته بود با او در خود در خانه تنهایی گفت این زری در حالی گوید
 بکنیم این گفت در مجلس شیخ عبدالمقصد رفت شیخ بمجرب و آنکه نظر بر قاضی افکنده گفت که شما در خیال گوید کردن
 در دید با علم کجا پرورد ازید و می گفت پیش من طالب علمی می آید که پوست او علم و مغز او علم و استخوان او علم است
 و ازین طالب علم قاضی شهاب الدین را علیه الرحمة می خواست و کان وفاته فی السادس والعشرين
 من شهر المحرم المکرم سنة احدى وتسعين و سبعمائة و کان ابن ثمان و ثمانین سنة ممر قد اتموه قد والد و در مقام
 خواجه قطب الدین بختیار اوشی مت جاتب جنوب خوض شمس که آن اخانقاه شیخ عبد الصمد گویند
 و شیخ عبد الصمد از اکابر عهد سلطان سکندر بود از جنوب پور بدلی آمد و مقبره اجداد و اعمارت کرد که الان
 موجود است رحمة الله علیه قصیده لامیه -

میزند لغزه که ی آید صباح +
 ولیکن انبغات این حالت کلم
 عادت بس هر روز او از رفتن لاجری
 بکمال لایدر که کمال لایدر کلم
 باختیار قدم رده راه اجتهاد و اینها
 و کاری باید کرد که اصل و عمده
 درین راه کار است بکار شستن
 چشم تنادر راه مطلوب داشتن
 محض خیال و مجرد پوست
 و آهین سرد کوفتن است و اگر
 این کار در سایه مردی صحبت
 صاحب دردی کنند آن ما
 خایسته دیگر و ماشیری دیگر بود
 که کار صد ساله که از پیش خود
 برگیرند آن اثر نیارده و کیامت
 صحبت که نعت الفت و نعت
 جانبین اتفاق یافته سرای
 عمر یک نوشته راه اید کرد از بکار
 صحبت خود چه گوید که آن لری
 تنفق علیه است بجز بهمتان
 عطا پیوسته و بتا شربت نعت
 ایمان صورت یقین در دل
 همسم از راه بدون در آید
 و بوجهی منتشی و منتفش گردد که
 خود فعال آن معتقد در حال بود
 و حکم علوم به پیرا و لیدر و آنچه
 بواسطه عمل و وقت اجتهاد بود
 آید آن چیز نیست که از بیرون
 بدون آید و تواند که نزد فتوه
 رو تصور زنده ازان ماه که
 آمده بود هم بدان راه در رو
 و اگر کار صحبت می شود و ظاهر
 باطن مراقب است آن خود درون
 بیرون آید و در حال آن حال
 بروی تنگ آید و درین طریق

یا سائق النعم فی لاسی و الامل
 صید الاسود بحسن الدل لیل
 ضحوت اذ ابعدت عنها کوهها
 یتیان القلب معور ابلا حول
 الشمس فی استماله فی قلب
 فرقا جلیا بظلم الساق و لکل
 طرفها فحاة و الیل فی جلد
 لبراقن کالغالب الذیل
 حالت فرامتنی لانت قلت لها
 لیل العکاب النوری علی رجل
 یا طالب السیاح فی الیوم
 لیل العکاب النوری علی رجل
 یا طالب السیاح فی الیوم

سلم علی دار سلمی فابک ثم سل
 و عن بلوک کرام قد مضوا قد ا
 اطلا لها مثل اجنان بلا مقل
 من نور و جنبها من حسن غربتها
 و لیسک نشغف الیوم فی النجیل
 کیف لیسب الیهیا بعدن حفت
 و الذب فی کسل القوم فی شغل
 نقلت انی لیک صیده اسد
 کلا فانی عقیف القول و لعل
 اسد اذ اسخطوا القوا عدوهم
 علی شفا حرة النیران و شغل
 و انفع من العیش الادی کلن مکا
 لیل العکاب النوری علی رجل
 یا طالب السیاح فی الیوم
 لیل العکاب النوری علی رجل
 یا طالب السیاح فی الیوم

عن الطباء التي من دابها ابد
 حتی یحییک عنم شارب الطلل
 قدی نوادی اعرابیه سکنت
 من طیب طرفها من طرفها مثل
 کانهما طیبیه لکن بیسها
 بالبیض و لیس فی اعلی زری النجیل
 قالت لک الویل بلا خفت من اسد
 و صید غیری من طبی و من حل
 و انسی رجل من عشر سحبا
 قوم اذ ازحوا اعطوا بلا ملل
 یا طالب الغنی لعقبی بلا عمل
 ان القناعة کثر عنک لم یزل
 در آخر جمیع نعت شریک می گوید
 لیل العکاب النوری علی رجل
 یا طالب السیاح فی الیوم
 لیل العکاب النوری علی رجل
 یا طالب السیاح فی الیوم

Marfat.com

شیخ زین الدین رحمه الله عليه

خواهرزاده و خلیفه و خادم شیخ نصیر الدین چراغ دلی است ذکر او در مجالس ملفوظات شیخ ثبت یافته است
مولانا داؤد مصنف جنیدین مریداوست و مع او در اول جنیدین کرده است قبر او در گنبد است که پایان
گنبد شیخ نصیر الدین در صحن حظیره واقع است رحمه الله عليه

شیخ نور الحق والدین رحمه الله عليه

مشهور شیخ نور قطب عالم فرزند و مرید و خلیفه علامه الحق است از مشاهیر اولیای هندوستان است صاحب
عشق و محبت و ذوق و شوق و تصرف و کرامت نقل است که جمیع خدمت های نقرائی خانقاہ پر
خود از جامه شوی و آب گرم کردن اوی کرد اول خدمت آنجا بی محاله بود اتفاقاً در شبی با درد شکم بود وقت
بآب خانه در آمد و شیخ نور بوقت صبح در برای برداشتن آن رفته بود تمام بجا است با بر جامه و اندام او افتاد
شیخ علامه الحق آنجا می گذشت او را باین حالت دید خوش حال شد و خدمت دیگر فرمود که حق این است
بجا آوردی حالا خدمت دیگر بکن در رفیق العارفین که از ملفوظات شیخ حسام الدین باکیوری است
که شیخ نور الحق والدین قدس سره تا هشت سال در خانه پیر خود میزم کشی می کرد و وقتی غلام خان او
بزرگ او که وزارت داشت او را باین حالت دید گفت قاضی نور همه نعمت های شما عارت کردید و
شیخ علامه الحق فرمودند که در جایی که عورت آبی می کشد زمین نشن است پای می بخشد و سبوی می شکند
برگردن نهاده بیرون کرده بد تا چهار سال این کار کرد و در سرها آب بر می کرد و بیشتر باران شایند
سبوی پر بر سر کرده می آوردند بیشتر خلق بهنگالی خندیدند و هم وی می گوید که شیخ نور الحق والدین فرمود
که مشایخ پیشینه نود و نه منزل قرار داده اند تا سلوک تمام کرد و بعد اسما آبی و پیران با پانزده منزل
تعیین کرده اند این فقیر به منزل اختیار کرد منزل اول حاسبوا قبل ان تحاسبوا منزل دوم من استوی
یوما قومون منزل سوم عباده الفقیر نفی الخواطر بین علیها کار سالک تمام کرد و انشاء الله تعالی
دستم وی می گوید که روزی شیخ مشغول بوده و شورشی اثر کرده و از صومعه بیرون آمد و در شبی رسید
در زیر درختی نشست آواز آمد **منصرع**

و نقصان بروی حال گره چنانکه
گوید از درون نمی روی
بیرون در گرفتی درون بیرون
ما و اکنون سخن در مرثیای
دولی یا بی امانه که آن ایچو
توان شناخت و کدام ضابطه
نموده و الله ذلک اعظم از لیسیر
علی من سیر اسطره نقما و زمره
تسکین رحیم الله که بر سلامت
رفته اند گویند اولی هو العارف
با علی قدر الطاقه بیشتر بر طلبا
علی الطاعات غیر منکث است
ایشان اگر قیام معرفت با بندگی بود
شناخت ولی در قیامت آسانی
بودی ولیکن قدر معرفت اندازه
این نسبت معنوی از راه صورت
چه گونه توان شناخت و معنی او
از دعوی جدا کرد این طالب
خون در جگرست می گویند که برین
مواظبت بر طاعات و بقتاب
از شهوات بخت محفوظ است
علامت معرفت معیار شناخت
بین مسلمانان که اگر بیدار انصاف
نگرند و بر اهل حق زود سخن نیست
اکنون طرق استفاد این نسبت
و احتباس این نوع نیست مجرد
شناخت اگر قیامت کردی خود را
بها و سینه قضاوت قسم فرمودی
طریق استفاد مختصر است و آنکه
ترا با یکی از درستان خود شنائی
در مخالفت بخشد و دل آفتاب
وی که مستقر نور آبی است مقال
مکافی از آن نوعی لادن نور اینجا
افتد بر چند کاین جمله همان
تو را بوی وقت اتباع کشید

دستم وی می گوید که در شبی شیخ از خانه بیرون آمد و در راهی سوار شد بر اسب
می رفت به همه شب یزاریم شده و آنگاه از چشم روان می رفت
رفت ایشان چیزی از راه دین برسد از آنجا که در آن روز
مجوزه بخشد و هم دست می گوید که در شبی سوار شد بر اسب

دنیاهای غرور و نفسک مسور و حق غیور و مقصود در دل کے تو اندر سرور اوحی اللہ تعالیٰ الی
 و او ویا و او و بشر المذنبین بانی غفور و اندر اللہ تعالیٰ بانی غیور ۵ راہ نا امین است منزل
 و در بہر کسبت لنگ و یار سخت غیور بہ غیرت حق آن اقتضا کرد کہ غیر در میان نگذشت ہر کہ
 بغیر او پرواخت اورا گذاخت ۵ ہا ہر کہ انس گیری از سوختہ خموی بہ ہنگر کہ انس چسپت
 مصحف ز آتش است ۵ آ می جان برادر سالہا نفسک ناره را با انواع ریاضت متراض کردیم
 ای یک ساعت از شر او نریتم و یک لمحہ از خود نیاسودیم ۵ کردیم بسی سپیدی ۵ از مالشد این
 سیکلمی پشستیم بسی بچارہ سازی ۵ پیراہن نانشہ نازی ۵ و نیز در کتبات او مسطور است
 قرار در دیش و در بقیراری و عبادت و در ویش از غیر حق بیزاری مشغولی بغیر حق گرفتاری و
 طاعت بی استغراق باطن بیکاری و ظاہر آستین بد کاری خون جگر خوردن بزرگواری چشم
 از غیر و وقتن بر خورداری عوام در طہارت ظاہر کوشند و خواص در طہارت باطن از حق تعالی
 ند آید و عتاب شود و جمدی طہرت منظر اخلاق سین بل طہرت منظری ساعت نیم افنیت عمر کہ
 طہارت ظاہری بجز حدت بشکند و طہارت باطن بیامد حدت بشکند مثل کج گفتم اند ہر کہ از پیش
 دنیا در دل آید غسل جنابت طہرتش پیش آید در دل چیزی مدہ و ہر کس بر دل منہ کہ رقم بیوفائی
 بر ناصیہ ہر مخلوق کشیدہ اندر و خدہ او در خہر بندہ است و وفات او در سلسلہ ہشتصد و سیزدہ بود

اجابت بادعا تو ان سند و
 عطا یا سوال مقرون با صاحب
 ہستی کہ کہ بخت صدق ایصال
 بزبان وقت و حال انقطاع از
 اسوای حق در خواست کند و
 باسواطات قلب ہمیم باطن
 این مطلب علی را استغنا نماید
 اینجا پای ہستی لرزہ الامن
 اقبابہ اللہ الیہ ذمہ بزی فضل
 من لہ و التوفیق من اللہ العزیز
 ای کلم حق سبحانہ تعالیٰ نعمت
 دنیاوی را وسیلہ تحصیل سعادت
 آذیت گرداناد و توفیق احراز
 سعادت دارین دایم و باقی
 دارانہ علی کل شئی تقدیر این
 بالاتر است ترا ہی دیگرست
 کہ بعضی متاخرین مشایخ شاذلیہ
 قدس اللہ سائرہم طالبان را
 بدان دلالت کردہ اند تا متاخرین
 مشایخ چہ باشند کہ بحقیقت این
 و آخون را امین راہ است
 را ہی دیگر نیست و اگر بہت
 صل مقصود نہ مان صدق
 کوجہ و دوام التماس بجز
 سید کائنات و شیخ عالم کائنات
 صل اللہ علیہ آوہ سلم تقابلس
 الوار پایش استفادہ اسرار
 حقیقت از ان جناب بی توسط
 وسایل و تعدد وسایط و گویند
 کہ امام و قبل ایشان در سلوک
 این طریق امام الیمین جن جن ابن
 علی ست سلام اللہ علیہ کہ اول
 انقلاب سید سعادت ایرام است
 ایشان گنبد کرباب از چہرہ کفین
 روشن پاکیزہ تربت کہ از پایان

سید صدر الدین راجو قال بخاری

ارادت و خلایف از پدر خود سید احمد کبر داشت و از برادر خود مخدوم جہانیاں سید جلال بخاری
 نیز دار و بعد از وی بر سجادہ خلایف شاست و گویند کہ مخدوم جہانیاں بار بار بزبان مبارک اینرا
 کہ حق سبحانہ تعالیٰ ما را بخلق مشغول داشت و شیخ راجو را بخود و وحی پیوستہ در عالم استغراق
 بودی و با خلق انبساط و اختلاط کردی کہ اتانی التایخ الحمدی و بیشتر پیوستہ مردم بسلسلہ
 ارادت مخدوم بواسطہ اوست و بعضی بواسطہ ولد او شیخ ناصر الدین محمود نیز پیوستہ
 بزرگ بود و صاحب صرف قرا و در اچہ است و وفات او در سنہ

خواجہ اختیار الدین

ایری آبا و اجداد او اگر کسی خطہ امیرج بود و منصب عمدمدار می شد و خدای را در این
 دست داد بکلی ترک حطام دنیاوی نمودہ آنچه از ادرار است و انکسالات نمود و در این
 و رغبت گذشتہ و طلب علم طریقہ از ہر قدم ساری و در این طریقہ

شیخ مینا حمزه علی

دی صاحب ولایت و بارگمنوست نام او شیخ محمد است از صغیر سن در سایه تربیت و عنایت شیخ قوام الدین پرورش یافته بعد از آن مرید شیخ سارنگ گشته و کار کرده نقل است که شیخ قوام الدین را پسری بود شیخ محمد نام او را شیخ مینا می گفتند و مینا در عین اهل آن دیار طفلی است که در مقام تعلیم و محبت استعلاش کنند چنانچه میان در دیار او این شیخ محمد مینا بن شیخ قوام الدین بسبب غلبه مقتضیات شهوات که لادنه او ان خمافی است در پیش کی از ملوک آن زمان اختیار خدمت کرد چون ملوک آن زمان اکثر مریدان پر او بوده اند قبضی و متمنائی که او محبت ایشان داشت او را میسر شد و لیکن بر سر آت رضائی شیخ که در قی نسبت بحال او نشست هر چند در استرضائے بندگی شیخ کوشید شیخ از وی راضی نشد آخر خواست که هم ب وطن رجوع نماید و در پای شیخ بیفتد تا بو که از سرگناه او دور گردد و هم بدین عزیمت رو بجانب وطن نهاد و غوغای قدم او که در میان مردم افتاد بسبب مبارک شیخ رسید فرمودند خواهیم که آن تا بر خور و در پیش من بیاید هم در آن روز او را مرضی عارض شد و از عالم بر رفت شیخ قطب نام درویشی بود که بنده شیخ خاص قوام الدین مخصوص بود او را فرمود ترا می خواهم پسری شود که او را محمد مینا نام باشد و بجای فرزندان حکم نعم البیدل داشت باشد چون شیخ مینا بوجود آمد ملوک عنایت و شفقت شیخ گردید و بجای فرزند تربیت یافت نقل است که چون روز اول او را بکتب فرستادند روز اول در ذکر الف و بی معانی و حقایق گفت که حاضران حیران ماندند و شیخ مینا حضور بود مجرد از دنیا در ضمن سلوک بسی ریاضات شاکه کشیده بود گویند که او اکثر بزرگواران شیخ سارنگ رضی و مقبره شیخ از آنجا که او بود موازنه بست کرده بود و هم بنحلیین چو بین بودی و بار پای برهنه رفتی و راه صحرا نا هموار و خارستان بودی و شبها در دیوار شستی و بیداری کردی تا اگر خواب غلبه کند بر زمین بیفتی و اگر بر زمین نشستی خارها گرد خود افتادند تا اگر خواب آید و بیفتی خارها بجلد و بیدار گرد و بار بار در هوای زمستان پیراهن بآب تر کردی و در ضمن خطبه شیخ قوام الدین شستی و بیدار بودی سینه وی در کله است بزار و تیرک بدو مات و است

شیخ احمد کتو

عظم مشایخ ولایت گجرات است و در سر کج که از مهنات احمد با دوست آسوده است و در ولایت او سقا نیست بغایت لطیف شمرده و معنی شیخ که نظار او بر روی زمین کم است و در کتو نام وی است که در قریب جیرا پائی شیخ از روی انده می گیرد و ان طریقه در اول از زمین که در کتو است که در کتو است

کتوبات شیخ
 که بر یکی تا هزار سال نمی عرض کرده
 باشند حرفی گفته و دی هنوز
 آنرا نغمید و یاد گرفته باشی
 مرتبه در عبادت و بلاهت ازین
 بالاتر باشد لا اله الا الله فغوره باهدین
 العبادة والنوایة بخصوص عرض
 کرده شده بود که شرعاً و عقلاً
 عرفاً اختیار این کار و سلوک
 این طریق فرض عین و عین صحت
 است و توقف در تردد در آن
 دوران کار شتابناک است و با کم علی
 بنه الطریقه المستقیمه و الهیة
 القویة انشاء الله رب العالمین
 سخن در بجائی دیگر بود و در سبب
 دیگر اقوام معذور خوانند
 که عیان اختیار بدست است
 ذوق تصور مجلس عالی برین دست
 اگر بجای دیگر کاتب نصف
 شایده است انشاء الله تعالی
 اینجا نام شایده و عین حضور
 باشد انوار سعادت و کرامت
 و توفیق و استقامت است
 و جلالت شوائر و تنوالی باو
 بالنبی اول الامجاد و الاطهار
 الرسالة التاسعة و شرحه
 لتطشع الدوام فی
 طلب المقصد و المرام
 لا اله الا الله محمد رسول الله
 ذوق کل ذی علم طیر از عمل آن
 محمود الیوم فلیفک که بجز تقاه
 وائل حکیمه کلمات حقیقه است
 بعد از طبیعت از نون الراج
 سقا و ضیق رفت توت و ذوق
 تناول اقسام بانیش که لازم

بر رویه روزی فرزند اینند که صد
 ایستو و بو علی به رویه برین
 در میانید و بارینا بند اکنون
 بمشاهده حال سعادت آل
 ایشان بر بان ساطع بوقت
 و غلبه تاثیر و کارگری به است
 آئی و توفیق ناشای سوری عود
 عطار وی بنامه که با وجود حصول
 چندین کمالات حسی عقلی و حصول
 بذروه اعلا فطنت و فضیلت
 میل محبت بزمه فقره و غزب
 خاموشان و بی زبان که از
 معرفت سخن الی حدیث است
 و حکمت نبوی حریفی نیاموست
 افتاده در وادی طلب تعاش
 قدم صدق نهاده اند در عالم
 باید که بدانند که البته کمالی دیگر
 در ای پنج معارف عقلاهی است
 درین پاره است که هر کس را
 بسو آن راه نمی نمایند نشان
 نمیدهند یقین است که این طلب
 عاقبت کارش می خواهد آورد
 و دعا همین است اللهم انزلنا الحقیق
 دارتفا اتباعه و از با اقبال
 باطلا و از رقتنا اجتناب آنچه
 نصیبه این فقیران مجبوعه
 افتاد فقره چند است در
 شامگاه که خطبه سال باره آیه
 سوره و پشما چقدریم که رفته
 است بسیار مناسب است بحال اما
 بعضی سبب افضله قاشیکه در صورت
 الفاظ و تات معانی طریقه جدید
 و طریقه دارد نیز خطی بزه شایع
 این طریقه نیز قسمتی از ابرج کتاب
 مرتب حال است که هر چه با ما بد است

بودند ایشان بو صیغ شیح بجانب جنوب رفته و شیخ فرمودند ما ما موافقت خلق باید کرد و در آخر و زین
 مغل اسیر آمدند چون از ایشان خوارق مشاهده کردند خیز میسر میور رسانندند میر تمیور تعلیم بسیار کرد
 و دواع فرمود فرمودند که چهل فقیران یا مادران بنده بودند هر روز چهل کاک گرم بر او از غیب
 میفرستادند که خورش فقیران می شد و نیز میفرمودند که این درویش بزیارت خانه کعبه روان شده
 بود و در جهاز نشسته وضو میکرد و پائی لغزید و در دریا افتادنی الحال آشنا کردن گرفت یا حافظ یا
 حقیط یا رقیب یا وکیل یا الیدی خواند مواد نزدیک تیراند او را آب آشنا میکرد سنگی زیر پائی این
 درویش آمد ستاده شد آب تا که خد و این درویش همان اسما و عظم میخواند بعد از آن نا خدا و
 طاحان مارا مثل ماهی بر آوردند و چون این درویش کعبه رسید و حج گزاره بزیارت مدینه رفت
 امام خانبهان و شیخ تاج الدین سرکچی و یک نفر دیگر در صحبت این درویش بودند چون در مسجد
 حضرت فرود آمدیم باران گفتند که طعام موجود باید کرد این درویش گفت ما همان حضرت مصطفی
 ایم صلی الله علیه و سلم ایشان رفتند و طعام خوردند و آمدند ناز عشا کجا گذاریم بعد از آن ایشان
 در خواب شدند و این درویش دست شسته تسبیح میکرد ناگاه شخصی با او ازین میگویی همان
 حضرت مصطفی کیست این درویش دانست کسی دیگر خواب بود چون و دم کرت سوم کرت گفت
 و استم که همان حضرت مصطفی منم برخاستم پیش آن شخص را لقم دیدم که طبق بردست گفته ای ستاده
 است گفت حضرت مصطفی صلی الله علیه و سلم فرستاده اند درویش را من فراد کرد طبق خرما
 در دامن انداخت و طبق برگرفت لذت و شیرینی آن خوابده بیان نیاید بعد از این درویش
 در خواب شد چون با عا و خنده خوابی که این درویش دیده بود که همان خواب آن شناسم میدید
 بودند خواب این بود چنانستی که حضرت مصطفی صلی الله علیه و سلم در مقامی روح منور نشسته اند
 و اصحاب و حضرت ایستاده و یک عورت آراسته زردینه مرصع و مکل پوشیده پیش حضرت مصطفی
 صلی الله علیه و سلم ایستاده است بزبان مبارک فرمودند این عورت را قبول کن این درویش
 عرضه داشت کرد با او با قبول کرده است حضرت صلی الله علیه و سلم بدست مبارک بجانب او ایستاد
 علی رضی الله عنه اشارت کردند فرمودند اینک با او است چنان این درویش در آن جا با نظر
 کرد فرود شاه مردان علی گوید که با او ایستاده اند انگشت دروین کرده میگویی با او آنچه خوان
 حضرت مصطفی است صلی الله علیه و سلم قبول کن این درویش آن عورت را قبول کرد و در خاطر
 این درویش گذشت صورت عورت که بود آن صورت دنیا است فرج باب نیاکر این درویش
 را شد است از صد حضرت مصطفی است صلی الله علیه و سلم چون قافل در آن زمین گفت این درویش
 نزد یک قلمسیر که برای زیارت دواع آمدند و در روایت حضرت و گزیدند بسیار بدست کرد

و مال سو و اگر آن را بزور می ستاند سلطان محمود فیروز یکی از امرای خود که ظفر خان نام داشت
 بولایت گجرات تعیین کرد و او فساد و فساد مفسدان بکنند ظفر خان تا مدتی فتحای این دیار میکرد و
 اطاعت سلطان می نمود بعد از آن زمانی پسر او خود را محمد شاه لقب کرد و در سنه ۸۰۰ و ۸۰۱ هجری
 با و شاه ولایت گجرات شد و چند روز با دشمنی کرد و بهای فتح و بی در سر وی افتاده بود و همان
 روز که متوجه این حدود شد وفات یافت و بعد از وی هم درین سنه پسر او ظفر خان نیز رسید بر سر سلطنت
 نشست خود را سلطان شاه لقب کرد و سه سال و هشت ماه با دشمنی کرد و بعد از وی نیز پسر او سلطان
 احمد بن سلطان محمد شاه علم شد و شهر احمد آباد بنا کرد و سی و دو سال و شش ماه با دشمنی کرد و بعد
 از وی دیگران تا الآن که نام و نشان ایشان نمانده است تا ناسد و نانا الیه را چون تاریخ بنا نهاد
 بهشتصده است و تاریخ بنای مسجد جامع وی دعای ده که عدد لفظ غیر و بخیر بر آن دال است

قطب عالم

فیروز محمد و میان سید جلال بخاری است از وطن اصلی خود گجرات رفته و کونین کرده نام او سید
 برهان الدین است و مشهور در زبان خلایق آن دیار بقطب عالم است روضه او در رسیده است که در
 احوال او اوقات او بیشتر از بیست و شش سال و شصت و هشتاد و نه سال است که در جمارت مطلع بود و الترویج است
 و ترویج و طه و می سنگی افتاده است که جامع صفت سنگ چوب آهن است و این هر سه صفت
 در وی متماجد است و صفت خاص کی ادین است چیزی در وی نتوان کرد که که ام است اگر گویند که
 سنگ است با چون نیک ملاحظه کنند گویند که نه بلکه آهن است با چون نیک نظر کنند بخاطر رسد
 کند بلکه چوب است هر کدام ادین است صفت در وی هم بود و هم است و هم مشکوک تجایب حیرت
 مشاهده تعلق دار چنین گویند که قطب عالم روزی در آب گدازه بود چیزی بی پای او خود گفت
 این سنگ است یا آهن یا چوب حق تعالی این هر سه صفت را در وی احداث فرمود و او را علم

شاه عالم

قطب عالم است نام او شاه نجیب است و لقب شاه عالم وی نیز از احمد آباد آسوده است
 و در احوال او اوقات او بیشتر از بیست و شش سال و شصت و هشتاد و نه سال است که در جمارت مطلع بود و الترویج است
 و ترویج و طه و می سنگی افتاده است که جامع صفت سنگ چوب آهن است و این هر سه صفت
 در وی متماجد است و صفت خاص کی ادین است چیزی در وی نتوان کرد که که ام است اگر گویند که
 سنگ است با چون نیک ملاحظه کنند گویند که نه بلکه آهن است با چون نیک نظر کنند بخاطر رسد
 کند بلکه چوب است هر کدام ادین است صفت در وی هم بود و هم است و هم مشکوک تجایب حیرت
 مشاهده تعلق دار چنین گویند که قطب عالم روزی در آب گدازه بود چیزی بی پای او خود گفت
 این سنگ است یا آهن یا چوب حق تعالی این هر سه صفت را در وی احداث فرمود و او را علم

کتوبات شیخ
 اینجا صبری توان کرد اما این
 دردی در بان را چه علاج که
 با جود امکان وصول تقام
 اصلی ولادت یقینی حصول
 آن محروم است و بدست
 وصول آن تا معلوم تا حصول
 معرفت وسعت نه پذیرد و
 وجه ظهور و جمال مطلق نگرود
 خلاص از تشویش وقت
 و فقرت حال ممکن نیست
 خدا دانند که این حالت کی
 خواهد روی نمود لا اله الا الله
 هر چند خواهد که زیاده از قدر
 حاجت دم نزنند و زبان علم
 از فضول کلام نگاهدارد
 صورت نه بندد و کاشکی کاغذ
 پاره گستر ازین پستی افتاد
 که جز حرف دعا گنجاشش
 عید است ایشان همین حرف
 را منظور دارند باقی همه بیاد
 راست یکتا و دیگرانند گفته
 که بالا از ادین سخن می بایست
 گفت کلم سهو کرد و دل بر ایشان
 بود هم نرسید و آن نسبت
 که از خدمت طریق و صورت
 اینکار آنقدر غم نیست که از
 فقدان رفیق و لایالت یارا
 بیچارگی را نه بپیم و بنام
 که با آنجا نب خوانند و حرف
 آشنا گوید و همی بخشد و کنار
 دهانیا نفس گوید که تورا
 کم کرده و در کار خود غلط خورده
 راهبان است که عارفان
 به آن سو میرند و کار بر جان
 که ایشان بسکنند اینجا خبری

بسیار بوجودی آمد و قات او در شش ششمانین و ثمان ماه است که حد و تقاضای فرست قدس الله سره
 و جماعه از خلفای قطب عالم و شاه عالم نیز در احد آباد آسوده اند و در پیش که بلده قدیمه ولایت
 گجرات است مشایخ بسیار آسوده اند علم و اشراف ایشان که صاحب ولایت آن دیار است شیخ
 حسام الدین طسانی است از خلفای شیخ نظام الدین اولیا که صوفی بیان بنام مناقب می فرستند
 و در حقیقت در آن سرزمین بوی عشق و محبت می آید و از ویرانه های وی نور برکت و ولایت
 می تابد و هنوز این شهر از وجود اهل دلی خالی نیست و نبوده است

هر زمین که نسبی از لفظ وزده است به هنوز از سر آن بوی عشق می آید
 و یکی از صلحای وقت و مقبولان درگاه که در آن دیار برکت آثار بوده اند

داور الملک

است که نام او جل اللطیف است هم در لباس سپاهگری و صورت عام یعنی خاص و علامات
 خصوص انصاف داشت مناقب آثار بسیار است و آثار عظمت قبول او پیش از قبر او در بعضی
 از قریات گجرات قریب جوانا گده است و خلائق آن دیار و مردم ولایت کن از مسافتهای
 بعید زیارت وی هر سال می آیند خصوصاً کوران و بیاران چنانکه در ولایت باغ غله و غوغا
 پیروزیم است جزا که احوال و اوصاف حمیده و احوال الملک معلوم و شهرت و از پیر پیر
 احوال معلوم شده که وی مردی بود در اول فتح اسلام غوا کرده و فتوح بسیار نموده بدو چشمه
 رسیده و در تاجیک فرزندان وی می نویسد که نام وی سه سال از مسعود غازی است و وی از غزوات
 محمود غزنوی است چون سلطان محمد تغلق به یار بر ایگ رفت زیارت وی کرد و بجا و ران تبری
 صدقات داد و آنکه گویند که وی مرید حواجه معین الحق و الدین است ثبوتی ندارد و در مخطوطات
 ایشان ذکر می نیافتد و این جهت علمها که شایسته است درین نزدیکیها در حدیث و علم و از جمله مشایخ

قاضی محسن

ولایت گجرات

است صاحب سکر و ذوق و عشق و محبت و شرف جمالت و علاقه بگریزانیان هندی
 دارد و تصور قولان آن دیار است بغایت مطبوع و معروف بی تکلف و آثار عشق و در حدیث
 وی این است نقل است که در وقتی که ادراد فن میکردند به بزرگوار او گویند که کن از وی او
 هر داشته نگاهی بجانب ادی کرد و در چشم بکشاید و میگوید که در گفت با یا محمد و این حدیث
 طغلاه است چنان با چشم بر بست وی در ایتر ای حال صاحب آباد در نزد سلطان طغرل

و توقیف بلکه تندی و تردی
 باید و قدم است از رفتاری که
 دارد باز آمد و بر پیش این عالم
 نگران گردد و نزدیک است
 که رفتن خود را بگذارد و بهمان راه
 رود که دیگران میروند باز نماند
 از غیب دیدن سید یار هم از این
 سالک پیدا نمود و الله علم که
 این حکایت نفس مشغول و بفرمود
 دیوانه راه مرد و باز کرد که منزل
 نزدیک است گاهی چند کجاست
 از انفس محدود عمر است
 بیش نیست از صعوبت این
 راه ترس که بسیاران باین
 راه رفته اند و منزل مقصود رسیده
 کس با تو زبان نکرده
 هم کنم و باز بستی دست به
 و قدری پیشتر نهد در هر قدم
 این کشاکش در پیش است
 تا قالب کدام آید قالب
 جان است که هست و انصاف
 علی امر و لکن اگر آن کس
 لایعلمون بستی مکار دارند
 و با خدا باشند و نظر از اسوا
 حق بردارند که اصل مقامات
 اینست عاقبت بخیر باد
 الرسالة الحادیة لعشرین
 تجرید الذکر فی بیان
 حقیقت ملتشر
 لا اله الا الله محمد رسول الله
 باید است که شکر است و از
 نعمت است به و در جوی آنکه
 سبب تقاضای نعمت و مرید
 دست ازین شکر لایزال

بن سلطان محمود در خایت غنا و ثروت و جمعیت ظاهر و باطن که محمود حال اکابر و مشایخ باشد بود و در حدود ۹۲۰ شریف و تسبیح و در قصبه لیس بود که از ولایت گجرات است و وطن اصلی آبا و اجداد بود و رفت و ساکن گشت قجرا و هم در آن قصبه است رحمة الله علیه از متاخرین مشایخ آن دیار

شیخ جواد الدین

بود دانشمندی علی الاطلاق و جامع کمالات و برکات حسن و معروضا من مشغول بتدریس علوم و تصنیف کتب و تربیت و ارشاد طالبان براه کتب فروع و حاشی و تالیفات هم دارد و در لباس هم در وضع عوام آن دیار با کتفا کرده انتساب و اعتقاد وی در تصوف و شیخ محمد غوث بود اگر چه در بعضی دیگر بود و وفات او در ۹۹۰ سنه و تسبیح تسبیح و در حقن خانقاه خود آسوده است و در سلطه و وقتی که بقصد زیارت یسکانات صلی الله علیه و سلم بدان دیار رسید بلذات وی مشغول شد و بعضی از کار و اشغال سلسله عالیله قادریش گریه کنون جانشین او خلف صدق است شیخ عبد الله مصون است بعلم و حلم و ریاضت و غربت و محبت و عفت و سایر اخلاق در ایشان

شیخ علاء الدین

قریشی بگویری مشهور است زیرا که توطن او در اول در گوایار بود و مرید و خلیفه سید محمد کیسودر است و جامع است میان علوم ظاهر و باطن چون سید احوال دیرا بنور فراست پیدا است مثال ترک دنیا و انزوا از خلق با عطا فرموده تا آخر عمر منزه می بود که خادم یا میفرمود تا کناسه دغا کرد که از خانه بیرون میگردید پیش در می انداخت تا مردم منظره آبادانی نکنند و آمده مشوش اوقات نشوید مقابر ایشان حیانه شهر محمد آباد حون کاپلی واقع است یزار و میترک به

شیخ ابو الفتح علاء الدین قریشی

او نیز قریشی و خلیفه سید محمد کیسودر است جامع بود میان علم ظاهر و باطن و زیارت حرمین شریفین رسیده و کتاب عوارف المعارف را پیش حضرت سید گل را تئیده و مثال خلافت و اقتدار یافته و در اختلافات مثل کربلای معلی و شهادت در تصوف و غیره قجرا و نیز بکالی است

شیخ سراج سوجت

از اولاد سید محمد کیسودر است و در علم ظاهر و باطن و زیارت حرمین شریفین

نعت را جز بلام شکر قیامت
کرد و دوم آنکه شکر که حقیقت
آن عرفان شرم و دانش نعت
اروست نتج صفت علم و شکر
نسبت معرفت است تا این
جود و عطا که از مقوله اخلاق
و حال است با ضمیر این علم و
معرفت شامل کمال علمی
گشته جوهرات را بسجای کمال
جامعیت محلی گرداند و الا صورت
عمل یعنی علم و معرفت قالبی
روح را مانده و سلسله فکر اگر
چند به نهایت رود آخر متقی
ببین معرفت کرده که همانند
همه از دست لاله الا الله ولا
خان سوی الله ولا فاعل
فی الحقیقه غیر الله در خبر آمده
است که داود پیغمبر علی نبینا
و علیه الصلوة و السلام بدگاه
عزت فریاد بر آورد که یارب
شکر لعبتھامی تو چگونه گویم و
منتهامی این سلسله چگونه بچ
باشد فرمان آمد یا داود ادا
عرفت ان ما یک من تعریفی
فقد شکر کنی لومو حقیقت شکر
و اینها می این سلسله همین قدر
بود که خود را در میان بینی و
از من دانی بنا و این کار برنی
هستی و ترک وجود نهاد و نه
نهی هستی و ترک وجود چ باشد
که ام هستی و وجود تا نفی آن
نمانند و ترک بند را از نفی
هستی و ترک وجود یافت نیستی
و در اک عدم خواهد بود چون
ذات و صفات و احوال مثال

و تلمذ و ساف و احوال ارجح
باشد دیگر آدمی را در اینجا نمی نماند
آوی باری کیست که او را نام
وجود نماند یعنی از کتاب بیاطاف
بتفصیل تحقیق معلوم توان
کرد و اگر از زبان مردی که آشنای
این راه باشد بشنوند آنرا
تا چیزی دیگر و نورانیستی دیگر
باشد و کار گوید و نشین هرگز
باز اگر معاهد تمدنی را بکام نظر
در جوهرات دی این مکتب
ایجاد نموده باشند تا بی سابقه
تکلف در باطن خود بنویسند و در
این پایه از همه بالاتر که حصول
مقصود نزدیک تر باشد اصل
همین است آنرا که استعداد قبول
حق در اصل فطرت نهاده اند
هر چه گویند برعکس افتد و ضد
مقصود اثر آورد و نمود با بدن
ذکر صاحب فطرت در حق
خفیندن و با نیکیان صحبت
دشمن این فایده دهد که آنچه
در استعداد آدمی نهاده و در
فطرت دی ابداع نموده اند
از قوت بفعل آمد و جهت
سوانح که سه راه مقصود اند
از پیش بردار و شکل آنکه با وجود
قابلیت و استعداد در کار
طلب و تلاش نهاده اند که آنرا
مقصود بی کسب طلب بود
پیش و خیال بود اما در
حقیقت طلب که ضعف
و استعجابی مطلوب است
یعنی کجندانی بر پیشین
شود و کما سوای آن بود

و سایر اماست ایشان کرده از کثرت عنایت و شفقتی که حضرت محمد با او بوده بعضی امان دیگر
که تکمیل علوم ظاهری کرده بودند رشک بردند حضرت محمد را بران اشرف فسد فرمود که بر اج
تا کعبه مغرورانه بنی بنی تکبیر تحریر می گوید میگوند که از وی کرامات و خوارق عادات بسیار سر بریزد
در اخفای آن بسیار میگویند نقل است که چون شاه ملار در عهد او از جانب پسر مزبکی
تشریف آورده بود در طریق او جذب خلایق بوده عوام بسیار برایشان گرو آمدند و شهرتی
عظیم شد و بعضی اوضاع ایشان بر خلاف ظاهر شریعت بود در آن اوان قادر شاه و له
سلطان محمد که از بنابر سلطان فیروز شاه بوده و بعد از فوت پدر حاکم بود او خفیندن شهرت
شاه مدار جهت ملاقات ایشان سوار شد و در اینجا که شاه منزوس بود رسید خادمان شاه
گفتند که حالا وقت نیست و حکم نیست که خبر تو انیم کرد ظاهر ابا در پیشی خلوت داشته اند تا حکم
چنان نمودند که جوگی آمده است شاه با وصیعت دارند قادر شاه بخادمان شاه گفته که ایشان
را بگویند که در شهر ما نباشد و خود برگشته بنزل آمد چون خبر بشاه رسید برآمده از آب گداز شدند
و برود عای بد کردند و خادمی لازم بودند که سه روز منتظر باش و خبر ابا بیاید چون ایشان از
آب گداز شدند آبله بر اعضا قادر شاه پیدا شده او از حرارت آبله بی طاقت شده پیش شیخ
سراج سوخته آمد شیخ پیر این خود را با او داد و خورد و پویشیدن بحالت اصلی باز آمد و اثری از حرارت
نازده چون خادم شاه دید که او بنیاب شیخ سراج آورده بپوشیده و از آب گزشته خبر بایشان رسانیده شاه
از اینجا متوجه چو نور شد و از اینجا از گشته هر کس بود که متوجهی است در نواحی قنوج آمده و با نجا بود

شاه بدیع الدین مدار

عزایب احوال و مجامیبه طوار از وی نقل می کنند گویند که وی در مقام صمدیت که از مقامات
سالکان است بود تا در او از ده سال طعام نخورده و لباسی که یکبار پوشیده بار دیگر احتیاج
تجدید غسل او نشده اکثر احوال برقع بر رو کشیده بودی گویند هر که نظر بر حال او افتادی
بے اختیار سجود کردی سلسله و بسبب کبر سن یا جهتی دیگر به شیخ و ششش و اسط حضرت
رسالت صلی الله علیه و سلمی پیوندد و بعضی ما را بیان پیوا اسطه او را بحضرت منتسب دارند
و بعضی چیزهای دیگر گویند که اصلی ندارد و از ظاهر فطریعت و طریقت خارج است و الله اعلم
قاضی فیهاب الدین دولت آبادی در عهد او بود کتبی در مردم هست که گویند شاه
در آنرا بجانب قاضی فیهاب الدین نوشته بود و آنچه در کتب سراج سوخته مسطور
شد از بعضی افاضل کاپی طبع شده و گفت که این کتب در دارالاشرف است
و مظهر به و الله تعالی اعلم و الله اعلم و الله اعلم

شیخ حسنی

در ویشی بود صاحب برکت و کشف و کرامت هر روزی بود و با شیخ نور معاصر آورده اند که
 که روزی در سرا فرود آمدند که درین مقام قلب نزول خواہ کرد میباید اسباب مجلس کرد
 و بر شیخ نور التماس کرد که در سر من چنین گفته اند درین زمانہ جز غشا قلب نیست و منزل
 من بیایند شیخ نور دعوت او را اجابت کرد و در منزل او برفت بعد از خرج شدن طعام
 قوالان حاضر آمدند ہمہ اکابر و صدور جمع بودند چون قوالان قول برگرفتند صدر جهان
 برخاست و گفت نامشروع است و روان شد بعد ازان مغتی روان شد همچنین ہمہ منکران
 سلع رفتند یکی مولانا تاج الدین اسیجانی داماد شیخ علاء الحق کہ مردی دانشمند بود نشست
 ماند و قوالان را منع کرد فایده نداشت قوالان این بیت بزحمانند بلیت

آن سوار کج کلک کز ناز سلطان نیست
 بس خرابیها کز و بر جان ویران نیست
 شیخ نور الدین را حطی پدید آمد و ذوقی روی نمود و در سلع خدمت مولانا تاج الدین بخت آغاز
 کرد شیخ جواب داد چون غوغا از جانب مولانا بسیار شد شیخ گفت شد گفت مولانا
 تاج الدین چندین شوخی مکن مولانا چون در خانه آمد تمام اندام او را آبله گرفته بود بعد با غصبت

مولانا تقی الدین اوہی

بنایت تنقی بود کار و آن بود کہ کتاب او را دی دشت آزا میگرفت و در آخر شب خانہ سرد
 می تمام روز در جای مشغول می بود چون پاره از شب می گذشت بخانه می آمد آورده اند کہ
 ابوالان بر مولانا آمدند و گفتند کہ تو میان ما باشی مولانا گفت من بار زن و فرزند دارم با شما
 بخان و ما مان مرا محبت بر شوہر آمد آورده اند کہ مولانا تقی الدین کینزگی خریدہ بود روزی
 آن کینزگی نزد آن خود را یاد کرد مولانا تم شب را با خود برد و امان داد و روز دیگر چون زن مولانا
 شلیک غائب غایب کرد و قضا را بعد چند گاہ آن دہ با شوہر فرزند ان بیامد و در پای مولانا افتاد
 کہ ای عزیز منہ شایم فرمود کہ با ہمہ شمارا آدا کردیم رحمتہ اللہ علیہ

شیخ زینت الدین

شیخ زینت الدین صاحب کتابت بود شیخ حسام الدین
 صاحب کتابت و صاحب کتابت از سبب آن کہ در کتابت این حکایت

کتوبات شیخ
 مجهول گردد عزیز و نادر اندک
 عدم و نایاب بود پس چه پای
 کرد به دفعه بودن و آسود
 نشستن نیز نجایش نادر
 س بودن به شکل جلال
 شکل به لاجرم بحکم الایرک
 کلمه لایرک کلمه روی بقبل
 مقصود باید آورد و کوشش
 کرد دست و پائی زد تا بود کہ
 دمی مصادق وقت بر آید
 و قدی بجاده صدق افتد
 قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ
 وآلہ وسلم ان لربکم فی الایام
 و لربکم نجات الا فترضوا الیہا
 حال مضمون این حدیث بشار
 مشون باز گرد کہ در حدیث
 دیگر آید است کہ حضرت و اب
 البرکات تعالی و تقدس
 هر روز در شب ساعتی آفرید است
 کہ بحکم خود کریم حقیقی خود روی
 آن خاصیت بنام است کہ چون
 در آن ساعت بخوانند بیابند
 صدق رسول اللہ صلی اللہ علیہ
 وآلہ وسلم و مواعداق لہم
 جنبش و طلبت چیر جانست
 اغیار ہمہ میاست و با فضل
 آنچه در ذالقی وقت می آید
 و تجربه بار یا نعمان حضرت
 موافق آن وقت است کہ اگر کسی
 مدخل غیب گشائی با حضور
 دل و ولادت وقت و یقین
 باطن مرئی از بردگاہ حرمت
 بنده دست سوال بزبان
 حال یا قال بر در و بعب کہ
 در باگاہ قبول بلرغیا بدینک

در این مقصود زنده و خلاصه است
 اشک منکست باقی بفرست
 دوست و باله انترین اصل
 مدعا عرض و عابد سخن بجاست
 وقت بجائی دیگر افتاد منتهی
 داشت مقصودی دیگر وارده
 عرض انجمنی است که چون حق تعالی
 از آنحضرت برود وقت فقرا
 ثابت شده است شکرگذاری
 آنرا بعد از طاعت دعای غیر
 چنان خیال کرده شده است
 که در ضمن بعضی عرائض که بخدمت
 ارسال میداد گاهی سخته که
 متضمن معنی خیر انجمنی و غیر
 طلبی بود مینوشت باشد و وقت
 همزبانی و لذت صحبت روحانی
 بحاضران مجلس گرامی بگیرد و نیز
 بحکم عادت و ارادت چنان
 نشسته که گاه گاهی این سخن
 ریزه را که آنرا قلم نامند بر دست
 این حقیر جریان میدهند از
 آنچه لایق روزگار اصحاب بوقوت
 حال این حقیر بود حرفی رمیزند
 اگر در آشنائی آن حرف آشنا
 مزد دهری سعادت و قبول
 اما بشرط ستر و کتمان تا سخن در
 پرده بماند قدم از جا و طلبت
 بیرون نیفتد اول بجهت آنکه
 این حقیر را چه مرتبه آنکه در طاعت
 نصیبت بکشاید و حقیقت گوئی
 بنیاد نهد دیگر بسبب آنکه طبیعت
 قلم لطیفانی نموده اند تا ادبها
 سر بر نهد و نمونده انان چه
 قید و در چه و ادبی افتد و بین
 روزگار که بایلم خود نزد فقرا

در این مکتوبات نقل کرد گفتند که در تمام عمر خود این کلمه را حسب حال خود یافته ایم رحمة الله علیه

شیخ انور رحمة الله علیه

پس خود شیخ نورست بزرگ بود و سخن گوشتند ان را فریب کردی و برای فقر از حج کردی و خور انیدی و خود خودی
 شیخ حسام الدین در مکتوبات خودی نویسد که روزی مخدوم زاده شیخ انور را پرسیدم که عشق چه باشد فرمود
 مردمان که چشم فراز کرده می نگرند آن می بینند که دوست می آید یا خیال دوست یا پیام دوست و گزیده چشم بر آبی چو کاشانید

میر سید شرف سمنانی

او سید شرف جهانگیر گویند از کمالان است صاحب کرامات و تصرفات و ریاضت با ابر سید علی سمنانی
 قدس سره رفیق بود عاقبت بجانب هندوستان افتاد و در حلقه ارادت شیخ علاء الحق در آمد او را پیش از
 ارادت مقامات عالی از کشف و کرامات حاصل بود و در حقایق و توحید سخنان عالی وارد او را کتب است
 مشتمل بر تحقیقات غریبه با قاضی شهاب الدین دولت آبادی معاصر بود غالباً قاضی از وی تحقیق
 بحث ایمان فرعون که در فصوص اشارتی بدان واقع شده است کرده بود او در بنیاب بوی کتبی نوشت
 قبر او بر یکی از قریات جنوب است که او را کچو گویند بی مقام بغیض است و در میان حوض واقع شده نام
 سید دوران و یار دروغ جن بغایت مرناس است و او را مطلقاً است که یکی از مردمان اجمع کرده
 مکتوب است و دو هم برادر اعز از شد جامع العلوم قاضی شهاب الدین نور الله تعالی قلب
 با نوار الیقین و عاورد و ایشان و شمار بر کیش از دور و پیش از شرف قبول فرایند تمامه که مندرج بعضی از سخنان
 بود رسید و استفساری که از بحث فصوص حکم به نسبت فرعون تعاضاً کرده اند بر حصول انجانبه بیاید
 دانست که در فصوص که از نسبت او سخن افتاده ده جا آورده اند که بدلائل عشره اشهاد دارد مشکلمین
 مقامات و مفلون ترین مقدمات وی آنست که بسیار شلجان در بنجله حیدر اند و سخن باصل بحث
 نرسانیده اند حضرت شیخ رضی الله عنه میگوید که فرعون را میگویند که ایمان باسن دارد و با اندر چه
 ایمان باسن باطلاع احوال و در خیه و استطلاع حال اخروی می باشد و یا نبود چه دوست
 از سبب غرق و تخریب متفرق ایمان آورد و کما جانی القیصری لما کان ایمان فرعون فی البحر
 را نمی طرقتا و نما و اسعاب طیها بنوا اسرائیل قبل الغرغرة قبل طهر الحکام الا انهم ما یثابروا ان
 عند الغرغرة جل ایامه صیاحان ایمان بالغب لانکان قبل الغرغرة لا یثابروا الا انهم ما یثابروا
 کما هو شان ایمان الباس فمن یؤمن عند الغرق من الکفار یؤمن من غیر طاعت من غیر طاعت
 فحالت فرعون فی حی مرسی انقرة بین لی وکک یثابروا لانکان الا انهم ما یثابروا

رحمة الله علیه

وكان فرقة فرعون بالايان الذي اعطاه الله عند الفرق قبضه طاهر امهر ليس فيه من الخبث لانه قبضه
عند اياته قبل ان يكتب شيئا من الآثام والاسلام يجب قبله وجعله آية على عناية سبحانه لمن شاع حتى لا يات
احد من ردة العقاب لاياس من روح الاملا القوم الكافرون فلو كان فرعون ممن يياس باور
الى الايان فكان موسى عليه السلام ما قالت امرأة فرعون فيلانة فرقة صين لي ولكم تغلبوا عسى نخفيتمنا
قوله الآن وقد عصيت قبل وكنت من المفسدين امي امت الآن وقد كنت من العاصين المفسدين
من قبل لمع من العقاب عند توجلي الحق والايان به ولايتنا في صحة اياته واما جاز من قوله يقدم قوله
يوم القيمة فاورد هم النار وليس لورد المورد للغير للقوم اللعينة ودخول النار لايتنا في الايان
وليس كلف فرعون بعد اياته نصيبه واما جاز فيه كان حكاية عما قبل اياته وقائده اياته على تقدير
التعذيب عدم انحلاله في النار والتعذيب بالظلم في حقوق العباد وما لا يبرح بالاسلام فلا ينكر
على الشيخ فيما قاله مع آية امور بهذه القول اذ جميع ما في الكتاب سطورا بالرسول صلى الله عليه
وسلم فهو معذور كما ان المنكر المغرور معذوره قوله جعله آية على عنايته اشارة الى قوله فاليوم نجيبك مع
بدنك من العقاب بوجود الايان اصادر منك بعد لصيان وانه تعالى اعلم بالسر من كل سر
وكافر خيما ان برادره واهل علمي روزگار وديده فضل او هر ديار است اما عنايته آهي حمايت
تاتناهي واز التفات اين طائف عليه وتوجهات اين زمرة نينه غزلي از مشرب صوفيه وطرفي
از منصب با طيفه وارو آين را الا على تيرين دولت واهري تيرين رفعت تصور كن كه بي عنايته
الايه هيات لم يزيب كسي بدين شرف مشرف نمي گرو و ذلك فضل الله يؤتيه من يشاء ورتبه آين
مشرف وجه اين منصب شمه ادا امام احمد خزي الى صحة الله عليه انته شود كه مي فرمايد من لم يكن له
نصيب من هذا العلم اخاف عليه من سوء الخلق واد في نصيب من التصديق والتسليم لا بل التحقيق
ويزيدن الادوية وريائي شرك على حزب بيگري اين عقيدة امكان ندارد برخي از اذكار معمول مشايخ
شست گفته آيم منزل دانه آنچه انا رومي نمودار شود بنويسد تا بمطابق او بر نمودار من و طهار
سلمان اقبال و اهل گفته آيد نشاء الله چون در ايام معدوم هم انتهايافته شود معارف مطلوبه
حرف تيرين و صيان شاده كه جناب تيرين شيخ رضي كه مصونت تشريف برده اند
الايان الايمان و الايمان الذي اعطاه الله عند الفرق قبضه طاهر امهر ليس فيه من الخبث لانه قبضه
عند اياته قبل ان يكتب شيئا من الآثام والاسلام يجب قبله وجعله آية على عناية سبحانه لمن شاع حتى لا يات
احد من ردة العقاب لاياس من روح الاملا القوم الكافرون فلو كان فرعون ممن يياس باور
الى الايان فكان موسى عليه السلام ما قالت امرأة فرعون فيلانة فرقة صين لي ولكم تغلبوا عسى نخفيتمنا
قوله الآن وقد عصيت قبل وكنت من المفسدين امي امت الآن وقد كنت من العاصين المفسدين
من قبل لمع من العقاب عند توجلي الحق والايان به ولايتنا في صحة اياته واما جاز من قوله يقدم قوله
يوم القيمة فاورد هم النار وليس لورد المورد للغير للقوم اللعينة ودخول النار لايتنا في الايان
وليس كلف فرعون بعد اياته نصيبه واما جاز فيه كان حكاية عما قبل اياته وقائده اياته على تقدير
التعذيب عدم انحلاله في النار والتعذيب بالظلم في حقوق العباد وما لا يبرح بالاسلام فلا ينكر
على الشيخ فيما قاله مع آية امور بهذه القول اذ جميع ما في الكتاب سطورا بالرسول صلى الله عليه
وسلم فهو معذور كما ان المنكر المغرور معذوره قوله جعله آية على عنايته اشارة الى قوله فاليوم نجيبك مع
بدنك من العقاب بوجود الايان اصادر منك بعد لصيان وانه تعالى اعلم بالسر من كل سر
وكافر خيما ان برادره واهل علمي روزگار وديده فضل او هر ديار است اما عنايته آهي حمايت
تاتناهي واز التفات اين طائف عليه وتوجهات اين زمرة نينه غزلي از مشرب صوفيه وطرفي
از منصب با طيفه وارو آين را الا على تيرين دولت واهري تيرين رفعت تصور كن كه بي عنايته
الايه هيات لم يزيب كسي بدين شرف مشرف نمي گرو و ذلك فضل الله يؤتيه من يشاء ورتبه آين
مشرف وجه اين منصب شمه ادا امام احمد خزي الى صحة الله عليه انته شود كه مي فرمايد من لم يكن له
نصيب من هذا العلم اخاف عليه من سوء الخلق واد في نصيب من التصديق والتسليم لا بل التحقيق
ويزيدن الادوية وريائي شرك على حزب بيگري اين عقيدة امكان ندارد برخي از اذكار معمول مشايخ
شست گفته آيم منزل دانه آنچه انا رومي نمودار شود بنويسد تا بمطابق او بر نمودار من و طهار

ابن وقت سخن احكام اسلام
و فرقت گفتن حكم خالق و اهل
توحيد گرفته است بلكه شكسته
انان ست فرقه ملا يتس از ان
اهل شريعت اند لعود بالله
من الجهل والظلمان و انسال
الله العافية و كبر چه گويد
الرسالة الثانية و اعشرون

تجارت الاجتهاد ببيان

حديث المجتهد

لا اذ الله محمد رسول الله

اللهم اني اسالك جنك حب

من يحبك وحب من يقربني

اليك و ستاد استادان و

و محبوب محبوبان كه مصدق جمع

كلم و منبع تامل مراد حكمت

صلى الله عليه وآله وسلم باين

كلمه جامه اشارتي بمقتضى تحقيق

و طريق وصول بدان كرده

است فقره اول خود ميمنه

است و اما كه مراد محبت ذاتي

است كه مطلق است از قيود

صفات و افعال و انجذاب

خاص است با حريت ذات

و الالهت منو طبيعي است چنانچه

بطلب سوال است و فقره

ثاني اشارة است با قرب

طرق تحصيل آن مطلوب چه

عبت مردان خداست كه

بجيت از خود تهى شده و از

قيده هستي برآمده و بجن بائي گفته

اند نظاير باطن ايضان بجز

آهي رفته و شكوة مصباح

ذات گفته يا من محبت است

بجيت از خود تهى شده و از	قيده هستي برآمده و بجن بائي گفته	اند نظاير باطن ايضان بجز	آهي رفته و شكوة مصباح	ذات گفته يا من محبت است
--------------------------	----------------------------------	--------------------------	-----------------------	-------------------------

کتابات شیخ

بمستلزم آن چنان را میگویند
 سعی کن که این چنین مردی را
 که صفتش اینست در دل تو
 بجای باشی یا خورا در باطن
 او جای کن اگر در ادول
 تو جانی باشد نورانیت وی
 درون چرا نورانی گرداند و نور
 حق که اوست یا با اوست
 ظلمت زدای آئینه دل
 تو گردد اگر ترا در باطن می
 جای بود باطن وی محل
 نزول رحمت است هر روز
 و هر لحظه نظرات رحمت از
 حضرت عزت الهی آید
 چون ترسد از غایب الهی تو نظرون
 بر تو نیز افتد بر اندازد نسبت
 محبت و یگانگی که با وی آری
 و اگر محبت این مرد را نیز
 بر محبت ذاتی حل کنند دور
 نباشد چه باشد البته چنین
 باید اگر چه عنوان سلطنت
 و وسیلی در بادی انظرون
 تو هم خلاف آن افکنند و
 لاف صفت اطلاق و قید
 فنی در میان نهد و لیکن در
 حقیقت عینیت است نهایت
 همین محبت است که با خجابر
 میگردد و تا اینجا محبت ذاتی
 آموخته نگردد این محبت نسبت
 بهل حصول نمی نمود و گفته
 زبخت کوه نظری کرد
 خدمت مردی رود و سلج
 نظری آن باشد که تحصیل
 کمال برای نفس خود کند
 سخته با یک سست این

از آنجا که در ایشان اطراف روزگار و دل ایشان اکناف دیار نصیده اند که نسبت بفقیر جناب ایشان
 را سر و صحبتی است ضرورت میگرد که گاه گاه تصدیق اوقات شریفه را در می آید و در هر وقت

شیخ فتح الله اووهی

خلیفه شیخ صدرالدین حکیم است در او اهل حال از علمای دینی بود سالها در مسجد جامع دینی پاریس
 مشاغل شمس بر سر دس و افادت جاداشت و در آخر عمر بید شیخ صدرالدین حکیم شد و بسا که این علم
 مشغول گشت گویند که وی ریاضات بسیار کشیده بود و لیکن نفوذ از ان عالم بمشام حال از رسید
 شکایت این حال پیش شیخ برد فرمود که ترک تدریس کن و کتابها را از ملک خود بدر کن ام چنان
 کرد که کتابی چند که بسمت نفاس و لطافت موسوم بود از زیر خود نگاه داشت هنوز فتح باب
 معرفت در توقف بود تا بقیه کتب را نیز از خود جدا کرد و او را دیدند که بر لب آب نشسته اجزا را
 شسته و آب از چشم او میرفت تا لوح ضمیرش از نقش باسوی پاک شد و در بدل آن علم
 باطن ثبت یافت شیخ قاسم اووهی دهلوی او مریدان اوست رساله دارد در سیمی یاد اب السالکین
 رحمة الله علیها در سیمی نویسد در ایشان مصلح و تسبیح و شان و عصا و مقرآض و سوزن
 و ابرق و کاسه و نمکدان و طشت و آفتاب و کفش و نعلین که بر پیدان و باران میدهند هر یکی
 دلالت بر معنی دارد مصلح و دلالت بر استقامت طاعت و عبادات میکند تسبیح دلالت میکند
 بر جمعیت یعنی خواطر پریشان و متفرق که مزاحم وقت او بود جمعیت رونمود و یک خطره گشت چنانچه
 در اینها می متفرق جمع شده است شان نشان خیر است یعنی شرازی دفع شود عصا دلالت میکند
 بر آنکه تکیه و اعتماد و تکیه به بران یکی باید که واحد حق است مقرآض دلالت میکند بر قطع غلایق و تقصیر
 آمال سوزن دلالت میکند بر پیوند صورت و معنی اما سوزن را بی رشته نهند پلید سوزن
 در رشته از پی پیوند آن بدو این بدوست حاجتمند است ابرق و کاسه دلالت میکند بر رعایت
 فقراد همانان بنانی و آبی نمکدان و طشت و آفتاب دلالت میکند بر کند و در سیمی کند و در سیمی
 حواله او شد و کفش و نعلین دلالت میکند بر ثبات قدم و اگر شانه کسی دهند باید که بر زمین نهند
 بلکه در جامه یا کافذی پوشیده بپزند که آلت مفارقت است و خون کار و کسی دهند باید که
 در نیام کرده بپزند و خرپزه و یا گشتی همراه او کنند و شب و درین و مثل آن آب بپزند
 و چون شانه در شانه دان کنند جانب اینها یکی از اینها در آن کنند که هر کار را در آن
 بپزند این است یعنی چون به تفویض و هدایت است در هر کار که در آن بپزند

مستور و پیکر

کمال نیرسد نیست بیان حجت
 علی بقره منی الیک ایجاباً فایده
 بخاطر رسیده که در سلسله علی بن ابی طالب
 بنا کار بر سه طریق قرار داده اند
 اول طریق توجیه و مراحبه منی چون
 و بچگونگی را که از اسم مبارک الله
 مفهوم میگردد بی تو سلسله عبارت
 عربی و فارسی و غیره ملاحظه نمایند
 و کجیک ماکه و قوی بدان توجه
 غنونه تا آنکه تکلف از میان بر
 نیز دوام آگاہی است و بعد
 به فنای فنا کشد دوم طریق ارباب
 دان کوجه بصوت پیرست که
 فانی فی الله باقی بالعد شده
 چنانکه غیبت و بخودی روی
 نماید صورت آن بر رخ داناکه
 جت اسفل اوست از نظر ساطع
 گردد و در خبر شهود ذات و حضور
 حق که جانب خلواست بیفکنه
 سوم طریق ذکر لاله الاله بطریق
 خفی که جامع معنی نفس و اثبات است
 طریق اول علی طریق سهول
 آن پیش از تصرف جذب در وجود
 سالک تعذری دارد و دوم که
 طریق رابطه است از طریق و
 نشان ظهور عجایب غرائب است
 و حقیقت رابطه همان رابطه حجت
 است مخصوصاً صورت از لوازم آن
 و لیکن در ضمن سی اسرار است
 شگرف است و طریق سوم حکم
 و اساس کاروی حکم است و
 درین حدیث شاملی که برین سه
 طریق میتوان یافت اسانک
 چنانکه شارت بطریق اول است
 که طریق توجیه و مراحبه است

صورت آن نورست از جمال بویست تافته هر آینه که قابل قبول آن در آن جمال خود یافته هم از آن سخن
 در و ممنوعست که آواز عالم صانع مست نه از جنس مصنوعات افشار سلزلر بویسته کفر آبی عزیز در
 آینه و جوی که از شا به می تا به آینه را حقیقت است و مشاهد صورت همچنان روح و جوی است
 از جمال حانیت در آینه نسایست هر که از وجه آن جمال نگردا هر بی بقدم بر دو هر که از وجه آینه نظر
 کند و عیش دلوت حدوث ترک اینها حدوث عبارت از ظهور اوست در حدوث چنانچه صورت شاید
 در آینه اتی عزیز در هیچ چیز چندان اختلاف نیست که در روح مست هر که گوید او عرض است چشم
 سرش برض است و هر که را ظن است که اجسم است او محروم از آن قسم است و هر که یقین است که او
 جوهر است او را گوش دل چون حلقه بر دست آما هر که بروی دست این اسامی نمی نهد عجز منقش
 خیر از معرفتش همید به آنجور سخن در گلا و اراک و اراک انگشت بهر چه نمی او آن نیست کما قال
 بعضی الصوفیه الروح لطیفه کسری من المدالی اماکن متفرقه لایعبر عن باکثر من وجود او باه است نه جام
 او قمر است نه غمام محققان گویند روح را دو اعتبار است سراجی و زجاجی هر که از دو بلی عبارت کرده
 است و از کشف شارتی آورده از روح زجاجیست نه از روح سراجی محققان گویند در پیش یک
 سراج نور السموات و الارض هزار در هزار زجاج است که در تافته عکس کیسراج است
 تعدد در روح باعتبار زجاج بودن باعتبار سراج حدوث او نیز بدین وجه است مصرع
 هست این هزار آینه و آفتاب یک این صورت تافته اوست و زجاج که بر قدر صفائی عمل ظاهر
 میگردد نباتی و حیوانی و انسانی چنانکه آفتاب از مشرق در تابد زمین از وسط تا شیب باید کی سایه که
 حائل بود دیگر اثر که بی حائل نازل بود و دیگر عکس محل صفا آنرا قابل بود اگر چه این آثار بیکدیگر متفاوت
 باشند اما در وحدت آفتاب تفاوتی نیارند پس روح نباتی همچون نخل بود که حائل دارد و روح حیوانی
 چون حرور بود که بی حال سر بر آرد و روح انسانی چون عکس که از روی صفائی محل از زمین آفتاب
 پرده بر میدارد و آن سریست بزرگی می عزیز عکس و نظر تحقیق عین شخص است که آنرا از خود دوری
 نیست و چیز بدان وجه ظهوری نه حرکت و سکونت عکس شخص است چنانکه عکس را تعیین وجود است همچنان
 عین را بعکس مشهور است اگر عکس عین شخص بود می نا احوق و سخانی بود و جرد نمودی که در خاطر است آید
 که روح انسانی نیز متفاوت است گوئیم این تفاوت نیز در قابل است و در بعضی آفتاب هر قدر قابلیت
 محل جای خورد نماید و جای بزرگی بد چون محل بکلیت صفایا به او بوجه خود در تابد عین تافته را در
 اول امر گویند که کل افراد نوع انسان را تساو می است و چون محل صفایا به او در هر حال یکسان است
 نفع گویند و نفع من و علی بی نظیرت پس از روح ملاک از این نظر وجود امر را در هر حال یکسان است
 تصرف صورت تبلی ذات پس نسبت سراج کلی با روح و نباتی چنان است که نسبت که است از این

قرارداد ظهور و تفاوتی نام دارد و او را در سیر ترقی است اما کواکب بر یک نور اند و ایشان را بر یک وجه
 ظهور نیست اینان تفاوتی نیست هم از ان از دیدن آفتاب دورند و مگر آنکه رانیز ترقی نیست و اینها الا
 و مقام معلوم هم از ان ادر و در صورتی که درین آفتاب کواکب را آفت است اما ترقی و نور می دارد
 و از خود ظهوری نه در آینه او آنچه می نماید آفتاب است که از جوش تبایست او در وجه قبول خود جزو آفتاب
 نمی بیند از ان در چهار بالش خلالت در شهر قلب می نشیند اینجا انسان را باقی شناخت که اکسیت مگر ممکن ملا
 هم از ان ممکن گویند که او عدم است که قابلیت قبول وجود واجب دارد پس آنچه در او باشد همون باشد
 فهم من فهم اگر چه کسی بر قدر کشف روح اشارتی کرده است و آنرا بجاری آورده اما آنکه جامع احوال
 که مبنی بر کشف کمال است نیست و آنچه عندی ان الروح قوی لطیف خفی بالذات و الظاهر بالاتوارد

بهر تصرف بالصفات السبعة شعله با کسب بزول بمفارقة وی صورته باینه تصرفه تعالی
 فی العالم لا یلطف من لایدر عقل آتی عزیز هیچ مدی تمام شرح را ازین معیت یعنی چنانچه خداوند تعالی
 پنهان است بالذات و مبد است بالاتناووح نیز بالذات مستورا است با فریجات مشهوره بتعلق او تصرف
 صفات بسور قابل میگردد و بمفارقة آن تصرف ادر و زایل میگردد پس عا در وی تصرف در جسد
 صورت بیانیه بود در تصرفش در عالم و له المثل الا علی پس قالب نمودی بود از عالم و اعضا در و همچو
 اشیا و تواردی محمود عانیات در حیایات کویج و همی از ان جمال و پر قوی از ان جلال بل کس
 در تحمل ذوات چنانچه خداوند تعالی نه درون عالم است نه بیرون عالم نه متصل
 بدو نه منفصل از او پنهان روح هر که در خود فرو شود از دومی یک سو شود بل خود نماید بخود
 او شود آتی عزیز اگر او تعالی وجه ربوبیت که در جوش خوانی و هر آت قالب بشریت نمودی معرفت
 تحصیل او در دومی اول در آینه انسانیت و جعفراتش در زانته پس و راه دور ریافته علم او در وجه
 علم قانوات او از وجه ارادت و قدرت او از وجه قدرت و حیات او از وجه حیات و تمسح او از وجه

سبح و تعبر او از وجه بصیرت و کلام او از وجه کلام آینه معرفت ربی برلی همان ذوق دارد که من عرف
 نفسه عرف ربه که حقیقت انبیا صورت ران است پس معرفت معرفت حق را نبیانست بل
 در علم حقین این معنی است آنچه در تعلیمات است در هر تعلیم او را وجهی است و او بهر وجهی تعلیمی که مبدأ
 و خاتمه آنرا در صورتی که در ان سی لطائف و نکات است بدانکه مبدأ اجبارت است از سر روح که وجه
 معرفت در کمال است این را علم معرفت گویند چنانکه معرفت نور در آفتاب معادش اشارت
 است ان وجهی که در ان کمال است از ان کمال است اول معرفت قلب بود و این پنهان است که در
 معرفت ان کمال است از ان کمال است معرفت معانی نیز در کس معرفت نفس بر کمال در آینه
 معرفت ان کمال است از ان کمال است معرفت در ان کمال است از ان کمال است از ان کمال است از ان کمال است

حجت من بیک بطریق و بطریق
 عمل ترقی اینک بطریق نکو گفت
 در همه جا معجز آمد پس اصل معرفت
 باشد اللهم انی اسألك حجاب
 حجب من بیک حجب عمل یقینی
 الیک بقره حدیث اینست چهل
 حجاب حجابی من نفسی و الهی و مالی
 و من المار البار الی العرشان
 اللهم ارزقنا علم فریقین یخیر
 یومیا نکر جبریا ن سنت الهی نیست
 که حصول بمنزل مقصودی است
 مرشد کامل از محالات عبادت
 در وجه مرشد کامل لایسا دانامز
 زمان با عزم من الیک صلت الامر
 داشته انما نحن جنین است که
 گفته اند الا انکر پروردگار تعالی
 بر همه چیز قادر است آخر زمان و
 اول آن دو با نجا بر است و
 فیض حق را القطار نیست نور
 پیغمبر اصلی الله علیه و آله و سلم
 القفانه تا امید نه باید بود که
 محمی را دورات است مثل در آن
 غلکی و نهایت هر دوره مانا که بر
 صد سال کسان الله بیعت کند
 الامه علی راس کل امة منته من
 یحده امر دنیا هر که را کلامی بر است
 بر آید که سبب القویة و تجدید فیج
 این امر گرد و از هر وادی که باشد
 ما غل این بشارت است و علمه
 و شایع و لمراد حکام و غیر هم به
 مصدق این عنوان اندو هم
 اموزر دنیا بل رشاد و هدایت
 است و تجدید و ترقی احکام است
 بالا از این کاری که شرف است
 ابدی دولت سرمدی گوید است

قلوب لکن الحمد و انزل من الحق
 الان وقت است کسنان
 عزت بصوب غریبانه که
 آنرا عرف وطن لوف خوانند
 بگردانند و خاطر از او با هم خیالات
 فایده سازند تو هم مضار را اشرار
 نعوذ بالله منها و کفر منافع
 اخبار را بتقدیر فرارادت پروردگار
 عواصم بگذرانند که بر خودی بجایند
 و علم شاه خواست است خواهی
 و علم ان الاله لو اجبت علی ان
 ینفعوا الحدیث چند گاه در گذشته
 عزت بودن و ادبیت تقرا
 مظهر باشند بر کات صحبت
 ایشان اندوختن نیز عالی
 داد قل المذموم تدبیر حق خرم
 یسوعن آخر این اشکال و کتب
 اخبار جزیرگی آینه استعداد
 و در اقدان از جناب قبول
 حاصل نیست و غیرت و کشته
 و به عزتی و خواری نفعتم
 اگر حالت مضطرب و غمگین میش
 آینه خداتان اذان نگاهدارد
 بآن تقدیر هر چه کند صانع خواهد
 بود آنرا تقسیم عالم که حکیم سلطان
 فرموده در حق خود آن است
 بعضی آنرا بعضی فلان و بعضی
 جهان و بعضی علماء و بعضی زمین
 و بعضی چنان و علی با انبیا
 و تیر میان زمین اقسام کسب و
 نفس و کمال نیز بر عالم خیر
 فنی جز او بود اکنون بنگر که تواند
 کدام قسمی در بر قسم کرد و انست
 بتقدیر حکیم قدری باطنی تسلیم
 اگر در سلم صلوات میدار خود

شالی و در پنج بست شالی را بجنس پیش سلطان سکندر که والی عهد بود آوردند او بعد از شکر کرد که در عهد
 دولت من بخین مردان ماند که هر چه از خدای خواهمندی کند نقل است که وی روزی در سماع بود
 تو اجدی محمود را می اداری آن دیار دوران جا که مجلس سماع بود گذر کرد و بقصد تماشای او در آنجا
 نظرش بر جمال شیخ افتاد و بیخوش شد و بندوانی که با وی بودند گفت بگیرید و اگر رفتن او را ازان مجلس کشیده
 بدر برود بعد از زمانی که بجال نمود آن کیفیت حال را از وی سوال کردند گفت که این مسلمان خدا را در
 کنار گرفته میگردد و اگر مرا بیرون کشند ندی بجایند و رفتن بودم و در پائی او افتاده و درین اود آمده
 عاشق گردیدم که بگویم گذرد و آری زود بام تو میبارد عشق به وفات او در سینه تسکین و قبرا و در
 نمانده است که قصه است از قنوج و شیخ را مریدان خلفا بسیار بودند و چه پیری عمر سلطوره

شیخ سعد الله

مرید او بود در زمانی که شیخ در عهد سلطان سکندر درین دیار تشریف آورده بودند و تمام خدمت او بود معنی هر دو
 محبت و منتقامت از صحبت غریب اکتساب نموده و عم کلان نقیر

شیخ رزق الله

اتمکن مشتاقی نیز از مریدان دست و پنج زا بوی جنایتی خاص بود و شیخ رزق الله مردی کامل و فاضل و عارف
 و از نواد روزگار و از مردم سلف یا و کار بود جامع فضائل صوری معنوی و در شرب عشق و محبت و سلطنت عقل
 و دست و عمل و صبر بر مصائب و دوام حضور و منتقامت از حال بیگانه عصر بود عمر شریفش به نو و دو رسیده بود
 معنی ذوق و محبت و در دینان تازه بود مصراع من اگر بر شدم عشق جواز است منور به در شان
 ایشان درست بود کسی که صحبت ایشان میرسد چندان از سخنان معارف آینه و نکات محبت آینه که اهل و جهل
 اذواق را باشدی شنید که مخطوط نامی شده در سلاسل طبع و طبیعت قلب نقل حکایات شایع و گویای بزرگان بود
 بر محبت ایشان کم کسی دیده خواهد شد و سخن را اینکه با طینان و لطافت و شیرینی می گفتند و در وقت گفتن سخن محبت
 و یا شنیدن ازان بکا فذل و حالت لازم حال ایشان بود سفر کرده و صحبتها انداخته و چه زید و نور محبت
 غرا و فقرا و شیخ بسیار رسیده و شعر زبان هندی و فارسی دارند در سبکهای که بزبان هندی گفته شده
 بیان جوت زکون بسیار مقبول و شهرت نام ایشان در هندی را چون است و فارسی شایق و لذات از
 مشتق و در وقت وفات او بتیاج بیستم شهر ریح الاول شنبه در همدان در روز پنجشنبه در وقت اول
 گفته است قطعه مژدمی عارفان ششالی به وی گفت برون نقل مشتاقی که
 تیاج و فاش نگر است به نکل کلمش بان سخن در روز وفات او

Marfat.com

رسیده بود بجناب خواجه معین الدین چشتی اعتقاد و محبت داشت بدین درازی عمر هیچ گاه در کجای ایام آب
یعنی آب من نینداخت چه جامی بول و غائله در شهر بی طهارت نه در آمدی و در واده شهر سکونت کردی
و اگر در شهر آمدی طهارت کامل کنی چون وضو گر آن خدی رو بدردستی تا مبادا نقص وضو شود

شیخ عبدلشطاری

از اولاد شیخ بزرگوار شهاب الدین بهروردی است سلطنت شوکت ظاهر و باطن داشت مرشد وقت خود
بود و در تلقین از کار و اشغال که مخصوص متعارف سلسله شطاریه است تعیین و متفرق بود و گویند که وی
نقاره میزد و نواز میداد که طالبی است که بیاید تا او را بخند راه نایم چون در مجلس نشست هر سو نگاه
میکرد و گفت که اینجا تخته سیاه که عبارت از طالب علمان پرشبیلی اعتقاد باشد نباشد تا سخن خدا گفته
شود او را رساله است مشهور در بیان طریق شطاریه و از کار و اشغال و مراقبات و در اول رساله
نسب خود تا بحضرت شیخ شهاب الدین بهروردی نیز ذکر میکند و سلسله احوال وی به پنج واسطه شیخ
نجم الدین کبری قدس سره میرسد گویند که چون طالبی پیش وی آمد برای امتحان عقل و هوش و زبان و زبان
خوش برای وی میفرستاد کسی را بروی بر میگذاشت تا به بند که وی نان بالان خودش برابری خورجایی
باقی ماند لگن برابری بخورد این را دلیل بر فراست و هوشیاری میساخت و چیزی از طریق ذکر و فتنه باطن میفرمود
و اگر میدید که یکی از دیگری باقی بماند دلیل بر عدم ضبط احوال و بیخبری او میکرد و چیزی از مجلس دعوات و
اوراد و آنچه بظاهر تعلق داشته باشد میآموخت و قات او در سنه و چهارم درون قلعه زند است رحمة الله علیه

شیخ حشام الدین

ماکیسوری مرید و خلیفه شیخ نور قطب عالم از ایمان شایخ وقت خود بود حاکم بود بعلم شریعت و طریقت او را
لطف ظاهر است سببی برفیق العارفين یعنی از مردمان او جمع کرده است در آنجای نویسد زمان شد مریدان
لسبت بر پیران بنشاید پیوندند از چاره لیکن مرید صادق حقیقی که در گفته پیر و مثل پیوند سینه است بطول
میفید که بشتن جا بیشتر شود هم سینه کرده چنان که هر فیضی که بر پیر رسد بر او رسد و هم خود را
گیرد و سینه گفته پیر و در پیری است او هم سینه است بر سینه که فیض بر او رسد اما در این لغوی است خود را
کم بود در حق مردمان رسمی همین است اگر نیک نماز ایشان دانند و اگر بد نماز ایشان بخت آن دولت
اندک نیست همه حال پیرانی یا بد زمان شده در مجلس مردمان نشسته بود و ناگهان غریبی خست نزدیک
مجلس افتاد مردی و ناچار بود که بخت تمام مجلس بخند و گفت از غریبی که در مجلس است گفت از غریبی
نی ترسم اما این می ترسم بنیاید که عقل واری باشد پس اگر در روزی از مجلس سلسله شیخ حشام الدین

ساخت دارد از احکام آن
برین نمی توانی در بر تو ایست
روزگار مرا نعتی نمی توانی کرد
دیگر این غنذب چیست پیکار
چه عجبیت اسلام چه شدت
دین کجارت چه باشد خیال
کردی که کز آدمیان در جزایران
از هرین دین دلمان بومه اند
وین شا کلا فقی و فزغنی که
فقدار از دنیا داران و حسرت
آنند هر کس که شکر فقر آنقدر صفا
دارد که کله شاه جهان بیک کراوات
زین آسایش نیارایم کرم و نعیم
آفت زنده چه گویند این این همه
قوت تازگی دیرانی ایان هم
در سلوک این طریق و التزام محبت
صلی است و ایمان در صحبت غیا
هر چند هست تر و آسوده تر
و بعد از تر میگرد و آنرا اصلاح چه
خواهی کرد غیر فرمود صلی الله علیه
و آله و سلم چه در آیتا کرم بقول
لا اله الا الله ازین حدیث علم
شود که ایمان نوی و کنگی دارد
صدق رسول الله و هو الصادق
المصدق و جزا شهر ایمان
و این حالت در هر ساعت و قات
یومی است چه جان این عظامی تل
و مالک مردم روزگار در اینند
در باب در باب تا آینه تا خنگ
نگزین است در باب کلال کن
علی قلوبهم ما کانوا یکسبون
زیاده چه گویند عاقبت بخیر باشد
و فرزند عزیز فرودیده نور الحق
نور الله نور العرفان للایقا
از الله ضعیف خود دعا خواند

شیخ حشام الدین

دو شکسته دین درست و یقین درست پائی شکسته و دل شکسته فرمان خدا الطبع مرض و سوال سکر است
 و مانع موت فرمان شده که دنیا همچون سایه است و آخرت همچو آفتاب هر چند کسی جانب سایه رود گرفتار
 نیاید چون سوئی آفتاب رعد سایه خود برابر او روان شود فرمان خدا که چنان شیرین نشوید که گمان طبع
 فرمان خدا میخشد همه کس باش آرزوی کس باشد فرمان شده مرید بعد از ارادت با حریفان که نشست بر شا
 کن که ادراه بر عهده و خلل در کار افتد و در دین نشیند که مردم شیطان هفت بیایند و ادراه بزم

یکی از زندان در این معنی
 که ما دست بکم عقل آنرا در
 نتوان یافت بسفت حتی
 علی غیبی لطفاً این نشان
 پناه بخدا اگر آن یکی که اصل
 و سکون همه یکی است
 و آن ایمان نام است از پاک
 در لغت این هنگام از یکی
 پای دیگر جز نامی نبود
 شخص کرداری آن تن
 بجان و صورت معنی است
 کرداری ایمان اثری است
 و اگر آرزو چندان بکاشاید
 و اگر نیز آید نظر اعتبار است
 یکی باید برگاشت که چند
 بی آن اصل اثری آمد
 با آن چگونه خواهد بود با
 ایمان گناه هر چند بزرگ بود
 امید عفو میست با اعتقاد
 نامه مسلمانی چنین نوشتند
 که ایمان اجل وجود پذیر بود
 و لیکن بصفت نقصان و
 نقصان شئی بر آرزویش
 بیرون خبر دالا آنگاه درجه
 کاش بر آمد اصل ایمان
 تصدیق دل در راست گو
 و لیکن نیست صلی الله
 علیه و آله و سلم دیگر همه
 اخبار و لغات اولت خود
 اگر این نسبت حقیقت
 حاصل است مشکل کفیل
 منیت گردد بر قبول
 گردد و اگر گردد زود بر گردد
 و در هر دلی که حقیقت ایمان
 در آید هرگز بیرون نیاید هر

مولانا جلال الدین مانکیواری رحمه الله علیه

جد شیخ حسام الدین مانکیواری مرید بزرگ عالم و عابد و صابر وقتی بود آورده اند که وی بعد از نماز حضرت
 تازانی که مردم بیداری بودند بخواب رفت بعد از آنکه مردم بخواب میرفتند بر مناسبت تا بامداد نماز کردی
 و هر روز چهل و یکبار سوره ایس بخواند از نماز چاشت تعلیم علم دین میکرد و خوردن او از وجه کتابت بود
 صحف مینوشت و بدین میفرستاد پانصد تنگه بدیشده هرگز بی وضو قلم نگرفتی و اگر در ولایت وقتی
 بر حیت نهیب شدی در آن ایام گوشت نخوردی نباید که گوشت از آن موافقی باشد و وی ارادت بشیخ محمد
 خلیفه شیخ نظام الدین اولیا قدس سره داشت و این شیخ محمد در لباس ملوک و صورت اغنیاست و بود
 و در صحبت با و شاه می بود آورده اند که وقتی شیخ محمد را مانکیواری رسیده بود قاضی شهر با پسرش برای دیدن او
 رفتند در خاطر کردند اگر ارباب آرد پس و نام که او صاحب کشف است شیخ گفت مولانا جلال الدین همان
 برای امتحان می آید پاره نبات حاضر آرد چون با بوس حاصل کردند آنچه نیت کرده بودند پیش خود حاضر دیدند
 فرمیده شدند قاضی التماس کرد که در خانه بنده همان شوید فرمود چهل سال است که طعام از خانه قاضیان
 نمی خورم چون دید که قاضی شکسته خاطر میشود فرمود پسر شاه دیوان قضا نانی دارو گفت نذر گفت طعام آن
 پسر از ملک خود بکند خواهم خورد

مولانا خواجه

والد شیخ حسام الدین مانکیواری و نامش در وقتی بود فقر بسیار میکشید و وقتی که فاقه فزیده بود و نفسی پیش او
 برای تهافت آمد و پاره زرنیز آورد آن روز را با صاحب بازرگانه و زنده داد و مردم خانه عتاب کردند و دست زاری
 شام شد ملک همین در مانکیواری فرود آمد و بود عائی می خواند او را لفظی شکل شد بر سر و بیجا عالی
 هست گفتند عذوم مولانا خواجه داشتند است طلیعه روان لفظاً داخل کرد ملک همین الدین مانکیواری
 و در آن مستغنی آورد و با ارادت جامه و طعام پیش آورد بعد از آن با آن خان که گفت چون آن است که
 و مال مشکوک با او کرد و این عذیم خدای تعالی تا از آن در حال ملک کرد

شیخ محمد عیسی

از کبار شایخ جوینورست و از صادقان راه خدمت صاحب مقامات علیه احوال منیه و همون متفق علی
 ولایت و عظمت و کرامت مرید شیخ فتح السوادوسی است و آله او شیخ احمد عیسی از اکابر دینی است در فرائی که از
 آمدن امیر تیمور بصوبت ملی افتاد اکثری از اکابر بجانب جوینور رفتند و آن نیز همان میان بود شیخ محمد عیسی
 در آن زمان هفت هشت ساله بود و هم در سن هفت هشت سالگی و استعدادهایی که در شیخ فتح السوادوسی
 و با وجود آن با اشارت پیردتی پیش ملک العلاء قاضی شهاب الدین تذکره و شرح اصول بزرگی که قاضی
 تا بحث امر دارد تبصیر و نوشته است و بعد از فراغ تحصیل علم ظاهر خدمت شیخ تصنیف و باطن شیخ عمل
 شد و مشغول باطن بر روی بقایت استیلا یافت چندی که میگونی که بر درجه او ختمی بود و سالها گذشته که
 شیخ را از آن خبر نبود تا روزی بر گهای آن درخت بر جای نشست او افتاده بود و پرسید که این بر گهای از
 کجا است آن زمان معلوم کرد که در اینجا ختمی بوده است از بسکه سردر مراقبه داشته بود استخوان مهر و گردن
 او بر آمده بود و زخندان بسیند رسیده بودند او در جوینورست وفات او در سنه

راه ایان میان حرف و جادو
 و بعضی بجای مقدم دارند و هیچ
 نماند که مشعر با نس و محبت بود
 و مسک بنیل حمت دارد و دیگر
 بعکس آن مدتی که سالک بسهم
 تا زیاده هم تیز تر رود و کاپوشیکند
 و گویند که مدت حیات حرف
 غالب باید چون دم آخر رسد
 رجاری نماید علامت سعادت
 نیست با بجهل در و باید تا کار
 کشاید به آنکه خواص هر که
 تکریم اند به دست زدگان نام
 تسلیم اند به لویه شوکت
 حق عام است به مغر و شوکه
 خانه گمان در سیم اند به پروردگار
 شاکاقت بخیر گراناد و دنیا
 و آخرت از نصیب عاقبت محرم
 نگذارد که اصل همه نعمتها عاقبت
 است و عاقبت بزبان عرف
 نغم محبت و تندستی جوینورست
 آن سلامت در ایلی از تمام
 آفتها و گزند با باشد درین
 جان و چه در آن عالم غیر از
 صلوات علیه آله و سلم احبنا
 یسال السالعا لیه دست
 ترین و بهترین چیز با که از نگاه
 حق طلبند عاقبت است و گفت
 رعنا س بن عبدالمطلب ای
 عم من یخواه از خدا عاقبت که
 بهترین چیز است که از آن خبرند
 و این مهارت در زبان شایخ
 درود استعارت است اگر در
 همان میسر آید بی خوب است
 اللهم اننا نسألك العلو العاقبة
 والعاقاة الدایت فی الدنیا

قاضی شهاب الدین دولت باوی

شهرت او صافش معنی است از شیخ آن اگر چه در زمان او دانشمندان بوده اند که او استادان و شریکان
 او بوده اما شهرت و قبولی که حق تعالی او را عطا کرد هیچ کس با انابل زمان او که از تصنیفات او یکی
 حواشی کافی است که در لطافت و مسانت بی عدیل واقع شده و هم در حالت حیات او مشهور عالم گشته
 و از شاد در نحو که در وی تمثیل در ضمن تعبیر لازم نموده و ترتیب جدید اختیار فرموده است نیز تمثلی است
 لطیف و متین و بی نظیر و قرین و بدیع البیان نیز تمثلی است در علم بلاغت در اینجا تمیذ بسج شده است
 دیگر مواج تفسیر قرآن مجید کرده بعبارت فارسی در وی بیان ترکیب معنی فصل و وصل داده است
 و در اینجا نیز از برای بسج تکلفی کرده است قابل اختصار و تنقیح و تهذیب است و بر اصول بزرگی
 تا بحث امر نیز غرضی نوشته و کتب رسائل دیگر نیز در فارسی و عربی در رساله دار و در تقسیم علوم و در صنایع نیز
 رساله فارسی دارد و سلیقه شعر نیز دارد و این قطعه او که یکی از کلام در باب طلب جاریه نوشته است
 بظهور است قطعه این نفس خاک که آتش نزاری است به پیرا گشت لای بی آب کردن است
 یک کس چنان فرست که با بر سر نهند و نیز در بدی و دیگر که درین است در وفات او در سنه
 و شان مایه تیرا و در ظهر جوینور است قاضی شهاب الدین رساله فارسی در مناقب ائمه اهل بیت
 عقیدت و جنت باطل است نبوت سلام الله علیه همین داده است و در حیات نوی

وقصد بالاسی بام کرشمه از بام برآمد دست قاضی گرفت و بالا برد قاضی را نظر بر پیشه شربک نهاد و گفت
این صیت پیاله پر کرد شربت نهایت خالص بود تقاضی داد با وجود آن قاضی آنرا نه خورد و بیرون
آمد رحمة اللہ تعالی علیہما

شیخ کبیر

از اولاد شیخ فرید بن عبدالعزیز شیخ حمید الدین صوفی ناگوری است بزرگ بود صاحب مقام جامع علم ظاهر و
باطن کتابت من که شرح خود مصباح است از تصنیفات اوست بهت تفرقه که در ناگور از دست کفار آن
دیار واقع شده بود بجانب گجرات رفته با بنام آن کشمیر

خواجہ حسین ناگور

و حتی نیز از اولاد شیخ حمید الدین است بسیار بزرگ بود صاحب مقامات العلیه و الکرامات الجلیه جامع بود میان
شریعت و طریقت حقیقت خلایق این دیار متفق اند بر ولایت و عظمت او و او را کمال داشت و عشق بکار
و علمی و افراد موصوف بود بنایت زهد و تقوی او از اولاد شیخ و حیدر است و مرید شیخ کبیر بود در ولایت گجرات
مدتی در خدمت پیر خود بوده است و تحصیل علوم کسبی و دینی نموده بوطن اصلی رجوع فرمود و سالها مجاورت قبر
حضرت خواجہ بزرگ معین الحق و الدین کرد و بعد از آن مشغول شد در زمانی که امیر خراب بود و حوالی او
بیشتر شایسته در آن زمان بر بالاسی قبر شریف عمارت نه بود اول کسی که در آن روضه بنیاد عمارت نهاد
او بود و هم با اشارت روحانیت خواجہ بناگور رفت و بتعلیم علوم دین و تعلیم طریق ارباب یقین مشغول شد
او تفسیر و اردوسی نبوی البنی هر جزوی از قرآن مجلدی جدا نوشته است و حل حرکات بیان معانی قرآن
از آنچه در تفسیرهای باشد و تفصیل تسهیل هر چه نامتو بیان فرمود و در قسم ثالث مفتح نیز شری نوشته است
در مسائل و مکتوبات دیگر نیز دارد گویند که سوانح شیخ احمد خرابی را نیز فرموی کرده است او بنایت مولع
بود بحب حضرت سید کائنات علیه افضل الصلوات و اکمل التحیات و تبره او را بود از خانه و چاه بیخ
همه را در تسمیه نسبت بدان حضرت کرده و وقف نموده بود نقل است که او روزی عرس جد بزرگوار خود
کرده و طعام دایم در پیش نموده و حصه خود از طعام برای وقت افطار نگاه داشت و اکثر از آنچه در آن دیار در
اعراس بزرگ بزرگ و جنرات و ساگ و امثال آن باشد آن طعامها در یک طرف مخلوط میکرد و نگاه داشت
بود ناگاه چهار تن از مردمان غیب که کسلی ایشان را نشاندند بتلا بیعت بنام رسیدند و کسلی که از
انگشتهای دست ایشان بریم و چون میکیه طعام را از وی طلبیدند آن طعام که در آن نگاه داشتند
حاضر آورد آن تبر چهار تن آن طعام را خوردند و آنچه در ظرف آن نگاه داشتند را در آن نگاه داشتند

بخواند ترجمان ضمیر ظاهر و عنوان
میخند دل است هر چه گوید و آنچه
نایما زدی گوید و از دی نماید
بیشک مصراع هر چه درون
دل است آن زبان می رود
الافرق آنست که آنچه بر اکوت
دل از عالم نفس الماکر کف و کتاب
ست و در حقیقت سایه و پیروی
از صفت حقانیت واجب
قیمت است آعه اگر آزاد عالم
حرف و عبارات آرد صادق بود
و اگر قبول نفس و مساوی خاص
و درم که شیطان عالم انفس است
چیزی از اکاذیب بدان مزخ
و مشوب گرداند کاذب بافخ
اگر چه صورتی از ان در عمارم
که ذهن است افتاده و درون
دل نشسته است و آنچه درون
دل است بنمان آده است چه
تجیزی تصور صورت پذیرند
اما از خلوت صدون دل
نیست حکایتی است از ارحیف
بیرونی افتاده فدان ندانک
لبان گشته علم باری بمانه همه
حق است و مع علم او از تفسیر و
تقریب محفوظ از لایات در
و بنایات نشا و ملکوت بهت
تقدس و بگردار غشا و بنایات
بمجازات و مقامات معنوی
بنزلت نور علم حق مدوشن اند
و آویست که بعلت اجتماع
روح و نفس و امتزاج نور و
ظلمت گرفتار کشف و مجاب
تجلی و استنایست اگر چه اصل
لایه و تعریف اما نزل ۱۲

حال و صدق طلب کمال تلاش آن همه در کشید و هم از آن روز را در آن فتح دیگر
 روسه نمود **نقل است** که وی را عرابه بود که همبران عرابه چنانچه عرفت دیار
 ناگورست سوار می گشت و عرابه را خود میسرانه و گاو آن که عرابه را می کشیدند
 هم خود نگاه میداشت و خدمت می کرد و بغایت جائه کن و درشت می پوشید
 فقیرهاها سے آن بزرگوار را زیارت کرده است شیخ عبد القادر مردی بود از اولاد او
 که می شرب فقر بسی مناسب داشت بدین آمده بود اکثری از آثار آن بزرگوار در دست او بود و بنا
 دیده شده بود هر سه جا و دستار و پیراهن و آداب هم از یک جنس پارچه بود از آنچه ذراعی بیک فلس
 هم نیز **نقل است** که روزی او را حالت سماع در گرفته بود هم بدان حالت راه صحرا گرفت گدای
 بود که بر دست او بشرف اسلام مشرف شده بود و طهارت ظاهری و باطن حاصل کرده او و قوال نیز
 در دنبال خواجه روان شد بدینرون ناگور حوضی است بغایت عمیق خواجه از سر حالت در آن حوض
 روان شد بدینچنانکه کسی بر زمین رو و میرفت و آن شخص نیز متابعت او کرد و در حوض روان شد تال
 قدم بیشتر نتوانست نهاد و از ایستاده **نقل است** که او را سلطان غیاث الدین خلجی که با شاه دیار
 بود بسیاری طلبید و او اجابت نمیکرد و یکبار موی مبارک حضرت سرور انبیا صلی الله علیه و سلم
 پیش سلطان غیاث الدین آوردند مردم گفتند که اگر این خبر به شیخ حسین برسد به اختیار قصد
 اینجور می کند و توقف نمی نماید سلطان غیاث الدین این خبر را بشیخ رسانید او همان ساعت بی توقف
 سماع گنان دور و گویان احرام دیارند و بست چون قریب آن دیار رسید با شاه با استقبال
 او یک موی دید که نه پش خبار آلود بر عرا پشته خیال کرد که مگر شیخ دیگری خواهد بود گفتند شیخ
 همین است قصد دریافت او کرد و شیخ را از مشوق زیارت موی شریف فرصت آنکه بوی بلکه خود پزار
 نمود گویند که **نقل است** بر آن موی افتاد آن موی پرورد دست او رسید سلطان غیاث الدین
 او را بگور پند خود برد و برای پرورد عای خیر و خوست نمود و دعا کرد و آنچه از احوال آن قبر برد
 کشف شد **نقل است** بر زبان فرمود سلطان غیاث الدین که پیش آن در او قبول نکرد گویند که پس شیخ را نهانی سلی
 بدان پند شیخ از ادراکت و گفت این بار است ما را هرگز کسی بر خود نگاه داشته است چون
 سلطان غیاث الدین پند اختیار یافت فرمود پاره ازین اگر گیری و در در وضعه خواجه بزرگ در وضعه جد
 در دست کنی کنی که در باب نفس شیخ کبیر بر من رفته که ترا در می دست خواهد آمد آنرا صرف
 آنست که در کتب کبیر در تمام کتب از دست نیامده همین در با که در مندر و بدست آمد
 در دست کنی کنی که در باب نفس شیخ کبیر بر من رفته که ترا در می دست خواهد آمد آنرا صرف
 آنست که در کتب کبیر در تمام کتب از دست نیامده همین در با که در مندر و بدست آمد

نظرت روحانیتش بر صدق
 سلامت اما پیشینه
 نفس و شیطان خالی در انتظام
 کارخانه نظرش افکند در من
 بکن شیطان از ترنایسار
 قریبا قابله بود از او نصیر
 بچشم اشارت بد است
 اما زبان قلم لغز بله از بی تاب
 و طغیان این زبان و بی
 اجتنامی و بهتان آن اگر چه
 جنبش وی در دست اختیار
 کاتب است اما چنانست که گویا
 عنان اختیار از دست وی
 رباید در و غمهای راست مانند
 در استیهای در غم یزد پیش
 این زبان بسیار است و کا و بار
 این نیز جامع و آیل بدل است
 بطا هر اگر چه کتبخ قمر
 جادی است اما نزد محمد بصیرت
 قوی تر از حرکت شوقی را دوست
 همان نور علم و جنبش ارادت قلبی
 که از راه مجاری اعصاب غصه
 برگشت پاره زبان می افتد
 ازین بی پاره نیز ظهور میکند العلم
 احل السائین که گفته اند است
 دافت زبان قلم بسیار است
 و لغز با صد من الا قاتلین
 مقدمات از چه تقریب بر زبان
 آمد و توطیه چه بود و مقصود چه
 داشت این نیز از آثار طغیان
 قلم و جوش جنون بود ظاهر است
 آن بود که گوید و غدر گونه
 در قیصر سال عراقین انامیه
 که صعب ترین حالتی که کاتب
 حرف رود در وقت نطق

شیخ احمد شیبانی

بزرگ بود جامع علوم فقهیه و طریقت و ورع و تقوی و ذوق و حالت و در امر معروف و نهی منکر جان باز
بود و او یکی دینار پیش از او قدر نبود مجلس و مشایخ مجلس سنیان کوری بود رضی الله عنه و شیخ شاکر و در
خواججه حسین ناگوریت مدرس لیس سره گویند که در پیشرو سالگی انواع علوم را درس می گفت مولد او
مار لول است و مشایخ او جامع و مرقد او ناگوریت و قاضی جدالدین بن قاضی تلج الافاضل بن فخر
الدین شیبانی است از اولاد امام محمد شیبانی صاحب امام اعظم ابی حنیفه رحمه الله علیهما قاضی
محمد الدین را هفت پسر بود همه دانشمند و متقی و در بزرگترین ایشان شیخ احمد بود در علم و عمل بر سر
فائق در آردان طالب علمی باداشتمندان بحث کردی و بزبان عربی و فارسی تقریر کردی و در مجلس
ملوک و امر درآمدی و بحث کردی هم در عقوبات شباب مریدخواججه حسین ناگوری خود و از بحث جبر
در آمدن بدخانه ملوک توبه کرد علم طریقت پیش پیر خود خوانده و درین پیشرو سالگی از مار لول
جامع درآمد و مفاد سال در آن بقعه شریف بزرگ و ورع و ریاضت انواع خیرات عمر بسر
برد پیش او غنی و فقیر و خویش و بیگانه در امر معروف و نهی منکر ساد می بود و بیگاه مابست
را بخور راه نه و اذقل هست که وی میگفت که وقتی همراه اقربا خود برای مدد سناشش بمند
رفته من در آن ایام خورد سال بودم شیخ محمود دهلوی شیخ الاسلام بود و صدارت علماء اوی تعلق داشت
پیش از امام محمد بیست چون از نادانان فرغ شد هیچکس از دانشمندان که در صف اول دهلوی او بود و می گفت
چون دیدم که همه در هفت میکنند من پیشتر آدم و شیخ الاسلام گفتم که این نماز گورست نیست که در پیش
بستی و نیز میگوید که رسم سلاطین مند جهان بود که مردم پایشان بخت نم کرده و سیاه پر زمین نهادند سلام
یکرند و قاضی ادریس دهلوی که دانشمند بود آن وضع سلام کرده که بعت است و سلام علیکم گفتند برابر
پادشاه نشستند پادشاه انصاف ایشان داد و قاضی ادریس با قاضی امیر ساخت و چهار روز بودی داد و
فتوی که بزرگان شیخ احمد پیش از آن مغرض بودی سلم داشت و شیخ بنایت بخت خاندان شریعت
علیه التجه موصوف بود بر طریقه پیر خود گویند که در عشره حاضر او در اول و اول ریح الاول جانیه بود
شمت پوشیدی و در لیالی این ایام جز خاک درختی و در برتقار سادات متکلم شدی و پیر و زینت
اسکان بر روح حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم و با درواج خاندان مطهر که در ایام کربلا در
عاشورا شدی کوزهای کوار شریعت پر کردی و بر سر خود نهادی و در ایام عاشورا در میان
ایشان را بخور ایندی و در آن ایام چندان گریستی که گویا آن واقعه است که در آن ایام
و فریادها و جزایان که در ایام عاشورا استعارت این بر این است که در ایام عاشورا

زبان کلمت لایسانزد املاد
انشای کتابت خصوصاً وقت
که کتبه یه در نهایت عروت و
رفت درجه و کاتب در نهایت
ناکسی ذخاری افتد اینچایم
دن سرایسمه و حیران بود علم
از وی سرسینه تر و حیران در
حفظ مراسم و عظیم و بیان
شوق و محبت برحق و وسطه
اعتدال ایستادن و از دله
اعتیاد و نفس الامر بیرون
نیفتان در نهایت دشواری
است اگر بخواه به الله در روح
و شان و نام از طبع عرف و
عادت ماطل بود اگر برود
عزیمت دین و صولت یقین
باطل شود ای کاش این رسم
و عادت در عالم نبودی بچند
درین حضرت که نایم نظریت
و قبول این جناب عالی مطلقاً
بروح مادمان در وصف ماطل
نیافتد و کسین ذاتی و کرم
فطری که لازم احسانت جبرود
صفتان نفس است از تکلف
شاد و ساس منزه و تنفسی است
خصوصاً ازین طالع در ایشان
که جز در کمال طسان حال یا
زبان قال کنند چیزی ماول
مطلوب نیست و را بلفظت
و ناگسری اصلا منظورند
چون ظهور دعاست بحکم دعا
الفایده سبب الاجابت غائبان
از حاضران محفوظتر و بنظر
غایت و قبول محفوظتر خواهد
بود اکنون بحکم انحراد کلام بکر

جواب

تجدید است و چنان بلند که پای
 همت از تصور ایستادن و تقیما
 میسازد مگر صاحب همت عالی که
 بکافرت سلیم باعث همت وی
 از آلودگی عرض پاک و از سوسه
 هوا و هوس خالیست اللهم
 ارزقنا و باجلد ائره عمل تنگ
 ست تلمانی و مدارک آن بجا
 و استغفار و طلب خیر و سلامت
 لازم وقت باید داشت ای غفور
 جیم خدای مهربان بخشاینده
 حسنت و نیا و آخرت و لطایف
 عافیت و حسن عاقبت مقرون
 بطلب ممانعت خود شایسته
 گرامی کناد و چون از مراسم طریقه
 مرسلت مکاتب آن بود که بعد
 از عرض دعا تعرض بجز حال
 نمایند این باب چیزی کفایت
 گفتن نوشتن بوده باشد
 نیافت الا بیان حسرت و ندامت
 عمر و حکایت دوری و دوری
 از منزل مقصود پیش ازین
 بعمری برافقت همت و مساعده
 توفیق مال و دیری افتانده و
 سفری کرد و خطی از روزگاری
 گرفته و تسمی از اوقات حضور
 یافته بود چون جوانی بود و نین
 رفیق شده و زاده و راهله شوق
 هم رسیده بود بشوق رفت
 و بیروق ماند و بسلامت آمد
 بحضور نشست اکنون می بینم
 بازان سودا غلبه می آورد
 باعث همت آن مقامات
 جوش میزند که با آنکه العاصم
 اگر یکبار دیگر بدی کنی و تقام

درست و پنجم ماه صفر سنه ۹۲۶ و عیشین و کسمائیه در روضه مخدوم بزرگ سلطان القارکین در پایان
 پیر خویش جای یافت حتمه المد علیہ و تاریخ رحلت او را ملا محمد نرنولی که مردم صالح و مقبول و معتقد
 مشایخ و مولخ دیار خود بود و در زمان صبا بشرف بیعت شیخ احمد شرف شد همچنین بنیته است قطعه
 نظریه بود احمد شیبان: زودن خدا همچو زاهد ز شایه که تاریخ آن پیر خود نرنولی: بر آورد از
 جمله شیخ زاهد **نقل است** که در نرنول مردی نامور بود از ملوک مرید او شد و او را با برادران که **ضعیف**
 بود و خصوصیت بود روزی این مرد کوزه آب پر کرده و بر سر خود نهاده از بیرون شهر به خانقاه شیخ آورد
 در مردم شهر غوغا افتاد که فلانی برای خانقاه شیخ احمد آب میکشد چون نظر شیخ بروی افتاد گفت
 با او احمد باین کار از تو راضی نمی شود بر و برادران خود را خوشنود ساز و ازان خصوصیتی که با ایشان
 داری باز آئی تا من هم از تو خوشنود باشم **نقل است** که وی بعد ازان که از آمد و رفت مجلس
 ملوک تو به کرد و مرید شد و ش او این بود که نیم شب بر روضه خواجه بزرگ معین الدین می در آمد
 نماز تجمید میکرد و ازان وقت تا نماز چاشت تکلم می کرد و بعد از فراغ وظائف و نماز چاشت درس
 علوم دینی میگفت و بعد از ادنی قیلوله بر میخواست تا وقت عصر با درادشغول می بود بعد امان تفسیر مدارک
 میان اهل مجلس بیان فرمودی و در بیان و حد و حدیچندان گریه و محالت کردی که صوفیان در حالت سماع
 کنند چشمان او همیشه از غایت بجا و بیداری بر خورده بودی و این وظیفه تفسیر مدارک طریقه سلوک شایخ
 ایشان است که خواجه حسین ناگوری شیخ خلیل الدین صوفی نیز همچنین میکردند مفاد سالی در اجیر بر پیشانی
 گذارند و **نقل است** که چون نیم شب از خانه بر روضه خواجه می آمد در وازه روضه خود کشاره میشد چون
 این بر در میان مردم شهر فاش شد کسی دزدیده اد برای امتحان نیم شب بنال او گرفت چون شیخ در
 در وازه در آمد آن شخص نیز خواست که در آید و تخته در او را تنگ گرفتند از عقب فریاد کرد که حیای من
 تو به کردم مولانا محمد نرنولی از او ستاد خود مولانا عبدالمقصد که مردی عالم و دعا ل و تشیع و تنبیح و تفسیر
 در پیش شیخ احمد بود نقل میکرد که من در نرنول با چند مریدان دیگر این فتح باب را از شیخ معائنه کرده ام که
 روضه شیخ محمد ترک واقع شد است حتمه المد تعالی علی جمیع عباده اصحابین

شیخ حمزه دهر سوی

از اولاد شیخ الاسلام بهاد الدین زکریا است سلسله او بر سید محمد گنجه در اواخر سده ششم هجری
 و کرامت و هموار الاوقات و دائم العبادات بود که پیران بزرگوار آن سلطان منزلت از او
 شاه باقی بود در ایتنا در حال بخت یکی او ملوک مشغول بود که در آن زمان از او
 بخاطر آدینت که در دست کسی بود که او را طاعت می یافت در آن زمان از او

بحساب عقل چنانچه مشهورست
 صورت نیند در سلسله وی
 آیتها نه پذیرد و آن تعدد نعمت است
 تا خصوصاً اول نعمتها نعمت وجود
 است و سایر نعم بعد از او می شود
 و نعمت وجود در ایم و در ایم نعمت
 را دوام شکل لازم پس از همد
 فکر وی که بر آیه تا بشکر نعمتها
 دیگر زبان کشاید لیکن شایع
 تعالی و تقدس برست عابد
 خود در شکرانه نعمتها که بر بندگان
 افاضه کرده است خد متی چند
 بر ایشان واجب گردانیده اند
 فرموده و نهی کرده است و
 همین قدر از بندگان راضی
 شده و کفایت نموده بر قیاس
 آنچه گفته اند بخت سر بنشد
 شکر خواهر سجده پا به بنشد شکر
 خوابه قدسه: این نماز و روزه
 و زکوة و حج شکر وجود الهی است
 و قوت بقدرت که بندگان
 را داده و متی بر جان ایشان
 نهاده است خصوصاً نماز که
 متضمن شکر نعمتای ظاهری
 باطن است تا راضی و خوس
 و قوای ظاهر باطن خود را در وجود
 آوی هر وی بیاعت و نعت
 مشغول اند هر که وظایف این
 عبادت کند کرده مایه و جی که
 فرموده عبادت های آرد و بیشک
 ابرو شاکران باشد و لیکن ای
 اینها چنانچه پذیرد قبول جناب
 در بخت را شاید کسی که از این
 فرموده و قلیل من جاده ای لشکر
 نیاده برین تکلیف نمی کشند

برادری بود شیخ تقی الدین نام در دلی سکونت داشت دانشمند بود و خدمت او آمد و قصد تعلم کرد شیخ
 تقی الدین وی را چیزی از علم ظاهری می آموخت و وی نمی خواند وی گفت که مرا علم معرفت حق باین
 مراتب این علمی که شما می آموزید کار نیست برادر او را پیش دانشندان دلی برد و گفت این بچه مرا چیزی
 و میگوید مرا علم آموزید من آنچه می آموزم در وی درسیگیر و شما او را پند بدهند تا مگر نپندشاد و وی
 کار کند ایشان نیز کتاب صرف پیش آوردند می گفت مرابین کار نیست مرا علم خدا بیا آموزید که من
 جز او را دوست ندارم همه در حال او حیران بودند بعد از آن صحبت برادر را بگذاشت و کار خود را مشغول شد
 نقل است که برادر او شیخ تقی الدین جواب است که او را تزویج کند چون ادین قصه آگاه شد پیش
 اجتماع رفت و گفت که من عینم مراد ختمه بند نقل است که اندر آن نزد وی مرید شیخ جلال الدین پانی
 پتی شد مریدی آید مریدان شیخ پانی کرد شیخ احمد را نیز طلبید در آن مجلس بعضی از مخطورات شیخ نیز حاضر
 بود وی چون این حال را معاینه کرد فی الحال تبری کرد و همدران ساعت طایفه که او شیخ
 جلال یافته بود باز گردانیده داد و سر و پاویه نهاد و راه که کرده را بنیاد ختی بود بالای آن دخت
 برآمد و کس را دید که بجانب وی آیند از دخت فرود آمد و بجانب آن دو کس رفت و پرسید که راه
 کدام است ایشان گفتند که راه بر شیخ جلال الدین کم کردی گفت چنین است گفتند چنین است
 نیست که ایشان رسولان حق اند باز گردید و از اعتراض که کرده بود توبه کرد و از سرانابت آمد
 نقل است که وقتی در مسافرت در مسجدی در آمد شب جمعه بود مسلمانان آن محله بیعت از آن
 میگفتند وی پرسید مقصود از تکرار از آن چیست گفتند که ما شنیده ایم که اگر شب جمعه بیعت از آن بگویند
 حق تعالی در تمام هفته بلا از آن شهر بردارد و نیز بگو گفت مراد این فعل نیت دست نمی دیند زیرا که
 بنده خدا را از جهت نیکی برسد و ادبای او بگیرد و آن بنده بنده خود باشد بنده خدا نقل است
 که اندر آن نزد وی در طلب حق می گشت به ملازم شیخ نور طلب عالم رفت با خود چیزی نداشت برگ
 گیاهی برداشت و پیش شیخ نور نهاد و گفت با با صفاست شیخ نور فرمود و با بوعت ساعتی با وی
 ملاقات داشت و بی آنکه بیکدیگر کلام واقع شود گشت شیخ عبد القدوس در آن روز ایستون می نوبت
 که در ویش چون صفایا بدلی ظهور حق و روی بود پس غیر نامد و شیخ نور پس از این مرید
 بود شیخ در جوابش عزت فرمود که در منزل فرود تراز است پس وی خبر طلب از شیخ بیافت
 و باز گشت مانتی کلام از آنجا در شهر بسیار آمد و با خود بود و یکی را شیخ ملا الدین می گفت و وی
 سر برهنه ماندی و دیگر بر اینم لشکر می که لایق در پیش داشت جانان پس برهنه بودی از ایشان
 بشارتی از مقصود یافت و از آن سر دگی که از بی نشانی مقصود را یافت و در آن روز در آنجا
 طلب بیفرود آمد از آنجا در شهر او در رسید و با شیخ احمد را در آن ملاقات کرد و در آنجا

خواهد اسحاق گارونی می سوزد تا روز قیامت خواهد سوخت مایز و گی از طعام بیزیم که تا آنقر اض
 عالم بخورد و پیچ از آن دیگر کم نشود و گی آورد بر دیگران نهادنش کرد و طعامی در آن دیگر نخت
 و آن دیگر را در میان راه گذارد و دست خلق آینه در زنده طعام از آن دیگر بخوردند و آن دیگر
 پمخنان پر بود بعد سه روز گفت ای عبدالحق الشهرة آفته رزاق مطلق حق است او دادند و بعد گان
 او دادند تو ازین میان بیرون آئی دیگر را از دیگران فرود آورد و تکبیری از برای مرید فقیر طالبان
 حق بگفت و دیگر را بر زمین زد و رحمة الله علیه و علی خاتمه جاده اربعین -

سر داد و رفت مرگشته نشد و وقت
 هلاک انجامید کسانی که
 زمین راه برگشته اند به بر فتنه
 بسیار گشته اند به و راه است
 کیست و دی نزد کیرین راهها
 است و بر هر دو جانب دی
 شعبه او را به او خم و چهار بسیار
 پیدا آمد که هر یک بقدر خم
 و پیچی که دارد از منزل مقصود
 دور افتاده و کسیکه دایم براه
 راست مستقیم رود و هرگز میل
 به چپ و شمان کند و در خم و
 پیچ نیفتد کیست و آنکه نگاه
 در خم و پیچ افتد قدمی چند
 بزنده و زنده براه راست آید از
 اهل سابق سعادت است
 و عاقبتش بخیر بر خردین
 میان خلقی و فتوری در کافران
 استقامت راه یافت معاذ الله
 از آنکه هرگز روی براه راست
 نیارد و هم در او می خندان
 گراه شود و هلاک گردد یا
 ز خویش براه راست دورتر
 افتد و السلام دیگر براه راست
 باز نیاید بسبب سالک راه
 سلامت و قاصدین حقان
 آنگه در هر دم و هر قدم پیشتر
 رود و گران راه باشد و نظیر
 قدم دارد و گاه افتد بکدام
 جانب رود او سنجاست که
 سالکان این راه بر نفس به
 توبه استغفار و اعتد از مشغول
 بافند منی توبه به جمع است
 از بصیرت بطاعت و از
 اعراض باقبال عاذ غفلت

شیخ صلاح درویش

در قصه ردولی بالای حوض خفته است شیخ احمد عبدالحق میگوید که چون بعد از مسافرت بر روی قدمم آوردم
 هر چند که وطن اصلی فقیر بود و لیکن اجازت سکونت از شیخ صلاح خواستم که وی صاحب لایت آنجا بود در
 روضه وی رفتم و فاتحه خواندم و در دو حضرت سید کاشان صلی الله علیه و سلم فرستادم و ششتم
 کردم که اگر مرا یک مصلا و یک بسوچه باشد درین مقام سکونت توام کرد از تفریح صلاح آواز بر آمد
 عبدالحق در حوض در آئی و مصلا و بسوچه بر گیر در حوض در آیدم دوست انداختم اول دست من
 بر بسوچه افتاد و بر گرفتم بار دوم دست انداختم یک چارپائی که نه دست آمد بر خود گرفت

صلی الله علیه و سلم

شیخ جمال کوحری

وی مرید وی بود در او به شیخ احمد عبدالحق مصاحبت داشت شیخ احمد گفته است که از بکر تا پندیده مسافرت
 کردم با جمیع مسلمانی ملاقات نشده الا در او ده یک بچه را دیدم و اشارت بشیخ جمال که بر کوه نقل است
 که در آن ایام که شیخ در او ده بود سگ ما را همراه داشت وی بچه زائید شیخ میزبانی ولادت او کرد و هم
 ایمان و اکابر و امرای شهر را میهمان ساخت و در دیگر شیخ جمال که در شکایت کرد که شایسته تمام شهر طلبیده
 و اراده طلبیده بگفت جمال الدین میزبانی سگ بود سگ از طلبیدیم که اراده نیاجیفه و طالبها کلاب
 تو از جمله آدمیانی ترا چون طلبیم به

شیخ نخستیار

مرید شیخ احمد عبدالحق است و مخصوص بوی عزم امرار و توقف احوال او در سفر و حضر او می گناید و در
 مرید این او کم کسی بود که در عنایت و ترویج شیخ مشاک و مسایم او بود وی غلام سوداگری بود که سوداگری
 جواهر میکرد و وقتی مولای او در قصه ردولی به سودا آمد او را از آنجا برداشتند و در آنجا در آنجا
 هر صباح و مسا در حضرت شیخ آمدی و با استاد شیخ در آنجا در آنجا در آنجا در آنجا در آنجا در آنجا

و آلوده دلان از کافران و زور
 یانه است نام این توجیه
 است لعود با بعد
 من ذلک و بحقیقت با نفس
 و شیطان جنگ جمل بس
 نیتان آمد و خلاص از شر
 ایشان متوان یافت سبیل
 در دفع غمشان صدق توجیه
 و دوام التماس بجا بودیت
 و تضرع در آری بدرگاه فضل
 حجت اوست شیطان خود
 بکرم من دفع کرده و آسلا
 و سلطان او از فاکران مرتفع
 بود اما این نفس با نیست که
 هم از ذکر خدا و تعب خود گیرد
 و کار خود کند وی مغذول و
 شکسته نگردد گمالتجا بحق و
 استعانت و استمداد اجناب
 عزت کبریای او تعالی و
 تقدس شان و والده الموفق
 الرسالة السابعة و المشرقة
 کشف الاستار عن تحقیق
 معنی الکسب و الاختیار
 لا اله الا الله محمد رسول الله
 لاجل بلا تارة الابار العلی
 الخلیم ساکنان طریق تحقیق
 و واقعان حقیقت بکار
 و هر عملی که کند از حول و قوه
 خود بتبری باشند و ادویت
 عمل و اختیار خود خالی از غایبی
 و بتبری در اختیار کسی که بوی
 خالی برای ایشان کرده و
 وضع نموده است از روی بیعت
 عبادت و اقسام طاعات

و شیخ گفت که یک فرزند بر من هست بنواخواهم دارا اما هنوز پنجه نشد دست و در سفر روم او را پنجه گردانم بعد
 از آن بتوسلیم کنیم بشرط آنکه او را پنج گونی و در رضای او باشی بعد از چند گاه پسری متولد شد شیخ عارف نام
 او نهاد و شیخ عارف را پسری است شیخ محمد نام و شیخ عبد القدوس را پسر این شیخ محمد است رحمة الله علیهم اجمعین

شاه داود

در سر هر پور بود بچند واسطه شاه خضر که خلیفه خواجه قطب الموح و الدین است میرسد در ویشی کامل بود گویند که چون
 شیخ عبد الله شطاری درین دیار تشریف آورد مردم متوجه ملازمت او شدند شیخ داود نیز بقصد دریافت شیخ
 بدر خانه او رفت و شیخ عبد الله را رسم بود که در بان برد رسید پشت در بان شیخ او را منع کرد او بزور قوتی که
 داشت در بان را بیگانه و بر سینها و پانها در بجز پیش شیخ در آمد و بر کسی که نشسته بود بنشست شیخ او را احترا
 نمود و اکرام کرد و در اثنا مجلس خادمی از خادمان شیخ عبد الله گفت که هیچ بی ادب بخدا نرسیده است وی گفت
 هیچ با ادب . خدا نرسیده است گفتند این چه سخن است گفت اگر من ادب می کردم و در بان را نرسیده
 کی بلازمت شیخ مشرف میشدم و بخدا میرسیدم شیخ خوشحال شد و از وی این سخن را پسندید و عنایت بسیار کرد

شاه نور

مرید شاه داود دست بزرگ بود و صاحب کشف و تصرف ظاهری و باطنی و طی در اول قصار بود تا گمان شاه
 داود بر سر وقت او رسید و قوت استعداد وی را معائنه کرد و گفت بابا ناکی خوب را بر خوب بزنی کار بزرگ
 کن و شی باشارت شیخ از آن کار بر آمد و طریق ریاضت پیش گرفت و کمال حال رسید و او را خلیفه بود و در تباله
 شیخ پیرک نام داشت و اگر چه وی مرید شیخ یوسف قتال بود اما تربیت و ارشاد از شاه نور یافته و مریدان
 او می گرفت بکیر السن و بی صاحب حال بود و تصرفی داشت گویند که وی بعد از نقل شیخ یوسف قتال کلی
 آمد در روضه او مشغول شد و وقتی در واقعه دید که شیخ او میفرماید من ترا با بر اسم خلیل میروم و اشارت بر وی
 میکند که وی نیست بطلب نرو بیرون آمد و این شیخ پیرک در آن زمان سوداگری بسیار میکرد و
 هر اسه نرو صفتن اسپ بموضع خرید که وی است از بهار توجیه شد چون تیسر پور رسید شیخ را دید
 که در لباس مشایخ نشسته است بنزد گفت که شیخان بنده عثمان بجز لراق میباشد و شی با شوق باطن
 دریافت و گفت بابا این طرف بیامری شناسی آن مرد که بر تو ظاهر و واقعه بود از شیخ و آن را از شیخ
 که بجز لایزال من لمشی اربعون رجلا علی قلبه را بر اسم فرود بود و شیخ او را شناسید و از شیخ
 کرد شیخ او را تلقین کرد که در وقت کرد که ما دست کنی برین آنکه در شیخ کنی از شیخ که در وقت
 از آن وی بجانب قدما رفت و در پور شیخ فرمود عمل میکرد شیخ که در وقت از شیخ که در وقت

Marfat.com

سنگ و کلون گنینه نزد اهل حق این هر دو سبب باطل بود چنانچه گفته اند لاجبر و لا قدر و لکن امر بین امین ولی میگویی بنده ای را برای تقویه یا عتق عمل شوب مذموب تقدیر فرماید بود و سبب صواب و راه راست این باشد که عمل کند و آنرا نسبتی بخود نیز اثبات کند و با وجود آن بدانند که آن اثر و عمل که بوجود آمده همه مخلوق و توفیق پروردگار است بنده عامل و کاسب بوده خالق و قادر و عمل سبب خبت است که آنرا حق جل و علا ساخته است نه علت آنکه بذات خود در آن موثر باشد و این را سبب عادی گویند هر چه که چنان بود که چون پیدا شود اثری بر وی مرتب گردد و اگر نباشد آن اثر نباشد لکن سبب عادی خوانند و سبب عالم بر عادی بود یعنی علوت الهی و سنت وی بر آن جاری شده که چنین ساخته است و اگر خداوند سازد شعله آتش سبب گرمی و سوختن است یعنی پروردگار تعالی آتش را چنین آفرید و چنین ساخت و لکن سوزنده در حقیقت است تعالی و اگر خدا آتش کنی تادی نخواهد سوزد نه آنکه خواهی سوزد آتش علت سوختن است و طبیعت وی چنین است این اعتقاد فلسفیان و

پیر خصور و مجرذیست و فیض مبارک سندیله که با حکام شریعت و آداب طریقت موصوف بود او مرید شیخ خیر آبادی بود و از شیخ سالار نیز تربیت یافته بود و وفات او در سنه سید صنفی موسوی بود از ابناء باوصاف درویشان موصوف و باحوال ایشان تحقیق و در لباس اختامستور مرید شیخ مبارک سندیله بود و از مریدان شیخ سعد خیر آبادی فیض الهی و یا خیر آبادی است که بقا مسن و عمر بود در هنگامی که با مردانی عهد و رین دیار تشریف آورده بوده بغایت تعظیم و تکریم مخصوص گشته و آثار عظمت و کرامت ادوی بنظهور رسیده و بعد درین سال که تصدق و نود و سه است از عالم رفت رحمة الله علیه

شاه سید و

در او اهل حال در خدمت ملوک بود و دولت بسیار داشت بعد از آن جذب عنایت در کابو کردند هر چه داشت از متاع دنیا و می همه را با اختیار در باخت و در خدمت شیخ حسام الدین ماکپوری افتاد و کار کرد و خرقة پوشید و در پیشش شد گویند که وی در عهد سابق بر زنی عافتق بود بعد از آن که چاره فقر پوشید هم بدان جامه پیش آن زن رفت وی گفت سید آئینه شدی یعنی گدا و فقیر که فقیر را در عرف آن میار آئینه گویند از آن باز او را سید و آئینه لقب شد آن زن نیز بعلت آن خدمت در خدمت او درآمد و فقیر شد و او را افتخار است از آن جمله این بیت است **دل گویدم سید و بگو احوال خود یکبار بر وجه آنم که خودی آید و سید و کجا گفتار که بقل است** کتقی شیخ حسام الدین در اجی حاد فقه و شاه سید و هر سه جامه نداشتند یک قبایلی بنیبه دار حاضر بود شیخ حسام الدین آنرا رسم ساخت آینه رایگی و او را آستر بدگر می و پنجه را خود پوشید و در شی افشاده بود آنرا پیمان خود بر بست و سر پنهان بر مین بود هر سه بزرگوار توجه مسجد جامع گشتند در راه شخصی حلوا در بر گهای در خدمت پیچیده پیش آورد حلوا را قسمت کرد و بر گهارا هم بر پیچیده بجای کلاه نهاد رحمة الله علیه **جمعین بر شاه سید و در فتح پور بنه سوه است که نزدیک کزله ماکپور است**

راجی حاد شرح

مرید شیخ حسام الدین ماکپوری است بزرگ بود و صاحب نسبت درست و حال سید سلطان باطن لقل است که در زبان سلطان شمس الدین آتش و در او از ساوات کرد و در قدم آورده بود و در یکی سید شمس الدین و او در زمین بیوات سکونت کرد و در آنجا در راه در آنجا مانده اند و دیگر سید شهاب الدین که از اجلا و او است در آنجا در آنجا

چون این برقیقات بی شبه
 علوم است در شک و شبه
 القادری چیست و طلب تحقیق
 مع اختیار و جبر و جبر سازی
 و بهانه جوئی برای چه و اگر
 هنوز عقده ایمان درست نشده
 و استحکام نه پذیرفته و لو یقین
 در دل نه در آمده فکر است
 ازین بایر کرد و غم ایمان بایر
 خود بعد از حصول ایمان
 اشکالی نیست و ایضا
 چوئی است از حق کسب و
 سبب که از جانب بند دروغ
 دخل داشته باشد فکر و نظر
 در دلایل است اما دلایل و
 آیات اسلامی نه شکوک و
 شبهات کلامیه که آن بیانات
 و به پیروی حضرت در آن
 نور یقین در دل بسبب اینها
 بیست و درست خصوصاً با استقامت
 شبهات مخالفان و مذاهب
 اهل ابر و اذناف ترین چیزها
 درین باب صحت صالحان
 و خداوندان ایمان کامل و
 نفوس مطمئن و قلوب تنوره
 است و این نیز بیست و نادر
 کیاب افتد و اقرب طرق
 التجا بنجاب دست آبی و
 تضرع و زاری به درگاه عزت
 او و صدق توجه و طلب
 دوام ترقب و انتظار
 مطلوب دست تمسک
 بدان متابعت پیغمبر صلی الله علیه
 و آله سلم و زودن و خدمت
 و ملازمت علوم بیست و یک

از شما امید کیمایی دیگر است این کیمیا بکار من نیاید شیخ را بروی دل خوش شد و در حریمت باطن
 او میفرود تا وقتیکه مدت ملاقات شیخ حسین با شیخ محمد عیسی باخر رسید و با نعمت خلافت و خرد و تکریم
 از شیخ یافت بجانب دولقه شخص شد شیخ بهار الدین دست به امان شیخ آورد و التماس را در
 و اجازت نمود او گفت که پیر تو درین شهر است و از ما ترا همین مقدار صحبت نصیب بود
 بعد آمدن شیخ بهار الدین را اول بلازمت شیخ محمد عیسی کشیده بعلاقه سابقه ازلی در سلک
 معتقدان او درآمد و مرد شد و نعمت یافت و هنوز به نعمت خلقت مشرف نشده بود که وقت
 رحلت شیخ در رسید فرمود بهار الدین خرقه خلافت تو پیش سیدی است که از ما کپور شریف خرم
 آورد و زمانی که موعود بود را می سید حامد چون رسید و شیخ بهار الدین نیز با استقبال او بر آمدیم
 در تقییر اولی خرقه پوشانیده و خلیفه ساخت و قات شیخ بهار الدین در سنه

شیخ بهار الدین رح

بن ابراهیم عطار الهدی الانصاری القادری الشطاری الحسینی صاحب حالات و جامع برکات
 و کرامات بود و وطن اصلی با قصبه جدید است که از سرکار هند است با سدهای یکی از بزرگ مند دوران
 دیار رفته آو قادری بود و مشرب شطار داشت او را رساله ایست که در انجا الراح اذکار
 و اشغال طرق و آداب آن بیان کرده است نسبت خود به سلسله علیه قادر بر چندین سلینده
 لقن شیخ السموات الارضین شیخ محمد الدین عبد تعاد الجلی الیه شیخ عبد الرزاق و لقن شیخ عبد الرزاق شیخو خا بعد
 شیخ الی شیخی و مرشدی سید احمد الجلی القادری الشافعی و شیخ لغنی جمیع الاکار و البسی الخرقه
 القادریه فی الحرم الشریف تجاه الکعبه و بطرازنی اجازه مطلقه بان اجز من بیخونی و لقن
 و الیس من یستلقن منی نقل است که او را در حال مستشام رواج طیبه چنان ذوقی حالت
 و ست دادی که نزدیک بانزاق روح بودی گوئید که شخصی در حالت نقابت عالی پیش او
 آورد و بعد از ذوق وصال یافت و کان ذلک فی احدی و عشرین و تسامیه در رساله شطار
 میگوید که الطرق الی الله بعد و انقاس من خلق گفته اند فاما سه طرق از ان طرق مشهور است
 است اول طریق اخبار و آن صوم و صلوة و تلاوت قرآن و حج و جهاد است و دوم طریق
 در سیدگان این طریق در زبان طویل اند که مقصود در شهودیم است و سبب جهاد و جهاد است
 در تبدیل اخلاق و سیمه و تزکیه نفس و تصفیه دل و تحلی روح و بطریق اخبار و اخبار است
 بنده طریق اکثر من ذلک بطریق سیمه طریق شطاریه تا احوال من و فی الله العزیز
 غیر هم فی النهایات و آیین از ان دو طریق اقرب الی الله العزیز است

خبر نفس زبان کشاید و عبارت
 دعا ایشان بسان حال و
 قال ایست که پروردگارا
 آنچه بخواهی تست و در آنچه
 خیر است پیدا آرد و آراها کند
 خداوند مرا آن ده که آن به
 و اگر انصاف در زنده و پدید
 تحقیق نگردد راه راستترین
 است که بنده را مرادی نباشد
 خواستی نبود زبان لوب
 از سوال و طلب بر بند
 و بر بساط عبودیت بساط
 نماید که بندگی با خواست
 جمع نشود خواست خواست
 سولی است تعالی بنده را با
 خواست چه کار و اگر چنانکه
 بکار جملت بشری و جملت
 طبی صبر نتواند کرد و با بقصد
 امتثال امر و بیت که فرمود
 ادعوی زبان بعبادتش
 با چه که او را دعای مخصوص
 نباشد بلکه سطلق خیر و آنچه
 به او داده است طلب
 دارد و اگر نیز اتفاق افتد
 و حاجت مخصوص پیش آید
 آنرا بشرط دعای سولی و
 نشنودی وی قتالی مقرون
 دارد و آنچه خیر و صلاح و درستی
 حق در است بخوابد یعنی
 آنچه نزد وی بماند در نفس الامر
 نیست نه آنچه وی بطبیعت
 نفس و شرط طبیعت خیر
 انکاشته و نظر است و طلب
 بر آن مقصود افتد است
 پس بنده باید که از هر چه

بعد او و ظهر و هو اسلی العظیم هزار کت و بعد از عصر بخوان الحمد للیوم
 هزار بار و بعد از مغرب هو العفی ایچید هزار بار و بعد از عشا هو اللطیف الخیر هزار بار و در میان
 مراقبه میگوید به آنکه کلمات مراقبه آنست که هر گشتی و آیتی که در کلام مجید و فرقان مجید دلالت
 بر معنی توحید کند آن کلمه و آیت در باطن و هم کند چند کلمات بنشته فقه در بران قیاس کند
 کلمات مراقبه اول و هو معکم اینا کتتم دوم اینا تو لو افتم وجه الله ستوم الم یعلم بان العبدیری
 چهارم و نحن اقرب الیه من جبل الورد پنجم ان الله یخبر عنک ما شئت من فی انفسکم اقل
 بتصرفین پنجم ان ربی مع السیدین ششم الله حاضر فی الله نظری الله شاهیدی الله معی هم مراقبه
 اسم ذات محض و هم مراقبه یا می یا قیوم یا زود هم مراقبه انیس دو آرد هم مراقبه مع اسماء الحسنی شریف
 مراقبه تلاوت کلام مجید چهارم مراقبه تصور فضای خویش رموزی از رموزات مراقبات نموده
 آمد تا اصطلاح این قوم بر آن یک مراقبه پسند آید و آن اثبات هستی حق به حال و فنا خویش
 و جمیع کائنات نسبت پس هر کجا که باشد اسم الله را در باطن بگوید و صفائی دل دست دهد
 و در تسمیه مراقبه آنست المرآة مشتق من الرقب هو الحافظ یعنی ما دام المرآة مشغول با المرآة محفوظ
 من فدا قل اللذات الجسمانیة و الخواطر الخناسیة و الهوا رات النساءیة و کیون متوجها
 الی الحضرة الصدیة فارغا عن غیره و انه قیل الفکر افضل من الذکر لانه شغل الباطن للطلوع
 علیه غیره یعنی مراقبه آنرا گویند که نگاهبانی دل کند و دل را متوجه بکن دارد و هر چه غیر حق است
 او را در باطن جای نمیدهد پس همچنین صوفی را صاحب دل گویند

شیخ بدین شطاری

از اولاد شیخ عبد الله شطاری است در زمان سلاجقین که من شیخ و ارشاد و تربیت نیز
 و بر طریق شطاری تلقین طالبان میکردم کلان عمر سلطنت شیخ رزق الله خدمت او رسید
 است و تلقین ذکر یا قته رحمة الله علیه

مخدوم مولانا عماد الدین غوری

از مشایخ و اولاد نزل است آبا و اجداد او از دیار عرب بکعبه رسید و او خود نیز از سلطان
 شهاب الدین غوری به هندوستان آمد قتل حیات کرد و در هندوستان از مشایخ سید
 نکوشیده بود بسیار روز با زود اقامت در هندوستان با سلطان غوری که در هندوستان
 را که از وی غوری تر بود و ازین آورده بود و در هندوستان با سلطان غوری که در هندوستان

Marfat.com

تصرف خود مطلق برآید صلاح
 کا خود را بدست اختیار و تدبیر
 مولی بگذارد و قال بعضی لعافین
 لا تدبروا وان کان لابن
 التدبیر فیدبروا بان لا تدبروا
 سے کا خود را بخدا با گذار
 کتبی بنیم ازین بهتر کار وصل
 و بیجا مقام ست اول و علی
 آنکه این ترک خواست استقامت
 تدبیر که شرط راه بندگی است نظر
 بوجوه سترت و خود عظمت و
 بیست بار گاه که برای الهی
 شکر باشد و این مقام عابدان
 که بجهت طلبه قرآن بیست سال
 عزت م شراستند و در سر بالا کرد
 بر شال مقربان با در سلاطین
 در بارگاه سلطنت و سلطنت
 گوش هوش بر فرمان ایشان
 ننهادند زبان وقت از گفتگو
 سوال و طلب بیه دارند قصد
 و بهت جز بر استمال مرد اطاعت
 حکم نگمازند و مقام مونس
 از ارباب یقین است که نظر بر
 حسن ظن مولی کریم تعالی و
 تقدس و صفت بلویست می
 عز و علا داشته و لطف کرم
 اورا و کیل حال خود ساخته
 تمامه کارهای خود را بنده بر
 اختیار وی سجاده گذاشته
 فایح البالی و مرقد الحال
 بر بستر فراغ و استراحت انقلا
 اندیش آن خدا نیکی بی سابقه
 طلب سوال چندین ابواب
 نیست بر روی مراد کشاده
 خرابین صحت ظاهر وقت

اورا درین حالت بهت و تاسف خورد و او را بدین حال طعن زد جمعی و غیرتی بحال اورا ه یافت
 و از ان وضع که داشت پشیمان شد و خواست که کفیل علم کند اما چون در سردی این کار نه کرده بود
 سعی در نیاب بیفانده نمود و ملازمت و خدمت شیخ محمد ترک که در ناول است اختیار کرد و شب روز
 افتاده بودی با دوام طهارت و ذکر و نوافل و تلاوت جز برای طهارت بدر نیامدی از روحانیت
 شیخ برای حصول علم استمداد کردی و دوازده سال هم برین مشغول گزرا نید تا شبی بر است طهارت بر می آمد
 شخصی پیدا شد و او را از عقب در گرفت و گفت بخواه هر چه بخواهی وی طالب طریقه اجداد خود بود
 علم و تقوی در خواست گفت برو کتابخانه بزرگان خود را پیش گیر و مردم درین جو حق سبحانه و تعالی
 ابواب علوم دنیوی را بروی فتح کرد از شیخ احمد مجتبیانی رحمه الله علیه منقولست که می فرمود من این
 مولانا عماد را در ایام صبا در یافته ام مردی بزرگ بود کمال اتباع داشت بیچ بیستی از سن سید المکرین
 صلی الله علیه و سلم ترک نمی کرد فقیر و فقرا را بسیار دوست میداشت این مولانا عماد از اولاد آن مولانا
 عماد است که در زمان محمد تعلق بودی گویند که محمد تعلق در ایام غر و سلطنت خود گفته بود که فیض خدا
 منقطع نیست چرا باید که فیض نبوت منقطع شود و اگر کسی حال ادعوی پیغامبری بکند و بخواهد تصدیق
 می کند یا مولانا عماد بر نور گرفت که گه مجوز چه می گوئی محمد تعلق حکم کرد که اورا زنج کنند و زبانش
 بر آند و رحمه الله تعالی علیه

شیخ علم الدین حاجی حتمه الله علیه

مردی بزرگوار بود تارک دنیا و مجرد از علایق رزق خود از کسب کردی چون بکه مبارک فتی یکتوی دس
 در میدان راه بود گرفتی در راه پیروزم و گاه فروختی و خوردی و گدائی نکردی و از نذر و فتوح نستی و خود را
 بزرگی میدستی کا حد من الناس زندگانی کردی گویند که وی سید بود اما پیش مردم ظاهر ساختی عالم
 خان میوالی مرید بود خواست که برای وی خانه و خانقاه بنا کند قبول نکرد و گفت شیخ محمد ترک صاحب لیت
 است عاری که برای من نهی کرد در و خدمت شیخ بکن اول مقبره شیخ محمد ترک چهار دیواری است بوجوه عالم خان
 کتبی تا آن زمان شیخ بزرگ الا آن آن گنبد موجود است ملا محمد ناولی از شیخ فرزند دهر سوی نقل میکرد که
 در آن کتبی کتبی شیخ علم الدین مکرولی شیخ علم الدین حاجی هر سه زیارت خانه کعبه رفتند چون
 در آنجا رسیدند که کسی در آنجا بود که از آنجا آمده باشد گویند و در جلا و هم سجا آورد
 در آنجا رسیدند که کسی در آنجا بود که از آنجا آمده باشد گویند و در جلا و هم سجا آورد
 در آنجا رسیدند که کسی در آنجا بود که از آنجا آمده باشد گویند و در جلا و هم سجا آورد

مخدوم شیخ محمد الحسینی الجیلانی رحمۃ اللہ علیہ

الاجی از اولاد حضرت غوث الثقلین شیخ محی الدین عبدالقادر را حسی الجیلانی است نسبت او شش سو و بیست و یک ساله
 بان حضرت میر سید برین طریق سید محمد بن سید شاه امیر بن سید علی بن سید سعید بن سید احمد بن سید صغری
 بن سید السادات منبع البرکات شیخ سعید الدین عبدالوہاب بن شیخ السموات والارضین محی الدین ابی محمد
 عبدالقادر الجلی رضوان اللہ علیہم اجمعین صاحب قلمت و کرامت اہبت بجلالت بود مطوقی ظاہر و
 عظمت باہر داشت جامع علوم مقبول و منقول و شمول نعم ظاہر و باطن حاوی فضائل حسی و نسبی از
 ولایت و مہجر اسان تشریف آورده و از انجا بلتان شرف قدوم از رانی داشته بہ بلدہ اچہ توطن فرمود
 یکبار سیر اکثر مہوہ عالم بر قدم تجرید نخست بے تعلقی نموده بار دوم باخیل و شتم بسیار و توابع و لواحق بسیار
 درین دیار شرف قاسم توطن از رانی فرمود پادشاہ وقت در حلقہ ارادت او درآمدہ فایت بہ ہنگام
 و اخلاص نسبت بلا زمان او مرعی داشت و یار ملتان دکان او ان قحط بحال فاضل و علما و اکابر
 بودہ و شرف مقصد عزت ذاتی و علوفطری از ہر قسم سبق در ر بودہ بر سندا امتیاز و انفراد جا داشت
 او را بہ عالم شعر نیز سلی ہو و اکثر سناقب حضرت غوث الثقلین ارضی اللہ عنہ نظم فرمودہ است و دیوان
 غزل نیز ترتیب داده قادری تخلص سکنہ و ترجیحات ارد زبان فوق این چند بیت از بحاست

ما کردہ است آخر عادت کرم
 و اعتنان و صفت بود حسان
 باز خواہد داشت آن دادہ
 را باز نخواہد ستاند و اگر چہ نظر
 قدرت و بی نیازی در گاہ اولت
 و لا ابالی بارگاہ عرت کہ توتی
 الملک من نشاء و نزع الملک
 من نشاء صفت ما دست خانی
 و ہر سی نیز راہ باید و لیکن این
 حسن ظن لازم حال ایشان شدہ
 حکم اتا عند ظن عبدی بی ازیم
 نیز زوال مکنونا و ما مون سہار
 سوم مرتبہ ترک میر رفیع زو
 و پریشانی و التزام صبر سکون
 شاہد عجز و ناتوانی است چکن
 در یافتن و دیدہ نہ کہ ہر چہ
 می متوازا امور و حوادث ہر
 واکام قضا و قدر جہای گیر
 نیست از قبول کردن آن نین
 در دادن بہ ان چادہ و گر بزنہ
 از صبر و سکون چارہ نہ ہند
 و از کوی ثبات و استقامت
 نگفتند کہ فائدہ نہ از دور معل
 این مرتبہ تجرید عقل سانی ہفت
 اکمال معرفت از میانان
 ابانی خردانہ بر ہر تقدیر ترک
 تصرف تہمیر از مجال عبودت
 آمد و شرط راہ بندگی انشا
 بندگی بود بجز ان گندگی بہت
 نام نہ چہ این گندگی حاصل
 اینجا نکته است تہمیر بران
 ضروری و علم بیان و جب
 تا تو ہم کنند و گمان نہ بزود کہ
 چون حرکت بہ سیر و اعتقاد شرط
 مادہ ہمیں باید کہ التزام

با سیم و صرا سیم و بادہ	سسیم و سر بریم و بیباک	زندیم و قلند ریم و چالاک
حامی بلا و فہم و ادا ماک	والی و ولایت شش و پنج	دور و صد نیم و بحر خاشاک
بگذشتہ ز خویش بے کدورت	منصوبہ کثاتے سر لولاک	مجموعہ راز عالم دل
صافی دل و پاک زانی شاکاک	آئینہ صاف با فل و غش	بگذشتہ ز عشق جو ہر خاک
با بلبل بوستان قد سیم	سیگویی چو قادری تو نا پاک	گر صاف شوی و پاک نام

شہباز سفید دست اسیم بیت اخیر کج سعہ ہر اہنت نسبت شہبازیت از حضرت غوثی رضی اللہ
 عنہ زیر کہ از شہب کی از القاب حضرت است کہ بعضی از تقدیرین اولیا پیش از ظهور حضرت شریف
 او بدان خبر داده و گفته کہ آن حضرت اور طرک علی بار شہب خوانند و در قصیدہ قطبہ فرمودہ است
 شہر انابل الافراح اطباء و جہا بہ طر باونی العلیا با از قہر مقبرہ مخدوم شیخ محمد اچہ است
 رحمۃ اللہ علیہ و اور اسہ سپر بود شیخ عبدالقادر کہ اورا مخدوم ثانی گویند و سید شہب اسد کہ در ملک
 و لطافت طبع و سلاست قریح و زمان خود نظیر شہب گویند حضرت نور اعمد الرحمن حامی با ستر
 خبر فضائل او بجانسا و استعارہ سیر تا زہد و سید مبارک سید مال نظام در آستان طبع
 نام ایشان میر سیران گویند بنام سیر و سیرک در ماہر و کوشک

4B

کتوبات شیخ

نباشد و بدبیری خود است
ایشان همان باشد که من
خواستہ ام و بدبیری جان کن
کرد ام و من خواسته ام و
ساخته ام برای ایشان از
تدبیرات و ترتیبات بخوبی باید
ساخته وضع کرده ام شرایع
و احکام و عقین نموده ام و
ظایف طاعات عبادات
که اگر بدان عمل کنند و تقاضات
در نزد سعادت دنیا و آخرت
برسد پس ایشان را باید که از
تدبیرات و اختیارات نفس
خود قاری نغینند و بدبیری
من که پروردگار ایشانم و
داناتر و مهربان ترم بر ایشان
از ایشان گفتا کنند و از من
خود تدبیری بردانگینند و بعضی
گویند که این سخن از سلطان
بایزید در ابتداء حال است
که هنوز از تنگنای خواست
و حیطة اردو تمام بر نیامده
است و خواستی دارا است
وی نیست که او را خواستی
نباشد و مطلق از خواست بر
خیزد و این خواست بنا خواست
مبدل گردد و آن نوی بنیام
دارد تا حاصل گردد این تو حی
ست که برای خصوص قول
سلطان باغ گنجایش دارد
ولیکن با قطع نظر از آن قاعده
عام و ضابطه کلیه این باب
همانست که ممنوع خواستی
و تدبیری است که نه از من
خود برای نفس خود نگفته

که در دست من خاصیتی نهادند که هر علمی و مرضی که برسد حقیقی آنجا شفا دهد و این خاصیت نیز به
نسبت داشت حضرت خورشید نقیب رضی الله عنه است چنانچه بعضی از اولیاء عصر آن حضرت فرمودند
شیخ عبدالقادر سیر علی الاکبر و الابرص و یحیی المونی باذن الله و از جانب کثرت غرائب خوارق او است
کسی گویند که آری در آنچه در طمان در و آخوان پهلوجندان پیدا شد که حدوث ایندرد و پاک تو امان
بوده و اصلاً تخلف بدان توقع نه شد مردی بود غیاث الدین نام از جاعه لنگاه که بخدمتش ارادت داشت
و بنایت تقوی و صلاح آراسته بود و هر شب جمعه بشرف و بیت حضرت سید کائنات صلی الله علیه و سلم مشرف
می شد شبی آن سرور مقدار یک دست نی پاره بوی عطا فرمود و گفت این البتد و بفرزندم عبدالقادر بده و بشارت
دهم و در آنکه هر جا که این نی پاره را برساند دره بار نقل هو الله احد بخواند حق تعالی آنجانی با کمال اثر شفا
پیدا آرد و این جانب خدمت ایشان در معامله دیدم که آنحضرت صلی الله علیه و سلم می فرمایند پیش غیاث الدین
دانشی سپهر آیم از ایشان و بکار بند گویند که چندان آثار و اسرار ازین بطلوه آمد که از خیر تقریر و تحریر خارج است
و حکایت اینست در دیار طمان شهر است و والد شریف حضرت مخدوم ثانی سید بود بنشین شیخ ابو الفتح که از اولاد
سید صفی الدین گازرونی خواهر زاد شیخ ابوالسحاق گازرونی بود و بنا علی بلده آنچه عمارت از سید صفی الدین
شده است و همه آبادانی او را چنان نقل می کنند که شیخ ابوالسحاق گازرونی بعد از عطاء نعمت خلافت
بیشی صلی الدین حکم کرد که مرا شتر می سوار شود و در هر جانب که آن شتر برود تو نیز برو و آنجا که بنشیند مقام ساز
محلین شود چون این سرورن که او چه در آنجا است سید شتر بنشیند بر تاخت است با آنجا حکم اشارت شیخ توطن
کرد و شتر را آبادان ساخت گویند که زمین و چه صراط او کیفیتی حالتی دارد که در زمینهای دیگر نیست البته کسی را
به ادای لاری در دیوانگی می بود آن آبادانی که در زمان سابق دشت ناندست مقابر بزرگان است
تا آنکه آبادانی است خاک نیست که برین تقدیر منی بعد کیفیتان بیابان بیشتر از خیزد خواهد بود و این
شیخ ابوالفتح بنیامدی چندگی خدمت سید ملک و عالی مقام بود و در خیر عمر حضار ایشان تصریح تمام دشت من شریف
حضرت مخدوم ثانی طمان در هشت سال وفات و شرف هم روح الاول شکره برین و سعادت و خیر شریف او
در تمام این شهر است زیرا که خیر که در خدمت شیخ عبدالقادر او سپرد بود بزرگتر

شیخ عبدالرزاق رحمه الله علیه

در کتب معتبره از اهل بیت علیهم السلام در فضیلت ایشان و در وقت صلوات حضرت مخدوم طمان
در کتب معتبره از اهل بیت علیهم السلام در فضیلت ایشان و در وقت صلوات حضرت مخدوم طمان
در کتب معتبره از اهل بیت علیهم السلام در فضیلت ایشان و در وقت صلوات حضرت مخدوم طمان
در کتب معتبره از اهل بیت علیهم السلام در فضیلت ایشان و در وقت صلوات حضرت مخدوم طمان

Marfat.com

اسفل مجاب فرود نرفته است
 ولیکن صاحب شک و تردید
 پریشان تر ترس گردان بر باشد
 آری در کائنات ذرات الهی
 وصفات و شیونان نامنای
 وی حیرت شک است به
 نشود معنی شک حیرت زیرا که
 چیز از غیر خود در آن گشتی بود
 و شک از جهل و کفایت آید
 و حیرت در حضور بود و شک
 در غیبت است چنانچه یک
 در نظاره محبوب حیران است
 و جمال و کمال او را بی عجب
 بدید و محبتی نگردد ولیکن
 بکنکال می آید رسد و او را
 آن نمی تواند کرد و این حال
 از شتاب و محبوب او ادراک
 کمال و بی نهایتی حسن و
 جمال پیدا آید عجز بزرگ
 وجهی است اذنا از در نظر
 هر چه نظر میکند حسن جلوه
 دیگری کند و در وقت دیگر در
 نظری کار و در کفر دیگر میکنند
 و غمزه دیگر میزند و در وی دیگر
 می باشد سخنان شاک که
 وی در وجود محبوب صفات
 کمال و انوار جمال وی شک
 و حیرت دارد و بهر ساعت موزنی
 افتد و محبوب تری گردد نعم
 حیرت مرکب از علم و جهل است
 با علم موجود است و جهل
 در کند و هر دو ثابت است
 و شک بود و غیب است
 و علم و جهل مطلق علم دارد
 نه جهل میان این دو پیش

می گویند که ارواح پیش از اجساد موجود و بنویسند ایشان مقام معلوم نباشد اکنون مقام خود را پیدا می کنند
 اهل حکمت می گویند که حال است که ارواح آدمیان پیش از اجساد آدمیان بالفعل موجود باشند چنانکه
 اگر بالفعل موجود باشند سیان ایشان امتیاز باشد یا نه باشد اگر نباشد پس ارواح یکسخت باشد و این سخن را
 امتیاز باشد پس مابا المایزه غیر بالشارکه بود پس روح مرکب است از تفاسیر است که روح انسانی مرکب نیست پس
 هر یکی از روح با جسد برابر بالفعل موجود است اما آنچه مفارقت از جسد روح باقی است پس اگر کمال حاصل کرده
 باشد بازگشت و بعقول و نفوس عالم علوی است عقول و نفوس عالم علوی جمله علم و طهارت از دایم و کتاب
 علوم و اقتباس احوال باشند و علم و طهارت حاصل کنند و بر که نسبت با عقول نفوس حاصل کرد چون نفس
 وی مفارقت کند از عالم عقول و نفوس عالم علوی او را بخورد کشند و معنی شفاعت است به هر که مکلف است
 حاصل کرده باشد بازگشت او با او باشد اگر نسبت با نفس فلک حاصل کرده قبول فیض الهی می تواند
 کرد چون در مجال مفارقت کند بازگشت نفس او در نفس فلک قرار باشد و اگر در مجال مفارقت نکرد و علم و
 طهارت می بجای رسیده که نسبت با نفس فلک الفلاک حاصل کرده و قبول فیض الهی می تواند کرد
 چون درین حال مفارقت کند بازگشت نفس او در نفس فلک الفلاک باشد چون اول در آخر را دستی باقی را هم
 چنین میدان گفته اند که هر آدمی استعداد ممکن است که بر ریاضات مجاهدات با کتاب علوم و اقتباس انوار نفس خود را
 بجای رساند که نسبت شود با نفس فلک الفلاک چون مفارقت کند بازگشت و نفس فلک الفلاک باشد اگر
 این نفس انسانی استعداد بر ریاضات مجاهدات با کتاب علوم و اقتباس انوار شود و علم و طهارت حاصل کند و نفس
 فکر که در ذبح است باز در عالم علوی که حجت است نزد گفته اند که هر نفس خود را بجای رساند که نسبت با نفس
 فلک الفلاک حاصل کرده و علم و طهارت این نهایت تعلقات انسانی رساند و هر که عالم صغیر را تمام کرده و عالم
 کبیر یعنی خدا گشت و خلیفه کبیر است هر چون اکبر و اکبر عظیم و جام جهان نام آئینه گیتی است پس این ملک الهی
 لایموت الی الملک الی الی لایموت درین مقام گاه بواسطه عقل اول باقی تعالی سخن گوید و بشنود و گاه
 بواسطه عقل اول باقی می گوید و از حق می شنود چون در مقام مفارقت کند با اولا آباد در جوار حضرت علی
 خورم و شادان باشد و از قربان حضرت می باشد و این بهشت مخصوصی است که با کتاب علوم و اقتباس انوار
 آدمی حاصل نیست اگر آدمی استعداد بر ریاضات مجاهدات با کتاب علوم و اقتباس انوار شود و علم و طهارت حاصل کند
 چیزی دانند که در روزگزار شده اند بهر که علم و طهارت در تعالی شایسته است و در کتاب این صفت
 هیچ مقامی شریفتر از مقام آدمی نیست با برگشت آدمی هم با او می باشد و هر گاه در روزگزار شده

شیخ عبدالعزیز بن ابی زینب
 پسر سلطان سارال دین

به بند زید توفیق عمل و
 قطع طلب فطوره و قصد
 و یقین است که به آن جود
 قوت بر مجاهده زیادت است
 برسی و طلب قوی و سستی
 شوق و محبت تیزتر گردد
 و بجزیه و نظر در احوال اعمال
 سالکان این طریق و کار
 ران این عالم درین باب
 شاه این حال است که کثرت
 عمل و قوت مجاهده باز در راه
 توفیق تامله در تبرر رسانیده
 اند مثل ایکی باشد که در کعبت
 نماز گزارون یا جزوی از
 کتاب الله خواندن طبیعت
 وقت می دشوار باشد
 بجزین و اعتیاد هزار کعبت
 ختم قرآن بلکه پیش ازان
 آسان گردد این همه جزای
 عمل و نتیجه صدق نیت است
 و این مزید توفیق و کثرت
 عمل که جزا عمل سید در
 دنیا و حقیقت عداد و جزا
 و تکمیل جزای آخرت است
 لان الاجر علی قدر العمل
 اعتقاد و یقین بجزا عمل
 ایمان باید و اعتقاد شریعت
 اگر بدین بقول خدا و رسول
 خدا است و استن حد
 وعید که بجز صادق بدان
 خبر داده است و لکن رضای
 کی آمده ایمان سست
 افتاده و نور حق ضعیف
 است نرن خود گرفتن
 چیزه تنی الامه ۱۲

و چه طریقی بود بعد از تحقیق و تفتیش حال معلوم شد که گفتند در گرفتن آن شخص از خانه همسایه بی اذن وی
 گرفته بودند و نزد همسایه رفتند و از وی عفو کنانید چیزی بهم بوی دادند که سبب بی رضای او باشد و نیز
 نقل است که می فرمودند که وزی شخصی از مجلس برخاست و نادانسته گفتشای بندگی شیخ حسام الدین
 پوشیده رفت چون خبر شد آن شخص گفتشای را حاضر آورد ایشان تا بهای گفتشای آن شخص اندر گرفتند و گفتند
 که با تمام اشیاء خود را از ملک خود بر آوریم تا اگر بالفرض شخصی بروی تصرفی نماید در حرام نیستند رحمة الله علیه گویند
 که وی در سایه دیوار مقبره شیخ بهاء الدین زکریا ایستادی که آن اندوه بیت المال ساخته اند و حق مسلمانان
 بروی صرف شده متعلق و متعلق بآن دست نباشد و او را پسری بود شیخ بایزید نام او نیز بصفت بیع و
 تقوی موصوف بود و باحوال شاخ متحقق نقل است که طریقه شیخ حسام الدین آن بود که اگر کسی را
 مسیبه زد که در مسجدی تفتیش میکنند و از ازان منع می کردند حق امر معروف و نهی منکر بجای می آوردند بخلاف شیخ
 بایزید که خود را در گوشه پنهان می ساخت و می گریست شخصی بروی رویه فتوح آورد و دانست که این در پیوست
 گفت که این چیست این چه کاری کنند بعد ازان نیست که این حلقه تقود است که مردم ابرار را آید
 رحمة الله تعالی علیه

شاه عبدالعزیز شری رحمة الله علیه

از اول شیخ الاسلام بهاء الدین زکریا است قدس الله سره با بعد از آنکه بعضی از اباها که او در ملتان بهر بی شرف
 آورده اند در سلطان ببول توومی با مادی اختیار کرد و دختر خود را بوی آوردی سالک مجذوب بود
 سلطونی ظاهر و غمگینی با هر پشت در او ان سلوک یا ضلالت شایسته و مجاهدات فوق الطاقه کفیه و از وی نقل میکنند
 که می فرمود در ابتدا سلوک اگر ناز می کردیم کمتر از هزار کعبت نبود و اگر تلاوت می کردیم از سه ختم نمی کردیم
 و قائم که بر زکریا ساعت شربت می شد زیاد و ازان همه بود شیخ حاجی عبدالوهاب در تفسیر خود می نویسد یا زکریا
 انی کنت لیلة فی خدمت مرشدی ذی العقلاء ایجا نین عبدالعزیز بن یوسف اقرشی و کان سلطینی ماعلا الله علما
 اتی الی کیفیت ایشاهه فقال ان ذی العلم لای ظل فی التقریر و لکن اوجصل استرشدی شد فقال ذکک لان
 القلوب فی کونا و عا و احوال تفاوته لایوجد قطبان متفقان فی بیان حرات احوال صفت قلب الیه غیره قلب
 غیره نقل است که وزی بر بالای بام بلند کلا آن در پیروی برضای او ایستاد و دست بر سر او گذاشت
 او را حلقی در گرفت و هم بدان حاله از بالای بام زمین افتاد ازان شیخ ازاری می فرمود که
 کردی و حالت جدی بر غایب از زمین دو بود و آن بر عالم مردمانی بود و در آن زمان در آن حالت کسری
 بود چرا بنام حیوانی گفته شود وی بر سر غایب آمد و ایستاد و گفت ای شیخ ازاری ایستاد و گفت ای شیخ ازاری ایستاد
 کن بجهت کسی آن غایب آمده بود و بخواست بر روی او ایستاد و گفت ای شیخ ازاری ایستاد و گفت ای شیخ ازاری ایستاد

ابراهيم الذي كان نوره فيه صار ناره بتاتا وروحا وريحانا فكيف اذا دخل هو بنفسه النار والعنق
 بالشر بالشر وق نظرة على النار لصارت جنات تجري من تحتها الانهار ونعم اهل النار بما ينعمون
 ولكن النار واهلها محبوبون عن الله وحيبه قال الله تعالى ف ضرب بينهم بسورة باب الآيات و اعلم يا هذا
 ان قوله وان منكم الا وادها بشاره بهذا العموم للمشتاقين الى سيد المرسلين لان حصل لهم الاجماع
 في المحبوب في ذلك المشهد المبارك فينظرون اليه صلى الله عليه وسلم ثم بعد ذلك لو عبدوا اياها بشهوة
 انفسهم كان النظر المبارك قوة وناذا لا يام العذاب نفوذ بالشدة وان الله الكريم بفضل لا يفرق
 بين المحبين انشاء الله تعالى والباقيات الصالحات غير عند ربك ثوابا وخير مرثاة يحتمل ان يكون المراد
 بالباقيات الصالحات انظرات الى سيد المرسلين صلى الله عليه وسلم فالبصر لقوم والبصيرة لقوم
 سورة طه قوله تعالى الا تذكرة لمن يخشى اعلم يا هذا ان في الكلام عين الاقارب من المحبوب
 ولكن في تعب لذات المحبوب وذلك ان الله تعالى بفضل قال طه ما انزلنا عليك القرآن
 لتشقى اى تتعب تقع في تعب ثم قال الا تذكرة لمن يخشى وقد اعطاه خشية لم يعط احدا
 من العالمين ومثل ذلك في الشاهد ان رجلا طلب محبوبا فلما جاءه المحبوب اخذه الطالب وعانقه
 معانقه شديدة بالقوة حتى بلغ منه الجهد وهو يقول ما طلبتك لتتعب يا محبوبي ويلقيه معانقه
 بقوة شديدة والمحبوب ضعيف البنية يتمازى بظاهرو ويفرح بباطنه فلذلك الخشية كان لذية
 حلوا عند سيد المرسلين فكانه لم يتعب فلما اتى نودي يا موسى انى انا ربك فاطلع عليك اعلم يا هذا
 ان الكلام لما جاء نودي بكلام السلطين امر باء لب المتوجهين الى الملوك فقيل انى انا ربك
 فاطلع عليك فقوله انى انا ربك اظهار سلطنة وقوله فاطلع عليك امر برعاية الادب عند التوجه
 الى السلطان والمحبيب الشبه الناظر الى وجه السلطان بعين الراس نودي بقوله تعالى اسلام عليك
 ايما النبي ورحمة الله وبركاته وكان الخطاب بين الكليم والكريم باظهار سلطنة وكان بين المحبيب
 والمحبيب باظهار المودة والمبالغة فيستان بين الخطابين يا هذا فانهم ان الكليم كان غائبا و اسلام
 على الظاهر والمحبيب كان حاضر و اسلام للظاهر والكلام باظهار السلطان للظاهر والاسلام
 على الظاهر والمحبيب كان طالبا ونعم الطالب المولى والمحبيب كان مطلوبا فاطلب بالبراق
 انظر الى قوله تعالى ان منكم الا وادها بشاره ان النبي قوله تعالى لو اردنا ان نخذلهم لولا ان نخذلهم لولا ان نخذلهم
 انما انزلنا القرآن لعلهم يتقون انما انزلنا القرآن لعلهم يتقون انما انزلنا القرآن لعلهم يتقون
 انما انزلنا القرآن لعلهم يتقون انما انزلنا القرآن لعلهم يتقون انما انزلنا القرآن لعلهم يتقون
 انما انزلنا القرآن لعلهم يتقون انما انزلنا القرآن لعلهم يتقون انما انزلنا القرآن لعلهم يتقون

مکتوبات شیخ
 که میگوید که چون ایمان درست
 گردید که کمال رسید احتیاج
 به عمل ندارد ایمان خود به عمل
 کمال می پذیرد این سخن نامضبوط
 و نامربوط است لا والله این سخن
 سخن ملاصده است آنرا گوش
 نباید کرد نفوذ با شکر من الکفر
 والا سجاد نعم در اصل وجود
 ایمان و مفهوم آن عمل معبر
 و مأخوذ نیست ایمان به عمل باشد
 ولی ناقص و به عمل کامل و تمام
 گردد و آنکه آرد است کمال ایمان
 لا ینبذ ولا ینقص اشارت
 بهین است که عمل داخل در
 حقیقت ایمان نیست و حقیقت
 اریکی است که آنرا تصدیق بکلی
 گویند و اقرار کردن بزبان از
 برای اجرا احکام است و در
 دنیا عمل کردن بخارج الایمان
 تکمیل و تمجید است تا درون
 و بیرون ما درگیر است ایمان
 زیادت و نقصان ندارد و لیکن
 کمال نقصان موصوف بود
 در زیاد و در حد و فوات شی بود
 و کمال در صفات باشد چنانچه
 یکس کمال از دو کس بلکه حد کس
 در کس بود چنانچه تصدیق و یقین
 یکی کمال از یقین دیگری باشد
 در صفات و نتائج و ذرات برانها
 تفاوت قلب و موت و نوبت
 مثلا اول باشد مثل آفتاب
 روشن و تابان و دوی دیگر مثل
 ماه شام و شمع و امثال آن
 تفاوت تصدیقات بر همین
 قیاس خواهد بود این معنی روشن

Marfat.com

کتوبات شیخ

احتمال بشرح و بیان ندارد
 و با جمله تفاوت و رایانان
 وضعت و کمال و نقصان
 ثابت است و قوت و کمال آن
 بعمل است و ضعف نقصان
 تبرک عمل است که کار
 بگذارد از گفتار کادین راه
 کار و در کار به دنیا مزیته
 الاخره هر چه کار بد روی
 بیست از غایب نسیب
 و بقان خوش است اهوری
 مذموب و بقان چه باشد
 هر چه کاری بد روی قبول
 در اعتقاد نامه مسلمان نوشته
 اند که بنده باز کاتب معصیت
 کافر گردد و عاصی را کافر
 خوانند اگر اعتقاد مسلمان
 بر جااست و مادام که این
 اعتقاد بر جااست و معصیت
 معصیت میماند و حرام
 را حرام می شمارد در میان
 راه خون و رجاسه و کافر
 نیست و اگر حرام با حلال
 داند و یا معصیت را سبک
 پندارد کافر گردد و موافق
 و اثم و دروغ و نفاق اگر قاهر
 مختار خواهد چنانکه او را
 در شبکه عذاب گناخته و اول
 آتش و که درت معصیت
 پاک گردانیده باز بهشت
 در آرد اگر خواهی سابقین
 علاج بعفر و منفرت خردیا
 شفاعت و در خواست جیب
 خود و علی الله علیه و سلم را
 علت معصیت شفاعت

عما یقول الظالمون فمجد عبده ورسوله و عیسی عبده ورسوله حج قوله تعالی الم تر ان
 یسجد له من فی السموات من فی الارض و الشمس القمر لایة علم یا هذا ان لایة بحر الشکر و فیها عظمه المحبوب
 الی المحب جل جلاله و صلی الله علیه و سلم و من رسمه المحبوبین انهم نظیرون انقیاد الغیر الی المحبوب
 المکره کمال الکریم کی یغبط و ینقاد اکثر ما ینقادونها من مصابح المحبة لایعرف قدرها الا ارباب
 المحبة بآرک الله فیما عاقل المحیب ففی کل کلام له نعمة صلی الله علیه و سلم و یحتمل ان یکون فی الکلام
 اشارة الی حال سید المرسلین فی بدو الاسلام حیث کان لایعرف علی شکر و لایدر و لایعلم الی الی الی
 نقال الله الم تر یا محجوب روى ان الله یسجد له ای یخضع و ینقاد الله بان یاتر امر الله
 عیسی للمحبیب صلی الله علیه و سلم و هذا الوجه الذم من المحلو عند ارباب المحب صلی الله علیه و سلم
 قوله تعالی اذ بان الابرار هم مکان البیت ان لا تشک فی شیئا و ظهر بیتی للطائفین القایمین
 و الرکع السجود اعلم یا هذا ان المقصود من البیت و هو طینة سید المرسلین صلی الله علیه و سلم فیها
 شرفت الکعبة و سمیت ببیت الله تعالی و الله اعلم و التطهر ایضا کان لیس سید المرسلین
 و فیها اسرار الله لایعلم الا الله و الرسول جل جلاله و صلی الله علیه و سلم قوله تعالی الله یصطفی
 من الملائکة رسلا و من الناس اعلم یا هذا ان الایة فی سر الله تعالی حیث قال الله یصطفی
 من الملائکة رسلا و من الناس و لم یقل و من الناس رسلا و یتخارج فی ضمیرنا انه یحتمل ان الله
 اراد بالکلام و الله اعلم و رسوله و من الناس رسلا و احدا هو سید المرسلین صلی الله علیه و سلم
 و رسلا آخرین هم امثلة سید المرسلین صلی الله علیه و سلم فالقصد من رسل الناس
 هو و احد معین و خیر اتباعه و من نوره و کانه واحد فی الحقیقة و الملائکة لیس قسیم هذا الامر
 بان یکون واحد هو سید المرسلین و امام المتقین محمد رسول الله صلی الله علیه و سلم قوله تعالی
 یا ایها الذین آمنوا ارکعوا و اسجدوا و اعبدوا و رکعوا و اسجدوا الخیر اعلم یا هذا ان الخیر کل الخیر هی
 متابعة سید المرسلین قولا و فعلا و حال فالمتابعة القولی و الفعلی یکون ان توجد بغير صحبة و کل
 من رجال الله الذی جعلهم من جنوده فیسوق الیه من کان له نصیب من علم الوراثة
 فی الازل فیکون ان یجذب الله عبده الجذبة خفیة فیدخل فی الطلب و یأخذ العمل بقول
 سید المرسلین و یطالع کتب الاوراد و حکایات اصحابین و لکن المتابعة الحکمیة لیس
 الا بصحبة شیخ کامل و قد وجد له صحبة حصل لیهما حال من احوال رسول الله صلی الله علیه و سلم
 علیه و سلم علی قدر طاقتهم بالاحوال و ایا الارواح بحکم الاتمام و ذلك انما حصل
 بالصحبة و الایة ثم اعلم ان الانقبی المقصود فی هذا العلم الوراثة هو انما هو
 من الطالبین لصحبة شیخ کامله شیخ و لم یحصل الا بصحبة شیخ کامله شیخ

15B

والوان واحدا من عباده صاحب واحد من رجال الشريعة واحدة ووقع الالفة والمجبة
 في الشرف في قلب كل منهما نصا لكل واحد منهما مفتون صاحبه استحق المريدان يسرى علم الوراثة
 من باطن الشيخ الى باطنه ويكون هذا الصفة اليسرة له زاد العمر فكما يزاد حبه في الشيخ يزاد
 حبه في الشيخ ورسوله في حبه واحدة والحكمة في سرية الاحوال من البواطن الى البواطن
 ان الشريعة سبحانه وتعالى خلق سيد المرسلين محمد رسول الله بنفس متالفة رحمة وكرامة متطرفة
 باطلاق الشريعة سبحانه وتعالى خلق اخلاق الشريعة سبحانه الشوق فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم
 حالها عن الشريعة سبحانه وتعالى الاطال شوق الابرار الى لقائي واني لا أشد شوقا الي لقاء
 فخلق رسول الله بهذا الخلق على الكمال فكان مشتاقا الى المشتاقين وكان شوقه اشد
 من المشتاقين اليه لكون شوقه على قدر مرتبته وشوقهم على قدرهم وكان للنفوس المتزرج
 الحكم لنفسية فاجتمع الشوقان شوق الحبيب وشوق المشتاق من الامة في واد واحد للقلب
 وجعل في النفس مقام نفس المشتاق من الامة مقام نفس سيد المرسلين لاجتماعهما فافاض
 القلب نعمة الحال الى نفس المشتاق من الامة لما هو مجتمع بالنفس بالاحدية الرحمة فوجد
 صاحب النفس المحبوبة نفس سيد المرسلين في وادي الشوق قسطا من احوال قلب رسول الله
 صلى الله عليه وسلم فتمكن الاحوال في قلب المشتاق من الامة ثم حصل منه لغيره بهذا
 الطريق المذكور ثم غير ثم فتم فتم الى يوم القيمة فهذا السبيل بحمد الله تعالى ما اخذ المشتاق
 من المشتاقين بالصحة والالفة فالخرقة للصحة والصحة للالفة والالفة للنعمة والنعمة للالفة
 والالفة للصحة والى ابد الاباد انتهى زيادات الوصول والواجبات والتمات والايكاد خيل
 تحت التحرير والتحرير وكان شروع هذا التفسير في شهر ربيع الثاني سنة خمس وعشرو تسعمائة
 فاقام على يوم الاثنين السابع عشر من شهر شوال سنة خمس وعشرو تسعمائة وكان بين شروع
 والتمام ستة اشهر وثمانين يوما

هم اذ اول بختت بفرستند
 ووزنلن ووزنخ سياست
 لغرايدوي تقالي برجهه چیز
 قادست وعلى الاطلاق
 حاکم بغفر من بشاد ويذهب
 من بشاد صفت اوست و
 يغفل الشرايشاد ويحكم ايريد
 شان باو معنی خدايي بخدا کوناي
 اينست بر چه خواهد بکند
 هر که خواهد بشاد و هر که خوا
 بگيرد بکس با بردهي حکم نيست
 و در حضرت کبريايي او بلان
 وي مجال نطق و سوال نه
 و امر و نهی که فرموده و حجت
 و وعده و وعيد ي که کرده و عتد
 و در وعده وي قطعا خلاص
 نمود و در وعيد ي نیز بچنين است
 و با وجود آن اگر بقتضاس
 عفو و کرم فرمگردد و نگيرد
 مي سرودا مي شفاعت مي
 کائنات صلي الله عليه وسلم
 گنا هر گنا نما بر اي عفو گناه
 و نيکو کاران براي رفع عتبات
 دانش ست در حق بچاگان
 در مانند گان که غير فضل و
 کرم او پشت در پناهي نذرند
 مي فرمايد شفاعتي لاهل الکبائر
 من استي و فرمود اگر من بچيت
 و قرابت خود را شفاعت کنم
 ديگر که اگر من و نيز آمده است
 که پروردگار تقالي حرام گناه
 آتش و دوزخ را بر فاطمه و
 زيرت وي عجب آنکه جاي
 ديگر مي فرمايد اي شي با شتم
 نگاهداريد و بر دانه نفسهاي

شاه جلال شيرازي

در روز دوشنبه ۱۲۰۰ هجری قمری در شهر شیراز در روز زمان سلطان سکنه
 در شهر شیراز در روز دوشنبه ۱۲۰۰ هجری قمری در شهر شیراز در روز زمان سلطان سکنه
 در شهر شیراز در روز دوشنبه ۱۲۰۰ هجری قمری در شهر شیراز در روز زمان سلطان سکنه
 در شهر شیراز در روز دوشنبه ۱۲۰۰ هجری قمری در شهر شیراز در روز زمان سلطان سکنه

خود را از آتش دوزخ من
مالک نیستیم شمارا از عذاب خدا
چیزی را و این و امثال این
بجست بے نیازی و لا ابالی
درگاه کبریاست که کسی را
در اینجا مجال سوال و امکان
اعتراض نبود آنچه بالاتر است
بمقتضای کرم و وعده لطف
و عنایت است و گفته اند که
خواص بر مقتضای وعده کرم
و بشارت لطف در مقام من
انفعلی خوف لا ابالی و غنا
ذاتی حق حال ایشان شده
از اینجا است که تمامه مقرران
و مخلصان حضرت عزت شایان
وادی خوف و رجا دانس
و بصیبت حاضر و دائر ماند و هر
نی توانند برداشت و بهیچ
چیز دل نمی توانند نهاد و بیست
کان گذارند و کذا فرمایند
و عدم رابرو وجود دست میزنند
و آرزوی عدم که برگزوی
و چون بپندمی بر بند و با جمله
هر چه هست ایمان است غم
ایمان بایه خود باقی غم نیست
ایمان دانی چیست لا اله الا الله
محمد رسول بصدق دل عقاد
کردن بے شک و شبهه ایمان
گروین بلکه همین محمد رسول الله
است اگر چه جز و اول عظیم تر
و بزرگ تر است و لیکن چنانچه
شامل تر و جامع تر است
چه بمقتاد رسالت محمد صلی الله
عزله و سلم کردن و گرویدن
بر ببری آورده و بظهور است

نان و فرنی برای مهمانان در خانه او طیار بودی هر وقت هر کس که مهمان آمدی این طعام
حاضر آوردی غیر طعامها ردیگر که در وقت معین نچندی نقل است که وی میگفت که
وقتی در حرم شریف از درویشی سخنی شنیدم که شموافق ظاهر شریعت بود خواستم که او را
بگیرم و تعزیر کنم بر بالاس کوه برآمد من دنبال او کردم برگشت و بجانب من دید و این

بیت بر خواند **بِسْمِ** دست ناپیدا اگر بیان میکشد | من بے دست گریبان میروم
این بیت در من اثر کرد و بیوش افتادم و از خود خبر عداستم او را با اسادات بخارا نسبت
قزاقی واقع شده بود جگر گوشه خود را بشیخ مدثر بن شیخ حاجی عبدالوهاب داده بود و وفات
او در سال ۱۹۲۴ رجب و العین و تسع مائة و قبراؤهم در جوار مقبره شیخ حاجی عبدالوهاب است حمد الله تعالی

شاه احمد شرعی

ترک دانشمند متبحر و درویشی کامل بود جامع اقسام علوم عقلیه و نقلیه و رسمیه و حقیقیه
در دیار چندیری توطن داشت و کبیر السن بود و قوی در جواب ابیات صاحب کثافات که در
طعن اهل سنت و جماعت دارد گفته است **شعر** | و جماعه سمو اهو اہم ستمه

و جماعه حم عمری مؤلفه | قد شبهوه بخلقہ فتخو فوا | شیخ الوری فتنه و ابابلقه

شعر عنما القوم ظالمین تلقبوا | بالعدل باقیہم عمری معرفت | قد جاہ ہم من حیث لا یدرونہ

تعطیل ذات اللہ مع نفی الصفات و ۹۲۸ ثمان و عشرين و تسعمائة بعد از تحقیق و
تفتیش احوال معلوم شد که جماعه مارا که نسبت ترکیب منسوب انبا ایشان پیوند فقرات
در اصل هست شیخ عبد الغنی سنیتی که از قدمای موالی این دیار است و متشرع و متعبد اگر
شاه احمد است بعضی تصنیفات و مسودات شاه پیش او باشد در اکثر احوال نقل فضائل
و مناقب ایشان میکند میگوید که در وقتی که ملائمت ایشان تلمذ میکردم عمر ایشان بود
سال بود و ایشان در تیر اندازی نظیر نداشتند روزی تیری انداختند تیری بنشان رسیده
بود گفتند اگر بگویند بر تیر که بین لازم در سو فارتیر دیگر بند کنیم دو سه تیر بهین روش انداختند
بعدها نان گفتند که تیر با ضایع میرود و اسرار آن میشود اگر تیر بیکدیگر بند کنیم و تیر نقل میکند
که ایشان در علم و عمل دعوت از آیات عظمی الکی بوده اند تیر روزی در جوار شاه و در وقت
تصرف این علم نزد من کشیدند و حاجات مسلان نان را می آوردند و تیر می کشیدند که اول
از او که میگردد و انید بار شاه را در جنبش می آورد و دیگر تیر می کشیدند که اول
دانه میگفتند که آسنا آسنا تیر می کشیدند و حاجات مسلان نان را می آوردند و تیر می کشیدند که اول

اشغال بصلوة بسبب کائنات
 علیه افضل الصلوات و
 اکل التیمات با مشغولی ذکر
 موصل و مقرب است
 بے احتیاج توسل پرشد
 بلکه بعضی گفته اند که سالک
 را از حیثیت توسل در تقرب
 اشغال بصلوة اولی و
 اقرب بود اگر چه ذکر الهی علی
 و اعظم است و گفته اند که برای
 روشنی راه پایتخت و قباب
 رحمت بالاتر از اشغال
 بصلوة بر نبی صلی الله علیه
 و سلم چیزی نیست و بعد از
 فراغ عبادت و عبادت حق
 بالاتر از آن نیست و برای
 هر مشکل و دشواری مقامه
 حاجات دینی و دنیاوی
 مثل وی نیست و نبود
 وصل بسط و تطویل
 درین سخن بسیار افتاد و
 بحقیقت بار نیت این
 جزیه بر سر وقت طغیان
 این خس پاره است که آنرا
 قلم نامند و اندک تصرف
 و احتیاط کاتب بیرون است
 و هرگز براه سکون و سلامت
 همواره رسیدن نتواند
 و بهوش و خروش دم
 نتواند زده باشد از دست
 در شکایتم بارها حکم کرده ام
 که او در فتن حال خود نگیرد
 در ازول با وی در میان تمام
 و همزمانی نگردد اما چه کنم که از
 محبت وی صبر نتوانم کرد

نقل است که روزی شاه عبدالرزاق بقصد ملازمت شیخ عبدالقدوس رفته بود
 شیخ در حالت بود بعد از آنکه آن حالت فرو نشست شیخ عبدالقدوس یک یک از مریدین
 و خلفای خود را بشیخ عبدالرزاق می نمود آخر دست شیخ عمر را گرفت و فرمود این مرید شمس
 در پای شامی افتد شیخ عمر برخاست و هر دو دست بر پای شیخ نهاد و سر در پای شاه
 تا هر دو جانب مرعی گردد و آدجه خلفائی و شیخ عبدالغفور اعظم پوری بود بزرگ بود
 و صاحب واقعات و کرامات گویند که وی حضرت سید کائنات راضی الله علیه و سلم در
 خواب دید آن حضرت این صیغه صلوة را بوی تلقین نمود اللهم صل علی محمد و آل محمد و اسمائکم
 احسنی رحمته الله علیه شیخ عبدالقدوس را اولاد بسیار شد و پسران او همه عالم و متعبد
 و متلبس بلباس مشایخ و از میان ایشان شیخ رکن الدین مردی متبرک بود و بیشتر
 فقر و محبت موصوف بر قدم والد خود قدم می نهاد یکی از ابناء او شیخ عبدالنبی بود که تحصیل
 بعضی علوم رسمی نموده بود در جوانی متوجه زیارت حرمین شد و پیش بعضی از فقهای بزرگ
 برخی از حدیث نبوی برخاند بعد از آن بوطن اصلی خود کرد و به تدریس و تفسیر مشغول
 و اعظام حکمت مسئله توحید و سماع در افتاد و پدر او در باب اباحت سماع رسال نوشت
 و او نیز در باب آن رساله در افکار سماع ساخته لاجرم باعث ایند او کلفت بسیار شد و
 این باعث شهرت او گشت باو شاه وقت در آن زمان صدری میخواست که بصفت علم
 و دیانت موصوف باشد توسط بعضی اسباب و وسائل در سال ۹۰۰ هجری و سبعین و تسعمائة
 بر مسند صدارت نشست و نقش نگین حضرت شیخ در زمان جلوس این بود که الا انت
 سبحانک انی کنت من الظالمین زاده از آنچه استحقاق داشت منصب عزت و صدارت
 یافت و درین امر کوس استقلال و استبداد و از مال و جاه اعتبار زیاده از آنچه گفته
 شود نصیب او شد باو شاه وقت را بومی اعتقاد عظیم پیدا شد و مردم بسبب آن در نظر
 اعتبارش بحقارت درآمدند باشراف و فاضل کتیر از مراتب ایشان سلوک نمود و هر که
 بزلج او راست نشد به معیار قبول او تمام نیامد مردم مانند بعد از مرد ستمین و شهرت
 بسبب بعضی حوادث با وی منقوت شد و از منصب صدارت معزول گشت مکان ملک
 فی ثلثه سنت و ثمانین و تسعمائة و او را مولانا عبدالعزیز سلطان پوری مکه و شمس الدین
 و مقدم در رئیس و از زمان افغانان تا این زمان و بعد از آنکه در وقت ملک کبیر
 و ثمانت رای و تجارب امور در جمیع احوال موصوف بود که در وقت تدریس و تفسیر
 منازع و مخالف بود در حضورت دین یکدیگر را میخواستند و در وقت تدریس و تفسیر

و با وجود آن هرگز میان ایشان در اثنا بطریق و نه در آن مقامات شریفه اتفاق و التیام و رفع
 که در صورت ذلالت نسبت آخرب بصبری نموده از که معظمه بدیاری بند رجوع نمودند فائده نکرد
 مخدوم الملک هم در دیار گجرات فوت کرد و کان ذلک فی سنة ۹۹۱ هجری و تسعین و تسعمائة
 و شیخ عبد النبی باز حضرت بادشاه آمد مدتی مدید در بندیکانه مجوس بود در برابر آن همه عزت و
 جاه و اعتبار که داشت ذلت و حقارت و بی اعتباری دید و امانت و خواری کشید هم در
 حبس فوت کرد سنة ۹۹۲ هجری و تسعین و تسعمائة شیخ عبد القدوس در رساله قدسیه
 در معنی گرگی میگوید بدان الملک الله تعالی که گرگی بر دو نوع است سفلی و علوی سفلی جمیع
 حیوانات راست که چون روح حیوانی باطنی این جهانی امتزاج یافت و به پیکر وجود در مرتبه
 مرکبات که عبارت از کمالات الله است شتافت بسبب قیام وجود در مقام نمود و حرارت در باطن او
 بنظیر پوست و محتاج غذا گشت و تو آنرا آتش گرگی خوانی و غذای او آب و طعام خاک
 دانی این از عالم سفلی عروج نباید که از تجلیات قائم است و مقام صور مختلف بهائیم و علوی
 انام علیه خاص و عام راست که چون بحر محض بود از محض غیب از مقام فاجبیت از عالم
 جنبش به جنبش در جنبید بوی حق ظهور یافت و در میدان حضرت احدیت تجلی شتافت که
 عبارت از انوار احد است و تجلی بسیار و انوار فاسرار بیشتر همه صفات کمالات از جمال و
 جلال از کبری و جیمی و ستاری و جباری و قماری و زرقانی و خلایق و رحمانیت و ربوبیت هزار
 در هزار از اینجا موج بر موج زد بر حسب استعداد مظاهر که لون الما لون اناره نور الله در روح
 اضافی و نبی الله و رسول الله و ولی الله این همه هماد است بظواهر مختلف خویش قد جاءکم
 من الله نور در این اول است از مقام احدیت و این مقام روح انسانی و عالم جبروت است
 و این مقام قرب و عالم معیت است و این مقام اگر چه تجلی است اما از سطوات مقام جوار
 فائده تمام نمی یافت بآن در مقام تجلی شتافت عالم عقول پیدا آمد و آن عالم ملکوت و مقام
 روح انسانی است در این مقام اگر چه فائده ظهور که نفس معرفت است بظهور پیرا اما مقام تقدس
 و تعالی و تملیل است و این نشان تید و اما الاله مقام معلوم پس عشق را مظهر ذلالت
 و فائده کمال و در مقام عروج به تنهایی بر وجهت بظهور نه پوست باز در مقام تجلی شتافت
 عالم عظیم و بی شمار و ظهور تمام عالم عشق موج بر موج زد چنانکه ملکوت جبروت
 در آنجا ظاهر و اول و آخر مظهر انسانیست ظهور یافت و بفرج دان الی ربک
 در عروج و عروج در این مقام شتافت و از جنب که جوش سوزش عشق مقام
 در مقامات و در این مقامات در این مقامات در این مقامات در این مقامات

و در گوشه سلامت نشست
 که شکر نونس و نادر ندیم
 شبیه سخن است الحمد لله
 که عصمت ذاتی و حفظ خدنه
 لازم حال ادست و با وجود که
 چندین منطبق و کثارت است
 هر سخن و در از نفس است
 هرگز حشو نبوده بر زبان می
 نزد و از شایع عام امروزی
 بیرون نیفتد پای سلامت
 وی درین راه نه لغزد و از شکر
 عزا با طاعت نمکشد و بیم
 سیاست ندارد و هر چه
 گوید شرح و بیان کتاب بین
 کند و اول الدین الفیضه در
 والله اعلم نسأل الله ملوک
 طریق السداد و الرشاد فی الهدایه
 والمعاد انه ولی التوفیق و الهاد
 الی سوا الطریق و صلی الله
 و سلم علی السید الانام
 الی طریق الحق و یقین محمد
 و آله و اصحابه اتباعه جمیعین
 به و طریق الحق و یقین علیهم السلام
 الرساله التاسعه
 والعشرون تحقیق
 الباس عن قبول
 ایمان الباس
 لا الاله الا الله محمد رسول الله
 اللهم ارنا الحق حقاً وارزقنا
 اتباعه بما نکه علماء و طاعت
 و انه دین شرایع بر آنند
 که ایمان الباس غیر مقبول
 باتس در لغت بمعنی شدت

دوال آنحضرت (ج۱) صفحہ ۱۱

و عذاب آید و مراد اینجا سکرات
سوت و معائنہ احوال آخرت
است کہ در وقت حضور
سوت روی نماید در بعضی
اخبار آمده است کہ ہر یک
از مومن و کافر در وقت موت
حای خود را می بیند مومن
در بہشت و کافر در دوزخ
پس چون کافر درین حالت
ایمان آورد این ایمان معتبر
نہاشد چہ ایمان باید کہ کسب
بود و باختیار بندہ و قصد
امثال امر آتی و طاعت
و فرمانبرداری وی تعالی
باشد و ایمان درین حالت
ایمان بغیب نبود و مظهر
باشد چنانکہ روز قیامت
تمام کفران فریاد برآزند کہ
ربنا اھمنا و معنا فار جتنا
نفل صائحا انامو قنونا و
و پدہ ما بینا شد و گوش ما
شنوا گفت و بیفیل نعیم
کہ انہم پیغمبرین تو خبر داده
بودند و کتاب کو بہین ناطق
بود حق است ما ما جہ نیاباز
بخست تا ایمان آید ہم
و عمل صالح کنیم و مستحق
ثواب شویم این ایمان
و اقرار و اعتقاد حقان
وقت قائمہ نہاد در
حدیث آمده کہ ان اشد
یقین لوجہ العبد الم یغیر
خبرہ کنایت است احوال
موت دشمنان سکرات و
مسمیہ جان انطق

معلومات را بعلم سپرد و و علم را با معلومات در سر ذات کہ بخصیفات مست بر و ذات را بہماز
صفات داشت و صفات را کسوت ذات ساخت و وحدت در کثرت گردانیدہ کثرت را
کسوت و وحدت پوشانید وحدت در کثرت و کثرت در وحدت و غلط در صحت و صحت در غلط
و غائب در حاضر و حاضر در غائب افتاد حسن و قبح ہر دو قدم در صحرائی وجود برآر است
الرحمن علی العرش استوی علم بر فراشت فریق فی الجنة و فریق فی السعیر پیش ہر داشت
تا بہلن سبب نار اللہ الموقدۃ التي تطلع علی الافئدة جوش بر آورد شور و فغان و دگون
مکان انداخت و ما را از دمار عاشقان برخاست تا ہر کی بر قدر ہستند و مظهر از نوعیت
الم ذلک الکتاب لا یریب فیہ بر جان و جهان تاخت و جنگ بدامن محبوب و مطلوب غنی و دزد
این است معنی آن گرسنگی کہ در معدہ بضر و نماند و افتادہ است و آن تیز تر و گرم تر
از آتش دوزخ است کہ گرسنگی کثیف را بلطیف رساند و مقید را مطلق نشاناند انانیت
را بر حمانیت براند کہ از گرسنگی مردم بخدای تعالی تواند رسید و این خاصیت در حیوان
دیگر نہادہ اندا کہ چہ گرسنگی دارد کہ از مجرد سفلیات اند ملائکہ و ارواح اگر چہ از علویات اند
اما آتش گرسنگی ندارند لاجرم از مقام خود تجاوز نتوانند کرد این کار آتش است و باز بار
در دو محبت و عشق است اکنون بدانکہ گرسنگی راستہ مقام است مقام اہل را آتش
گرسنگی خوانند کہ غذای آن آب و طعام است مقام دوم را آتش در دو محبت و عشق
خوانند کہ غذای آن خون جگر و فاشاک غیر است و مقام سوم را آتش محبوب و معشوق
خوانند کہ غذای او حسن و جمال و اوصاف کمال است ان اللہ جمیل بحسب الجمال سے

عاشق حسن خودستان بے نظیر | حسن خود را خود تا شامی کند

شیخ امجد دہلوی رح

در زمان سلطان بہلول بود الترام آستانہ خواجہ قطب الحق والدین بسیار نوی و بروقت
ایشان متوجہ بودی وقتی بداعی طلب از وطن برآمد آبی رسید ہائل قدم دران در طہنہا و جہان
بہلاکت و دواستوی اناب سر برآورد و داد و امانان مسلک نہات و اہل کتارہ با قان و کتارہ
و قدم ہرین نہاد و انتساب فتح و استقامت خود سے واسطہ خواجہ کوہر و گرفت ہنکاران
الای جوہر طوسی است و صاحب علیہ

شیخ ادہمن دہلوی رح

جد مادری کا تب ہر روز نامہ نسل ایشان دین العالمین مستور ہوا و کتارہ

اوقات باران کردیم در جوانی رخت ازین ساری فانی برست و لاوت او در سن ۹۲ سنه
 و عشرين و تسعمائة و تسعمائست قبر او که بر صفا که بیرون
 روضه پست سید شاه میرک سیهالی نسب از اولاد میر سید شریف جرجانی بود جزئیات
 متون و نواها مور منظر است در تاریخ وفات او گفته است قطعه تاریخ ناد بعصر شیخ عبدالحی
 که بوضوح مر از زبان نه بوده وقت نزاعش بسر رسید من با کتبی چون تو در زمان نبود
 سال تاریخ خویش خود فرما که جز او در این زبان نبود گفت تاریخ من بود نام
 بند و وقتی که در میان نبوده از عبارت شیخ عبدالحی لفظ عبد سقا طموزه است دیگر شیخ گدائی سیکلان
 شیخ علی است وی از بزرگی وجه پهلوی بد و نیز در اول آخر است کسب عالی و مفاخر داشت
 الطوار بزرگی و عزت و ملاحظه اوضاع عباد و دولت می بود در ابتدای در سلک مقربان خواص ملازمان
 نصیر الدین محمد هارون بادشاه انارالقدر بهانه منتظم بود و بعد از آنکه خیر شاه غلبه کرد
 و بر سر سلطنت پای نهاد بکمت اختصاصی که بسلسله بهایونیه داشت سلوک طریق سفر
 بر اساس اقامت اختیار نموده بدیار گجرات بدر رفت و از آنجا عزیمت زیارت حرمین شریفین
 کرد و باین سعادت عظمی با اهل و حیال مشرف شده در عهد دولت شاهنشاه وقت جلال الدین
 محمد اکبر بادشاه بدیار مالوت عود نمود و بواسطه ارتباط و استحاکم که بجناب خانخانان محمد میر
 داشت نهایت وجهات اعتبار رسید و بعد از آن بسبب وقوع بعضی امور که از لطائف
 خدایای جزئیات الهی بود و باعث بر ترک دنیا توجه خانخانان بخرمین شریفین شد و هم در راه
 حج در سنه ۹۱۰ شمسی و تسعمائة بشهادت رسید او بتقریب بعضی حصاد و عادی از اینجا
 برآید بکاتب کوه جسیله افتاد و در همان دیار گذرانید و باز آمد بوجهی از مدد معاش تقاضا
 نمود و جناب سلطنت سکرنت شهر نوره چند گاه در گوشه فراغت و آسایش با وجود کبر سن
 و بیست و هشت آئین با ما هر دیان نازنین گذرانید و چون نوبت مرگ رسید بجهت بیالم
 بیگوسید و کان ذلک فی سنه ۹۱۰ سنه و سبعین و تسعمائة

کجارت و تکبر طغیان توجیه
 شد امروز ترا در دنیا نصیحت
 در سوا کنیم و مرده تران تک
 دریا بر آرم و تا شاگاه و
 جای عبرت عالمیان ما دم
 تا با تند عبرت گیرند که قمت
 کفر و طغیان و تکبر با خدا و
 رسوخا نصیحت در سوانی
 است در دنیا و آخرت جهانکه
 فرمود فاضله الله نکال الآفة
 و الامنیان فی ذلک لعبرة
 لمن عخش و آنکه امرأة فرعون
 گفت فرقة صین لی و لک
 لا تقبلوه الا آفة یجرطن و
 حسان بود حکمت پروردگار
 تعالی در وی آن بود که وی
 علیه السلام باین گمان
 و حسان اندست آن ظالم
 خلاص گردد و به پلاک رود
 چنانکه اطفال دیگر با این جلد
 و فریب بود از آسید ضعیف
 عناد استخلاص موسی
 علیه السلام از دست آن
 ظالم با طلاع داون جنتالی
 آسید را بر عاقبت حال
 وی علیه السلام بپراسه
 بالهام عاقبت حال و غایت
 کار التقاط و می خواهی است
 که فرمود قال تقطه آل فرعون
 لیکن لهم عذرا و امرنا ظاهر
 آنست که مراد حقیقت
 عداوت بود که در نفس الامر
 و عاقبت حال باشد هیچ
 پیغمبری با مسلمانان دشمن
 نبود اگر گویند مقصود اوست

سید حسین پامی میناری

سید حسین پامی میناری در زمان سلطان سلیمان سکنه از جانب
 خراسان در زمان سلطان حسین بن یونس در قلعه دلی که در مسجد
 جامع کاشان در کتب معتبره است که در معتقد او شد در حدیثی
 که در این کتاب در بیان آنست که در این کتاب در بیان آنست

Marfat.com

صاحب اخلاق حمیده و صفات ملکیه و سی از به وفطرت مهذب و مؤدب آمده بود اخلاق
 درویشان و کمالات ایشان کسب جلیت در ذات او مرکوز بود جامع صفت حلم و کرم و
 سخاوت و عفو و صغیر چیزی از آنچه از اسباب حظ نفس و آسایش تن باشد بخود راه ندای
 و آوردن زمان خود فریبه ثانی گفتند قدس سره و او را بار و هانیت خواجه قطب الدین
 قدس سره را بطه خاص بود اعتقاد کامل گویند که روزی در ویشی پیش او آمد که تریاق
 با خود داشت او گفت که پیش ما نیز تریاقی هست بآری استخوان کینیم کنجشکی آوردند قطره
 زهر در کام او چکانیدند پاره کاک لنگر خواجه را آب ساخت و آن کنجشک او در حال
 زنده شد ولادت او در ۲۸ آئین و سبعین و شان مائه و قات او در ۲۹ آئین و اربعین
 و تسعمائیه مقبره در سلسه مست قرب دلی کهنه که الان احقاد امجاد او در آنجا سکونت دارند

سید سلطان بهرچی

خدمت والد میفرمودند که وی در ویشی اهل دل و خاکسار و صاحب همت بود مرید
 شیخ علاء الدین ابو دهنی اما تلقین و ارشاد از مشرب شطاریه داشت از لباس اکتفا
 بسر عورت داشت و در اکثر اوقات سر برهنه می بود گاهی با جماعه فقرای بود گاهی
 تنها و بعامم و رسم مقید نبود ذکر چهر بسیار میکرد و ضرب و ذکر که بر قلب صنوبری میزد
 بعینه مثل آقا دستان داشت و کثر کثرتی جهید خدمت والد میفرمودند در ابتدای
 طلب روزی خدمت وی نشسته بودم و وی بکتابت مشغول بود و من سر زدن
 مشغول بودم بعد از ساعتی خشناک سر بر آورد و بجانب من دید در همین حالت تبسم کرد
 و بر خاست و مراد کنار گرفت و لطف فرمود و مرا مجال استکشاف حقیقت اینحال
 تشویق از خدمت او برخاستم شنیدم که وی خود در مجلس دیگر نقل این معنی
 میکرد که هر روز جوانی پیش من آمده بود که دل او ذکر میکرد مرا بروی غیرت آمدنم
 طیار می بود و دل وی بر نعم ناگاه پیری حاضر شد و گفت جاسه رحم است
 نقل خدمت کردی و رانا به روزی محبت واقع شده بود و برکت توجه او بشرف اسلام
 در آنوقت که در آنجا بودم و پیش محمد سلطان که از افاضت ظهیر الدین محمد بابا پادشاه
 در آنوقت که در آنجا بودم و پیش محمد سلطان که از افاضت ظهیر الدین محمد بابا پادشاه
 در آنوقت که در آنجا بودم و پیش محمد سلطان که از افاضت ظهیر الدین محمد بابا پادشاه
 در آنوقت که در آنجا بودم و پیش محمد سلطان که از افاضت ظهیر الدین محمد بابا پادشاه

در کفر و عداوت آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم بسر
 برنده و در آخر ایمان آوردند
 و با ایمان رفتند هرگز
 در شرع باعتبار حال
 سابق مذمت و تشنیع
 ایشان مذکور نشده مخصوص
 در قرآن مجید با این کثرت
 داشتند و تعلیقه و تشنیع
 که در ماده فرعون واقع شده
 است و هیچ یکی از مشایخ
 طریقت نسبت ایمان و
 اسلام بفرعون نکرده مگر
 شیخ محی الدین ابن عربی
 در کتاب نصوص و این
 قول یا بنی ست قبول
 ایمان باس و معلوم شد
 که این خلات اجماع است
 یا نفعی باس از فرعون و بنی
 ست که حالت ادراک
 غرق حالت باس و حلول
 موت ست بخلان مبادی
 غرق که آنرا ادراک غرق
 نوزان گفت الا بجا زد
 فی القاموس ادراک محقه
 و محوق غرق در حالت غرق
 و اتصال آن بوسه بود
 و بعضی از مفسران گفته اند
 که این کلمه در دل خود گفت
 بعد از غرق شدن و شیخ
 نیز در فتوحات کبیه غایت
 تشنیع داشته تکفیر او کرده
 و گفته که در شرح رادرات
 بعضیها اشد من بعضی در که
 از روایات وی هست که

دراستیچه میگفت پشیمان شد و از جمله مریدان و خلفای شیخ علاء الدین شیخ بن ابهر و هم بود مردی عزیز و مسن و متبرک و مجذوب شکل بود رحمة الله تعالی علیه

سید علاء الدین

سید عالی نسب و متبرک بود صاحب ذوق و حالت و جلالت در فن موسیقی هند و قوی تنگ داشت شعر هم میفرمودند این غزل از درداشقت است غزل اندام آن گل خندان چه بگردد

کسی مراد بیا بگو هست چو دارد	بجستجوی نیاید کسی مراد ولی	کس مرغ هر چوئی گفت گوی او دارد
حدیث عشق تو تنها من میگویم	هنوز ساقی ما باده در سبزه دارد	نشاط باده پرستان منتها بر سید
که این مشاع گل انامیه را نکو دارد	مشاع دل بگفت لبری بده تو علا	که هر که هست ازین سخن گفتگو دارد

سید علی رحمة الله علیه

قوام وی از ارباب کمال و سکر و وجد و حال بود و اتم با خود حالتی و سرگرمی داشتی سخن را مجذوبانه گفتی و بلباس خاص مقید بودی گاهی خرقه مشایخ پوشیدی و گاه لباس سپاهیان در بر کردی او در وصل از سادات سوانه است در آوان طلبندگان چون پورا فساد و خدمت درویشان کرد و مرید شیخ بهار الدین چون پوری شد و قبول خاص و حالتی مخصوص نصیب او شد و ابواب بروی مفتوح گشت چهار منگوحه داشت و وظیفه داران بسیار بودند هر چه از فتوح رسیدی نصیب بر وظیفه داران قسمت یافتی و نصف دیگر بر منگوحات و وصول فتوحات بروی متصل و متوالی بوی و هرگز منقطع نگشتی گویند که وی تا چهل سال هیچ خادمی امر نکرد و خدمت نفرمود شیخی خفته بود تشنه شد کسیکه هر شب آب خوردن در جبه خواب می نهاد مشب فراموش کرد و آب نهاد او دست هر جانب نظرت آب بدست نیامد باز خفت باز تشنگی غلبه کرد باز آب جست نیافت چون تشنگی نهایت رسید و کار بهلاکت کشید نخو است که از کسی طلبد و نقص عیبی که با خدای بیعت بود که برگ تن در داد و گفت بیای مرگ وقت تست یا دیگر بگو اضطراب دست برای نفس آب فراز کرد کوزه پر آب یافت آب بخورد و خدا را شکر گفت و دست و پا را در دست و پا را در دست بکلازمت فرسیده ام و از وی سخنان شنیده آنرا درون درون لبها میزدند از کلمات او دلایح بود میفرمود که من تا بوده ام بنهار و در حال غم و اندوه و در خانه خود طلبیده ام و در میانم بجای آن کس نفرستاده ام

برای اهل عتود استکبار بر رب العزت که اشد و اعظم انواع کفر است آریه اند مثل نرود و فرعون و شیخ ایشان اما درین کتاب معنی فصوص بر خلافت آن گفته میگوشند که مقصود ایشان اینجا بیان محفل آیت قرآنی است حتی اذا ادرك الفرق قال استم الآیة تحقیق مذہب و مذہب و معتقد ایشان همان است که در دنیا بیان کرده اند و الله اعلم و بر تقدیری که مذہب و اعتقاد ایشان ایمان عین بود دیگری را چگونه عقول بدان سورت بند بل وجود مخالفت تمامه علاء الدین شیخ اینجا محل حیرت است غایت کار تغافل و اغراض است و تکلف در توجیه و تطبیق قول ایشان بکن نه آنکه قول ایشان در تضاد و معارض اقوال تمامه اهل دین و ملت دارند و همین را مذہب گیرند و اعتقاد کنند و از همه جانب چشم پوشند آخر عصمت در غیر نیانست اگر در یکجا نظائی رود چه نقصان دارد چندین مذہب که مقتدیان دین و جوهران اهل عالم اند چندین با خطا در چهار گروه اند اگر در یک مسئله ایشان نیز خطا رود چه ضرر و حاشانی

و رقیه می نویسد و خادم میسر است این چیزی نیست ممنوع توجه بدیشان است هر وجه که باشد
 میفرمود که پیغمبر اصلی الله علیه و سلم در خواب دیده ام که میگوید علی ذهل بر در خود میزنی و از احوال
 خلق بر دانی غری گتم یا رسول الله اگر ذهل است از آن تست و اگر در از آن تو علی بیچاره بنیامان
 چیست فرمود برای خلق خدا دعای کن که دعای تو در حق ایشان مستجاب است میفرمود که ظلم
 فقیر ایم روز ضد متکاری ایشان میکنم غیر آنکه در میان عصر و مغرب مرا معذور دارند و مرا محرم احوال
 من نشوند بگذرند مرا که در آن یک ساعت بحال خود باشم میفرمود که مرا عجب آید از آن طائفه
 که بر قولان حکم کنند که فلان صوت یا فلان غزل بگو این را خوش دارم و این را خوش ندارم ذوق
 من مقید نیست مرا هر چه بگویند خوش آید و بهم بران ذوق کنم قبر او چون پوراست وفات او
 در سنه ۹۰۵ خمس و تسعایه

شیخ ادھن جوپوری

پیر شیخ بہاد الدین است از مشایخ وقت خود بود و بزرگ بود عظمتی ظاہر داشت بسیار حسن و
 صبر و متبرک بود مدت عمرش از صد متجاوز گشت و شوق و محبت و ذوق او همچنان تازه چنان ضعیف بود
 کہ تا دیکس او را نگرفتندی متادون توانستی بخلات حالت سماع چنان عشق و جوانی کردی کہ دیکس
 نتوانستندش گرفت نقل است کہ در وقتی شیخ بہاد الدین در خدمت شیخ محمد عیسی بود سیر نماز بلند او
 شیخ را در تکبیر اول دریافتی و اگر چنان بودی کہ از اولاد او کسی مرد سیر از او را کہ این سعادت محروم نگشتی
 کہ در وقتی پس از وفات شد و کسی دیگر نبود کہ تجمیر و تکفین او پر دازد ضرورت شد او را مقید شدن بن
 آخرین سبب در آخر تشهد جماعت رسید شیخ بعد از آن کہ از نماز فارغ شد روی بجانب او کرد و گفت
 بعد ازین بسوزان تا الله تعالی بعد از آن شیخ ادھن متولد شد حق تعالی بیکت دعای پیر عمر او و اولاد او
 بیکت را و وفات او در سنه ۹۰۵ مت و سبعین و تسع مائت قبر او نیز در جوپور است

میان قاسمی بنیان ظفر آبادی

میان قاسمی بنیان ظفر آبادی است از جمله صاحبان این ۲۰۰۰ مت صاحب بهتقت
 است در وقت زین العابدین بحسب زمان اگر چه متاخر است و بسن بحسب صفای معانی
 آن صاحب عمل است کہ در بی و کاتب سی سال جانما کندیم صیانتا کشیم
 در وقت زین العابدین بحسب زمان اگر چه متاخر است و بسن بحسب صفای معانی
 آن صاحب عمل است کہ در بی و کاتب سی سال جانما کندیم صیانتا کشیم

مکتوبات شیخ
 کمال نیست و اگر تقلید اتباع
 است اتباع این شیخی وصل
 عقیدت در اشالی این امور
 بهتر است رعایتا نزد کتر
 اگر گویند کہ ایشان از ارباب
 کشف و یقین اند و هر چه
 گفته اند از روی کشف گفته
 اند و چند ان حقائق و دقائق
 و معارف و مواجید ایشان
 بطور آرد کہ با وجود آن طریق
 خطا امکان نداده هر چه
 شیخ درین کتاب گفته است
 بے تفاوت و زیاده نقصان
 از حضرت رسالت است
 صلی الله علیه و سلم این حکما
 دیگر است اینجا رم نتوان نا
 و الله اعلم بکنه معنی بنیاد کلام
 حقائق و احوال و مواجید ایشان
 بحال خدمت و سخن اینجا
 در دلیل شرعی میرود این قدر
 معلوم است کہ انسان از سو
 و نسیان خالی نبود و حکمت
 خاصه، ہیامت آخر شیخ
 در فتوحات میگوید هیچ آیتی
 بخود و عذاب و در دنیا یافت
 در حصول نام مستلزم عذاب
 نیست و حال آنکہ در مواضع
 متعدد در قرآن درج شد
 است در صورتی مانده آرد
 و فی العذاب ہم خالدون
 در سوره فرقان فرموده تظن
 نہ صاننا ہی کتابت در فیہ
 راجع بعذاب است و در سوره
 الم تعذوب لیسجد و توتعب
 الخلد و در سوره زخرف

Marfat.com

ان المجرمین فی عذاب جهنم
 خالدین و اگر آنچه ایشان گفتند
 اند همه از رسته کشف و بچین
 است پس در فتوحات حکم
 بکفر فرعون اشد کفر معنی دارد
 و اشد اعلم و با کمال نصیحت
 آنست که در معتقدات حکام
 کفر و ایمان از سواد اعظمترین
 نباید رفت و تابع امر مجتهدین
 باید بود و در آداب مطلق
 تابع مشایخ حسن ظن و اعتقاد
 برین طائفه داشته توجیه
 و تطبیق اقوال ایشان با کلام
 علماء و مجتهدین باید نمود و اشد
 الموفق و لهم الصواب و شیخ
 ابن حجر علی هندی در کتاب دایره
 ذکر کرده است که علماء است
 و مجتهدین دین ازین آیت
 ظم یک غصه ایما نم لمار او
 با سنا اجماع کرده اند بکفر
 فرعون و بر تفتیق نزل شک
 نیست در انقلا و اجراع
 بر آنکه ایمان باشد با عدم ایمان
 بر رسول و صحیح و معتبر
 نباشد پس بر تقدیر تسلیم
 صحت ایمان فرعون باشد
 تعالی ایما وی پیوسته علی السلام
 وجود نیافته در دین آیات
 بدلتیض نکو و پس این ایمان
 دی نفع کند اگر کافری بنزد
 بارگوبه اشعدان لا اله الا الله
 الذی امننت به المسلمین
 مکره و نگویید ان محمد رسول الله
 و اگر گوید که سوره غیر متضمن
 ایمان و علی السلام گوید

یکباری کا تقد سفید با مهربا و نشان ها که در فرمان می باشد خدمت شیخ فرستاد تا هر موضعی و
 هر مقداری که خواهند در اینجا بنویسند فرمود ما را احتیاج نیست و بے احتیاج حق مسلمانان
 گرفتن بدان باشد و ما در خدمت پیر خود عهد کرده ایم که سه از خدا خواهیم و از غیر نخواهیم بکنان
 که نیم بنده غیر و نه خدای دیگر است بگفتند که بفرزندان خود عنایت کنی شاید که ایشان را
 احتیاج باشد فرمود ما را بر ایشان حکم نیست ایشان دانند ستانند یا نشناختند چون فرمان را
 پیش شیخ عبد الله که اکبر اولاد او بود بر نه وی نیز قبول کرد و گفت پسر باید که بر متابعت پدر و چون
 پدر ما قبول نکرد تا چهار ما را نیز آن بایک که ایشان کردند خدمت والد میفرمودند که وقتی با چند از صاحب
 جو پور قاصد دہلی بودیم چون گزر نزدیک بظفر آباد افتاد قصد ملازمت شیخ الواحبات وقت
 نمود بخانقاه شیخ در آمدیم و منتظر آمدن ایشان شستم چون وقت نماز شد شیخ و صوفیان دیگر از خلوتها
 برآمدند و بعد از نماز شیخ بامتوجه شد و پر خاتمیم ز کجای آیند و کجا میروند و چه کس اند و چه نام
 دارند هر یکی جوابی عرضه کرده شد ما حضری درویشان که داشتند حاضر آمدند و در اع کردند والد
 میفرمودند که از همان ساعت که از خدمتش بیرون آمدم گریه بر ما استیلا کرد که کیفیت آن
 نتوان رسید تمام آن روز گریه گذشت قبر او هم در ظفر آباد است فوات او پانزدهم صفر سنه
 سبعین و تسعمائت

شیخ محمود و دلاری ح

از مہرہ علم توحید و رندان مشرب تجرید و تفرید و حقیقے شکر بود مشربی عالی داشت و ہمتی
 بلند در شنید درین دیار قدم آورد و میان وی و شیخ امان صحبت در پیوست و شیخ امان
 استفادہ علم توحید و تحقیق کتاب نصوص الحکم و غیر پیش او کرد گویند کہ چون شب شدی وی
 از نشاء ذوق و حالت سیر گرم گشتی فرمودی ہاں دیوانہ جلا وقت سخن است کتاب از میان
 بردار و سخن بشنو از حقائق و اسرار آنچه بنیان حال آمدی کشف نمودی گویند کسا و را
 بعضی از عرائب علوم مثل کیمیا و مانند آن حاصل بود بآنها با شیخ امان گفتی درخت
 پر بارم بجنبان تا میو با چینی وی گفتی ما را از شما سخن توحید بھائی صد کہ میاست کہ میں است
 در حق شیخ امان فرمودی جوہری قابل یا فتم و لیکن حیث کہ یک چشم او در درجہ لطافت نیز او را
 بلفظ کورک بخواندی بدقتا در اگر اقامت داشت بعد از ان بعلاق صحبت شیخ امان در لطافت
 او در بانی ہمت سکونت فرمود و شیخ امان برای آمد و معاش بقدر کفایت نیز حاصل نمود و در
 وفات یافت قبر او در قبر شیخ امان کجا است کجا است کجا است کجا است کجا است کجا است

16B

شیخ محمد حسن رحمت الله علیه

پسر بزرگ شیخ حسن ظاہرست از عارفان روزگار بود حال صحیح و مشرب عالی داشت گویند که وی چون با خلوت برآمدی از بند و مسلمان هرگز نظر بر وی افتادی تکبیر بر آوردی و تعجب کردی جامع بود میان علم و حال و بظاہر صوریہ نیز تعلقی داشت اصل نسبت او از جانب پدر بسلسلہ چشتیہ است ولیکن ارتباط او بسلسلہ شریفہ قادریہ بر ہمہ غالب است سالہا در حرم مدینہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم مجاوری کردہ و از مشایخ قادریہ کہ در مدینہ بودند بیعت اجازت یافت بار دوم کہ شیخ حاجی عبدالوہاب بزیارت حرمین رفت او را بوطن صلی آورد و آردت او در جو نیور بود و اقامت او در آگرہ و قبر او در دہلی مدنیہ یکی منڈل پراہنہ بزرگوار خود قدس رہا گویند کہ وی بعد از نماز دیگر درآمدن شب را چنان منتظر بودی کہ کسی منتظر آمدن محبوبی باشد ہمینکہ شام درآمدی در خلوت رفتی و در حجرہ بستنی و شمع افروختی با حق مشغول شدی گاہی از آنچہ وقت اقتضا کردی از علم این طائفہ امان نمودی و چون تمام گشتی بسوختی یا مقراض کردی بعضی از مکتوبات او را جمع کردہ اند یکجا نوشتہ و بعضی رسائل نیز دارد از آنکہ گاہی شعری نیز گفتی بعضی از مریدان وی او را شاہ خیالی نیز گویند او را مریدان بسیار اند و عم او سلاطین سطور شیخ فضل اللہ کہ شیخ منجم عرون دارم مرید است او آخر مریدان شیخ است و شیخ منجم مرید بود صاحب برکت نعمت و با شغال و اوراد مشغول و در محبت پیر مغلوب صاحب ذوق و حالت و قبول مشائخ و مجازیت برکتی ظاہر داشت و نعمتی شامل در وقت فوت بسیار مراد رفت در شہادۃتہ علیہ و کات شیخ محمد حسن بست و منجم جب سنگدہ اربع دار عین و تسعایہ و این چند کلام از مکتوبات است ہا آنکہ عالمی است کہ مدرک آن جز جو اس نیست قل هو الذی انشاکم و جعل لکم السمع فالابصار والافئدة و عالمی دیگر است کہ مدرک آن جز عقل نیست العقل نور یقذف اللہ تعالی فی قلب المؤمن یفرق بین الحق والباطل والصواب والخطا و عالمی دیگر است کہ مدرک آن جز علم نیست فالعلم اول الذکر ان کلمہ لا تعلمون و عالمی دیگر است کہ مدرک آن جز عشق نیست ہذا التاب الذی جہادہ و یسل علیہ عظیمہ ای عزیز و دای طوری و حسن طور عقل طور علم طوری دیگر است

دلیل اجتهاد کہ بر قول ایشان تفریل و اعتماد باشد و چنانست ایشان منع انعقاد جماع کند بر او و در شہادہ قول ما بانقاد و جماع است

مکتوبات شیخ
و با وجود آن ایمان ایشان قبول افتاد جوابش آنست کہ منجم کہ سحرہ بیان تعرض نکرد ہر گاہ کہ گفتند رب العالمین بگو و ہارون در ضمن اضافت رب موسی و ہارون ایمان موسی نیز وجود یافت بخلاف قول فرعون کہ گفت الذی امننا بنوا اسرائیل با آنکہ ایمان سحرہ ایمان سحرہ و موسی بود ایمانی سحرہ رسول عین ایمان بر رسول است پس ایشان صریحا ایمان موسی آوردند بخلاف فرعون کہ در کلامہ اصلا ایمان موسی مذکور نشد نہ بصریح و نہ باشارہ بلکہ ذکر بنی اسرائیل نہ موسی با وجود آن کہ رسول است اشارہ میکند بآنکہ بنو زہوسہ کافر است در مقام عناد و استکبار است و اگر گویند کہ از بعضی صوفیہ نقل کردہ اند کہ ایمان نزد معاینہ عذاب نافع است پس اعداد جماع بر کفر فرعون جائز نہ باشد چہ نبی انکفیوی برین سلسلہ است پس چون در آنجا خلاف است اینجا نیز باشد جوابش آنکہ بر تقدیر صحت نقل این سخن از صوفیہ دلیل اجتهاد کہ بر قول ایشان تفریل و اعتماد باشد چنانست ایشان منع انعقاد جماع کند بر او و در شہادہ قول ما بانقاد و جماع است

بر کفر فرعون و کفر لوط که میگویم
 که حکم با کفر فرعون در نماز
 جبهه عدم اعتبار ایمان
 باس است بلکه از جهت عدم
 اعتبار ایمان است با کفر
 بجهت عدم ایمان بر رسول
 دی موسی علیه السلام و
 اگر گویند که ابن عربی بعثت
 ایمان اضطراری قائل شده
 و با ایمان فرعون رفته است
 جوابش آنکه این سخن از ابن عربی
 مسلم و مقرر نیست و عصمت
 از خطا بخصوص انبیاست
 آیت قرآن و حدیث صحیح صحیح
 اند در بطلان ایمان باس
 و بعد از وجود آیت حدیث
 التفات بتاویل کسی نتوان
 کرد و تفسیر ایه از صحابا بعین
 و مجتهدین که بعد از ایشانند
 با موافقت حدیث و اجماع
 کفایت میکند در مقصود
 و چون ثابت و واضح گشت
 که ایمان باس صحیح نیست ثابت
 شد که ایمان فرعون نیز ثابت
 نیست با وجود آنکه اگر تسلیم
 کنیم که ایمان باس صحیح است
 عدم کسبت ایمان فرعون
 باقی است از جهت عدم ایمان
 و بوسیله و بار من این ترجمه
 کلام شیخ ابن عربیست در کتاب
 ترویج اشد اعلم بالبوطن
 و السرا بر الصلوة و السلام
 علی سید الرسل الصادق
 المصدق محمد وآله و صحابه
 اتباعه اجمعین

ذات عاشق صفت و صفت عاشق ذات آمد حرکت عاشق مکون و مکون عاشق حرکت شد
 آثار از افعال و افعال از آثار منفک نشود انکسار از کسر و کسر از انکسار متصل نگردد و افعال با کمال
 افعال مظاهر و مجالی ذات و صفاتند و جز ذات مولی و تبارک تجرد صفات کمال دی تعالی و تقرب
 از امتناع و محالاتند جز ذات او هیچ چیز وجود ندارد و جز صفات شهودی وحدت مقتضای ذات

آمد و کثرت مقتضای صفات ۱۵ این جمله صفت که کردی اثبات میدان همه بی تصرف ذات

اورا همه صفات میخوان | لیکن صفتش همه یکی دان | اعلم ان الله تعالی و تقرب ذاتا

واحد و صفة واحدة لكنها تنوعت بنبوع النسب و الاضافات و کثرت بکثرة الشیون و الاعتبار
 باطن بود بی نمود آمد و آن ذات خداست و صفات وی ظاهر نمود بی بود آن افعال خداست

و آثار افعال او ۱۵ | بودی که نمود نیست او را | ذات است و صفت بدان در باب

و انرا که نمود هست سبب بود | فعل و اثر سبب بین و بشتاب | اگر چه من حیث الالفاظ و العقول

صفات غیر می نماید اما من حیث التحقيق و الحصول عین فائده بود است نمودست و اگر چه چیز نیست

حق است همه بود و جهان جمله بود | شوق است بوحده کثرت هذوق | کثرت نمود آمد و صحت همه بود

هر نظری که هست معارضت مران چیز را که در وی ظاهر است و ظاهر بصورت و شیخ خود در آن نظر
 بارز و بذات و حقیقه خود نیست | نه بینی صورتت در آب و مرآت | که آن دیگر بود تو دیگرستی

مگر ظاهر آبی که در آنجا ظاهر و مظهر با یکدیگر متحدند و منسوق میان ایشان باطلاق و تجرد تعیین
 و تقید است مثلا حقیقه انسانی باعتبار اطلاق و تجرد ظاهر است و باعتبار تعیین و تقید مظهر شک
 نیست که آن حقیقه تعیین افراد خود است که مظهر اوینده آن نریاک ظاهر و شخص تو مظهر است

باشه میان ظاهر و مظهر و بی محال | از فی بحر تقید و اطلاق یافتن | نتوان میان ظاهر و مظهر هیچ حال

قال بعض العارفين هو الظاهر بالتقيد والتعین الذي اقتضت الاسماء والصفات والباطن بالطلاق
 والتجرد الذي اقتضت الهوية والذات والاخر بالانكشاف والاظهار هو اثر التعيين والتقيد الاول

بالاستتار والخفاء الذي هو اثر الاطلاق والتجرد وبه الاوليه والاخرية من حيث المرتبة لا من حيث
 الزمان اذ المكون عين الاكوان سبحان من خلق الاشياء و هو عينها انسان تام تشبيل خدای است

تعالی و تقرب بصورت جمله موجودات در رسم شکل و دست با شکل کل کائنات عالم انسان که آدم انسان
 عالم صغیر و صحت انسان دلیل است بر وحدت ذات بلکه هر چه از کائنات که در نظر خدای است

و صحت حقیقی و کثرت نسبی در و مشابه خواهی کرد نور بخش و ظلمت صورت سرگرمی است و کثرت
 میگردد و توری است با ظلمت ظهور آثار انسانی با مظهری است که در آن نور ظهور یافته است
 هر کوی که حق را نسبت با عیان واقع است و استیلا منزل حضرت است و انکسار

و مقدمات تربیت بصورت اگر چه
 سختی در درونی به آسانی
 مقصود معرفت و تربیت است
 یعنی تا بداند و شناسا شود
 که قدرتی دیگر و عالمی دیگر است
 که در آنجا جز عجز و حیرانی
 و شکستگی و ناتوانی صورت میده
 تا در حل و قوت خود بر آید
 دانستی و صفات آن عالمی
 شوند شرح این سخن بسطی
 طلبید کثرت ترازین بگویم
 بدانکه پروردگار تعالی و تعالی
 و صفت در دو جهان و جلال
 و لطفت و قهر بر یکدیگر نیز این
 آشکارا بود و نهانی گاهی
 لطفت آشکارا کند و قهر
 راحت کند و در ضمن آن
 قهر نهان سازد حال عامه
 خلایق این بود لایسابل کفر
 و عصیان و گاهی نیز آشکارا
 نماید بلا و محنت فرستد
 و لطیفای نهانی مددی پیدا
 بود و غالب حال اهل خصوص
 و طالبان قرب و دوستی
 و شناسائی نیست عالمه
 این کارخانه همچنین نفع است
 دم زدن که چهره چنین رنگ
 و چون شده گنج نامه و مطرب
 جناب اقدس از بنندگان
 بکرم قاصبت این اعوان
 شناسائی اوست با سواد
 صفائی که او را سواد شناسائی
 و سبب سببانه حاصل نکند
 مگر به شناسائی را ندین او
 بنندگان را ببرد و شناسا

مشابهتی بکتاب نجات الانس که جامع مکتوب شیخ عبدالرزاق کاشی و شیخ قلاوالدین سمنانی است
 واقع شود بسم الله الرحمن الرحیم که حضرت خداوند ذوالجلال و العین شیخ المشائخ شیخ حسین دایم حسنه
 و عرفانه الفقیه عبدالرزاق احمد عرض رسانیده آنکه علم با حق متعالی که معرفت و محبت ان بالمعرفه
 علی نوعین است لالی و وجدانی و اما الاستدلالی فان من طالع حسن الله و اتقانه فی خلق السموات و الارض
 و ما بینهما لآح در فی کل صنع آیه یستدل بها علی صانع حکیم مرید الی غیر ذلک لیکن ذلك الصنع اثر است فی
 بلا الهما و هذه المعرفة وان كانت ضروریة لتلاسیع المؤمنین جلها و لا ینفقه عقد الایمان الا بها لکنها صغیرة
 و لیست من المعرفة الحقیقیة فی شیء سمیت چو آیات است روشن گشت از ذات و بگردنات او روشن
 ز آیات و المستدلون یعرفونه و راو العالم بهم المؤمنون بالغیب المستدلون بالذلیل
 زبے ناوان که او فرشیه تا بان و بنور ضمع جوید در بیابان و اما المعرفة الحقیقیة الوجدانیة فی ان ینخلع
 ذات العارف عن ملابس الوجود بملازمة الرياضات المجاهدات و ادمته الذکر بطااة القلب و اللسان
 و الاعتصام بعبودة همة الشیخ فسلک به مسلك الفناء ینخلع الله علیه لباس نعوت و سماه فانه الذی
 یعرف الحق باحق کما قال رسول الله علیه الصلوة و السلام عرفت ربی بر بی س ر دیت حق بحق
 شهود بود و خاصه حضرت وجود بود و حاصل این معرفت آنست که جمیع موجودات ممکن بجز حق تعالی
 پیدا و روشن گشته اند و بواسطه تجلی او بصورت اشیا نسبت وجود با شیا کرده اند و حقیقت غیر حق هیچ
 موجود نیست و جمیع اشیا با وجود شده اند آنکه حق سبحانه و تعالی در ای عالم است و عالم در ای حق
 تعالی بالشرع عن ذلک علما کبیر اعوذ بالله من الذلل و الخلل و من تفسیر القرآن برای بل لیکن بر امان فضل
 و عطائه قال الله تعالی یا ایها الذین آمنوا آمنوا بالله یعنی ای کسانی که ایمان آورده اند ایشان یعنی
 المؤمنین الذین یؤمنون بالغیب هم المستدلون خالطهم الله خطاب و امرهم بقوله آمنوا بالله یعنی
 بالشهادة کما اشهد الی هذا الایمان بقوله الا انهم فی مرتبة من تقاریرهم الاله بکل شیء محقق باید که شاهد
 حق فرمایند در هر متعین بی تعیین زیرا که الله تعالی مشهود است در هر مقیدی با سبب و صفاتی اما الی الواقع
 برینها بلکه مطلق است ازینها سبب همه عالم جمال حضرت اوست به ادجیل و جمال دارد و دوست
 فاعلم با حق اطال الله بقاؤک بالمعرفة و المحبة ان الحق سبحانه و تعالی واجب الوجود فاذا وجد الوجود
 و جب عدم ما سواه فان الذی یظن انه سواه لیس بسواه لانه متشبه ان لیکن غیره سوا الی غیره و اولی الامر
 و الی هذا اشار النبوی صلی الله علیه و سلم بقوله لا تسبوا الله فان الله هو الله و الله هو الله و الله هو الله
 وجود الله تبارک تعالی لانه تعالی و لا اله الا الله تعالی و الله هو الله و الله هو الله و الله هو الله
 روشن تر از این عرض دارم یا ایها المؤمنین آمنوا بالله یعنی ای کسانی که ایمان آورده اند ایشان
 بذات خود یعنی مستحق را بعبودت نسبت کرده اند و نسبت آنرا که سوا الله تعالی است

از روی آنچه این سخن نظر است
 با محبت فخری افتد اگر
 تمام با این جانب روی این
 سخن که دروس افتادیم
 از بطن برافتد سخن اینجاست
 که لطف باری عزیر شانه
 گاهی آشکارا بود و گاهی
 نهان و لطف نهانی چنانکه
 دانی در طور محبت خالص
 و مخلوق حقیقی با محبوب یک
 بود که وجود بیگانه را بوس
 ماه بود و جز حقیقت لطف
 با احتمال ندارد و لطف ظاهر
 بر میگانه نیز افتد و حقیقت
 از باب لطف بود شاید که
 دستداج بود چون هر چه
 از محبوب رسد نعمت و کفا
 در هر دو صورت یعنی در قدر
 و لطف شکر نعمت و حب
 بود و چون این مرتبه است
 دوست است بهمت بشریت
 ازان کوناه باری که اذن بود
 که صبر کند و خاموش
 نشیند دم دستخط نزنه
 و به انگی می جل جلال ایم
 اللطف است بر تمام
 مخلوقات نه گاهی لطف
 او منقطع بود و قدر سخن بود
 آیه پناه بخدا اگر قدر سخن
 متوجه گردد و یک ملاحظه
 بنسب دیگر ستاره
 بر آسان درخشند و یک
 در ریاضت شود و یک
 بر کوهستان در یک
 سنگینه بر کوهها بر آید

تعالی شان پس با شارت قره تعالی الحمد لله معلوم میشود که هیچ ذاتی و راز ذات باری تعالی موجود
 نیست و امکان ندارد که بی ذات حق سبحانه و تعالی ذاتی دیگر موجود باشد الفرض اگر ذاتی دیگر
 ذات حق موجود باشد او از صفت خالی نباشد زیرا که هر ذاتی که در ای ذات مطلق موجود باشد
 از قبیل و از بعد و از فنا و بقا حرکت و سکون خالی نباشد پس ذات اینها صفات او باشد و ثابت
 ان الصفات کلماته نسبت با ذات الا الله و اوضح تیر عرض دارم قال الله تعالی یا ایها الذین آمنوا
 آمنوا بالله یعنی آن کسانی که ایمان آورده اند بخدای تعالی بانه خالق موجود و رازک موصوف بصفت
 الکمال منزوع عن النقص و الزوال خطاب کریم از ملک دجیم بدیشان رسیده است و باید بدانیم که کمال
 الموجود لیس و رازک موصوف بصفت الکمال منزوع عن النقص و الزوال بل ذلک الموجود الموصوف انت
 فامن بالله بانک انت الموصوف بصفت الکمال من غیر انت چون ایمان بخدای تعالی بسیاری برین
 باشی و الله المومن دیونه ایگانه خوش میفرمایند

بیرون از حد و کائنات است دلم
 بیرون از خاطر جهانت دلم | اقرار غزق قابل صفات است دلم | مرآة تجلیات ذات است دلم

و وی در رساله دیگر نوشته است که اقرب طرق ذکر است و ازان قریب تر مشغول بودن با صورت
 پیرو مرشد است کسی را که حق سبحانه تعالی توفیق رفیق گرداند که مشغولی و همت پیرو حاصل شود هیچ
 کاری بهتر از این کار ندارد و در گوشه افتاده هم درین ملاحظه مشغول ماند اگر چه ریاضت دیگر نداشته باشد
 بهین اورا بخند مساند و همتی را از مشغول بودن بصورت پیرو گزیر نیست زیرا که عالم الهی عالم حق است
 و زمین او ممکن نیست مگر در صورت صاحب کمال که انسان کامل ذات او ذات حق است و مظهر

کمالات حق است

انبیا و اولیا را حق جان سر مخفی کرده ام با تو به بیان
 این فقیر را حضرت پیر ملاحظه صورت
 خود با ذکر چهار پایه فرمودند بعدی مشغول گشتم که بالکلیه از ذکر رفتم یعنی همین ملاحظه صورت ماند
 غیر از نماز فرض و سنت موکده که با از دستم آید و هر کس که بواسطه پیر مشغول ماند اگر چه زیاده
 عبادتی و ریاضتی نیاید هم مقصود وی بر آید زیرا که به صاحب دولتی و سعادت عری کیا ایشان توجه
 شود و در متابعت ایشان موافق رود و در روی خشان ایشان در اشل ای بتابد و در ملاحظه
 وجه ایشان خود را عین ایشان باید آجر فیض و عطای کیا ایشان میرسد و در وقت حال
 که از ایشان ظاهر میشود و از نیز ظاهر شود چنانچه حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم در بیان
 با یکصد بن رضی الله عنهم فرمود است که الله فی صدی شوی الا الله فی صدی شوی الا الله فی صدی شوی الا الله فی صدی شوی
 حضرت پیر فقیر چنان غالب آید که چون خلق راه میرند در راه ایشان در راه ایشان
 ایتاب در نظری آید و همتی در مقام بصورت غالب بود که غلبه ایشان بر ایشان است

نی نمود و اگر بردخت و بردیوار و بهر جانب که نظری بکردم جمال حضرت ایشان مشاهده میشد
در هر چه نظر کردم غیر از توفی بنم چه غیر از تو کسی باشد حقا که مجال است این سه در هر چه نظر کنم
بتحقیق جز نور بر رخ تو نیست منظور

شیخ امان پانی پتی رحمہ اللہ علیہ

نام او عبد الملک است و لقب او امان اللہ و غالب در زبان مردم جز اول لقب است و می از
علمای صوفیه موصوفه است از تابعان ابن عربی قدس سره در علم این طائفه مرتبه بلند و پایه ایست
داشت و در تقریر مسوئله توحید بیان شافی و تقویر وافی و سخن توحید را فاش گفتی و فرمودی اگر پایه
انصاف و میان باشد ازین علم را بر سر منبر توان گفت بطریق که صلاح در اینجا مجال با کار نباشد و گفتی
مراد ابتداء حال و دلیل هر مسئله توحید بود الا آن بنیاد الهی شانزده دلیل دست داده است
او با در علم تصوف و توحید کتب و رسائل بسیارست و آثار تحقیق از تقریر اطلاق و رساله دارد می
بانتهاات الاحدیث که بیان اطلاق حق و احاطه او بخلق کونیه با حفظ و رایثه او در عین عینیه او با علم
مطابق از واق کمال و کلمات محققین اهل توحید کرده بر آراخ مولانا عبد الرحمن جامی قدس سره
شرعی نوشته است در رعایت بسط و تطویل در اول آن مقدمه بسی جامع و مفیدی در تهذیب
اخلاق و تحزیب عادات مرتبه کمال داشت فرمودی سرایه در پیشی پیش ما و چیز است تهذیب
اخلاق و محبت خاندان پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم فرمودی که علامت کمال محبت آنست که از
محبوب متعلقان او شجا و زکند پس علامت کمال محبت حق آن باشد که محبت او متابعت پیغمبر
کند و علامت محبت پیغمبر آنکه محبت اهل بیت او سرایت کند لقل است که اگر در وقت دروس
او را طفلان سادات بازی کنان در آن کوچه می رسیدند او کتاب در دست گرفته و بایستادی و مادام
ایشان ایستاده بودند و حال نشستن نبود می او در تصوف مشرب ملاستیه داشت و در مجلس
و ذکر دنیا و مالا یعنی و صحبت مردم گذاشتی اوقات او بگذر حق و نشر علوم معمور بود و به کتب
و کتب مشغول بود و مطالعه و تدبیر آن مشغول فرمودی اللهم ارزقنا افعا لیم و اتوا لیم فرمودی
بقال این علم حال است فرمودی سرگزی را در چیزی کشایش داده اند کشایش با در کتب
شان است الطالعی است او با ارباب آدمی فرمودی که هر کس از آن کطریق ما نیست و از محبت
و محبت اهل بیت او با ارباب آدمی با ارباب طایفه طایفه را از عشق صورت منع کردی
و محبت اهل بیت او با ارباب آدمی با ارباب طایفه طایفه را از عشق صورت منع کردی
و محبت اهل بیت او با ارباب آدمی با ارباب طایفه طایفه را از عشق صورت منع کردی

مکتوبات شیخ
جلوه لطف اوست که بستی
عالم بدان بر پا است اگر چه
گر شمه قهر در جانب نیستی و
بر کنان بنیاد این خانه است
و نظر کفایت گاهی قهر نیز به
بقا و انتظام کار خانه حکمت
انته و ماده فساد را از محل
صلاح جدا گرداند و درخت
وجود را از شاخه بی بر
اصلاح بکنند تا از ماده لطف
که به صالح دارد بطور رسد
باین معنی تمامی کار خاد بر چه
و عبودیت بر امتزاج لطف
فرست و بهر دو دائم و لازم
و تمامه بندگان بلکه سایر
موجودات را عام و شامل
از اینجا گفت آن مرد عارف
که در خیان در دو رخ لطف
باشد اگر چه مرحوم شان
توان گفت یعنی اگر بندگان
عظیم تر از این چه کرده تعذیب
کردی و راستی لطف اوست
که به کمتر از آن که با این گفتار
فرقی میان لطف و رحمت
پیدا آمد صاحب فن لغت
داند که معنی لفظ لطف از
ماده وی و از مقابله معنی
ضد می معین گرداند لطف
جنی از رفیع و نرمی بود و ضد
وی با زبرد رشتی و سختی بود
رحمت غضب آمد و خلق
رحمت کل محبت و در ضا آه
و چون رضا آمد آداب بر فاسد
اینها عذاب که با بر سه
و اینها حسن که با بر سه

قل دی سجاد قل ظم یذکم
 بذنوبکم دلیل آنست و کلمه
 رضایه بود گاهی با جود بی وفا
 نرمی نیز نهند و هنوز ماده
 غضب باقیست و رحمت
 در دنیا عام بود و در آخرت
 مخصوص با اهل آن خسانه
 که پشت نام او ست نفی
 رحمت الله هم فیها خالدون
 و ازینجا که کفایت آن مرد که
 دوزخی را مرحوم گوید باشد
 طبعت بهادری و عبادت بی مثال
 مومن و کافرست در برابر
 و برزق من بشاء و رحمت
 جز نسبت به ممان یا و کلمه
 و آنکه گفت در رحمتی و رحمت
 کل شی امر در رحمت جودی
 و فاضله توابع و لوازم آنست
 بدلیل عذابی اصیب بین
 اشاد آخرین سخن راجع به
 نقلی نقش گردد و مقصود
 آنست که پروردگار عالم
 ما با بندگان خود مطلقه است
 ظاهرا و خفی و سر و سینه
 مصلحت در دست قدرت
 و حکمت اوست تعالی شان
 و عظم بران سخن درین طاعت
 خفی بود که بین روزگار ظن
 نعمت آن پنهان کشیده و
 کمتر کسی را دان محرم گناشته
 اند تا هر کسی بقدر استعداد
 حال و حوصله هم عبادت نماید
 از نعمت معرفت بهادری
 این بلا و عیب این است
 در این آن حکمی که پیش ازین

گویند کلبیاری دیوانه پیش از آمدن گفت که امان همین ساعت هزار گاو بر من از آسمان فرود آمد و
 در ساعت مغلان همه بازده بردند تو بر خیز و با من بیاد گاوان مرا از دست ایشان خلاص کن
 حاضران مجلس بهزل و استهزا پیش آمدند ایشان را منع کرد و باوریش بجز دست پیش آمد طعامی
 حاضر آوردن آبی پیش کرد و رویش طعام بخورد و آن بشید و بخوابفت و آن حالت از فرط شوشت
 و بدر رفت آنگاه با یاران خود گفت مجازیب را نمودارهای باشد انکار چرامی کنید عالم نمودی
 بیش نیست چه عجب اگر بوی چنین نموده باشد گویند که از وی گاه گاهی فرض نماز فوت شدی
 با آنکه در ذکر و حضور دائم بودی و بر آنچه از علم و حال و صدق و کمال او منقول است این را جز بر همین
 تا ویلات حمل نتوان کرد شبها بیدار بودی و هر بار بر خاستی و وضو کردی و تواجده نمودی و نماز کردی
 و الله اعلم بحقیقه الحال نقل است که او را بارها دیده اند که نماز شروع میکرد و از ایاک نصب
 و ایاک استعین نتوانستی گذشت همین کلمه را تکرار کردی و در آخرت بخود افتادی و با آن دیده اند که
 در نماز شروع کردی و رنگ روی او گردیدی و طاقت قیام بارگان نماز نداشتی و الله اعلم بحقیقه
 الحال او مرید شیخ محمد حسن است و شاکر شیخ محمد مودود لاری با کثر سلسل ارتباط داشت و در
 مشرب قلندریه بدو وسطه بشاه نعمت الله ولی میرسد از میان سلسل عقاد و تعلق او سلسله
 علییه قادریه غالب تر و محکم ترست نقل است که وی بتقریب بعضی دوستان به علی تشریف می آورد
 بار آخر که رحلت خواهد فرمود در وقت رخصت بجانب یاران دید و گفت این باریکی از دو سفره سراسر
 انشا الله تعالی شیخ زکریا جودینی که خص اصحاب زبده احباب بود التماس نمود که یاران نیز
 در رکاب خواهند بود فرمود اگر سفر ظاهر است با یاران است و اگر سفر دیگر است یاران را بخدمت پریم
 بعد از آن چون بخانه رسید به کس بهم خبر مقام و دراع شد کتاب یکشادی و نظر کردی و دراع
 فرمودی و گفتی که از تو بسیار ملاحظه شدیم و فائده اگر فقیم و همچنین حجه و درود و اولاد او را که درین
 آشنا او را تپسی حاضر شد فرمود که آب بسیار گرم کنند و گویای نو بیارند که امروزه سواس تمام عمر
 زائل میگردد و یازدهم ماه ربیع الآخر عرس غوث الثقلین رضی الله عنه کرد و فرمودار صاحبان تقم
 نباید که و طعامی که کخته بود در دستش کرد و او از دهم ماه مذکور حالات سکرات موت بر روی قلبه
 کرد آن حالت میفرمود که مشایخ طریقت ایستاده اند و نوای روحانی طبله طرات از جانب
 بر زبان او میرفت و کان دفات فی ثانی عشر ربیع الآخر است و همین کلمه را در تمام آن وقت
 و خاک گویان بسیارند شیخ تاج الدین بن زکریا جودینی که در حسن اطلاع و معرفت کتب کلامیه
 بر طریق شیخ طریقت و شیخ زکریا الدین که در کتب و سخنان او کلام است و در آن کتب کلامیه
 سلسله است و در آن کتب کلامیه است و در آن کتب کلامیه است و در آن کتب کلامیه است

بما در نورانیت جمال محمدی
صلی الله علیه و سلم غذا سے
روحانی از دواخ الوان نعمت
ابیت عنذی در شام بان
رسانیدند که فحای جسمانی را
تازه ساخت و ماده قوت در
قوت ایام فقر و فاقه شد در
آخر بسطوت سلطان قدرت
چنان شد که تمام از خود غایب
ساختند و چیزی از آثار هستی
فرنگد اشتند و نقش کلانان
انسی و آفاقی از لوج اودا
پتام بزودند و بحالی مشن
ساختند که بزبان نطق و
تعبیر بیان آنحال محال باشد
و بجای بردند که هرگز آنجا را
باین کیفیت ندیده و بدان
نرسیده بود که گوید که اسخا
چه بودی بود بخا صرت حق و
هستی مطلق اگر گوی هستی
مطلق مدک نشود و در یافت
نگردد و هر چه مدک گردد در یافت
شود و حادث بود و صورتی بود
حاصل در زمین و محاط آن
در جلال عالم بود اگر کم کاین سخن
حق صحت است چیزی شک
در بیجا چه مدک جز صفت
باشد ذات مدک نگردد و هستی
ذات چنان که مدک نگردد و
بر ذات پرده بود هرگز این معلوما
بنایت در ساگر یک پر حلال
شود بر افتد پرده دیگر نظیر
ایجا پرده نشستن بر پرده شرف
کنی است و لیکن من نگفتم که
صحن جمال اداک بود

تفصیل بعضی از احوال و کلمات و الهم مذکور گردانند انشاء الله تعالی اکنون نقل از رساله اشبات
الاحدی شیخ امام بکنیم بدانکه اول رساله میگوید پوشیده ماند که چون عرفا و محققین و ناظران تیزبین قائلان
و صدق وجود و فائز ان بسعادت معرفت و شهود فرموده اند که ما را بود بدن صحیح و کشف صریح معلوم کشور
گشت که حضرت واجب تعالی عین حقیقه وجود است و همه موجودات ظاهری و مشهود بعضی از طائفه
متصوفه این را بنوعی فهمیدند بوجهی در خاطر گزرا نید و آینه داد قسم اند پس بنا برین سخن هر یکی را بتالیف
و ثمرات آن در اینجا مذکور میگردد و تا حق از باطل پیدا آید کامل از ناقص بود آید به آنکه قدوة العلماء
جناب مولانا جلال الدین می علیه الرحمه در شرح رباعیات خود چنین میگوید که بعضی از قاصران چون
از محققان شنیدند که حق تعالی عین ذات وجود است محل این معنی بدان کرده اند که حقیقه حق تعالی
جامعه مشترک میان جمیع موجودات است و چون از بعضی اصحاب علوم عقلیه شنیده اند که کلی موجود
نیست الا در ضمن افراد محل این معنی بدان کرده اند که حق تعالی موجود نیست الا در ضمن افراد ممکنات
و وجود او منحصر در وجود افراد است و صفات او منحصر در صفات افراد چنانچه علم او منحصر در علوم افراد
مکنه باشد و همچنین قدرة و سایر صفات او کلام او همین کلام بشری باشد و این معنی ضلالت
است فطیحه و جهالت است شنید بعد از ان میگوید که این فقیر را با یکی از این طائفه انفساق صحیح
واقع شد و در آن اشنا قائل شد با انحصار وجود حق تعالی در ضمن وجود ممکنات و انحصار علم و کلام او
در علم و کلام بشری با او گفتیم این سخن مستلزم آنست که بعضی ممکنات معلوم حق تعالی باشد و بعضی
مجهول او با آنکه همه در نسبت با حق شریک اند مثلاً عدد یک بیابان قطرات باران حاصل معلوم بشر
نیست چه هیچ فرد از افراد بشری مطلع بر آن نیست و نه مجموع افراد بشری نیز نه پس بدین فرض که علم خدا
تعالی منحصر در علم افراد بشری باشد تعالی عین ملک لازم آید چنانچه مثال بنیا معلوم او نباشد و دیگر چیزی را معلوم بشر است معلوم
او باشد و دیگر پوشیده نیست که این معنی مؤوی آنست که موجودات ممکنه خود بخود بی ایجاد دیگری موجود
باشند زیرا که موجودات غیر از حقیقه وجود نیست و آنرا خود امر مشترک خیال نموده اند و از آنجا
که لازم می آید فاعل بوده و بعضی میگویند که حضرت حق سبحانه تعالی تفرید بود و هیچ چیز دیگر با وی نبود
اما چون تجلی فرمود و خود را بصورت اختیار نمود به آئینه آن وجود مستقل که پیش از ظهور او بود و بار و ارج
و اشتباح بمان بوده تا آنکه در اینها ساری گشته و بصورت این موجودات سخن چنانکه آنحضرت را
وجودی دیگر مستقل در او این موجودات و خارج از این مخلوقات اکنون باقی و ذات نیست الا آنست
که بچون همین موجودات معلوم و مشهود میگردد و این طائفه از جمله در علم خود حق سبحانه
و تعالی بر سایر موجودات و اشیا آن بر وجه استقلال قبل از ظهور و بار او را از طایفه فاعل
گرفته است الا در لای وجود بر وجه استقلال و بار او را از طایفه فاعل

سوال در ایشان ظهور ذات
 و تقابل ذاتی و محبت ذاتی در مثال
 این کلمات میگویند معنی آن
 چه باشد و مقصود از آن چه بود
 در اشارت به چیست و توجیه
 نفسی شود در دریافت و معانی
 نسبت و اعتبارات کردی جواب
 آنچه با گفتیم نیز شرح در ایشان
 و قرار داد ایشان است تو جمع
 و توفیق میان این دو سخن طلب
 تا گویم در بیان وی آنچه تو ام
 گفت بشنو مقرر صفای حقیقین
 است که دریافت ذات بی چون
 و چگونه حق و ادراک کند ذات
 مطلق دی عز شانه حاصل
 نبود بلکه ممکن است محبت این
 حکم از عنوان محکوم علیه ظاهر
 است چه هر چه اندیشه کنند
 و ادراک نمایند صورت و
 مثال بود صورت و مثال
 بی چون و چگونه نبود و مشایخ
 گفته اند قدس الله تعالی
 اسرار هم هر چه خلق با نام
 داده ام ادراک نمایند و نگو
 و عقول بدان احاطه نکنند
 و هر حقیقی که کشون شود و
 بر حالی که مشهور گردد و
 هر کجا نیکه ملک بود و هر نیک
 تجلی کند و هر چه تعبیر کند
 و خبر دهد و اشارت نماید و
 علم و معرفت به آن منتهی گردد
 و عقل حشر نماید هم موصوف
 هر چه بر ظن ظاهر کشوند
 و تواند مکان و احوال را
 همه فواید وجود ظهور حق و

که ماهیات قطع نظر از تعینات و تمیزات موجود نیست تا چیزی مرادها را عارض و ثابت تواند بود
 بلکه ماهیات خود عبارات از همین اعراض و تعینات اند چنانکه این معنی در حد و شان مبرهن میگردد
 و نمی بینی که هر چند حقائق موجودات را متحد می کنند غیر از اعراض چیزی ظاهر نمیشود مثلاً وقتی که
 گویند که انسان حیوان است ناطق و حیوان جسمی است نامی متحرک بالارادة و جسم جوهریست
 قابل مرابعا و مثلثه را و جوهر موجود است لانی موضوع و موجود است که مراد را تحقیق و حصول
 باشد درین حدود هر چه مذکور شد همه از قبیل اعراض اند بخلاف آن ذات بهم که درین مفهومات
 ملحوظ است چه معنی ناطق ذات له لفظ است و معنی نامی ذات له التمود و هکذا فی البیواتی زیرا که
 آن ذات بهم قائم و عارض بغیر خودش نیست و گرنه این اعراض مراد را عارض و ثابت تو نمند
 بود و حال آنست که همه بوی قائم اند همه بوی عارض پس ناچار همان ذات بهم غیر متعین
 باشد و مطلق باشد عین وجود صرف و ذات بحت است که قائم است بذات خودش و مفهوم است
 مراد این اعراض را و او را باعتبار بر تعینی نامی است و آثاری و احکامی و پیش صوفیه موجد مدست
 اسرار هم آن ذات بهم موجود خارجی است و مطلق باطلاق حقیقی که هیچ گونه تعیین و تعدد و تکثیر را
 مجال گنجائی نیست و اگر نه مسبوق بلا تعیین بود معنی آن موجود مطلق نه کلی است و نه جزئی و نه عام
 و نه خاص و نه واحد و نه کثیر و نه مطلق و نه مقید بلکه مطلق است از همه فیو تا حدی که از قید

اطلاق نیز فانی قید با اطلاق بیشتر طاق عقل معنی اند و صفت سلبی ای لا یقید بشی لا معنی
 نه اطلاق ضده التقید بل هو اطلاق عن الوحدة و الکثرة المعلومتین عن الحصر ایضاً فی الاطلاق
 و التقید فی الجمع بین ذلک او التفرقه عنه فیکون نسبة الیه و سلبه عنه علی السواء لیس احد الامرین
 اولی من الآخر فیصح فی حق کل ذلک حال تنزهه عن الجمع و آیین را حواله کشف صریح و ذوق
 صریح می کنند زیرا که عقل قائل بجمع اضداد نیست و درین موجود حقیقی همه اضداد مجتمع اند و همین
 یکدیگرند و معنی این سخن آنست که وی فی حد نفسه محکوم بهیج حکمی نیست بلکه آن کسب یک
 ازین نسبت در حقیقت وی ماخوذنی و اگر چه در یک خارج بغیر یک ازین نسبت نخواهد بود
 چنانکه اهل ظاهر در ماهیات گفته اند که ماهیاتی حد نفسانه کلیت و نه جزئیست بان معنی
 کسب یک ازین نسبت در حقیقت وی داخل نیست بل هر یکی ازین نسبت نایب بر وی است
 چنانکه اگر کلیه با وی اعتبار کرده شود کلی بود اگر جزئی اعتبار کرده شود جزئی و اگر جمع یک اعتبار
 کرده نشود نه محکوم کلیه بود نه محکوم جزئی نه بان معنی که با همه در خارج متفکک است و کلیت جزئی
 موجود است و اگر نه واسطه لازم آید بلکه آنست که حقیقت نفس الامر یک محکوم است و در
 جمع اضداد بان معنی که خداست و نه آنرا ظاهر است و نه آنرا باطنی است و نه آنرا

تکلیف آراگاه سر ذات حق
گردد و کثرت و تعدد صفات از
نظر توجه و تعلق وی بر آن
و این مستلزم ادراک در حاکم
و دریافت ذات نبوی لاجرم
که باطن وی الهی بود معرا
از وضع عربی و فارسی جز آن
و اگر در ملاحظه این معنی نظر
بر مفهوم منفی بصفته حیوانیت
چنانچه اصل ماده اشتقاق
ادست یا به معنی صفات
کمال چنانکه لازم مفهوم
ادست افتد بالاتر از آن که
حیوانیت که مشار الیه بدان
جز ذات بحت و هیوانیت
نگردد و با هیچ صفتی معنوی
و غیر تلبس ندارد و اگر نظر
صاحب این مقام بناگاه
در مراتب صفتی از صفات
مطلع نظر شود معنی جز ذات
نبود و مراتب از نظر ساقط
معنی قادر چیست ذاتیکه
صفت قدرت دارد و عالم
ذاتی که مراد را علم بود یکی باشد
که تعلق علم و نظر یا تعلقش
به این صفات و تعدد آن بود
را از شهود وحدت ذات
قابل الاتحاد اجمالاً اگرچه
سابقه علم چنان می بود که اینها
صفات یکذات اند و باری نفس
چنان در آن می که فی الواقع
متعدد باشد و یکی اشکال
نظر تعلق تو با ذات آن ذات
و در نبود تعدد صفات در رب
شأن از نظر صفتی ساقط

من الروحانیات و اجسامانیات تعینات اخروا حیثیه سر بیان معنوی واحدیه یعنی چنانست
که عین این موجودات روحانی و جسمانی و این موجودات عین آنحضرت احدیه الیه اند و هیوت
عینیه لا غیره اگر حضرت حق سبحانه و تعالی از حیثیه احدیه ذاتیه و هیوت عینیه منظور بود
همه در وسه مستهلک اند و عین او برسد و اگر از حیثیه سر بیان و ظهور منظور بود خود بصورت
همسا و ظاهراً متمثل است پس غیر چه باشد و از کجا باشد بیش از آن نیست که غیره به تعیین و
تقدیر میگردد پس رأیه بحسب صورت باشد و عینیه بحسب حقیقه کما ورد فی القرآن المجید و الله
من در انهم محیط و کشف صریح و ذوق صحیح اثبات این دو حیثیه می کند و اثبات احکام و آثار
شان و ادوات حق هر دو ایشان واجب و لازم میگردد و اصلاً معرفت کمالان محقق و عارفان مدقق آنست
که کثرت را با کلیه نفی کنند بلکه آنست که کثرت حقیقی و تغایر نفس الامری منفی بود و غیره حدیثی
و تغایر صوری مثبت تا هر دو از وحدت کثرت بر جای خود باشد و احکام و آثار هر یکی جاری بود پس
ایشان اثبات عالم میکنند همچون اثبات اهل ظاهر و دنی آن میکنند همچون نفی اهل باطن
بلکه هم اثبات آن می کنند و هم نفی آن و نه عالم غیر از حق سبحانه میگویند و نه حق را بسجاده و در
عالم همچون حکما و متکلمین و نه عالم را عین آنحضرت می گویند و آنحضرت را عین عالم همچون اهل حق
بلکه عالم را هم عین و غیر آن حضرت می گویند و آن حضرت را هم عین و غیر عالم پس ایشان نظر بشان
وحدت حقیقی واحدیه معنوی اهل جمع باشند و نظر بلاحظه غیره اعتباری و تعدد صوری اهل فرق
در جمع شان حجاب فرق ایشان است و در فرق ایشان حجاب جمع شان پس حضرت حق سبحانه
و تعالی من وجه در او عالم باشد و من وجه در او عالم نباشد و عالم نیز من وجه در او آنحضرت
باشد و من وجه در او آنحضرت نباشد پس هر چه در شان خود میخواستی بگو اگر میخواهی بگو که من
عین تو ام و تو عین منی اذ لا فارق فی الحقیقه و ان کان فبالاعتبار قد اهو الجمع بین العینیه
الحقیقیه و الغیریة الصوریة و اگر میخواهی بگو من عین تو ام و تو عین منی اذ لا تضییع فی
من الوجود بلکه همه توئی اذ لا وجود الا المطلق پس عین تو کجا تو انم بود و تو انما اقتضا
الاطلاق بلکه همه منم زیرا که اطلاق آنجا پیدا نیست و در ظاهر جز تعلق به باری است
عین من کجا توانی بود و من هم تو را معنی اگر چه آنجا مستلزم اهل حق است و نیز در
من الاطلاق و اختصاصی باین من شایک و تو هم من را معنی اگر چه آنجا مستلزم اهل حق است
عین من نیستی لکن است بقید و من هم منم بطبقت الظهور و تعلق من الاطلاق
من هم تو ام با اعتبار اتحاد المظهر و المظهر من المظهر و تعلق من الاطلاق
الظهور من المظهر و تعلق من الاطلاق من المظهر و تعلق من الاطلاق من المظهر

Marfat.com

ابن عبدالرحمان سخاوی الحافظ المصری است که از محققین ارباب حدیث و قدوه متاخرین ایشان است گویند که شیخ سخاوی پیش از آنکه میر رفیع الدین بصحبت او برسد استاجازت پنجاه و چند کتب او داشته بروی فرستاد بعد از آن بصحبت او رسید و شافعه حدیث را از وی شنید و مدت مدیدی تلمذ نمود و وصل سید از شیرازست و تولد او هم در اینجا است بعد از آن بعضی از کباب کرام او بجانب حرمین شریفین فرستادند شند و او در زمان سلطان سکندر از کجرات بدیار دهل قشرف آورد سلطان سکندر در ادب او و اعتقاد عظیم پیدا شد اگر چه وی در امور دنیویہ بوسائل و سائل طرسمیہ تعلق می نمود اما همه ایثاری کرد و بمصر میرسانید و باذن سلطان سکندر هم در آنجا اقامت فرمود و آنرا بحکیم از اخلاق آن چنان نیست که نسبت فرزند می دادنی مناسب داشته باشد تسلسله ایشان بالکلیه منقطع شد و کس نماید اما نامه ای الیه از جنون وفات او در کشف اربع و خمسين و تسع مائة و قبراو هم در اینجا است که خان او بود رحمه الله علیه

توان دید و الله اعلم و صلح ای قلم ساحت باست و چین نیز مرفه نفس است کن عثمان گره آوروش خود لگداز و بی تماشای جولان کن مجال سخن تنگ است این همه حقیقت گویی چیست بر سر قصه خود در دو گو کمال چیست حال نیکوست و احوال مد علی کل حال آخر تو خود قیاس کن که چگونه بود حال ایضا حیران اسباب سطر آید و ساخته و تو شکر راه بر نه داشته که یکایک آواز طبل حیل بشنود در روز سفر افتد بی توت پای دبره نهده لجه مد که زاد امید در کمر بسته بر راطه تو کل نشسته در راه وطن اصلی و شوق دیدار دوستان خفتی دارد و باطله نقد است که یکایک بهیبت و صلوات تمام آواز کوس رحیل شنیده بعد از شش دید با او از این کوس که از برای بند و زان غفل آواز طبل غلای مانند چیزی که ترشینه تیزی سفر گفته بود و پای نشسته است تا چند زمان رسد آن یکبار نه مان می کند و گمان آواز باران فرشته می نیم زندای می رسد از آن نمی شنوم تا واقعیت ایام غلغله مجال جلال که نسبت طریان آن بروی ماه بمانت یا بکندن اطناب بر دشمن خیاک و سواد می سفران بر خاستن را بیان منتظر ماند و انو قف از حضرت سلطان در حکم سفر و هفت روزی چند آن شد

شیخ بهاو الدین مفتی اگره رحمه الله علیه

بغایت مردی بزرگ و عالم و عامل و سحر و تبرک و متدین بود و در سخاوت و اعانت امداد مسلمانان بیگانه عصر از اولاد شیخ الاسلام بهاو الدین زکریاست توفی فی سنه ثمان و ستین و سبعمائة و شیخ جنید ولد او نیز از نیکان بود رحمه الله علیه

شیخ حاجی حمید رحمه الله علیه

مرید شاه قازانست و وی مرید شیخ عبدالرشطاری مسافرت بسیار کرده و کوزه او مقدار یک سوبو و تقصای در دست و مصلا می برکت کرده می گشت بسیار ضعیف البینه بود شیخ محمد الملقب بغوث باهشت برادر مرید او بود گویند که روز اول که بقصد ارادت رفت حاجی حمید برخاست او را در کنار گرفت و گفت بیا شیخ محمد غوث چسبند که او را بی سابقه کار غوث خواندن بچسبست گفت باکی نیست پر سر خود را نام شاد عالم می نهد و شیخ ابو الفتح پسر شاه قازان بود در توفی که چوم خلاص بحاجی حمید بسیار بر شیخ ابو الفتح رمت و خلافت گرفت تا سبب گرفت خاطر پیر زاده کرد و انوار علی علیه شاه قازانست و ازین جهت است که شیخ محمد در شجره خود نام شیخ ابو الفتح را نمی نویسد و این همی است که گفت خاطر شریف شیخ ابو الفتح شده بود اما شیخ محمد غوث سالها در قلعه کلین تبریز اقامت نمود و در آنجا کوفه کرده در آخر کار خطه وانی و قسطه کامل از حضرت و غنیمت و مال و جاه و کسب است و توفی او در آنجا است و این بادشاه انار آمد بر او و معتقد او شد و وفات او در سنه ثمان و ستین و سبعمائة و شیخ جنید در آنجا است و قضا و محار علی گریات بروی تقریب بعضی رساله ای که در آنجا است و در آنجا است

لا اله الا الله محمد رسول الله
 نعمتهای الهی که برندگان خود
 انعام نموده است غیر تنهایی
 است محض احصای اجناس
 و انواع آن از اعطای عقل و
 حیطه هم و خیال بیرون است
 چه جای افزودن اشخاص آن
 و اگر فرضاً چیزی از نعمتهای
 حسی را بچنانچه اکل و شرب مثلا
 تصور کنند و در اسباب آلات
 و اطوار و احوال آن داخل چیزی
 نظر نمایند مشکل که سر از آن برکنند
 و بهیفا در استقصای آن اندوختند
 و محبوب مرغوبترین نعمت باشد
 از ایمان بیاد و شعور و در کار
 تعالی عاقبت است و عاقبت
 اگر معنی امن و سلامت از جمیع
 آفات و مکر و هات ظاهر باطن
 اراده نمایند خود شامل تمام
 نعمتهای دنیا و آخرت افتد
 ولیکن معنی ظاهر و متعارفدی
 که تندرستی و صحت بدن است
 نیز نفعی نیست و در اولی گواریست
 و مشا و در استقامت احوال
 باعث و موجب صحت احوال
 و اعمال است چنانکه گفته اند
 دین درست و تندرست و گفتند
 است با الهی تندرستی
 که هر چه تندرستی به چه چه
 هست از عیش و کلهای دنیا
 و احوال و اعمال این یعنی بر
 وجود عاقبت و تندرستی است
 نعم اینجاست که هستند که بلا و
 نعمت در عرض و صحت و در سنج و
 راحت نیست است اینجاست

در سهولتی در صد حیات بود آخر در سینه تمان و سینه و سینه بر حمت حق بیست خبر و درون قلعه
 و بیست نزدیک بکشک زود در میان گور خیر بان افتاده است حمت الله علیه نقل اندر سال معرفت نفس
 فصل بی آنکه نفس لفظی شکر است گاه نفس گویند ذات و حقیقه شئی خوانند چنانچه در آیه اعلم انی نفسی لا
 اعلم انی نفسک گاه نفس گویند و روح علوی خوانند و آن نفس باطنه گویند و گاه بخار لطیف خوانند
 که از جوف دل تصعید حرارت غریزی متصاعد شود و از راه مجاری عروق کبجیح اجزا و اعضا به بدن
 جاری است و از فرق تا قدم در تمام بدن ساری چنانکه در شخص متماثل باشند در وقت و قاست در راغری غریبی
 یکی ظاهر که بدن است و یکی باطن که نفس است و مثال بدن پیرهنی است بر تن و مثال نفس بخاری
 عمودی که در جمیع اجزا پیرهن رسد و به شکل پیرهن بر آید گویا یک آدمی بخاری در تن هر آدمی قائم
 است و باید دانست که این آدمی بخاری حیوانی است که حس و حرکت و حیات بدن به دست و حقیقت
 متحرک و حساس است و جمیع و شیع و حرص و هواد جمیع صفات نفسانی به دو قائم است و در جوف تصور
 مراد از لفظ نفس همان است فصل آنچه در آیه کریمه فرموده ثم انشاه خلقا اخرای ثم انشاه لکمالا و سال
 الروح الانسانى بعد ما كان نبأنا خالیا عن الروحین و آنچه در حدیث صحیح وارد شده ثم یسئل الله
 لکما یاریع کلمات همین معنی دارد و باید دانست که اول تخمیر حیوانی و ابتداء تعلق انسانی معا یک بارگی
 می باشد و وجود انسانی بی حیوانی ممکن نیست و کذا العکس در انسان زیرا که بلاشک بعضی را بعین
 نفع روح انسانی می شود و همان ساعت جنین در شکم متحرک می گردد پس بنیها ملازم باشد فصل روح
 انسانی در عاقبت صفا و نهایت لطافت باین بدن کثیف طلانی بیچ مناسبی داشت و روح
 حیوانی فی الجمله صفا و لطافت داشت آن روح انسانی بواسطه مناسبی که با روح حیوانی داشت حکم
 آنکه بعضی الشرا یون من بعض باوی تعلق گرفت و در مرتبه اول بنایت محزون بود از جهت فراق مقام
 اما بعد ریج با روح حیوانی التفت گیر و آن مقام خود را فراموش کند بعضی از روح تابع نفس شوند
 و بد رکات مدیه متحرک گردند و بعضی نفس امر کب خود سازند و آلت ترقی خویش و وسیله کسب کمال
 خود کنند چه اولی بر مذموب تحقیق مجرد اندام آلات و اعضا ندارند و قبل از ترکیب بدن امکان ترقی نیست
 فصل چون روح علوی مدنی در جوار خود تمام و مبدع بر کمال جلالت بود و در اثر کثرت و کثرت
 مناسب بود و روح سفلی چون در مقام بعد و تا وقوع است متاثر شدن و تا فرغ شود و کمال
 آمد پس از آن روح روحین مولودی حاصل شده کنام وی قلب معنوی و الهی و در سینه و سینه
 است و جمعی بپدر دارد و جمعی باور و باید دانست که در کتب محض ساینه نفس در سینه است که در کتب
 و در کتب اشیا می مرکب است عقل و محسوس قلب است پس با کمال است که در کتب محض ساینه
 و آن ذات و صفات حسی از جهت تعالی ظاهر می شود و کمال است که در کتب محض ساینه

درست

کتابت شایسته

و صفی فرستاد و قلب تعلق ادوان استخوانند و لطیفه دیگر صفی از همه فرستاد و بر سر تعلق ساخت
 و آن را صفی نامند و کشف ذات متعالی بچشم نفسی شود چنانچه در حدیث قدسی وارد شد و فی الحقیقه اندک این
 لطائف احتمال دارد که همراه روح علوی در هر فرد انسانی مودع باشند و بحسب حاجت ظلماتی نفس و صفات
 وی مستور باشد و بعد از کشف نفس و تصفیه قلب و تجلیه روح بظهور آید و احتمال دارد که بعد تجلیه روح
 مجدد آقا نفس شوند و هو علی کل شیء قدیر و چون لطائف مرتبه معلوم شد و روح حضرت صلی الله علیه و سلم
 ابوالارواح و معدن همه انوار است نشان همه موجودات پس همه لطائف مگردد و اکانه فرض باید کرد و روح
 حضرت صلی الله علیه و سلم همان همه تعلق روح حضرت صلی الله علیه و سلم با سایر ارواح و لطائف تصرف وی
 در آن تعلق تصرف روح علوی بود و نفس بدن و جمیع لطائف بلکه همه موجودات تصرف آن روح مقدس باشد
 و آنچه با کشف شود بیان کرده اند که و رای روح انسانی روح قدسی است اشارت بر روح پر فتوح حضرت
 اولاد صلی الله علیه و سلم فصل روح حیوانی و انسانی طلب هر بدن جزئی حقیقت است معانی آنکه در بدن گیر است
 اما نفسی ظاهر است که هر یکی از ایشان حیوانی است بصفت وحدت و جزئیت جمیع ابدان و نفوس ارواح انسان
 متعلق گشته و در همان تصرف و بیان تعلق روح واحد ابدان تنگتره آسان است مثلاً نفس انسانی در بدن و
 جمیع اعضاء و اجزای می تصرف است فرض کنیم نفس باشد قوی چنانچه در بدن تصرف می کند در تمام خانه و در دیوار
 آن نیز می کنیا کنی که دیوار شئی انحرافی سازد و غرنی را شرنی و مانند آن و کذا که نفسی دیگر قوی تر باشد که در تمام
 شهر تصرف باشد پس تمام شهر نیز از اعضاء او بود و همچنین نفسی باشد که در تمام اقلیم قوی باشد که تمام زمین و نفسی
 باشد که در تمام تصرف باشد که در تمام اطلاق و عناصر تصرف کند مثلاً روح جبرئیل علیه السلام بدن وی
 جمیع اطلاق و عناصر باشد و می تواند سیموات سبوع بود و مانند آن مقام او سدره المنتهی است که فوق سماء
 سجد است و در دنیا است که چون پوست با علی السلام در جاه انداختند جبرئیل علیه السلام را امر شد که
 او را که در آن وقت ظهور یقین چاه زرسید بود که جبرئیل او را کف بر گرفت و با انسانی فرود آورد پس
 جبرئیل او گویند که مسافت هفت هزار ساله یک لحظه قطع کرده و بجا رسید بلکه هر مسافت آسمان و زمین
 اعضاء و تصرف او درین عالم مثل تصرف شخص در اعضاء او گویند که او را کف بر گرفت و از عقد کردن جبرئیل
 علیه السلام و وقت ظهور تا رسیدن سید نبویه بود که به دست گرفت و همچنین عزرائیل علیه السلام را روحی
 که در تمام اعضاء و اجزای بدن تصرف می در نفسی ارواح مانند تصرف شخص در اعضاء
 اعضاء و اجزای بدن است و این اعضاء و اجزای بدن را با علی السلام و کلمات اولیاست چه نفس می نویسی
 که در تمام اعضاء و اجزای بدن تصرف می در نفسی ارواح مانند تصرف شخص در اعضاء
 اعضاء و اجزای بدن است و این اعضاء و اجزای بدن را با علی السلام و کلمات اولیاست چه نفس می نویسی
 که در تمام اعضاء و اجزای بدن تصرف می در نفسی ارواح مانند تصرف شخص در اعضاء
 اعضاء و اجزای بدن است و این اعضاء و اجزای بدن را با علی السلام و کلمات اولیاست چه نفس می نویسی

یکسان شده و معنی عاقبت نزد
 ایشان سکون قلب مع است
 در هر چه دل باشد آرام گیرد و قرار
 بود عاقبت است چه با و چه نیست
 اگر دیگران اقرار و آرام منحصر
 نیست راحت است ایشان را
 در هیچ و بلا همین حال است
 راحت و صحت برای خود پستان
 دو که ما به بلا و محنت سحران تو
 خور کرده ایم و غالباً معنی کین
 بودن بقای نسبت و شهود
 منت است یعنی آن نسبتی که
 باشد از زنده و معنی که فعل از او
 است باقی است در رحمت و محبت
 مشابه لطفت انعام او می تواند
 و در بلا و محنت نظیر قهر و جلال او
 دارند اما آنکه شویس در وقت
 و تغییر در حال پیدا شود خل
 در کارخانه وجود یافتند و هر حال
 بنام مساوی بود محمول حال با
 نمی افتد اینقدر است
 بهر جا که باشم خدا دانست +
 بهر گشتی که قدم نهادن است +
 گریهش تمام زوق وصال
 دارم + در مجرم یا در جالت
 دارم + در زنا خوش نباشد
 حال که هست + نایب زوق
 خیالت دارم + مدار بر تفاوت
 احوال سخنی روزی منت با کما
 ست تا بلا چه قدر بود و مان کردن
 مقدار باشد اندک حقیقه المال
 وصل صبر بلا و ضا بقضا
 دو مقام آمد که سلطان لایسا
 اهل خصوص قرب الایثار
 درین دو مقام واجب است

ویرانی خود بود که با وجود خدمت
پیری که در دلی دواد و غن بطلح
ست بیایه های غریب مستحق
شکرت استیلا یافته و ملازم
و حال این شکسته بال گشته
نزدیک است که از سلطنت آن
توت حرکت بدن سکون ب
دراغ وقت سلامت حال
روی بعدم آرد بشی این حقیر
در صل ضیعت افتاده و تمام
عربشقت در ریاضت گذشته
دلان بر بهار یافته و بیاری
علاوه آن شده و دیگر حال
باشد احمد مد علی کل حال
چاره نیست و از رضا تسلیم کرد
نآرد او کس چو کوشش میرسد
و جایی متقابل نماند اگر کجک
غفلت طاری گردان گرفت
و بحقیقت مثال اهل عالم در
غفلت و هوشیاری بی نشان
ست که شلاجه در شکر گاهی
اقداما درگاه سلطان آید
کوس جل می خنوند ما مستعد
سفری کنند دولت از آما سنگ
بر میداننا گاه زانی آرد
کوس فریضت متاقل گنده
و خواب غفلت نماند گمان
برند که حکم سلطان قامت
خدا داد او کس آما ز سر
برداشتند و متنه گفتند باز
فریضت باز متاقل خنود
عمر درین غفلت و هوشیاری
سودوی که مددی باشد
که حکم جلیح اجب و شکر کرد
در بسکن با نافرمانی

و هرگز کسی اخذت نمی فرمودند و با خدا عهد بسته بودند که استقامت بغیر نکنند و کاری که از دست
خود برآید کسی دیگر نفرمایند و اگر بالفرض احتیاج کلی بی افتاد اول چیزی بدست آن کس میدادند
بعد از آن خدمت می فرمودند و در خریطه دیگر مصحت و چند کتاب که ضروری راه بودی بر می داشتند
باین نزاهت و صفات تجرید و تقریر سیری کردند و اگر کی التماس صحبت و خدمت می کرد قبول نمی کردند
بعد از آن بیار گجرات قدوم آوردند و سلطنت این دربار در آن زمان بدست تصرف سلطان بهادر
بود و او را با استماع اوصاف و کمالات ایشان جاؤ بی ملازمت ملاقات تومی مست که خدمت بیاید
قبول کردند و حالت ایشان در آن وقت چنان افتاده بود که هرگز شمه که میرفتند خلافت و نبال می گرفتند
و چون پروانه بر شمع می افتادند و ایشان در بهر برابر روی مردم بسته مشغول می بودند و هیچکس را
بخود راه نمیدادند و علی الجبل چون شوق و طلب سلطان بهادر از حد تجاوز کرد قاضی عبداستندی
که از اهل علم و تقوی و صلاح بود و بهت و توجیع بعضی حوادث و زکار از سندیست قامت بیاید
با جماعت کثیر از اهل خیال و فرزندان برآمد و چند گاه قامت گجرات نمود و بر با شیخ را با جماعت
و سعادت و اتفاق تومی داشت عرضه نمود که التماس سلطان بهادر یکبار با جابت فرمایند و اگر
خواهند با وی کلام کنند ما صاحب در میان خواهیم بود و او را به سخنان مشغول خواهیم نمود
و راضی خواهیم ساخت فرمود و او را چگونه بنیم که بعضی منکرات در وضع او ادب باس غیره ظاهر
ست چگونه روا باشد که او را بنیم و امر معروف و نهی منکر کنیم گفتند ملاان هر چه دانستند بگویند
او را آرزوی آنست که یکبار خدمت برسد چون سلطان بهادر بلازمت آمد نصیحتی که بایشان کرد
او را کردند و در دیگر یک کرد رنگ گجرات فتوح فرستاد آن مبلغ را تمام بقاضی عبداستند کرد و او
که چون باعث ملاقات و واسطه حصول این مبلغ شایر و میان مبلغ هم شایر تعلق داشته باشد تقریر
که طریق شیخ او ترتیب دار شاه طالبان و مریدان آن بود که طالب را بطا هر از آنچه بود می بردند
و همین حالت که بودی گنده شتند و ایشان خود باطن بکار تربیت و مشغول می بودند و هست
و توجیه بر تربیت و تسلیک او بر می گماشتند و آوا ازین معنی خبری تا بعد از مدتی تعلم بر می
حسی معلوم اومی شد که بجای رسیده است که در آنجا بودی فرمودند و بکنین تقریر در خدمت
ایشان در آمد و در سال اصلا معلوم کرد که ایشان باین کس مترجمند و بی خبر از آنکه در آنجا
و امثال آن فرمودند غیر آنچه لازم وقت این کس بود اغلبا قبا شکرانی که می فرمودند و کلمات
و مقابل تصانیف و مؤلفات خود بود که آل این کس آن بود که ایشان را در خدمت کلمات
خود و کلمات این کس بود و تا بعد از در سال در با تقسیم کلمات و کلمات و کلمات و کلمات
که هرگز انجاما نمیدادند و در کلمات و کلمات و کلمات و کلمات و کلمات و کلمات و کلمات

ردول جای گرفت هرگز بدو
 نرود و لیکن بدگر حق و تذکر توحید
 نورانیت آن نسبت کبر و از اول
 بیرون افتد و پرده از جلال حقین
 برافکند و آتش شوق ایتر گردد
 چنانکه آتش در زیر خاکستر روشن شد
 بود چون بجا و مناسب نگری توان
 سید آید ز یاد بران چنانکه آینه
 زنگ خورده بود چون ضیق
 کند روشن گردد این قوم
 اختلاف است که عارفان اشهر
 حق دائم باشد یا نباشد همه
 گویند باشد و بسیاری بر آنند
 که نباشد اشاره باین معنی کرده
 است و حافظ دوم وصل
 مینوی شود به شاهان که اتفاقاً
 بحال که آینه و شایه لایزال
 بن سبحان الاستار که گویند است
 حق آنست که عقدا بیان و
 ربط طلب اتصال بر عبادان
 بر ترفیق سیده و حقیقت
 تحقق و حصول یافته ایم
 بر زار خود دست و لیکن لمعه نور
 و خط لوراک آنگشان تجلی گاه
 گاهی است لی مع امده وقت
 بر قول کسی که آن مابرا گامگاه
 حل کند گوید الوقت بیعت
 ناطع و برکی لامع شاه این
 حال است اما احوال هم مانند
 اینچنین خواهد بود و قیاس حال
 حضرت وی صلی علیه و سلم
 بران در سبب نیاید است باو
 بران که گفت مراد بوقت
 اینجا و انمی است لیلی معامه
 زنت دائم مستمر یعنی قیاس

بسیار که بر طعام خرچ می یافت چنین کرده بر فقر بخش می کردند و بهر کی بطریق خفیه آنچه مناسب حال می
 بود می دادند و می گفتند که ترتیب مجلس طعام و از دوام عوام عالی از محکفات و تشویشی نیست می فرستاد
 که یکی از وزرای آنجا ایشان را تکلیف ضیافت کرد یکبار به خانه بنده تشریف آوردند و روی بسته
 باشد فرمودند مرا معذور دارم از بیجا دعای کنیم خدای تعالی شمار برکت دهد چون آن شخص بسیار
 کرد فرمودند پس می آیم اما بسه شرط
 یکی آنکه هر جا که خواهم بنشینیم را آنکلیف نکنند که بالاتر بیایند و بر صدر نشینند گفت همچنین باشد
 هر جا که حضرت را خوش آید بنشینند
 دوم آنکه تکلیف نکنند که این بخورید و یا آن بخورید هر چه با را خوش آید بخورم
 سوم آنکه هر گاه که خوش آید بر خیزم و بنایم تکلیف نکنند که یک ساعت دیگر بنشینند آن شخص در این
 شرایط از ایشان قبول کرد و وعده کردند که فردا بایم افتادند تعالی چون فردا شد نان پاره و خرطیه
 که دائم در گردن خود آویخته می داشتند از آن وقت و تنها بمنزل وی آمدند و هم نزدیک در نشستند آن
 مرد و شاهها بکلک انداخته و جای لوبکانه ساخته بود گفت اینجا بنشینید بالاتر بنشینید گفتند آخره شرط
 است که هر جا که خوش آید بنشینیم آن شخص ملزم شد چیزی نتوانست گفت گفتند زود باشید که وقت تنگ
 است طعام پاکشیدند ایشان نان پاره که داشتند از خرطیه خود بر آوردند و خوردند آن شخص التماس کرد
 که این طعامها چیزی بخشید گفتند شرط آنچنان بود که هر چه خوش آید بخوریم و دیگر خاستند و دودع کردند
 که شراب بود هر گاه که خواهم بر آیم و السلام می فرمودند که یکباری در که مصلحه در عهد حیات شیخ و در مغرب
 آمدند سپردند بنیای تراض و مشغول و تعب پس کجا داده روز یا نرود روز انظار کردی و پدر بعد از
 سه روز و پنجروز شیخ چون تعریف ایشان شنیدند قصد ملاقات ایشان کردند در آن ایام حضرت بسیار
 بود و پایی خود نمی توانستند اه وقت گفتند اگر یاری ما را برکت خود توانند سوار کرد و برویم
 یک مردی که قوی داشت بروی سوار شدند و بلازم آن او عزیز آمدند و تقیر او منوی حکم کسیر را بر او
 گرفتند چون ملاقات کردند آن دو مرد چون دانستند که ایشان مردم بزرگوار و مشهور اند آنکلیف
 موجب شهرت و باعث تفرقه وقت خواهد شد بسیار رنج خشک و بی الطمانی نمودند بنظر گفتند که
 که چه نوع ما را از سفر خود و می گفتند خود را از رحمت صحبت خلاص می گردانند که آنکلیف را در آن
 کتابی جمع کرده ایم از اقوال مشایخ پادان بخوریم و تقیر اشارت کردند که یکبار از آن مشایخ
 خوانده شد این زبان گری دیگر وقت پدید آمدند و آن عزیزان نیز از آنکلیف از آنکلیف
 و انبساط نمودند و در آنجا رفتند بعد از آن که در آن ایام در آنکلیف از آنکلیف
 تا آخر هر دو مرد شیخ شدند و در آن ایام در آنکلیف از آنکلیف

کتابت شیخ

و وصول رزق میوساطت اسباب می گفتند که بارها در براری و مفاد زمشام با مقادیر است که آب قمر
 چاه بود و آهوان تشنه بر گرد چاه بر آمده و بجانب آب نگاه کرده ایستادند آب را نگذاشتند چاه چو شیده
 بالا و دیدگان حیوانات آب خورده و سیراب شده برگشته و شاید که ما نیز ازین آب با خورده و شکر میخوریم
 که شیخ میفرمودند آنچه بوجه طلال کسب کنند هرگز ضایع نشود و اگر آن را گم کنند البته باریانند و موافق
 این سخن حکایتی از سرگذشت خود بطریق تمثیل فرمودند که وقتی در کشته دریای شور نشسته بودیم
 طوفانی شد کشتی شکست ما چند نفر چخته پاره بازمیم و بعد از چند روز بر ساحل افتادیم کتابی چند
 که همراه ما بود تر شده بودند و چون سفر پیاده ضرورت افتاد و طاقت برداشتن آن کتابها نبود آنها را
 را در بره از برار سرب دهن کریم و علامتی بر آنها گذاشته متوجه که مغز شکریم در اشغاسه راه
 تشنگی غلبه کرد و در رعب چنانکه معلوم است آب پیدا نبود باران گفتند که درین وقت حاشی کفیند ما حق است
 آبی فرستد عمل آنست گفتیم تا دحاسی می کنیم شام آیین بگوئید دحاسی کرده شد پروردگار تعالی باران فرستاد
 بفرستاد که بدان سیراب شدیم و قرابهارا پر آب کردیم بعد از چند گاه بگرد رسیدیم طوان عمره کردیم بین
 اصفهان و المروه می گردیم که بدوی چند یاری بر سر کرده پیش ما آمدند گفتند کتابها داریم اگر بخوریم چون
 بکشایم همان کتابهای خود بود که در رعب دهن کرده گذاشته آمدیم بهای کتابها را با ایشان
 دادیم و کتابها را ستیم و راق بیک گیر چسپیده و خشک شده بود بار دیگر آنها را آب تر کردیم تا از
 همه جدا شدند و لیکن یک حرف از آنها ضایع نشده بود و مانع استفاده گذشته خدمت شیخ حاجی نظر
 بخشی که از کائناتان حضور مردان راه است و بعد از تحصیل علم و ریاضت و دریافت مشایخ ما در راه انهر
 و بلاد شام و مصر که مخطره کرده و کارها کرده خدمت مشایخ حرمین فرستین رسیده و تکمیل نفس طلبا در وطن
 نموده یکی از اکابر رجال اند که این حقیر به عبادت دریافت و لطف و عنایت ایشان در آن مقام
 شرفیافته و از کمال مشاهد نمود و بچنان این فقیر از اولیای امدان ایشانند و ایشان بخدمت
 شیخ حاجی نسبت محبت و اعتقاد و اختصاص بسیار داشته اند نقل می فرمودند که روزی یکی از مخصوصان
 خدمت شیخ پیش هر که گفت از سترانه و جوان شده نشسته اند و حسی عجیب مسالته شکر از اند ترا
 می طالت آنقدر احوال امر ایشان و شوق مشاهده این حالت رفیق شیخ را بر هیئت قدیم دیدیم
 لیکن آنرا در آن حالت نگریه بود و در حجابی گفتند و عنایت نمودند و فرمودند امروز حاسل
 آنرا از آن حضرت فرمودند و از سینه طلبی عزیز یقین حاضران چیزی از عالم خرق حادث نیز ظاهر
 آنرا در آن حالت نگریه بود و در حجابی گفتند و عنایت نمودند و فرمودند امروز حاسل
 آنرا از آن حضرت فرمودند و از سینه طلبی عزیز یقین حاضران چیزی از عالم خرق حادث نیز ظاهر
 آنرا در آن حالت نگریه بود و در حجابی گفتند و عنایت نمودند و فرمودند امروز حاسل
 آنرا از آن حضرت فرمودند و از سینه طلبی عزیز یقین حاضران چیزی از عالم خرق حادث نیز ظاهر

حال دانه از وقت من میکنم
 کنید که گاهی باشد و گاهی
 نباشد اینجا قول آنست که نیست
 و معلومیت و البته نیست و
 زبرد بالا نبود که شام حقیقت
 که حقیقت جامع است محلی
 علیه و سلم در مقام حان و سطا
 و اعتدال لشکر و امانت در آن
 شهود که قلب شریف است
 در غایت تدویر و عقالت
 و نور انیت و شهود که ذات
 حق است لا یرذل محاذی و
 مقابل آن افتاده و چلی نموده
 چنانکه است بهت تغییر
 تبدیل از کجا باشد انوار صفای
 که در هم و بر هم ساند در بیرون
 ست اما در رون جز ذات
 نه در ذات تحول و تفاوت
 نبود اما اینجا نیزی گویند که اگر
 بکانه و مانع نباشد و وقت
 اتصال لطیف سر کلاه بگردد
 و لطافت دیگر که نفس و قلب
 مدوح است تجلیات معنای
 مخطوطه و محور باشد قیاس
 که در تقضای مطلقای و معاد
 که نوم نهادمانه در یافته است
 تا حقیقت آنست که حال
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم از هم
 جداست که کیفیت آن کینه
 بود که نتوان کرد هر کاندان
 بقیاس حال خود چیزی گوید
 و بیان کند که با کمان خود دلیل
 تشابهات کرده با خود و اعظم
 تا در عالم است بیکس او را چنانکه
 دست چرخه انفسانه چنانکه

خدا را چون وی کسی نشانت
در خلوت که او با خداست همه
بیرون در انداخته است بنده طاعت
ست و مطلوب محبت
و محبوب شایسته و مشهور
فایده است و مقصود آن یکی
خداست و دیگری او در آن یک
وجه خلایق نتوان کرد که خدا
خداست او بنده مادری و نانا
دیگر که طالب مطلوب محبت
و محبوب است بقین حکم نتوان
کرد که طالب کیت و مطلوب
که و محبت کیت و محبوب کلام
هر دو هم طالب بند هم مطلوب
و هم محبت اند هم محبوب بعضی
او طالب این مطلوب در هر دو
دیگر او مطلوب این طالب
دو نیکو اگر کیفیت یکی است
من اطع الرسول فقد اطاع
الله و یا من فوق ایم زیاد
برین چه گویم کفرای حقیقی سینه
دین با محبت کما کران با
بیرون آنکم صدایان بجا
از ان رفک کما اسلام در چو
بسترون گفته با اگر گویند
گویند تعلق بکاره کارین
ست که جمال محمدی با قبل
محبت و وجود با زند
بظاہر باطن توجه بدان
باشند چنان چند اگر در
موردانی شوند جز وی مطلوب
و مقصود مانده منظور مشهور
نموده و بر راه متابعتی رفته
باطن به هر اعتقادات که
نظم کرده مظهر ظاهر با احوال

متوجه نشدندی تا روزی لباس صالحانه پوشید مآدم بعد از آن بچشم خدا روی نگریستند
پس وی التماس کرد که امروز حضرت شیخ بمنزل فقیر تشریف آرند چو دول ایشان را بروش نمودند
و بمنزل خود آورد و گویند که سلطان مذکور در آب و سوا سی عظیم داشت و هیچ حیل این زید از وی
زائل نمی شد شیخ طشت و آفتاب طلبیدند و کلاه خود را سه بار بستند و آنها را بر زمین ریختند کثرت
چهارم آب در طشت جمع کردند فرمودند با محمود این آبی است که در شریعت مطهره پاک و لطیف
ست و شک کردن درین معنی از سوا سی است و سوا سی کا شیطان است این آب انجورید
و هیچ شبهه انجور راه ندید سلطان محمود گفته شیخ آن آبها را تمام فرورد دیگر نقش سوا سی تمام
از لوح دل او شسته شد و هرگز و سوا سی بوی راه نیافت حضرت شیخ عبدالوهاب متقی سلمه
تعالی در مجلی از احوال ایشان رساله نوشته سمی با تحات لقی فی فضل شیخ علی متقی و ذمه عبارته
وفات بندگی شیخ علی متقی در ثانی جادی الاولی ۱۰۰۰ شمس و سبعین و تسعایه بود پیش ازین تاریخ در
اربع و سبعین که او در رحلت ایشان در که مبارک مشهور شد و ایشان در آن وقت تندرست و صحیح بودند
در هیچ مرض نداشتند چون این خبر در که مشرفه منتشر شد علما و صلحا و عجمان و معتقدان فوجا بعد فوج برای
پرسیدن می آمدند چون ایشان را خوش و خورم با صحت بدن می یافتند تعجب می شدند حضرت
شیخ تبسم کرده با ایشان تجدید توبی فرمودند و وعده شفاعت می کردند وی گفتند که مثل این فقیر
مثل شخصی است که شربت موت را چشیده و بر احوال ما بعدش مطلع شده پس از خدای تعالی
درخواست که باز ویرا دوم بار در دنیا بفرستد پس خدای تعالی حاجت او را گردانید ویرا باز دنیا
فرستاد پس معلوم است که این چنین شخص از استعداد موت عاقل نخواهد شد چنان این فقیر از
استعداد موت عاقل نیست و در مرض موت گفتند که من قطیم و شدت و سکر است موت لانه مقام
قطیبت است برای رفع درجات پس اگر بر من شدت سکر است بنیة اعتقاد کم نکنید و توبی این فقیر
فرمودند بعد از آن که مراد فن کنند می روح من بقایم خواهد رسید که نسبتی که بیان من در حالت
حیات موجود است منقور خواهد شد پس نا امید شو و بهیبت تصور صورت من از دست برده و در
دعا و تلاوت قرآن نزدیک قبر من مشغول باش تا آن نسبت در قیام آید بعد از آن هر سالی که
خوش آید باش ماد و ماه پیش از رحلت و جماعت از جنیان را ایشان ظاهر می شود که نسبت
بطریق اعتقاد و ارادت و محبت می آمدند و از ایشان فرمودند بنیة اعتقاد کم نکنید و توبی این فقیر
اخوت و غیر ذلک مما تعلق به الارشاد و تفسیر و تفسیر بسیاری مبارک حضرت سلطان محمد باقر
و جماعت دوم بطریق انکار و اعراض و عداوت پیش می آمدند و از ایشان فرمودند بنیة اعتقاد کم نکنید و توبی این فقیر
ظاهر می شدند و حکم می کردند حضرت شیخ کتبی که توبی این فقیر

کتابت کتب

وظایف که حکم فرموده مشغول
 دارند و از هر کوفتیه ای می بهره
 جز درین می ست ناخ ببری
 باشند حق و صدق جهان بینی
 کروی آورده و راست دست
 جهان ای که وی نموده فضا
 اگر در عمل تقصیری رود باید بکند
 اعتقاد قصوری نبود و اگر در
 کوشش شستی پیدا کردش
 درستی باید و اگر عمل و اعتقاد
 و کوشش و کوشش هر دو جمع
 گردد کار تمام بود دیگر چیزی
 نمی باید اینجار اسی متبسی
 نزدیک روشن دان مراقبه
 حسن جمال و تصور حلیه اکیال
 اوست صلی الله علیه و سلم تصور
 آن در جمیع احوال نعت محبت
 و اجلال نصب العین بصیرت
 ساختن و تخفیه را بوی بسین
 و دایم بپایه بخیا انبیا محبت
 و روی نگرستین در خلوت
 احضاران نموده بوظیفه صلوة
 نعت توجه حضور مشغول شد
 و بزبان عار و مناجات نفع
 و تلق نمودن بلسان حال
 شکستهای و خرابیهای خود
 عرض کردن و امداد و اعانت
 از حضرت وی در خواستن
 و عاشقی با و نیاز مندی پاک
 در وقت حضور محبوب دست
 میهد زبان تعبیر و کشف
 و بیان آن قاصر است بر و
 کار آوردن نزدیک روشن
 ادین را همی نیست و آنرا که
 رسید مانده باین راه رسیده اند

پیش فقیر موجود بود و تعلیق مکتوب اول بسم الله الرحمن الرحیم بعد و الصلوة والسلام علی سول الله
 من احقر عباده اسلمی بن حسام الدین الشیرازی المتقی الی عظیم الجن السلام علی من اتبع الهدی و بعد فاکم
 تر و تمامه مدیده و لا تکلمون معنای لغت ما هو مقصود کم و ان من صحابنا رجلا اسمه عبد الوهاب
 ان شکرتم لظهوره و اعلیه و خبره و مقصود کم حتی یعنی کم فی ذلک اللهم اننا الحق و اننا اذنا اتاه و اننا
 الباطل باطلا و اننا اجتناب و هذه الوردة مبروطة بساریة المجلس و السلام تعلیق مکتوب دوم
 الحمد لله الذی باخلق الجن و الانس الا لیسجدون ای لیسجدون فاعلموا حکم الله ان الله تعالی خلقکم
 الا لمعرفة و اتفق العلماء و العقلاء و الحكماء علی ان معرفة الله لا تحصل الا بعقل و الحکمة فمن ترک
 الکلام مع الناس و لم یحکمهم جد الم یکن له ان یعرفهم الله و من لم یعقل خیر من شر و نفع من ضر لم یکن له
 ذلک ایضا فاجتهد و احکم الله ان تکلموا مع الناس و تعرفوا الله لای هم و کونوا من الهادین الیه من
 هذا حق لازم علی فاسقطه عن ذمتی و ذمته نصیحة فلیعقل من شاء و ایضا در قریب ایام حلت در ایشان
 حالات و جذبات پیدای شد که در جمیع حرکات و سکونات ایشان تغییر می راه می یافت شبی از شبها
 در ماه صفر شش و عین و سماعت که از مدت حلت قریب سه چهار ماه مانده بود فقیر گفتند که
 بخوان غلان بیت شاعر فقیر فرستاد در یافت که کدام بیت می خوانند این بیت خواندم

هرگز نیاید در نظر نقشه زردیت خجسته | شمس ندانم یا قمر جوری ندانم باری

حالتی غریب در ایشان در گرفت با و ادبلند فرمودند بخوان بخوان فقیر چند بار این بیت را مکرر خواند
 و از ایشان سخنانی محبت آمیز و ناله های شورانگیز ظاهر می شد هم درین میان خادم آمد که طعام
 موجود و خدمت آن بود که طعام را برای ایشان سخن می کردند می مالیدند بجدی که هر دو اندک و طعام
 است با و از دیگر متوجهی شد که فرق کردن میان دانه ها ممکن نبود و همه یکذات می شد و چون خادم
 از طعام خبر کرد گفتند که طعام را سخن کن بعد فرمودند که یا چگونه سخن خواهی کرد آچنان سخن کن که
 هر کی شود روی نماز چنانچه این او هر خبر میدهمی گوید و هر

سن سهیلی پریم کے باتا | وحالی غریب نمودند تمام شب بهین حالت زنده و شتند و کلمات

بیت را مکرر خواند و از ایشان سخنانی محبت آمیز و ناله های شورانگیز ظاهر می شد هم درین میان خادم آمد که طعام
 موجود و خدمت آن بود که طعام را برای ایشان سخن می کردند می مالیدند بجدی که هر دو اندک و طعام
 است با و از دیگر متوجهی شد که فرق کردن میان دانه ها ممکن نبود و همه یکذات می شد و چون خادم
 از طعام خبر کرد گفتند که طعام را سخن کن بعد فرمودند که یا چگونه سخن خواهی کرد آچنان سخن کن که
 هر کی شود روی نماز چنانچه این او هر خبر میدهمی گوید و هر

و ازین راه بر اسطه در فیض
 از جانب رسالت کشاده گردد
 و باطن بنور یقین منور شود و جمال
 حال بلیغیت آراسته آید و
 حفظ عصمت الهی از جمیع
 محاذات و مکاره نگاهبان
 وقت گردد و صدق می باید
 طلب و بعد از وجود این دو
 صفت وصول بسیر منزل مقصود
 آسان است اما صدق طلب
 که در طالب کی کسی هست که
 بی شائبه بفرض و محلف از جانب
 عزت فغان با سواد خواهد
 و از هر چه با سوا می آید و در صفا
 اوست بری کرد و هیچ چیز
 در پیش او ازین مطلب
 مانع نیاید و قطع تعلق از همه
 کند و بای بنده هیچ چیز نماند آید
 همیشه گرفتار نفس و طالب
 ماسوی است نهایت تقوی و
 درین مقام طلب کمال نفس و
 ظهور آثار اوست و چون آن
 نیز بی شائبه وجود و هستی است
 از حقیقت صدق و اخلاص
 که ترک اغراض دنیا و احوال
 آخرت است محروم باشد آنگاه
 چند دروغ ندن که با چندین
 آلودگیهای طبیعت خرم میسازد
 نفس دعوی طلب این راه
 و محبت حضرت الهی که بنده گویم
 شکل آنکه با وجودنا اطمینان
 بی استعدادی ترک این هوس
 نیز نمی توان کرد و ازین راه
 باز پس نمی توان آمد سبک
 بودن بر تو مشکل و بعد از شکل

این مقبره عموم مسلمانان مستطین از وقت رحلت باقی مردم تنگ کردن مناسب نباشد بعد از
 مدت هر یک مناسب اند و دفن کنند و سپهرین ایام تشریف مرتبه تطبیق با لباس خاص مطرز بطرز مخصوص
 که برای اقطاب ارزانی می گردد و خبر دادند پیش از وقت رحلت فرموده بودند که با و ام انگشت شهادت
 ما را موافق حرکت ذکر متحرک بینید بدانید که هنوز روح در قالب است همین که این انگشت از حرکت
 مانده معلوم کنید که روح ما را قبض کردند در آخر دم همین مشاهد افق که انگشت شهادت در حرکت بود
 و در هیچ عضو دیگر حرکت از حیاط نمانده بود الا در همان انگشت که بر طریق ذکر در حرکت بود و در وقت رحلت
 سر مبارک ایشان بر زانوی فقیر بود فقط رحمة الله علیه و هوذا اگر اسد مجیه و کان ذلک وقت اسرارانی
 شهر جمادی الاولی ۵۱۰ سنه ۱۱۰۰ خمس و سبعین و تسع مائة و صهار تیرانخ و فاته قضی نخبه و کان ملاو در محله
 خمس و ثمانین و ثمان مائة و تیرانخ و فاته ایشان شیخ که متابعت نبی نیز یافته اند و از عزائم خوارق
 و کرامات ایشان آنست که بعد از وفات ایشان بدوازده یا چهارده سال سیدی احمد پسر برادر زاده
 ایشان فوت کرد و خواستند که برسم که مغز که مرده را در قبر کی از صفا و اولیای مشهور دفن می کنند
 چنانچه امام عبدالعزیز یافعی را در قبر فضیل بن عیاض رضی الله عنه نهاده اند او را نیز در قبر حضرت شیخ
 بنهند چون قبر را بگشایند و وجود مبارک ایشان با کفن همان طرز خشک شده موجود بود و حال آنکه
 خاصیت زمین که مغز آن است که در سه چهار ماه مرده خاک می گردد و اثری از وی نمی ماند رحمة الله
 علیه و علی جمیع عباد الله الصالحین فقیر در وقتی که در که مغز بود و در خدمت حضرت شیخ عبدالوهاب
 می بود زیارت قبر ایشان می رفت روزی بر قبر ایشان رفته عرض حال خود کردم و طلب شاری
 از جانب ایشان کردم شبی خواب می بینم که ایشان بر بالای مقام خفی بر سر نشسته اند و فقیر در حضور
 ایشان ایستاده عرضم که فقیر در خدمت خلیفه شما شیخ عبدالوهاب می باشم سفارش فقیر ایشان
 بکنند تا التفات و عنایت بیشتر نمایند و همین معنی بر سر قبر ایشان عرض نمودم بودم می فرمایند که مقصود شما
 حاصل است انشاء الله تعالی خاطر جمع دارید والسلام اکنون از کلام ایشان چیزی نقل کرده شود ایشان
 مغز عبارت من را نقل کرده اما اگر چه در حقیقت از کلام ایشان نیست و لیکن محبت استمال بر فرمود
 نقل آن اختیار افشادی فرمایند قال شیخ احمد شهید زوق رضی الله عنه و رضی عنهما و رضی عنهما
 عن اصول طریقه اصول طریقتا خمسة اشیا تقوی العنی السرور العلاء و الخیر العالی الا ان
 والافعال والاعراض عن الخلق فی الاقبال والادبار والرضی عن الخلق و الخیر العالی الا ان
 الی العنی السرور والفضائل تقوی الروح والاسقام والاضطراب والاضطراب والاضطراب
 الاعراض عن الخلق بالعبادات والتمسک بالاصول والتمسک بالاصول والتمسک بالاصول

BB

فی السرا والابحار الی المدنی اضرا و اصول ذلک کلمه خمسة علو المنة و حفظ المحرمه و حسن الخدمه و نفوذ العز
و تعظیم نعمته فمن علت همته ارتفعت رتبته و من حافظ حرمة الله حفظت حرمة و من حسنت خدمته
وجبت کرامته و من انفذ عمرته دامت به ایته و من عظمت نعمته فی عینه شکرا و من شکرا استوجب المزيد
من نعمه با حسب عدل صادق اصول المعاملات خمسة یطلب العلم للقیام بالامر و صحبة المشایخ و اللواتی
للتبصر و ترک الرخص و التاویلات للحفظ و ضبط الاوقات بالا و اورد للحضور و اتهام النفس فی کل شی
للمفروج عن الهوی و السلامة من لغاط طلب العلم آفة صحبة الاحداث سنا و عقلا و دینا من لای ربح
لاصل و لا قاعدة و آفة لصحبة الاعتراض و الفضول و آفة ترک الرخص و التاویلات لشققة علی
النفس و آفة ضبط الاوقات اتساع النظر بالفضائل و آفة اتهام النفس الالنس بحسن احوالها و سقامتها
و قد قال تعالی و ان تعدل کل عدل لایؤخذ منها و قال الکریم ابن الکریم صلوة الله و سلامه و با بری
لنفسی ان نفس الامارة بالسوء الامار حم ربی و اصول ما تدوی به علی النفس خمسة اشیا تخفیف لمعدة
من اطعام اللب الی الله عما یعرض عند عروضة و الفراد من مواقع لفتن و من موافق ما یخشاہ و وقوع
الامر المتوقع فیبه و و اما الاستغفار مع الصلوة علی رسول الله علیه و سلم بجلوة او اجماع و صحبة
من یدل علی الله تعالی و علی امر الله تعالی و هو معدوم و قد قال شیخ ابوالحسن الشاذلی رضی الله عنه
او صانی جمیعی فقال لا تنقل قدیمک الا حیث ترجو ثواب الله تعالی و لا تجلس الا حیث تامن غالباً
من خصیة الله تعالی و لا تصحب الا من تستقیم به علی طاعة الله تعالی و لا تصطف لنفسک الا من واد
یقیناً و قل باهم و کلاماً به اسعاه و قال ایضاً رضی الله عنه من ذلک علی الدنیا فقد غشک و من
ذلک علی اهل فقد تقیک من ذلک علی الله فقد نصحک قال ایضاً رضی الله عنه اجعل التقوی
و ملک ثم لایضک مرج لنفس الممرض بالعیب و تصر علی الذنب و تسقط عنک الخشية بالقیب
قلت و هذه الثلثة سی اصول البلا و الاوقات و قدر ایت فقر ایت الوقت ابتلو انجسته اشیا را یشار الی
على العلم و الافتراض کل ناعن و التهور فی الامور و التغریر بالطریق و استعجال الفتح دون شرطه فابتلو
بمسة ایشار الی الله علی التمسک بالباطل دون الحق و العمل بالهوی فی کل امر و جعل الامور و طلب
الغرائب دون الخلق و ظهور الدعاوی و دون صدق فظنه ذلک خمسة الوسوسة فی العبادات
و الاستعجال فی العبادات و السراع و الاجتماع فی عموم الاوقات و استسار الوجوه بحسب الامکان
و استسار الدنیا حتی النصار و یصیبان و اعتر و ان فی ذلک قانع القوم و ذکر الحکامهم و تحقیقوا
على ان الامتداد فیهم و اقام بها بقدر الحاجة من غیر زیادة فلا یسئل معهما الا بعد من
الامر الی الله تعالی و ان کان فی ساطع الحق اذا کان بشرطه من الی فی محله
و ان کان فی ساطع الحق اذا کان بشرطه من الی فی محله

سخت گریه در کار افتاده است
گر خدا بکشاید و اگر با وجودین
ناقصها و آلودگیها فضل و
رحمت حق کار خود کند و بیجا
که خاصرگان در گاه خود را
عطا فرموده مخصوص گرداند
تادرت و فعل او را عظمیست
همین قدرت است که در امید
و بیم دار و نا امید هم نمی توان شد
فایمن نیز نتوان بود الا بران
بین الخوف و الرجاء ای با یک
ست اما روشن است
بس کار غریب است و
مشکل و آسان چون خبر
صراط است بسی و شن با یک
به حال شکرست الحمد علی
کل حال اعوذ بالله من حال
اهل النار لا اله الا الله محمد
الرسول الله و العاقبة الخیر
الرساله الثالثة و الثلثون
التعظیم و الامر الله
لشفقة علی خلق الله
لا اله الا الله محمد رسول الله
لتعظیم الامر الله و لشفقة علی
خلق الله و ضمیر بازوس
دین سلمانیست که بر حق است
آن بنده را بتمام قیام رسالت
مولی تعالی رسیدن بحال است
و تفاوت ساکنان این طریق
در معرفت سیر و قوت سلوک
بقریب نان حصول بجات
حق بر اند لاده قوت این دو
با دوست هرگز از دور این دو
با دو بیشتر و قوی تر رسیدن

Marfat.com

بر فرض واجب است و سنن و آداب
 اقتدار نمایند و در احراز و تکثیر
 نوافل و عبادات کوشند در
 حصول مقصود کافی است اما
 تکثیر نوافل و مستجابات از کجا
 برات و نهیات چیزی نیست
 و ترک فرائض مساوی در آن
 با عقیده بنواقل مبالغه استقصا
 در آن از غرور نفس فریبستان
 شمرده اند و با بجهت تعظیم امر الهی
 با مثال او امر و نواهی است
 یعنی کار کردن یا آنچه فرموده
 و بازماندن از آنچه نهی کرده است
 مخفی نماید که در تعظیم امر الهی
 اشارتی کرده کمی باید فهمید
 یعنی با وجود عقل و تقوی حبیب
 طاقت آن قدر که تواند تعظیم
 امر الهی و بزرگ داشتن آن
 و بعزت نظر کردن در اصول
 و قواعد شریعت و رعایت عظمت
 و اعزاز و احترام اهل دین که
 منقبان و مقبولان حضرت
 نبوت اند و خوار داشتن پس
 انگندن و التفات نمودن
 و اعتبار نمودن اهل علم و تقوا
 و پاکد و اباحت را که در دوران و
 مودودان این گناه است و در مرتبه
 ازان است اشاره تعظیم کرده
 برین است از دین مضران است
 علیه گفته اند که قتل ملاحظه زیاد
 حکم زنده گردانیدن پیغمبر این است
 که در شریعت نهاده ایشان است
 و بر کجا از چهار خوار داشت غفلت
 ساخت گویا پیغمبر از حق است
 و بانی گوانید و این خود ظاهر است

و در آن زمان در مکه مظهر قحط سالی بود و احوال شیخ نیز بفقروفاقری گذشت و برای کس دیگر کتابت می کردند
 تا از اینجا چیزی بدست آید قوت ایشان در آن ایام آن بود که چند کبیر را با دستان که در آن زمان از آن بود
 می خریدند و در وی یکی انداخته بر طریقه اجازه نگاه می داشتند هر روز قدری ازان تناول می کردند با بجهت
 در اتباع شیخ و خدمت و استرضای ایشان چندان کوشیدند که معنی قنای فی شیخ کمی گویند آن باشند
 لاجرم بغایت ظاهری باطن مخصوص شده و با نوار و اسرار و کمالات متصف آمده و نسخ کمالات بلکه عین
 ذات ایشان گشتند تا آنکه شیخ می گفتند که یک بار در راه که در راه خدایا فقیه عبد الوهاب بودی فرمود که چون
 شیخ ما را مریدی ساختند اول از ما تمیزیل فقر بر غنا قرار گرفتند و گفتند برین اعتقاد باشید و ما نیز همین
 عقیده ایم بعد از آن دست بیعت با ما دادند و ابتدا صحبت ایشان با شیخ در شهر جادوی الاولی سلسله
 تملکات و ستین و شصت بود و آستهای آن تا وقت فوت ایشان ثانی جادوی الاولی سلسله شصت و پنجاه و یک
 مجموع مدت مصاحبت دو آزرده سال باشد و سن شریف ایشان الآن و الله علم شصت و چهار باشد
 و عدد جهای ایشان چهل و چهار که مدت اقامت بکرمه مظهر است یک سال بعد از رحلت شیخ بجهت حق یعنی
 صلواتی الارجام گجرات آمده بودند در آن سال بکه خود فرمودند و حج آن سال فوت نشده مدت آن
 کشتی از آنجا پنج پانزده شانزده روز بود و رفتن ازین جانب چهل روز و وقوع این هر دو حال و رعایت
 ندرت است که حکم خارق عادت دارد و اکنون در علم و عمل حال اتباع و استقامت و تربیت و تسلیم بر این اقاوه
 و اعانت طایبعلمان و شفقت و مهربانی بر فقرا و غرا و نصیحت خلق الله و برکت و عظمت مضاربت نورانیت
 و سایر ابواب خیر و ارشاد حقیقی و خلیفه راستین و صاحب سر شیخ ایشانند اهل حریم و مشایخ این عالم
 حاضر و غایب و از مشایخ مصر و شام هر که ایشان را در یافته است معقد اند بر ولایت و علو شان ایشان
 می گویند و علی قدم شیخ ابی العباس المرسی تلمیذ قطب و قته الامام ابی الحسن الشاذلی و بعضی از
 مشایخ این جهان اهل حریم در تعریف حال ایشان نوشته بودند علیکم با اهل الحرمین بالشمعة البیضاء
 من الله فیکم فاستضیوا به تید حاتم مروی است از مردان این راه متفق علیه اهل این صاحب الاموال
 السنیة و له لسان حال فی الحقایق و التوحید بشوق ملاقات ایشان بگامد و استیذان در آمدن
 ایشان ازان داده و گفته فرستادند که ملاقات القلوب اوق ملاقات دلهایک دیگر است
 ملاقات جسمی است و وی بهمین کلام از ایشان راضی و خورند وقت امسال کاین فقره است
 هندوستان می کرد و از اهل این می شنیدند که سید حاتم مذکور درین موسم نیز قصد ملاقات ایشان از
 روز سه این حقیر در همین ایام عزیمت هندو بقلبت نمود و شبیه بود و در این ملاقات
 از ملاقاتی که شیخ علاء الدین نام که علم و صلاح ممتاز و مشهور است در این عالم در آن
 حال پرسید و گفت این سخن گفتند و بعد از آن در این ملاقات در این عالم در آن

بر شرح فضا اگر شریعت نبوی
 این حکم عقل بجای خود بود
 جرابلس کسنت که اولاً باید
 که معنی نیکی و بدی در اینجا است
 تا روشن گردد که آن حکم شرع
 است به حکم عقل نیکی و بدی
 و معنی دارد یکی آنکه صفت
 فکاری در حد ذات موجب کمال
 بود و مردم آن را بتائید و خلق
 مع گردد و با موجب نقصان
 بود و خلق آن را نکو می کنند
 و متعلق ذم گردد این معنی حکم
 عقل و عقلی توان دانست
 اما مراد نیکی و بدی در اینجا است
 که در آخرت موجب ثواب و
 عقاب گردد این معنی حکم شرع
 نتوان دانست و عقل ادراک
 دخلی نیست اگر کاری بود که مردم
 آن را بتائید و کمال دانند
 شرح ادا آن نمی کرده موجب
 عقاب آخرت گردد و اگر ایشان
 ناپسندیده از خدا شایع
 بدان امر کرده موجب ثواب
 عقل را در دریافت آن دخلی
 نبود عسی آن مگر موافقت
 خیر حکم عسی آن خوب اختیار بود
 شکر کمال این حکم نیز تواند بود
 و ترتیب ثواب بر صفات مذکور
 از علم و عدل وجود گرفته شد
 بنا بر آنست که شایع تعالی
 و تقدس بدان امر فرموده است
 و عقاب بر ارض ادا آن صحت
 بجهت نبی اوست و اگر آن
 بودی تمسین بقرع عقل ثواب
 و عقاب بپایان بازگشتی عقل

یا جگری شنیده شود باکی نیست هر کس
 مردم جمع شوند چنین و چنان کنند بران وجهی که در دیار هندوستان مشاهده فرموده باشند
 این چه حکم است فرمودند این چنین خود اصلاً جائز نباشد و نباید کرد و اجتناب از آن از واجبات
 وقت طالب حق است درین صورت قطعاً مسأله و مسامحه نکردند و ایشان اکثر مدت عمر خود بوده اند
 و در زمان شیخ هم بوضع تخرید گزرا نیده اند و تزویج کرده اند بعد از ایشان که سن شریف با من چهارم
 بود تزویج کردند پیش از تزویج هر چه از فتوح یا از وجوه کتابت بهم میرسد همه صرف فقر او در ایشان
 می کردند و عهد کرده بودند که هیچ چیز نگاه ندارند مگر آنچه ضروری باشد از جامه و قوت و کتب با آن
 حق اهل و عیال را مقدم می دارند و جانب ایشان را جمع است و با وجود آن در تفقد احوال غما و غمخواری
 فقر تقصیری نمی کنند پشت پناه غرابی دهند در کمال ایشان از طعام و جامه و نقد مدعی کنند خصوصاً صاحبان
 دیارت آنحضرت را اصلی اند علیه و سلم بجمع و جود در تهیه اسباب ضرر ادا و اعانت می فرمایند می توان گفت
 که درین باب ایشان در علوم شرعیه کسری نخواهد بود و قاضی لغت مبالغه می توان گفت که گویا
 همه یاد داشت و فقه و حدیث نیز همین حکم دارد و بیادای علوم عربیت نیز زیاد از قدر کفایت است
 سالها در حرم شریف درس این علوم گفته بودند و اکنون که عارضه ضعف بصارت ظاهر حادث شده
 هم در منزل خود مشغول می باشند اگر بعضی اوقات از درس خالی می شدند بقابل کتابی که در صحیح و مقابله
 آن عموم نفع باشد مشغول می شدند مثلاً کتابی نادر و قلیل الوجود کثیر النفع می بود بسبب عدم تداول از
 حیل و صحت حاصل گشته اصول شیخ آن را بها اکن بهر سانیده صورت تصحیح می دادند و تحقیق سخن
 بسیار کردی نمایند آنچه آن که طالب تشفی تام حاصل آید بی آنکه تشدق لسانی در میان باشد می فرمودند
 علم نیز از خداست که همیشه احتیاج آن باقی است و نفع آن عام و ذکر ثواب و دوگاه گاهی بلین علاج
 باید کرد طالب را ناچار است که بعد از هر چند گاه خلوتی بقصد تحصیل فراغ قلب حضور خاطر اختیار کنند
 خصوصاً در ایام فاضله مثل عشره اخیر از رمضان و عشره اوی اله و امثال آن و بگوئی و نفی خواطر مشغول
 باشد اما اشتغال علم و تعلم و تدیس آن دائمی است عرض کرده شد که مشایخ فرمودند که طالب باید یکبار
 در روز یکبار باشد فرمودند که هر که با عمل خیر مشغول است اتم و ذکر است از کار و ذکر است که آن را در میان
 ذکر است و هر چه عمل خیر است ذکر است این دائم است و اما آنکه تعلیم و تعلم را ترک کند و در میان
 و خلوت اختیار کنند و ذکر مشغول شوند این حکم علاج و امداد گاه گاهی که در میان است
 علت قویست لاجرم علاج بسیار باید کرد و اکثر در خلوت باید بود و ذکر را در میان
 متقدمین همین است که تطبیق با انواع احوال خیر و تهذیب اخلاق را در میان است
 ازان قویست که بیکسین ترک آن فایده می رسد و این است که در میان است

کار ادا شواذیت به وایمان
 بی غلطی است آن احقرتوان
 شمر و قطب لوت شیخ ابوجهن
 شاذلی قدس اسد دوی فراید
 اگر کشف کرده شود نورایمان
 مومن ماصی بپوشده پر کند
 آسان ازین راه چایمان
 مومن مطیع و فرمود اگر کم کن
 مومنان اگر چه عاصی باشند
 ما مکن ایشان را ببعوت
 و نهی کن از شکرت ترک صحبت
 فاستغان دراز بطریق نغذرو
 بکبر انتهی صل ایمان ست و
 باقی همه فرع آن علم ایمان باشد
 و اگر چه ایمان نهایی آن آسان
 می نماید ولیکن بسیار مشکل است
 و چون فضل الهی آن رسیده است
 ازین جهت گفت سه
 ایمان چو سلاست بلب گور
 بریم به اسفندت نهی چستی و
 چالاکي ابا و اگر نور ایمان
 با نور طاعت جمع گردد فوئود
 علی نور بیدی اسد لنوره من
 یشاره و یضرب اسد الامثال
 لئلا یس و الله یصل فی علم
 سخن دور دور از میرود این
 قدیس است سه بس کم
 وزیر کان را این بس ست
 بانگ دو کرده ما کرده
 کس است حق سبحان تعالی
 تمامه کارهای دنیا و آخرت
 را بعبس کرده اند و دنیا
 گردان اول ناکشده و جمال
 مقصود نامور نبوده علی
 کل نفسی تدیر با چاه دعا و...

چون در آن قریه رفتم و آسوده شدم باد شوق و بین آن مردگان چشمه غالب آمد و زیر آن درخت
 آیدیم و آن چشمه را بنام آورده آن مرد حیران ماندم گویا که آن مرد خضر بود که در آن بیابان از برای امداد
 و اعانت ما ظاهر شده بود و اسد اعلم وقتی سخن بد است دراج افتاده بود فرمودند که فاستغان متبدان را
 نیز قدرتی و تصرف می دهند که بدان جذب قطب عوام الناس می توانند کرد و آنها را که در دین
 و شریعت قدم راسخ ندارند از جامی بریزند و موافق این حکایتی از سرگذشت احوال خود فرمودند
 که وقتی در ایام مسافرت در شهره ای چهار طیب را با قاضی قاضی شهر مردی بود شافعی زهدی و علم
 نام که با درویشان و مسافران و رفته پوشان مری دشت ما را چون نیز درین لباس پیش ما آمد
 و نشست صحبت داشت از وی پرسیدیم که در شهر شما مردی باشد از جنس صفا و فقر که با وی صحبت
 توان داشت گفت مردی هست از اهل باطن که اکثر مردم شهر مقصد او هستند ولیکن چون ظاهر
 از تکاب بعضی نواهی الهی می کند ما را با وی خواهم نیست روز دیگر نشان می که قاضی داده بود بدین
 آن مرد بر فتم دیدیم که بر مکانی مرتفع جای ساخته است و دو سه کس دیگر نیز با وی در آنجا ساکن اند
 جماعت از مرد و زن نشسته است ما چون در آیم خوشحال شد و در جای گفت بعد از ساعتی پیاله
 در میان آورد و شراب خوردن بنیاد کرد و ما را نیز اشارت کرد که بخورید ما گفتیم این حرام است خوردنی
 نیست هر چند مبالغه کرد اقتناع ما بیشتر شد گفت نمی خوری بین ترا چه می کنم آخر از پیش او مخزون
 و منموم بر خاستیم و پیش یا مان خود آیدیم طعام حاضر بود خوردن خوش نیامد همچنان بخواب رفتم
 و با هیچ یکی از صحاب آن قصه را در میان نیاوردیم در خواب می بینم که بستانی است لطیف پر اشجار
 و فواکه و میوه و آنها را زیاد بر آنچه تصور توان کرد در راه وی خارها و عنقها و شدتها که حاصل این
 ستعد است همان مرد پیاله شراب در دست پیش ما می آید و می گوید که بخور من ترا درین بستان می رسد
 در خواب نیز از تکاب آن انشاهی و ابایی دست می ده که در بیداری دست داده بود و درین بستان
 بیدار شدیم و لا حولی گفتم باز خواب در بین حالت در خواب دیده شد بر فتم و التجا بس و کائنات علی السلام
 علیه وسلم آوردیم و متعانت به آن حضرت نمودم توجه شدیم این بار در خواب می بینم که آن حضرت صلی الله
 علیه و سلم حاضرند و من نیز در خدمت ایستاده ام و در دست آن حضرت است نگاه آن مرد پیش پیدای
 شده است آن حضرت عصا را بجانب وی انداخته اند و وی بصورت سگی گشت از پیش آن حضرت
 اگر نجات است نگاه من فرمود که وی گرفت دیگر درین شهر خواب بود از خواب بیدار شدیم و فرمودند
 تازه بر آوردیم و دو گانه شکر کردیم و بجانب منزل آن در میان طیب و فتم که در آنجا بودیم
 نیست او خود پیش از آنکه نجات بدیم گفتند که چه ساعتی که در آنجا بودیم و در آنجا
 اقامت ازین جا بر سر رفت و السلام و در آنجا بودیم که در آنجا بودیم که در آنجا بودیم

اقتضا علی بساط الجذب و السلوک او غیره عرضه کرده شد که غیر جذب و سلوک نیز طریق وصول می باشد
 با آنکه ظاهر از کلام قوم انحصار درین دو طریق مفهومی شود فرمودند تواند که باشد زیاده برین معنی نکرده
 و فرمودند که ما در ابتدا احوال و واقعه پیش آمده بودی نظر کنید و تا مل نماید که آن داخل کدام قسمت
 در آنجا نگر و کن در باغی نشسته بودیم و چندی از فقرائیز هم راه ما بودند و بطبعی به رسید و بودیاران بتیاری
 آن مشغول بودند ناگهان شخصی از دور نمایان شد و بجانب ما متوجه گشت بخاطر رسید که اگر آن مرد بیاید
 او را تکلیف کنیم که همراه ما طعام بخورد چون نزدیک رسید گفتیم اگر نشینید طعام در راه است قهقهه تنه
 کنید بجز این گفتن بر میید و بگریخت آنچنان بر میید و بگریخت که وحشی از جنگل برید و بگریزد این ادای
 آمدن او در میدان و گریختن او در دل تاثیر کرد و حال او ما نیز دیدیم هم در میان درختان این باغ
 غائب شد هر چند تفحص کردیم نظر در نیامد چون نا امید شد بر می گشتیم ناگاه دیدیم که در اصل درختی که
 شاخهای او به زمین افتاده بهم بر آمده بود پنهان شده نشسته است خود گفت چه می بیند و کلامی
 گفتیم شمارای بنیم گشت بانی پیش ما بیاید فتمیم نشستم گفت گوئید الله شش مرتبه یا هفت مرتبه
 هم از هم شریف کردیم چیزی از او غیب نمایان شد حالتی در گرفت که از خود رفتیم و بی شعور افتادیم
 همچنان که کسی قبیل موت از خود میرود و باز خود آن مرد گوش کردن با اساس مکره تا بعد از زمانی با قاتلیم
 اما چندان از وجود آن حالت متاثر شده بودیم که تا چند روز بحال خود نتوانسیم آمد و اثری عظیم در ذات
 خود احساس کردیم وقتی دیگر سخن در ذکر جوگی جنگ و ریاضت و تصرف ایشان افتاده بود فرمودند در
 ایام سیاحت ما را با یک حکیم صحبت و تصرف ایشان افتاده بود بغایت مشغول مراض بود و خوارق
 عادات می نمود و می گفت که من قلع می بینم از طلا و مرامی گوئید که اگر چنین و چندین ریاضت کنی
 ترا درون این قلع در آیم و مردم شهر تمام لذت و مرد برباریت وی می آمدند و سبلتها و طعامهای او را
 و وی هیچ از آن جلیغ التفات نمی کرد و از آن طعام نمی خورد با وی از دین اسلام سخن می کردیم بسبع
 رسامی شنید و در دفع و ضلال آن خیال که وی صورت قلع از طلا می دید متوجه شدیم آخر من دفع
 و عمل شد چند گاه چنان بود که کلمه می گفت و بکار جوگی گری خود نیز مشغول بود در آخر مسلمان خالص
 شد و در وقت نماز بگریه و زاری می رفت و دیگر تقرب ریاضت در ویشان و ترک سوال عدم التفات
 نشمارد طعام می خورد که چند گاه قوت ما آن بود که باری می رفت و آنجا آنها را ناکار آمدی که
 در آن وقت در آنجا نشسته بودیم و با او از راه از گاه گندم که در میان گشت زاری افتاده بودی آورد
 آن مسلمان از آن گاه از دست ما کیزه می کرد و در میان و یک کرده آب می شامید
 و در آن وقت در آنجا نشسته بودیم و با او از راه از گاه گندم که در میان گشت زاری افتاده بودی آورد
 آن مسلمان از آن گاه از دست ما کیزه می کرد و در میان و یک کرده آب می شامید
 و در آن وقت در آنجا نشسته بودیم و با او از راه از گاه گندم که در میان گشت زاری افتاده بودی آورد
 آن مسلمان از آن گاه از دست ما کیزه می کرد و در میان و یک کرده آب می شامید

جدیر صلی الله علیه و آله محمد و سلم
 الرساله المار الیه و التکلون
 به ایتیه الامام اسلم
 التمسک بالشریح الاحکام
 لا اله الا الله محمد رسول الله
 و الله يقول الحق و هو یهدی
 السبیل و صول بقصد او چیز
 باید اول راه شناختن آدم راه
 رفتن و روش او رفتن طریق
 سلوک آن دستن فعل خست
 راه است چه هر که راه نمود روش
 راه رفتن را نیز بیان کرده
 و طریق سلوک آن تعلیم نمود
 است و راه راست باید تا یقین
 بقصد رساند و در آسان
 رساند که آفت در راه راست
 بسیار باشد راه راست حکم
 نفس قرآن مجید عبادت است
 قال الله تعالی ان ربکم
 قاعبدوه ثم اصراط مستقیم انما
 عبادات بشمارت و هر یک
 از ان را می ست بجناب قرب
 حق الطرق الی الله بعد و تفاسیر
 اخلاق که گفته اند این معنی
 دارد اگر کسی غیر این از شیخ غطا
 کند و در ورطه ضلالت الحاد
 افتد و راه نمایند و روش آنرا
 بیان کنند به غیرت صد هزار
 درود بر جان پاک او در اهل بیت
 مطهر و یاران عالی قدر او باو
 و بگریه بیرون او بند هر کس
 او کرده بر خود آورده او وقت
 بمنزل مقصود رسید بانی هم
 ضلالت محل خوف خطر است

کسانی که زین راه برگشته اند
 برنقند و بسیار گشته اند
 و آفت سالکان در زمان ما
 ناشناختن راه است که بطریق
 اصل و براه اتباع زنده طریقها
 مستودت و راه های مبتدع را
 که بعضی بکرم جمل و میل طبع
 و بعضی بجهت خفتن با لیباس
 و بعضی بقلبه حال و طمع سر
 و بعضی بقصد علاج هر صی که
 مخصوص وقت و حال ایشان
 بود پیدا کرده اند تابع شده
 و اعتقاد کرده که طریقهای
 موصل بسودت قرب اینها
 ست و طاعات و عبادات
 و احکام شریعت شغلها می آید
 و عادات ارباب ظاهر است
 مشغولیهای درویشان دیگر
 ست بلکه گویند که اینها برای
 هایت عامه است طریق خود
 جز این است و گویند که نماز
 در روز کار بپوه زمان است
 و کار در روان دیگرست و خطا
 و غفلت این نادان در دنیا
 ست که نمی فهمند که این خفلهای
 و کار با بیان کرده و نهادند
 کیست و فوائد نتایج اینها
 چیست و نمیدانند که بعثت
 انبیا خصوصاً سید رسول
 صلوات الله و سلامه علیه
 و علیهم که مبعوث از برای تمام
 سکام اخلاق و تکمیل معاد
 افعال است از برای هدایت
 خلق و تکمیل عبادت و تقرب
 ایشان است براه خداوند

هم ازین باب که فقیر از یکی از یاران ایشان شنیده است که می گفت یکبار می در ایام خط و در مسجدی
 بایک یار و دیگر نشسته بودند در یک گوشه مسجد ایشان مشغول بودند در گوشه دیگر آن یار دیگر در خواب
 داده بودند که بایک دیگر سخن بگفتند و از کسی طعام بطلبند بست روز برین حالت گزشته بود که
 هیچ چیز از طعام نخورده بودند شخصی حلوا فروش طعام در میان این دو کس می نهاد و می گفت هیچ
 کدام از ایشان آن طعام را نخورد چون بگریه و دیگر آن مرد حلوانی لقمه می کرد و در دهان ایشان
 می نهاد و می خورد و در این حالات مذکوره در زمان سیاحت ایشان بود که هنوز بیک معطله نیاید بودند
 و مدت عمر ایشان و الله اعلم پانزده شانزده سال نوزده یا بیست سال بوده اند که بک تشریف
 آوردند و شیخ علی تقی صحبت داشته اند و لهذا روزی این فقیر پرسید که با وجود این ریاضات
 و حالات و مکاشفات و تصرفات که همه ناظر بر کمال و تمام اند و پیش از صحبت شیخ و قریب یافته پس
 آنچه بر ملازمت ایشان موقوف بود در صحبت ایشان حاصل شد چه بود و فرمودند
 ما هر چه داریم بیکت ایشان و فیض ایشان است بعد از زمانی گفتند که دین ما شریعت با ایشان
 مقرر و مستقیم ماند در زمان سابق اطوار مختلف و احوال متنوع پیش آمد خلاصه آنکه در آخر گامی افتادیم
 و از کدام وادی سر بر می کشیدیم بصحبت ایشان طریق دین ایمان و اتباع شریعت استقامت یافت
 و حاصل کار و آخر مقامات همین است و قریب سخن در اتباع آنحضرت و استغراق محبت وی صلی الله علیه
 و سلم افتاد و فرمودند یک باری می بینم که بالای قبه شریف حضرت کائنات صلی الله علیه و سلم بر آمده ایم
 و قبه از بالا شق شده و ما از راه آن شق بر موضع قبر شریف افتاده و در درون آن در آمده بودیم و سنگ
 گشته ایم بعد از آن قوتی پیدا شده که از مشرق تا مغرب گرد و جمع آفاق عالم بر آمده ایم و این واقعه
 در زمان حیات شیخ بود ایشان فرمودند که تعبیر این خواب آنست که صاحب آن در اتباع آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم کامل آید و در محبت آنحضرت صلی الله علیه و سلم مستغرق و فانی گشته بصفت
 بقای با الله متصف شود و قریب سخن در آوردن عمره بجزایه که موضعی مشهور است بر مسافت یک مایل
 از کربلا معطره و آنحضرت صلی الله علیه و سلم در وقت قسمت خدایم حسین در آنجا اقامت فرمود و عمره
 بر آورده بودند و اقامه بود فرمودند اگر آنجا بروید از مقام نزول آنحضرت صلی الله علیه و سلم که در جبل
 است قافل نباشید و آن مقام را نشان دادند و تعیین فرمودند که در آنجا بروید اگر آنجا بروید
 آن حضرت صلی الله علیه و سلم در آنجا میسرست فرمودند که تا در آنجا بروید آنجا بروید آنجا بروید
 بهم می آمد جمال آنحضرت صلی الله علیه و سلم در نظر خود شاهد که آنحضرت صلی الله علیه و سلم در آنجا
 بلکه مشرف شده باشیم و ایشان باین عمره بسیار فرمودند و در آنجا بروید آنجا بروید آنجا بروید
 شیخ عزیز زاید متوجه

صلی ایشان داشت اقامت نمودند و در آخر هر دو بزرگ تفاوت چند سال در عین مرض که قوت
حسن و حرکت منقود بود از احمد آباد برآمده عزیمت آن مقامات شریفه نموده برآمدند و تا حصول بک
مغله فرصت یافته عنقریب بار بقابلت فرمودند رحمة الله علیه و علی جمیع عباد الله الصالحین

شیخ حسین رحمة الله علیه

از زیاران بندگی شیخ عبدالوهاب بود او را در سلوک این راه رفتاری خاص در بنی قیدی و تکلفی
و همت فراموشی طریق مخصوص بودی فرمودند که این شیخ حسین از قرآنیان با بود عجائب حالتی شگفت
همته داشت در خریدن ادنی چیزی مثل خوب و بقول هر چه بدست اومی بودی داد خواه نظر می خوا
و پیه و اصلا مقیدی شد که حساب کند و بهار سدی فرمودند وقتی از آب زبده می گذشتیم جا کثیر
جمع شده بود در درون آب بشیه غشیر بود و مجال عبور بر مردم تنگ آمده این شیخ حسین بستی
کار گرفت و بر دست دیگر چادر خود را پیچیده و در درون بشیه در آمد و شیر را که در آنجا بود پاره پاره کرد
و بر آن راه بر مردم کشاده دادی فرمودند وقتی شخصی در جایی بلند ایستاده نمازی گزارد و در نیت
تأویس و اس می نمود الفاطمیت را تکراری کرد چنانچه وقت بر حاضران مشوش ساخت این شیخ
حسین دست بقره رسید وی زد چنانکه درون آبی که در پایان آنجا بود بیفتاد و دیگر اثری از آن سوس
که در باطن او بود اصلا نمانده وقتی پیش ایشان طالب علمی احیاء العلوم می خواند و زبان او بغایت لکنت
داشت و در وقت کتاب بسیار عاجز بود و مضطرب می کردی فرمودند بار با نجا طریقه رسید که با این کاری
می گفتند کرده شود بر آن نوح که شیخ حسین آن مرد مصلی کرده بود و موجب زوال و سوس وی
شده اما از انمی ای بحالت وی اقتضای آن می کرد شاید که بعد از صرف همت بتدریج اثری ظاهر
شود و فرمودند که یکبار با ملاقات میان غیاش رفتیم بودیم و شیخ حسین همراه ما بود میان غیاش
با دشمنان طهارت کتب در نگاه داشتند فلان آن احتیاطی تمام بود که از کسی دیگر دیده نشده است
ما این حال از حضرت غضب هم بود شیخ حسین آب از خم بر آورد و بخورد و آن طرف صغیر را
از آن طرف آورد و هر دو زمین نهاد میان غیاش و غضب آمد و فریاد زدند که های های
آن طرف غیاش می این سخن از ایشان گفتن و از شیخ حسین آن طرف را بر زمین زد و گفت اگر
از آن طرف بر زمین غیاش خیزد که در آنجا برکتی است و شیخ گفتند در اینجا شاید که بخاطر کی
از آن طرف بر زمین غیاش خیزد که در آنجا برکتی است و شیخ گفتند در اینجا شاید که بخاطر کی
از آن طرف بر زمین غیاش خیزد که در آنجا برکتی است و شیخ گفتند در اینجا شاید که بخاطر کی

کتوبات شیخ
افند و در حقیقت یک نورست
که در دل تصدیق است و چون
بر زبان آید قرار گردد و هر گاه
در اعضاء و جوارح سرایت
کذا اعمال خیر و نورانی نور
بهی ای الله نوره من یشاء
در اول همین ایام اجالی
تقلیدی شروع در عمل با کرد
برای بر بساط توفیق نهاد
تا وجود همه نورانی شود و ظلمت
تقلید بنور تحقیق مبدل گردد
و صور تفصیله ایانیه از برده
اجال جلوه گر گردد آن شیخ زبان
و محبوبانند که ایشان در اول
فطرت بنور شود منور بدست
قرب و حضور مخصوص آفریده اند
اما آن نیز نور و جدانی بسط
و جذب بهم اجالی است که
بعد از نزول او در مقام
سلوک تفصیل احوال استقامت
کمال در بافته بر سنده قرین
مستقر و متنگ می نشانند سخن
از ضبط بیرون رفت مقصود
آن بود که با وی و علم شایع است
و چیزی چند از علم راه دین حق
تقلید کرده و تلقین نموده است
آن را باید دانست و بدان که
کرد و هر که جز او است اگر همان
گوید که وی گفته یا چیزی گوید که
شرح و بیان آن کند باعث
تقویت و ترویج و فرغی حال
آن گردد مبارک است باقی
همه بیاید و وبال است
حدیثی از حضرت می صلی الله
علیه سلم بیاید که مشتعل بر

شیخ عبدالعزیز بن حسن طاهر رحمۃ اللہ علیہ

خلیفہ میان قاضی خان است از شاہیر تاخرین مشایخ چشتیہ بود بسیار بزرگ بود عالم بود بطور شریعت و طریقت و حقیقت ابتدای صغر سن در عبادت و ریاضت ناشی شد تا حدی کہ بجز تپیدن دست رسید و بعد در هیچ چیز از او را و اوقات کہ در ابتدای حال التزام نموده بود تا آخر عمر فوت نشد وی در اتباع مشایخ و حفظ قواعد و آداب ایشان بکمال محضر بود و او را در تواضع و علم و صبر و رضا و تسلیم و تقویت خلق در عایت نظر انظیر نبود در زمان خود یادگار مشایخ چشت بود در رمی بوجود او سلسلہ ارتداد و مشیخت برپا بود وی از اہل سماع بود گویند کہ در وقت رحلت ہم بزوق و حالت رفت و ختم او بر این آیت شد سبحان الذی بیدہ کل فی الدالیہ ترجمون قدس اللہ سرہ العزیز قدس اللہ الذی فرمودند کہ ہر گاہ ما را در ایام جوانی نظر بر جمال شیخ می افتاد بی اختیار حالت بکا دست می داد و رحمت معنی شوق و غربت کہ در صورت او مشاهده می افتاد تولد او در چوچورست در شصت و شانزہ ثمان و تسعین و شان ماتہ یک و نیم سالہ بود کہ ہمراہ والد خود بدہلی تشریف آورده و ششم جامدی الاخری سنہ ۸۸۵ قمری و سبعین و تسعمائہ و قات یافت و مرقد او ہم در صحن خانقاہ اوست فقیر و تاریخ فوت او گنجد قلعہ

بیان بعضی اعمال خیرت ایراد وی در دنیا مناسبی افتد تا بدانند و آگاہ شوند کہ آن از کلمہ مقام توبہ نور و توحید انکاشان دارد دست و پیچیدہ خواہد بود قدر و مرتبہ آنچه در مثل این مقامات ناشی و نازل شد و ہمہ احکام و مواضع کلاز جناب رسالت آمد از زمین قبیل است و مرد مہین رسل انکاشند آسان گرفتہ و منصب اہل ظہر و وظیفہ عوام پیدا شدہ اند نمود با بدین دلیل بالفیوض است اینست کہ احمد ترقی از زمان بن جبل آورده اند کہ گفت در کشید روزی بر آمدن پنجرہ علی اللہ علیہ وسلم برای نماز بارگاہ تا نزد یک شد کہ طلوع کند آفتاب پس شتابان از نماز برآمد نگریست بر گاہ نماز گزار و سبک بگذارد بعد از سلام صحابہ را با و از بلند بخوانند فرمودند ہمد بر جای خود نشینند در غنیمت پس فرمود آگاہ بشید می گویم شمار اگر چہ باز داشت مرا امروز از نزد در بر ملک برآ نماز بدار شب بر ختم رو نمودم و گہ ایدم از نماز انچہ خدا خواستہ بود تا گاہ دیدم در گاہ خود را در نیکوتر سوزنی اگر این بیان صفت حق است مراد بصورت صفت و نشان است کہ در محفل لطف و کرم بود و شوق بے صفت بسیار آید چنانکہ گویند صورت مسلمان است

آنکہ می داد اہل دل را مجلس یاد از پشت	شیخ کامل عارف و دوران خود عبدالعزیز
حق تعالی را اول خلقت بذات او شربت	ہر چه از اوصاف اہل امد در عالم بود
گشت از ان تاریخ و شمس یادگار اہل حشمت	یادگار اہل چشت او بود در دوران خود

و آنچه اولاد او شیخ قطب عالم است عالم و فاضل و صاحب اخلاق حمیدہ و صفات پستیدہ و تقوی صدق و استقامت بر سجادہ پیر نہادہ اوقات بطاعت و عبادت معمور دارد و عظم خلفا و او شیخ جائیلدہ است کہ در میان سایر خلفا او در میان شیخ با اتحاد و اختصاص و محرمیت و عزت امتیاز دارد و امروز جانشین شیخ اورامی دانند و دیگر شیخ عبدالعزیز یعنی بد اونی است کہ بصفت علم و عمل و حال و ریاضت و فقر و عزلت در سائر آداب سلوک موصوف است و در دنیا مشہور علی سجدی ستاز عمارت فیروزی بعبادت مولی تعالی مشغول است در مواضع و احوال او آثار قوت و استقامت لایح و بایح است -

شیخ جنید حصاری رحمۃ اللہ علیہ

از اولاد شیخ فرید الدین گنج شکر است بزرگ بود ریاضت گریز و مشایخ مشہور است کتابت او بجدی بود کہ آن را اصل جز بخاری یا در حدیث است

می نوشت و خوارق دیگر نیز از وی نقل می کنند و او در بعضی رسائل خود از غرائب و نواد عالمی که از عالم خداوی بوی روی نموده نوشته است که از حد و هم و هم خارج است خداوند که آن را چه تاویل کرده است و چه او را برین داشته است گویند که بعضی اولاد او بکبت استبعاد خلق آنها را شسته و محو کرده اند و اعلم وفات او در سنه و قبر او هم در حصار است -

میان نجم الدین رحمه الله علیه

منه وی میرید شاه جیواست صد و نسی سال عمر داشت پدر او وزیر سلطان غیاث الدین بنده می بود عارف بود و صاحب حال و مجرد از علائق و از لباس بستر عورت اکتفا داشت هفت سال بود پیر او بر و نظر کرده بود و بجانب خود کشیده گویند که در احمد آباد از وی اجیاسیت واقع شده بود بعد ازین قضیه از انجا غائب شد و هیچ کس از اهل آن دیار نشان او نیافت و بدین آمد اکثر اوقات در مقام خواجه قطب الدین قدس سروی بود و بعد از ان از روحانیت حضرت خواجه نصرت طلبیده و بتمام هم میرفت و در اقیاب اوقات وفات یافت گویند که خواجه بزرگ معین الدین یکی از اولاد خود در خواب نمود که شاه نجم الدین در صد وفات است او را پیش حجره من جا باشد الا ان گور او در همان جا است -

شیخ برهان کاپی رحمه الله علیه

بنام شیخ مشغول معراض بود گویند که وی تصرف عالی و کشف جلی داشت و در هر مائمی هندی از وی در طایف مشهور است بی گوشه حالتی و در وی نیست و بعضی گویند که وی اعتقاد همد و پر داشت و الله عالم وفات او را و اخر آیه فاشره است -

شیخ سلیم بن بهاء الدین رحمه الله علیه

از اولاد شیخ بهاء الدین شکر گنج است ولادت او در سنه سی و تسعین و ثمان مائده می بود و ان جوان هم در لباس خیا میان و ملازمان ریاضات و مهادت می کشید و بهر ان او ان پیش ارتقا بقدرت و عیال سفر و بی روی افتاد و در سنه اصدی و ثلثین و تسعمائیه برآمد بزماریت جوین شیخ نصیرین شد و بعد از ان در عرب هم سی و سه سال از وقت و کارها کرد و بعد از تمامی دید بسکری ...

کتابت شیخ
د صورت حال منجس و اگر
حال خود را بیان می کند که
من در ان وقت در صورت
نیک و حال شریف بودم
خود چون بنا شد که وقت
شهر و خاص و تجلی تام و
افاضه انعام عام است
فلا اشکال پس نه آمد که با
محمد گفت لبیک بود در کار
من گفت میدانی که کدام
اعمال است که ملا را علی که
ساکنان خطایرت قدس ملکوتند
خصوصت می کنند در ان
اعمال یعنی در شرف و فضیلت
آن لبیک دیگر نزاع و بحث
دازد و در برداشتن آن
بمصدق قبول ثبوت نمودن
در دیوان اعمال سابقست
می نمایند بر آد میان بدن
اعمال در شک بر نه گفتیم
یارب نیدانم تو را از انتری
بدان سگبار این بد آمدن
جواب گفتیم پس دیدم من
پروردگار در تقالی و تقدس
که خدا سپرده دست قدرت
و انعام خود را در میان رو
شانه من با با فتم بر زمین
ما از ان اول می در کسینه خود
پس معلوم گشت و شکست شد
برین هر چه در زمین آسان
بود و شناختم و در تمام اعمال
ذکوره ما که برسد پروردگار
من از من بازند آمد که با محمد
گفتم لبیک پروردگار گفت
در چه چیز خصوصت می کنند

ملا علی ابن باقرم یلیا رب
 خصوصت می کنند و کفارات
 یعنی علمهای که هر چه از گناهان
 صادر گردد بدان بخشند و از
 مواخذه کردن بران بگذرند
 پس گفت پروردگار کدام است
 کفارات گفتم بر یافتن برای
 دریافتن نماز جماعت و نشستن
 در سجده بعد از نماز گزاردن نماز
 دریافت وقت نماز آینه
 و وضوی کامل سیرت آوزن
 هنگام ناخوش داشتن طبیعت
 آب رانچا که در حال ضعف
 و بیماری و سختی سراوانند
 آن بازندای دیگر آمدی محمد
 میدانی که در چه چیز خصوصت
 می کنند ملائکه گفتم درجات یعنی
 علمهای که بدان راجع درجا
 بنفگان در درگاه عزت بلند
 گردند آمد که درجات کدام
 است گفتم اطعام طعام طعام
 بسکنان و گرسنگان و آن
 یعنی انعام احسان بر ایشان
 کردن تا آن با قوت و سعادت
 خود گردانند و لین الکلام سخن
 با خلاق نرم گفتن باز برستان
 درستی نمودن و در بعضی روایات
 بجای لین الکلام گفتار اسلام
 آمده یعنی آشکارا اسلام این
 بیگانه و آشنا و الصلوة اهل
 والنس پیام و نماز گذاران
 در دل شب هنگامی که مردم
 در خواب باشند شایسته
 با تجمیع صفت خود و توضع
 و عبادت است که موجب رفیع

و افطار بخیزد از سر و ضعف مثل سر که گند و بعضی نباتات بارومی کرد و هر روز آب سر و غسل می کرد
 و در هر دو اسه زستان جز پیراهن یکتانی پوشید و بعد از اقامت درین مقام متاهل شد و فرزندان
 و اولاد عیال بهم رسید و بر و ایام جمعیت بطاهر احوال ایشان نیز راه یافت و عمارتها و باعنها
 و چاهها ساخت و در مقام شیفت متمکن گشت نماز بر طبق عمل اهل حرمین در اول وقت ادا می کرد و
 بعضی عادات مخالف شریعت که متعارف عوام باشد نیز رد داده طالبان را در ایضا متوجه
 می فرمود و ظاهر مجلس او مشایخ محافل اغنیاء و حکام بودی یکی را پسند و دیگری را زجر فرمودی و آنها
 که بخدمتش رسیده اند و بخت محبت و اعتقاد او منور اند و چیزها سے غریب از کشف و کرامت
 و تصرف ظاهرو باطن از وی نقل می کنند و بار دیگر در کشته شدن و ستین و تسعاً سبب بعضی
 پریشانیها که از جانب همیون ملعون رسیده باز متوجه حرمین شده و سفرها کرده و در کشته شدن
 و سبعین باز قدم آورد و سلطان وقت جلال الدین محمد اکبر اعلی الله شانه را با وی رابطه عقاب
 و اتحاد رغایت قوت و استبداد پیدا شد تقریب آنکه او را فرزند می شد توجه شیخ آورد
 حق تعالی او را پسران داد ایشان را هم در منزل شیخ تربیت فرمود و باه شاه را چندان عقد
 صحبت و محبت نسبت بنمازاده شیخ در ظاهر و باطن متعهد شد که بجایی در میان نماز جمیع توابع
 و لواحق او از زن و مرد و رعایت بادشاهان مخصوص گشتند سبت و نهم ماه مبارک رمضان کشته
 تسع و سبعین و تسعاً هم در اعتکاف ازین عالم در گذشت و هم در روز و چند که بنا بر آن بحضور خود
 نهاده بود و بعد از وی بگم والی وقت تمام شده فون گشت و در واقع عمارت مسجد آن روز
 عمارتی است که بر روی زمین مثل آن عمارت بسیار کم خواهد بود تاریخ تاسیس او ثانی مسجد الحرام
 و تاریخ اتمام خانقاه اکبر رحمة الله تعالی علیه -

شیخ نظام الدین انبلیشی رحمة الله علیه

مرید شیخ معروف جوینوری است که فرید یولانا الهدا و شایخ کافیه و پدایه است و سی سالک
 مجذوب است حال صحیح داشت و سکر و تلویح بر حال او غالب بوده در اولین مملکت ریاست
 شاد کشیده بود و اشراف باطن و کشف خواطر و رغایت ظهور داشت هر که بیاید از کشته شدن
 است البته چیزی ازین باب مشاهده نموده وی از اسلام بر سر کرده و در میان ری و اراک
 و از تعلق بطاهر صوری منع فرمودی و گفته باور اگر چه در بعضی روایات است که در کشته شدن
 جنگلی گیرد و اگر ریاست قراچه کلنگ شکار کند و در کشته شدن در کشته شدن
 و اگر تقلید کند با کشته شدن در کشته شدن و کشته شدن در کشته شدن

تا امروز باشد گفت هر چه هست از اندک و بیش بیار و دوسه سیر غله بود و یک دو جا که گشته آن را
 بفقیران داد بعد از آن فرمود میل سلع دارم مطرب را بیارید گفتند که تو چه داری که مطرب
 می دهی گفت دستار خود و چادری که پوشیده ام می دهم درین اثنا بخانه یاری رفت که در
 همسایگی او سرودی می گفتند بشنید و گریه و حالت بسیار کرد چون حالت بی اختیاری پیدا
 شد بخانه آوردندش قبیل که کرد بعد از ساعتی برخاست و گفت که امروز روز جمعه است غسل
 کرده ام حجام را طلبید و از یاران وداع شد بعد از آن گفت که امروز وظیفه خود از قرآن
 خوانده ام قرآن طلبید و وظیفه بخواند و بعد از آن بخت و جان بختی تسلیم کرد و کان خاک
 فی سینه و تسبیح و شامین و تسبیح آتش -

که اول وصل تمامه آمد میان
 گفت و گویا از جانب تمامه
 زربات خود گفت ربنا ظلمنا
 انفسنا و ان لم تغفر لنا و رحمتنا
 لنكونن من الخاسرين و اذا
 اردت فتنه فی قوم فتوفی
 غیر مفتون سوال می کنم ترا
 که چون اراده کنی در قوی فتنه
 و ابتلا در ایضی بلای زمینی
 دینی که بدان ترس زوال این
 باشد در بار بار پیش گذانند
 گرفتار فتنه شوم و در یاران
 از دست دهم اول خود طلب
 سلامت و عافیت باید کرد
 و چون دایره تنگ گردد و سلا
 ادیمان بر خیزد جز وقت ازین
 عالم برفتنه و آشوب ای
 نیست حیات سلامت یا
 امید سلامت خوب است
 چون این آیه بسته گردد و
 محبوب تر از حیات بود و
 حکایت سوال می کنم از تو
 محبت ترا از همه چیز چه کس
 احوال و منال و دن و فرزند
 و هر چه سواست است ترا
 دوست ترا در امیر و محبت
 حق است چون همه مرند را
 بترقی طاعات و فعل قرات
 و حب من حکمت و سوال
 می کنم دوستی کسی که دوست
 می دارد ترا بهر معنی که آن
 نیز به کمال دوستی است
 و حب عمل برین ایام است
 سوال می کنم دوستی عملی که
 نزدیک گرداند مرا بجنب حق

شیخ عبدالغفور مازر حرمه المدلیه

در علم دعوت و عمل آن کامل و صاحب نفس بود سیاحت بسیار کرده و هند و خراسان
 را دیده و می مرید و طعن جدا در ری خود است شیخ شمس الدین کبیری اورا جنیان برداشته
 و بلکه خود بردند و مدت های مدید در میان جنیان بود مردم خانه را اعتقاد آنکه ادبجای
 سفر کرده است تعریف شهرای جنیان و زمین آن و اوصاف و اطوار ایشان بتفصیل
 کردی و زبان ایشان را نیز دانستی الآن بتاثر آب و هوای دیار ایشان در صورت و هیئت
 او تغییری پیدا بود که گویا ازین عالم نیست بسیار عمر شده بود در سنه تسبیح و شامین و تسبیح و فوات
 یافت و اورا شیخ عبدالغفور مازر از آن جهت گویند که نام محبوبه او بود و الله اعلم از جنس ایشان
 بود یا جن چندان با وی نسبت داشت که اگر شخصی نام او را بر سفال بنوشتی و در آتش انداختی
 البته دنبال او کردی و در آتش افتادی یا آتشها شده کرده اند که نام مانو نوشته در چاهای
 انداخته اند و او نیز همراه آن سچاه افتاد و آن سفال رنگ چاه بیرون آورد و شیخ اقرب قبیل
 است شخصی والد فقیر از نزد وی علیه الرحمه برده و دعا طلبیده بود شیخ از مراثیان است
 اکثر از نسائی قبیلی گویند که بار بار دیده شد که شخصی از بیرون در آمد و در خانه ایشان رفت
 و غل را آس کرد و ضد سها که در آن در خانه بکنند کرد و غالب شده گاهی در نزد شیخ شمس الدین
 جاعلی نمودند که یکس نمی دانست که اینها چه کشته رحمة المدلیه

مولانا درویش محمد واعظ حرمه المدلیه

درویشی مریاض و تصدیق سالک و عارف و بصورت و سیرت و در بیان حقایق و اسرار

بر یارت پیران خود رفت و گفت اگر نصیب سنت فردا نیز در ملازمت شما میرسم از اینجا
 به خانه آمد و پیش والده رفت و پرسید که با ما هیچ می دانید که من سید هستم گفت بابا تو سید
 و پدر تو سید فرمود از پدر و جد که می پرسید من سید هستم بانه بعد از آن خدمت گار را پیش
 خود طلبید و گفت برای صاحب خود چه نوع خواهد گریست باری بگیرد بهمان روز
 یار و دیگر و الله اعلم رحلت نمود.

کاتب حروف را نیز در ابتدا
 کتابت این مکتوب حالی
 دست داده و متنی فراموش
 که چیزی از آن چه یافته است
 بنویسد چون مکتوب با آخر
 رسید آن ذوق نماند و بیت
 از دست رفت انشاء الله تعالی
 در مکتوبی دیگر اگر وقت مساعد
 کرد و توفیق باری از چیزی
 بظهور رسد الامور هر چه
 باوقاها این قدر پس است
 و صلی الله علی السید السند
 و ابی الکریم محمد و آله و صحبه
 اجمعین و سالک من اتبع
 الهدی و اعیان الدین الحق
 البین و العاقبت بالخیر

میان معروف رحمة الله علیه

مجدوبی بود در مقام حضرت خواجه قطب الدین در گنبد قدیمی که نزدیک مقبره شیخ پیران الدین
 بلخی است می بود با وجود حالت سکر و جذب در علم کسیر آیت بود از آیات الهی در دست
 که شیر شاه قلعه دلی را ویران کرد و بجزد شنفین قاضی شد که هیچ نشانی از او پیدا نشد

شیخ علاء الدین مجذوب رحمة الله علیه

او را شیخ علاء اول بلاول نیز گویند او در کشف حال و اطلاع ضمائر آیتی بود از آیات الهی
 هر کس که بخدمتش رسیده است البته حیرت درین باب از وی دیده و در او اول حال طالب علمی
 می کرد و بیشتر احوال در سامانه بود می در دلی نیز میان طالب علمان می بود بعد از آنکه او را
 حالت جذب و گرفت در آگره افتاد و تنها مجرد بود بعد از آنکه بسبب ظهور کرامات و آیات
 مردم را با وی رجوعی افتاد و خادمان برای او خدمتگاران می خریدند و خدمت او می کردند
 و او بقتضای طبیعت بشری میلی می فرمود و از بعضی از آنها ولد می نیز پیدا می آمد خدمت
 همی شیخ رزق الله قدس سره می فرمودند که یکبار می از خدمت اخبار بعضی فرودمان که غائب
 بود متردد بود می خواستم که برای خیریت او تصدیق کنم یا قرآنی بخوانم یا اسمی از اسماء
 الهی را در و بگیرم در همین ترود پیش شیخ علاء الدین رفتم تا بفرمود ایشان اخبار که گفتند
 بدان عمل نمایم بعد می که مرادید فرمود قرآن عظیم از همه فاضل است
 می فرمودند که روزی بخدمتش عرض کردم که ما را یک مشغله می فرودمان که اگر
 کار به بندیم فرمود شمارا شمه عشق پس دست حاجت بپذیرد که نسبت خدمت الهی در آن
 می فرمودند که یکبار می از صحت باری چه اماند بودیم و تقاضای ایشان از او فرمود که اگر
 در دلی بود غیبی در خواب می بینم که من آن از خدمت بفرمودم که اگر در آن
 آن باری بگیرم درین شیخ می آرم و می گویند که در آن اخبار که گفتند

الرساله پنجاه مسئله و فصول
 تنبیه اولی الالباب المظلمة
 علی الادعیه والاحزاب
 لا اله الا الله محمد رسول الله
 فیلسوف و درگاه خواجه نصیر
 طوسی بجانب شیخ عالم خان
 صدرالدین نور لوی قدس سره
 نقالی سرالفرزانه نبوت
 در خواست کرد تا چیزی
 ادراه و وصول بحق بنویسد
 در راه نمائی کند خواجه نبوت
 که گریخ سخنان از حقایق
 و معارف متعلق بود و در
 توحید و تحقیق سبب بسیار
 و مانند آن چیزی خواهد بود
 تا در اینها مفاصلت علم
 حکمت بحال کمال از خواهد بود

وسیری کند یکبار دیگر سلطان سکندر در محل خاص نشسته بود که او یکا یک پیداشد و گفت
 این جا بے رحمت ما چون آمده گفت من عاشق توام بگفت دیدن تو آمده ام منتقلی بر آتش
 در پیش بود گردن دیوانه گرفت و در منقل نهاد زمانی طویل برین حال گذشت بعد از آنکه
 سر برداشت اثر سے ان آتش در روی ظاهر نبود۔

اخبار مخفیة اول و آخر
 امری الی سلطان مدعیاً
 در کفایت نفس از شر اعدا
 حساد حکم کسیر دارد و هم در
 منطوق قرآن مجید این
 خاصیت را بدان منوط و
 مربوط ساخته می فرماید قوله
 السدینات ما کرموا و احاق
 آل فرعون سوا العذاب
 اهل این قصه در سوره
 مؤمن آل فرعون است
 که قطبان در طراک سبب حال
 وی سعی داشتند و بیکت
 این تکیه لطیف و حمایت
 حق اعدا از شر اشرار و قات
 نمود عدوی معین در اینجا
 مقبر نیست و اگر تصدیق
 و توفیق هر روز قریب آید
 که کمتر از ده باشد و زیاده
 بر صد حاجت نیست هم
 لا اله الا انت سبحانک انی
 كنت من الظالمین کیمیای
 دیگرست از گنجینه کلام آفرین
 عالم تعالی و قدس که در کمال
 آن فرمود فنجناه من الغم
 و کذک نجی المؤمنین صل
 آن قصه بوقت علیه السلام
 است که در کلمه باهی افتاد
 دیده در کار خود طلب بیکت
 این شیخ بجانش ادوز نمود
 ظولانه کان من سبعین طیب
 فی بطنه الی یوم یبعثون شایه
 سر توحد و کلمت الوحیت
 در کلام لا اله الا انت و شهود
 عجز و جودیت برانی گنت

خبر از شیخ فیاض امری الخ

تقدیر فیض

فراگردد الا ان الله اعلم

شیخ حسن بودله دهلوی قدس سره

از اولاد بعضی اهل بی و اکابر شهر بود از اول فطرت مجذوب آمده و از اوضاع و اطوار
 این عالم غافل و قاریغ افتاده بود و وضعی عجیب و حالتی غریب داشت اکثر احوال پست
 بودی و عضو مخصوص او که مردان را باشد اصلاً انتشار نکردی گویا که غلورگی را در دیوار
 زده اند هر چه از زرو جامه پیداشدی همه را با تو الا ان و هر که حاضر بودی بخشیدی و با وجود
 این حالت در ظاهر صورتی که در محافل حاضر می بودند نگران بودی و ذوقا کردی بعضی
 از علمای وقت او را در خواب دیدند که در خدمت سرور کائنات علیه الکل التحیات حاضر
 است و آنحضرت صلی الله علیه و سلم را وضوی کنانه و بعضی دیگر گویند که بعضی حاجیان از کما
 آمدند و گفتند که ما او را در حرم که دیده ایم و قات او در حد و کلامه نه صد و شصت و چهار
 باشد و الله عالم و قبر او در بازار دهلوی نزدیک روضه خواص خان است و این خواص خان
 از موالی شیر شاه بود و در سخاوت و صلح از افراد وقت بود او صاف و احوال نماند الوصف
 وارد و بسبب شهرت بلکه کثرت بر همین قدر اختصار افتاد و او را سلیم شاه شهید ساخت
 در نه صد و پنجاه و هشت رحمة الله علیه۔

شیخ عبداللہ ابدال دهلوی رحمة الله علیه

مردی بود مشهور مجذوب و صاحب حالت در بازار بار قص کنان گشتی و در روزی
 هندی ساده موافق حال گفتی همراه او مردم باد فها و رباها نیز می گشتند نقل است
 که روزی بیار بود تا اهل خانه او را چند کس دست در نقل کرده و در خیر اندیشی و در
 نشانند و درون خانه باز آمدند همان لود و پرتی که او غائب شد و از وی از وی خبری
 خدمت عمی شیخ رزق الهمی فرمودند که چون در کلمات رحمت از مردم مکرور بودی برای
 او بسیار شنیدیم گفتیم وی اینجا کجا آمده و در دلی بود گفتند که او احوال عجیبی
 پهلوی کجاست شیخ او را بیان ما بود باید تقدیر است و از آنجا که او را از آنجا

در آن حالت شکر و جذب و دیدی متوجه شدی و گفته که تو خویش حقیقی مانی بخلاف اگر برادران دیگر را دیدی که از مشرب معرفت و محبت بیگانه بودند اصلا متوجه نگشتی رحمة الله تعالی علیه

میان مونگر قدس سره

در لاهور بود از مجازیب وقت بود منفسه گیر او جذب تومی داشت خدمت حاجی محمد بی قرانید که در وقتیکه که با لاهور رفتم شیخ حسن بود که بسبب محبتی که با ما داشت همراه ما بود و روزی در مجلس نشسته بود ناگهان شیخ مونگر رسید چون نظر او بر شیخ حسن افتاد گفت تو اینجا کجا آمده و ترا بدینجا چه تعلق است همین گفتن بود و از شیخ حسن از اینجا اگر سخن صلا بجای ندید و از اینجا بی توقف گریخته بدلی آمد و قرار آمد.

بابا پور مجذوب قدس سره

باصل از کالیپیست در ابتدای حال طریق سلوک بسیار ورزیده و سقامی کرده شبها بنام ضعیفان می گشت و خنما پر آب می کرد آخر بردی سید که حالت جذب نصیب او شد در گویا رانند و ابواب فتوح بروی مفتوح گشت و دلها می اهل عالم بومی رجوع شد نقل است که وی اکثر احوال در استغراق بود مگر بعضی از حوائج طبیعیه او را قدری افاقه دست میداد و بعد از چند روز چیزی از جنس خوب تناول می کرد و از لباس بستر عورتی الکنفا کرده بود و اکثر اوقات آن هم ندانست جاها نفیس پیش او می آوردند او بگردم می بخشید اختیار را بخود گزیراه می داد و بدیل عالم را می داشت و آرزوی خوارق بسیار نقل می کنند و آفتاب او در سلوک بسلسله شاه مدار بود و بکبر سن رسیده بود و از اسرار بسیار خبر می داد و تا آخر فوت او بعضی از فضلا و محققین مجذوب یافته اند علیه الرحمة.

باین مجذوب قدس سره

در لاهور بود در حواله امین الدین قدس سره افتاده بودی فرزند نالوه که در حواله امین الدین بودی در وقتیکه که از شیخ حمزه و بهر سو که می گفت که چون در اول حال ...

مکتوبات شیخ
من الظالمین ذوقی عظیم
دار که در ریافت مقصود از
احاطه آن بیرون نتوان
شد و بعضی از اهل این شان
گفته اند که اوست و اتمام
عدد هزار درین روئیک
بنزل مقصود در ساند صد
و درین طریق که ما نمیم حایت
بسیج عدد و عین دیگر نیست
ذوق و حضور در کار است
و فی الحقیقه چون سر دعا
در عدد دست تا از جناب
شارع عددی معین نگردد
قطع بدان نتوان کرد و علم بر
اجتهادی نیست ابد اعلم
الرساله السادسته
و التلثون التیناس انوار
التقیس فی شرح دعواتش
لا اله الا الله محمد رسول الله
بسم الله على نفسی و دینی
بسم الله على اهل و مال
و ولدی بسم الله على اعطاء
الله الله ربی لا اشرک به
شیئا الله اکبر الله اکبر الله
اکبر و اعز و اجل و عظم علیها
واحد و عز جبارک و حل تناو
ولا اله الا الله لا اله الا
من شرفی و من شرف کل
شیطان مرید و من شرف
کل جبار عنید خان تو نقل
بسم الله لا اله الا هو علیه
تو کلت و هو رب المشرق
العظیم ان ولی الله الذی

که در سر با دارکنده بر پا کرده بودند وی هرگز پای در گنده دیدی او را خلاص کردی و پای
 خود در گنده کردی و هم ملا محمدی گفت که روزی من فلوس چندند بر کرده بودم و در طلب
 وی برآمده در اکثر جا باش دیدم نیافتم ناگاه در گوشه شهر در مزبله دیدم که شخصی زنده بر سر
 کشیده افتاده است در خاطر من رسید که گر مرده افتاده است چون نزدیک رسیدم زنده
 بچینید و گفتم که زنده ایست سر زنده بر آورد و گفت خدا یا بار چه آورده چند فلوس که بپشت
 او آورده بودم و او دم دست از خرقه بر آورد و آن فلوس از دست من بست و گفت خدا یا بار اگر
 اینجا زنده است رحمت او در کس است و از بعین و تسمیه است و پانزدهم ماه شعبان شبیه
 نزدیک میدان صبح صادق و تاریخ وفات او محذوب صادق است قدس سره

شاه منصور قدس سره

مجدوبی بود در دیار مندو صاحب کشت جلی و تصرف غالب نقل است که در وقتی
 که محمد بیون بادشاه متوجه بکرات بود کس را بنده متش فرستاد تا قاولی درین باب گیرد
 چون آن شخص پیش او درآمد شیری از ترکش آن شخص گرفت و پرهای او را بر کند و پیش
 نهاد چون آن شخص مبعر که سلطانی باز آمد کیفیت حال را باز نمود بادشاه فرمود که این نشان
 است که ما را فتح نشود و لشکرمانی سامان گردد و لیکن درین اشارتی است که اگر چه لشکر ما
 بریشان گردد و ابر شود لیکن اصل ذات اسلام ماند و سلامت بجای خود باز رسم حضرت
 شیخ عبدالوهابی فرمودند که این شاه منصور مجذوب آب وضوی شاه بختگاری که صاحب
 ولایت برهان بود و مظلوم بود این حالت از انجا یافته بود وی فرمودند که در ابتدای
 حال که حرکت بر سلوک این راه داشتیم و همت بر اختیار فقر و تجرد می گذاشتیم بعد مت شاه
 منصور رفتیم تا قاولی و نفس از ایشان بگیریم همین که در پیش وی نشستیم پرسید تو بهاکری
 می توانی بخت و بهاکری در عرف عوام آن دیاران باجری را گویند و آن خاصه فقر است
 که بهیچ چیزند بخورند با خود گفتند بهاکری بختی شکل است بعد محنت باجری بدست
 آوردی بدان را پس کردی و همساختی و بهیم جمع کردی و آتش آوردی آتش
 از آتش کردی گرفت آنگاه گرفت سروریش و روی همه سوخته شد بهکری بختی شکل
 در آن زمان که در آن وقت بود و باز تکراری کردند بهر بار که ایشان
 در آن وقت که در آن وقت بود و باز تکراری کردند بهر بار که ایشان
 در آن وقت که در آن وقت بود و باز تکراری کردند بهر بار که ایشان
 در آن وقت که در آن وقت بود و باز تکراری کردند بهر بار که ایشان

کتاب شیخ
 ازین دشمنم اندرون
 سلی الله علیه وسلم که فرموده
 است سب که مردم نگاهدارند
 قسم است سب نگاهدارند
 تا در راه خدا جهاد کنند و اوست
 دین او عزاد و بول سرین
 و گوشه و پرست خونین
 روز قیامت همه در میزان
 اعمال وی بافته و گیرد
 اسب نگاهدارد و اورجا
 خود سوار شود و در فریادگی
 کند و یکی دیگر اسپان نگاهدارد
 برای نام و آوازه مردم
 ببینند بگویند که فلان چنین
 و چندان اسپ دارد جای
 او در آتش و تیغ بود و سب
 تو ای حاج ازین بخت است
 حاج بشفیه ن این حدیث
 هم بر آشفند و از آن غضب
 وی تیز شد و گفت اگر ملاحظه
 خدمت تو ای انس که بپذیرا
 را که اصل علی الله علیه وسلم کتاب
 امیر المؤمنین رضی الله عنده
 بن مروان که در سفارش
 و رعایت احوال قلمن فرشته
 است نمی بودی کردم با تو
 آنچه می کردم آنست گفت و آمد
 هرگز نتوانی کرد بر چشم بدی با
 من دید بدستی خفیدم من
 از سب خدا صلی الله علیه وسلم
 کلماتی که همیشه در زبان آن
 کلمات و ترسم بان کلمات
 از سبوت هیچ سلطانی و غیر
 هیچ شیطانی علاج از بیت
 این کلام از خود رفت بعد

و ولدی و سلوک این طریق
 عبارت نزد ارباب معانی اش
 کند با آنکه هر دو قسم یعنی هر چه
 اول مذکور شده و آنچه در آخر
 ذکر یافته مقصودست و اقصا
 و اهتمام بهر دو علی السویه است
 و اهل و آل هر دو بیک معنی
 است گاهی بمعنی تابعان
 و پس از استعمال یا بنده و گاهی
 بمعنی اولاد و اینچون اولاد
 در آخر ذکر یافته معنی اول است
 ترست و مال و منال چون در
 مقام حج و عتقان مذکور
 گردد و مراد بدان مال حلال
 افتد که وسیله آخرت گردد و حفظ
 و احراز آن هم سعادت و شرف
 کمال سعادتانی همه اینها بال
 و نکال و ولد یعنی اولاد بود
 خواه ذکر روزگاره انا شاء وجود
 اولاد نیز از اسباب قیام سعادت
 بازوی دین دولت است و
 فرزند اگر رشید بود و صالح موجب
 سعادت دنیا و آخرت است
 و در حدیث آمده است که چیزی
 است کار آدمی نژاد بعد از دین
 وی از دنیا باقی می ماند کی علم
 دین که با اهل آن آمیخته باشد
 و این سلسله را که متنی بخواب
 رسالت است جعلی است و سلسله
 بر ما را در تقدیر جاری کرده اند
 منتفع بندگان خدا بودند
 ادوی بی باطنه خوش
 آنکه کس که از پس از وی بجا
 بل و سجد می آید و همان است که
 دیگر در دنیا که بعد از اوست

مولانا حسام الدین بخدمت شیخ نظام الدین قدس سرها آمد و بود فرمود مولانا حسام الدین
 ما امر و زاهدالی را دیدیم عرضه داشت کرد و چکا و دید فرمود بزیارت بی بی سام رفته بودم نزدیک
 خطیره حوضی است یک مرد پیدا شد سبب خیار بر سر کرده گرانه حوض فرود آورد و خیارها انبار
 کرد و خود وضوی ساخت که مرا از وضوی او تعجب آمد چون وضو تمام کرد برخواست و دو کعبت
 با راحت تمام نماز گزارد و مرا از ذوق نماز او تعجب آمد بعد از آن میان آب رفت و سبب رسید
 بشت بعد از آن یگان یگان خیار می شست و درودی فرستاد و در سببی انداخت تا آنکه خیارها
 همچنین شست بعد از آن سبب گرفت و سببها میان حوض فرود برد و باز آورد و در گرانه نهاد
 تا آب بچکد من از غایت تعجب برخاستم و یک تنگه سفید در دستار چمن بود با در کرم پیش
 او بروم گفتم خواه قبول کنید گفت شیخ مرا معذور دار گفتم خواه تو برای و چیتل چندین
 بار می گیری و زحمت می بری یک تنگه نقره خدای تعالی فتوح بتو میرساند چه استانی
 باز گفتم معذور دارید گفتم با کیفیت بگو چه انمی ستانی گفت بنشینید تا گویم من و آن
 مرد هر دو نشستیم آغاز کردید من همین کار کردی من خورد بودم که پدر از بهر بر رفت ما در
 مرا آن قدر احکام عبادت آموخته بود که پنج وقت نماز گزاردن می دانم بعد از آن چون
 وقت نفل باورش مرا نزدیک خود طلبید و گفت درین چیز گریه نهاده ایم بکش بیا و
 بچیز بروم گریه بیرون آید پیش ما در نهادم گره باز کرد چیزی علیحد کرد و گفت این چه
 کفن و غسل و بر آوردن گریه بود و مقدار است درم مراد او گفت این مایه همه عمرت است پدر
 تو در باغات رفتی خیار می و سبزی بستدی و آن را بفروختی و روزگار بدان گزرا نیدی
 تو نیز خیار می و سبزی بستانی و بفروشی و جز این وجه هیچ وجه نخوری چون آن مرد این
 حکایت تمام کرد و ریافتم که او از ابدال است از هیچکس چیزی قبول نکند مگر نزد وی رحمت
 علیه و علی جمیع الصالحین در سیر الا و لپای گوید که بی بی فاطمه در حوالی قصبه اندریت خفته
 است و روضه او قبل حاجات خلق گشته محراب سطور عرض می و در وقت قبری الا آن نزدیک
 در و از نه خاس و طی در خواب افتاده است که هیچ کس نمی داند الا شاهان عالمی که مردم
 آن را انبهای بی بی شام گویند و بعضی عوام الناس بی بی صابره گویند و در وقت غایت
 نام ایشان بی بی فاطمه سام است رحمه الله علیها

والد شیخ فرید الدین گنج شکر
 بی بی صابره

اورا بپارایم چنانکه دانیم این خبر شیخ رسید بیچ نلفت و بزیارت والده خود رفت و گفت
 این بادشاه در خاطر ایندای من دارد اگر غره ماه آینه که با خود ایندای من راست گرفته است
 کار او بکفایت نزد من بزیارت شما نیایم از راه ناز و نیاز که با والده خود داشت این معنی
 خدمت او گزرا نید و در خانه آمد بقضای الهی غره ماه آینه پلای بر جان بداندیش آمد
 و خسرو خان پرادن که یکی از مقربان سلطان قطب الدین بود او را بکشت و از بالای قصر پیرین
 انداخت چنانچه مشهور است **نقل است** که میفرمود غره ماه جمادی الاخری روز نقل
 والده من بعد شب آن ماه چون ماه نوید فرمود قدم ایشان نهادم و تهنیت ماه بروف معهوده
 بجای آوردم قدان حال بر زبان مبارک ایشان رفت که غره ماه آینه سر بر قدم که خواهی
 نهاد و دریافتم که نقل ایشان نزدیک رسیده است حال من متغیر شد گریه در من گرفت گفتم
 ای مخدومه من غریب بیچاره را بکه می سپاری فرمود که جواب این بابداد خواهم داد و فرمود شب
 در خانه شیخ نجیب الدین متوکل بباش حکم فرمان ایشان آنجا رفتم و آخر شب قریب صبح
 جاریه آمد که مخدومه شمار امی طلب چون رسیده گفتم دوش سخنی پرسیده جواب آن وعده
 کرده بودم اکنون بگیریم فرمود دست راست کدام است گرفت و گفت خداوند این بتوی پهل
 این گفت و جان بچی تسلیم کرد و روضه او متصل روضه شیخ نجیب الدین متوکل است و خانه
 ایشان هم در آنجا بود بی نوز که عورت آنجا زیارت میروند لکن وجود میدارد عقب مقبره او ختم است
 رحمة الله علیها

بیزار نعمتت ای دست وصل
 این است باقی همه بیچ در
 حدیث آمده است در نیاید
 بیچ کی بشت را بملش
 الا بفضل خدا و رحمت و سه
 تعالی شکر این نعمت بایه گزار
 و بکاره نشست سیدنا لیلین
 صلوات الله علیه و سلم چندان
 در نماز طلب ایستادی که
 پایهای مبارکش بیامسیدی
 و خون از انار جان شدی
 گفتند یا رسول الله آخر
 نه گنایان اول و آخر در آخر
 اندر تو تعالی لیکن کلب الله
 ما تقدم من ذنبک ما تاخر
 دیگر اینهمه تعب و مشقت
 چیست فرمودی تعالی مرا
 بخشید و بخشیدن وی نعمتی است
 عظیم اگر شکر این نعمت نکنم
 بنده شاکر نه شاکر سید اولین
 و آخرین که عالم و عالمیان
 طفیل او پیدا این همه تعب
 کشد و بندگی کند دیگران را
 خود چه گوید الله ربی
 کا اشرک به شیئا
 خداست پروردگار من یک
 نمی گردانم با و سه چیز
 راضل این کلمه و خاصیت
 وی در دفع محنت و شدت
 آنچه پیش آید مردمان از حوادث
 و دواهی و ماحولت بسیار
 واقع شده و حقیقت مسی و
 شود تو می افشای دست که بر
 پیش آید همه را در پیگاه و در
 و در دام فرک غنی نیست

لی بی اولیاح

از صالحات وقت خود بود گویند که وی در خلوت اربعین چهل مرتبه با خود بر روی و در حجه را
 بست روزی که از خلوت برآمدی چند مرتبه با خود بر روی و باقی افتاده بودی گویند سلطان
 را بوی اعتقاد عظیم بود و الله عالم قبر او بیرون قلعه ملای است و اولاد او آلان بسیارند که
 ایشان را هم بنام او دانند شیخ احمد مردی بود از اولاد او مردی بخت و کار کرد بسیار
 مشایخ را در یافته بود رحمة الله تعالی علیها

بیان اجلاء حضرت شیخ محدث

مکمل

مکمل

در ذکر جمعی از احوال بعضی از اصحاب کاتب حروف رحمة الله تعالی علیهم و اولاد و اولاد
 قدس الله سواهم و از بزرگان با اقبال و کرامت و اولاد و اولاد و اولاد و اولاد و اولاد

محمد علاء الدین خلجی بدلی تشریف آورده و چون در آنجا قبیلہ دارو سر قوم خود بوده است جماعہ کثیر از اترک کہ پیوند قرابت و رابطہ بیعت و خدمت بوی داشتند نیز از وطن اصلی انتقال نموده در ملازمت او درین دیار رسیده اند و بنظر عنایت و تربیت آن سلطان عالی مرتبت آمدہ باقصی مراتب شوکت و عظمت رسیده از برای تسخیر مالکب گجرات و فتح بنا در آن باجماعہ از امرای مالیشان متعین شد از امضا و انصرام آن مهم بحکم سلطانی ہما نجا محیم اقامت ساخت روزی او را یکی از امراد دیگر کہ در آن مهم باو بی مساہمت و مصاحبیت داشتند در بعضی قضایا خصومتی واقع شد خدمتش از صحبت اغیار روی بر تافتہ مستوجہ بارگاہ سلطانی شدہ بخدمت دیگر و منصب بلند تر از آن مخصوص گشت بعد از انقضای ایام سلطنت علای در حدود قطب الدین و تعلق شاہ او با فرزند آن کہ بہر یک در فضائل ذاتی و کسبی و در دولت و نعمت سر آمد زمان خود بوده اند بحکم المال والبنون زینۃ الحیوۃ الدنیاء و اوعیش و کامرانی مسید او اند حضرت وہاب بعلت چندان در اولاد او برکت ارزانی داشته کہ صد و یک تن اولاد صلیبی او بوده اند و نای امضا و اولاد دیگر و در اندک متنی آن ہمہ بحکم قادر مختار رخصت اقامت بہ دارالقرار بردند خیر یک پسر ملک معز الدین نام داشته است و اکبر اولاد او بود و حکمت بالذوالہی اقتضای بقای او کرد و لاجرم ازین مصیبت صعب و واقعہ عظیم آن ہمہ آسایش و فراغت برد و محنت سہل شدہ انتظام مہام امارت و دولت بر افتادہ خدمتش ترک جمیع خیل و حشم گفته و لباس سیاہ پوشیدہ در خانقاہ شیخ صلاح الدین سہروردی سکونت نمود بعد از منی حضرت شیخ بقضای اشارت نمیداد و رجوع باہل و عیال ترغیب نموده و بشارت داد کہ انشاء اللہ تعالی از زمین بسیر تو اولاد باقیام قیامت بر روی زمین باقیماند حتی سمانہ و تعالی ملک معز الدین را چنان کرد کہ گویا جمیع فیض و استعداد و نعم آن صد کس را ہم بوی تنہا ارزانی داشت و بعد از منی والد ماجد و از مہمات این عالم فرلع کلی بدست آورده متوجہ عالم دیگر شد و کان ذلک فی ستایع عشرین مہج الاخر ۳۲ تسبیح و ثلاثین و سبعۃ مقبوا و پس پشت عید گاہ شنبہ است بعد از آن او را پسری شد نجابت و سعادت مصون و بفضائل و کمالات منتور ملک و بی نام بعد از چند گاہ با تمام حضرت و دولت را بوی سپردہ والدش نیز بر ریاضت و کوشش و کسب در فرات کہ بعد انقضای عمر دولت فیروزی واقع شد با بر ولایت ماوراالنہر و در کتب و روایات صاحب قرآن اعظم سیر تمور گورگان بدلی قدم آورده سلسلہ باطنی و کرامت و استقامت حکم ساخت و دیگر ازین دیار سچکس الدین قبیلہ

با من ظن بہ پروردگارش کہ چون در تربیت او دست بچہ صلاح کار بندہ ہمداران خواہ بود و لیکن این در حق کسی بود کہ دائم متوجہ و مطیع بجناب لطف و کرم اوست تعالی شایستہ تمامہ امور خود را بوی تعویض نموده و بہر تو از نور ولایت بر ناصیہ حالش تافضہ و پروردگار تعالی بلطف خاص متولی امور او شدہ والا بہب آنست کہ اصلاح بہارت عالی واجب نبود و ہر چه خواہد کند لایسأل عما یفعل ہم بساوان تشبیہ مراد حقیقی بانکہ در شرح ورود یافتہ ہر گز این عا بخواند جزایش اینست آن بود کہ متحقق جان حال و نصف یعنی آن شود والا ہر حرکت جوایع و جنبانیدن زبان چند ان کفایت کند مگر آنکہ نبص شایع معلوم شود کہ این خاصیت در مجرول لفظ و نفس حروف و صورت آن زبان در خاصیت بر این لفظ متوجہ گردد و حاجت بہرک منی باشد و وجود آن بجایہ نصبت و عمل موتون آن حال نباید داشت فضل خدا جامع است و دوسہ سمانہ مجیب الدعوات بندگان است بہر حال کہ بکشند رعایت فرما و آداب حسابی است و لیکن فضل و کرم وی تعالی بیرون ملاحظہ علیہ است والا بہرک کلمہ

لا یرک کل دبا بشه التوفیق چنانچه
 در باب اخلاص در یاد عمل از
 شیخ طیبوخ زمان خود شما ایله
 والدین السهروردی بر سر نه
 که چه کار باید کرد چون عمل کنیم
 ریاضه یا بعدا اگر کنیم بیچاره کنیم
 از خود عمل کنیم از دستغفا
 تا بعد بیکار نشستن محنت
 نیست آخر این عمل اگر دوام
 پذیرفت هم بنور انیت عمل
 سزا اخلاص بدل پیدا شود
 انشاء الله تعالی الله اکبر
 الله اکبر الله اکبر
 واعز واجل واعظم
 ما اخاف واحکم
 خدای بزرگتر و غالبتر است
 از چیزیکه می ترسم من و بیم
 میدارم از آن چیز و بعضی
 روایات و اعظم بعد اهل
 نیزند کورست که بر اجزت و
 عظمت و جلال در معنی نزدیک
 هم آیند اگر کبریا را با اعتبار
 ذات و حرمت را با فعل محبت
 را با سواد جلالت را با صفات
 اعتبار نمایند دور نباشد و
 چون نفس بجهت بی قیاسی
 خود ترسی در هر امری ناخوار
 دارد خصوصاً در عبادتیکه عالمه
 با غالب تر از خودش افتد
 چنانچه سلاطین و جهانان
 درین کار باستعداد عظمت
 و کبر برای آنی که سزا محال
 و افتخار ذوق قیاسی تدریش
 ساخت که آن ای نفس
 ترس که بر دور کار تو جنگ

صوری و معنوی و دینی و کسبی بود در علم سپاه گری و دفاع حرب نادر زمان خود بود و در اکثر
 صنایع حربیه بقوت طبع و وجودت سلیقه بمنظیر وقت و در علم و شعر و شجاعت و سخاوت و خرافات
 و لطافت و عشق و محبت و سایر صفات حمیده بیعدیل عصر دور دولت و عظمت و جاهه کنت و
 عزت و عظمت مشهور روزگار معنی جلوت و شعر و ظرافت و سخاوت ما از وی پیدا شد او در احوال
 عدد دولت سلطان بهلول بود قصه آمدن سلطان حسین شرقی را و محاربه وی با بهلول نظر کرده
 آن نسخه پیش ما بود درین وقت پیلانی شود و این در حقیقت از وی بخاطر مانده است از باب

حسین شرقی در مخاطبه بهلول بودی گفته است **س** ایاقا بعض شهر دلی شنو
 حیاتت چو خواهی از اینجا برو **س** ایاقا بعض ملک ملاست ملک
 خدا داد ما را خدا است ملک

در بعض غزوات بسیار بهراج متوجه شده شد شهادت چشیده هم در اسما مدفون گشت
 در سنه ستین و شان مایه و او در وقتی که بغیر متوجه می شد طلیله جلیله ایشان عرضه نمود که
 ما را چند روز هست که امید واری فرزندی بست فرمود که از خدا خواسته ام که آن فرزند نرینه
 باشد و از وی اولاد بسیار شود و او را ثمارا بخدا سپردیم تا بعد ازین ما را چه پیش آید قاور مکار
 بدعای آن بزرگوار سپر عطا کرد و شیخ سعد الله نام چه حقیقی ما باشد در قضیلت و لطافت و
 ظرافت و عشق و محبت و سایر اوصاف طریقت وارث پدر بزرگوار خود بود و هر صغر آثار شد
 نجابت از ناحیه حال اولاد بود و حتی بعد از کسب علم و قضیلت مرید مصباح العاشقین
 شیخ محمد منگن که از کمالان وقت بود و سابقا ذکر وی گذشته شد و در خدمت او کار کرد و در ایام
 کشید و قبول خاص یافت و عظمت اجازت و خلافت از خدمتش مخصوص گشت و شیخ
 رزق الله را که اکبر اولاد او بود و نیز مرید شیخ ساخت خدمت والد میفرمودند که والد ما اولاد او
 در ذوق و شوق و ریاضت و مجاهده و طلب فقر و تقا بوده شما میدار می بودند و گریه میکردند
 و ابیات عاشقانه می خواندند از آنجا این ابیات میر خسرو بخاطر مانده است که در وقت آخر شب
 می خواندند **س** ایام شبنم در هر صبا شسته **س** ایام شبنم در هر صبا شسته

غرض مای امکان چه خیال از است این **س** ایام شبنم در هر صبا شسته **س** ایام شبنم در هر صبا شسته
 ایام شبنم در هر صبا شسته **س** ایام شبنم در هر صبا شسته

میفرمودند روزی ایشان پرسیدم که این کبیر مشهور که بشنید هاست و من می خوانم سلطان بود
 یا کافر فرمودند موجد بود عرقه کردم که موجد گر غیر کافر و مسلمان است فرمودند که این کبیر
 است خوابید فیه کان و قاتنی یوم الجمعه **س** ایام شبنم در هر صبا شسته **س** ایام شبنم در هر صبا شسته
 و عشرين و تسماکه و چه رسم در این ایام هشت سال بود میفرمودند که در این ایام هشت سال
 در سید و قتی سحری مایه و شسته بالای خاطر میزدند و قصه ها را می خواندند و در این ایام هشت سال

و گفتند شما و نماز و هانی که پسران دیگر را تربیت کرده و ادا دای حقوق ایشان بر آمده ام این را
 بتم میگید و بیکس حق او هنوز بده نیست این را بتومی سپارم مرئی و متولی امور او تو باش این
 بگفت و در وقت آمد آمد بعد از فوت پدر مقتضی استعدا و ذاتی بود و حسب دعاء والد در روز بروز تا ثار
 تری شد و قبل مشا به نوره در خدمت والد و صلواتی با او بود و صفر من و وجود برادران
 بزرگ آنچه حق آن باشد ادا نمود و با وجود مولد و صوارت روزگار تحصیل علم و فضیلت نیز
 بقتضای نفسی نشد و در شعر و فضیلت و قبول خواطر و ذوق و شوق و محبت و ظرافت و لطافت
 دینی تعلقی و دوار مقلی و طبیعت قلب حضور خاطر و ذکر لطائف و نکات و فهم و قائلت و اشارت
 یگانه روزگار و افسانه و با وجود شرم و مایلین شهر اتفاق دارند که بدلی عبارت ازین برادران
 بود و بعد از حصول مرتبه عقلی و تیرجیه محبت طریق در ایشان و بهوای خدمت ایشان در دل می
 بیند و اگر چه بسبب تحصیل کفایت بیست با بعضی اغنیای از انجای زبان صحبت ضروری شد
 و لیکن بیکس از صاحبان را بر سر فقر و فاقای ایشان اطلاع نبود و انابل شهریان نیز کمتر کسی بر سر
 فقر و معرفت والد و امام باسبب تسرع و تعفت احوال و فضیلت ظاهر که غشاوه و حال
 در ایشان است راه می یافت و اگر مردم ایشان با اسم عنوان ظاهر ایشان بود از شعر و فضیلت
 ظرافت و خوش طبعی یاد کنند که یک صحبت ایشان در خلوت رسیده باشد غایب که و قونی
 داشته باشد با وجود وسائل و وسایل ظاهر و باطن بزخامت و نهائات نظر بود و یکی است
 و یکی نیست به صورت قلب و قطع باطن از تعلقات بر سوم و عادات مصروف داشت میگردند
 و تسبیح و سبک و نمک هرگز با هوس بر طلب باوت و شوق بر تود و تحصیل اسباب فنا و ثروت
 دنیا بوده است اگر توجیه قلب بود هم بجانب فقر و محبت آن بود اگر حدیث نفس بود هم در
 خصال بود میگردند که مراجعت آنها اجماعی که برای خلق کاری بکنند تا ایشان را به لادشان
 اعتباری بر باطن همکاست کار با خداست میگردند لذت دنیا همیشه مثل لذت جهل است
 که در آن میگردند لذت و کثافت آن باقی می ماند میگردند که مرا الا جمعی است لکن
 که ادا آن است که در طلب آن راه و شوق معرفت الله بود و تمام عمر درین نگردد
 که در این راه میگردند و در میان چیز از طریق حال بدایام مشغولی و مهابده معالیه انقاد
 است که اینان خالص در طلب الله است با خدا میگردند که را بتما در حال
 که در این راه میگردند و در میان چیز از طریق حال بدایام مشغولی و مهابده معالیه انقاد
 است که اینان خالص در طلب الله است با خدا میگردند که را بتما در حال

کتابات مشیخ
 و غالب تر از این تست است
 که در خدمت تو نیست گنجان می
 ترست + تو از مولی تعالی
 بجز تا همه از تو بر سنده
 مرغان عن الله خان عن
 کل شی درین کلمه تنبیه است
 بر آن که در وقت مسالطه غالب
 باطن را ملو و مهور بکبر باس
 حق دارد تا بیست و عظمت
 بیگانه را در عمل جای نماند
 سطوت نور عظمت و جلال
 وی تعالی اجباریت و قهاریت
 دیگران منحل و متواری گردد
 عز جبارت غالب است همایه
 تو پناه آورنده بتو چون خضار
 کبروی حق و ظهور عظمت او
 که از غیب بمقام حضور آمد
 و خطاب کرد و همسایگی حق
 به دام توجه و التماس بنجاب
 لطف و تسک بنیل عزت
 اوست هر که بطنی بهمناب عزت
 اوست هر که مقهور مغلوب
 نگردد سست عزیز تو خاری
 نه چیده گلس + و جل شانزه
 و انگ است ثنائی تو و بیگس
 بکده صفات کمال تو و توست
 لا یجان تو نصیب صیقل و ثروت
 دبی و قوی باطنیست گویان
 تعز من تشاو و نقل من تشاو
 صفت لوست و کماله
 خدیو که در بیست هیچ مهور
 بمن جز تر الله مالک افراک
 من شی نیت من شی نیت
 طره و التالیج و اعصاب و اقیان
 در حال نفس است بیست و بیست

بخدا از شروی و هر چه از سده
 بلای نادرسد همه از نفس است
 پیغمبر فرمود صلی الله علیه و سلم
 رب لا تخلفن الی نفسی طوبی من
 ولا اقل من ذلک بعد و کارا
 گذار مرا بنفس من یک چشم
 زدن بلکه کمتر ازین مراد ایم
 اخذ دارد در مشاهده عظمت
 خود بگذارتا یک چشم زدن غبار
 را مجال تاثیر تصرف و غلبه
 بر من نماند من مشرک کل
 شیطان مرید و من
 مشرک کل جبار عنید پناه
 میجویم بتو از شر شیطان پناه
 شده و از شر سلطان
 مشکبه مائل از راه راست ممانند
 حق معنی عناد از راه راست
 بر آمدن و مخالف شدن حق
 را با وجه دشناخت آن چون شیر
 کار خرد سلطنت و ملک اخرا
 در اضلال شیطان حواله کرده اند
 و برین قیاس حال جباران
 و تامل آنکه سلطه بظلمت نام
 از طرف ایشان از راه بافتافت باشد
 و شاطین در قسم نه شاطین
 بن ابلیس و جزو وی شاطین
 انس ظلمه و امرانی ایشان اول
 اشارت بابل است و ثانی
 بشارتی و قوت و همه که در مشرت
 آدمی بنا نهادند و او را
 شیطان عالم انفس گویند و
 از شیطان عالم آفاق است
 که بر عقل و جمیع قوی دشمن
 سلطنت دارد مگر عقل مصفا
 و منور بنور حقین که حکم ان عالمی

خود را بکشد بار با عزم آن کرده می شد که در چاهی میغم که ازین حالت بعد و غمی خلاص یابم ناگاه
 بعنایت الهی درمی از موهبت و معرفت مفتوح می ساختند و این حقیر نالالتوح را باین نعمت
 گرامی می نواختند میفرمودند که ما را نوافل دستجات و عزائم که روندگان این راه را باشد صلا نیست
 غیر عجز و نیستی و حسرت و ندامت اگر قبول افتد روزی تقریر مشرب قلندید در پیش ایشان کرده
 شد که ایشان را نوافل دستجات چندان نبود خلاصه کار ایشان بعد از ادای فرائض تخریب بهوم
 و عادت بود و طبیعت قلب مع الله سبحانه فرمودند ما خود چیزی نیستیم اگر یا شیم باین مشرب خواهیم
 بود و نسبت ارادت و انتساب ایشان بحضرت علیه قادی بود و از سلاسل دیگر نیز اجازتی و مشربی
 داشته و بسبب مشغولی باطن در آخر بطریق سنیہ نقشبندی در دست بود و غالب بر حال
 ایشان مشرب توحید بود میفرمودند که چون مشاهده کرده میشود که علما و فضلا و طلب جاه و حرمت و
 کثرت اسباب و جمعیت اموال و نزاع و خصومت که با خلق می افتد مرا شکرانه آید بر آن که بسیار کفایت
 و اکابر نشدیم بارها بفقیر میگفتند باید که با هیچکس در بحث علم نزاع نکنی و بکلفت نرسی اگر ادای حق
 بجانب دیگر است قبول کنی و اگر نه دوسه بار دیگر قبول نکنند بگو که بنده را چنین معلوم است آن نوع
 نیز تواند بود که شما میگوئید نزاع برای چیست میفرمودند که شارا با پیر و استاد خود محبتی و اعتقادی
 بود درین معنی بدگیری جنگ نکنید و مقصوب نور زید این کار محبت است آنرا که محبت نباشد چه کار
 کند فائده در اعتقاد و محبت اتباع ایشان است جنگی که کنی آن از برای نفس خود است نه برای ایشان
 میفرمودند که طالب این راه باید که برکلمات مشائخ اعتقاد کند و خود را بر زور بر آنها بندد و شک و شبهه
 را که در بعضی مسائل ایشان خلیجان کند بخود راه نمهد و درین راه اول بی تحاشی در آید و اگر تمام عمر
 در خلیجان ماند بعد از آن که باتباع و تقلید اعتقاد کرد بعد از صحبت ذوق و سلامت فطرت البته بر تریه
 تحقیق و یقین میرسد میفرمودند که مراد اول حال در کیفیت معنی توحید و صحت این عقیده در دو خلیجان
 بسیار بود هیچ صبر راه تحقیق آن نمی بودم با خود گفتم که چندین اولیای خدا و مشائخ کبار برین رفته اند
 اگر ایشان غلط کرده اند بر ضلالت رفته معاذ الله من چه چیزم که بر نیز ضلالت باشم عاقبت چنان
 شد که اگر بعد از ارجحیه خواهیم که خود را در شبهه انما زیم مکن نباشد میفرمودند که ما را چون نظر شخصی افتد
 اول نوری بسیط اجمالی غیر متکلیف مشاهده افتد بعد از آن تفصیل صورت بود و شخص آن طوطی گردد
 و یکی از یاران در حالت سفر آخرت بدین ایشان آمده بود و فرمودند من در این راه مشاهده
 کردم است حق را در مظاهیر کونیة چنان بیند که صورت را در آینه بشهرت که اینک از ایشان در حضور
 صورت منظور ماند و این معنی فقر را در بیتجا میسر است تا آنجا که با خود میگویند که در این راه
 بسیار است که در آن صاحب همشان این راه و از همه اصل کار محبت است که در این راه

بلا خطای این صفت درین وقت
 نمایند در غلظت صیانت
 اوخل باشد چنانچه تطبیق است
 شیخ ابو الحسن فاضل رضی الله
 عنه در جزئیات بحر کما حضرت
 خاتم الانبیا صلی الله علیه و سلم
 تلقین نموده است و در باب
 حرز و حفظ تریاق اکبر است
 فرموده ستر العرش سبیل علینا
 و علینا الله ناظره الینا یومول
 الله لا یقدر احد علینا والله
 من در انهم محیط بر او عرش
 برافروشته که فیض عرش است
 آبی بجانب ما ناظره و بر قدرت
 آبی برعکس را قدرت بر ما باشد
 قدرت دی تعالی همه را محیط
 که ماه بیرون آمدن از محیط
 قدرت احوال و در الکلیات
 فائده حیات مشایخ شکر
 است قدر ما بعد السلام
 مریم ان ذموا من انما
 بین حبیبی الله لا اله الا الله
 و کلمت و هو رب العالمین
 گفته اند که این طوطی که در
 آن روزی نماند الا همین
 در کلمات میگردد و از هیچ
 اعداد و گفته اند که خداوند
 این دعا فرموده و حضرت ناخدا
 نامیده و مقبول است و در
 آن خدا آن دعا است
 بعد از آن هیچ وجهی در
 آن نیست از برای آنکه در
 است بکار این چه حکم و این
 از جهت نفاصل آن
 و همه در آنجا است

درین وقت

درین وقت

اورا متلبس بلباس خود خاص ساخته ظهور نمود و تجلی فرمود با بقای حقیقت جبرئیل
 خودی تغییر و تبدیل و حلول اتحاد در چه چیز کند و اتحاد با که ظهور و در آنجا خود غیر از جهت
 علمیه او چیزی دیگر نیست و علم او نیز نظر بر تحقیق مبین اوست پس آن صورت عین
 جبرئیل است نظر بر حقیقت و غیر اوست نظر بظواهر جبرئیل نظر با خلاق و تنزه خود و رای اوست
 محیط است بوی و بعد از آن صورت که خواهد مثل کند و ظاهر شود همین نسبت است حق را بظواهر
 صوری و معنوی و الله من و الله محیط میفرمودند که بندگی شیخ امان این کلمه را بسیار میگفتند
 هو الساری فی جمیع الذرات علی ما کان علیه من الوعد و الاطلاق میفرمودند تجزی و تمیض در
 نور ممکن نیست اگر صد هزار چراغ را از یک چراغ میفروزند و آن یک چراغی نقصانی و تبخیر
 و تجزی نرود و همچنان وجود آبی با آنکه صد جمع شهاب است بر حال خود و تجزیه و اطلاق خود است
 میفرمودند راجح چیست حصص فیض الهی و تعیینات وجود واجب که بر ما هیات تقسام یافته
 در تقسامی که عقل آنرا بر انقسامات دیگر قیاس کند این را تمثیلی غریب روشن میکند و
 میگفتند که گاهی دیده باشید که طفلان برای بازی کوزه را سوراخ سوراخ کنند و درون آن چراغ
 نهند نور چراغ از آن سوراخها نماند و نور و لیکن چراغ بحالت خود است و در آن تقسام بعضی
 را مجال نیست همچنین در دنیا وجود آبی بر صورت اطلاق حقیقی در ذاتی است و با وجود آن از
 روز نهاد در هر چه ای ما هیات تا با نیست میفرمودند مشایخ فرمودند که عالم از دست و بدوست
 بلکه همه دست و در گفتن بهترین است که گویند نزد است این کار دل است بزبان نماند
 و گفتن همان به که موافق طبیعت بود میفرمودند اگر نیک ملاحظه کنند حقیقت معنی از دست
 عین معنی همه اوست باید میفرمودند طبیعت چه باشد از کجا باشد کان الله و لیکن معنی شیخ
 پس هر چه شد از خدا آن کما کان یعنی اکنون در خداست و چیزی دیگر را نیست الله
 سه کما غیره که غیره که نقش غیر سوی الله است یعنی الوجود میفرمودند پیش با هر چه است
 که در دنیا همان معنی تجدید نم کنیم در کم این هر دو عبارت که عالم مطلق اوست و نظر اوست
 آن هر دو یک معنی در آن میفرمودند که در جهانها سرگرمی است گاهی این را میفرمودند
 می شناسد اکنون جلی ظهوری که در کتب انان ناخدا می آن دست در کتب و در هر چه در آن
 در این مطلق در کتب زیاد تر ظهور و اگر گاهی از کسی نشانی این سر شایسته می باشد
 دست همه بکار ممکن بود به این و زنده ظهور که انان این معنی در کتب و در هر چه در آن
 انبار آن کدام است غیر از هر چه در کتب است در کتب و در هر چه در آن
 و ظاهره باری چیزی انان است در کتب و در هر چه در آن

Marfat.com

است گفته اند مصرع که این لذت بشیر آمد در دن با جان برون آینه ایشان را آسنان بود
 میفرموده من طفل بودم مقدار پنج شش ساله در کتب میخواندم آنجا پسری بود در سن و سال چند قدر
 من که او نیز در آن کتب میخواند مرا با او نسبت عشق بود در آن زمان مرا از معنی عشق و مشتقات او خبر
 ندادند لیکن الجواهر آن بر من میگذشت در مدت عمر هرگز از این خیال خالی نبودیم غیر آنکه درین پیرانه
 جستجوی این کار از دست نیاید بی قیدی و رسوایی مناسبی بدو در اینزور نگاه میدادیم و گریه
 دل و عجان از آتش محبت کبابست و جان از شوق این کار خراب میفرمودند که روزی بر بالای
 قطعه تعلق آید و نشسته بودیم شوق داشتیم کسی که باو تعلق بود پایان دیده شد از جهان جا
 بر زمین افتادیم در آن وقت اصلا آزاری نرسید اکنون آن زخمها در ضعف پیری سر میکشد
 و گاهی این برودان در خلوت بهمی نشستند و قها و حالتها می کردند و سخنانی در آینه و حکایتها
 در آینه میگفتند الآن از چاکس این معنی و حالت مشاهده نمی افتد مجلس ایشان اول تا آخر
 شوق بود که در محبت بود نسبت شیخ رزق الله در سوز گرمی چنان بود که آتشی در زیر
 خاکستر نهالها خداوند که کاوه بند همه آتش بر آید و مقال و الدجنا که آبی از چیزی چکیده
 می ماند این آزاری که باور سید تراوید بغایت رفیق القلب سریع تاثیر بوده اند سخنی از
 اند محبت پیش ایشان نگذرد و متاخر نشوند گریه کنند فقیر را یاد نیست که این رباعی
 خامه ایشان خوانده باشم و ایشان را گریه و حالت دست نماده باشد اگر چه خود در

یک روز با بجزانم رباعی	این کوزه چو شوق رازی بودم	در همه سزالت نگاری بوده است
ایست که در کون و می بینی	دستی هست که در کون یاری برده است	میفرمودند که در اول حالت صلح

در آن زمان با ساحت که در آن شعور مفقودست مثال برق حافظ در آن لمح
 یک چیزی که در هر دو ساعت که خود آه یا نسیم یا تامل لطیف و بعد از آن اثر است
 که با آن می ماند یک ساعت دو ساعت که بگذرد تا چه مقدار تاثیر کرده باشد میفرمودند
 طبیعت این سخن که گفتم میگوید الغائبه التناق مع معلوم نمی شود اتفاق بسوی
 هر دو ساعت در آنجا که در سستی خود خبر نماند اتفاق چه معنی دارد که اگر این غایب در حق
 عالم غیبی باشد در عالم و ایشان هر که توجه می نمودند تربیت می کردند در هر
 یک ساعت که در آنجا بود و آنهایی می یافتند این معنی بسیار تجربه کرده شده
 در آن زمان در آنجا که در سستی ایشان تأخیری محسوس نموده بود
 در آنجا که در آنجا که در سستی ایشان تأخیری محسوس نموده بود
 در آنجا که در آنجا که در سستی ایشان تأخیری محسوس نموده بود

مطلب است با مشهور عظمت وی
 تعالی تبری فاسد و ترک ندید
 اختیار رزقنا الله و رزقنا علی ربه
 الطریق المستقیمه ان ولی الله
 الذی نزل لکتاب هدی
 الصالحین و بعضی روایات
 این کلمه نیز آخرو عاقل است
 بدستی و راستی که دوست و متولی
 تمام امور من خداست که فو نرنا
 است کتاب الگروی تدبیر تمامه
 امور دنیا و آخرت کوه است یعنی
 قرآن مجید را و می سبحانه تعالی است
 می دارد و تولیت امور میکند
 صالکان اللهم اجعلنا من الصالحین
 و دعا قوت التوحید رانیه یعنی
 بقربی ترجمه شرحی کرده شده
 بود آن نیز منقول مسطور میگردد
 الرساله لسابعه الشان
 تجلی القلوب بقدر
 الملکوت بشرح دعاء
 القنوت

لا اله الا الله محمد رسول الله
 قنوت بعضی دعا طاعت سکوت
 تمام طمعه آمده و هر کی ازین
 معانی با بی غمان است و در تعیین
 مواضع و آداب و دیگرها
 که در سستی مختار است که اگر
 هر جا بود که خواند دست سست
 و اگر در بعضی مواضع بی داد نیز
 خوانده شود هم مسود و مسود
 به طمعه بر آن نگاه آید اللهم
 انما استعملک طمعا و انما اری
 نه و بی طمعه از تو رجوع کار
 در آنجا که در آنجا که در سستی ایشان تأخیری محسوس نموده بود

در طاعت عبادت که به تزیین
 و عبادت که مخصوص بندگان خاص
 است و موجب صحت است
 میسر باشد اللهم یعنی یا الله آید
 بعضی سلف رحمة الله علیه نقل
 که فرمودند چون خدا را با اللهم یاد
 کردی گویا همه تاهاش یاد کردی
 و بقوله اللهم اسم عظمت که دعا
 بوسیله آن با اجتماع شرایط دیگر
 البته مستجاب است انا نستعینک
 بلفظ جمع آوردن با آنکه اعی گوی
 اشارت است با آنکه در باید که در
 طلب خیر مسلمانان با خود شریک
 گرداند و بر خزان نعمت بیکران حق
 تنها خوری نکند یا اشاره با آنکه
 همه محتاج مدد و مومن حق اند
 جل علاه اگر اذول تا آخر همه
 جمع آید انا استعانت و استعوان
 جناب لایزال مستغنی نباشد با دعا
 و اعیت نفس را از غم و سختی
 و چیز اعتبار باشد که در ضمن دعا
 و طفیل مقبولان در گاه دعا داد
 در سبک اجابت و قبول سبک
 گردد و دست خفرت طلب آید
 گناهان بکینم از تو چون استغانت
 و طریقی طاعت کرد طلب آید
 گناهان نیز میکند تا هر دو مشق طلب
 نفع و دفع ضرر که هر دو در جمل خفرت
 و نفع از سبک بزیل مقصود کرده
 باشد چون توفیق بر طاعت طلبید
 و هیچ طاعتی در عبادتی به طوب
 نکلان نبود و چنانچه در عبادت
 است از دست نماند و مستغنی بکنند
 از در تفصیح تفصیرت که در طاعت
 در مشق خداوند است و در مشق

بفطر خاص و عین عنایت خود این حقیر را اختصاص میفرمودند یاد دارم که روزی در ملازمت
 ایشان تقریب بعضی سخنان علمی می کردم و ایشان بجانب بنده ناظر بودند و ناگه ای سخن ایشان
 را حالتی در گرفت و فریاد زدند گریه می کردند و بهم در آن حالت هر دو دست بر روزه فقیر
 بر آوردند و دعا کردند و بعد از فرود آمدن آن حالت فرمودند که ما را از مشاهدت شما تسلی
 دست داد نور می مشهود شد که تعبیر از کیفیت آن ممکن نباشد خداوند آن چه حالت
 بود میفرمودند که ما را از صفای صحبت در ایشان و طول ملازمت ایشان این مقارنه شده
 است که حقیقت احوال آدمی را می شناسم و این معنی از ایشان بسیار تجربه کرده شده است
 هر که ابر صفت که ایشان موصوف می ساختند اگر چه لفظ از روزه آن صفت ظاهر نبود
 ولیکن در آخر البتة آن صفت سر می کشید مبالغه کرده میفرمودند که اگر شب تاریک یکی را
 مساس کنم امید هست که حقیقت حال او دریا بزم میفرمودند بعضی آدمیان هستند که
 باین کس کاری ندارند و از ایشان نسبت باین کس آزاری نه ولیکن ایشان را در دل این
 کس جای نیست میفرمودند بیشتر رضای ما با جماعه ایست که تکلف و تصنع کنند و
 نفاق ورزند و با خلق چنان نمایند که نباشند بی تکلف راست بر است باید بچنانکه
 باشند باید نمود کار با خدا است با خلق اصلا کار نیست و والدیم را اشعار بسیار بود از منزل
 و قصیده و رباعی ولیکن اکثر آنها بیاض نارسیده فوت شد یکی از او با شان تلم کتب
 و رسائل تصوف و غیره که در مدت عمر بدست آمده بود ندیدم زود خیال کرد که آن اسباب
 دیگر است اگر چه بعد از آن مطلع شد که این نه آن اسباب است که بکاروی آید بگویم آنکه میباید
 ظاهر شود همه را بسوخت میفرمودند که گاهی در ایام جوانی بقوی شعری گفته میشد خاطر بدین سخن که در پیشگاه
 خیال تصنیف و هوای این کار هرگز نبوده و یکدور رساله که نوشته شد بجهت آن بود
 که روزی بحدگی شیخ امان فرمودند که اکثر یاران در صحبت مامی باشند اما معلوم نمی شود
 که یاران ما از این مشرب ذوقی حاصل کرده اند و این معنی را فهمیده اند بیانی باید که بجا بکنند
 و از عرض کردن آن شرم ندارند عرض کرده شد که فقیر را مجال آن نیست که در حضور شما
 تقریر نماید اگر حکم شود اما نموده عرض کرده آید بدین جهت عرض فرمودند که در پیشگاه
 که ما در فصاحت و بلاغت آن مقدار نیست که در حقیقت فضل و کمال آن کمال است
 روانی توانیم کرد چه چیز فقیر اند و مخلصان هستند که کمر وقت انداخته اند و در وقت
 رساله ایست مسنی کاشفات در آنجا میفرمایند از آن کمال آن کمال است که در وقت
 در همه مرتبه منحل است که اگر چه کمر وقت انداخته اند و در وقت

در جمع و ذاری مشاهده کند زیرا که دست درین مرتبه عین کم و کیف خواهد بود یا آنکه بے کم و
 کیف نه باعتبار آن چیز بیند بل باعتبار مثل آن حضرت بدان چیز نمود و ظهور او در آن پس
 باعتبار این معنی نیز همان حقیقه مطلقه با جمعیتش منظور است کما قال کل شیئی فی
 کل شیئی و ادراک جمیع مراتب باکمل و جوه در صورت عنصری انسانیست بعد از تحلیل
 ترکیب عنصری تا آنکه باقی نماند مگر آن حصه وجودی که عبارت از وسع با نامی کنند
 و اگر جمیع اعضا و حواس ظاهری و باطنی فانی فرض کنند حقیقت انسانی با حال خود است
 غیر آن معنی که بقای انسان بدوست و فناى او بتصور فناى اوست و شک نیست
 که ادراک آن لطیفه برین وجه بے کم و کیف خواهد بود ان الله خلق آدم علی صورته شرات
 بوجهانیت اوست و علم آدم الالهی کلها عبارت از جامعیت او دیگر ساله ایست
 مسی بسلسله الوصال متوسل است قریب پانصد بیت می فرمودند که آن بغلبه شوق
 در یک روز گفته شده است و باز هرگز بران عبور نیفتاده اگر جا بے سهو و خطای
 واقع شده باشد اصلاح کنید در شرح شیخ امان میگوید

<p>هست هم از صحبت کمروین من کیم و کیستم و چیستم خاک درش چشم مرا تو تیا و هست من و دهن او با یقین</p>	<p>در نه چه حدست که راز درون از دم عیسی نفسی زیستم هست دل او بکن آدیخته مقصد و مقصود من آن شاه دین</p>
<h3>غزل</h3>	
<p>در غمش مو تنم هم از من که غایت غمزه مانست نهان پیشانی ظهور بر دو ما کان شی مع وین طرفه ترکو که ذکرین حرفه سکا آگهی می زدن بر چه صانع جبار ای فانی بگو کس با ندهد این گمان</p>	<p>از نام از نشان که تو اند نشان بعد از ظهور هست علی علیکان نزدیک عارفان محقق محقق است نگ با هزار شور و شغف جباران</p>
<h3>دایضه</h3>	
<p>خواب عشق بکام تو ای سار صوفی بساختت دست ترا بر روی جانی لباس بود بر کبریا زبانی که از آن بپایند زیر کتانی</p>	<p>پری بگردشگر چون فباب حلوانی دلم در چمن اوست ساقی مهرش هزار مرتبه بهتر نصوف دارانی میفرمودند که سیفی بنامی در طهارت و زینت این مخلص بر خونی نهاد</p>

احتیاج بطور مغفرت کرد که تعالی
 در طاعات بیشتر سازد آنکه بصیرت
 و تصدیق مقام قرب بسیار و حق
 سخت ترست از آنکه در بندگی سخت
 و استغفار سبب او را بر طهارت
 و در دستخیز خزان مادون نام
 حضرت واجب الوجود دست جلالت
 و عمود الیرسل السلام علیکم و آلائکم
 و بیدار کم با معال و بنین الایة
 دلیل آنست سید العالمین
 صلی الله علیه سلم در یک مجلس
 هفتاد و گرت و گاهی صد مرت
 می خود نمیکند که از استغفار میکرد
 خداوند که معنی آن استغفار
 و باعث آن تکرار چه بود از آن
 بود سخن درین باب بسیار کرده اند
 جمله آنان در رساله مرجع البحرین
 فی البحرین بین الطریقین که در جمع
 بین الشریعة و الحقیقة تطبیق
 ظاهر و باطن صورت تالیف
 یافته است آورده ایم آنچه
 ملازم هر دو شتر و مقام ادب
 نزدیکتر نماید آنست که این تلفظ
 از جهت است طلب آموزش
 گناهان ایشان بود اگر نه آنجا
 همه رحمت مغفرت است استغفار
 برای چه باشد انشاء علم استغفار
 باید که از هر توجیه و حضور باشد
 فالاحسن که استغفار از هر جنبی طلب
 آموزش میکند انظار و الطمش از
 استخوان این طلب حضور حق تعالی
 بود کذب نعم آیه و این گناهی بگر
 ست که از استغفار می بگر و اینها
 گفت با همه و یعنی انشاء غنا که
 استغفار از آن استغفار الی استغفار کثیر

کمال بر مقتضای نصیحت عمل کند
 در راه دوستی و خیرخواهی مکل رود
 متعلق رضای او گردد و عقد دوستی
 استحکام گیرد و لکن نکات این روش بود
 عقد محبت با خلل پذیرد و محل
 حفظ گردد و دفع آن هم میکند میگوید
 که با کمال تو چشم ترا شاگرد و عظیم
 چنانچه گفت و نشکر که لا تکفر
 و کفر میگویم ترا بر نعمتهای تو و کفران
 تو نمیکم ترا الا سبحانک کالت ما
 کبار از کثرتش بر من در دو اختیار
 موار و گوی کار و با خلاص کردی
 و نایع الهال بر سبزه فرغ و جزا
 نشاندی بالا ترا این همه نعمت چنانچه
 و چون رضی نباشم بکالت تو که در
 کمال و صفت باید دوستی وافر
 علم علی این همه صفت منحصر است
 در تو مادی شکر با تو با حکم عقل
 از محالات است از جهت تو ترا الهی
 و تو از نعمی بجا از حاجت شمع
 و تشبیه آن که هر نفس هر طور نغمی
 از نعمت ظهور آید که می خاص از
 شکر آفتنا که در تنوع جمع انواع نعم
 و متابعت آن مخصوصا با شکر
 و چه ممکن حدت بشنود و در جهت
 از دم سلسله چنانچه سالی نعمت
 نعمی است بتو الهی نعمت و
 زین شکر بران نعمی و گوییم شکر
 فکر الی الا نایه لای این عمل پیش
 و بیست عظیم است که از بیست و نه انسان
 بزرگ آمدن شکر بود و یکی این
 استعمال این شکر کسی بدست که
 خواهد کرد حق و انصاف و انصاف
 خود مقابل گویانده این بر کرامت
 نیاید شکر و انده اسم ما جیب

دورک این معنی ذوقی گردد روزی فرمودند که اگر از حافظان خوشخوان که آشنای شما اند
 کسی را بطلبید تا استماع قرآن بکنیم باز فرمودند تو خود شب و روز بحضور من تلاوت میکنی
 پس است حال اذقت هیچ آرزو خواهش نیست وقت عبودیت است اگر نصیب است
 کسی را خواهند فرستاد همان روز که ازین عالم رحلت خواهند کرد و فقیر بقصد تلعین که
 در حالت احتضار مسنون است گفت که ظاهر اقدارین وقت بیاس انفس اس
 مشغول میشوند چشم کشاند و آبسته گفتند پاتس انفس از برای امروز کاری آید که
 اعضا همه از کار رفته است و قوت دم زدن نمانده است چندی بار زور نمودند و بلند
 ذکر لا اله الا الله فرمودند و ساکت شدند و بیاس انفس مشغول شدند بعد از چند ساعت
 بر حمت حق پیوستند و کان ذلک فی السابج والعشرین من شهر شعبان سنه تسعین و
 تسع مائة که عدد عبارت ولی تحت القباب متضمن آنست رحمة الله تعالی علیه رحمة وسعة
 و جزاه عناخیر ماجزی والدین و لده

خاتم در عرض بعضی از مبدا احوال کاتب حروف ختم الله له با کسنی والد م ما و اواخر
 عمر که زمان ضعف و پیری بود مشغولی خاطر منحصر در فقیر بود سه چهار ساله بودم که ایشانرا
 مرضی صعب الگذشتن ایام جوانی و رفتن پاران غمگساران جانبی عارض شد در آن مرض
 باعث دفع دلگیری و رفع کلفت ضعف و پیری همین فقیر بود مشغول بود در کنار مرحمت و جوار
 عنایت ایشان تربیت می یافتم و بهمدلان ایام طفولیت سخنان این طائفه را در کام
 جان این حقیر ریخته تربیت باطنی را ضمیر شفق ظاهری می ساختند و من نیز بکلمت
 مقتضی جبلت والد و دیوانه آن کلمات بودم اندکی خاموش می شدم و خود را فراموش
 میکردم و چون آگاهان طلب احاده این افاده می کردم بعضی از این سخنان با خصوصیات
 وقت هنوز در خزینه خیال من مانده است خالی از غرابی نیست و غریب تر از وی
 آنکه فقیر را حالت انقطاع خود که مدت عمر دو سال یاد و نیم سال خواهد بود آن سخنان در خاطر
 که گویا حکایت وی روزست در آن زمان نیز که آثار تربیت و عنایت ایشان ظهور کرده
 تحصیل علوم حاصل شده بود شب و روز خدمت ایشان در تکرار و تکرار و تکرار
 میکند شت آنها بسری آمد و بنده را بهم زبانی خود قبول داشت و بطلب و در خصوص
 در تلقین علم توحید و تحقیق مسئله وحدت و جوهری که موافق علم بود و در آن
 کتابی معتقدی تقدیم مقدمات علم کسی بقصد تحقیق این علم بود و در آن
 آورده می شد میفرموده از این نوع شهادت است که در آن روز که در آن

شب خواب چه و سکون کدام است به خود خواب بعاشقان حرام است و هرگز در شوق کسب
 کار طعام بوقت نخورده و خواب در محل نبوده چنانچه با وجود غلبه بر دلت هوای زمستان و شدت
 حرارت تابستان دوبار بدرس دلی که غایب از منزل مابعد و میل داشته باشد میل میکند
 در میان روز ادنی وقفه در غربت خانه بسبب تناول چند لقمه که سبب عادی قوام حرکت
 ارادیت واقع می شود مدتی پیشتر از وقت صبح بدرس میرسیم و در سایه چراغ جزو
 می کشیدیم و غریب تر آنکه با وجود احاطه اوقات و غمول ساعات بمطالعه و تذکار و بحث و
 تکرار هر چه از کتب خوانده میشد بلکه در ای آن از شروح و حواشی در نظمی آمد تقید آن بکتابت
 ان ضروریات وقت میدانستم اکثری از شب پاره از روز مطالعه میگذشت و پاره از شب
 و اکثری از روز بکتابت نیز وقت دائم پدر و مادر من هلاک آن بودند که یکدم با کو دوکان محل
 بازی کنم یا شب بوقت متعارف پاره از کشم و من میگفتم که آخر غرض از بازی خاطر خوش
 کردنست و مرا خاطر همین خوش است که چیزی بخوانم یا مشق کنم بر عکس آنکه پدر آن مادران
 اطفال را بر خواندن و بکتاب فتن زجر کنند و عتاب نمایند مراد جانب دیگر بمبالغه خطاب میکردند
 گاهی در اثنای مطالعه که وقت از نیم شب در میگذشت و الدم قدس سره مرا فریاد میداد
 که بابا چه میکنی من فی الحال در ادی کشیدم تا دوغ واقع نشود و میگفتم که خفته ام چه میفرمایند
 یا بزمی استسم و مشغول می خدم و چند بار در دستار و موی سر آتش چراغ در گرفته باشد و
 مرا تا رسیدن حرارت آن کمره دلم غنچه و دو باغی نبوده

چراغی که در دماغ نرفت	کدام باوه محنت که در دماغ نرفت
چه خار خار که در دست فرغ نرفت	آنکه خواب چه آسایش و کجا آرام
و با وجود شوق و شغف تحصیل	آنکه غنچه گل که هرگز بصحن باغ نرفت

و کار علم و کثرت صلوة و او را در شب خیزی و مناجات هم در اوان طفولیت بمقتضای
 جبلت صورتی چه و با جهاد وجودی آنچه که مردم چنان آن می بودند هنوز ذوق آن اسرار
 و انقیات در کام وقت پیدا است تا آنکه بفضل ناقتنهای الهی و ما توفیقی الا بالله جزای
 و در تسلی کامل که من غریب شکسته دو بخدا این همه انعام و اکرام از حضرت غریب تو از
 که کسب بر دست حاصل وقت شده است زیاده تر از آن محنت و ریاضت می کشم و مشغولی
 که با خود و غایت آنکه کتب بسیار در ناو بی عورت افتاده و در ایام جاری
 با عیبی که در کتب کلامی و فقهی آفریده بر دل جاری دو از مصاحبت این
 که در کتب کلامی و فقهی آفریده بر دل جاری دو از مصاحبت این
 که در کتب کلامی و فقهی آفریده بر دل جاری دو از مصاحبت این

کتوبات غلیظ
 رحمت بخشیدند اینها میداری بجز
 مقدم آورد بر ترسکاری از غضب
 آنجا که خواص درنگه مگر بنده
 در بهشت زدگان عالم تسلیمند
 نوسید مشق که رحمت حق تمام است
 مغرور مشق که خاسکان در زمینند
 ان عذابا لک بالکفار ملحق
 بدستی و راستی که عذاب تو بکافران
 لاحق و پیوسته است یا پیوسته
 کرده شده است ایرادین کلام بجز
 زمین بکناظر در جانب امیدداری
 است و ملحق را بکسر حاد و فتح آن هر دو
 خوانده اند و معنی هر دو یکی است
 فی القاموس کتفه اور که کتفه و بنا
 لازم و معتقدان عذابا لکفار
 ملحق ای لاحق و افتح احسن الهم
 انتی کلامه تکمله در بعضی کتب
 فقه حنفیه مسطور است که بعد از دعای
 مذکور این دعا را که ماثور است قنوت
 نهیب شافی است و حضرت صادق علیه
 علیه سلم آنرا با امام حسن سلام الله
 علیه علی ابائمه الکرام تعلیم فرموده
 نیز خوانند بترجمه جامع تر باشد اللهم
 اهدنا فیمن هدیت خداوند راه
 راست نما ما را در ضمن آنجا که راه راست
 نورد ایشان را و عافنا فیمن
 عافیت و عافیت بخش ما را و انجمه
 که عافیت بخشید ایشان او تولتا
 فیمن تولیت و دست ما را و
 مولی امور ما خود را آن جماعه که دست
 داشته ایشان را و مولی امر ایشان
 خدا و بار اهدنا فیما اعلیت
 و برکت ما را در هر چیز که در دست
 و تقارینا غیر ما قضیت
 و کار ما را ای پروردگارا از شر
 تقاضا کرده -

تفکر کرده انک تقضی در کتفه
 علیک بدستیکه شکم میکنی و حکم
 کرده نمیشود بر ترانه لایزال من
 و الیت بر دستیکه شان نیست
 که در این کسیر دست میداری تو
 ادا و لایعزم عادت
 و عزیز نمی شود کسی که دشمن میداری
 ادا و المهدی من هدایت
 و راه راست یا بنده کسی است که راه
 راست نموده تو او را تبارکت بنا
 و تعالیبت بزرگی تو ای پروردگار
 ما بلند مرتبه که هیچکس بکنه کمال تو
 نرسد یا خال جلال و اکرام
 ایچو از صفات سلبیه بتوبیه انعم
 و احکم بیا مزر رحمت کن و تقاوت
 ها تعلم و بگذر از آنچه میدانی از
 گناهان ما انما طاعت الاله الا کم
 بر دستیکه غالب تری تو که بر تری از
 بر غالب و از بر کریم و صلی الله علی
 محمد البنی الامی و آله و سلم
 الرساله الشامه و التکلیف
 تحصیل البرکات
 بیان معنی التجیات
 لا اله الا الله محمد رسول الله
 التجیات لله تبارک و تعالی
 و الصلوات و تبارک و تعالی
 و الطیبات و تبارک و تعالی
 ثابت است مراد از تعالی تقدس
 یعنی تفسیر کرده اند این کلمات را
 رسم است که چون در حضرت ملوک آیند
 اول سلام کنند تا خوانند ثانیاً
 خدمت کنند و جزو نیاز نمایند ثانیاً
 تقدیر نمایند از حضرت تا مقبول گاه
 و شایان منایات حضرت بارگاه

بر خاطر دوستان من باری نیست حضرت غریب نیاز شکسته پرور لا احصاء النعماء و لا احصر الاکرام
 این غریب را بلطف عام بذوقی و حالتی مخصوص گردانیده است که حضور و جمعیت وقت من
 موقوف اختلاط و مصاحبت خلق نماند است با خود میگردم هر چند سر می کشد با خیال خود و خودم اگر چه
 ما لیسو لیا بود گویا که این مقطع غزل مطلع معرفت احوال من است **س** کجا صحبت کنی خیل کوی
 دارم بخود چه مردم دیوانه عالمی از بد و فطرت بکلم وصیت پدر که میگفت بان تاملای خشک
 و نا هموار نهاشی همواره از عشق و محبت می میزیم و در طریق غربت دور و مندی قدی می نیم

بیدر دهم هرگز از عشق **||** داکم دل دروناک داریم **||** امید داریم که دم آن پر صاحب

قدم کاری کند از اصل کار که بیکار نفس است بیکار ندارد و گاهی که دل خوش کنم بدان کنم که مرا
 در ابتدای کار و دشمنای تحصیل مزایای و مضایق که علت زلت قدم و موجب زنج بصر بود
 پیش می آمد و از بیرون پرده غیب از اسباب که من میدانم دستگیری میکردند تا قلبه قدرت قادر مختار
 خلقی در بنا کارخانه نفس و شیطان انداخته بے اختیار در راه غیبت و انفراد بنشانند وجه
 طلب از جانب اغیار بسوی دیگر گردانید مدتی از معارضت عقل و مزاحمت و هم توحید
 مطلب که شرط راه طالبان است صورت نمی بست و نقش مراد بر وجه صدق و سداد
 نمی نشست آخر الامر چون از استیاض خلق کاری نه برآمد جز استخاره حق چاره نماند و از

تدبیر عقل گریه نکشود جز دیوانگی ره می نمود **س** زین خرد بیگانه بیاید شدن

دست در دیوانگی باید زدن **||** بعد از حصول راحت و نوال و سواس که لازم حال جوانی

و یاس است دست از همه کار شسته و چشم از اغیار بسته بر در دل شسته تا چه پیش آید
 و کدام در بکشاید ناگاه بحکم ما خاب من اناب الی الله و قد نجما من التجالیه چاره گریه بیچارگان
 و راه نهای آوا مانگان مرا بجانب خود طلبید و من بیچاره مان سلسله شوق در گردن افکنده بسوی
 خانه خود کشید و من نامراد را بمنزل مراد رسانید یعنی بدرگاه حبیب خود صلی الله علیه و سلم
 جای داد از حریم مرحمت و عنایت محروم باز نفرستاد **||** اما شان بوم الراجی رکاه

ویرجج الجار منه غیر محرم **||** آنچه من فقیر حقیر از اکرام و العام حضرت خیر بشیر بنی آدم صلی الله علیه و سلم

علیه و سلم بشارت یافته ام اشارت نتوانم کرد امید دارم که ظهور آن آلاء و انوار کفایت
 بر او متضمن باشد آن گروه نثار الله تعالی اگر چه نظر بکثرت نقصان ذاتی و طاعت است
 نظری تا امید می گوید در حصول مطلب و حصول مقصود که باید بکنی دست از دست
 بلند است و پای یقین از جبهه که چون در غیبت بودی نشسته ام در حال غیبت
 و حال مقصود و حال بگردانیدن کسب است اگر چه طلب آن در حال غیبت است

بلند است و پای یقین از جبهه که چون در غیبت بودی نشسته ام در حال غیبت
 و حال مقصود و حال بگردانیدن کسب است اگر چه طلب آن در حال غیبت است

و آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم در مقام نماز
 است پس تفسیر این خطاب چه باشد چو این
 آنست که چون رود این کلمه در اصل یعنی
 در شب معراج بصیغه خطاب بود و دیگر تفسیر
 نداند و بر همان اصل گذشتند و در
 شرح صحیح بخاری میگوید که صحابہ
 در زمان آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم
 سلام بصیغه خطاب میگفتند و بعد از
 از زمان حیاتش اینچنین میگفتند سلام
 علی النبی و رحمة اللہ وبرکاتہ بل فقط
 خطاب بصیغه عرفان را با تحقیق گفته
 اند که آنحضرت باعتبار سربان حقیقت
 وی صلی اللہ علیہ وسلم در فرائض موجود است
 و باطل و ذات باریکات وی با سایر
 ممکنات در ذات صلی حاضر و شایسته
 و در روایه بصیغه خطاب حقیقت باطل
 آن حضور و شهود است صلی اللہ علیہ وسلم
 یا رسول اللہ و سلم قائم در احادیث
 صحیحہ و کتب معتبرہ که بر بنده مومن که بر
 آنحضرت سلام میفرستند آنحضرت نفس
 شریفه خود جواب سلام او میگوید یعنی
 هیچ خلائی نیست خلائی در آنست
 که این در سلام از آنحضرت مخصوص است
 باینکه تکرار آنست که آنحضرت در آنست
 و بطریق اخلاص مجلس سلام میگویند
 یا شامل است مرصعیا یا نیز که در قرآن
 تشبیه لفظی که مذکور شد سلام فرستند
 و ظاهر بود هم در بقول صحیح که فرق
 آن باشد که سلام از اللان بیرون بیرون
 فریب میدهد از دیگرین بواسطه آنکه
 ساجدین که حضرت عزتشان باطن
 صلوة و سلام از امامت بر آنحضرت
 صلی اللہ علیہ وسلم بر گماشته است
 چنانچه امامان و ائمه در آنست
 و انشاء اللہ سلام صلیت

صالحات از آنحضرت که در کتب است

هنوز از دم هستی اختر نبود مرا | که جذب عشق تو از خویش میروم مرا | لطف باطنی او بود که ظاهر باطن
 مرا مخطوظ و ملحوظ داشت و اول آنست که معصوم و محفوظ بود نیز چون خاک در او بود درین نسبت
 تقویت و تربیت میفرمود عمر باقی تو سل بحباب این بادشاه عالم پناه می شتافتم ولیکن
 بے وسیله یار نمی یافتم بارها از بشارت غیبی اشارت و ابتغوا الیه الی وسیله می شنیدم و در طلب
 وسیلت که سبب تحصیل این فضیلت بود موجب تصحیح نسبت و تحقیق سلسله ارادت گردد
 میدویدم کسی می خواستم که نسبت طینی را با مناسبت دینی ضم کرده باشد و قرابت جسمانی
 را با قرب روحانی فراهم آورده تا دست بوی دهم و پای او گیرم بلکه تا آنده ام در پای او میروم
 آخر صدق نیت من کار کرد و شجر اخلاص من بار آورد بر مثال و بر زرقه من حیث لایکتسب
 بر سر من عیسی نفسی را فرستاد که هر نفس او مانده بود از آسمان معرفت نازل و باعث عید
 و سرور او اخروا و اول موسی مقامی که جمال او ناریست از شجره وحدت طالع و نور است از
 جانب حقیقت طور حقیقت لامع خلیل بقاسم که رخساره زیبایش گلزار بوستان خلعت
 و گل گلستان دین و ملت است مصطفی جمالی که دهانش نگدان خوان اناطع و زبانش
 تبیان قرآن انا افضح است مرتضی کمالی که دلش باب مدینه علم و فتوح و بر ضمیرش ابواب اسرار
 و کشف مفتوح حسن سیرتی و ارث مرتبه و انک اعلی خلق عظیم و نائب منصب بالمومنین
 روف رحیم حسین سر سبزی که مصدوق و لیلر که تطهیر آمد و مصداق الا الموده فی القرنی شد
 زین العابدین و امام الصادقین السید التقی النقی و العلوی العلی المهدی صلی کلیم اللہ و جواد

احمد خوی که عالمی بنده است	یوسف روی که ماه شکر است
عیسی نفسی جان دل ندا است	موسی که لغای دوست خوانده است
بروی صادق است و بحال	او موافق او را مگر بر قلب موسی آفریده اند آنکه بگریه گشته است
صلی اللہ علیہ وسلم را با	ای دیده بیا بقای منظور بین
در وادی امین محبت بگذر	هم موسی و هم درخت و هم طور بین
و دارت مقام محمود است چه جامدی که هر شاگردی که محارم او صافش بر شادمانی	در اشامی شانند ای لاهسی بر آورد حاصل که چون این آفتاب دین و عدالت طالع است
چنان دانستم گو یا بخش طالع من آمد بگرد آنکه دید بحال او در من غم و غم زود	یا فتم و سروری دیگر و بقیه اولی دل دوست دارم و در باستان حضرت او خواهم
مقنی بود که مشتاق تقایت بود	الاجرم روی جاورم و از آنجا
گفت و گوی حال در در میان و زبان در میان	آنکه در میان آنکه در میان

از من دریافته بود و مقصد و مقصود هر ادانسه ولیکن از برای امتحان صدق تعقلش و تحقیق
 حال تفتیش من فرمود که ای تشنه بشنو که ماهمه جداول یک نهیم و انهار یک بحر و یقین
 دانم که تو طالب آن بحری همچنان که باریده بدیگر آن که با شکر می جویند و همچو ما ایشان نیز
 خود را نه آن بحر میگویند پس تا هر کدام که شیرین تر و صاف تر یابی در طلب آن بستانی و اگر
 چنانچه نخواهی که پایه اختیار در میان آری و نظر ملاحظه و امتحان به گماری تو خود را بدان بحر
 بسیار توجه بد و آرتا از کدام جانب خواند و کجا رساند فریاد بر آوردم که من حیران در سراب
 تخمیل مانده و بر ساحل تحیر افتاده را با بحر چه قرابت که خروش من بد و رسد و کدام آشنائی
 که او بر خروش گوش دارد خود را بتو رسانیده ام تو نهز جا که خواهی برسان فرمود بان نامسید
 مباش ترا با بحر آشنائی خاص است و اگر نه باشد هم آن دریاست رحمت است بر همه محیط
 چه مرکب و چه بسیط و همه کس را شامل چه ناقص و چه کامل حاشا که وقت حاجت بفریاد در
 دور وقت در ماندگی دست گیری نکند لاجرم در پی اشارت او شناستم و هم در شب اول
 بشارتی از مقصود یافتیم پس حنان اختیار از دست رفت بی توقفت دست بدست و سه
 دادم و بی اختیار در پای وی افتادم و کان ذلک بکرة الشیخ من شهر شوال ۱۰۸۵ هجری قمری
 و سعادت و محمدر ب العالمین سعادت دیگر و نعمتی عظیم بر دارم که از خدمت آن صبر کردن
 نمی آرم اگر چه آن اسرار است سزاوار سر و کتمان مصرع لیکن از حقوق حکایت بزبان
 می آید بشنو که چون سعادت ازلی مرا تحصیل این نعمت ابدی هدایت کرد و انهم در اشتیاق
 آن بوم که بشارتی از مطلوب یا بزم تا زود تسلی و اطمینان گرفته و در سلوک طریق مزید بشتابم
 و لیکن اگر حقیقت فرقت طلب داری دانی که این آرزو چه بلند است و این مطلب چه بجهت
 من و وصال تو هیات بس عجب بنوس ستاین چه همینکه نام تو ام پر زبان رود دست این
 و آنم بدین سودا روز شب بروزمی آوردم گاهی شبها بیدار شایم که بارقه انان جمال تجلی
 نگاهی رسد با در خواب بخمال آنکه نشانی اوصال بیا بمس اگر تو وعده و صلحی بیدار
 حرام باد چون که خواب بر آرم و اگر خواب نمانی جمال خود یکدم | بروز حشر نخواهم که سر خواب آرم
 با و در خواب ال چه طلب از میان رفت فضل و کرم کار خود کرد من مسکین را بهیواسطه بر دور
 در این میان آن مستبیداری بطلب خواهی آورد که بر اتب بهست را از بیداریست
 حاصل از وصل تو ای خیالی ارام | عمل این حکایت این مقدار
 است که نامت خود در میان شوق بسیار بیان فرست
 که در میان آن که در میان است و حاجاتی که در گاه

و علی عباد الله الصالحین
 سلام بر ما و بر بندگان خدا که صالح اند
 گویند در این سلام چنانچه مشهور است
 از حضرت پروردگار تعالی نعمت بر رسول
 امام علی الصلوٰه و السلام مشرب مخرج
 بر طس پروردگار است بر ائمه تعالی
 چون پیش آنکه سلام و حاجت بسلامت از
 آفات در کوی تعالی و تقدس مزه
 و مستحق است از آنکه بر وی عباس است
 کنند پس بدل آن سلام کند گاه خاص
 فرستاد که قرآن نگاه و متعلق بدین عزت
 او نبود و در حدیث آمده که چون صحابه
 خلف آن حضرت صلی الله علیه و سلم نماز
 گفتند سلام علی اشرف من عباده و علی
 جبرئیل میکشید علی فلان فلان آن حضرت
 بجانب سجده میگفت ان الله یؤیسه السلام
 فاعلموا ان الله یفضل التحیات شد و الصلوٰه
 و الطیبات اسلام علیک یا انبی و رحمة
 الله و برکاته اسلام علینا و علی جمیع اولاد
 الصالحین و روحه لغد سلام است یعنی
 خداوند سلامت سلامت بخش دیگران
 سلام بر وی منی نداد سلام بر من فرستید
 در بندگان صالح و بی برینده صالح که
 در آن سلام است بر جبرئیل میکشید
 و غیر ایشان همه را بخواد اهل انما مثل
 ان لا اله الا الله و اشهد ان
 محمد عبده و رسوله و انما
 است بخدا کی خلقه ثانی بر سالتم و می شنید
 علیه السلام تحقیق در بعضی روایات آمده
 زیاد و در کلام فریاد و اگر این داده را
 نیز بخوانند طیب است بر او بکن این است
 صحیح و در بعضی جاهای است که مذکور
 شد بعد از تشهد و در بخواند آن است
 است نیز طیبه در من است نزد شایسته
 آن احادیث بصحنای مکتوب آمده و اگر

عرض دارم کلمه چندان درین اوراق نیز ثبت کردم تا هرگاه که خواهیم وقت خود را بدان خوش گذراندیم و اگر حال دیگری نیز موافق حال من افتد وقت او نیز از آن خوش گذرد شاید که مرا دعای کند که موجب حصول مدعا گردد و آنه قریب بحیب

مناجات بدرگاه قاضی الحاکم

خداوند اتو با ما چنان کن که مولی کریم مفضل با بنده ضعیف مقصر عاصی کنده چنانکه حاکم عادل قادر باراهزن مغفیر عیاریدگار خداوند اگر با ضعیفان عمل پیش آری ما عجز و صبر حقیقی پیش آریم اگر چه با حاجت محبت نیست ولیکن چه کنیم که غیر این مقدمه دست آویزی نذاریم خداوند بنده را بمجول بران ساختی که جز نفع خود نخواهد خلق این جلیت از کیست استعداد و قابلیت ماهیته اینها زبان دیگرست ما بکلام تو آموخته ایم و شریعت حبیب تو اندوخته یحیو انشاء و یشیت در وی خوانده ما شاکر الله کان و ما لم یشاکرکم کین و دل نشانه ادعوی استجب لکم آنچه دیده وان الله حی کریم صفت ترا شنید لا تبدیل لخلق وجه القلم بما هو کائن خیرت لا یسأل عما یفعل و ما یبدل القول لندی خداوند اگر استعداد و قابلیت در قدرنا علیست تو شرط است پس این در دبدید و اتا ابد علاج پذیر نیست خداوند از کریم منور که در مندی تا ابد و بداد او نرسد خداوند اهرام حضوری عطا کن که هیچ از دنیا یاد نماید یا کاشانه ده که جمیع مطالب دنیا و آخرت بر آید استغفر الله فرابا این مقدمات چه کار ضعیف فقیر سالم قوی ده که یقین آرم و غمنا می ده که احتیاج از خلق بردارد عطای کن که ظاهری و باطن معمور دار و خداوند اتو میدانی که سینه چه پر آمال و امانی ست و یقین در ضعف و ناتوانی و کین هیچ مدعا تبیین نتوانم خواست چه دانم شاید که خیر در خلاص آن باشد مگر در عبات آخرت که خیریت آن متعین است گاهی با عیب از باطن خینو که خواستش این نیز خارج الطریق محبت است بنده را آرزو نباید ولیکن این منزلت بعید است و بنده عاجز سرسراکنه و خوار است الهی یقین دارم که جمیع آرزوهای دنیا چون موت در میان است و است و از تو رضای تو خواهم و مستقامت طلبم بر استقرار حق و نورت یقین و قلبه عمل بر وجه محبت است عطا کن تا رفیق ازین عالم دشوار نیاید محبت قرار داری کن تا محبت موت که در حق نماید خداوند حاصله مباشرت اسباب نیست ولی اسباب جمیع کار بر اتم باب الهی که کمال است بیچاره را از دایره اسباب بیرون برد و اگر سبب گنی سبب است از اسباب که باطن است و یا سبب لا سبب است و یا سبب است بطریق طلب از اسباب که باطن است

این صغیر بنوع کفایت است اللهم صل علی محمد و علی آل محمد صلیت علی البریه علی آل بریه انک حمید حمید فی نسخه اللهم بارک علی محمد و علی آل محمد و بارک علی آل علی بریه علی آل بریه انک حمید حمید و در تشبیه اعتبار لزوم قوت و تشبیه در مطبوع سخن است انان جواب گفته اند تا در آن دو ساله جنب تعلق با اندک کرده است در حسن اجوبه آنکه تشبیه اینجا و نفس صلوات چنانکه در غای می غرض علما انا و حینا ایکنه او حینا الی نوع ظهور و شتر وجه تشبیه مشبک فایست بعد از تشبیه و صلوات از ادهیه بر چه غرضش یاد بخواند و اگر از اثرات بخواند انقض است از اینجا تو هست یکی نیست که آنحضرت صلی الله علیه و سلم بعدین ما کبر التماس و تعلیم فرموده ربانی ظلمت نفسی ظلمنا کثیرا و لا یغفر الذنوب الا انت یا غفری مغفوره عن عنک ارحمی انک انی اغفور الرحیم و کبارین دعا بخواند اللهم فی احوذک من فتنه عذاب القبر من فتنه عذاب النار من فتنه السج الدجال من فتنه الغم الما من فتنه الهی و المات و اعوذ بک من الفتن باهم منها و ما بهن اللهم غفری فتنه ما احدثت ما برت و ما علمت ما برت ما انت علم منی و دنیا آسانی که دنیا توئی فتنه حسنه و فتنه عذاب انی فتنه که جمیع و شال است

رساله التاسعه و الثلثه
تثبیت القود و تصویب
عظمت رب العباد
لا اله الا الله محمد رسول الله
اللهم صبر الدنيا و عیننا و عظم

و چو دی بنود قطار قصد بیاوردی چون آن
مقصود آن بود که برای حفظ اوقات و دور
بطن غنای قلب استوار وجود و حضور
وصفای حال فرخ وقت تصور عظمت
وجود حق و غلبه رب انبساط علمی
لازم بود هیچ نمودن شتی خود در بیانت
ذات صفات و حقا حال خود لازم است
یا مقدمه دست شه و نیستی خود اگر چه
آن اصل اول است اما بنود گفتاری آن
از سستی خود برستی است چه اگر نظر بلند
نباید داشت و بجانب علو نباید رفت
و نظریه در حق وجود مطلق و عظمت
کبریائی او نگاشت که تمام سستی های
عاری سفلای عقلی و حسی در جنب آن
مخوشلاشی است کلامیست در ادراک
آدمه الهی صحت مرتب است
امری بی غیر می نماند فقیر تقریبی این نظر
گاهی بعد از این کلمه پنجمین می خواند
و از هیچ امری بیک ملائحتی غنی نمی
و بعد از تصور عظمت و جلال حق نهایت
نورانیت و کمال غیر صلی الله علیه و سلم
ببین مشاهد کن که چه پادشاهی است
و چه صاحب غریب نواز و ملک دنیا و
دین بخش است که هر یکی از نوکلان او
دبندگان درگاه او زنده گویانند و این
ایند و فریاد رس حین انفس و با و شاه
زین آسمان مقصود بر ملک مکتوت
اندر این انوار و لایحه سیادت
این خاصگان نظر کن مستغنی از عوام
الانسان باش اینها مقصود آدم و در
اول کتب موطوعه همین بود مقصود آن
در حکم که با خود دارد نیست تو سنی
من بکار طالب حیات است و کفایت
با که اینجا نیست جا می رسد روی
و بکسی هم پیشی در اول نیست

لیکن مشیت تو در میان ست تا اگر بختی و آنچه بخشی خواهش خواهش تست یقین دانم که خواهش
بند را بی خواهش تو تاثیر نیست و فائده فی و لیکن بنده بیچاره است از خواهش صبر تو اند
و بی آرزو نتواند بود حکم کتاب تو دست حبیب تو دعای می کنم اجابت بر تست نظر بر شرائط
اجابت که می اندازیم باز نامیدی روی نماید و سستی در کار میشود بشرط که مطلق حاکم
علی الاطلاق راجع باشد و اگر حکم تو چنان رفته است که بی شرائط اجابت نکنی اول شرائط
اجابت کرامت فرما بعد از آن توفیق و عاده به طریق اولی درگاه تو مقصود خود می خواهی ملاحظه
همه چیز بر چند گویم که چندین کلام ادب نباشد و چنین زیاد در کار نبود طبیعت قرار نگیرد
و ما بشارتی از مطلوب ندی و بر بانی و یقینی عطا نفرمائی اگر این دعا بموقف اجابت نرسید
فواحه تراشم و احسرتا چنین نشود یا الله الا اجابته یا کریم القبول و القبول یا رحیم خداوند
بتجویف نفس و شیطان اوقات مشوش گردد و آخر آن بچشم کند چون دست بکلام مجید تو زنگ
جمله غمها تسلی یابد و تمام محنتها مبدل براحت گردد و بعزت تو که اگر هیچ حالت در دفع هموم
دنیا و مزید یقین احوال آخرت چون تلاوت کلام تو یافته باشم خداوند با کلام خود محبتی عطا
کن که در آن مستغرق گردیم تا هر چه خیر ذکر تست در نور دیدم خداوند آن بچکس کیفیت غم مرا
و حقیقت آنرا جز تو نداند بهر که گویم بحقیقت حال نا رسیده حرنی گوید که هیچ بمن در نگیرد و در
من علاج نپذیرد و بسیار کس آنرا بر عرضی دیگر عمل کنند آهی تو میدانی حقیقت حال مرا
و عرض مرا و غایت مرا و نیت مرا الهی دم از صدق نیت نتوانم زد که از تو هیچ پوشیده نیست صدق
نیت از تومی جویم و حسن عمل از تومی خواهم خداوند هیچ عمل ندارم که شاید در نگاه تو بود هم
بعلمت نقصان معلول و بفسدات نیت مشمول جز نیک عمل که هر چند نسبت باینجا نیک حقیر
باشد ولیکن بذات پاک تو که بس عظیم و خطیر است اگر چه اعمال بندگان همه به نقصان و تقصیر
موصوفت است اما زبان ادب نیست تقصیر بآن عمل راضی نیست آن عمل کدام است
قیام بندگان در حضرت حبیب تو با تحفه کسوة و سلام بر آن حضرت صلی الله علیه و آله و سلم
بعت تضرع و انکسار و عجز و افتقار خداوند که نام موقت و محل با غنک الاضنه و غیره در قبول
رحمت در روی زیاده از اینجا باشد خداوند یقین صادق است که این عمل مقبول در نگاه تو خواهد
بود و در وقت اعلان را بدان راه ده جا غنا حاطا و من غار و اللها رب الاربابی و غیره در نگاه تو
در طلب روزافزون دار و صدق تقطیر زیاد کن نمی که در این دنیا و در راهی که
باز مگر بشارتی که کرده ظاهر آرزو بشارتی که کرده بود و در آنکس عملی که در این دنیا و در راهی که
خواهم که تقریبی تو را بگیرم و آنچه در این راه است در آن راه است در آن راه است

Marfat.com

بسترا من وانی عاقبت کار من که در دل من نیاید آنرا نیز وانی خداوند این همه الحاح
 شکم نیست بلکه عین عجز و انکسار و مضطرب است و خلق الانسان ضعیفا خداوند انیکان رفتن
 و مردان گذشتند و زمانه رسیده که در روی نیک بودن و شوار بلکه تصور نیک بی هم مجال
 اما اگر تو تقویت کنی و تائید نمائی آسان است الهی اگر چندے از افراد اختیار باقی مانده باشند
 ایشان را نگاهدار برای تخم نیک و ازان تخم فروغ و ثمرات پیدا آکمیید با را شاخ در شاخ کن
 و دهار ابلغ در بلوغ ساز کشفه طیبه صلها ثابت و فرعمانی السماء توتی اکها کل صین باذن
 ربها و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین و افوض امری الی اللہ ان اللہ بصیر بالعباد

سپردم بتو مایه خویش را | تو دانی حساب کم و بیش را | و صلی اللہ علی حبیبہ محمد وآلہ
 اجمعین قصیده دارم در لغت خواهم که اختتام سخن هم بدان کنم تا عاقبت کار محمیه و گردد
 قصیده این قصیده اگر چه درین دیار صورت یافته بود ولیکن بعد از وصول سعادت زیارت مدینه
 مطهره در حضرت سید کائنات علیه فضل الصلوٰۃ و التسلیمات خوانده شد و بوقت اجابت وصول
 یافته موجب حصول مأمول حقیقه گشته و الحمد لله علی ذلک

قصیده

بیای دل دمی از هستی خود ترک دعوی کن
 فکدی چون نظر در عین معنی بعد از ان ایل
 در چاک عین هر دم صد نوای در دل بشنو
 چون داند مقصد سفر سوی دگر داری
 بصد خون جگر در دیر بل کش تو من نیست
 پس اگر بر سر کوی فغانه پای استغنا
 اگر خواهی تا فغانی جان شاه استغنی
 در کار دمی آید کعب جان این لوح دل
 بهای می خرد دل چشم تا خاسر زو مغنی
 حاصل کن در این حالت دعوی مکن تنائی
 در این عالم کفرین آید و دیگر
 در این عالم کفرین آید و دیگر
 در این عالم کفرین آید و دیگر

میفکن چشم بر صورت نظر در عین معنی کن
 چون عناق از سر عزت بقاف فقر ماوس کن
 بدین قانون محبت ترک بزم اهل دنیا کن
 چرا غافل نشینی ای دل اسبابش همیا کن
 بدین مسان راه راحل گیر و قصد راه عقبی کن
 وجود خویش را گم در شهود نور مولی کن
 نخست این چشم صورت پیش چشمت هم کن
 تعلیم دیر عشق حرمت شوق املا کن
 بعین عبرت آخر سیر صنع حق تعالی کن
 بیاد دوست خود را از خیال غیر تنها کن
 چشم دل بحال دوست را هر دم تماشا کن
 جان در غیبه کن که کش که اول نیز خفا کن
 در این عالم کفرین آید و دیگر

نصیحت کنم تا ابناء روزگار و ترس از غبار
 بسوی خجانی و دوسلای گلانی دل تشویش
 وقت فتور حال راه نیاید دل چون کوه
 بعلمت حق و بعون محمدی طرد دیگر کجا
 طایب سوسان مدخلیت غیر خواهد ماند
 اگر اندام شوم و عظمت کبریا تنزل کنی
 و بعالم بشریت و خود خواهی و آرزوی
 مطالب حصول مقاصد آنی امید و آرزوی
 کاینجا همه مطالب حاصل است آخر
 نیک ملک ضاست و متصرف و مظهر
 اوست بر نیابت و کالت و سفارت
 رسالت و پیغمبر و خاصه گان در گاه
 و حاضران گاه در یگانه او است دیگر
 کیست شد العزیز و رسول اللومین
 و لکن المنافقین لا یعلمون منافقان آنها که
 بزبان لا اله الا الله محمد رسول الله
 میگویند و در دل ظلمت شرک و نظر بر
 اختیار دارند بلاحظه و باب شریعت شکی
 گویم منافق نیستند ولیکن منافق
 صفات از کتاب الله عینا و علیم شیخ
 ذکر شد با نحر و شتغال بصیغه صلوات
 اللهم صل علی محمد وآلہ و صحابه اجمعین
 میگردد و میگفت بیمن که در چه دریا با
 غوطه بینی اللهم که گفتی در دریا کمال
 جامع حق سبحانه افتادی و چون علی
 محمد گفتی در سایه فضل او سینه
 غوطه خوردی و بار او صحابه سدرای
 کمال ایشان خاصه کوی آخری نصیب
 افتاد و تعالی دست ازین بجز بر آمدن
 صوت نداد بدان ای فرزند کافیا
 وقت و ابناء روزگار هر چند قسم
 جمله انایشان کنی بجز روی ماند
 و انعلیه نصات تمامی عاری نیستند
 و گاه گاهی بهر حال مستوفی نالود
 بول ایشان می تا به و از خلق عیاش

تو در خاطر اهل بیتان چون باد بکشت
 خردی انصاف باش منی و غده خاطر
 از زبان زده گرفتار صحبت سستی ایشان شد
 و بجز انصاف زنده مکار و نکر
 بر نفسانی تشویش بند بگویند بیایند
 پندار حق بان بیایند و سستی
 ازین نرسد که گرفتار تو باشی و شای
 خواهند و در ایشان عزت سرفروزی
 فرمان حق است که در صبر علی با یقین
 تا بجز هم بجز اجمیل او اگر زبان
 کند و در مقام انبیا نبی جان بیاید
 سبیل هجرت بجز خدا و مدینه نیست
 که هجرت سنت انبیا است هر چند
 العلیم باری وقت را غارت کن
 از دست مده و فرست غنیمت دان
 خاطر جمع داد امیدار باش این دعا
 بخوان که سید عالم علی الله علیه و سلم
 بفرموده می حسن بن علی رضی الله عنهما
 کمال قطار این است و ختمای طهارت
 کبری است در معاطه آموخته اللهم انی
 فی قلبی رجاء ان اقطع جان منی
 حتی لا اجد احد اخریک به ساهبه
 این کلمات تصور گشت زبان طهارت
 که ضمن چیزی باشد با خداوند
 العاقبة بالخیر

الرساله الاربعون دفع
 کسل بالمواظبه علی العمل

لا اله الا الله محمد رسول الله
 بانای نفس بر تقصیر عمل میکند
 از کارهای طیبی و طوبی کاری کن
 بعضی که عمل کسل است با کسل
 کمال عمل است تو با چه چیزی
 جود از تو نیست تا تو را انانیت
 برپا کرده در تلافی ضایع است

چو فرق واضح آمد در میان ملک ملک
 کش از پر کار الا حیط عدم بر صفت عالم
 پس آنکه نقطه ذات است کاد مرکز هستی
 بدون از روی صورت وزه معنی بدون دانش
 همان نقطه تحریک کرد و آمد دایره پیدا
 چو بینی نور مطلق خویشتن را در میان ناری
 مسملی واحد و اسمای او از حد و حد بیرون
 در اسمای حقیقی شد مسمی عین بهر اسمی
 معانیست مشکل حساب علقان وحدت
 کمال نفس هم تهنیر با خلافت بدست آید
 حقیقت از شریعت نیست پیش عرفان بیرون
 برین کشتی نشین تا بگذری زین بحر به پایان
 زبان مکتوبات فرموده شایع سخن این است
 دهان را قفل خاموشی و سر بسته در آن
 و اگر خواهی زبان بکشای و در راه سخن بویی
 سر بر آرای ملک آفرینش احمد مرسل
 نشد تا بر سر منشور عالم خاتم حکمش
 بیان قربت اوقاب تو سین است اولی
 قیاس رتبه و مقدار فضل از انبیا تا وی
 حبیب الله بود او انبیا را دان محب الله
 بخود میرفت موسی لیکن او را حق بخود برش
 چو خود برود او را در حق او قدر ای گفته
 خطاب با عتاب آن تو لیتم اگر خواندی
 اگر خیریت دنیا و عقبی آرزو دارسی
 بیای دل قدم نه بر سر کوی وفا و انگ
 سوزن را بر راه جلوه آن سر و بالاکش
 شنایش گوئی چون نسبت انبیا پیش تو کن

بلاک و سستی را حکم بر هر چیز حال کن
 بسان دایره آنرا محیط جمله اشیا کن
 بدون زمین دایره آن نقطه را ثابت بالا کن
 میان نقطه و آن دایره غیریت انفا کن
 مثال از بهر این از نقطه جو اله پیدا کن
 هو الحق از انانیت بعد این مختار اولی کن
 بهر اسمی شهود نور ذات آن مسمی کن
 عجب مشکل حدیث سستین بگویند و روشن صفا کن
 تحصیل کمال نفس حل این معما کن
 اگر این راهوس داری بنای شرع بهر آن
 مثال آن بکشتی سازد شبهر آن بدریا کن
 چو فرعون از خود را غرق بحر کفر و هوا کن
 بی اسمای توفیق زبان عجز گو یا کن
 کلید امرش آوردن در سر بسته ترا و کن
 شای بد شاه یثرب و سلطان بطحا کن
 که پیش از وی نشد در ملک هستی کار و توان کن
 ز دیوان انزل تا مدبران منشور طفر آن کن
 بمقدار علو قدر او این نیز اوست کن
 ز قطره تا به ریایار ذره تا به بیض کن
 قیاس کار از اسرمی بعد جا و موسا کن
 ز رفتن تا به بدون فهم طرق آسفا کن
 بموسی بن ترانی فهم تفضیلش از بنجا کن
 باین دو ائی و الا قدر ملک دین و لا کن
 بدرگاهش بیای و هر چه می خواهد بیا کن
 ز راه صدق جان خاک راه آن کند و کن
 در میان راهی هر چه را که خواهد کن
 این کس است که در راه آن راه را کن

مخوفان اور افاضل اہل شرع و حفاظدین
 چنانچہ انشاء تفصیل صفاتش عاجزی بیل
 خزیمہ و غم ہجر جمالت یا رسول اللہ
 اسیران تو جان دادند
 ہمان تاریک شد از ظلمت نغم یہ کاران
 زین کاران بہانہ ہوا سودای زردارند
 ہمہ بی ہمتان دہر بخل آئین خود کردند
 ز ظلم ظالمان شورست و غوغا ہر طرف آخر
 بسنگ سیم و زر جاہل گرانبارست از عالم
 بصدیق صداقت پیشہ فرمانا قدم آورد
 عمر را باز بستان بر سر یہ معدلت آئین
 ہمہ کس راست از عجب تکبر دعوی اندر سر
 برف حیل این رو بہان بفرست شیر حق
 بزور بازوی خیر کشا بنیاد جمل اقلن
 و گرنائی تو با یاران بظلم آباد این دنیا
 بہر صورت کہ باشد یارسول اللہ کہم فرما
 محب آل اصحاب تو ام کار میں حیران
 بیاختہ مدہ تصدیع خدام چاہش را
 تقسیمت باش رضی دم من الا بک حق

وگر ہر وصف کش میجویی اندر چشم املا کن
 بیا و عرض حال خویش بر خدا مشا نشان کن
 جمال خود نما رحمی بجان زار شہید اکن
 وہان بکشا و از راه گرم احیای موتی کن
 بیا و عالمی را روشن از نور تجسلا کن
 شکست در رونق و گرمی این بازار و سودا کن
 بلطف معان و مبین و از گرم احیای محیا کن
 بعدل و رافت خود بر طرفت این شود غوغا کن
 بمیزان عدالت قدر ہر یک را ہویہ اکن
 طریق صدق و آئین و فارا باز پیدا کن
 بدین آئین میان خلق رسم عدل احیا کن
 ز سر بفرست عثمان را و قطع امر شور اکن
 بفرمائش کہ قلع با خیان و قمع اعدا کن
 رواج رونق بازار علم و کار تقوی کن
 بدفع ظالمان حکم نیابت را بعیسا کن
 بلطف خود سرو سامان جمع بے روبا کن
 بلطف خویش ہمہ فرند ہم در روز فردا کن
 کہ احوال تو معلوم ست از ہمارش کن یا کن
 سکونت و رزق شکستہ کن خود از قسما کن

کاری آفریدہ و جان مکرکہ توفیق کار
 بخشیدہ و با بکن میا ساختہ جہان
 او گوانندہ اور میگرددند و میخندند
 میخاہد ہر چہ فرمود کن چنانچہ میخاہد
 بجنبتہ در میان میاد خود را بسین
 بہصوت فی ملک کعبت بشاد این بدان
 ماند کہ کی لعبتی ادکل سازد و آنرا
 در دست بگیرد و بچسباند و آن لعبت
 بر خود بچسبید و خواہد کہ بچسبند این کوشتم
 این عبارت کہ تو میکنی چہ برین می نای
 و چہ اورا اعتبار میکنی و چہ قدر می نای
 کہ مان تکامل میکنی و بران نعمت نام
 می نای و اگر هست برای خود میکنی کہ
 منت می نای بر خدا و سوگند ایا خلق
 مینون علیک ان سلوا علی تو سوی اسلام
 بل اشتر من علیک ان ہماک للایمان و
 خلق را از عمل تو چہ دانند کہ ہر ایشان
 می نای کسی بڑی خود کاری کند و
 دمنت بردگیری اندیان ہست تو خود
 و ہر خود یکا رہی خدا کردہ دہم
 برای اجرت میکنی و در دنیا و آخرت
 امید ہداری و برای نفس خاکسای کسب
 میکنی تو خود راہ آخرت میسازی پس
 برای خدا چیست ان جنتم حسنتم انکم
 فاند عمل تو سر خراہش دعا و رزق
 و طلب است این بنگی نیست بنگی
 آنکہ خاص برای خدا کنی و خود را از حق
 چندین اہل دنیا کسی کاری بری خود
 میکنند طلب میباشند میزد و معانی
 میکنند تو نیز برای خود کاری کردہ بلکہ
 حرم و طبع تو زیادہ ان ایشان سے کار
 تو برای صلاح دنیا و آخرت ہست
 و ایشان خود ہمین بری دنیا میزدند از
 اجرت فارغ نشستہ کاہل ہست و
 نادر بر کز دست را عنیت نمیدین

قال بعض اصحابنا و کما یرید الکتاب ا

طریق بلحق اخلاص کتاب المذوقہ و غنی نام تالیف این کتاب عزیزی اگر کنی ذکر اولیا حسن

بسم اللہ الرحمن الرحیم

کتاب اخلاص اللہ نام شد و کیفیت تمام آن زمان شود کہ از ذکر کمال مدوۃ الاخبار بدوہ المقربین
 اللہ تعالیٰ ان کتاب جانان آب نظر علی آبی مصدر برکات ناقنای امام ربانی مجدد
 اللہ تعالیٰ علی العالمین صلی علیہ و آلہ وسلم و علیٰ اہل بیاتہ السلام
 اللہ تعالیٰ علی کل مسلم و مسلمہ و علیٰ اہل الدارین و الاخرین و علیٰ اہل
 اللہ تعالیٰ علی کل مسلم و مسلمہ و علیٰ اہل الدارین و الاخرین و علیٰ اہل
 اللہ تعالیٰ علی کل مسلم و مسلمہ و علیٰ اہل الدارین و الاخرین و علیٰ اہل

چندین اہل دنیا کسی کاری بری خود
 میکنند طلب میباشند میزد و معانی
 میکنند تو نیز برای خود کاری کردہ بلکہ
 حرم و طبع تو زیادہ ان ایشان سے کار
 تو برای صلاح دنیا و آخرت ہست
 و ایشان خود ہمین بری دنیا میزدند از
 اجرت فارغ نشستہ کاہل ہست و
 نادر بر کز دست را عنیت نمیدین

ماخذ فی ترمی که یکبار نشانده توفیق
 بازگردد و در اینجا نشانده چون تاریک
 دلائل محبت دنیا را باطن تیریزد و طلب
 آن سرگردان سازد و حجاباتو که در دنیا
 پیوسته خاطر پریشان بر تو بجا رود
 بطاعت محبت نماز و خوارگوانه
 و نام ترا از دیوان اهل سعادت بگویند
 آن زمان دانی که حال تو چیست دیگر
 پیشانی خوری سود کند نعمت خدا
 در خود نمی نگری شکر میکنی بر خیزد خیز
 عمل کن و شکر گو که بهم باعث مزیت
 عمل خواهد بود و هم سبب یاده نعمت
 و اگر نیک نگری با نعمت سلیم کار نمانی
 همین مزیت توفیق عمل خواه که همه در
 اینجا است بجز این جزای عمل که علامان
 طلبند چمن لیاقتی عمل است فردا
 بینی که چیزها با خود ببری چه نوبت
 از باطن تو سرزند و چه چیز بایزین
 آن چیز شیخی و گویی ای کاش بیشتر
 و بهتر ازین کار میکردم و بیساعت
 دنیا بکار نمی نشستم چه کسی که فردا
 باقی برین شکر کار نکند اگر کوچه
 ریشگون دنیا با کار و مزروع آخرت
 است هر چه اینجا کار کند آنجا برود
 و بدانکه هر عمل نوری نماه اندر که
 عمل ترک کرد نوری از وی فوت شد
 خصوصاً در انقض و اجبات و سنت
 مگر که نور در اینجا قوی تمام عمل
 است مهربانی و عنایت الهی تعالی نگر
 که بنده گان آرد و گفت این عملها را
 البته کنیده اندست نه بید و بتقلید
 از خود در صورتی نباشید و اگر کنیده
 در عمل حجاب حجاب بکنید بی نهایت
 که برود تکلیف بنده ایستقامت
 حضور می آید محبت یک من قوم

و اصلان در آخرین کتاب مناسب نمود چون در حقیقت کار نگری اول و آخر کیست و
 رجوع شیخ مشهور و بر سنده ثقات مذکور این امر ظاهر تر شود چون به بینی مکتوب شیخ که در آخرین
 نسخه بیاریم انشاء الله تعالی با بجز است آنجناب به است و هشت واسطه به امیر المؤمنین
 سیدنا عمرون الخطاب رضی الله تعالی عنه میرسد در سال نصد و هفتاد و یک لادت آنجناب دان
 در کمتر ایام از تحصیل علم کفر اخ حاصل کرده از والد ماجد خود اجازت سلسله چشتیه و قادر بود
 سه روز و یک و کبر و یه یافتند و هوای حجاز محل غنوق بستند و به حضرت دلی رسیدند در اینجا حضرت
 خواجه محمد باقی قدس الله سره العزیز دولت ملاقات است بهم داده صحبت گیر افتاد و در طریق علییه
 نقشبندیه بیعت فرمودند و در دو ماه و چند روز نسبت حضور نقشبندیه حاصل نمودند چنانچه
 بعد از آن ایام حضرت خواجه بیکی از مخلصان رقم فرموده اند که شیخ احمد نام مردیست از سرهند
 کثیر العلم و قوی العمل روزی چند با فقیر نشست و خاست کرده عجائب بسیار از روزگار
 اوقات او مشاهده نموده بان میانیکه آفتابی شود که عالم از روشن گرد آفتابی و نیز حضرت خواجه
 فرمودند که شیخ احمد آفتاب است که مثل ماه هزاران ستاره با در سایه او گم اند و ارشادات خواجه در
 فضائل آنجناب بسیار است که در مالا اختصار بهین قدر اکتفا رفت بهمدان اندک ایام آوازه
 حضرت بلند شده آستان فیض نشان ایشان محط رحال و مجمع اصحاب کمال گشت علما از دور
 نزدیک بخدمت رسیدند و امر از ترک و تاجیک بشرف حضور بهره ور گردیدند مشایخ عمده ارادت
 آوردند اکابر زمانه بتواضع برخاستند و کت ایشان مس باطلا شد و زوره با آفتاب ات با برکت
 ایشان آیتی بود از آیات الهی و نعمتی بود از نعمای ربانی نزعی که در میان صوفیه کرام و علمای
 اعلام از هزار سال بود ایشان برداشتنده و مورد حدیث صلده شد چنانکه در حضرت القدس
 آمده علامه سیوطی در جمع الجوامع حدیث روایت کرده که پیغمبری الله تعالی علیه سلم فرموده بگوین
 فی امتی رجل یقال له صلته یصل الی الجنة بشفاعته کذا و کذا ما ناکه اشارت بر وجود مسعود حضرت
 ایشان باشد چه ایشان در میان علما و صوفیه صلده بودند که اختلاف در همین را در وحدت و جود
 راجع داشته اند چنانکه بعد تحریر این مقال خود نوشته اند انما هو الله الذی جعلی صلک من العوین
 انتهى اطلاع بر معنیات اشارت بر خفا و تصرف در مکونات الهی نعمتی بود از صفات جمال ایشان
 یکسویه وصفی بود از اوصاف جلیلان جلیل ایشان شمارا خوانی و کرات که در کتاب مقامات
 مروی شده بهفت صد میرسد و تا عدای این آنکه چه مقدار صفاها را در کتاب خود آورده اند
 کلمه یک سه از آن حواله می شود آورده اند که در سفر بود و در آن ایام از آن ایام از آن ایام از آن ایام
 شده اند بار بار دیگر می گفت مرقم صح نام و در روزگار آن ایام از آن ایام از آن ایام از آن ایام

و در هر حکم امرات پرانند شیخ و اگر چه
 کسل ضعیف ایمان و فتور عقاید و ایمان
 ظلمت منور من غفلت است ساحتی
 خوش مشغول باش که در حضور این ظلمات
 پایدار کند و مجال خود بیانی قانگی در
 ایمان انشراح در سینه و نوری دل
 پیدا آید و بدانکه هیچ چیز موثر تر در
 صورت نور حضور از استقامت عمل
 وادامتن نیست نخست همین کسل
 بر خیزد شروع در عمل کن خصم ما تا که
 فاضلترین علماست خصوصاً نماز
 شب یک که کت تمام نگویه باشی که
 حال کشته ظلمت غفلت بر سفته
 و زنگ کسالت بر طوط شده و تانگی
 و نوری و ذوقی پیدا شده باشد
 هر عملی که کنی خوب کن و بجهت کنی بادی
 کن بر امکان و شراک آن چه خوب
 بجا آید دانی که شاید که همین آن عمل
 تو باشد همین ساعت آخر عمر تو
 بهشتی باش و دیاب که چه گفتم
 دیگر تو دانی که کار کن
 کار بگذر از گفتار و کار برین طایفه
 کار دار و کار

تحت کتاب الرسائل الاربعة
 ویتلو با ما زکوة علیها یعون رب
 العالمین وفضل سید المرسلین
 صلی الله علیه وسلم وعلی آله
 واصحابه اتباعه طریق
 الحق ویحیی علوم الدین
 و

خلیفه حضرت خواجه باقی بالله قدس الله سره پانزدهم اند و در صدر این طوط و دهه ای بر او آن در آخر کرده
 بودیم نیست درین ایام صفای نقیم خدمت میان شیخ احمد سلمه الله تعالی از حد تجاوز است اصلاً برده
 بشریت عشاوه جبلت میان نماز قطع نظر از رعایت طریقه و انصاف حکم عقل که باین چنین نرمان
 و بزرگان بد نباید بود در باطن بطریق ذوق و وجدان غلبه چیزی نداشته که بان از تقریر آن لال است
 سبحان الله مقلب القلوب وابدال الاحوال شاید ظاهر بنیان استبعاد کنند من نمیدانم که حال چیست
 و بچه منوال است انتی بلفظ صلی الله علی سید و اولاد محمد و آله و صحبه اجمعین بر جنتک یا ارحم الراحمین

تائمة الطبع
 شرح اتمین سابق کلید خانه منظر صفات اربین لوی محمد حسین افضیه

محسن بیان اهل حیرت حمد ثنائی علم و خیریت که اشباح خبا غیب بر مرآت قلب در عالم صلی الله علیه وسلم
 نمایان نمود و از شهبوس نوارش اقسام را بخار و برار را استقاوه فرمود که جعل نور القمر مستفاد من نور الشمس و
 زینت حرمت زبان کافه انام اهدای صلوة و سلام بحضرت مخبر صادق و بشری و نذیر است که عمل بر خبا و اتحاد
 او سبیل ضوان الله بجا می نمود و برده با از اسرار سر بسته کشود فور رسالت انهر من الشمس بین من اللاس
 اما بعد بنده حقیر محمد حسین فقیر ساکن بیت خلعت شیخ محمد اعیلی عمده انوار الجلیل عرضه میدهد که
 در مندان محبت کبریا را خرد و مساکین اهل عشق مولی را اصلاً که درین زمان فرخی توانان بود و لیلای
 مقصود و لها و عماری سلما ی مدعای اهل صفا که عبارت است از کتاب مطاب حکایات عاشقین رب
 عفا درو ایات مشتاقین جمال کردگار خیر را عین الی بکته و لاخالفین من النار الذین یصدقون
 ولو کانت الجنة نصیب العاشقین بدون جمال او ایلا اولو کانت لهم نصیب المشتاقین مع صصال الفاشوق
 المسمی باخبار الاخیار فی اسرار الابرار از تالیفات عالم دین رب فلق حضرت شیخ عبدالحق ابن سعید الدین
 اسکنها الله فی اعلی علیین از بابا فادت مآب مولوی حافظ محمد عبد الاحد سلمه الله الصمد
 جلوه فرمای نظارگیان و ششده بر منتظر مشتاقان میشود وقت است که نقد عقل و خرد وینا بار زمان
 رونمایی داده بنمود جانها مشتری آن شوند و بصاحب است این فینق بی بدل خالی از ظلال باصلاح ظاهر
 و تصفیه باطن پردازند اکنون وقتی است که گرفتاران اتباع بود از دیدن کسب قصص کلز و مطالبات
 مثل بدر منیر فضاء عجائب و لکاولی و اگر کل و غیره با و تذکرهای باطله استعجاب
 این تذکره محبان خدا آهن وجود خود با راطلاسی است اشارت کرد اند که هر چه در عالم
 را شمع حرم توبه و تقوی سازند و باند الذین دهبده است اتمین التامل الطریق است و این
 طبر و لیا طریقه و لیا اثر الخائمه آیین

می شکست و قول وی عزوجل و وضعاً عنک و زرک الذی انقض ظلمک اشارت بانست تا حاضر و غایب و کابین
 و باین و جامع مرتبه فرق و جمع کشته و بار مکاره و شاید اینکار برداشته با رعایت آداب بساط قرب جمع نمودن
 کابین باین که گویند بر تومی از نور اینست این حال و اثری از سطوت این مقام است

هرگز وجود حاضر غایب شنیده بد من در میان جمع و دلم جامی دیگر است بد و رسافت ز سافت بیرون بد و رضافت
 رضافت بیرون بد قال الله تعالی ان من شرح الله صدره للاسلام فهو علی نور من ربه میفرماید که کسیکه بکتاب خدا
 سینۀ او را برای قبول دین اسلام و اتصاف بصفت استسلام پس آنگس مستولی و مستطی بر نور است اد پروردگار
 خود و اعظم اسباب شرح صدر نور است که باری تعالی در دل بنده می تاباند و آن نور توحید و ایمان است که چون در دل
 بنده افتاد فرح و سرور و کثرت در سینۀ و فراخی در دل او پیدا آید و چون آن نور مقنود گشت در تنگ ولی افتاد و سختی
 و شقت گرفتار شد قال النبی صلی الله علیه وسلم اذا دخل النور فی القلب الفسخ و انشرح چون در آید در دل نور ایمان
 فراخ گردد و کثرت در دل صحابہ گفتند یا رسول الله ما علامته ذلک النور صیغیت نشان در دل در آمدن آن نور
 فرمود الا انابة الی دار الخلود و التجانی عن دار الغرور فرمود نشان در آمدن آن نور در دل رومی آوردن رجوع
 نمودن بنده است بد آخرت که همیشه و پابنده است و دور شدن و مقید و گرفتار نابودن و دل بر کندن است
 از سرای دنیا که فریب دهند و از راه برنده است و بطایر خود را آراسته و پیراسته نماید و بمکر و غیج و دلال دل از
 عاشقان خود بر باید چه بر و شنائی نور ایمان بدیده بصیرت بخت یقین در یابد که بنای کار و دنیا نا استوار و ناپابنده
 است و آخرت دایم و باقیست لاجرم روی از دار فنا بگرداند و توجه باطن بدار بقا آورد و توشیحات برای سلوک
 راه سفر با خود دارد و نصیب شخص از انشراح صدر و فراخی دل بر اندازد نصیب وی است ازین نور و نور راه کثرت
 سینۀ و فراخی دل افزای تمام است و ادنیجبت است که نور محسوس نیز در شرح صدر و فرح خاطر حظی وافر دارد و
 ظلمت محسوس بعکس آن تا گفته اند که نفس ناطقه عاشق نور است هر جا که بر توی از نور دریا بد روی توجه بهمان
 جانب آرد و بهمان طرف بشناهد بسکه بر خورشید تابان جالت عاشق است بد که یک شب تاب را هم
 دوست میدارد دلم بد و ازینجاست که در خانه روشن خواب کمتر آید که نفس سبب توجه و اقبال بر و شنائی آن
 درون بیرون افتد و چون تاریک شود بهمان درون رود و بظلمت آید خواب در آید بد بزم وصل توام
 دیده روی خواب ندید بد چراغ روی تو در پیش خواب را چه مجال بد و بکلیت نور خواهی بود با عقلی بر توی
 نور وجود باری تعالی و تقدس است و نور نام ذات پاک مقدس است که الله نور السموات و الارض و این نور
 بر ذرات موجودات نافه و تمام محسوسات و معقولات را در گرفته بر جانوی دیگر و بزرگی دیگر نور یافته است
 و چون بدار و قیوم همه اشیا و وجود حق است که نور الانوار و موجود و منظر تا به احکام و آثار است لاجرم نور
 نور و طالب آن ظهور باشند که هر کس منعم و مری خود را دوست دارد بد چه غلام آفتاب بر آفتاب است
 بد چشم بد غیب پرستم که حدیث خواب گویم بد و با بجا ظهور نور از اسباب نور در عالم غیب است

B

کسی گردد و غیر آن اندوه احسان بسیار است و اتم و اکل و جوه آن احسان نبودن است تعلیم علم دین و هدایت راه یقین تا باعث بر تقویت و تائید دین گردد و در حدیث آمده است و چیزی است که بر آن رشک توان برد و غبطه و حسد نمود یا مالیک آنرا در راه خدا به بندگان خدا صرف کنند یا علمی که در دین حق بطلبان حق بیاموزانند هرگز حسد نبوی بر منصبی نهاده الا بر آنکه وارد بادل بری و صابله و دیگر از اسباب شرح صدر و شجاعت است نزد انصاف هر که در راه حق در بیخ نزارد کشف سینه و تروپه تعلق ترا روی که خواهد بود و شجاعت سر همه خوبهاست و مصدر همه نیکهاست و هر نیکی و کار سخت که در راه دین توان کرد بزرگوارانگی و قوت و شجاعت توان کرد و گفته اند که شجاع را در آن هنگام که همت بر جان بازی بگذاشت و حمله کرد چیزی نماید و کاری کشاید که دیگران را بطولات چهل سال نماید و نکشاید اما اگر برای خدا در دین خدا باشد بی تکلف جان دادن بالاتر از همکارهاست لاجرم جزای او این آمد که بل احیاء حذر بهم برزقون فرعون با اللهم الله بالاتر از این توبه چه باشد و نان دبی از بهر حق نماند و بندگان دبی از بهر حق جانت دهند و دیگر از اسباب شرح صدر پاک کردن دل است از صفات ذمیر از حسد و عجب کبر و ریاء و بغض و کینه و حب دنیا و مال و جاه که نه برای خدا باشد ظهور آثار آنها سبب آثار بخارات و وفاتات ظلماتیه کونیست است که از زمین بشریت و نفسانیت برخاسته دل را مکرر و مظلماً سازد و اولیایان توحید و علم و محبت ذکر حق که اسباب شرح صدر اند خالی کرده ساحت سینه را تنگ تیره گردانند و ذکر بر لب طریقت شیرینی بیرون نکند که بکوی حقیقت گذر توانی کرد و صدر و قلب در اصطلاح اهل معرفت دو عالم اند یکی از دیگری وسیع تر و مثال خاشاک که بر صحیحی و فضائے باشد چنانچه صورت عنصری حسی این عضو بر آن واقع است چون خانه روشن بود لایب صحن خانه نیز روشن گردد چون تارک بود تاریک و هر چه بر قلب از عالم ملکوت وارد گردد انا نوار اسرار بر توان بر صدر بتابد و روشن فرخ گرداند و این معنی در شرح فتوح الغیب زیاده برین شرح یافته است و از آنچه مذکور شد معلوم گشت که اسباب شرح صدر توحید و ایمان و علم و محبت و ذکر حق و احسان و خلاق و شجاعت و طهارت قلب است و در مجموع این صفات اکل و اتم و افضل خلق ذات با برکات حضرت سید کائنات است صلی الله علیه و سلم و بعد از وی متابعان وی بر اندازه متابعت و هر که اقدام در راه متابعت بیشتر نصیب وی از ان شرح صدر و نورانیت قلب بیشتر قل انکتم تخم چون الله فاتحونی و لا بد هر که پیروی کنی بکنند و قدم بر قدم وی رود و بیشک آنجا رسد که وی رسد اگر چه مقام وی عالی تر و جای وی بلند تر از همه است و آنجا که مقام اوست نزد یگانه است و هیچ کی با وی نیست که در سده جبرئیل از او بازماند با اما دانه وسیع است و مقام حوالی و حواشی دارد و هر نوی که بروی می تابد و فیضی که میرسد بر تو و اثر آن بر دیگران می افتد و میرسد با ارسلناک الی العالمین خصوصاً بعد از آنکه محبت که مستلزم محبت است که المومنین من احب فیض از راه دردن و برون میرسد اگر چه در بیرون حلالی است و آنجا که توفی گجا بود منزل ما و در راه طلب شکست صد محل با لیکن شب و روز با تو گجا بودیم و با تو در محبت تو در دل ما و صلی الله علیه و سلم سیدنا المصطفی الامین محمد و آله و صحبه و اتباعه اجمعین و بر اهل حق و حقین صلوات الله علیهم

شبهت

Marfat.com

الرسالة الثانية والاربعون في بيان ايجاب الشكر لله تعالى على نعمه العظيمة

دوست دارد و دوستی آن چیز بر وی غلبه آورد عین وی گردد همین معنی که غیر محبوب از نظر شهود وی ساقط گردد تا لیلی و لیلی اما
 درین مقام است و آنکه گویند وجود یکی است و موجود یکی است و موجود جز یکی نه و غیر می در میان نه و گویند سه کجا غیر و کجا غیر
 و کون نقش غیر نه سوی الله و الله مافی الوجوده حکایتی دیگر است آنجا اطلاق اتحاد یگانگی نیز مجاز است شاید که حقیقت حال
 همین باشد اما طریقه اول احوط و حفظ است و الله علم سخن بجای عجب کشید تا اینجا آمدن حاجت نبود و بدان کاری
 نداشت طغیان قلم تا اینجا کشید و چون سخن با اینجا کشید خاموشی به و دم نازدن بهتر اما نکته در سخن نخستین بخاطر رسید شارت
 بان ضرورت است و آن آنست که شکر سبب مزید نعمت است اما بنده باید که که شکر گفتن این معنی در نظر ندارد که شکر گویم نعمت
 زیاده گردد اگر چه در معامله ظاهرا ایمان و شریعت رو است که کسی کاری کند و بکرم و عده صادق نظیر مزدوی دارد حسابی است
 اما بر طریق اهل صفوت و معرفت کوتاه بینی است و نقص تمام دارد و این شخص عاشق نعمت است نه شکر بلکه حقیقت عاشق
 نفس خود است سه آنها که کام دل طلبند از شکر لبان به شکر نیست عاشق اندولی عاشق خود اند و با این طریق مشکل
 است که سبب مزید نعمت هم گردد و اگر گردد بر اندازه همت و عمل وی گردد شکر باید که محبت ذات منعم بود به ملاحظه نعمت اگر چه
 بوجود نعمت است اما نعمت منظور نه این نعمت که در حال دارد چه جای آن نعمت که در زمان آینده اندیشد و چشم طمع
 بران دوز چون شکر برای منعم شد و وی بدست آمد همه حاصل شد من له المولی فله کل و آنکه ارباب ظاهر تفسیر شکر
 کنند که هو تعظیم المنعم لکونه منما از اینجا نیز همین معنی باید فهمید ای لذت المنعم لا الانعامه فافهم و چون عارف را این حال
 پیدا شد همیشه در شکر خواهد بود و شخص اول گاهی باشد گاهی نباشد یارب مگر نظر بر نعمتهای باطن و الطاف خفی بر گردد
 که آن دائمی است هرگز منقطع نگردد با وجود آن طالب نعمت دیگر است و عاشق منعم دیگر اگر چه خوشی و شادای نعمت از حیث
 اضافه و نسبت بمنم پایه بلند و مقامی عالی است اما درجه فرج و سرور بذات منعم عالی تر از آن است قل بفضل الله
 و برحمته فبذلک فلیفرحوا بیان حال عموم طالبان و سالکان است اما حال سرور محبان و سلطان محبوبان صلی الله
 علیه و سلم دیگر است و ازین جهت فرمود فلیفرحوا و نلغت فلتفرح یعنی اگر خوشی دیگران بوجود نعمت و فضل و رحمت من
 باشد شادای تو ای محب خاص و ای محبوب مخصوص من باید که بمن باشد نه به نعمت من که من منعم و نعمت من از من است
 نه من چون من ترا باشم همه نعمتهای ترا باشد و در نعمت عدد و شمار را داخل است اگر چه سجد و بیشتر باشد اما اینجا که منم عدد و شمار
 را گنج نبود اما همه عدد ها و شمار با دران مندرج است خدای یکی بی مانند از شمار بهیسه پرانگنده و کرد و این پریشان
 جدا و یکتا سازد و بجلوت جمال و صحت یک دل و یک روسته گرداند

جلوه

رسالة الثالثة والرابعة في تحقيق الدعاء والتمنا ولبس الحلال والاحرام

انته در سوره دعای ذات آن گزیده صفات از برای حصول سعادت و برکات در تمام حالات مخصوصه و عموماً در تمام حالات
 نصرت و رجوع به یار مالوت بخیر و برکت که درین ایام مطمح نظر و مرعی همت است شأن اول آنست که در تمام حالات
 از آنست که چنانچه با حاجت نمی رسد پیش آن تمام بود که در تمام حالات مطمح نظر و مرعی همت است شأن اول آنست که در تمام حالات

Marfat.com

در هر کاری دهای مخصوص داشت و محدثان که حافظ اوضاع دین و ملت و ضابطان اقوال و افعال حضرت نبوت اند
 آنها را ضبط کرده و فراهم آورده و جمع نموده اند تا آنجا بایده طلبید اوست نعم اگر یکی را ذکر سبب یا بد و در قلبه ذکر فرصت دعا کردن
 و درخواستن مانند آن حالتی دیگر است و بحقیقت آن نیز قسمی از دعا و سوال و طلب است و در حصول مقصود بالاتر از دعا و
 سوال و ست من شغل ذکر می عن مسئلتی عطیة فضل با اعطی السائلین فرمود هر که با زودارش ذکر کردن مرا از سوال کردن
 از من بدیم او را زیاده تر از آنچه بدیم سوال کنندگان را با قرآن عظیم بالاتر از همه است و فرمود هر که قرآن از ذکر با زودار بدیم
 او را بیشتر از آنچه بدیم ذکر کنندگان را و خود ذکر جزوی از قرآن و بعد از انوار اوست و اختیار مشایخ بر بیان را و امر کردن بر
 واحد بجهت آنست که وی سر توحید را که در اول آدمی کابین است حتی آنکه بر مثال بر آنگیختن آتش را از سنگ و لیکن چنانکه زود
 پیدا میگردد زود هم تواند که برود شیخ شیوخ زبان خود شهاب الدین عمر سرودی قدس الله روحه فرمود که نقش توحید در دل با ذکر
 زود می آید و زود میرود و آنچه از کثرت تلاوت می نشیند ویر بود آید و ویر پا بود و عظیمتر بود از وقتی دیگر خاموشی زبان حال میگردد
 و ایستادن در حضرت کریم داب هم نواله و کثرت فضاله بجز و ناتوانی و اظهار فقر و نامرادی بالاتر از آن است که بزبان تقریر نماید چه معلوم است
 که زبان شکسته بنده چه تقریر تواند کرد و چه قدر در خواست کند چه چیز در حوصله صمت او گنجد و در صورت سکوت کار مفوض به علم آبی
 وجود نامتناهی اوست و علم آبی بکنه حال بنده محیط گشته و وسعت جود وی او را در گرفته بجای رساند که بعد معانی رسیده با
 چهار صفت است فقر و ضعف و عجز و خواری و پروردگار تعالی و تقدس را در برابر آن چهار صفت است خنود قوت و قدرت و
 عزت و نیز اهل معرفت صفات بنده آئینه صفات حق اند یعنی چون بنده صفات خود متحقق و ثابت گردد و انوار آینه صفات
 آبی در وی پیدا آید پس چون بنده این چهار آئینه را از چهار سوی حال خود گرفته محاذی جناب کبریا باشد لا با و اظلال
 صفات حق در آن بتابد و تاریکی بروشنائی بدل گردد و تبدیل نه آن معنی که صفات حق بجای صفات بنده نشیند و بنده متصف
 بصفات حق گردد و حاشا صفات حق هرگز از ذات مقدس انتقال نماید در جای دیگر حلول نفرماید بلکه سایه آن در پر تو سه
 ازان هیچ افتاده زنگ ظلمت زدای باطن وی گردد و باز دعای دیگر است بزبان استعدا که خم پیش و سوال بنده بزبان
 قال بلکه بزبان حال نیز آسنا و خلی نیست و اگر این را دعا و سوال بزبان حال باعتبار کنند درست است اما ما زبان حال آنرا
 دشتمیم که بنده زبان سوال بسته بدگاه جود و موهبت حال عجز و فقری خود را فانی نماید بزبان حال آنچه بزبان قللی باید گفت
 میگوید این مناسب تر ظاهر تر است زیرا که استعداد بالاتر از حال است و مستعدا حال و صفت بنده نیست و در اینجا سوال طلب
 که متعلق با اختیار بنده باشد قطعا نه همان استعداد که بزبان حکمت عبارت از ترقی و قابلیت اوست و در مقابل عجز و خام آسنا
 بخت طالع گویند در رسان شرع آنچه نصیب و قسمت او نموده اند اقتضای کمال خاص و وصول بقای مخصوص است
 و گویند که دعای که متوجه الاجابت است همین دعا بزبان استعداد است زیرا که تقدیر آبی بر آن بنده است که او را با طاعت
 نصیب او نموده اند برسانند که هم آبی تعالی بضمانت آن ایستاده طلبید با طلبید خواه از آن خواهی و خواهی از آن خواهی
 الا علی باشد و زما اکنون معلوم شد که حال آدمی همیشه در درگاه صفت حق طلب است و حال بنده در طلب حق است که در آن
 و اگر طلب بنده در عالم این عالم طلبید چه چیز است که به عجز و نیاز و دست و پا در طلب است و در طلب است

و آن نموده

تا در حضرت وجود حاضر آید این همه بلا بر سر امکان است راحت حقیقی و آرام حقیقی جز در مرتبه استنار نیست و ممتنع الوجود آنست
 که هرگز آرزوی وجود ندارد تحت وجود را بدان را نیست عدمی که هرگز روی وجود نبیند او مست و آنکه گفته است از معدن بلا وجود
 در این عدم را خواسته است و گفتند این آرزوی محال است گفت هر کسی را آرزوی محال است مگر این آرزوست آرزوی آرزو شدن
 عیب نمی باشد بعد از نومیدی ازین آرزو تنزل ازان مرتبه این آرزو مبارک است که گفته است **خالقنا این حکم در پان**
است به راه جانم سوی تو تا این است **یا بحکم شرع در کارش فلن** یا **یا بکلی در تکاس سارش فلن** به اشارت بعدم و فنا کرده
 است که در ویشان بدان نشان میدهند و محقق بجای تمامی این کار بر سه فنا نموده اند فنا از خلق که وجود عدم و مدح و ذم و مدح
 و عطا ای ایشان همه مساوی گرد و فنا از هوای نفس که در ظاهر و باطن تابع امر و نهی شریعت است که لایطمین احد کم حتی تکون بود
 بتعالی جنت به فنا از اراده که هیچ آرزو و اراده در باطن جز بشود فعل حق و اراده وی مانند و با بجهل فنا عبادت از فنا ...
 احکام بشریت و انطفاقی ناسره نفسانیت است و این راهم در ابتدا سبب حکم شرع در کار بودن است که تا تابع حکم شرع نشود
 هوای نفس نیز در قنای حکام بشریت وجود پذیرد و این حال با وجود آنکه ایمان داریم که جمعی را حاصل است چیزی نمیمد چگونه
 حاصل میشود راه رسیدن بدان شناخته شده و کاریکه بدان حاصل گردد نیست و بقدری در زرش آن نیز کرده تمام شدن این
 از محالات عادی بیناید و تا امید می ازان غالب و با وجود آن تا امید نباید نشست شاید که فضل حق کار خود کند و اگر امروز
 نگوید و آنگاه **بله** تا امید نباید گرت آن یا بر براند تا گرت امروز براند تا که فردا بخواند و اگر فردا نشد پس فردا شود
 مراد بفرمودن قیامت دهمشتمه یکم پس فردا بلکه منتهای وجه امید است مبداء آن هر دو میکند رحمت برزند پس ازان دم آخر
 بعد ازان قیامت و حشر و نظر و در آمدن در شست و آخر آنرا نهایتی نیست که اید همان است ازان است پس طالب همیشه در انتظار
 تا امید می که است در دما ازلی و ابدی است که گفته است اینست دست در دامن امید باید زد و بیم آنکه مبادا از دست
 رود باید داشت و جدی باید نمود و گریه و زاری کرد و آه و اویلا زد تا خیره روی نماید و حاجت چه پیدا آید حاجت بخیر است نگاه آید تا

الرسالة الخاتمة والاربعون اظها الحق والتبعات تصفير النفس في صلاح المبدأ

اشهر و رسوله حضرت نامه بنده مجبور و معبود که در عین نیستی و فنا گرفتار هستی و وجود مانده و در تفرقه و دوری کار آن دنیا را راه
 با بیم و حایر افتاده است وقت و یاری آنکه به پام روی همت بجانب علو پرورد و از غلغله ای عالم دور نگذارد و در قضای عالم
 نوزافته یکسر القید هستی رهائی یافته در خلوت وحدت و جمعیت آرام باید نه روی و نه ای آنکه تمام در حقیقت و غلبات
 افتاده و العیاذ بالله در مقام خفلیت و تغافل گذرانید آسایش باید فالذات این عالم هست که یاری به بقا در این عالم
 و تنهیب و ترو و خلاص گردد **به با تو دست هوس در کفر تو ان کون** به شاعر روی در اول و نه همان کون در کون
 فکست کاغذ وجود و صنعت در ظرف شربت و حلقی حوصله وقت بهای مسیبه آنچه که از تصور تو ان در این عالم
 و خلق دم از می گیرد از هم می با خدا با وجود آن خواه بگر بگوش و ناظر این دنیا را در این عالم که در این عالم
 متضاد که را لعلقات گردینند و در نیم نوزده در کفر لایق با کفلی انشا و نهی را در این عالم که در این عالم

جز خواهش و آرزوی حق و طلب رضای او و شوق دیدار او جل و علا و تعالی و تقدس بی ل نیست که فرموده اند: عمل مخلصه آن
 همسفتای نفس است چون فتای نفس حاصل شد همه شد سلطان العارفين بايزيد بسطامي چون بدرگاه رسيد در بر روی او
 بر بستند فریاد بر آورد که کیف الطريق الیک یا بار خدا فرمان آمد و مع نفسک قتال بیرون بگذارد نفس خود را و درون در کفست
 که نفس بگذارد بگذاردیم اگر او بگذارد نفس را به قصد سراسر است و هر سری به از فراز عرش تا تحت الشری به باید دانست
 که گذاشتن نفس بگذاشتن صفات است از عجب و ریا و بغض و حسد و کینه و عداوت و ناز و نخوت که این همه تاریکیها است
 چون تاریکی رفت روشنی پدید آمد اللہ ولی الذین آمنوا یخرجهم من الظلمات الی النور اللہ نور السموات و الارض من چه چنانچه
 حشویه روزگار میگویند باینست همه اوست و این همه را توحید نام کنند و باین بیان از دایره امر و نهی بیرون آیند و هر چه
 خواهند بگویند و هر چه خواهند بکنند و خود را در ویش و صوفی نام نهند مع بدنام کننده نگویند چندی سخن وحدت آنکه
 از عامی به نان چه خیزد بغير بدنامی به اعازنا اللہ من ذلک و اگر فتای نفس دست نهد باری از و راضی و خشنود
 نباشد که ستر همه بدبهار رضا و خوشنودی از نفس است و هیچ دانائی باین سودمند نبود و هیچ نادانی بالاتر از آن نه ازین ضل
 سیم فی الحیوة الدنیا و هم یکسبون انهم یحسون معنا امر و زهر کس خیالی و گمانی بفریب نفس از خود راضی و بخود مغرور
 علما بعلم و عمل و امر ایما و مثال و درویشان بقتان و معارف و زاهدان بزیور ریاضت و عابدان بطاعت و عبادت
 و اغنیای بچود سخاوت و فقر ابصر و قناعت این همه نیک و پسندیده است اگر از آرایش نفس و اوصاف او پاک شد
 باشند ولی آن همه تیره و کدر است و بآن آرایش و تیرگی مشکل که محل قبول و سبب حصول گردد اما با وجود آن از حمل نیک
 دست نباید داشت و بیکار نشست و ظلمت نفس را از نورانیت عمل خالی نباید داشت تا باری از مزج و خلط نور ظلمت
 مانند نخل که نور ثانی است حالتی متوسط بین بین وجود آید کار باید کرد و اگر عجبی در بانی راه باید از آن استغفار باید کرد و در دفع
 آن نفس مجاهده نمود تا خیز نورانیت عمل و استقامت و استقامت مجاهده نفس صدق و اخلاص رو خواهد نمود و ظلمت نور
 و غیبت بکنور بدل خواهد شد نفس را ماست هر که نور را با بر تو تافت با سایه دیر یا بود هر که بر تارک خور است
 از شیخ شیوخ زمان خود شهاب الدین عمر سروری قدس اللہ روحه پرسیدند که چه کار کنیم اگر عمل میکنیم ریا راه می یابیم
 ناگرمی کنیم بیکای نشینیم فرمود عمل او مستغفر و اکار کنید و از ریا استغفار کنید مخصوص فرایض و واجبات که البته باید کرد
 اگر چه در آن نفس دخل داشته باشد و عجب و ریا راه یابد اینست معنی آنچه گفته اند که ریا راه در فرایض دخلی نیست
 کارکن کار و بگذرد از گفتار که کاندین راه کار دارد کار پرمصرع عمره و گرفت جان برادر که کاندین آدمی را درین کارخانه
 برای کار آفریده اند جز در خانه دیگر خواهند داد هر چه اینجا بکارند آنجا بروند اللہ عز و جل الاخرة اینست معنی
 نه اهب نه هب بهقان خوش است اسه مطوی به هب و بهقان چه باشد هر چه کاری بددی به گنجهت هر که
 در دنیا نیز جراتی هست و هر چه با آدمی زاد میرسد از نیک و بد و نند و شادی و غمی و کماله در انان که در آن
 اما لازم نیست اینجا باشد و هم نیابد و بیشتر هم بهینند اما البتة بیان بهینند و بیشتر هم بهینند و بیشتر هم بهینند
 صادقان است مزه توفیق عمل و صدق طلب و انشراح صدر و دلالتی بهینند و بیشتر هم بهینند و بیشتر هم بهینند

چرخها بکنند و هر که خواهد بدیده فعل نشد یا شاید حکم مایه صفت اوست و بعضی من شیار و بیخ مایه شادان او اینجا جز صبر و تسلیم
چاره نیست این جبر و قهر است اینجام نتوان زد تمسکی بذیل کرم و رحمت نموده بود چون نورست بهاری و قماری رسید چه گوید باز
این گناه بر کردن زیان آمد بنام و ندمنا و جعنا و قلنا ربنا ظلمنا انفسنا و ان لم تغفر لنا و ترحمنا لنكونن من الخاسرين باری بر هر تقدیر
چون قلم در دست گرفته است چیزی بنویسد و بجز قهر و حرکت آورد اول شکله صحت ذات بابرکات از عارضه صنعتی که در ایام خالیه
عاض بن شریف شده بود الحمد لله که بخیر گذشت حق جل و علا سایه عنایت و محبت ایشان بر فقرای این سلسله پاینده دارد
که وسیله صل بسی از مشکلات و سبب آسانی و شوار بهیاست تقصیه شوق و محبت و مقتضای عرف و عادت آن بود که به شنیدین
این حال بیتا بانه بلا امت میرسد که امر و دوستی برای خود که خیر دنیا و آخرت خواهد جز ذات شریف ایشان را نمیداند جل و جان
نه ای این محبت بلکه هر جا که نشانی از محبت است با دما چون رضا ایشان بخلاف این حال متعلق شده است جزات تو نیست
نمود الاطاعه فوق الادب که گویند اینست مصرع قرب جانی چه بود بعد مکانی سهل است و بعد از آن خاری بکشت بعضی احوال
نمای که ضرورت است معذ و خواهند داشت از احوال چه گوید که خراب است و بسیار خراب است و ظاهر جهان آباد نماید که میدند
رفک برود که به این حال نبی باشد اما اگر باطن در روئید اندک چه خراب و شکسته است شکسته دل ترا از دل شیشه بپوشد
که در میان خارا کتی ز دست رهاه مشق انزو که استاد هر وقت تعلیم نموده دائمی است اما موزیک حرف درست از دست نبر آید
خداوند که تکی این سواد بسرا چه گذشت و جای امید نماند دیگر چه چیز دل نهد سه عمرم نغم تو سر بر شده چون سایه که بر
شود بدیواره آتی عهدک ضاقت به الاسباب و غلقت و دونه الابواب و تقصیه عمره و لم یفتح والابواب نومید خود نیست و خود چون
باشد اما بشارتی میخواهد که امید را تازه دارد و شوق را بلند آوازه گرداند سه وصلت که مراد دین و دنیا بخشند به صد روح الهی
تمنی بخشند به نومید نیم لبیک دلم میخواهد به یک منزله وصلی که تسلی بخشند به اینهم سهل است و عالم محبت فراق و وصال و قرب
و بعد و جز و جفا و لطف و وفا برابر است و نظریه نعمت است الهی که غیر محدود و نامتناهی است همه شکر و رضا است اما وسوسه نفس و
شیطان را چه کار کند که محبت میطلبند و میگویند که تو آهن سرد میکنی و ترا این راه نصیب نیست و مناسبی باین کار دیگر
که ترا بمنزل مقصود راه نیست و برود که در بزم وصال جانی نه تو راه گم کرده و از شایع عام عرف و عادت برآمده که خلافت راه و
روش جمهور رفت هر چند دلائل اقامت کند سه با بیار و نشا نماند نماید بزم نشوند و از انکار و وسوسه بازنشانی بجا کار کند
و چگونه این خصم ستیزه کا به نثر ادرا الزام و خنجرها انشر و النصر الامن عند الله و هو العزيز الحكيم اول در اجتهاد اینحال کلامی
هوام رسانیدند فعل خسته را بیدار گردانیدند این بود که حکم عالی حضرت در باب وی آنست که بگردد مال را در راه پاس
بیرون نهند و در ویش و تو نگردد خویش و بیگانه و مرده و زنده و همگیس را در بند و از جای بجای شود و مال را در راه نهند
بسیار رسید پس عرض داشت که اگر اینکس را برین سر اطلاعی بخشند که حبس است در الزام نفس و انفس را از راه اول
اقرب و داخل باشد فرمودند میخواستیم و دعا میکنیم که او را بر حقیقت حال مطلع گردانند تا از آنکه بگردد که در راه نهند
سباله سخت تر شد طبع منظر است نمود و بقصد تحقیق این نشان حکمشان حال بیرون نهند و در راه نهند و در راه نهند
و این امر بهایی است و راهایی است و از شایع این است که در راه نهند و در راه نهند و در راه نهند

حجت و برهان بایستاد و دو سه روز درین قلق و اضطراب گذارند ناگاه نوحه صدیق و تسلیم بر دل بتافت که ظلمت ریب و ارجیاب
 از برداشت و حجت طلبی را در حکم کفر پیدا داشته در مقام تسلیم ساکن و ساکت گشت و چون با استعجال خود شد اینجا آید و دل بر امید و عدد
 کرم و خیر صدق نموده ششست چون بار دیگر از تصور صعوبت این مرام بهر سالی یافت باز عرض داشت کرد که عاقبت این امر
 چیست و غایت این کار چه اعلام فرماید تا جدی در کار پیدا آید و شوق بیفزاید و جواب نوشتند همه خیر است و خوب خواهد بود
 و نوشتند که عنایت حضرت غوث الاعظم پیشتر است هیچ غم و اندیشه را بخورد راه ندیند و بنده الاشارة عندی اعظم من الدنیا
 بخلافیر ابل الدین والدنیا و ما فیها و الحمد لله که خوب ششست و دغدغه تمامی و تنذیب نماید و نفوس عامه خلالت از اهل شهر و غیر
 که بلاست برخواستند بودند در مقام سکوت و اعتراف آمدند و اگر احیاناً یکی دانسته یا نادانسته غیبی کنی گوید زبانی نذر زبان
 موم نمیوان بست با وجود آن نفس حجت طلب است بلکه قلب و روح نیز در جنگام وقوع معامله در قلق و اضطراب آیند تا یک
 نوری خاص و حالتی مخصوص از استقامت و یقین که از پرده غیب بفضای عیان بیرون افتد و نشانها از مطلوب نساید
 که است نفرمایند ایام و اشکال مطلق مرتفع نمی گردد و هر چند میداند که این راه بتانی و تهریج میرود و کشایش کار موقوف بر وقت
 است و در پنج روز و هفت ماه و سال نشترند و عقده عبودیت ابدیست و هر چه ناصح مشفق فرماید و مخبر صادق خبر دهد حق است
 و صبر و رضا و تسلیم از او که شرائط کار و واجبات دین مسلمانست و خواهش و آرزوی و استعجال مانع وصول و منافی طریقه
 بندگی است و اعظم تر و ناصح صادق لجه تر در بیان این معنی و تکرید این وصیت از کتاب استطاب فتوح لغیب خواهد بود و چه خواهد بود اما
 با وجود آن نفس ازین اندیشه نمی آید و دل قرار نمی گیرد و وحشت بیرون نمی رود و میگوید که اگر همین قدر گویند که صبر کن و
 مضطرب مشو یا گویند که نصیب تو همین مقدار است زیاد طلبی مکن بلکه اگر گویند تراب درگاه قبول جانی نیست و بمنزل
 وصول راه و العیاذ بالله من ذلک نیز راضی است با این نفس بدگیش میگوید که ای مستعمل صلح کار تا فهم دای نادان تا غایت
 اندیش چندین برسولین شہوت است و شتابی در سوال مکن و کار در پرده دار و بهم گذار مبادا چیزی گویند که پیشمان شوی
 و گوی خراجا تم کاش بهم دستور مانی و پرده از روی حقیقت حال بر نیفتادی یا ایها الذین آمنوا لاتسألوا عن اشیاء
 ان تبدلکم لتسؤلوا ما یشرکون این گدا طبع گرسنه چشم از آرزوی که دارد باز نماند و از شر بی و شہوتی که بسته باز نیاید و گوید تا
 پرده کشاید و جمال مقصود روی نماید اطمینان نمی یابم و قرار نمی گیرم چند آنکه نزدیک است آن سخن رسد که لولا تکلمنا الله و اتینا
 آیه تنزیلنا الله من ذلک آمانا بالله و عهدنا بقضاة و بحقیقت اذان قبیل نیست و فرقی عظیم در میان است همان فرق که
 در این وحی عزیزی الله است و با کمال اندوه و سنگدلی از حد گذشته وقت اساد و اعانت است فریادرسی میباید کرد و در
 اعانتی که از حق بجانب حضرت غوث الاعظم است میباید پوشید و زره داودی به بر کرد و در قالب حقیقت علمی غوثیه
 است که در این باره از روح مقدس شایخ سلسله نمودم استکشاف حال کرد و خبری گرفت و اعلام نمود تا دل بهر کرد قرار
 است که در این راه در هر حال خدا را یاد کرد که از پنهان خواهد شد آشکارا به اظهار این اگر چه بی ادبی است
 که در این راه است که بار و بار که در این راه غم زده را اگر نکشی گوش پس پیش کار دست تو فریاد
 است که در این راه است که بار و بار که در این راه غم زده را اگر نکشی گوش پس پیش کار دست تو فریاد

رساله السابغة والاربعون طيب المذاق بوجدان الذوق في مقام الاطلاق

امشور رسول - عذر تقصير ملازمت چه نماید این حالی که فقیر راست اقتضای همین میکند اگر آنرا بتفصیل گویم سزایش نفس لازم آید
 اگر چه مشاغل این فقیر اکثر از جنس قیود است اما چه کند که ازین قیود بر آمدن دشوار است ما درین دنیا زندانیا نیم مقید بنباشیم
 چه صورت دارد بحدی که در قیادیم و اگر گاهی در قید نفس نیز باشیم بدان ماضی نیستیم و در آن ممکن و منہک نه سر تمام نقصانها
 راضی بودن از نفس است بعد از رضا از نفس کدام کمال نه این قید با بجای آن بر خود بسته ایم تا ازین قید نفس بر آییم خداوند
 کے بر آییم و چگونگی بر آییم بر سر ما حاکی است حکیم که را ہی نموده و قاعده بر بسته و دستور عمل بر سر ما نهاده و ما را بقیود او امر و خواهی مقید
 ساخته و گفته که حقیقت این قیودی قید نیست اگر این قیود مقید باشید و خود را بدان بر بندید بعد از آن هیچ قید نماند و از همه قیود
 بر آیید بجز قید بندگی او و همه بند با بگساید بجز بند محبت او ایمان آوردیم که هر چه او گفت حق است و هر چه از جناب حق آورد
 راست و درست آورد پس باین قیود مقید نباشیم چه کنیم مقیدیم یا امید دریافت بے قیدی و بی رنگی که آنجا خدا را با یکدیگر آشتی
 است دل بوعده وی بر بسته امید از شسته ایم تا چه کند محبوب اگر کاری فرماید و بران کار جزائی وعده نکند باید کرد چه جای
 آن که با وعده مقرون گوید و اینجانب نیز عاشق که بدنبال وعده میرود کار میکند نه برای آنکه موجود را در یابد و بخطر نفس خود
 برسد ذوق وعده برین میدارد ذوق سخن و لب جنبا نیدن وی جان میدهد چه جای وعده کردن و در مقام لطف و رحمت آن
 یارب مگر وعده وصل و بهای نجات از جبار و در گرفتار حصول موجود گردد اما محبت چون صفت گردد و بتمام فنا کشد از گرفتاری طلب
 وصل بلکه ذوق آن نیز بر آید اما مطلق ذوق مهم بسیط غیر متعین نه متعلق بچیزی باقی ماند مراتب ذوق را با پایان نیست ذوقی
 بالاس ذوقی دیگر است هر ذوقی که روی بند چون نظر بر روی افتاد گرفتاری شد اسقاط این ذوق و قطع نظر کردن از وی بالاتر
 از آن ذوقی دیگر آید نعم شوق تمام گردد که ز ادراه سلوک و بدرقه راه روان است و از دریافت نقصان و نفس بباعث
 کسب کمال و تحصیل ذوق و حال ناشی گردد و بهر اسی هستی طلب قصد بالا کند اگر مطلوب رسد از آن ذوق گیر و اگر نرسد
 گرفتار شوق ماند و شوق را نیز چون مطلوب بے نهایت بود نهایت نیست اما بدیجات میرود و با هستی و طلب خود میرود
 و نسبت طلب و تعیین طالبی و مطلوبی باقی است و سیر ارباب شوق که طالبان کمالند در عالم ملک و ملکوت باشد که مظاهر
 اسما و صفات و افعال اند و عالمهای وسیع و رنگهای گوناگون و نیرنگهای بولگون دارند و ذوق در نیستی و فنا و گم شدن
 در خود از خود باشد و هر چند تعیین و نسبت ساقط تر و محو تر ذوق بیشتر می آید ذوق در وحدت است و شوق در کثرت است
 در هر دو نایافت است و لیکن در ذوق نایافت وجود خود با یافت وجود محبوب و در شوق درک نایافت کمال در روان
 نایافت و نبغات باعث است بر تحصیل آن و در ذوق درک و نبغات نبود شوق با یکبار کثرت و در نایافت کمال طالبان
 و ذوق حال بیکارن و از پامی افتادگان و خود را از دست دادگان است در شوق اگر باشد نایافت باشد و ذوق نایافت
 دریافت دیگر است و یافت دیگر دریافت آنکه سیاحت کربابی کردم با این آثار در شوق نایافت کمال طالبان
 از اینجا گفت آن عارف صاحب ذوق قدس الله سره و الهی که از خداوند در شوق نایافت کمال طالبان

۲۳

۲۴

مختلف که بیانند او همان فهمد که حال و دست و دل نشین او شده هر که در مقام توحید است هر عبارت که بیانند او هر چه ظاهر و درونی و شکی نیست
 بود همان معنی توحید فهمد و در اینجا عبارت است که می آید همه از دست و همه بدوست بلکه او دست پدر میگفت رحمت الله علیه من
 از عبارت همه از دست معنی همه از دست را بفهم و میگفت اگر معنی همه از دست را بکاوند و مغز را از پوست برآرد عنین معنی همه از دست یا
 فهمد چه صد در کثرت از وحدت بی معنی توحید صورت نه بندد میفرمود عبارت همه چنین باید و فهم آنچه کن کما تعلم و قل بکما
 ترین در هر عبارت اشارتی است نظر بر آن و از آن عبارت است توحید دست مده عبارت چاکم در شهود و توحید نیز درونی است
 وحدت یگانگی است توحید یگانگی گفتن و یگانگی دانستن یگانگی دیدن یگانگی یافتن اول توحید قوی و زبانی است ثانی توحید علمی و ایمانی
 ثالث توحید حالی رابع توحید ذاتی با وجود آن تا نسبت توحید در میان است و در باقی است از اینجا گفته اند که توحید حق
 از غیر حق محال است و توحید حق مرحق را همان وحدت ذات اوست که نسبت را در آن گنج نیست سه توحید ایاه توحید
 و نسبت من بیعتی لاصدق شهود یگانگی یافتن اگر صاف و برهمنه شود چنانچه یافت و یابنده و یافته شده هیچ مانند بحر حوت یافت
 بی دریافت یافت توحید ذاتی صورت پذیر می نماید توحید ذاتی جز حرف یگانگی نبود اینجا شهود و معرفت یافت و تجلی و ظهور خود را
 اینها و هر نسبت و اعتبار که از آن تعبیر توان نمود و تصور توان کرد و نشان توان داد و فانی و ساقط است الا یک چیز که ذات است
 اگر شعور است شعور خود بخودش و اگر شعور شود خود بخود خود با وجود آن علم و شعور و شهود همه صفات اند و صفات اگر چه
 عین ذات اند و در تحقیق وجود اما مرتبه وحدت ذات بالاتر از صفات است آنجا که یکی است یکی نیست چه جای دو و آنجا
 که اوست او نیست چه جای دیگری این یکی و او که نفی کردیم یکی است که نام یکی است و او که اشارت با دست اینجا
 درونی است اما یکی که یکی است و او که اوست ثابت است کیفیت ذوق که در جوش اول مذکور شد باز آمد اینجا گم شدن است
 و گم شدن از گم شدن گم شدن گم شدن بالاتر از گم شدن از گم شدن است گم شدن گم شدن نسبت بجا نهد می افتد نسبت
 با اینجا بی افتد درونی است و اشارت به بیرون می افتد و گم شدن گم شدن هم در درون خود و خود گم شود سه توحید گم شود
 که تجزیه این بود گم شدن گم کن که تفریح این بود که گم شدن گم شدن گم شدن است او نظم تنگ است یعنی فی بطن الشاعر ملامت بجا
 باید بست و خیال بجا برد که آنجا عدل نه جا و نه خیال نه هیچ چیز نیست همه نیست و اینجا که هیچ نیست همه است این کمالی است
 که در توحید بالاتر از آن کمال نیست و نصیب روحانیت آدمی از ذات حق رای این خلاصه نسبت حضرت نقیبیه شایخ دیگر گفته اند
 مفا که اندک من باشد او هم نیست باقی همه کمالات که بتیان آنرا جویند و ساکن بدان پورید و نتهیان بدان رسد و وصلان آنرا یابند
 و محققان آنرا بیان کنند و مغان بدان نشان بند کمالات وجودی و معارف هستی و انوار شهود و آثار وجود در تن و آلات قیود و کشف صفات
 و کمالات و افعال و موارد احوال است پس کنیم که کافیه که در دست بود و نیز تمام شده قلم را بنویسید و بر شکست

الرسالة الثامنة والاربعون حراته لايمان عن كاد المنس والخطوان

اندر رسول - سه اگر حال جهان نبان نه نقص است به چهارماری احوال بر طرات در کمال است و از آن در کمال است
 سه بزرگتر حضرت ابراهیم توان بودن که گفتند ای خدا بای گفت حضرت زکریا که در کمال است و از آن در کمال است
 و گوی چوگان قضا و قدر است در عین علم و قدرت و اول و عاجز است در کمال است و از آن در کمال است

و چه قوت و چه غنا آنکه اهل و آخر خود را نداند که چه بود و کجا خواهد رفت و در نوشتن او چه و عاقبت کار او چیست چه دعوی علم کند
آنکه سر سر محتاج و نیازمند بود و خسی نتواند پیدا کرد و گسی نتواند از خود را اند چه لاف خناب بے نیازی و قوت و قدرت و گردن کلفت
زندگی است بزرگ و ملک بے انبار و اگر بزرگ بپوشی بعاریت داده است به صورت اختیاری در آدمی زاد
نهاده اند که اگر حقیقت معنی آن در و در سر سر چه است کسیکه ذاتش دیگری پیدا کرده و صفاتش دیگری نهاده دعوت قدرت و
اختیار در افعال که فرع و اخذ ذات و صفاتند چگونه دست آید به چیزی که وجود او از خود نیست به بستیش نهادن از خرد نیست
ثبت الحاد در غم انقش اینقدر هست که جوهر آدمی چنان آفریده شده است که بر او پرتوی از انوار صفات حق که زندگی و شوقانی
و بینائی و دانائی و توانائی و خواست و گویائیست تا فته و بخلیت اینها از افراد کائنات ارضی امتیاز یافته است پروردگار تعالی را
عالمهاست و در هر عالم آفرینشها و کارها درین عالم که عالم انسانست اینچنین می آفریند که از درون وی باعثه و خواستی پدید آید
و در بروی می گمارد پس کاری از وی بوجود می آید که از قضا همین قدر بنمایند به پیمان توفی با او به تو پیمانند به زیاده برین
اثبات قدرت و اختیار مبرنده را تکلف است مبدأ فعل اختیاری در آدمی سه چیز است ادراک و باعثه و خواست باید نگریست
که وی درین سه چیز هیچ اختیار دارد آدمی اگر چشم کشاده باشد پس صورتی در نظرو می بیاید میتواند که آنرا نه بیند می تواند و بعد از
دیدن اگر آن صورت ملائم و موافق طبع اوست میلی و شوقی در نفس وی پیدا شود که باعث حرکت گردد بجانب وی و بعد از پیدا
گشتن باعث ارادتی و خواستی از ذات وی پیدا آید که بدان حرکت کند و با اختیاری که بے اختیار از ذات وی پیدا شده بجانب وی
رود و دیده و دلست در بلا یافتند العبد مختار فی فاعله چنانچه در اختیار می گویند این صورت دارد سه ای کاش نمیدیم آن زلف
سمن سار لیه تا دیده و دانسته و دامم افتاده کائنات دیگر نیز اگر چه همه بنده و مسخر و محکوم قدرت الهی اند و عز و علا اما این پریشانی
و سنگرانی و حیرانی که آدمی دارد دیگر ندارد جمادات و نباتات خود چون نشاء حیات ندارد و منظر علم و دانش نیفتاده آسوده اند و
روی که حیثیت وجود پروردگار خود دارند بجانب انجانب آورده بگردیده شده ایستاده اند و حیوانات اگر چه حس و حرکت دارند و این
علت سرخ و الم جسمانی که از بگذر خواهش در سگ رفتار اند اما چون فکر و اندیشه که چه شود و چه خواهد شد و چون شد و چرا شدند دارند
از عذاب روحانی که بگرفتاری عقل پیدا آید فارح اند و ملنگ اگر چه علم و دانش در مرتبه کمال دارند اما چون عقل مجرد اند متعلقات
جسمانی گرفتار اند و شهوة و غضب که برای جلب نفع و دفع ضرورت در ایشان نهاده شده تا که در شهای جسمانی و آفتامی حدثانی
منزه و مبرا بر یک حال و بر یک متوال میباشد آدمی است که بعلت ترکیب عقل و شهوت و غضب و تعلقات جسمانی بود و درات
بیولای گرفتار ذات و آلام حسی و روحانی افتاده است و بغم و هم و فکر و اندیشه و هوا و هوس و چون در او آرزو طمع و آرزو و
هوا و هوس و شهوت و بلا گرفتاریست درشت آدمی ز او چنین افتاده که او در وجه کار کند سه زبی بیچارگی آدمی زاده
که درین بلا و محنت افتاده گوی از نفس و عقل اندک کاشکش به گوی از دست دل نعل مانند آتش به گوی از جام غفلت
بسیار است در میان این و دنیا داده از دست به گوی بکشاده چشم پوشیاری به پشیمان گشته با صد آه و زاری به
در عالمی که در آن گشتن گوی که در آن گشته که گما از ذوق طبیعت گشته خورند به فتاده چون گس در
بسیار است در میان این و دنیا داده از دست به گوی بکشاده چشم پوشیاری به پشیمان گشته با صد آه و زاری به

نبا شد و بیچارگی که در پیچ است و نیک بنگر که بیچ و بیچ است و مشکل ترا که ازین جانب در آدمی بود و هوش و میل
شهرت آفریده اند و در این جانب دنیا را با دینت در لباس عشوه دبی و فریب کاری آلاست که بیک نگاه دل صد هزار لکه و پست آمد
و بیک پیاله از هفتاد ساله را از هوش برد و بیوش گرداند و دعوی زهد تو آن روز مسلم دانند که روی بر سر آن کویچه پوشیدار
آنی که در هزار کوی میفروشان گذرد که کاسه سرد ستارگه خوابی کرد و در حدیث آمده است الدنيا خضرة و طوره فرود نیاید
شیرین است سبز یعنی تر و تازه که دیدن آن خوش آید و در دیده شهرت زیبا و رنگین نماید و شیرین که چشمیدن آن لذت بخش و در
مذاق طبیعت لذت یافت بنگر که باین وصف چگونگی بر رویه میزدان توان کرد قرآن مجید میفرماید انا جعلنا ما علی الارض و زمینها
لنبلوهم اثمهم حسن عملا گفت این خانه را بعد نقش و نگار آلاست ایم و زیبا و رنگین ساخته ایم تا ببینیم که چشم ازان که می خرد ازان و در
تماشای آن در نمی ماند همه اندر زمین بتو این است که تو طفلی و خانه رنگین است سخن از عشوه گر بیاد دنیا و فریب خوردن
نفس ازان در از است عمر در گفتگوی آن بسر آید و این حکایت بسر نیامد آن که عجز و بیچارگی خود را پیش آرمید دست دعا بدگاه
کریم بنده نواز بر داریم خدایا خداوند ما را با گذار و ما را بر ما نگار و ما را از شر ما نگار ما را بر ما یاری و عقل را بر نفس و دین را
بر بوند و گاری بخش ای تو آنا بر تا توانی ما رحم آرد و آنا ما را در ورطه غفلت و نادانی فرو گذارد و وقت معصیت و غفلت پیش
ازان رحم کن که در حین طاعت و هشیاری کنی و در بعد وضو لذت زیاده بران مدوده که در قرب و هدایت دبی یارب سدا
کرد و می خود بر هم از بد بر هم و از بد بر هم درستی خود مر از خود و خود کن تا از خودی و بخودی خود بر هم به اساس کار
برنگ فنا نموده اند نخست از خلق که وجود عدم و مرح و ذم و منع و عطای ایشان از نظر اعتبار ساقط گردد و دوم از هوای نفس تا بکل
تا بی حق گردد و بر فرموده خدا و رسو بخد اورد سوم از ارادت و خواهش که هیچ خواست نفع و ضرر و خیر و شر و آرزو در دل نامه
چیز خواست حق و نه بیند جز فعل او و نه داند جز علم او و نه یابد جز ارادت او تا در تو ز پندار تو هستی باقیست به میدان نظیر
که بت پرستی باقیست به بال از این دیگر بشود که چه میگوید گفتی بت پندار شکستم ستمم این بت که تو پندار شکستی باقیست
استغفر الله و اتوب الی الله و لا حول و لا قوة الا بالله تو چه کلام بجانب دیگر بودی اختیار باین سواناد مقصود کرد و آنچه گفته شد
آن جوان سعادت مند و برادرش بود بیشک جوانی مقبول و نیکو سیرت و صورت و فقر او دست بود رحمة الله و سجا و سخن سیاه
خوشا سعادت مندی و مردانه مردیکه بضر ب تیغ مجاهده بهوت ختیا ری جان دهد امانت حیات به خیانت بصاحبش سپرد
جان بجا نماند و گریه از تو بستاند چل به خود بده اخصاف کا خزان نکو با این نکو به بخدایی عظیم است این واقعه نشستن گرد ملائک
بر صبر و وقت شریف ایشان نزد دوستان و مخلصان عظیم تر از همه است حق تعالی هیچ وجه گرد ملائک و کدورت بر هر دو دولت و
اقبال آن سعادت مند مدو مال نشاند در مضیات خود همیشه خوشوقت و خوشحال دار و خیر توان کرد چه هر شکل چاره نیست تو چه
بحضرت حق باید برگاشت تمسک بحفظ و محبت می کرد و تفویض امر بجناب عزت می سماند چه در دنیا می توان از همه سوی ایشان
سایه لطف تو ای سر روان درم با و نه که گنار می بسر خاک شیمان دارد و آن که حسن و خلق عالم روی از چشمش
دیدند و لها بسو است و در پیش حفظ که به حیظت علیهم عزیزین مثال این قانع هم از آن است که در دنیا از آن که در دنیا
با کلا و بند و قصد حیات فانی دنی از چه مقدار بیم و اندیشه دارد و چه در دنیا از آن است که در دنیا از آن که در دنیا

Marfat.com

اشهر و رسوله - روزی این فقیر نماز حاضر بود ناگاه کتاب صبر بر دل فرود آورد و یکایک باطن بختند و چون در غالب خاصیت
وارد است که بجز می آید و بعد از او و در نزول بیان و تفصیل می نمایند ثم ان علینا بیا نه حجت است باصیت صبر با طری چند طبع
آن در دل افتاد و حضور نماز منع تفکر در آن شد چون از نماز بیرون آمدم و تفصیل محال و موارد آن که بنده را در آن صبر باید کرد
ردی آوردن گرفتند چندی ازان با حاضران بیان کردم و چون آنرا بانی عظیم یافتیم از ایمان و اسلام خواستم آنرا بنویسم خود نوشته های
فقیر اکثر ازین قبیل است که در دین مسلمانی بکار آید و نور ایمان در باطن بیفزاید ز حقائق توحید و احکام و چون طالب را بجا بی دیگر
برود و داعیه عمل و عبادت است گرداند چنانکه در اول کتاب گفته ام امید است که این روش براه هدایت برود بمنزل مقصود و برساند
و باید دانست که معنی صبر حرج و داعیه حق است بر داعیه هوا و نزو تعارض این دو داعیه و ثبات قدم بر داعیه حق با تمنع بنا کا فاع
دین مسلمانی همه بصبر بود هیچ طاعتی جز بصبر تمام نگردد که تا از ضد آن صبر نکنند طاعت بوجود نیاید تا آنجا که صبر نصف ایمان گفته اند صبر اصیت
اراده نمود و صبر بر طاعت یا نصف دیگر نوشته اند و اصل اولی صبر بر عبادت است خصوصاً آن عقاید که عقل اولی در طاعت
بلکه عقل بگرفتاری عبادت و وسواس و وهم در آن حیرت دارد و در مردمی افتد مثل احوال قیامت و حشر و نشو و نما آن عالم و
عجائب و غرائب قدرت الهی در ملک و ملکوت که شارع بدان خبر داده است و طریق علم بآن و وصول بدان جز خیر محض صادق
نیست و ثبات بران اطمینان بدان جز بنور ایمان محض موهبت یقین که بے کسب اختیار بنده عطا کند و او را بران دارنده صورت
پذیر نیست در اینجا چه همه جا همین حال است آن عقاید که عقل را در آنجا مدخلی مینماید و تکلیفین بزعم خود آنرا اثبات بدلائل عقلیه
مینماید موجب یقین آن ایمان است تا آن نباشد دلائل ایشان همه سبب حیرانی و سرگردانی است و اگر خدا خواهد آن دلائل را
نیز و نشین گرداند درین صورت آن دلائل مقارن موافق آن یقین قلبی است که در دل حاصل و ثابت است نه موجب موجد آن
چنانکه مثلاً یکی در کار خود ثابت و راسخ است در آن مشغول و مشغوف و دیگری مویز و مقوی آن بگوید باین گفتن جدی و قوی در آن
کار پیدا گردد و اعتقادیکه در آن دارد تازه شود اگر گویند که این ایمان تقلیدی است غلط است این یقین است که در دل نشسته است
تقلید آنست که نه باعث یقین هر چه از کسی بیند و بشنود و بفکر و اندیشه در آن افتد و تابع وی گردد و اعتقادیکه در آن دارد تازه شود
و اعتقاد تقلیدی تشکیک مشکک زائل گردد اینچنان محکم شسته است که بصد تشکیک اثل نگردد مگر آنکه نور ایمان را برگیرند تا
بیچ دلیل فائده ندارد نفوذ با شمرن تنگ الحال و اگر دلائل طلبند دلائل منحصرت در دلائل حکمین آیات و علامات ایمان
بسیار است گفته اند که در دیار اسلام تقلیدی نمانده است دلائل حقانیت آن واضح است و بالفرض و التقدر اگر سبب طریقان
ظلمت غفلت و وسواس گرفتاری عادت و نظور سخنان اغیار غبارشکی و شبه پیدا گردد و در حیرت مذموم بد طبع و قبح بد
صبری باید کرد و پایداری ثبات بر جا باید داشت و بر مرکب استقامت اگر چه بزور تکلف بودایت او کعبه راست آواره نشود و زبان
از خیال باطل و کلام پیوده و بے صرفه نگاه داشت با اسم النور و الهادی تمسک کرد و عصا منور و فالذین آمنوا بانهم هم
بالاتر و بهمال و کمال محمدی صلی الله علیه و سلم علیه صدق و حقانیت وی ناظر باشد تا آن طیار است و در روز و در روز
ازان نورشین زیاده ازان چه نخست بود بر دل افتد چه طور نور معرفت و انفساح و الفلاح کلت انوار است
نکرت قوی تر و روشن تر نماید و وجود وصال بعد از اترق و درون و در این عالم است

با ضدا و باو اگر ب صبری کند و زود ز جای در آید و بسکی نماید و قدم پراه و هم زند و عنان بدست و سواس بسیار و در سر و یقین از دست
 دهد و در سوا و کفر افتد و تا ویلی که نصوص را بحکم عقل و دسواس و هم توهم معاوضت و تقلید تفسیر کنند آن نیز از بے ثباتی
 و ب صبر نیست و اگر ب اعتقاد حقایق مخصوص در علم آبی که آنچه او را داده نموده حق است هر چند ما را اطلاع بر حقیقت آن باشد
 در حصول ایمان کافی است و در مسئله اثبات اختیار با اعتقاد سابقه تقدیر یا ایمان یا اجز سلوک این طریق بی بی نیست آخر
 در مشابهت خود بصورت با نیجای باید آسا گرد همه جا همین روش روند کار دشوار بر خود آسان کرده باشند و زبان
 تازه کوی با قرار تو پندار گنجین علت از کار تو به و العیاذ باللہ وصل این بیان صبر شد نسبت اعتقاد دیگر صبر در عمل است
 و تمام آن بسیار است هر عملی که هست تا صبر نکنند بوجوب نیاید و جید نیفتد و بحقیقت خود چنانچه در واقع هست نشود چون حقیقت
 او ب وجود نیاید و از م و نتایج و آثار وی بران مترتب نگردد و کرده و نا کرده وی برابر باشد بلکه کرده از نا کرده بدتر بود و التمسکه باشد
 من الموضع فاضلترین اعمال و مقربترین عبادات نماز است که اقرب مایکون العبد من ربه و هو صاحب و صبر در وی لازم است پس
 از صبر بر اسهل خوا کمال حضور و رعایت شرائط و آداب آن و حضور و طمانینت در آن که گفته اند حضور در نماز بر اندازه حضور در حضور است
 که مقدمه است و صبر در قرات قرآن با حضور و خشوع و رعایت تجرید و ترتیل در کلمات وی و مامل و تبعد معانی آن و تطویل قرات
 موافق سنت خصوصا در نماز شب که آنحضرت صلی الله علیه و سلم در آن طولال سور میخواند و رکوع و سجود و قومه و جلسه بر اندازه آن
 میکرد و گفته اند که قرات قرآن زبان و گوش و دل یکجا با بیتا آنچه بزبان بخواند بگوش و بشو و ببلغ و طمانینت و تعدیل در رکوع
 و سجود قومه و جلسه فهم معانی تسبیحات و تصور کبریا و جلال حق و شهود عظمت و کبرای وی سبحانه و تعالی موافق حال که با خدا دارد و
 استقرار در مقام حکیم در تشبه و تخمیل حالت معراج که مورد این کلمات است و بعد از سلام و اذکار و ادعیه ماثوره خواندن و اگر در پس
 امام است تا محل دعا شستن و بعد از سلام نیز با اضطراب بر نخوابستن نیز از جمله صبر است و در زمان آنحضرت این قوم را که زود میخوابیدند
 و متقی بگرو تسبیح و دعائی شدند سرعان القوم میگفتند و وصل این لفظ نام آن گروه است که در معرکه د آیند و دست و پای زده نمردند
 تمام ساخته بکرمه ماه گریه گریه نیکو کار بسز نبند بعد از نماز باید تا بر آمدن آفتاب تقبل قبله شستن و بکرمه مشغول بودن نیز از
 سعادت است و سبب دعای فرشتگان بجزرت و رحمت و عملیکه در جهان بنقد جزای آن می یابند این عمل است بعضی مشایخ که بعد
 از نماز بملوت در روند و آنجا مشغول شوند ثواب فکرت و توجیه خاصیت وقت در یابند اما ثواب صبر بر التزام مکان که بمنطبق حدیث است
 ثواب پذیرد نیست ایشان در اینجا حصول جمعیت اجتناب از ریاست اما با وجود آن صبر در جهان مکان اوفق است بسنت قول
 و فعل و احوال و این العشائین نیز همین حکم دارند پیش از عشا قوم تکلم بعد از آن می مکروه است از آن نیز صبر باید کرد و وصل صبر بر صفا
 و بلا و عشا و عوارض و هر وجهی خلق داد ای حقوق اهل و اولاد و رعایت حقوق اصحاب اجمالی امثال آن مشهور است و حمد
 این باب صبر چندان در ایضات و مجاهدات و مکاتبات سلوک است خصوصا نزد عدم حصول مقصود بستگی راه و تاخیر فتح باب
 در تقصیر و کمال و وجود قانع و معاملات و حصول مقامات و حالات صبر بر ستر و کتمان آن و عدم اتمام و اهناساط و طهار
 و کمال آن است و الا در کمال صبر و اخلاص است و با وجود حسن و جمال فضل و کمال در محل تواضع و فروتنی ایستادن و
 در کمال صبر و ایستادن و با خردان بظرف شفقت و عنایت زمین و پاینده گان ادب و بندگی در زمین علیه دیگر بجمال جلال

نشیند و بسوی قبله نشیند اگر شام است و اگر جماعه اند حلقه بر بندند و مینهند هر دو کف دست را بر سر دوران سوم مجلس ذکر را
 بنویسند و شش معطر دارد که در مجالس ذکر ملائکه حاضر میشوند و مسلمانان جن نیز حاضر می آیند چهارم جمله پاک پوشد از وج
 حلال بجم در خانه تاریک نشیند اگر میسر گردد ششم چشم پوشد تا راه حواس ظاهر بسته گردد و بسته گشتن راه حواس ظاهر سبب
 کشاده شدن حواس باطن است که ایهای فیض دل اند و چشم صورت خیالیه شیخ پیش دو چشم دارد و این از او کد آداب است نزد قوم
 به شتم استی و در نان و آشکار و رعایت صدق و ظاهر و باطن و گفته اند که صدق شمشیر است که بر هر چه زند کار گرفته و پاره کند آن را
 تمام خلاص و پاک کردن عمل انهر آلایش و گفته اند بصدق و اخلاص میرسد اگر بدجه صدقیت گفت کاتب حروف عفی الله عنه
 گفت شیخ رضی الله عنه صدق مغر و خلاصه خلاص کمال اوست اخلاص آنکه ریاء بخل نورزد و جاه دنیا نطلبد و صدق آنکه اجبر
 و جزای آخرت نیز در نظر ندارد و گفت مصنف کتاب در ذکر این دو ادب که هر چه در دل مرید از نیک بد بیفتد به شیخ عرض کند و او بخا
 گفته اند که شرط نیست که شیخ مطلع بود بر باطن مرید کشف کند آنرا لیکن شرط مرید است که ذکر کند هر چه خطور کند در دل وی شیخ راه اگر
 ذکر کند خائن باشد و الله لا یحب الخائنین و هم بر گزیند کلمه لا اله الا الله را و بگوید آنرا بتعلیم بقوت تمام بجز و بر آرد لا اله الا الله را از با
 نات از نفس که بین الجنبین است و برساند لا اله الا الله را بدل صنوبری با حضور قلب معنوی گفته سهل بن عبد الله تستری چون
 بگویی لا اله الا الله را یکبار این کلمه را و نظر کن بر عترت و قدیمی حق پس ثابت دارا آنرا نیست گردان هر چه جز اوست گفت امام
 خراسانی در کتاب بیان ثمرات اعمال هر که نگاهبانی کند بر قول لا اله الا الله در ظاهر و روان گرداند زبان خود را همواره بدان بکشد این کلمه را
 بر دل وی نوری که بر دارد پوده را از سر که درین کلمه نهاده اند و در گیرد او را انوار وی و خفیه گرداند دل او را دوستی وی ناز
 بیخ بر کند و فانی گرداند و آثار وی پس به بیاید بر روی خود و از شکفتنهای ملکوت آنچه نتوان بیان کرد آنرا و اندازه نتوان کرد صفت
 آنرا و گو نتوان آورد و عبارات نتایج و ثمرات آنرا پس انان برگردد ذکر بای ظاهر او زبان باطن وی در دل و چندا نکم پیوسته گردد
 و همیشه بود ذکر وی غالب آید باطن وی بظاهری تا قوی گردد سلطان قلب بر حرکت لسان پس نیست گرد و در ماند جنبش زبان
 و بکشد گرد دل بزرگسازان بتا با آفتاب روح بر دل وی مستغرق گردد دل با نوار روحانیت و بردار پوده از لطافت و صفات
 ربانیه و فرود آید قلوب غیبیه پس اگر در اعمال سینا آنچه باز دارد و از صفات بشریه و بالا بهر او را بقامات علیه بهر ذی یا
 بکرات که پس روحانیت محمدی را پست فرود روح وی در ریای توحید و بیرون آرد از لای سرار لطیفه و معانی شریفه پس پاره
 ماند که نخست با یکدیگر آید برین بقوت نورانیت این کلمه پای تقوی است و اول درمی که کشاده میشود باین کلمه از بهشت که
 کلیدی حیثیت لا اله الا الله است باب فهم و تذکر است که کشاده میگردد و از قلب رادر آیات قرآن که فرود آورده است آن را
 روح الامین بر کمال احکام بر خیر الانام محمد علیه الصلوات والسلام تمام شد کلام غزالی رحمت کناد پروردگار بر وی رسوخ
 گردانید این کلمه را او گفت شیخ محی الدین نوری که از جمله فقها و ائمه مذاهب شافعی است لا اله الا الله سر همه
 کلمات است و از کلمات اعلی آنکه در آنرا خدای تعالی که صفوه کلامه این است اند و پاره ش میبندد راه روان با ادب
 که در میان کلمات اعلی آنکه در آنرا خدای تعالی که صفوه کلامه این است اند و پاره ش میبندد راه روان با ادب
 که در میان کلمات اعلی آنکه در آنرا خدای تعالی که صفوه کلامه این است اند و پاره ش میبندد راه روان با ادب

بدل هر بار و هر بار که پیدا آید چیزی از احکام بشریت و سوس گویید زبان لا اله الا الله و بدل لا معبود الا الله و نروا فسرده شدن
و نیرگی دل طلب صفا و طلب چیزی از معارف شوق و ذوق را بدل گوید لا مطلوب الا الله و گویید بفنای خواطر تمام لا معبود
الا الله بشا هده آنکه وی تعالی ناطق است بدان دو آند هم نفی از موجود از دل جز خدا به لا اله الا الله تا قرار یا بتاثر لا اله الا الله
در دل و سرایت کند باعضا و گفته اند که در پای که چون الله گوید از تارک سر تا انگشتان پای بجنبیدن آمد و نشاط و شادمانی
نماید و اگر این حال دار و دسته شود که سالک است و امید است که به پای بالا تر از آن بر آید اگر خدا خواسته است و آن
سه ادب که بعد از فراغ ذکر است یکی آنست که چون خاموش گردد فرود رود و خود و خشوع آرد و بادل حاضر آید چشم دارنده
وارد ذکر را و از فیض آنرا تواند که چیزی بدل بفرود آید از نور حضور که در گیرد و خود او را آبادان گرداند خانه دل او را در یک ساعت
و سود دهد آنچه تا آنکه ریاضت و مجاهدتی ساله ندهد و دم آنکه نگاه دارد دم را و صیقل کند آنرا تا چند بار که آن زودتر آید
روشنائی بصیرت را و کشاده شدن پرده بار او بریدن و بازداشتن خاطرهای نفس و شیطان را چه بکس نفس و تعطیل جسم
مشابه گردد و برده و شیطان تصدیده کند سیوم بعد از ذکر آب بخورد که سوزش دل و آتش شوق را بنشانند که مطلوب است از ذکر
و بکلم طیب نیز و اینست که آب خوردن بعد از حرکت سخت علت استقا آرد گفت صاحب کتاب که ذکر باید این سه ادب یا
خوب نگاه دارد که نتیجه ذکر یا نیا پیدا می آید و گفت گفت شیخ یوسف عجمی رعایت این آداب مزاگر را در وقتی است که بر عقل خود
ایستاده باشد و در ذکر خود اختیار دارد و چون از عقل فائز گردد و از دایره اختیار بیرون افتد آنرا احکام دیگر است که اهل آن
می شناسند چون ذکر آندست اختیار ذکر بیرون رود و مسلوب الاختیار گردانند بیرون می آید از وی الفاظ گوناگون که همه محمودند و صاحب
آن بران معذور بلکه مشکور همان جمله سرانما از حیطة ضبط بیرون پس گاهی روان میگردد بر زبان وی الله الله یا هو یا هو یا لا اله الا الله
یا لا اله الا الله یا آه یا یا یا از آواز بی حرف یا صریح و خط و ادب درین وقت تسلیم نفس و گذاشتن است او را بر اثر تصرف
کنند روی هر چگونگی خواهد بود بعد از سکون وارد نیز آرام و خاموشی سازد چشم دارنده و از دیگر یا و گاهی اتفاق می افتد این انواع
مرصادقان را در یک مجلس این آداب لازم است مطالب را تا ما جمعه دارد بزرگسان چون بی نیاز گردد بزرگ قلب استغراق در
ذکر حاجت نیست هیچ یکی آنان و آنکه را می نیافته نفس را از بشریت محتاج است بزرگ باطن پس از برای یافتن از
قدیم بشریت حاجت نبود بزرگ باطن تا آن هنگام که خود کند بشریت و باز نگردد احکام او بسا لکن چون خود کند بشریت باز محتاج گردد
و بزرگ بشریت می رود می آید تا آنکه تمام شود و کامل گردد و فنا و بقا بعد از کمال فنا و بقا نیز باقی می ماند حکم قلبی است
رو بویست مانند حکم بشریت باطل و بعد از این حال گرفته میشود علم از سینهای مردان بنفوق و در همان وصل این بود آداب که
کند کتاب منهج السالک میان فرموده و درین کتاب فضائل ذکر و فواید آنرا نیز ذکر کرده و آن مظهر است که در کتاب و سنت
کتابم مذکور و مسطور و اگر آنرا بیایم سخن دوازده و وضع این سائل بر خصما با فاده اما قائم و چه ذکر کنیم چنانکه کتاب چه
از غیر آن مانا سخنان زبان حق ترجمان فیج ذکره الله ما غیر شنیده شده که چیزی باشد که مذکور نشد و در کتاب و سنت
فی سلوک طرق الیقین با وجود آن هر چه بتقدیر آتی به زبان قرآنی بنگاریم قائم و ساکن در ذکر و سکر و ذکر و در ذکر و سکر
بزبان و بدل و بزرگ زبان می رسد به بد کول و دوام آن و با شکر کول را است و در هر دو کول را است و در هر دو کول را است

وصودی است بملکوت متعلق نمی گردد بمخایع عالم یعنی ایستدران و خالق عالم هر صدارا دست لقوله تعالی الیه یصعد الکل طیب
 و هر که بگوید آنرا هزار بار بر طهارت بر صبا ح آسان گرداند پروردگار تعالی بروی اسباب رزق او مانا که مراد برزق شامل رزق روحانی
 و جسمانیست هر که بگوید آنرا هفتاد و پنج هزار بار خب کند روح وی زیر عرش قوت خورد از ان بر اندازد قوت های وی هر که بگوید در وقت
 استوا هزار بار مست گرداند حق تعالی شیطان باطن او را و همچنین هر که بگوید آنرا ماه نو این گردان تمام مقام و سیر که بگوید نزد آمدن
 شهری این گردان فتنه آن همچنین هر که بگوید جمع هم حضور فکر و بفرستد آنرا برای ظالمی یا جباری باره باره گرداند او را در هر که قصد کند
 بدان اطلاع و انگشان غیب منگشفت گردد بروی در کتاب او را گفته شده که جمیع بودند که هر روز هفتاد هزار بار میگفتند قومی دیگر
 پس هزار بار گردان آن با خدا زود از ده هزار کمتر نباید و هفتاد هزار بار گفتن آنرا خاصیت است مشهور مذکور در آمدن در بهشت
 فائده چون در کتاب و سنت امر مذکور اند دیگر برای آن بسندی و دلیل احتیاج نباشد تلقین مشایخ را تا شیری عظیم است
 و ایشان سندی هست که آنحضرت صلی الله علیه و سلم تلقین کرد مر علی مرتضی را در وقتیکه پرسید مرتضی اکرم الله وجهه که چگونه ذکر کنم
 یا رسول الله گفت بنشین و بپوش بر و چشم خود را و بشنو از من آنرا سینه باریس تو بگو سینه با تا من بشنوم از تو همچنین تلقین کرد
 رسول خدا صلی الله علیه و سلم علی مرتضی را و تلقین کرد علی مرتضی احسن بصری رضی الله عنه و کرم الله وجهه تا آنجا که منتهی شد سلسله

خاتمه

صحبت حسن بصری رحمه الله علیه با امیر المومنین علی رضی الله عنه و کرم الله وجهه و تلقین ذکر از مشهور شده است میان بعضی
 مشایخ طریقت از متاخرین مدین مان و لیکن علماء محدثین را درین سخن است و در بیچ کتاب روایت حسن از علی نیامده و شیخ
 نجم الدین کبری نیز در اجازت نام خود که یکی از اصحاب داده گفته است که صحبت داشت معروف کرخی با داود طائی و گرفت از وی علم
 طریقت و صحبت داشت داود طائی حبیب عجمی را گرفت از وی علم طریقت و صحبت داشت حبیب عجمی با حسن بصری گرفت از وی
 علم طریقت را و صحبت داشت حسن بصری صحابه را گرفت ایشان علم طریقت را آنچه بصحت رسیده نیست و بعضی مردم گویند که
 حسن بصری علی مرتضی رضی الله عنه و کرم الله وجهه و این بصحت نرسیده و الله اعلم که از کفر فی فصل الخطاب شیخ جلال الدین سیوطی
 در بعضی رسائل خود اثبات صحبت حسن با علی بقیاس عقل و دلیل معقول نموده و ثابت کرده که حسن بصری بعد از مدینه بود پس چه حال
 دارد که امیر المومنین علی را در نیافته باشد حال آنکه هر روز به مسجد رسول الله صلی الله علیه و سلم حاضر میشد و در حین ملاقات
 ولادت حسن بصری بعد از مدینه بود و در سال که باقی مانده بود از خلافت عمر بن الخطاب و در همان راضی الله عنه و قدوم کرد و بصره بن
 از قتل عثمان و بعضی گویند که ملاقات کرد به علی رضی الله عنه بعد از مدینه اما روایت او علی را در بصره صحیح نشده زیرا که وی در وادی القریه
 تا آمدن او بصره علی رضی الله عنه باز آمده بود انتمی و حکایتی در بافتن او علی را بصره نیز نقل میکنند که وی کرم الله وجهه بصره
 آمد و قصاص دو عاقل را همه بر غیر انید الا حسن بصری را که جوان بود و حضرت امیر حبیب از وی پرسیدی و آنرا در سن ۱۰
 و او را این آماجاریت بدین حسن بصری بر علی را حکوت شبت پیدا میکند بقیه ذکر کالی است بدین حدیث که در بعضی کتب است
 است از صحبت با خدا الله اعلم

الرساله الحادیه و الخمسون تذکره اهل الذکر بیان فضائل ائمه اطهار علیهم السلام

اندر رسول - شیخ ابو عبد الرحمن سلمی رحمة الله علیه فرمود ذکر و فکر بر دو حال بزرگ اند و هر یکی بر ازین دو آداب و احوال و مقامات است
 که در آنست شرح و بیان آن آنچه در دل من می افتد آنست که ذکر بزرگتر و درجه دوی بالاترست زیرا که ذکر بنده مرخص است از جانب
 و مستلزم ذکر خداست مرینده را فاذا کردنی اذکر کم نیست هیچ حالی که اثبات کند بنده را از جانب حق مانند آنچه بزرگ داشته است
 حق تعالی او را بهمان حال بگذرد و محبت که فرمودیم و بچون مشایخ گفته اند بفضل دوست داشتن وی تعالی مرایشان را
 دوست داشته اند ایشان مر او را و بفضل یاد کردن او مرایشان را یاد داشته اند ایشان مر او را یعنی محبت و ذکر حق مرینده را سابق
 بر محبت و ذکر بنده مر او را گفت بنده مسکین نگارنده این حروف و حقیقت حال همچنین است که مشایخ گفته اند چه هر چه از ان حق
 قدیم است و از ان بنده حادث و حادث از قدیم پیدا گردد و از وی بوجود آید و لیکن ذکر کردن محبت حق را بالاتر از محبت بنده در آیت
 محبت و تقدیم ذکر بنده مر حق را بر ذکر حق مر بنده را در آیت ذکر نکته باید و آنچه از ان در دل بنده میریزد آنست که محبت از صفا
 است و ذکر از افعال نخست بجا و به محبت حق بنده بآن جانب کشیده میشود و بوجود محبت مشرف میگردد پس از ان ذکر میگوید
 پس حقیقتی مشکوری گوید و جزای ذکر وی میدهد و او را ذکر میکند و محبت بر محبت می افزاید یا ازین محبت باعث برافزونی محبت
 دیگر میگردد و همچنین این سلسله میرود تا میرود محبت می افزاید گفت شیخ ابو عبد الرحمن سلمی پرسیدم ابا علی دقاق را کدام یکی تمام تر و
 بزرگتر ذکر یا فکر پس گفت ابو علی دقاق شیخ را درین باب چه در دل می افتد گفتم ترد من ذکراتم از فکر است زیرا که حق سبحانه و وصف
 کرده میشود بنکر و وصف کرده نمیشود بفکر و لابد آنچه وصف کرده میشود بدان خالق تمام تر و بزرگتر باشد از آنچه وصف کرده شود بدان مخلوق
 پس استحسان کرد شیخ ابو علی دقاق این کلمه را و نیز حق سبحانه نام کرد کتاب خود را ذکر فرموده از ان تا الیک الذکر و فرموده ها ذکر مبارک
 از ان تا گفت شیخ ابو عبد الرحمن سلمی مقرران را احوال است یکی ذکر لسان است و این حال بزرگ تر است که همیشه خدا را بزبان یاد
 میکرده باشد و زبان بنام وی روان کرده فرموده و غیر صلی الله علیه و سلم اگر توانائی داری که بگیری و زبان تو تر باشد بذكر خدا بکن
 از ان تا چون همواره زبان بنکر حق جاری میباشد از ذکر جزوی باز دارد و دیگر ذکر قلب است و آن تصفیه اوست از جمیع هوا جس
 و معاصی و خولق که فرود می آید بروی و بیرون افکندن و بر آوردن آن از دل از جهت مشغول بودن وی بذكر سید وی و تحقق و ثبوت
 وی در ان این ذکر علاوه بر حق است پس همیشه پاک و صاف میباشد دل بذكر حق دیگر ذکر سراسر است که چون تصفیه کرد دل صاف
 گشت باطن از همه دروغ و خلات فرود نیاید بر سر وی فرود آید از خولق که آنگه میاید آنرا مملو و مغلوب حقیقت ذکر پس کوچ کند
 و بر گردانان گفت کاتب حروف پس گوید اگر سراسر از نتیجه ذکر قلب است که چون قلب تصفیه کرد صفائی سر حاصل شد لطیف است
 فوق قلب دوم گردد و در بعضی مدتها در ایشان اثبات کنند بین اتصال سراسر است بیا و خدا و ذکر قلب حکم قلبی که دارد بر یک حال
 نباشد چنانکه گفت است حافظ دوام وصل میسر نمیشود و شایان کم التفات بحال بگفته اند شیخ گفت دیگر ذکر روح است
 و آن ذکر است که فانی میگردد اگر از صفت خود برویت ذکر خدا پس باقی نمی ماند مر او را و ذکر و حال و صفت و ذکر شاید میکند
 در حق تعالی مر او را پس نگاه میدارد و فانی میگردد از روح ذکر از جهت علم وی با کلام ذکر حق تعالی سابق است بر ذکر وی مر حق را
 حالت است بر وی پس میگوید وی یا بگردد یا مقابله اند و ذکر معلول حادث بگردد یک سیکلم نزل و لا ینزال است و اما فکر
 در حق تعالی است که فکر میکند در آن فکر میکند در آن افکات و معاصی پس تفکر میکند در وقت خود

و غیر از ادای حقوق وقت و مواجب آن متفکر نیست که تفکر میکند در نعمت خدا و دوام نطفت و توفیق احسان و قصود خود از رسیدن
 بشکر الای حق سبحانه و درمی یابد که شکر ناقص حادث بر گزنی رسد بفضل احسان کامل قدیم وی تعالی که هر دست و یکی دیگر تفکر
 میکند در سابقه ازل که چه گذشته است و دیگری در عاقبت کار که چه خواهد شد و یکی دیگر فکر میکند و حیران میگردد در آیتهای صنع الهی
 چنانکه فرمود و تفکرون فی خلق السموات و الارض و یکی فکر میکند در رضا و سخط پروردگار تعالی و تقدس متولد میگردد از فکر و صنایع
 معرفت بعد آلامی شکر و در وحدت و در وعید و هبت امثال آن و جز آن انواع فکر بسیار است و اکثر آن راجع باحوال نفس است
 و خواب بیداری و غفلت و آگاهی آن و متفکر در غنی گذرد از حال و وقت خود در اکثر احوال و متفکر جلیس نفس است که فکر میکند در
 احوال و اوقات وی و ذکر جلیس حق و مستغرق در مطالعه و مشاهده از غیر نظر بر نفس و احوال وی چنانکه فرمود انا جلیس من ذکر فی
 ذکر و فراموش میگردد اند نفس خود را زیرا که ذکر وی در آنچه مشاهده میکند از ذکر حق مراد پس فانی میگردد از همه اوصاف با مستغرق
 در حق یعنی فانی می باشد این ذکر ذکر حقیقت اما تفکر رجوع بنده است با اوصاف خود مشاهده اوقات خود و گفت پذیر خدا صلی الله
 علیه و سلم تفکر کنید در الای خدا و تفکر نکنید در ذات خدا پس نسبت به تفکر راه تفکر از ذات و نبود مراد ذکر راه ذکر در آن و فرمود و لا ذکر
 ذکر اکثر اشیا پس ذکر در حقیقت راجع بذات حق است زیرا که ذکر آنچه معرفت و محبت است پس نزد در راه ذکر وی مگر آنکه فرمود حق است
 در محبت وی پس فرق است در حالیکه چون تمام کرد باز گرداند بجانب حق و حالی که چون وارد گردد باز گرداند با اوصاف نفس و ذکر چون
 خفی بود اعلا و اتم بود چنانچه فرمود و لا تاذی ربنا نذی و فرمود پیغمبر صلی الله علیه و سلم افضل الذکر خفی و ذکر حقیقی نبی باشد مگر ناشی
 از تمام معرفت مذکور پس هر که عارف تر بحق ذکر وی صاف تر و ذکر با معرفت مثل تشویب است و ذکر بغفلت موجب لعن است صاحبش را
 و متفکر همیشه در مطالبه نفس و وقت و حال خود و زیادت و نقصان است و محاسبه نفس خود میکند پس وی در کل توبه است از تقصیرات
 و شکر نعم غالب آید بر ذکر معرفت حق و ذکر پس فانی گردانید او را از رجوع بنفس و احوال نفس تا آنکه فانی گردانید او را حق از ذکر
 در معرفت مذکور و لازم گشت او را به سبب و جلال تا بحالی رسد که اگر روان گرداند زبان را نتوان گردانید و گفته اند محب الکی که ذکر
 گوید خدا را و نشود بد زبان را بهزار توبه مقبله فکر نوری است که میراند اول ظلمت غفلت را وی آرد یقین را و ذکر نور روح است و چون
 صفای وقت چون صاف شد وقت مشاهده کند خیب را بنور روح و صفای سرود آید حضرت و باقی نماند بروی محل خیره و خیار
 و لذت اندک یعنی بزرگ تر از آنکه باقی گذارد بر ذکر چیزی تا از وی و بنده چون مستحق گردد در ذکر ساقط میگردد از وی و صفت سوال
 و حاجت و قول پیغمبر صلی الله علیه و سلم من شکر ذکر من عن مسئلتی عطیته افضل مما عطی السائلین شاکت بدانست و مرتبه دیگر است که آنکه
 خود نیز مستغنی گردد مشاهده ذکر حق مراد را با بجز ذکر و فکر هر دو حال شریفند و جلیل اند و ذکر اتم علی صفتی است گفت کاتب حروف در حق حاصل
 و خلاصه کلام شیخ ابو عبد الرحمن سلمی است آنچه بغیر می آید از آن اینست که فکر مقدمه کار سلوک است و التوصل توبه و انابت و
 اصلاح نفس و طهارت است که نمیتواند قابل و آماده میگردد از حقیقت سالک لطیفه باطن او را برای توبه مستحق بشکرت آن در طهارت و توان
 حق عمل و عمل اولم تفکر و اولم نظر و برای تحصیل حال اول است قول وی سبحان الله ذکر ان الله یطهر القلبین الذین یشاء من عباده الذین
 در حال سلوک بی فکر و ذکر نبود ذکر سبب صفای نورانیت را اگر کرده باز فکر در شرف طهارت است که در محبت با حق است که در ذکر
 با سیر و در ذکر و فکر جان نماند و اشارت بهت شوی نیز آن مخا که گفت است که در ذکر و فکر در شرف طهارت است که در ذکر و فکر در شرف طهارت است

و اما کلام شیخ در ذکر بیت که شتای مقام سلوک و آخر آن است که فنانی الله و ذبول از کل ماسوی است و الا در هر مرتبه فکر الله
 حاصل است و در فکر نیز ذکر موجود است و توبه و انابت و محاسبه و غیبت و باهست و پرویت آلا و شکر و رویت تقصیر و ران که نتایج
 و ثمرات فکر و محال و سوار دانست همه جا ذکر است تا گفته اند که اشرف و افضل ذکر ذکر حق است در امر و منی و امتثال و اتمام هر چه
 برای خدا نیت تقرب کند اگر است چه معنی ذکر یاد داشتن خدا را و یاد کردن مراد راست و صل شیخ علی متقی رحمه الله علیه در حکم کبیر
 از شیخ ابن عطاء الله اسکندری و در مفتح افلاح می آرد که ذکر خلاص یافتن است از محفلت و نسیان بدو احم حضور قلب با حق
 و توبه و پشم مذکور است بدل و زبان و برابر است و ران ذکر الله یا صفتی یا صفات وی یا حکمی از احکام وی یا فعلی از افعال و سه
 یا سه لال کردن بر چیزی از ان یاد عاید ذکر رسل و انبیای او یا ذکر خاصگان و اولیای او یا هر که انتساب کرده بوی نزدیک است
 بوی بوی از وجه و سبب از اسباب فعلی از افعال بقرات یا ذکر یا شعر یا خنای یا محاضره یا حکایت پس متکلم ذکر است و فقیه ذکر
 است و مدرس ذکر است و مفتی ذکر است و وعظ ذکر است و متفکر ذکر است و جلال حق عزوجل و جبروت و آیات وی در ارض
 و السموات وی ذکر است و امتثال آرنده با او امر وی و باز دارنده نفس را از زوایای وی ذکر است و ذکر گاهی بزبان بود و گاهی
 بدل و گاهی با اعضا و گاهی با سر و گاهی آشکار و گاهی نهان بود ذکر کامل آنست که جامع بود و جمیع این مراتب را بعضی از علما
 گفته اند که ذکر به هفت نوع است بدست و پا و چشم و گوش و دل و روح و زبان ذکر بدست یاری دادن ضعیف است و ذکر با چشم
 زیارت علماء و اقرباست و چشم دوام بکار و بگوش استماع کلام حکما و بدل انقطاع از دار فنا و انابت با بقا و بروح شتیاق برت
 و لقاء بزبان تلاوت آنچه منزل است از سما و آنچه مستجاب است از دعا و فی الحدیث من اطلع الله فقد ذکر الله و ان قلت صلوات
 و صیام و تلاوت القرآن و من عسی الله فلم یذکره و ان کثرت صلواته و صیامه و تلاوته القرآن رواد الطبرانی عن و اقد است

السَّالَةُ الثَّانِيَّةُ وَ الْمَسْئُورَةُ الْعِصْمَانِيَّةُ بِحَسْبِ الصَّبْرِ الْبَنَاتِ عِنْدَ جَمَاعِ ابْنِ الْكَذَّاءِ وَ الشَّهْوَاتِ

الله و رسول الله حق جل و علا در جمیع احوال ناصو معین بادیتا شیخ است و ششم جب مکاتیب محبت اسالیب آن دل بند سید و دیده
 با منور دل را مسرود گردانید الان جزا تنظا قدم مسرت لزوم آن دل بند پیش نهاد وقت نیست باید که جز آنچه در اختیار باشد یا بکرم
 صلح دید وقت ناظره توقف باشد ازین عزمیت مانع نسازند که زیاده برین طاقت برداشت با فراق در قوت باطن این ضعیف
 نماند است و یافت محبت این فقیر را منتقم دانند تا بعد ازین چه واقع شود بجهت معلوم وقت و حال آن سعادت مند مبداء مال خواهی
 که آموختن و طلبت خواستش و مقاصد مطالب دنیا و معاوضه آن با مقاصد دینی چند قسم اند از خود گویم که مسلمان اگر چه ضعیف
 ایمان باشد از محبت دین و آخرت خالی خواهد بود تفاوتی که هست این مقدار است که جماعت طلبند نیاجان مغالی و نهنگ افتاده اند
 که من را منتقم تصور نمایند از غنم نمون و زبان زده گی آن خای نشسته اند گویا علم بمانند نمانند مغول باشد من ذلک طائف
 از علم بمانند و این در وقت معالجه و غلبه شهوت و بجزم نفسانیت آن علم چون ضعیف است و بر چه یقین زرسیده است
 که این در اول وقت مکتوب است و از دست میدهد فراموش کردن چه حاجت است طلب از شهوت بر آدمی نماند چنان غالب انشاده
 است که در این زمانه که این است و حکمت ابتلا را می توانی نیز اقتضای آن کرده که

که دنیا را متاع آرزو دیده و دل آدمیان زینت داده است که بحکم طبیعت بی اختیار با بیجا میروند و در حدیث آمده است
 که دنیا حلوه خضره فرمود دنیا شیرین و سبز است یعنی شهوت او در باطن لذیذ و در ظاهر رنگین و زیبا افتاده است اینها تأیید آئی
 و نصرت و اعانت وی سبحانه و در کار است که اذان نگاه دارد و از گرفتاری و درد دام وی افتادن باز دارد و باز اینها و قسم است
 یکی عصمت است که خاصه انبیاء است صلوات الله و سلامه علیه جمیع که معصیت و خیال ما سوا سے حق و میل بدان با ایشان
 راه نیست و سدی در میان است دیگر حفظ است که آنرا برای اولیاد و دوستان حق اثبات میکنند که اگر چه خیال معصیت و میل
 ما سرا راه یا بد اما از تصرف و غلبه سلطان آن محفوظ دارد که این سخن با و می یس لک علیکم سلطان قسم دیگر آنست که بعضی در معصیت
 هم میفتند و گرفتار شوند اما لطف الهی ایشان را بتوبه و استغفار ازان بر آید اذ احب الله عبدالم یضرو ذنب یعنی دارد مقصود
 و مصدوق این مقدمات آن بود که بعضی از مزاج و مهالک که عارض وقت آن سعادت مند شده بود و آنکه در آن محفوظ ماند
 هنوز هم اگر چه از ان خیالات بحکم طبیعت یا با مقتضای تکلیف بعضی دوستان و یاران مجازی پیش آید برفع و رفع آن برحق
 و در مرکز سلامت و استقامت استوار مانده ممنون نعمت و کرامت الهی باشد که نعمتی و دولتی بالاتر از عافیت و فرغ و سلامت
 و بی تعلقی نخواهد بود زیاد چه گوید اعتقاد این ضعیف بر قابلیت استعداد آن سعادت مند همیشه بود و الا آن چون اثر آن معاملات
 یک نوع ظهور نمود آن اعتقاد ثابت را سخ کردید حق تعالی شمار ای کام من دارد و آنچه من از تو ای فرزند امید دارم آن باشد
 آنچه آرزو این ضعیف از شماست آنست که این سلسله غربت و نامرادی و مسکنت و بیچارگی و خدا طلبی و خدا شناسی و راه حق
 سپری خود مرتبه بلند است کجا نام آن توانم بر دوشما جریان یابد و آنچه از کار از دست این فقیر نیامده و حاصل نشده و ناقص مانده
 از دست شما بیاید و شمار حاصل شود و کمال یابد که وجود و دل و وجود ثانی و اله است بلکه عین وجود اوست اگر توفیق یاری دهد و
 براه ترک و تخریب و زهد مطلق بیرون خود سعادت کبری است و لیکن از تاب حوصله بیشتر اکثر مردم بیرون است بادی اگر آن
 نباشد از زیادتها که مشوش وقت و باعث پشیمانی حال گردد خود را نگاهدارند آرزو نیست باقی از قضا و قدر الهی چاره نیست
 این دعا را لازم وقت خود در نماز اللهم انی اعوذ بک من جهد البلاء و درک الشقاء و سوء القضا و شتمات الاعداء و این دعا نیز که
 برای کلمه اولی ازان زبان زد وقت و زیادتهای این حقیر است اللهم انی اعوذ بک من الحور بعد الکور و من الشقاوة بعد السعاده
 و من القطع بعد الاصول و من الروع بعد القبول و من الخيبة بعد الرجاء و من المنع بعد العطا و این دعا اللهم احسن ما قبلت فی
 الامور کلها و اجزئها من خیر الدنیا و عذاب الآخرة خدا میداند که در ایام سابق که این خیالات و احتمالات قائم شد و چه مقدار
 قبض بر حال این ضعیف مسلط بود الا آن ذوقی و فزاعی و فانساطی در باطن منی یا بد که زبان تعبیر ازان کوتاه است بر زمین یا بلند
 و از پروردگار خود راضی باشد و امیدوار باشد پروردگار تعالی ابواب خیر مفتوح دارد و آن درین باب مستحکم است که اگر در
 بسته شناید دیگری بکشاید: زیاده درین باب چه گوید قلم را به تکلف و زور نگاه میداند اگر چه در دنیا کجاست برده است
 پس کنم مطالبان را این بس است: بانگ دو کردم اگر درده کس است: این را می نامند در عالمی قدس در آنجا
 این نامه بر ضمیر جلوه گرفته بود جاسے نیافت جدا نوشته شد در باطنی بل تا کنون در این عالم باقی مانده است
 کاست خواهد: احسن و جمال روزگار است خواهد: آن با آنکه آن عالمی را که در آنجا

Marfat.com

الرسالة الثالثة في المسئلة الآدانی الاعالی بالخوف والشکوت من حقول ابالی

الله ورسوله - آه از ستغنائی دلبر آه آه که تعظم بسته بر کونین راه به عجاب درگا ہی است دم نتوان زدگا ہی میخوانند
 و میزند زانی دیگر ناخوانده میدهند میرسانند چنانکه در عالم ظاهر گفته اند که صاحبان گاہی بدشنامی میخندند و گاہی بدعاس
 بر بختدار کرده اند که عاقل کنند و بخواهند و اگر نکنند و نخواهند در معرض عتاب خطاب در آیند و چون بخواهند و بنالند التفات نکنند
 و پسرند که می نالد و چه میخوابد بلکه بی ادبی و گستاخی نسبت کنند **۵** اگر روم ز پیش فقہا بر انگیزد و راز طلبش بینم یکسیر خوش
 این قوم را در خواستن دعا کردن دو طریق است گروهی بیخ نخواهند و زبان خواہش مطلق بسته دانند و گویند هر چه شدنی است
 میشود خواستن چیست و همی دیگر میگویند که چون میفرمایند بخواہید بخوابیم چه صورت دارد ما بفرموده اومی خواہیم اختیار بدست آید
 و ہدیاند ہذا بیجا معلوم میگردد کہ اگر بخواہند از این جہت بخواہند کہ میفرمایند کہ بخواہند در حق بخواہند حکم کرده باشند و قومی دیگر مزاج
 وقت را می شناسد کہ درین وقت باید طلبید و در وقت دیگر خاموش بود میگویند کہ بعضی از خواص مقربان را می شناسانند و میدانند
 و می نمایند کہ تقدیر چنین رفته است و این شدنیست و این ناشدنی درین صورت دعا بہانہ است شدن ناشدن ہمہ بتقدیر آئی
 است دعا اگر خواہد بود از برای اظہار عزت و کرامت این بندہ و حکمتا س دیگر خواہد بود و حقیقت ہمین است کہ بعد از دعا چیزی
 حاصل میشود نہ آنست کہ تقدیر بخلاف آن رفته است و بہا آن تقدیر تغییر می یابد چنانکہ در احکام ملوک و سلاطین دنیا بنظر
 می در آید ہر چه ہست ہمہ بتقدیر آئی است دعا نیز بتقدیر است گاہی اینچنین تقدیر رفته کہ دعا کنند یا نکنند و خواہند یا نہ خواہند
 این کار شدنی است و گاہی این چنین رفته کہ اگر دعا کنند شود و اگر نکنند نشود درین صورت ہم دعا بوجودی آید و ہم دعا بہت
 می افتد گمان میشود کہ این دعا بوجود آمد دعا نماید با دعا آمد باین معنی گفته است **۶** بخت و جوی نیاید کسی مراد ولی نہ
 کسی مراد بیاید کہ بخت وجود دارد و گاہی تقدیر بوجود عارفانہ حصول مدعا ہرین صورت دعا بوجودی آید نہ مدعا و شاید جاری
 و ثوابی بر دعا مترتب گردد و آن نیز در تقدیر و مشیت است اما چون فرمودہ است کہ من ضلایع نمیکنم عمل بیخ عمل کنندہ ملاہجما
 دل بوعده او بر بسته امید دارد باید ہر کہ وعدہ او صادق است اما آن نیز برومی واجب نیست کہ اگر نکنند گویند چرا نکرد و گاہ
 لا ابالی کہ میگویند یا معنی دارد و شاید کہ درین وعدہ قیدی و شرطی باشد کہ بران اطلاع ندادہ باشند از اول امید می ناید و از
 ثانی بیم می آید و ہمہ مقربان در گاہ در میان امید و بیم راہ می روند کہ الا یمان بین الخوف والرجا **۷** آنہا کہ خواص در کہہ تکریم اند
 و ہشت زندگان عالم تسلیم اندہ نومیہ مشکوکہ رحمت حق عام است نہ مغرور مشکوکہ خاصگان در بیم اندہ این سخن دور و داز میرود
 دعا **۸** سرگشتہ کا آسار برود **۹** صد سرورین رہا ز بے بکوفت میرود ہ ہشیار باش وہان سر خود را یگان مدہ نہ در بار گاہ حضرت
 سلطان سخن گویا اختیار بدست زبان مدہ نہ اول پیرس بہر چه گویند ہمان بگویند تا مشورت ببل نکنی دل بدان مدہ
 دل ہمار زیادہ تر خست شدہ ہشیار باش در کف دل ہم عنان مدہ نہ بیرون در خلق ہر آئین خلق باش نہ کس را بسو
 ہ ہشیار باش مدہ صد سرورین رہا ز بے بکوفت میرود خاموش باش وہان سر خود را یگان مدہ نہ ایمان باید آورد
 ہ ہشیار باش مدہ صد سرورین رہا ز بے بکوفت میرود خاموش باش وہان سر خود را یگان مدہ نہ ایمان باید آورد
 ہ ہشیار باش مدہ صد سرورین رہا ز بے بکوفت میرود خاموش باش وہان سر خود را یگان مدہ نہ ایمان باید آورد

وگردن نهادن چه چاره است ۵ مزن ز چون و چه ادم که بنده مقبل به قبول کرد بجان بر سخن که جانان گفت به مسلمانان اینست
باقی همه گمراهی است و آوارگی و این کلامی سخت شوار است آنکه گویند مسلمان بودن از همه مشکل است این معنی دارد اللهم شمس قلوبنا
على الايمان بزبان آمدن این سخنان لاطائل که بے اختیار بقلب جوش درون بزبان آید خمارستی آن روزست که بکلمه جملت
بشری و فرموده بعضی بزرگان بالای منبر آمد و فریاد باز و بنالید و باران طلبید و هیچ اثری بر آن مترتب نشد سر شرمندگی در
گرمیان خجالت کشیده فرود آمد از آنگاه کاران و از گون بختان چه آید و چه کشاید جای آنست که از شومی خواهش و دعای ما پنجه
باشد برود چه جالب آنکه آنچه نباشد بیاید از بزرگی دعا طلبیدند گفت این بس نیست که از شوعای من ضرری بشمارسد چه جا
توقع خیر دارید نفس میگوید که وی تعالی سمیع است و بصیر و لطیف و خبیر و جواد و کریم باز سبب توقف چیست جوابش آنست
که همچنانکه وی سبحان این صفت دارد قادر و مختار و جبار و قهار و عظیم و حکیم نیز هست شاید که در اینجا حکمتی داشته باشد که
نفع آن نیز مخلوق راجع است در موقوفات مخدوم شیخ نصیر الدین محمود قدس الله سره العزیز نوشته اند که یکباری ایشان را
باستقوا و طلب باران بیرون بردند دعا با کردند و بنالیدند و ناری نمودند هیچ اثر آن ظاهر نشد چون بمنزل باز آمدند با سید محمد
گیسور از که عشق با زو محرم را از ایشان بود فرمودند سید دیدی که امروز با ما چه معامله کردند خلق ما را چنین و چنان میگویند میمانند
بهر چند نالیدیم هیچ اثری نماند و نیز میگویند که آخردر شیر ایشان خوانند که در فلان کوهی مخفی است از وی باید دعا طلبید محنت چه باشد
مردی بود از مردان باده که خود را چند گاه بقلبه حال و مستی وقت در لباس مختلان می نمود و این قوم تابع حال میباشد چون در خود
می بینند که کار مردان نمی کنند و کار زنان نیز از ایشان نمی آید خود را محنت صفت می یابند که مردانند و زنان اند و همچنان میمانند
۵ تا دره عشق کار مردان نکنی بجز نهار دم از صدق محبت لذتی به مردان همه در دعوی مردی چون زن اند تو خود چینی
دم که نه مردی نه زنی به بعضی که خود را اثر شرک بت پرستی و دعوی می یابند ز ناری بندند و خود را در صورت مشرکان زن بار بندان
می نمایند تا نفاق نشود و ظاهراً باطن برابر نماید یعنی در شرع جایز نیست و حکم شرع کفر است اما با دیوانه ها و بیوشان بخودان
چه توان گفت کلام المجانین بطوری و لایروسی القصه نزد آن مرد رفتند و بمقصود رسیدند این طور کارخانه هست چه توان گفت
و چه توان کوشکایت این حال نزد بعضی یاران کرده شد گفتند که نزد ما ذوق آن زیاد با و نفع با که شازدید از وجود نعمت و حصول
باران کم نبود عنایت مینمایند تسلی میدهند حقیقت حال همانست که آنچه بحقیقت بر آید گره از دل نمی کشاید و من مکن
للوصول ابل فکل احسان و نوب استغفر الله و اتوب الی الله و لا حول و لا قوة الا بالله لا اله الا الله محمد رسول الله
علیه و سلم و علی آله و صحبه و اتباعه جمعین هدایة طریق الحق و جمعی علوم الدین

نست

الرسالة الاربعة والخمسون تذكیر اهل المجازة بان الكتاب جنة الجنة

اللهم رسول الله انتم فزودكم ادم و كما ادمت فما لك دعائست و دعائست ايجاز و طاعتت
چنانکه انعام کردی و مخصوص گردانیدی بنده خود را بنعمتای ظاهری و باطنی زیاد کردی و مستأذرا کار کردی و در راه
زیاده کردی باقی و پاپندار و این ساز از نیستی روزال چون پاینده داشتی و در راه

فقیران همه جناب سید کائنات مخلصه موجودات است علیه فضل الصلوات واکمل التعمیات بسید حضرت حیدر و شکیب غریب نواز شکوه
 پر دروغ و انقلین شیخ محی الدین عبدالقادر جیلانی رضی الله عنه وارضاه عناه این خود شما از موانید زیاد چه گوید و محبت و خلاص
 و توجه فقیر بجانب خود بیشتر تصور نماید و در اظهار انوار و اسرار و آکار دوستی و خیرخواهی بتقصیر از خود راضی نباشد اما اینجا سخن دیگر است
 که بجهت فقیر با کس جنگ و جدل نکنند و معارض نشوند ما فقیر میباید که دعوی نداریم و در دنیا باید بود نه خود پسندد خود میباید بعض
 رسایل منظوم گفته شده بود نظم عجب اطوار خود پسند است بطور ما طور در دنیا است به هیچ چیز خود پسندی نیست
 که دروغ خود پسند نیست و والسلام علیکم

الرسالة السابعة و الاستون طلب الغور فی قصة لاهور

الله ورسوله - از ما پرس در و دل ما که یک زمان چه خود را بخیال پیش تو خاموش کرده ایم : فرزند سعادت بجان پیوند ندیده
 دانش و پیشش در الحق از جمیع آفات ظاهری باطن محفوظ باد و بر حق راهی که حضرت حق رساند از محبت اغیار و در داد توفیق باد
 ای فرزندان آمدن این سفر چند بار مکتوب بآن جانب نوشت اما مختصر نوشت سبب آنکه انتظار آمدن آن فرزند نزدیک بود
 پرده از روی حقیقت برداشتن نیز مناسب نه نمود گفت خود میباید و حقیقت حال از ناصیه وقت نفس بیاید نمود اما درین بار مکتوب از
 جانب آن دل بند آمد معلوم شد معارضه وقت فهم مقصود چنانکه هست نکرده است تا آن عزیز که بشما تقریر حال کردی چنان تقریر کرده باشد
 ازان تقریر بفهم شما چه رسیده آن عزیز خود مشاطه حال دوست نیست چیزی که نه باعث آرایش حال ایشان باشد چون گفته باشد قطع نظر
 ازان جز راست چون گوید گمان فقیر آنست که صفراوی در ذائقه وقت شما بوده است که الصفراوی سجد کلمه مترجم است که فهم مقاصد
 به تفاوت اوقات و افعال مختلف میگردد و یکبارگی یکبارگی انا بخانه نوشته شده بود درین سفر نقد وقت آخر چه شود گفت ازین عبارت
 وحشتی و بیدلی مفهوم میگردد و حقیقت حال نه آن خیال بود و با بکل درون مراد آن مکتوب شما بچوش آورد و زبان وقت را در خوش
 و بران برداشت که بفرموده اما بنمته بیک فحش چیز از آن نعمت که درین سفر نصیب این فقیر شده است بگوید و چه گوید همین قدر
 بس است که بر فاق توفیق الهی حقیقتی که طالبان بلاک آند که یک وقت یک ساعت و یک دهان کاری برای خدا کنند قطع چنین
 مسافت برای خدا کرده باشند و راه طلب فتنه که در آن شائبه انا غراض دنیوی و تصور توهم آن نبوده آن سفر عظیم ساقی کل که این
 جزوی از آنست همه انوار و آکار دوست چیز دیگر بود اما اگر بید خیرت تائق نماید یک خلوص و تجردی در شما بود که بدان متباد است
 خائبا و هم بعض کوتاه بیان بگو تا بی مدت سفر و سرعت رجوع افتاده باشد اگر همین راه آند و شمشل ما بگوید یا قطع نظر از آن چون
 اینجا بود یافتن عزیزان که چه بود بفرسی گنج هر کدام ازین فتن و آمدن سلسله که بر تمام اگر از آنست و توفیق رسالت است
 و من انکه کند و بدون آن جبار السیر فی الطر جایی دارد اما ترسم که سخن مبالغه گفته شود و از خطبه است و آنکه درین سفر
 بیرون نیفتد سخن راست راست گفتن بهتر و من خود میباید خود درین باب هرگز چیزی را نمیگویم که درین سفر
 ترا وقت حساب آبی راست نیفتد اما بظاهر در مقام هم مشرب راست است اما در حق باطن حق است
 اعتبار نیست یکی را و ساعتی در دزدی و فاسق است که در این سفر

با شیخ امیرزالی خدیجه با فکرمیت مدنی بصحبت وی بشافت و همدین بست روز شسته کارویافت ای فرزند بیخین دان که در
 تراندین سفر نصیب بود است نظر بکو تا هی و هازم مدت مدار این فقیر را بارها خلجان میگردد که بعضی اعزه و مخاوم که آن مقامات
 شریف رسیده اند از امامت تشریف آو عظیم اودت اقامت ایشان در حرم که وزمان اقامت مدینه مطهره کمتر بود چه طور ذوق یافتند
 اکنون معلوم شد که حقیقت حال چیست میدانند که آرزوی این فقیر و دعا و خواهش همه اینست که بآن مقامات برو و پامی در آن
 اقله آن مقامات کشیده هم بگذارند اما درین ایام ذوق بران میدارود و نگویی حال بران چه بنشست اگر ممکن باشد تا بخار بود و بوسه
 بر جگر الا سود که محل القبول آن حضرت است صلی الله علیه و سلم بزود در موقوف عرفات در آنجا که موقت شریف است بایستد و زیارت
 آن حضرت بکنند و برگردد اگر بساط لذت و کامرانی بین ترند احرامی بند و طوافی بکنند و دو گانه در مقام ابراهیم بگذارند و آب منزم بخورد
 و ساعتی در حرم بنشیند و در محلی برود و زیارت قبر حضرت شیخ مشرف گردد و شیخ محمد عارف را ملاقات کند و بعرفات برود شب در
 مزدلفه بگذارد و روز در منا توقف کند و بطواف کعبه بیاید و بعدینه برود و گانه در مسجد شریف بگذارد و در حضرت بایستد و زیارت
 بقیع برود و بجبل احد سرس بکشد و برگردای کاش آن مواسم گذاشته باز آید که در پنج و شش شاه بروند و باز آید این جوش که درین
 ایام سینه پذیرتر است اگر آن موسم می بود میدیدی که چه میکرد لذتی و ذوقی و حالیکه در راه رفتن و از ابد است وقت سحر تا نیمروز
 یا وقت پیشین در صحرای کذا را نیندین با نوار تسبیحات جماد و نباتات متور شدی دیده است اگر تعلقه که بشاغل دارد نمی بود و همین که مشغول
 وقت و سرای روزگاری در ساختن طریق سلوک خود میگرفت بس بود اما چه کند که تعلقات مشاغل از ان مانع است اکنون خود کلک
 و مامور است که بکنید در من باشد تا مدت این احتما و قیام این علاج چند است ای فرزند تو رفیق را باش و آثار آنرا تماشا کن و ان خدا
 توفیق طلب داند کارهای شکرگزاران و اثرهای مغربها در همان خطه در دل افتد که باید و جهان کار از دست آید که میشاید اللهم جعل
 التوفیق رفیقنا و الشوق قائما و الا انعام ایدنا ایزد زنده ستگار تر پیروزترین مردم و ملاقات مشایخ و صحبت ایشان کسی است
 که بر حکم عقل خود تیر آن نالیست منکر در مردم مطلق و بیرون اندازد اعتبار و خارج بحث است و آنکه بر حکم عقل و دانش خود عقاید کند
 بی نود خطا کارها برگردد حقیقتی صحبت با نفس خود دارد نه با ایشان و آنرا که در ملاقات ایشان بیدار صحبت و عقیدت کشاره گردد
 هر چه نماید همه حال نماید بهیت هر چه میدیدم خونی بود همه هر چه باید همه لسان و با ناپا چو چو حسان آید صحبت بیز این چنین صحبت بفرمود
 با کسی آید چو با کسی آید تفرقه تیر خود الهی در دنیا چه حال کمال بقصدی و وارستگی و بی تعلقی و قبول و آبا و انی باطن و کشا و ظاهرا هر صحبت
 وقت در شمالی ایشان درده ام در زبان ذوق حال تصدیق یافت آن مکن نیست و آنچه ایشان را باین فقیر عشق و محبت و نصیحت
 و در حقش شکله ندری و خیر طریقی دیده ام اگر در عشقش تیر ظهور یابد حاصل گردد بسیار بسیار است بعضی از مخلصان میفرمودند که
 ما میخوردیم از وی این چنین بوده است که ایشان در امر دنیا هیچ مرضی و غایتی نیست جز محض خیر خواهی و من هر چه با ایشان
 میگردد ایشان را از این دنیا بیاورد و بکلیت میگویم و اسطره پیش نیستم و از خود نمی گویم خبر نیست که با ایشان میرسانم ایشان را از
 دنیا بیاورد و در حقش تیر قبول الهی در حقش و در حقش با این نتایج توفیق واقع شد بیا من حسن در غضب آمدند و گفتند
 ما را از این دنیا بیاورد و در حقش تیر قبول الهی در حقش و در حقش با این نتایج توفیق واقع شد بیا من حسن در غضب آمدند و گفتند
 ما را از این دنیا بیاورد و در حقش تیر قبول الهی در حقش و در حقش با این نتایج توفیق واقع شد بیا من حسن در غضب آمدند و گفتند

از مجلس دست گرفته بیرون بردند و در گوشه نشستند و آن سرکبه برای تحقیق آن رفته شده بود در میان آوردند و فرمودند که این خمین
 میخواستند از شما که از جای خود بجنبید و هیچ جانزودید و هیچکس قهقهه نیارید الا جناب حضرت غوث اعظم و این را از زبان بعضی مقربان
 جناب ایشان سیکویم یاده برین افشای این سرخس تو انم کرد و میگویند که اگر اظهار کردی و افشا نمودی ترا سوای مردوزن سازیم و گفتند
 گرفتاری ما باین شهر لاهور که وطن گذاشته اینجامی باشیم سبب آن اینست که اینجا کسی هست که گرفتار اویم الفیروزند اینجا کسی چه گوید
 و اسرار این طائفه را چه در یاد و بگمان خود چگونه حکم کند همه اهل شهر برین اند حتی بعضی نزدیکان ایشان و آنچه بقیاس بهم می در آید
 همین است که سبب بودن ایشان درین شهر گرفتاری این عیال است که نگرفته اند و سر باطن این است که باین فقیر در میان آورند
 خداوند که این سر به شیخ حسن که خص خص و همه اهل اختصاص ایشان است ظاهر کرده اند باین وجه درین مجلس گریه بسیاری کردند و
 بعضی اسرار دیگر اظهار کردند ای فردنگر باین حال داد اگر خنده این مرد را بینی شیرین تر از آنکه به است و من خود ذوق خنده ایشان
 بیشتر دارم شاید که آن فقهه که در شرح مذموم هست نباشد اما یک خنده مجذوبانه است که شاید بر ذوق حال ایشان است میان
 حسن میگفتند که ایشان میفرمایند که هیچ کاری و هیچ حرکت و سکنت نمیکنم الا با اشارت شیخ خود که شیخ داود اندام قدس سره العزیز
 روزی فرمودند که شب بخت شما سبب این توقعی که شما در رفتن دلی گردید و تیر بودیم حضرت فیض را دیدیم که در کار شما بسیار
 بشاشت میفرمایند خوشحال اند اکنون بدلی بر دید که دلی در ذوق شما بزیان حال می نالد و پیر بر پیر و این بیت بر خوانند بیت
 میوی و در رکابت می رود جان بهام به فی امان الله و فاشد خیر حافظا بروید و هیچ اندیشه بخور راه ندیدید و لانا حسن درینجا
 دخل کردند که میرود جان حسام فرمودند این بیت از بهام تبریز است شیخ حسام الدین بر وقت و در ای حاجی حاکم شهبازی جام
 حسام خوانده اند اما در اصل بیت جان بهام است گفته که این صفات بشری کسی نماند عذاب دارد علاج اینها می باید که فرمودند بیت
 نفس خاک تست هر که نور بالا بر تو تافت به سایه زیر پا بود هر که که بر تارک خورست به و فرمودند بیت چشمش در گوش بند
 لب به بند که زینتی سرا بر ما بخندد فرمودند شما جناب حضرت غوث اعظم متوجه باشید همه خیر خواهد شد و فرمودند نظر
 هر که او عاشق نشد بر ذات پیر به از خدا هرگز نشد دولت پذیر به چون تو ذات پیر خود کردی قبول به هم خدایت اندک است هم جان
 و این بیت هم خوانند که از ایشان است بیت سخن عشق جل و لب لاکشاه سر این شبیه فریاد که بادی خورد
 فرموده اند بگفتگی خلق و ملاست ایشان گوش نه سپید کار خود بهر یا شید و این بیت خوانند بیت کای حامی عشق
 خوانست خلق هر طرف به میکند کار او همچنان در کار خویش و این بیت هم خوانند که از ایشان است بیت
 دهش ناصح من با زبان طوطی شود انگیز که به گرچه بادی بود لیکن آتش ماتیر که در غول کرد و شد که قصه چنان بود که چندان
 در گوشه غریب و تنهایی گذارنده میشد و وطن بیخوشاقت وقت بسیار است فرمودند خاطر در این بیت
 انکار جهان گر صفات بطنی در من آگرت هیچ کسی رخ رساند و در این بیت نیز ایشان است بیت
 بران بود که بنیارت حضرت شیخ موسی قدس سورفته شود و از آنجا که پیر آید بنیارت حضرت شیخ موسی قدس
 با طالعها و شایعها نیست گفته اند که قصه شهر گریه نزدیک بنیارت حضرت شیخ موسی قدس است
 تقویان حدود در آن زمانه و انشا الله تعالی

ع
 حضرت شیخ
 حضرت شیخ
 حضرت شیخ

مفارقت کند از ان و از ان انتقال نماید و طلاق و هینک را و بفروشد اسب را تا بمرد از وی کرامت کدانی بشرح اولی معلوم شد
 که این حدیث در جاهای دیگر است تا آنکه گفته اند که این حدیث قریب و تلف ابی داؤد است معارض نمی شود با حدیث دیگر که در همین
 و غیره واقع شده و گفته اند که فزوه بن سیک فایت کرده نشده است از وی مگر یک حدیث یاد حدیث و آن نیز از مروی بهرست
 که شناخته نشده است نام وی و نیز معلوم نیست که کعبی بن عبد الله بن سحر ثقفی است یا نه و در کلام روضه الاحباب که در او فر
 کتاب در طبیب الغنی درین حدیث تکلم کرده و خطی و خطی واقع شده است خبر بر فائده علم دیگر نوشته بودند که طعام تو خفه که همراه
 میت میفرستند آنرا تو ان خوردی یا نه کلیت درین باب آنست که صدقه حق فقیر است اگر چه گفته اند که صدقه نفل اغنیایان نیز میسرست
 اما فتوی درین باب بر کرامت است اما طعام میکه خانه میت میفرستند مخصوص باهل میت است که مصیبت زده شده اند و اگر اگر
 بطریق ضیافت میفرستند ظاهر آنست که جائز باشد و بعض گفته اند تا سه روز مخصوص باهل میت است و دیگر مرقوم بود که شخصی
 وصیت کرد که بعد از من بروج من حلوا و نان پنجه به صلحا بخوراند درین ماده هیچ بروی لازم آید یا نه این جزئی در کلی وصیت اهل
 و وصیت علی لهم و علی الاطلاق جائز است و در کتاب مطالب المؤمنین فصلی جدا برای این نوشته اند و گفته فصل فی الوصیه
 بعد الطعام مثل ابو جعفر رحمه الله عن اوصی بان یخذ و اطعانا بعد وفاته و یطعمون الذین یخسرون التقریه قلنا یخیر من اثلث
 للذین یطول کثرهم و حضروا من مکان بعید و الغنی و الفقیر ذلک است اول الذل للذین یطول کثرهم و لایجد مکانهم و لا للناجیه نحو فی جوامع احادیثی این فصل
 بطول کثرت و بعد مکان ظاهر است که گفت لذین یخسرون التقریه این چون که صلحا کرده هر که باشد بخورد بر هر تقدیر وصیت طعام از بیجا نمیشود
 و اگر خلیجان بجهت آنست که گفت بروج من بعض مردم میگویند که طعام میکه بنام کس یا بروج کس میگویند مکرده است و اگر بلفظ بروج
 من این معنی قصد کرده باشد که صلحا بخوراند تا آن بروج من برسد چه مخدود دارد و چه لازم آید فی صدقه الاحیاء و من
 الاموات نفع لهم و همین است حکم آنچه در دیار متعارف شده است که بروج بزرگی طعام می بزنند که مردم بخورند و ثواب آن بروج
 آن بزرگ برسد اگر بلفظ تصدق گفته مخصوص بفقرا باشد اگر بعنوان ضیافت کرده همه بخورد و اگر بدلیل قطعی ثابت گردد
 که این لفظ گفتن خوب نیست اگر چه معنی آن صحیح است آن دیگر است این لفظ نمی باید گفت دیگر مرقوم بود اما حدیث معلوم میشود که
 در کفن نیست و در کتب فقہی قیل و قال بسیار است درین باب تحقیق نیست بر علم شریف روشن است که زیاد و حمامه احتساب
 بعضی متأخرین است تا ما خندان چه باشد در شرح ابوالکاسم میگوید و مروی من عرضی لشرعیه و به ما فیه الکمال ما حدیث کادو
 مضمون میشود که حمامه نبود ظاهر این حدیث است که کفن رسول الله صلی الله علیه و سلم فی ثلثه اثواب ثانیه جنس سولیه من کرسف
 لیس فیها قمیص و حمامه تاویل این حدیث نزد کسایک قائل اند اما آنست که بود در ان ثلثه اثواب لیس و حمامه را که در ان بران
 بود و بروج خوش و زنده آنرا صلوات علی من بود دیگر نوشته اند که صحیح روایت یا حدیث در او جهالتی که برای میت میفرستند در سینه وی می
 بنظر در آمده است و حدیث خود در صحیح از نظر نامه و لیکن در بعضی کتب که جامع روایات قوی و ضعیف است مثل مشکوٰۃ المصابیح
 روایتی هست که در کفر الصادق نقل از کفایه ضعیفی است که گفته است این جائز است و قال علی بن ابراهیم بن ابراهیم
 این در قال لزمت فسلطت فاکتب علی حیثه و صدی بسا اشرار علی بن ابراهیم قال حدثتک ذلک و انما حدیثی انما حدیثی انما حدیثی
 فقال لما وضعته فی القبر جانی ملائکه انساب علی ما روایتی است و حدیثی است و حدیثی است و حدیثی است و حدیثی است و حدیثی است

وقت الرجاء و وقت انحراف و تشا کلا و تشا به الامم و کما نهای غم و لا قدح و کما نهای قبح و لا خمر با عی انصفاسی و لطافت عام
 بهم آمیخت رنگ جام و مدام همه جام است نیست گوی می بداید است نیست گوی جام یعنی متحد آمد یک جز و نو وجود
 تمیز از میان برخاست و این مقتضای حال سکوبه تمیز نیست و حق معرفت آنست که بدانندی دیگر است و جام دیگر آن ظاهر است
 و این مظهر و این مقام توحید شهود نیست که بخله حال و استغراق طلبت چنین می نماید و آنکه توحید وجودی میگوید همه را یکی میدانند حقیقت
 و الله اعلم بحقیقه الحال قال بعض العلماء من العارفين التوحید شهودی لا وجودی و هو المهدی الاسلام

الرساله الثانیة و استون جمع الکلمات العارفين من اهل الصدق و القن

انشور و سوله - بعضی کلمات مشایخ و نظر آمده که در سلوک طریق حق نافع بود اگر چه این حقیر را در آن جز تحریر و تعبیر و تقریر نصیب نبود
 و لیکن بتوقع اجر کتابت آن اقدام بر آن نمود و خود حال اکثر تو الیهت برین منوال است و چه حکم خاتم بندی پیش ندارد مقصود نفع خلق
 و ذوق وقت است قائل هر که باشد همین که چه گوید همین که میگوید ای عزیز بغیر حق اعتماد نکنی تا پیشمان نه نشوی از حق غافل
 مباش تا شیطان بر تو راه نیابد هیچ مغرور مباش تا بلاک نگردی دل را از غیر حق خالی کن تا راحت یابی در کار حق باش تا کار تو
 ساخته گردد در دنیا اهتمام اندک کن تا کفایت پیدا آید در دنیا دل بسی بند تا زبان زود نگردی کسی را عیب منگرا تا به عیب
 مبتلا نگردی در تنگیها صبر کن تا فراخی بار دنیا از همه نومید مشو تا امید بر آید تا کن تا اخلاص یابی کار با خلاص کن تا در حال جزا
 یابی دنیا بخواید دولت تراه نگردد قناعت و رزق تا از محنت برسی آزار کسی بخواید تا از زده نشوی کینه بر کسی بند تا در کینه نیفتی کسی
 بخوارت منگرا تا خوار نگردی از جهت دنیا اندوگین مباش تا پریشان نه نشوی قدر نعمت به شناس تا از تو باز نماند از همه جدا یابی
 کن تا بحق انس یابی غم فرود آید تا اهل کوتاه نشود و مرگ را بسیار یاد کن تا دل بد دنیا مشغول نگردد و ترک گناه کن اگر نعمت حلال میروی
 توقع آنکه کن تا محنت یابی فروتنی کن تا بزرگی برسی در خود همین تا فرو نیفتی از ظن سعادت گریه تا بحق انس یابی شکر حق بجای
 اگر نعمت دین و دنیا میجوای این مباش تا امان یابی تا بحق باش اگر عیش جاودان خواهی خدمت بزرگان کن تا بزرگی بر
 صبر پیش گیر اگر رعایت خواهی خود را بحق سیار تا پیشمان نشوی دوست بر امن صاحبان زن اگر دولت خواهی آبرو تا مانده
 نه نشوی خود را هیچ قدر منزه تا بقدر گدای از اهل دنیا پرستیز کن تا دل تاریک نشود قناعت کن تا تو نگر گدای همت کن تا نعمت
 بیفزاید بر جود کسی دست منه ما خود نگردی رفیق از حق بین تا مغرور نشوی حریف مباش تا خوار نگردی کرد خود را قیمت
 منه تا با قیمت گدای در کس بد همین اگر معرفت داری از همه مفلس شو تا محنت یابی در باش تا در کشاید بد به جبری باش
 تا آزاد طوی صدق طلب کن تا راحت یابی حرمت نگاهداری تا محروم نگردی سخای کن تا امان سود کنی مستور و خوار راحت
 یابی سکین باش تا مقبول طوی کار با خلاص کن تا عاقبت پیشمان نشوی اگر کار به کار دیگر کن کن کارهای باطل
 نشین با همه نرمی کن تا از دشمنان خلاص یابی با همه کس تا معتقد نگردی بزرگوار و بیستاد و بیستاد کن تا امان یابی از بی
 تا شیطان بر تو ظفر نیابد دل بدست آرد تا غم نشودی حق یابی بجزوا که استیلا کن تا امان یابی از بی
 به زبی میگرداند و بستان تا از خود خلاص یابی از بی بگذارد و بیستاد و بیستاد کن تا امان یابی از بی

اگر آدمی حق را یاد کند تا دل ویران نگردد در ماندگان را دریاب تا در نه مانی افتادگان را مگذارتا در نیفتی سوی دنیا مبین تا کور
نگردی جز حق بیندیش اگر طالبی خلاصت کرد ده تا سلامت مانی از حکم خدا سر متاب تا عاصی نشوی افتادگان را دریاب تا
دشگری یابی با هر کسی منشین تا تباها نگردی ترک لذت گیر تا لذت خواهی انصاف خود بدیده تا ستمکار نگردی آن کار کن که
حق پسندد و آن پسند که حق کند با کس مستیز تا از کینه بر سه آنکس که با تو بدی کند تو با او نیکی کن تا قدر بفرزاید بیدار باش
تا در خانه دزد دنیا بد با چند ان بر گیر که منزل رساند بقافله رو که راهزن بسیار اند همراه طلب کن که دشمنان در راه اند
سرمهین در تبار سر نخوری سر بیگن تا جنگ بر خیزد یک کار کن تا تمام شود خود خواه باش تا محروم نشوی دوستی
آن به که خدا سے را باشد خواهی از سر به تبار سر نخوری تا خود بر کس مننه تا عزیز مانی بزرگی بر هیچ من تا خوار نگردی
در دریا فرو نشوی تا گوهر یابی جان را در باز اگر صادقتی تیر ببار آید تو شو اگر دوستی حق خواهی رهبر طلب کن تا بره
شوی اگر عاشقی یک سودا کن تا سود بکنی خود راه میباش تا خوار نباشی اندیشه بیوده از دل دور کن تا پریشان نشوی
خود پند مباح تا پسند نشوی در مالایه یعنی مشورتا زبان نکنی گفت ما شنوا باش تا استوار مانی نفس را استوار مکن در دو خلق
است پناه بحق جو تا خلاص یابی مدح کس کن تا عاقبت نسیدانی پناه حق گیر تا از شیطان بر سه وقت در یاب اگر سراف
نقد را پاش تا قلاشی قطع را از دل بردار تا محتاج نگردی حاجت بجز حق مدار حاجت بر آید با گم شدگان منشین مگر که گم
شوی پاسبان نفاس دار اگر میداری دلها را دریاب اگر میشاری بضعاعتی خرید کن که حق خرید ازان همه حال بار باش
تا به یابی پادوست چندان کن تا خود را فراموش کنی کار باندیشه کن تا در زبان نیفتی از حق مشرم دار تا در گنه نیفتی از
حق یاری خواه تا نصرت یابی کار امروز بفر و احوالت کن تا بکسرت نمانی وقت کار در یاب تا کار تو ساخته گردد سر هر چیزی
نگاهار تا در فتنه نیفتی بیگانگان را درون مگر از اگر خیرت داری بسکونت گریز تا از دشمن خلاص یابی دل بهر اندیشه مبتلا
کن تا در نمائی یک هست کن تا بصیحت یابی علم نادانی بخواه اگر دانائی خود را گنگ ساز تا اگر گردی شب بیدار باش تا بوی
مطلبت یابی نفس را در کار در تا در کار ندارد در دو حاصل کن تا در مان یابی دست از گدائی مدار اگر چه گنجهاداری از حب
مومنان چشم پوش تا صیب را مشاهده کنی رتبه بادی اختیار کن تا به کعبه برسی راز خود با کسی مگو تا گنج اسرار گردی زبان
کس بیندیش اگر سود خواهی بیکس باش تا بیکس نه شوی بیخود باش چون با حق باشی صحبت بانیکان کن تا در نمائی
از همه بیگانه طوا اگر بگوش خاموش باش تا بر سه کار خود پنهان دار تا قیمت گیر و با دوست خدا آشنائی کن تا عاقبت
سود کنی با هیچ چیز قرار نگیر اگر محبت داری سود و زیان خود نسیدانی ازان سبب پریشانی دل بدست آر اگر میتوانی خود را
سلسه سیرتا بجا سه برسی خود را قطره خرد دان اگر چه دریائی با گدایان بنشین اگر چه بادشاهه وصلی اصغر علی
خیر خلقه محمد وآل و صحبه اجمعین فقط

خود را

منته

این دورقم اصل که از دستخط خاص حضرت شیخ اجل محدث دهلوی قدس سره بنظر رسیده بود بر مایه تفسیر کتاب تفسیر کبیر کاتبی است

مکتوب شصت و نهم

عاقبت بخیر باد هر چند میزاهم که چیزی بان لبند بنویسم خیر آن میثوم که چه نویسم جز دعای خیر دارم که نصیب باد احوال بن فقیرمندان است معلوم ایشان است و مجمل آن اینست که محدث علی کل حال و نعوذ بالله من حال اهل النار تغییرات و تبدیلات که در احوال خلق حادث است معلوم شریف است - آرزو میگرد که شکر این مقدار که دستخامی سر بودند اگر چند روز دلی هم می بودند چه می شد و چه لازم می آمد خیریت شما مطلوب است هر جا که باشد از جانب میان نور الحق هم خطامی آید که جامع شکر و شکایت است سه زبان یاد دل خودم شکریست شکایت و شکر حق است و از نفس خود شکایت اللهم لک الحمد والیک المثلک و بک المستعان و انت المستعان بارے آنچه متوقع است آن است که از دعا بے بقای ایمان و حسن عاقبت فارغ نمالی نباشد و العاقبه باخیر

مکتوب مہنت نام

در داکم هم کوه بجا افتاده است و معشوق دل مورچه ماه افتاده است و این واقعه سخت بر راه افتاده است و در پیش بعشق بادشاه افتاده است و چه گوید چه نویسد که بزرگان چیزی نگذاشته اند که حاجت بگفتن و نوشتن او نامده باشد کس باید که آرزو اندوکار بن بر سر فقیر بار با افتاده است که جزوے تعالی آن و شواربی هانتوانند آسان کرد و بنا و کلا کجالتنا ما لا طاقة لنا به و اغف عنا و اغفر لنا و ارحمنا انت مولانا ناصر با علی القوم الکاثرین عاقبت بخیر باد یقین آن فرزند باشد که من ترا دوست میدارم و از نیکان می شمارم حق سبحانہ تعالی ترانه نیکی های دین و دنیا بنقد وقت تو گردانم دعا اینست که از جمیع آفات و بلیات محفوظ دارم و کجیج کرامات و برکات محفوظ گردانم و زیاده برین طاققت نوشتن بدارم شمارا کار شایان بخدا هم و اسلام و فرزند لبند بجان پیوند همی حاصم را فرستادم تا که چند گاه و دیده یکسال و کسال او رو شکر کرده است

AKHBAR-UL-
AKHYAR

WITH
MAKTOOBAT

SHAIKH-E-MUHAQQIQ

ABDUL-HAQ

MUHADDIS DEHLAVI

NOORIA RIZVIA PUBLISHING COMPANY
LAHORE - PAKISTAN